НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

ОБЗОР

НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ, КОЛЕКЦИИ И ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ, СЪХРАНЯВАНИ В БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

КНИГА VII

СОФИЯ ● 1986

CYRIL AND METHODIUS NATIONAL LIBRARY

ARCHIVES OF BULGARIAN HISTORY

GUIDE

TO THE ARCHIVE GROUPS, COLLECTIONS AND SINGLE DOCUMENTS PRESERVED IN THE ARCHIVES OF BULGARIAN HISTORY

BOOK VII

(Archive group № 381—599)

Compiled by

Vera Vasileva, Neli Peneva, Elisaveta Miladinova, Dora Tomova, Maria Dobreva, Elena Harbova, Lilyana Tersiyska, Zvetolyub Nushev

Edited by
Victoria Tileva

SOFIA • 1986

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

ОБЗОР

НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ, КОЛЕКЦИИ И ЕДИНИЧНИ ПОСТЪПЛЕНИЯ, СЪХРАНЯВАНИ В БЪЛГАРСКИ ИСТОРИЧЕСКИ АРХИВ

КНИГА VII

(от фонд № 381 до фонд № 599)

Съставили:

Вера Василева, Нели Пенева, Елисавета Миладинова, Дора Томова, Мария Добрева, Елена Харбова, Лиляна Терзийска и Цветолюб Нущев

Под редакцията на
Виктория Тилева

СОФИЯ ● 1986

Седмата книга от поредичното справочно издание на Народната библиотека „Кирил и Методий", отдел Български исторически архив съдържа характеристиките на 160 фонда (от фонд № 381 до фонд № 599. От тях са отчислени 59 фонда, предадени по профил в други архивохранилища), които обхващат съдържанието на 43 123 документа.

Отново, в този доказано полезен справочник в най-обобщена форма, са разкрити животът, делото или творческите изяви на включените в книгата фондообразуватели — отделни личности или формации. Характеристиките осветляват почти всички по-важни периоди от икономическото, политическото и културното развитие на българския народ за едно столетие — от средата на XIX в. до средата на XX в. Тук са разкрити дейностите на фондообразуватели от възрожденската епоха, както и на дейци, свързали живота си с националноосвободителното движение в Тракия и Македония след Берлинския конгрес от 1878 г. Включени са и фондове на участници в политико-обществения живот и културните изяви на българите и след Освобождението на България от османско иго.

Обзорът ще бъде необходимо помагало за изследователите, които ползват изворите на българската политическа и културна история. Отпечатаните вече рецензии за издадените досега 6 книги доказват полезността на това издание.

The seventh book of the reference series published by the Archives of Bulgarian History, a department of the Cyril and Methodius National Library, gives a characterization of 160 archival files (from file № 381 to № 599). Of these 59 files referring to the contents of 43, 123 documents have been weeded out and turned over, according to subject, to other repositories.

As usual this useful reference tool outlines the life, work, and activities of the persons or institutions referred to in each file. Information is given on characteristic features and aspects of nearly all important periods in the economic, political and cultural development of the Bulgarian nation during the course of a century, namely from 19th mid-century to the middle of 20th century. Disclosed are the activities of persons from the period of Bulgarian Renaissance and of those connected with the movements and struggles in Thrace and Macedonia for independence after the Congress in Berlin in 1878. Included are also files of participants in the more important events in Bulgaria in the field of politics and culture after its liberation from Ottoman domination.

The series is of incontestable reference value as attested by the reviews of the six books appeared up to now and this book, too, will be of use to researchers dependent on the sources of Bulgarian political and cultural history.

ПРЕДГОВОР

Седмата книга от поредичното справочно издание на Български исторически архив (БИА)[1] отразява съдържанието и характеристиките на 160 фонда (от ф. № 381 до ф. № 599)[2], които съдържат общо 43 123 документа. Отново, както и в отпечатаните вече шест книги, в най-сбита и обобщена форма са разкрити дейностите на отделните фондообразуватели — отделни личности и обществено-културни или обществено-политически институции.

---

[1] Обзор на архивните фондове, колекции и единични постъпления, съхранявани в Български исторически архив. Кн. 1 (От фонд № 1 до фонд № 26). Състав. К. Възвъзова-Каратеодорова и др. Под ред. на К. Василев и К. Възвъзова-Каратеодорова. С., Наука и изкуство, 1963. 250 с.; Кн. 2 (От фонд № 28 до фонд № 86). Състав. Б. Константинова и др. Под ред. на К. Василев. С., Наука и изкуство, 1966. 246 с.; Кн. 3 (От фонд № 87 до фонд № 177). Състав. Ел. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., Наука и изкуство, 1970. 228 с.; Кн. 4 (От фонд № 178 до фонд № 248). Състав. Ел. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., Наука и изкуство, 1973. 295 с.; Кн. 5 (От фонд № 249 до фонд № 289). Състав. Ел. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., Нар. библ. Кирил и Методий, 1981. 303 с.; Кн. 6 (От фонд № 290 до фонд № 380). Състав. Д. Томова и др. Под ред. на З. Нонева. С., Нар. библ. Кирил и Методий, 1983. 288 с.

[2] От общия брой — 219 фонда — са отчислени 59 фонда, предадени на други архивохранилища, тъй като не принадлежат към профила на БИА. Те са следните: ф. № 381, 410, 411, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 413, предаден с протокол от 31. I. 1985 г. в ЦДИА; 414, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 415, предаден с протокол от 31. I. 1978 г. в ОДА — Хасково; 416, предаден с протокол от 31. I. 1978 г. в ОДА — Ямбол; 420, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 422, 423, 425, 429, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 430, предаден с протокол от 19. XII. 1977 г. в НА—БАН; 432, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 433, 435—437, 462, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 463, предаден с протокол от 17. VI. 1977 г. в ЦВА — В. Търново; 464, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 483, предаден през септ. 1968 г. в ЦДИА; 486, предаден с протокол от 31. I. 1978 г. в ОДА — Варна; 487, 488, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 489, предаден с протокол от 25. XI. 1966 г. в Ориенталския отдел на НБКМ; 491, предаден с протокол от 17. VI. 1977 г. в ЦВА — В. Търново; 492, предаден с протокол от 31. I. 1978 г. в ОДА —

Положителните рецензии[1] за излезлите от печат шест тома доказват необходимостта от изданието, което постепенно ще обхване всички фондове, колекции и единични постъпления в Български исторически архив. До края на 1984 г. тук са регистрирани 816 фонда, 83 колекции и над 3000 единични постъпления. Рецензентите, а и всекидневните ползуватели на справочника изтъкват, че той е настолна книга за всички научни работници, краеведи и преди всичко за тези, които изследват проблемите на българската история за периода, обхващащ края на XVIII и първата половина на XX в. Необходимостта от изданието се доказва и от факта, че първите две книги са отдавна изчерпани и възпроизвеждането им вече става по фототипен начин. Затова научното ръководство на Ръкописно-документалния център на Народната библиотека, към който се числи и БИА, възнамерява да пристъпи към преиздаването на справочника, като се обединят в два или три тома издадените досега книги.

Варна; 493—495, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 496, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 497, 498, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 507, предаден с протокол от 17. VI. 1977 г. в ЦВА — В. Търново; 508, 510, 517, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 518, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 519, предаден с протокол от 31. I. 1978 г. в ОДА — Плевен; 520, 521, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 525, предаден с протокол от 4. XI. 1984 г. в ЦПА; 528, предаден с протокол от 17. VI. 1977 г. в ЦВА — В. Търново; 530, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 541, предаден с протокол от 31. I. 1985 г. в ЦВА — В. Търново; 546, 547, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 552, предаден с протокол от 31. I. 1985 г. в ЦПА; 553, 554, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 556, предаден с протокол от 31. I. 1985 г. в ЦПА; 558, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 565, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА; 566, предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в СГОДА; 572, предаден с протокол от 31. I. 1985 г. в Националния музей „Георги Димитров"; 594, 598 и 599, предадени с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА. Имената на фондообразувателите са посочени на съответното място при последователната номерация на фондовете вътре в книгата.

[1] Вж Обзор на архивните фондове, колекции и единични постъпления, съхранявани в Български исторически архив. Кн. 5. (От фонд № 249 до фонд № 289). Състав. Ел. Миладинова и др. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., Нар. библ. Кирил и Методий, 1981, с. 5 (Предговор); също и рецензията на Стателова, Е. Обзор на архивните фондове, колекции и единични постъпления... Кн. 5 (От фонд № 249 до фонд № 289). Съставители: Е. Миладинова, Е. Павлова, Д. Томова, З. Нонева, В. Тилева, В. Василева, Д. Цанев, М. Добрева, К. Стоилова, Л. Драголова. Под ред. на К. Възвъзова-Каратеодорова. С., 1981. 302 с. — В: Изв. Нар. библ. Кирил и Методий. Т. 18 (24), 1983, 549—551.

Това вероятно ще се осъществи след като се завърши обработката на всички фондове, колекции и единични постъпления.

Както е известно, съхраняваните в БИА фондове са предимно **лични.** Много малка част от тях са на дружества, общества, комитети и други обществено-политически и културни формации — в настоящата книга те са само 12 на брой. Фондовете в седма книга осветляват почти всички по-важни моменти от икономическото, политическото и културното развитие на българския народ в продължение на едно столетие — от средата на XIX в. до средата на нашия век (документите от началото на века, както и тези от XVII и XVIII в., са съвсем малко и са отбелязани при съответните фондове — при техните крайни дати в началото на характеристиката им).

И в тази книга преобладават характеристиките на фондообразуватели от възрожденската епоха, както и на дейци, посветили живота си на националноосвободителните борби на българите в Тракия и Македония, останали под османския гнет след Берлинския договор от 1878 г. Включени са и характеристики на фондове на участници в политическия, обществения и културния живот на България след Освобождението, а и в първата четвърт на XX в. Поради факта, че преди създаването на Държавния архив през 1951 г. БИА е единственото обособено архивно средище след Освобождението на България, в неговия масив от документи са съхранени и фондове на дейци, свързали името и живота си с най-новата ни история.

И така от общо 160 характеристики на фондове, включени тук, над 60 са на възрожденски дейци, някои от които са живели и работили изцяло във възрожденската епоха, а други — и след 1878 г. в новоосвободена България. В БИА, както е известно, се пазят фондовете на най-изтъкнатите политически, стопански и културни дейци от епохата на Българското възраждане. От тях заслужава да се споменат имената на фондообразуватели, чиито характеристики са вече запълнили страниците на отпечатаните досега шест книги: Г. С. Раковски, Л. Каравелов, В. Левски, Хр. Ботев, Панайот Хитов, Димитър Ценович, Кириак Цанков, Никола Обретенов, Петър Енчев, д-р Иван Селимински, Николай Палаузов, Павел Каляндживев, Найден Геров, Тодор Бурмов, Добри Войников, Никола Козлев, Тодор Икономов, Петко Р. Славейков, Константин Величков, Евлогий

и Христо Георгиеви, Марин Дринов, Нешо Бончев и много други, отдали живота и перото си за националното освобождение на българския народ. Седма книга включва характеристики на възрожденски дейци, които са по-малко известни на историците и широката читателска публика. Те са оставили като наследство за поколенията по-незначителни по съдържание и по брой на документите архивни фондове. Ето някои от тях: ф. № 382 — на свещ. Минчо Кънчев Стоянов; ф. № 383 — Николай Христакиев Павлович; ф. № 384 — Богдан Иванов Горанов; ф. № 385— Панайот Николов Семерджиев; ф. № 388— д-р Стойко Йорданов Гаев; ф. № 393 — Димитър Попстефанов Георгиев; ф. № 397 — свещ. Михаил Цв. Радулов; ф. № 404 — Васил Николов Рашеев; ф. № 407 — Стефан Иванов Карагьозов; ф. № 424 — Антон Козманов Митанов; ф. № 428 — Петър Стоянов Македонеца; ф. № 434 — Ватю Ватюв; ф. № 451 — Марин Софрониев Калугеров; ф. № 465 — Генчо Динчов Джумайов; ф. № 468 — х. Цено Христов Куртанов; ф. № 469 — Павел Панчов; ф. № 470 — Христо Петков; ф. № 473 — Русин Стоев Колев; ф. № 474 — Димитър Иванов Досков; ф. № 480 — д-р Георги Димитров Золотович; ф. № 503 — Наум Кости; ф. № 511 — Мано Филипов; ф. № 512 — Алекси Попангелов; ф. № 514 — Атанас Петров Данев — Хитов; ф. № 523 — свещ. Иван Попгерасимов; ф. № 526 — Досю Негенчето; ф. № 534 — Георги Маринов Сливенски; ф. № 535 — Константин Искров Кесяков; ф. № 536 — Стефан Симеонов; ф. № 544 — Васил Попстанчов; ф. № 550 — Петър Атанасов Попов; ф. № 557 — Георги Тодоров Шопов; ф. № 562 — свещ. Стефан Станимиров; ф. № 571 — Петър Иванов Фурнаджиев; ф. № 591 — Иван Николов; ф. № 592 — Тодор Христов Доганов и др. Трудностите при съставянето на характеристиките на изброените фондообразуватели произлязоха от обстоятелството, че за тях не се намериха конкретни данни както за написването на биографичната им справка, така за извличането на библиографски източници за тях. В някои случаи единствени свидетелства за личността и делото им, водещи във възрожденската епоха, бяха малобройните документи, останали от дейността им. В тази книга не са малко и характеристиките на фондообразуватели — дейци, продължили след Берлинския конгрес (1878 г.) националноосвободителните борби на българите в Тракия и Македония. Между тях личат имената на Тодор Александров — ф. № 405; Христо Иванов Силянов — ф. № 427;

Анастас Григоров Башев — ф. № 446; Зафир Гьорше Белев — ф. № 448; Константин Антонов Иванов — ф. № 454; Йордан Георгиев Мешков — ф. № 455; свещ. Димитър Даков — ф. № 456; свещ. Христо Димитров — ф. № 457; Стоян Георгиев Калоянов — ф. № 458; Лазар Попиванов Маджаров — ф. № 459; Димо Янков — ф. № 461; Георги Димитров Кондолов — ф. № 476; Клио Самарджиева-Бобева — ф. № 478; Александър Костов Дърводелски — ф. № 529; Павел Иванов Генадиев — ф. № 551; Иван Ангелов Чолаков — ф. № 561; Наум Лазаров Руков — ф. № 564; Васил Иванов Диамандиев — ф. № 577; Димитър, Христо и Ангел Узунови — ф. № 583 и други.

В настоящия том са включени и характеристики на фондове на участници в политическия, обществения и културния живот на България в периода след Освобождението и първата четвърт на XX в. С тази епоха са свързани имената на Петко Стойчев Каравелов — ф. № 395; Лазар Панов — ф. № 421; Найден Луков Бенев — ф. № 445; полк. Александър Славов Славов — ф. № 466; Георги Иванов Кертев — ф. № 479; Стоян Михайлов Милошев — ф. № 482; Стоян Пенчев Костурков — ф. № 485; Димитър Стоянов Бръчков — ф. № 500; Димитър Стаматов Момчилов — ф. № 509; Христо Иванов Калчев — ф. № 513; Белезар Каракашев — ф. № 515; Атанас Каблешков — ф. № 516; Панайот Сребрев — ф. № 524; Иван Петров Цивнев — ф. № 532; Петко Спасов Смилов — ф. № 538; ген.-майор Климент Бояджиев — ф. № 540; Иван Г. Лекарски — ф. № 569; Велизари Младенов Павлов — ф. № 575; Петър Николов Шопов — ф. № 576; ген.-лейтенант Никифор Петров Никифоров — ф. № 578; Димитър Иванов Папазов — ф. № 588; д-р Ласкар Костадинов Възвъзов — ф. № 593 и други следосвобожденски дейци.

Все към тази група — по-късни по своята дейност фондообразуватели — принадлежат и разработените фондови характеристики на дейците учени и изявени културни и просветни деятели, писатели, поети: Кирил Христов — ф. № 391; Никола Милев — ф. № 392; Георги Иванов Бакалов — ф. № 394; Младен Исаев — ф. № 441; акад. д-р Георги Николов Бончев — ф. № 467; Иван Стоянов Андрейчин — ф. № 481; Иван Георгиев Клинчаров — ф. № 499; Никола Трайков — ф. № 522; Диаманди Ихчиев — ф. № 533; Цанко Церковски — ф. № 559; Стоян Николов Михайловски — ф. № 567; Никола Георгиев Данчов — ф.

№ 585; Николай Иванов Райнов — ф. № 586; Живко Тодоров Станчев — ф. № 587 и други.

Налице са и характеристиките на двама банатски българи — Стефан Дуньов и Леополд Косилков, както и на някои чужденци — Валерий Александрович Погорелов, Георги Силаги, Август Розентал, Петър Михайлович Ярцев и др.

Малък е броят на фондовете на обществени, културни и политико-обществени институции, действували в България главно след Освобождението. Поважни от тях са Губернаторство Тулча — ф. № 400; Народно събрание — ф. № 403; Благотворително дружество „Св. Кирил и Методий" — В. Търново — ф. № 438; Централно поборническо опълченско дружество — София — ф. № 444; Български студентски дружества в Букурещ — ф. № 450; Етрополска дружба — София — ф. № 475; Софийско губернаторство — ф. № 502; Книгоиздателство Чипеви — ф. № 501 и др. Изключение прави по хронологическото си развитие само фондът на Зографския манастир, основан в края на IX в.

Както казахме, хронологическият обхват на настоящия справочник е едно столетие. Той включва характеристиките на фондове, богати по разнообразното си съдържание и теми, които макар и сумарно дадени, ще бъдат ценно помагало за изследователя — историк, икономист, литературовед, както и за редица други специалисти, най-вече за краеведи при тяхната изследователска дейност. По-важни и по-интересни теми, застъпени и отразени във фондовете на възрожденските дейци, са следните: стопанското развитие на народа по време на робството — търговия, занаяти и пр.; училищното дело в поробена България; националноревюлюционните борби — дейността на Левски, Втората българска легия, Априлското въстание, Сръбско-турската война 1876 г., Руско-турската 1877/78 г., Берлинския договор и др. Фондовете на дейците след Освобождението са свързани главно със следните предмети, теми и събития: училищно дело, женско движение и основаване на дружества, партийни борби, административно устройство на страната, Сръбско-българска, Балканска, Междусъюзническа и Първа световна войни и др. От характеристиките на фондообразувателите — македоно-одрински дейци могат да се извлекат сведения за Българската екзархия в Македония, за училищното дело там, за Охридското съзаклятие в 1881 г., подготовката и раз-

воя на Илинденско-Преображенското въстание, дейността на някои чети в Македония и др.

*
* *

В съставянето на отделните характеристики са възприети принципите, използвани при изработването на отпечатаните вече шест книги, които съответствуват и на архивистичните принципи, залегнали при обработката на отделните фондове. Описанието на всеки фонд съдържа следните общовалидни елементи:

1. Контролни данни — номер на фонда (в забележка са посочени промените в регистрацията, ако има такива); брой на документите и техните крайни дати, т. е. годината на най-ранния и най-късния документ във фонда, които не винаги съвпадат с рождената дата и с датата на смъртта на фондообразувателя; брой на инвентарните описи, в които е регистриран фондът; годината, през която постъпва във фонда на библиотеката; езиците, на които са написани документите, като се дава преднина на българския, а другите езици се изброяват в азбучен ред (когато всички документи са написани на български език, този елемент не се отбелязва); наименованието на архивохранилището, когато част от документалните материали от даден фонд не се съхраняват в БИА (това е отбелязано с възможната пълнота за улеснение на ползувателите).

2. Био-библиографска справка за фондообразувателя, която съдържа: пълно име (с известните псевдоними и прозвища, ако има такива) във всички познати форми; година и място на раждане и година и място на смъртта на фондообразувателя, а при обществени формации — годините на основаване и закриване; кратка бележка за живота и дейността на фондообразувателя, която отразява най-важните му изяви (при фондообразуватели — чужденци, работили у нас, или при българи, родени и действували повече в чужбина, се отбелязва и народността, за да се избегнат евентуални грешки); библиографски източници (дадени подборно), подредени в азбучен ред по името на авторите или по съответната редна дума и в съкратена форма при повтарянето им. Библиографските данни за публикации на документи от фонда не претендират за пълнота, поради трудното им издирване.

3. Характеристика на съдържанието на документите във фонда, която следва реда на приетата примерна схема[1] за класиране, предметизиране и систематизиране на документалните материали в личните архиви и съдържа следните дялове, по които е разпределен документалният материал: I. Автобиографични, биографични и документи за материалното състояние на фондообразувателя. II. Кореспонденция от и до него. III. Документи за дейността му. IV. Илюстративни материали и документация, които не са свързани с неговата дейност. V. Документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя. VI. Документи от, до и за други лица, попаднали случайно във фонда.

Характеристиките на документите от всеки фонд не могат да претендират за пълнота и изчерпателност при разкриване на съдържанието им — те дават само най-обща представа. Следвайки тази схема, при сумарното разкриване на предметите и темите в архива, съставителите са се стремили към по-голямо обобщение там, където е било възможно. Архивите на обществено-политическите и културните институти са разкрити съобразно с организационната им структура и дейност. Имената на срещаните в документите лица са отбелязани с инициал на малкото им име и с цялото фамилно име (само в случаите, когато има опасност за объркване на дейци с еднакви имена, се дава и презимето в съкращение или разкрито; в именния указател също са дадени известни по-пълни данни, за да се избегнат евентуални грешки). В географския показалец има кратки пояснения за географските имена, предадени в текста на изложението така, както се срещат в документите.

Настоящата седма книга, както и всички предходни, е снабдена с богат справочен апарат, който я прави по-лесно и по-пълно използваема. Той се състои от: именен, географски и предметно-тематичен указател. Последният разкрива конкретно, но в едри рубрики и подрубрики, темите, въпросите, събитията и предметите, застъпени в документите и е изработен от Цв. Нушев; таблица на приетите съкращения; списък на съкратените заглавия на по-често цитираните библиографски източници; списък на фондовете, включени в

---

[1] Панайотов, Ив., К. Възвъзова, В. Тилева и др. Правила за комплектуване, обработка, запазване и използване на документалните материали от личните и обществените архивни фондове и колекции от XIX—XX в. ... — Изв. на ДБВК за 1954 г. (Юбилеен сборник. Под ред. на Г. Михайлов Добрев). С., 1956, 218—298.

седма книга; обобщен списък на фондовете, включени в излезлите седем книги, наредени азбучно по фамилните имена на фондообразувателите и наименованията на обществените организации.

Характеристиките на отделните фондове са изработени от следните съставители, чиито имена са подредени по степента на участието им в обзора на VII книга: **Вера Василева** — ф. № 392, 401—404, 406, 407, 443, 454—461, 476, 512—516, 535, 536, 538, 543, 557, 567, 577, 584, 588, 593, 597; **Нели Пенева** — ф. № 385, 390, 393, 412, 418, 419, 421, 426, 427, 431, 434, 438, 439, 441, 466, 524, 526, 527, 529, 531, 533, 539, 540, 544, 549, 563, 569, 578, 580—582, 590; **Елисавета Миладинова** — ф. № 382, 386, 388, 395—399, 408, 453, 467—469, 503, 504, 509, 537, 545, 579, 583, 589; **Дора Томова** — ф. № 384, 387, 389, 400, 409, 428, 480, 485, 532, 542, 548, 551, 562, 570, 575, 576, 592; **Мария Добрева** — ф. № 391, 394, 452, 481, 490, 501, 559—561, 567, 568, 585—587; **Елена Харбова** — ф. № 383, 442, 470—475, 479, 502, 550, 555, 564, 595, 596; **Лиляна Терзийска** — ф. № 417, 424, 482, 484, 500, 505, 506, 511, 522, 523, 534, 571, 591; **Цветолюб Нушев** — ф. № 405, 440, 444—451, 465, 477, 478, 499, 573, 574, 583.

ст. н. с. Виктория Тилева

Ф. 382*; 14 док.; 1870... 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1952 г.; бълг., арм. и тур. ез.; част от фонда — в ОДА — Стара Загора (ф. 65 к)

СВЕЩ. МИНЧО КЪНЧЕВ СТОЯНОВ

(поп Минчо войвода)

(Роден в 1836 г. — с. Арабаджиево (дн. Коларово), Старозагорско; починал в 1904 г. — с. Арабаджиево)

Свещеник (1862—1904), учител (1856—1862) и училищен инспектор (от 1870); деец от националноревюлюционното движение — член и председател на Частния революционен комитет в с. Арабаджиево, участник в Хасковското съзаклятие, сподвижник на Васил Левски и Атанас Узунов; заточен в Диарбекир (1874—1878). След Освобождението участвува активно в политическия живот на родния си край.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Заимов, Ст. Миналото..., с. 254 и сл.; История на Стара Загора. С., 1966, 62—63 (Автори: Хр. Буюклиев и др.); Койчева, В. Васил Левски и революционна Стара Загора. Стара Загора, 1973, 42—43; Кънев, Н. Диарбекирските спомени на поп Минчо Кънчев от с. Коларово, Старозагорско. — Изв. Държ. архиви, 30, 1975, 107—126; документите от фонда.

Публикации на документи: Дни на борба горда. Разкази на очевидци. Състав. М. Кръстев и Ил. Пехливанов. С., 1976, 21—40; Кънчев, М. Видрица. Спомени, записки, кореспонденция. Ръкописа проучили и подготвили К. Възвъзова-Каратеодорова и Т. Тихов. С., 1983, 17—643; Левски в спомените на съвременниците си. Събрал и изследвал Ст. Каракостов. С., 1973, 236—248; Освобождението 1878..., 932—968.

---

* Фонд № 381 — Борис Мархолев (предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.).

Към автобиографичните материали можем да отнесем запазените спомени (лични и разказани от други лица) под заглавие „Видрица. 1700 г. Списъци, писма, турски варварщини...“, записани между 1894 и 1904 г. В тях има сведения за: живота, поминъка, нравите, обичаите и пр. на жителите от с. Арабаджиево; положението им под османско иго; оказаната съпротива — хайдушко движение, хайдушки войводи (Тодор Колев, Индже войвода, Велчо войвода, Гълъб войвода, хайдут Велко и др.); Руско-турската война (1828—1829); четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа (1868); Васил Левски и връзките на поп Минчо със Старозагорския революционен комитет; създаване (1870) и дейност на Частния революционен комитет в с. Арабаджиево; участието на поп Минчо в опита за освобождението на Левски (1872); самоубийството на Ангел Кънчев (1872) и убийството на дякон Паисий; Хасковското съзаклятие (1873); залавянето на Атанас Узунов, поп Минчо и други участници, съдебния процес, заточението им в Диарбекир (1874); живота на заточениците; положението на близките им в България; освобождаването им (1878); Руско-турската война (1877—1878); дейността на поп Минчо след Освобождението; училищното дело в Старозагорско; Съединението на България (1885); положението в Македония и др. В „Кратки бележки“ поп Минчо засяга различни революционни акции: участие на българи в освободителните борби на Гърция (1806, 1821), Велчовата завера (1835), Берковското (1836), Пиротското (1836—1837), Нишкото (1841), Видинското въстание (1850) и пр.; описва живота и дейността на някои от българските хайдушки войводи — дядо Млъчко, Христо войвода, Гълъб войвода, Добри войвода, Румена войвода, Панайот Хитов, Филип Тотю, Хаджи Димитър, Стефан Караджа и др.

Във връзка с материалното му състояние са запазени разрешително и разписка (1879, 1881).

Автори на писмата до фондообразувателя са Г. Дечев, Ст. Заимов и др. (1870... 1888). Те дават сведения за: набиране на абонати за трета книга на „Миналото“ на Заимов и предстоящото излизане на четвърта книга, в която е описана дейността на поп Минчо, Бойчо Русев и др.; „записките“, които му изпраща Минчо Кънчев за живота на

заточениците в Диарбекир; избиране на поп Минчо за член на Старозагорския окръжен съд и дейността му в него, и др.

Във фонда се намира и притурка на в. „Реформи“ от 8 октомври 1902 г.

Ф. 383; 3 док. 1867, 1872 г.; 1 инв. оп.; пост. 1949 г.; бълг. и рус. ез.; част от фонда — в НБИВ (ф. 1)

НИКОЛАЙ ХРИСТАКИЕВ ПАВЛОВИЧ

(Роден в 1835 г. — Свищов; починал в 1894 г. — София)

Живописец, книжовник и учител през Възраждането; един от най-значителните български портретисти; създател на исторически картини, между които по-забележителни са: „Аспарух минава Дунава“, „Покръстването на Преславския двор“, „Крум Страшний“ и др.; участник в националноосвободителното движение; окръжен училищен инспектор (1878—1885 г.); учител по рисуване в Софийската мъжка гимназия (1885—1894 г.).

Източници

За фондообразувателя и фонда: Архив на Николай Павлович. 1852—1894 г. (Подготвил за печат В. Ацева). С., 1980. 579 с.; Динова, В. Николай Павлович. С., 1966. 32 с., 16 ил.; Иванов, В. Николай Павлович. Живот, творчество и писма. С., 1940, 241—264; Павлович, Д. Черти из живота и деятелността на първия български исторически живописец Николай Павлович (1835—1894). С., 1906. 8 с.; Павлович, Н. Д. Николай Павлович. 1835—1894 г. С., 1955. 248 с.; Райнов, Н. Николай Павлович. График и живописец. С., 1955. 172 с.

Във фонда е запазено писмо от Н. М. Тошкович до Н. Павлович, което съдържа препоръка за П. Хитов и молба да бъде покровителствуван; ръкопис с автограф и печатно издание на брошурата на Н. Павлович „Заведение за живопис. Как да се устрои в България и Позив за поддържането му“, издадена в 1867 г. в Русе. В ръкописния екземпляр са поместени данни, че тя е написана в гр. Свищов.

Ф. 384; 56 док.; 1873 ... 1918 г.: 1 инв. оп.; пост. 1957, 1969 и 1977 г.; бълг., англ., итал., нем., рум., рус., фр. ез.

БОГДАН ИВАНОВ ГОРАНОВ

(Роден в 1847 г. — Карлово; починал в 1907 г. — София)

Възрожденски просветен деец; учи философия и естествени науки в Прага, Мюнхен и Лайпциг; учителствува в Пловдив (1866—1868), София (1869—1870), Търново (1870—1872) и Болград, Бесарабия (1876—1879); председател на Търновското читалище „Надежда“ (1870—1872), сътрудник и редактор (1875) на сп. „Читалище“ (1870—1875). След Освобождението — висш чиновник в Министерство на народното просвещение (1879—1881), главен секретар на Министерския съвет (1882—1892), управляващ българското княжеско агентство в Букурещ (1888) и дипломатическото агентство в Белград (1892—1895). Превел „Животът на госпожа де Савинье“ от А. дьо Ламартин (1871), драмата „Фиеско“ от Фр. Шилер (1876), „Егмонд“ от И. Гьоте (1882) и др.

Източници

За фондообразувателя: Ботев, Хр. Съчинения. Т. 1. Ред. и коментар от Ал. Бурмов. С. (1948), 314, 327; Ботев, Хр. Събрани съчинения. Т. 1. Под ред. на Цв. Унджиева. С., 1976, 462, 463; Генчев, Н. Възрожденският Пловдив ..., 327, 342, 343, 359, 366, 369; Дякович, Вл. Българите в Бесарабия. Кратък исторически очерк. С., 1930, с. 24; ЕБ. Т. 2, с. 132; Иречек, К. Български дневник. 30 окт. 1879—26 окт. 1884 г. Прев. от чеш. ръкопис Ст. Аргиров. Т. 1. Пловдив, 1930, с. 23 и сл.; Т. 2. С., 1932, с. 6 и сл.; Стоянов, М. БВК. Т. 1, с. 61.

Автори на кореспонденцията до Б. Горанов са: Аврамови, М. Белчева, Ст. и Ек. Бобчеви, А. Бурмова, Ст. Ив. Гешов, Ф. Каниц, Е. Пулиева, Д. Станчов, П. Тодорович, Д. Тончев, С. Янчов и др. В по-голямата си част кореспонденцията представлява покани, поздравления и визитни картички за различни случаи. Няколкото писма са във връзка с: решението на училищното настоятелство в Търново за изключването на учителите Б. Горанов и Гранитски (1873); състоянието на общинските, училищните и читалищните работи в града (1873); съставянето на музикална група от Н. Янакев, П. Василев, С. Янчов и др. за събиране на български народни песни и бъдещото им отпечатване под заглавие „Българска гусла“ (1873); желанието на С. Янчов да издаде библиотека по археология (1873); изпратените протести от различни градове в страната до Българската екзархия за изменение на Фермана за създаване на българска църква (1873); възможността Б. Горанов да заеме катедра-

та по естествена история в Болгардското училище (1876) с конкурс; и др

Във връзка с учителската дейност на Б. Горанов (1876—1879) са документи за: назначаването му за учител в Болград по немски език, физика, естествена история и философия; член на комисията по изработване на учебната програма; член на изпитни комисии и др.

Във фонда е запазена трагедията „Фиеско" от Фр. Шилер в превод от немски на Б. Горанов.

Дейността му като началник на отделението за средните училища към Министерство на просвещението (1880) е представена от покана за тържество в двореца.

Значителна група документи (1882... 1892) отразяват дейността на Б. Горанов като главен секретар на Министерския съвет — аудиенции с княза; делегиране с Хр. Белчев в Белград за подновяване преговорите за търговски договор със Сърбия и др.

Писмо от Министерство на външните работи (1888) свидетелствува за назначаването на Б. Горанов за член на Комитета при Централната комисия по построяване на храма „Александър Невски".

Няколко документа са във връзка с назначаването на Б. Горанов за временно управляващ княжеското българско агентство в Букурещ като заместник на д-р Теодоров (1888) и за управляващ дипломатическото агентство на България в Белград и свързаните с това служебни задължения (1892—1893, 1895).

Документалните материали за семейството на фондообразувателя се отнасят до синовете му Димитър, Богдан и Иван Горанови — в по-голямата си част кореспонденция от частен характер.

Ф. 385; 3 док.; 1855, 1875, 1876 г.; 1 инв. оп.; пост. 1953 г.; бълг. и ср. ез.

ПАНАЙОТ НИКОЛОВ СЕМЕРДЖИЕВ

(Роден в 1855 г. — В. Търново; починал в 1881 г. — В. Търново)

Учител и административен служител; завършва реална гимназия в Загреб (1875); учителствува в Хасково (1875) и в мъжкото класно училище „Св. Кирил" в Търново (1875—1877). След Освобождението — полицейски пристав в Севлиево и Хасково, околийски началник, секретар на губернатора в Търново и директор на класното училище в Плевен.

Източници

За фондообразувателя: Велико Търново през вековете. С., 1982, 210, 220; Кулелиев, Й. Панайот Н. Семерджиев. — Общ. вестник Велико Търново, 28, № 10, 3 окт. 1941, с. 15; документите от фонда.

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени кръщелно свидетелство (1855) и зрелостно свидетелство (1875) за завършване на Загребската реална гимназия.

Към документите от, до и за други лица се отнася писмо, в което се осъжда поведението на членовете на Централния благотворителен комитет, обявил се за привременно българско правителство; изказва се мнение, че освобождението на страната ни ще дойде единствено от руския народ (1876).

Ф. 386; 374 док.; 1862 ... 1921 г.; 1 инв. оп.; пост. 1978 и 1981 г.; бълг., англ., гр., рус., ср. и фр. ез.; част от фонда — НА БАН (ф. 26 к).

МАРКО ДИМИТРОВ (ДИМИТРИЕВ, ДИНЧОВ) БАЛАБАНОВ

(псевд.: Д., Ferison Отшелников)

(Роден в 1837 г. — Клисура; починал в 1921 г. — София)

Юрист, обществено-политически и държавен деец, книжовник; редактор на в. „Век" (1874—1876), сп. „Читалище" (1871—1875) и др.; участник в църковната борба — секретар на църковно-народния събор

за изработване на екзархийски устав (1871); член на българска делегация в Европа след Априлското въстание (1876—1877); вицегубернатор на Свищов, Русе и Търново (1878—1879); министър на външните работи и изповеданията (1879, 1883—1884); дипломатически агент в Цариград (1880—1881), в Букурещ (1902—1905) и в Атина (1905—1906); преподавател по гръцки език и гръцка литература във Висшето училище (дн. СУ) в София (1889—1898); декан на Юридическия факултет (1896—1897) и частен доцент по римско и византийско право (1892—1902); член на БКД от 1881 г.; депутат в Учредителното народно събрание (1879) и председател на XI ОНС (1901).

Източници

За фондообразувателя: Балабанов, Марко Д. — Илюстрация Светлина, 8, 1898, № 2, 1—2; Бобчев, С. С. Марко Д. Балабанов. — Летопис на БАН, 6 (за 1921 и 1922), 1924, 84—119; Каратеодоров, В. Марко Балабанов. С., 1943. 168 с.; Касъров, Л. Енциклопедически речник. Ч. 1. Пловдив, 1899, 99—100; Стоянов, М. БВК. Т. 1, 7—9.

Публикации на документи: Балабанов, М. Гавриил Кръстович. (Народен деец, книжовник, съдия, управител). С., 1914, 355—359; Балабанов, М. Преди първото учредително събрание в Търново и преди избирането на първия български княз. — Пер. сп. на БКД, 19, № 68 (за 1907), 1908, 648—649; Берковски, П. Диарбекир, 3 марта 1876. [Дописка]. — XIX-ий век (Цариград), 3, № 13, 27 март 1876, с. [3—4].

Във фонда се намира част от дневник на М. Балабанов във връзка с посещението му в Света Гора (след 8 дек. 1894).

От биографичните материали за фондообразувателя са запазени списък на книгите му — латински, френски, гръцки и др. (1862) и удостоверение за положените изпити по правни науки (1862—1864). Документите за материалното му състояние (разписки, сметки и др.) са във връзка с уреждане на парични въпроси с Евл. Георгиев, с д-р Ив. Карамихайлов и др. (1900... 1919).

Писмата — чернови (1872... 1914) от М. Балабанов до Гаубанд & син, У. Гладстон, Дж. Дженсън, С. Добрович, патриарх Йоаким III, Кантора „Евлогий Георгиев", Г. Кръстевич, Ф. Маринов, д-р Д. Павлович, Хр. Пулиев, К. Стоилов, Др. Цанков, Фердинанд I и др. са във връзка с: престоя на Балабанов и Др. Цанков в Англия след потушаването на Априлското въстание (1876) относно поставянето на българския въпрос пред европейската общественост; срещи с У. Гладстон, издаване на брошурата „La Bulgarie par ses deux délègués" (на френски и английски език) и др.; предстоящо второ пътуване на Балабанов и Цанков в Лон-

дон, тяхната бъдеща мисия като представители на българския народ и наближаващата война (1877); политическата криза в България след превратa от 27. IV. 1881 г. и отказа на М. Балабанов да влезе в Държавния съвет (1882); напускане на поста дипломатически агент в Цариград (дек. 1881); избор на М. Балабанов за председател на Народното събрание (1901); предстоящото му посещение при крал Карол в Синая (1902) и др. Споменава се и за: лорд Е. Дерби, Х. Елиот, Ю. Скайлер, Ст. Чомаков и др., драмата на К. Рангавис „Атинската херцогиня“ и др.

Автори на кореспонденцията (1862... 1920) до фондообразувателя са: Александър I Батенберг, И. Анастасиадис, К. Априлова, д-р Г. Атанасович, Д. Балабанов, Франц Йосиф Батенберг, П. Берковски, д-р В. Берон, И. Бианкони, К. Бонев, И. Братиану, граф Г. де Бурболон, Т. Бурмов, Евл. Георгиев, Н. Геров, В. Гете, Ив. Ев. Гешов, Ив. С. Гешов, Д. Гешоглу, митр. Григорий Доростоло-Червенски, Дж. Дженсън, С. Добрович, М. Дринов, Н. Жеков, Е. де Жирарден, Г. Золотович, Т. Икономов, екзарх Йосиф, М. Кантакузен, д-р В. Караконовски, Г. Кръстевич, Ем. Лавеле, митр. Мелетий, Гр. Начович, митр. Панарет Пловдивски, Д. Петков, Н. Пиколо, Хр. Пулиев, Гр. Пърличев, К. Рангавис, Д. Ризов, митр. Симеон Варненски и Преславски, Н. Спространов, А. Стоянович, княз Фердинанд, х. Ив. Хаджипенчович, Ф. Хамилтон, Др. Цанков и др. със сведения за: търговската дейност на Димитър (баща) и Марко (чичо) Балабанови в гр. Триглия (Гърция) и престоя на М. Балабанов там през 1851—1854 г.; ученето на М. Балабанов в Атина (1862); ученето на българи на о-в Халки (1862—1863); предстоящо пътуване на Г. С. Раковски за Цетина (1863); разпространение на в. „La Grece“ (1863); издаване диплома на М Балабнов от Университета в Париж (1864); ученето на Л. Йовчев в Париж (1867); участието на Г. Кръстевич и М. Балабанов в църковната борба (1870—1871); списването и разпространението на в. „Век“ (1874—1876); награждаването на М. Балабанов с „рудбе“ (иерархическа степен или чин) през 1874 г.; разпространение на в. „Union Cretien“ (1875); положението на заточениците в Диарбекир и надеждата им да бъдат амнистирани (1876); направен превод от П. Берковски на учебник по геометрия за I, II и III кл. (от чешки език — 1876); дейността на П. Каравелов, Р. Жинзифов, Ив. Кишелски и др. и желанието им да помогнат на отечеството си (1876); мисията на М. Балабанов и Др. Цан-

ков в Европа — пребиваването им в Лондон, Париж и др. срещи и водени разговори за положението в България (с д-р Деказ, д-р Лонг, У. Гладстон и др.), положителните отзиви в печата и пр. (запазени са и няколко преписа-извлечения от в. „Birmingham Daily Post“ и „Birmingham Weekly Post“); превода, който прави на английски език Ф. Хамилтон и отпечатването на брошурата „La Bulgarie par ses deux délègués...“, (1876); предстоящата Руско-турска война (1877—1878); ролята на лорд Биконсфилд по време на Берлинския конгрес (1878); положението на България след Освобождението и бъдещото ѝ устройство (1878); участието на М. Балабанов при избора на български княз (1878); отказа на Н. Геров да приеме поста дипломатически агент в Белград (1879); проведените избори за губернатор във Варна и за състоянието на училищата там (1879); избора на М. Балабанов за вицегубернатор (1879); уреждането на българските епархии (1879); встъпването на Александър Батенберг на българския престол (1880); политическите събития в България — преврат на 27 април 1881, Държавен съвет, манифест от 1 юли 1881, суспендиране и възстановяване на конституцията, правителството на руските генерали (Л. Н. Соболев, Н. В. Каулбарс и др.), и др. (1881—1882); изработени проекти от М. Дринов и Д. Греков, К. Стоилов, Гр. Начович и М. Балабанов за Държавен съвет (1881); проект за основаване на френско представителство в София (1881); работата на Гр. Пърличев в Софийската народна библиотека (1881); смъртта на Г. Золотович (1881); училищното дело в Македония (1882); спиране на в. „Светлина“ (1882); българо-руски, българо-сръбски, българо-гръцки и българо-румънски отношения (1882... 1906); политически борби в България (1883); назначаването на М. Балабанов за министър на външните дела (1883); молба на д-р В. Берон да бъдат включени някои от неговите учебници („Логика“, „Естествена история“ и др.) в учебната програма (1883); избиране на митрополит за Софийската епархия (1884); организиране на учебното дело и уреждане на училищния бюджет (1884); превод и отпечатване драмата на К. Рангавис „Атинската херцогиня“ (1891); пристигане на М. Балабанов в Атина (1892); кабинетни промени и предстоящи избори за Народно събрание (1894); отказ на М. Дринов да участвува в първото събрание на българските журналисти и писатели (1894); завещанието на митр. Мелетий (1894); избирането на Балабанов за председател на Народното събрание (1901); турско-

френски конфликт (1901); посещение на Фердинанд в Кобург (1903); Руско-японската война (1904); проект за обединение на Либералната, Прогресивно-либералната и Народната партия (1904); предложение от Балабанов за увеличение на бюджета на Българското агентство в Атина (1906); положението на българското население в Македония (1906); уреждане на парични взаимоотношения на М. Балабанов с кантора „Евлогий Георгиев" и с Ив. Ев. Гешов (1907... 1914); утвърждаването на Неофит за скопски митрополит (1910); и др.

Материалите, свързани с дейността на фондообразувателя, са по-малко на брой и могат да се сформират в следните групи:

1. Няколко писма и изложения са във връзка с избирането на М. Балабанов за секретар на църковно народния събор в Цариград (1871). Запазени са и: изложение и окръжно във връзка с отлъчването от източноправославната църква на Иларион Макариополски, Панарет Пловдивски, Иларион Ловчански, Антим Видински, Доротей Софийски, Партений Нишавски и Генадий Велешки (1872); препис на писмо от митр. Аверкий, Г. Чалоглу и др. до първенците във Видин, Враца, Пирот, Самоков, София, Кюстендил, Велес, Скопие и др. с предложение да се свика нов църковен събор (1876) и др.

2. Няколко писма от д-р П. Атанасович, Ив. Бурмов, Д. Душанов, митр. Мелетий Софийски, С. Радулов, Ив. Чинтулов, читалищата във Видин, Пирот, Разград и др. са във връзка с редактирането на в. „Век" (1874) от М. Балабанов и са отправени до Н. П. Тъпчилещов като „деловодител" на вестника.

3. Като член на българската делегация в Европа след Априлското въстание (1876—1877) е запазен ръкописът на писаната от М. Балабанов през октомври 1876 г. в Англия брошура „La Bulgarie...", преведена и издадена на френски, а по-късно на английски и на български език.

4. Участието му в Руско-турската освободителна война (1877—1878) се документира от грамотата за награждаването му с орден „Св. Станислав" II степен (1879).

5. Запазено е писмо с приложение от С. Лукянов до вицегубернатора на Русе — М. Балабанов (1878) във връзка с избора на български княз и изработване на конституция.

6. Дейността му като член на Консервативната партия (1878—1882) и на Либералната се документира от запазените протокол с резолюция и слово (произнесено от М. Балабанов), относно състоялото се събрание на 24 март 1882 г. по повод състоянието на Градското общинско управление в София и политическо положение в Княжеството.

7. Няколко протокола и изложения (чернови) до Александър Батенберг са във връзка с дейността на М. Балабанов като министър на външните работи и изповеданията (1883—1884).

8. Като председател на XI ОНС (1901) — е запазено писмо (съставено от Балабанов) от името на княз Фердинанд до патриарх Йоаким III.

От книжовната дейност на М. Балабанов се съхраняват няколко писма (от и до Г. Кръстевич и др.), използвани при написване на труда му „Гавриил Кръстович" и тетрадка със стихотворения („Птичето", „Разговор", „Новобранчето" и др. 1882—1883) и др.

Намират се още и: изложение (копие) от представителите на българските общини до Абдул Азис (1866) във връзка с положението на българите в Османската империя; писмо (препис) от Българското книжовно дружество (1871) относно предстоящо свикване на годишно събрание; няколко бележки за: среща в Атина на Балабанов с гръцкия дипломатически агент Залакоста (?), крал Георги и др. (1906, 1907) и биографични данни за принц Фердинанд и княгиня Клементина (1908).

Ф. 387; 11 док.; 1873 . . . 1886 г.; 1 инв. оп.; пост. 1954 г.

МИХАИЛ ГЕОРГИЕВ ЗИМБИЛЕВ

(Роден в 1867 г.[1])

Учил в Кюстендилската реална гимназия през 1881—1882 г.

---

[1] Не се откриха данни за месторождението, годината и мястото на смъртта му.

Източници

За фондообразувателя: Документите от фонда.

Фондът се състои от различни календари — православен, ученически, „Хитър Петър“, „Св. Кирил и Методий“ и др. за 1873, 1874, 1875, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885 и 1886 г., съставени от Илия Р. Блъсков, Ив. К. Божинов, П. Р. Славейков, П. П. Черновежд. На страниците им са нанесени бележки от М. Зимбилев с биографичен характер във връзка с ученето му в Кюстендилската реална гимназия: седмична програма, учебници, предмети, по които е изпитван, имената на учителите в 1881/82 учебна година (д-р Тодор Иванчов, М. Белчев, Ефрем Каранов, Ив. Каранов, Н. Витанов, К. Ив. Лекарски, Чпулев), имената на съучениците му (Георги Антимов, Никола Бельовски, Васил Георгиев, Иларион Драсов, Спиридон Казанджиев, Тодор Икономов и др.).

Календарчетата съдържат сведения за: панаирите в Европейска Турция; телеграфите и пощите; славянското население в Европа; слънчеви затъмнения; смъртността в главните градове в света; разпространението на европейските езици; състоянието на шуменските училища в 1881 г. в сравнение с 1875 г. и др. Съдържат и здравни съвети, земеделски ръководства, статии („Целокупността на народа и протестантството по нас“, „Българските дружини и вестници в Цариград“, „По народните наши работи“, „Св. Климент Охридски“ и др.), препечатки от в. „Източно време“ и „Пчелица“, извлечение от инструкцията за управление на държавните учебни заведения в Княжество България, стихотворения, народни песни, малки разкази и др.

Ф. 388; 33 док.[1]; 1866 ... 1915 г.[2]; 1 инв. оп.; пост 1949 и 1974 г.; бълг., рум. и фр. ез.

Д-Р СТОЙКО ЙОРДАНОВ ГАЕВ (ЙОРДАНОВ)

(псевд. С. И. Горский)

(Роден в 1845 г.[3] — Котел; починал в 1890 г. — Варна)

Военен лекар и обществен деец; участник в Сръбско-турската война (1876) като началник на Румънския медицински отряд; през Руско-турската война (1877—1878) придружава руските и румънските войски

[1] Голяма част от документите са фотокопия.

[2] Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до сина му.

[3] Има различия в датата на раждането му.

в България като лекар. След Освобождението — губернски лекар в Добрич и Варна (1878); депутат в Учредителното народно събрание (1879); преподавател във Военно-фелдшерската школа във Варна; старши лекар по време на Сръбско-българската война (1885); един от организаторите на Варненското медицинско дружество и редактор на „Медицинско списание“ (1888).

Източници

За фондообразувателя: Банова, Е. Двете биографии на един именит котленец. — Нар. младеж, № 43, 2 март 1978, с. 2; Ганева, В. Стойко Йорданов. Живот, възгледи и дейност. — Военно-мед. дело, 1980, № 1, 58—60; Иванов, Ю. БПП, 398—399; Кантарев, К. Д-р Стойко Йорданов (1841—1890). — Съвр. медицина, 1977, № 4, 43—44; Минев, Д. Котленските чорбаджии. В бележките на д-р Ст. Юрданов. — Бълг. мисъл, 1941, № 3, 180—185; Мирски, Кр. Д-р Стойко Йорданов. — Варненски отзив, 1, № 14 (118), 20 ян. 1915, 1—2.

За фондообразувателя и фонда: Минев, Д. Алтънлъ Стоян войвода. Революционна драма от 1866 година. — Език и литература, 1947, № 2, 43—47; Минев, Д. Спомени за първото Велико народно събрание. — Родина, 3, 1940, № 2, 166—169.

Към материалите с биографични данни за фондообразувателя са запазени: списък „на учениците българи в Националната школа по медицина и фармация в Румъния през 1866/7“ — между които е и Стойко Йорданов; заглавна страница на дисертацията му „Quelques réflexions et observations sur l'angine diphtéritique“ (Париж, 1876); покана за женитбата му с Иванка Бърнева (1880); некролог за смъртта му (1890); статия във в. „Варненски отзив“ (1915) за живота и дейността му. Сведения за материалното състояние на д-р Йорданов се съдържат в завещанието му и личния му бележник (1889).

Във връзка с дейността на д-р Йорданов като лекар се съхраняват следните материали: обявление в пресата за лекарската му практика (1866); два доклада, правени по време на участието му в Сръбско-турската война като „шеф“ на Румънския медицински отряд (1976) със сведения за: създаването на дружество „Червен кръст“ в Румъния, санитарните пунктове на подвижните и постоянните болници, ранените, усложненията и последвалите заболявания, първата помощ дадена на ранените, методите на лечение, направените операции, транспортирането на болните и пр. Отбелязан е и броят на ранените и загиналите през войната, имената на болните, изселили се от Турция, и на

които са били дадени лекарства и пр. Запазена е и визитна картичка (след 1878 г.).

Книжовната дейност на С. Йорданов се документира от драмата му „Няколко речи за живота на Алтънлъ Стояна войвода, извлечени от старите предания и наредена на две кратки действия за частни ученишки представления от...“ (1866).

Намира се бележка от д-р Йорданов за участието му като депутат в Първото Велико народно събрание (1879).

От документалните материали с биографични данни до сина му Йордан С. Йорданов се пазят няколко свидетелства за завършване на гимназиалното му образование (1898—1902); обявление за приемането му в училището по Висши търговски науки (1903) и контролна работа по алгебра в Подготвителното училище към Училището за Висши търговски науки в Париж (1903); сведения от Т. Атанасов, Я. Цанков и С. Манчев [?] за дейността му като директор на „Софийска банка“ и др. Кореспонденцията (писма и пощенски карти) до Йордан Йорданов от К. Желев, Ив. Йорданова, Г. Ковачев и др. е предимно от личен характер. Има данни, че е назначен за учител в Белоградчишкото село Воднянци, дн. Видинско (1902).

Ф. 389; 19 док.; 1867... 1884 г.; 1 инв. оп.; пост. 1954 г.; бълг., нем,, рус. и фр. ез.

РАДА ПЕНЧЕВА ГУГОВА-КИРКОВИЧ

(Родена в 1848 г. — Копривщица; починала в 1941 г. — София)

Просветна и обществена деятелка през Възраждането и след Освобождението; учи в пансиона на графиня Левашова и във Фундуклеевската гимназия в Киев (1860—1866); учителка в Пловдив, Пирдоп, Копривщица и София ; активна членка на женското дружество „Майчина грижа“ и училищна настоятелка.

Източници

За фондообразувателя: Доросиев, Л. Материали за изучаване учебното дело в България. Кн. 1. Нашите класни, средни и специални училища преди Освобождението. С., 1925, с. 126; Киркович, Р. Спомени. С., 1927. 70 с.; Манолова, Н. „Майчина грижа“. 1868—1943 г. Пловдив, [1943], 17, 22; Паскалева, В. Българката през

Възраждането. Исторически очерк. С., 1964, 44, 71, 84, 90, 96, 100, 119, 170, 171, 186, 211; Стоянов, М. БВК. Т. 1, 208—209; Юбилеен сборник на I Софийска държавна девическа гимназия. 1879 — ноември 1904. С., 1904, 35, 36, 41, 87; Юбилеен сборник по случай 50-годишнината на Пловдивската девическа гимназия и 70-годишнината от откриването на първото българско девическо училище в Пловдив. Пловдив, 1934, 64, 70, 73, 74, 91, 101.

За материалното състояние на Р. Киркович свидетелствува тетрадка (1867... 1870) със сметки за ежедневни и ежемесечни разходи, списък на вещите ѝ в Пловдивското училище и др.

Две писма от Р. Киркович до Мария Гугова (1884) и Маря Ламанска (1873) са във връзка със завършването на учебната година в Пловдив, отправена покана за гостуване в Копривщица и др.

Писмата до Р. Киркович (1872... 1886) от Н. Геров, М. Герова, д-р Спас Иванов, д-р К. Киркович, А. Консулов, Надежда Наришкина, Мария Спасова и Н. Тороманов съдържат сведения за: бъдещото отпътуване на Р. Киркович за Русия; назначаването на Н. Геров за губернатор и М. Балабанов за вицегубернатор на Свищов и Др. Цанков за вицегубернатор на Търново (1877); запазването на Пловдив и Копривщица от турски изстъпления (1877) и др.

За ученето в Киев и учителстването на Р. Киркович в Пловдив свидетелствува тетрадка (1867... 1873) със списък на ученичките и преподавателките в Киев; програми за приемен изпит във Фундуклеевската девическа гимназия по различни предмети; списъци на книги на различни езици, на ученичките в Пловдив и учебниците, които са им раздадени; лични сметки и др.

Благотворителната дейност на Р. Киркович е представена от разписка (1883) за внесена сума в касата на бедните ученици в Копривщица.

Писмата до д-р К. Киркович (съпруг) (1873... 1876) от Хр. Г. Данов, Р. Киркович и Петър (?) третират лични въпроси и въпроси, свързани с лекарската му практика: преместването му от Пловдив в София и очакваното пристигане на заместника д-р Янколов; молба за изпращане на лекарства; създаването на женско дружество „Майчина грижа“ под председателството на М. Герова и др.

Ф. 390; 3 док.; след 1912—1913 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950 г.

ДАБКО УСТАГЕНЧЕВ (ДИМИТЪР ГЕНЧЕВ МАЙСТОРОВ)

(Роден в 1867 г. — Трявна)[1]

Публицист и офицер от българската армия, юнкер във Военното училище от 1891/1892 г.; на военна служба през периода 1895—1908 г.; участвува в Балканската война (1912—1913); син на Генчо Кънев — самоук архитект и строител от епохата на Българското възраждане. Автор на исторически публикации.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. РБП, с. 564; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 312; Документи за историята на Българското книжовно дружество. 1878—1911. Т. 2. С., 1966, 113, 114, 119; Списък на офицерите от българската войска. Към 1 октомври 1906. С., 1906, с. 293; Дабко Г. Уста-Генчев — Илюстрация Светлина, 25 (1917), Юбилейна книжка, с. 80; НБКМ—БИА, Ф. № 129 (Хр. Д.), а. е. 138, 1—37.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като офицер е запазеният негов ръкописен дневник — „Осем месеца в Родопския отряд и IV армия през Първата балканска война 1912—1913 год.". В него се намират следните данни: топографски преглед на родопския масив; описание на пограничната линия на Родопите; сведения за обявяване на обща мобилизация; първият период на войната; първото примирие; топографски преглед на Балканския полуостров; вторият период на войната; второто примирие и др.

Фондът съдържа изрезка от статията „Ето как опълченеца Др. Насков описва „Боят при Тъмръш", публикувана във в. „Мир", 19, № 3764, 1913.

[1] Досега не са намерени данни за смъртта му.

Ф. 391; 481 док.; 1898... 1944 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961, 1966, 1968, 1973, 1976 г.; бълг., нем., ср., фр. и чеш. ез.; части от фонда — ЦДИА (ф. 131) и в Литературния архив — Музей на писмеността, Прага[1].

КИРИЛ ХРИСТОВ ГЕНЧЕВ

(псевд.: Синьор Салваторе, Signor Salvator, В. С-ва, (К.), К. К.)

(Роден в 1875 г. — Ст. Загора; починал в 1944 г. — София)

Поет и изтъкнат преводач. Започва творческата си дейност със социална поезия. Учител в Шумен и София (1900—1901). Съвместно с Антон Страшимиров редактира списание „Наш живот". По време на Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война е военен кореспондент на в. „Военни известия". От 1922—1930 г. е ръководител на семинара по българска литература в Лайпциг. От 1930—1938 г. в Прага е лектор по български език в Карловия и Немския институт. В България се завръща през 1938 г.

Източници

За фондообразувателя: Авджиев, Ж. Кирил Христов. Литературно-критически очерк. С., 1965. 122 с.; Арнаудов, М. Кирил Христов. Живот и творчество. С., 1967. 440 с.; Куюмджиев, Кр. Кирил Христов. Литературно-критически очерк. С., 1967. 216 с.; Кирил Христов, Димитър Бояджиев и Теодор Траянов в спомените на съвременниците си. Под ред. на Кр. Куюмджиев и др. С., 1969; Речник на българската литература. Т. 3. С., 1982, 539—540.

Запазените автобиографични дневници на фондообразувателя съдържат сведения за: затрудненията около отпускането на пенсията му и равнодушното отношение на длъжностни лица по този повод; впечатления и подробно описание на курорта Костенец; негови мисли за Втората световна война и черната борса; боледуването, престоя в болницата във Врачеш и последните дни от живота му; съдържа и списъци на книжари от различни градове и села, имена на полкове и дивизиони, събирани от К. Христов във връзка с разпространението на неговите произведения.

Биографични данни за К. Христов се съдържат в протокол и изрезки от вестници, отразяващи дуела на поета с д-р Никола Петков и раняването му; сведения за прослужено време.

---

[1] От тези материали БИА притежава копия.

Писмата от фондообразувателя в по-голямата си част са отправени до министъра на просвещението Стоян Омарчевски, в които К. Христов разкрива тежкото си материално положение, отчаянието си, мисълта за самоубийство и др. Приложени са и стихотворения под заглавие „Моята смърт". Останалите адресати на писмата са: Петър Калпакчиев, Караваневски, Никола Петков, Ив. Попов, Панайот Станков и засягат следните въпроси: предстоящо издание на пълни съчинения от издателството на Ал. Паскалев и дадени за печат непубликувани дотогава (1921 г.) оригинални стихотворения под заглавие „Игра над бездни"; изпратени с посвещение на П. Станков, стихотворения „Прага" и „Терцини" (1938 г.); сведения за минаването му през Белград на път от Прага и посрещането му още на Драгоман от приятели и почитатели; уточняване часа на дуела с д-р Никола Петков; поздравления до учениците в училище „Кирил Христов" в Стара Загора.

Запазените два тома с поетически произведения отразяват литературната дейност на К. Христов: „Химни на зората" (издадена в 1911 г. от издателство Паскалев) и „Антология" (1922 г., издание на Министерството на просвещението). Книгите са с автограф на поета и посвещение на Панайот Славчев; оригинални поетическитворби на фондообразувателя се съдържат в: пощенска карта — стихотворението „Пусти Димо като хала бара"; бележник с 43 стихотворения и драматичната балада „Свети Седмочисленици"; превод на чешки език, направен от Н. Молнарова на неговата балада „Русалка"; стихотворенията „La vielle chanson" и „Enavant", преведени от Асен Дзивгов във вестник „La Bulgarie", по-късно включени в антологията „Poètes bulgares" (1927).

С драматургическото творчество на писателя са свързани пиесите му: „Боян Магесник" и „Старият воин", изпратени през 1915 г. на директора на Народната библиотека с придружително писмо; пиесата в три действия „Първа целувка" (Йена, 1922). Във връзка със сътрудничеството му с Народния театър и поставянето на негови пиеси е печатаната брошура „Кой проваля българската драма", публикувана през 1939 г. В нея Кирил Христов напада режисьорската работа на Хрисан Цанков, предложил да постави на сцената на Народния театър пиесата му „Откривател". Запазен е още и протокол (чернова) от заседание на комисия в състав: К. Христов — председател

на Съюза на българските писатели и членове Мих. Арнаудов и Б. Пенев, за определяне нормите при категоризирането на артистите (1914).

Във фонда се пази и белетристичното произведение „Роман на една лятна нощ“ (1926), превод на немски от Карл Майер (по всяка вероятност на книгата му „Мечтатели“).

Превод на романа „Ренцо и Лучия“ от италиански е направен от Кирил Христов и Апостол Божинов. Запазени са печатни коли от романа — без края и без заглавна страница. Предговорът му е на К. Христов и отразява живота и творческото дело на А. Манцони.

От преподавателската дейност на К. Христов в Чехия е запазен машинописен екземпляр на лекциите му по български език и граматика, четени от него в Немския университет.

Във фонда се намират и някои части на отделни негови ръкописи, от които не може да се разбере творческият му замисъл. „Шилер“, „Мохамед“; историческите бележки: „Материали. От цар Петра до Търновското царство“; някои езикови бележки и др.

Изрезки от вестници, театрални програми, части от книги дават оценка за творчеството на фондообразувателя: а) за поезията му: Д. Б. Митов, Ив. Вазов, Н. Райнов (от книгата му „Вечното в българската литература“); от книгата на Михаил Арнаудов „Борци и мечтатели“; критики и оценки за отделни сбирки, излезли от печат и за творчеството му изобщо; б) за драматургичното му творчество: Михаил Арнаудов, Д. Б. Митов, Павел Спасов за пиесите му: „Боян Магесник“ и „Старият воин“; в) за романа „Тъмни зори“. Критическите статии са поместени в следните издания: сп. „Наш живот“ и вестниците: „Просвета“, „Мир“, „Родопски ек“, „България“, „Вечерна поща“, „Дневник“.

Във връзка с честванията на творческата и писателската дейност на К. Христов са: писмото на Данаил Стоянов, изразил възмущението си от отлагане на юбилейното тържество на писателя; биографични данни и творчески портрет от д-р Карл Майер; покани от Юбилейния комитет за честване 43-годишнината от творческата му дейност.

Разните изрезки от вестници, съдържащи се във фонда, нямат пряко отношение с фондообразувателя, но

в по-голямата си част са от времето на неговото пребиваване в Чехия: статията „Д-р Йозеф Пата за България“ (съобщение за лекция, която произнася в Прага, и засегнатите в нея проблеми; за намесата на България в Първата световна война; сведения за бита, просветата и духовната култура на България); „Изгонени българи от Чехословашко“ — статия за задълбочаване на славянското сътрудничество в областта на литературата; за акцията на Сдружението на славянските жени (1936).

Ф. 392; 65 док.; 1925 г.; 1 инв. оп.; пост. 1953 г.; бълг. и фр. ез.

ПРОФ. НИКОЛА МИЛЕВ

(Роден в 1881 г. — с. Мокрени, Костурско; убит в 1925 г. — София)

Обществен и политически деец след Освобождението, журналист; директор на печата и редактор на в. „Слово“, „Вечерна поща“ и „Илинден“; председател на дружеството на столичните журналисти (1923—25) и на Съюза на научните работници; редовен доцент по българска история в СУ; член на ВМОРО; народен представител от Кърджалийско и Горноджумайско (1923); съветник на българската делегация при Обществото на народите в Женева (след 1923).

Източници

За фондообразувателя: Възпоменателен траурен лист (за Никола Милев), 13 авг. 1925. 4 с.; Данчов, Н. и... БЕ, с. 991; Общ годишник за България. 1923/25. С., 1926, 891—896; Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 272.

Запазените документи с биографичен характер (некролози, вестници, статии, бележки и съобщения) съдържат сведения по следните въпроси: убийството на Никола Милев и погребението му; отзиви в чуждия печат по повод убийството на Н. Милев и получени съболезнования оттам; издадени некролози от частни лица и институти; сведения още и за ученето му в Солун и Цариград; следването му в СУ; служебно положение и длъжностите, които е заемал; публицистичната му дейност и др.; членуването му в Софийска градска организация на Демократическия сговор, Управителния съвет на Акционерното книгоиздателско дружество „Стопанско развитие“, дружество „Славянска беседа“ и др.

Запазени са и две писма от личен характер до съпругата на фондообразувателя — Мара Милева.

Ф. 393; 2 док.; 1862 и 1954 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1954 г.

ДИМИТЪР (ДИМИТРАКИ) ПОПСТЕФАНОВ (ПОПОВ) ГЕОРГИЕВ

(Роден около 1845 г.[2] — Хасково; починал в 1920 г. — Елин Пелин)

Революционен деец; участвува в подготовката на Априлското въстание (1876); ковчежник (касиер) на земеделската каса в Хасковския конак; член на революционния комитет в Хасково; арестуван като участник в Хасковското съзаклятие (1873); в затвора на Пловдив, Одрин и Цариград (1873—1874); заточен в Диарбекир (1874) и освободен при общата амнистия (1878). След Освобождението работи в градския съвет и окръжния съд на Хасково; председател на Хасковското поборническо дружество.

Източници

За фондообразувателя: Заимов, Ст. Миналото..., с. 340 и сл.; Каракостов, Ст. Диарбекирски заточеници. С., 1946, 236, 293, 301, 302, 331, 348, 349; Орманджиев, Ив. Атанас Узунов, заместникът на Левски. С., 1937, 37, 39, 40, 61, 85; Протоколи от съдебния процес срещу Атанас Узунов и другите подсъдими по хасковското покушение през 1873 година. Състав. Андреев, Ст., А. Велков, П. Груевски и др. С., 1975, 65 и сл.; Стоянов, З. Записки..., с. 108; НДКМ—БИА, кол. 47, п. д. 1, а. е. 256 (ст. № I 1075); документите от фонда.

Документалните материали са с биографични данни: свидетелство, издадено от епархийското училище „Св. Кирил и Методий" в Пловдив за успеха му (1862) и биография, писана от зет му — проф. Батаклиев, с данни за месторождението, дейността и семейството му (1954).

---

[1] Документът след смъртта на фондообразувателя се отнася до негов наследник.

[2]. Засега не е установена точната година на раждането му.

Ф. 394; 61 док.; 1889... 1940 г.; 1 инв. оп.; пост. 1952, 1975 г.

ГЕОРГИ ИВАНОВ БАКАЛОВ

(псевд.: Базаров, БАК, Войнов, Б. А. Калов, Гочо, Г. Зарски, Г. Иванов, Немо, Н. Немов, Онуфрий, Н. Соколов, Onufrius)

(Роден в 1873 г. — Ст. Загора; починал в 1939 г. — София)

Публицист, литературен критик, историк, преводач, книгоиздател; обществен и партиен деец; учител във Враца и Сливен (1893—1895); делегат на конгресите на II Интернационал през 1897 г. (Лондон) и 1904 г. (Амстердам); от 1903 до 1905 г. е член на ЦК на БРСДП (т. с.); редактира „Работнишко дело", „Съвременник", „Борба", „Нов път", „Звезда", „Нова литература" и др. По-важни негови творби са: „Ив. Вазов и социализмът", „Христо Смирненски" (1925), „Христо Ботев" (1934) и др.

Източници

За фондообразувателя: Бакалов, Г. Избрани произведения. В 4 т. [Предг.]. С., 1963, 5—40; Еленков, К. Георги Бакалов. Литературно-критически очерк. С., 1983. 253 с.; РБЛ. Т. 1, 67—69.

Документите, свързани с литературната дейност на Г. Бакалов са: „Майска читанка", в чието съставителство участвува той. Тя се състои от „статийки, разказчета и биографийки". Книжката, която се пази, е с автограф на писателя. Тя е включена в поредицата „Народно четиво" под № 3, 1889 г. — издание, предназначено за работници.

Основната част от фонда се състои от следните преводи на Бакалов: „Край Волга. Повест из живота на руските революционери"; „Прудон. Биографичен очерк"; още и книгите: „Религията на капитала" от Пол Лафарг, драмата на С. Степняк, книгата на Херцен „Обща физиология на душата" (превод от руски), „Естетическите отношения на изкуството към действителността" от Чернишевски; драматическите сцени „Светка се" на Н. Стариков; книгата на проф. М. А. Мензбир „Главните представители на дарвинизма в Западна Европа"; книгата на Карл Каутски „Основите на социалната демокрация"; утопическия роман на Уилям Морис „Новини от никъде" — на всички книги са нанесени поправки, подчертавания и автографи на преводача Бакалов.

В документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя са запазени материали на:

1. Ами Бакалов (племенник). С неговата писателска дейност е свързана стихосбирката му, която излиза от печат през 1940 г. „Стихотворения".

Една група документи отразява участието на Бакалов в редактирането на РЛФ. Това са предимно материали, изпратени до редакцията за публикуване. Те са разделени в следните рубрики: а) Поезия: тук личат имената на: Ив. Есенин, К. Зидаров, М. Йонов, Сп. Капелков, Сл. Красински, Карл Михайлов, Погромски, Хр. Радевски, Ас. Разцветников, Н. Фурнаджиев, Мечислав Храбър; б) Белетристика: личат имената на Н. Бориянин, Митко Дорев; в) Дописки и статии: материалите на Драган Сергев „Българската пролетарска литература в СССР", „За международния пленум на пролетарските писатели в Харков"; статията с придружително писмо на Марин Гешков „Националното и класово възпитание"; декларацията на Славчо Красински, изпратена до редакцията на РЛФ за поемане на нов курс в творческата изява „по пътя на активно участие в революционните борби", както и мнението на редакцията за съдържанието на самата декларация.

2. Документите на Господин Бакалов (брат) са предимно с биографичен характер: диплома от Университета в Лозана; завещание; смъртен акт, некролог и биографична бележка, направена от неговата съпруга, която уточнява някои моменти от живота му.

3. Запазено е и завещание на бащата на Георги и Господин Бакалови — Иван Бакалов.

Ф. 395; 291 док.; 1879 ... 1929 г; 1 инв. оп.; пост. 1948, 1955, 1958 и 1959 г.; бълг., англ., рус., тур. и фр. ез.; част от фонда — ЦДИА (ф. 834)

ПЕТКО СТОЙЧЕВ КАРАВЕЛОВ

(псевд. Камен Чернев, прозвище: Каката)

(Роден в 1843 г. — Копривщица; починал в 1903 г. — София)

Политически и държавен деец — преди Освобождението учи и учителствува в Русия; водач на Либералната и Демократическата партия; депутат и подпредседател на УНС (1879); народен представител (1894...

1901); член на БКД (от 1884); учител (1881—1884) и кмет (1884) на Пловдив; редактор и сътрудник на „Библиотека „Свети Климент“, „Независимост“, „Наука“, „Търновска конституция“ и др.

Източници

За фондообразувателя: Данаилов, Г. Петко Каравелов. (Поменик на Българското книжовно дружество). — Летопис на БКД, 4, 1904 (за 1902—1903), 76—109; ЕБ. Т. 3, 327—328; Петко Каравелов. 2. изд. С., 1946. 62 с.; Кожухаров, К. Петко Каравелов. Истор. хроника — за него и неговото време. С., 1968. 395 с.; Пеев, П. Петко Каравелов. С. [1946]. 208 с.

От биографичните материали за фондообразувателя се намират: протокол на Софийския градски съвет (в състав: Тодор Пешов, Димитър Манов, Димитър Ножаров, Атанас Филипов, хаджи Мано Стоянов, Христо Петров, Георги Попмитков и д-р Шишманов) за приемане на софийско жителство (1879); удостоверение за поръчителство на К. Т. Кушлев (1887); съобщение за изплатена сума на Софийското градско общинско управление (1897); брой 75 на в. „Пряпорец“ (1903).

Между авторите на кореспонденцията (1884... 1901) личат имената на: Павел и Стефан Баеви, Ив. Белинов, архим. К. Витанов, Марин Бояджиев, Лако Връбчев, Д. Гълъбов, Ив. Денков, Ив. Димитров, П. Димитров, Поборническо опълченско дружество — Т. Пазарджик, П. Иванов, Ю. [?] Иванов, иконом Инокентий, И. С. Йовчев, Д. Карамфилович, Алеко Константинов, Н. Константинов, Артур Копел, Георги Куцаров, Н. Марков, Д. Мишев, Н. Обретенов, Славянско благотворително дружество — Петербург, Демократическа партия — Станимака, Г. Пеев, В. Рашеев и син — Одеса, М. К. Сарафов, Д. и П. Списаревски, Д. Т. Страшимиров, Фердинанд I, Хр. Филипов, К. Черкавский и др. В писмата са засегнати следните въпроси: преместването на Бдинския полк от Видин в Лом (1885); политическото положение в страната след Съединението и отношението на Русия (1885); тежкото положение на народа по време на Радославовия режим (1899); кабинетните промени (1899—1901); подготовката, провеждането и бламирането на изборите в Нова Загора, Ихтиман, Копривщица, Плевен, Златица, Белово, Ловеч, Оряхово, Пловдив, Тетевен, Чирпан и др. (1899—1901); подобренията в законопроекта за поборниците и опълченците (1900); предложенията на Ив. Кусев относно изменения в закона и правилника за

тютюна (1901); училищни въпроси: построяване и откриване на училища (Анхиало, с. Кавакли, с. Каменица и др.), назначаване, преместване и уволняване на учители (К. Калчев, Ив. Дейков — Стара Загора, Ив. П. Георгиев, Н. Хаджихристов, Т. Енчева, Г. Ангелов, М. Хаджихристов и др. — Станимака, Ив. Санков и Спас Христов — Враца, Анастасия Табакова и др.), учение на българи в чужбина (Стефан М. Бояджиев, Радан Ил. Цанов и др.) и др. (1885 . . . 1901); набиране на абонати, списване и разпространение на в. „Знаме", „Пряпорец", „Търновска конституция" и др. (1884 . . . 1899). Споменава се и за: научната командировка на В. И. Ламански в Южнославянските земи (1884); баланса на земеделските каси и градските общински управления (1885); убийството на Алеко Константинов (1897); намерено съкровище от Алеко Тодоров в Русе (1901); проекта за руско-българска параходна линия (1901); жп линията Цариград—Вакарел (1885); оказаната помощ по време на Априлското въстание от архим. К. Витанов и др.

Най-многобройни са материалите, свързани с политико-обществената и служебната дейност на П. Каравелов. 1. Като член и председател на Либералната партия, от 1896 преименувана в Демократическа, се съхраняват писма, окръжни и др. от Централното бюро и бюрата в Никопол, Сливен, Лом, Силистра, Оряхово, Габрово, Пловдив и др. във връзка с: избор на бюро в Самоков (Дим. Чалъков, Х. Манов, Г. Унтерберг, Ал. Черешаров, Д. Караманов и др. — 1885) и София (председател — П. Каравелов, подпредседатели — Ив. Белинов и Хр. Филипов, членове — Илия Георгов, Георги Калинков и Коста Арсениев); разцепление на Либералната партия и образуване на Демократическата, програмата ѝ и пр.; свикване на опозиционните народни представители в София за протест срещу беззаконията на правителството; свикване на Народното събрание и др. (1894 . . . 1900). Сведения и за: политическите събития в България — превратa и контрапреврата, избора на Фердинанд и неговата политика, отношението на Русия и другите държави (1886—1887); падането на Стамболовия режим (1894) и др. 2. Като министър: а) Министър-председател (1880—1881, 1884—1886 и 1901). Запазени са: пълномощно от българските поданици Ибро Алиев, Ачо Махмудов, Махмуд Алиев, Идриз Куртов и др. от оряховските села (Боровaн, Букювци, Долна Гнойница, Крушовица, Хайредин и др.)

с молба да им се отпусне земя за обработване (1884); изложение от жителите на Видин във връзка с възстановяването на Търновската конституция (1884); протест от Общинското управление на с. Извор до Александър I Батенберг по повод неправилни обвинения против прокурора (В. Неделев) и члена (Ан. П. Димитров) на Окръжния съд в Кюстендил (1885). Съхраняват се и молби, писма, резолюции и др. със сведения за: състоял се митинг в Добрич по повод зверствата в Македония (1884); доставка на обуща от Шумен за войската в Княжеството (1884); благодарност за грижите към мюсюлманските жители в Кюстендил (1885); проект за създаване на акционерно „Славянско-търговско промишлено дружество" (1901); посещение на д-р Ст. Данев в Париж (1901) и др. Намират се и изрезки от американски вестници относно: отвличането на американската мисионерка Елън Стоун от дейци на ВМОРО — „аферата мис Стоун"; слухове за убийството на Катерина Цилка, Ландро Попов, Иван Попов, Петър Стефанов и др.; здравословното състояние на мис Стоун; отношението на Русия и другите държави по този въпрос и становището на американския президент Теодор Рузвелт, официалната информация на Държавния департамент на САЩ за преговорите на генералния им консул Диксън с българското правителство и др. б) Дейността му като министър на финансите (1880—1881, 1884—1886, 1901) се документира от няколкото писма, таблици, доклад, указ и др. от Александър I Батенберг, Гр. М. Бончев, Кир. Попов и др. във връзка с: извършени злоупотреби от силистренския лесничей Хараламби Икономов (1884); изработване Закон за устройството на железопътното училище в Княжево (1885); произведените и изнесени тютюни през 1901 г., определяне качеството им и пр.; статистически сведения за реколтата и посевите (1901); и др. в) Няколкото документа (рапорт, писмо, заявление и молба) са във връзка с управляваното от П. Каравелов Министерство на вътрешните работи (1885—1886). Те дават сведения за: извършени обири, появили се безделници и пр. в Дупница и Горна Джумая; недоволство на населението в с. Курубаглар от кметовете в Княжеството; изпратена нота до Александър III по повод годишнина от смъртта на Цар Освободител; проект за преиздаване на съставената от Т. Мутевски карта (отпечатана в Букурещ, 1865 г.) и книгите му „Отечество. Свобода или смърт" и „Поглед към народний въпрос" и др. г) От материалите като управляващ

Министерството на народното просвещение са запазени писма, списък и др. относно протеста на студентите през 1901 г. от Висшето училище и от Държавното рисувално училище в София (наложени наказания от Академичния съвет, имената на участниците и пр.).

Намират се и: програма за състава и бъдещата дейност на кабинета на Драган Цанков (1883—1884); удостоверения за назначаването и уволняването на Франц Куба като „пикер" във Видински окръг; молба от Мария Дяченко за изплащане учителската ѝ заплата и др.

3. Дейността на П. Каравелов като регент (1886) се документира от запазените прокламации, обявление, обръщение и писмо със сведения за: подадената оставка на майор П. Груев от командуването на българските войски; съставянето на временно правителство; свикване и откриване на Велико народно събрание за избор на български княз; проект на Д. Багницки за издаване на общославянски орган „Lettres slaves" в Париж и др.

4. Във връзка с дейността му като народен представител се съхраняват писма, наредби, доклад и др. за: свикване на X обикновено народно събрание (1900); изказване на Каравелов във връзка с политическите, икономическите и др. отношения между България и Турция; проект за построяване паметник и за честуване 25-годишния юбилей от Априлското въстание (1900) и др.

В документите (писма, дописки, статии и др.) от публицистичната дейност на Каравелов има данни за: приходи и разходи на в. „Търновска конституция" (1885); обиколка на Г. Згурев (секретар в Министерството на правосъдието) из страната (1897); недоволства от режима на Радославов (1900); експлоатиране на мината в Трявна от български и белгийски компании (1900); финансова сделка между България и Франция (1901) и др. Още и за: разпокъсването на България с Берлинския договор; политиката на Турция в Македония и Одринско (отваряне на сръбски училища в Битоля, Скопие, Солун и др.; и др.); учредяване на Народна банка в България; тютюневия монопол в Португалия; и др. Запазени са и: дописка на Ю. Ибриболанов „Нови времена, стари събития" (1897), фейлетона на В. Пасков „Писмо. П. 28 септември 1896", разказа на Ян Неруда „Вампир" в превод на А. Чалъков и др.

Намират се и бележки във връзка с: перспективите за благоустрояване на Търново (откриване на девическа и мъж-

ка гимназия, индустриално училище, апелативен съд и казарма, построяване на жп линия, храм „Александър Невски“ и др.); застраховане на държавни имоти; партийни въпроси и др.

От печатните материали са запазени: план за строежа на „Чарши джами“ във Враца и изрезка от руски вестник под заглавие „Писмо свахи“.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до: 1. Екатерина П. Каравелова, по баща Великова Пенева (съпруга). В спомена на Свобода Чардафонова „Магията на госпожа Каравелова“ (1929) се споменава за преподавателската ѝ дейност, за участието ѝ в „лятната школа на Международната женска лига за мир и свобода“ в Глан, Швейцария. Кореспонденцията до Каравелова включва писма, визитна карта и др. (1901 . . . 1929) на И. Бракалов — София, Културно-просветно дружество „[Г.] Сава Раковски“ — Пловдив, А. Ляпчев — Шумен, М. К. Сарафов — София, Свободен университет за политически и стопански науки — София (подписал С. С. Бобчев), Е. Ушева — София и др. Те дават сведения за: отправена покана до Каравелова да изнесе лекция в Народния университет в Пловдив (1922); положението в Шуменския затвор и предстоящия съдебен процес (1923) на виновниците от първата национална катастрофа (споменава за Т. Теодоров, Д. Ябланski, Н. Мушанов и др.); поздравления по случай предстоящия 50-годишен юбилей на Е. Каравелова (1929) и др. Още и за: учителстването на Теодосия П. Ковачева в Плевен и на Куна Г. Мисканова в Орхание преди Освобождението; отпускане стипендии за мъжки и девически учебни заведения (1901); ходатайства за назначения, премествания и др. (1901) и др.

Запазена е и покана от Комитета за честуване 50-годишния юбилей за обществената, културната и благотворителната дейност на Е. Каравелова (1929). Изрезка от в. „Колоколь“ със статията на М. С., озаглавена „Православие болгарскаго наследника“ е за участието на България в Първата световна война, за отношението на Фердинанд I и Борис към Русия и др. (1918). 2. Чернова на писмо от дъщеря му Виола П. Каравелова до Рашко Маджаров — споменава се за земетресение в София и др.

Между документите, които се отнасят за други лица се намират: удостоверение от Правния факултет на Академията в Монпелие за завършено образование на Иван Атанасов (1881); молба от Димитър Ив. Белджигеров (1899) до Адвокатския съвет по повод обвинението на правителството, че е замесен в убийството на Хр. Белчев; за Стамболовия режим и пр.; свидетелства за завършването на А. Давидов на педагогическото училище във Враца, учителстването му в Дупница и др. (1882—1884) и др.

Ф. 396; 176 док.; 1884—1886 г.; 1 инв. оп.; пост. преди 1952 г. [?]

НЕСТОР К. АБАДЖИЕВ[1]

Директор (управител) на Областната печатница в Пловдив. Автор на първото ръководство за печатарските работници в България (1885). Търговец.

Източници

За фондообразувателя: Терзийски, П. Първото ръководство за работниците печатари в България. — Нар. култура, № 21, 24 май 1969, с. 3; документите от фонда.

Запазените документални материали — предимно писма, телеграми, бележки и др. характеризират дейността на Н. Абаджиев като директор на Областната печатница в Пловдив. Запазената служебна преписка между фондообразувателя и отделни лица и фирми (Ил. Блъсков, Ф. Вюсте, хаджи Антим Върбанов, М. Диамант и К⁰, Еерхард Зигл, Дим. Зидаров, С. Д. Кесяков, Георги Я. Кирков, А. и Х. Корасанджиан, Ксидас и К⁰, Н. Папамихаил и син, Г. С. Прапчов и С-ие, П. Р. Славейков, Хр. Н. Тъпчилещов, братя Г. и А. Хайм, А. Целих и С-ие, Алексей Чуприненко, Отоманската банка — Пловдив, Австро-унгарското параходно дружество „Лойд“, книжарницата на Хр. Г. Данов, леярницата на букви — Попелбаум, хартиената фабрика на Е. Рьодер и С⁰ и др. от Берлин, Брук, Виена, Дедеагач, Лом, Одеса, Пловдив, Русе, София, Триест, Цариград, Шумен и др.) е във връзка с доставка на материали (различни

[1] Засега не са намерени повече данни за фондообразувателя.

видове хартия, бои, мастило, букви и др.) и машини (литографски и др.) за печатницата от фабриките „Poppelbaum", „Elissen Röder", „H Schneider" и др., транспортирането на стоки, уреждането на парични въпроси (изплащане на суми, теглене на полици, изпращане на фактури, изплащане на мита, цени на хартията и пр.); недоволство от някои доставки; задържане на стоки поради спор между България и Турция; и др.

Сведения за: разпространението на сп. „Училищен преглед" и изплащането на абонамента му; отпечатване брошурата на П. Р. Славейков „Две писма до бившите мои избиратели от селджиковската избирателна колегия" (Пловдив, 1883. 36 с.); драмата на П. Р. Славейков „Старозагорченка" и пр.

Споменава се за: нота, изпратена от Великите сили до България, Сърбия и Гърция за признаване Съединението на България от Русия (1885); получени клишета от четирите вида на българския герб от Държавната печатница в София; и др.

Ф. 397; 1 док.; преди 1917 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1952 г.; част от фонда — в НА БАН (ф. 1 к.)

СВЕЩ. МИХАИЛ ЦВЕТАНОВ РАДУЛОВ

(Роден в 1832[2] г. — с. Голямо Белово, Пазарджишко; починал в 1917 г. — с. Голямо Белово)

Свещеник и революционен деец: председател на Частния революционен комитет в Голямо Белово, участник в Априлското въстание (1876); лежи в Пазарджишкия и Софийския затвор (1876—1878). Един от основателите и пръв председател на читалище „Искра" (1874). Занимава се и със земеделие и търговия.

---

[1] Датирано по датата на смъртта на свещ. Радулов.
[2] Има различия в годината на раждането.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Йонков — Владикин, Н. История на Беловското въстание (1876). С., 1887, 86—96, 99 и др.; Станев, Н. Дейност на Голямо Бельово във въстанието през 1876 г. Живот и страдания на свещеник Михаил Ц. Радулов. С., 1936.

Публикации на документи: Април 1876, 380—393 (отчасти); АВ. Т. 2. с. 236 (№ 1046); Опис на мемоарни документални източници . . ., с. 69, № 108 (в анот.).

Спомените на М. Радулов съдържат сведения за: място и дата на раждане; учение в местното училище; методи на преподаване; живота на учениците; учителя свещ. Мико Попгеоргов (Георгиев); набези на турци в родното му село (Исмаил Бачевеца, войводата Балея от Бачево и др.); преминаване на турски войски през селото (вероятно във връзка с Видинското въстание — 1850); Кримската война (1853—1856) — сформирана чета начело с Коле войвода (от Белово) и Тодор Ганчев (от Малко Белово); заточаването на Панарет Пловдивски (1861); революционната дейност на М. Радулов: среща с Васил Левски в Пазарджик, създаване (1875) и състав на революционния комитет в с. Голямо Белово (свещ. Радулов — председател, Георги Павлов — касиер, членове — Коце и Тома Котеви, Пено Илов, Тома Хаджиангелов и др.); подготовка, ход и потушаване на Априлското въстание: дейност на Т. Каблешков, Г. Бенковски и др., изпращане на Мито Петракиев Радулов като депутат в събранието на Оборище (12. IV. 1876); извършени жестокости от турците в затворите на Пазарджик и София; построяване на жп линията Цариград — Белово; основаване на дружество „Искра“ в Голямо Белово (1874) и др. Изброява имената на редица местни дейци, описва участта им и пр. Споменава и за: свещ. Кирил Слепов, Захари Стоянов, Марин Шишков, Т. Белопитов и др.

Ф. 398; 1 док.; 1883 г.; 1 инв. оп.; 1950 г.; част от фонда в Музея на Възраждането „Иларион Макариополски" — гр. Елена

ЙОРДАН НЕНОВ ЙОРДАНОВ

(Роден в 1825 г. — с. Райновци (Старо бърдо), махала към общината Тодювци, Еленско (дн. Великотърновско); починал в 1903 г. — Пазарджик

Учител (1841—1876) и книжовник през Възраждането; член на Частния революционен комитет в с. Голямо Белово; участник в Априлското въстание (1876); заточен в Айдън (Турция). След Освобождението — административен служител.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Дичев, М. Градиво за историята на град Елена. — В: Еленски сборник. Описание на гр. Елена и Еленско. С., 1931, 100—109; Еленски сборник. С., 1968, 303—320; Емануилова, Е. Йордан Ненов — виден възрожденец. — Септември. знаме (Пазарджик), № 100 (2556), 28 авг. 1975, с. 4; Стоянов, М. БВК. Т. 1, 261—262.

Публикации на документи: Еленски сборник. С., 1968, 305... 320 (отчасти); АВ. Т. 2, с. 156 (№ 602); Опис на мемоарни документални източници..., с. 60, № 90 (в анот.); Ненов, Й. Автобиография. — СбНУНК, 13, 1896, 355—397 (друг вариант).

В своите спомени „Юрдан Ненов разказва на семейството си за родословието, живота и делата на своите прадеди, за своето местожителство и преселване в гр. Т Пазарджик от 1845 до 1883 год. в разкази на брой 26." Дава сведения за: ученията си в Елена, Карлово и Свищов (1832—1840); училищното дело в Елена и първите учители (поп Ненчо, поп Дойно, Кънчо Симитя, Андрей Попдойнов (Робовски), С. Попкостадинов, Н. Попстоянов, Хр. Петков, Ив. Момчилов, Дим. Самоводенеца и др.), методите на преподаване (от 1832 г.) и др.; учителстването на Йордан Ненов в Елена (1841—1845), в Татар Пазарджик (1845—1851, 1863—1869), Панагюрище (1851—1855), Сопот (1855—1861), Чирпан (1861—1863) и Хасково (1869—1871, 1874—1876) и начина на работа, преподаваните предмети, учителите (Н. Попконстантинов, Г. Райнов, Мих. Петков Куманов (от Елена), К. Г. Патаразов (от Пещера), Д. Манчов и др.), броя на учениците, между които са и М. Дринов, Н. Бончев, Ив. Вазов и др.; откриване на неделно училище в Пазарджик (1863?) и читалище „Виделина" (1863); първите български учители

и свещеници в Търново (поп Тодор, поп Дим. Самоводченеца, Иларион Макариополски, Н. и Д. Михайловски, Н. Златарски и др.; учителстването на брат му Тодор Ненов във Враня, с. Бобошево (Кюстендилско), Неврокоп, Калофер и др.; участието си в Априлското въстание в с. Голямо Белово (Пазарджишко) и присъединяването на сина му Владимир с 20 младежи към четата на Бенковски, арестуването на Йордан Ненов и задържането му в Пазарджишкия, Пловдивския и Софийския затвор, освобождаването му и др.

Ф. 399; 71 док.; 1873[1]... 1916 г. и б. г.; 1 инв. оп.; пост. преди 1950 г.[2]; гр., рум. и тур. ез.

ДЖОРДЖИ АНТОНИ БАРБИЕРИ

(Георге, Георгеос Андони Барбиерис, Барбери)

(Роден в 1893 — Галац)[3]

Участник в Първата световна война — дезертира от румънската армия (1915—1916 [?]); учи в Галац[4].

Източници

За фондообразувателя и фонда: документите от фонда.

От документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са запазени: тетрадка (с бележки и преписи на телеграми), удостоверения, квитанции и др. Те са във връзка със завършване на основното му образование, преживяванията му след дезертирането му и пр. (1906, 1915—1916).

Кореспонденцията до него е от Атена А. Барбиери, Христодор А. Барбиери, Панаит Менгас, Екатерина Милиу, Маридс, Михъилеску, Викал Некулица, Лефтери Пападопул и др. — по лични въпроси. Споменава се за обявената амнистия в Румъния, напускането му на родината и пр. (1915—1916).

---

[1] Документите с най-ранна дата не са свързани с дейността на фондообразувателя.

[2] От неорганизираните фондове на Народната библиотека, респ. БИА.

[3] Мястото и датата на смъртта засега не са уточнени.

[4] Липсват биографични данни за фондообразувателя.

Към материалите с общо съдържание може да отнесем книжка (печатна, на турски език — 1873 г.) с религиозно, нравоучително съдържание за ученици в началните училища.

До Антони К. Барбиери (Барбиерис), баща на фондообразувателя, са запазени удостоверение и разписка с биографичен характер (1895, 1905).

Във фонда се съхраняват няколко разписки, данъчни листове, лична карта и пр. до други лица (Христо Сидо, Грозда Иставро, Танас Папа и др. от с. Кошиче, Корчанско) във връзка с изплатени данъци (за имоти, пътища и др.); внесени месечни такси; уреждане на парични отношения; удостоверяване на османско поданство и др. (1895 . . . 1910).

Ф. 400; 28 док.; 1877—1878 г.; 1 инв. оп.; пост. 1945 г.; рус. ез.

ГУБЕРНАТОРСТВО — ТУЛЧА

(1877 г. — 1879 г.)

Създадено от Гражданската канцелария на Временното руско управление в България през юли 1877 г. с генерал-губернатор И. В. Белоцерковец, вицегубернатор полк. Юргенсон и полицмейстери щабскапитан Слащев и Н. Шопов. Губернаторството обхваща 10 окръга. Прекратява дейността си в 1879 г.

Източници

За фондообразувателя: Ганчев, Д. Спомени. 1864—1887 г. С., 1939, 39, 84; ОБ., с. 110 и сл., Т. 3, М., 1967, 146 и сл.; Тодоров, Г. Временното руско управление в България през 1877—1879. С., 1958, 80, 81 ; Чилингиров, С. Добруджа . . ., 79—81.

Запазени са два документа от изходящата кореспонденция на губернаторството, адресирани до владиката в Тулча (1877) и до императорския руски комисар в България Ал. Дондуков-Корсаков (1878) във връзка с: постъпили жалби срещу владиката и за отлагане откриването на новата църква; връщането в Тулча на полковника на турска служба Дригалски, инспектор на речната полиция на Европейската Дунавска комисия.

Останалата част от кореспонденцията представлява преписка (1877) между Тулчанското губернаторство и

ген. В. П. Акимов, ген. В. Н. Веревкин, полк. Кришвицки, Анастаси Мусури, ген. Семек, ген. А. Е. Цимерман и др. и третира въпроси за: загражденията с шлепове на Сулинския канал на Дунав и необходимостта от укрепването им с нови плавателни съдове; излизането на параходи и миноносци на Сулина под командуването на ген. Веревкин; отправянето на Белоруския хусарски полк с командир полк. Лауниц в Кюстенджа (от Тулча през Бабадаг, Хамамджа и Татар Палас); прекратяване действието на телеграфа до ново разпореждане от телеграфното ведомство; предстоящото стоварване на значителни турски сили на устието на Дунав; съдбата на затворения в Кишинев А. Мусури и др.

Ф. 401; 20 док.; 1931 . . . 1944 г.; 1 инв. оп.; пост. 1945 г.[1]; бълг., нем. и фр. ез.

ГЕН.-ЛЕЙТ. РУСИ ХРИСТОВ РУСЕВ

(Роден в 1887 г. — Габрово; осъден от НС на смърт в 1945 г. — София)

Реакционен политически и обществен деец през фашисткия режим; министър на войната 1943—1944; заема висши административни длъжности във Военното министерство и Военното училище; началник на Артилерийската школа в София и на Военната фабрика в Казанлък. Взема участие в Балканската и в Първата световна война.

Източници

За фондообразувателя: Народните предатели и палачи получиха заслужено наказание. — Раб. дело, № 116, 2 февр. 1945, 1—3.

Запазени са следните документални материали с биографичен характер: паспорт, издаден от Министерство на вътрешните работи за пътуване в чужбина; адресен билет за престой в Германия (1942); справка от Градското общинско управление в София, удостоверяваща софийското му жителство.

Кореспонденцията е малобройна и е от частен характер.

---

[1] Предаден в НБКМ—БИА като конфискуван въз основа на Постановление № 9 на МС от 30. I. 1945 г.

Няколко документа се отнасят до съпругата на Р. Русев — Анастасия Русева. В писмата има сведения за: здравословното състояние на Р. Русев; резултатите от Втората световна война.

Ф. 402; 277 док.; 1886 . . . 1908 г.; 1 инв. оп.; пост. 1945 и 1968 г.; бълг., рус., ср., нем. и фр. ез.

КРЪСТЬО ТОДОРОВ СТАНЧЕВ

(Роден в 1879 г. — Котел; починал в 1944 г. — Своге)

Общественик, публицист и журналист; основател и главен редактор на в. „Камбана"; работи във в. „Работническа борба" (1903—1905), издава и редактира сп. „Млад работник" (1906—1907) и сп. „Ново общество" (1905—1908); сътрудник на сп. „Ново време", „Общо дело" и в. „Социалист", участник в македоно-одринското освободително движение. След Първата световна война участвува във възстановяването на Народнолиберална партия; редактира в. „Свобода" (1925), „Независимост" (1921—1925) и „Камбана" (1907—1919). От 1928 до края на живота си е главен редактор на в. „Заря" (1929—1932).

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 301; КБЕ, Т. 4, с. 621; Николов, Г. История на българския всекидневен печат. 1877—1932. С., 1932. Т. 1, с. 191—192.

Запазената кореспонденция е малобройна. Автори на писмата са: С. Василев, Ст. Минчев, С. Петрова, Сариев и др. Те съдържат сведения за: посещението на Ал. Цанков в Несебър (1923) и водените там разговори; изборите в 1923 г.; извършено нападение в с. Щърково, Пазарджишко (1925) от четите на „Чудото" от с. Калугерово и Й. Кискинов от с. Мухово; извършени арести и залавяне на някои от помагачите им; скъпия живот в Унгария, здравословното състояние на К. Станчев и др.

За дейността на Кр. Станчев като член на Общогражданския комитет „Обединение" — 1919 г. има данни в група писма, възвания и изложения от Бюрото на Общогражданския комитет, от Софийска банка и др. Те засягат: създаване и дейност на Общогражданския комитет и устава му; отношение на комитета към Транспортната стачка през 1919 г.; отправен призив към всички членове на комитета за сплотяване на силите във връзка с предстоя-

щите избори; опровержение от страна на Софийската банка по повод отправени срещу нея обвинения за спекула с дървено масло; и др.

От дейността на фондообразувателя като член на Републиканската партия и кандидат за народен представител е запазен напечатан позив, съдържащ биографични сведения за кандидатите на републиканската партия — Атанас Петров, д-р П. Бичев, К. Станчев, инж. А. Галчев и др.

Във връзка с обществено-политическата дейност на Станчев е запазен и един ръкопис, съдържащ сведения за дейността на ВМРО по време на Първата световна война (мисията на К. Станчев и Д. Точков в Берлин — 1917 г. по осигуряване на средства от германски индустриалци за ВМРО).

Дейността на Кр. Станчев като редактор на в. „Камбана“ е представена от голям брой материали, статии, дописки, ръкописи, възвания и др., изпратени за публикуване във вестника:

1) Литературни материали — разкази, стихове и др. 2) Материали на обществено-политически и социални теми (статии, дописки, възвания и др.) — „Хора, опомнете се!“ от Ю. Вест; „За злоупотребленията на властите в Одринския вилает по време на Балканската война“ от А. Дограмаджиев, „Открито писмо до Т. Уилсън, председателя на САЩ, от Старозагорския митрополит Методий“, „Отворено писмо до приятелите и съмишлениците на Демократическата партия“ от Ив. Инджов, „Позив към трудящия се народ в България“ от Д. Благоев, Г. Кирков, В. Коларов, Г. Димитров, Хр. Кабакчиев и др. Има данни и за събора на Съюза на бесарабските българи в България, състоял се през 1929 г. 3) Материали по училищни и културно-просветни въпроси — покана за общо годишно събрание и отчет за дейността на Икономическото дружество в София и сведения за юбилея на дългогодишния учител Т. Мумджиев от Пазарджик; данни за завещани суми от Ив. Хаджиенов от Казанлък за построяване на техническо училище в града и др. 4) Разни материали във връзка с редактирането на в. „Камбана“ — протоколи за сметките и операциите на Износно-вносна банка — София за периода 1911—1912; мотиви към законопроекта за народен заем 1919 г.; податки за скъпотията и тежкото материално положение на фронтоваците

— 1913 г.; данни за целите и дейността на старозагорския благотворителен комитет „Св. Йоан Милостиви“; покана и програма за другарска среща на запасните подпоручици 1927 г. и др.

Дейността му като редактор на в. „Независимост“ също е представена от голям брой документи (изложения, писма, окръжни, заповеди и др.): 1) Материали от икономически и стопански характер — „Изложение относително отчуждаването на здания за държавна и прочие нужда“ от Сдружението на собствениците на недвижими имоти в България; данни и за икономическото положение на България през 1922 год. 2) Материали от обществено-политически характер — „Позив към тракийската емиграция и към гражданите на свободна Европа“ (1921) от Централното бюро на тракийската организация; окръжно на Постоянното присъствие на Националлиберална партия по въпроса за уредничеството и издаването на в. „Независимост“; данни за политическата обстановка в България през 1923 г. и опасността от фашистки преврат; създаване на младежка националлиберална организация „В. Левски“ в София (1922), провеждане на митинг в Плевен; и др.

От дейността на фондообразувателя като редактор на в. „Заря“ са запазени: 1) Литературни материали (стихове, разкази, очерци, пътеписи и др.) — „В страната на съветите“ от Бочо Илиев, „Мечтателят“ от Ал. Гогов, „Скопие и скопляни“ от Т. Крайничанец и др. 2) Материали от икономически и стопански характер — „Мерки за подобрение на нашето земеделие“ от Т. Добринов, „Изложение за положението на кооперативните служители в България“ от Съюза на кооперативните служители в България; още сведения и за положението на българите в Южна Добруджа и др. 3) Материали по обществено-политически и социални въпроси (дописки, статии, съобщения, писма и др.) — „По кой избирателен закон могат и трябва да бъдат проведени предстоящите законодателни избори“ от Д. Драгиев, „Позив към българските граждани против правителството на Б. Филов“, „Моралният облик на днешния министър на земеделието Димитър Кушев и на неговите първи сътрудници“; и др. Тези материали съдържат сведения и за: К. Боев, казанлъшки народен представител; искане на граждани от Бургас и Варна за сключване на пакт за ненападение със

СССР; изложение на близки и роднини на интернирани от Габровска околия; учредяване на Съюз на занаятчийските, търговските и средносъсловните партии в Берлин (1930); събор на тютюнопроизводителите в Пловдив (1939); здравословното състояние и смъртта на цар Борис III. 4) Материали по културно-просветни въпроси: за целите и задачите на в. „Заря"; подписка в България в подкрепа на конференцията за всеобщо разоръжаване; изнесени в България лекции от германски професори; отправена покана към учени, обществени дейци, художници и др. да участвуват с материали в списването на алманаха албум „Македония" (1929) и др.

Запазен е и документ от Градско общинско управление — Котел за привличане на К. Станчев като сътрудник на „Котленски общински вестник".

Във фонда се пазят и разни материали във връзка с редакторската дейност на Кр. Станчев: „Книжовната дейност на Любен Каравелов" от д-р Ст. Максимов, „Пътеписни бележки за северните страни", „Бесарабия. Непрекъснатост на процеса за румънизация на Бесарабия" (исторически и географски преглед на Бесарабия, а също и данни за румънизация), „Знаменателни плочи върху българските паметници в Ниш", „За политическите събития в края на XIX в. в България", „Българските граници на Запад" (съдържа сведения за броя на българите, населяващи Турция, Гърция, Сърбия и др.); „Чия е Македония" от Т. Бъчваров, „Вероятна ли е Балканска конфедерация", „Апел към македонските емигранти" от Българската комунистическа партия, „Положението на нашите сънародници под гръцки гнет" от Ангел Петров, „Моето пътуване с тайния съветник проф. Херман Шумахер от Берлинския университет, от София за Кавала, Драма, Ксанти, Порто Лагос, Дедеагач, Стара Загора и Габрово" от Ал. Цанков, „Пак по големия въпрос за техническия факултет", „Окръзи и околии в долината на Морава, които ще се присъединят към България" и др. Запазени са и „Устав на Съюза на окръжните съвети в България", карта на Европа и плакат „Работническите деца помагат на децата от Съветска Русия".

Между документите от, до и за други лица се намират кръщелно свидетелство на Стоян Найденов, „Изложение на временното представителство на ВМРО до конгреса на братствата“, писмо на В. Спасов до Костов, съдържащо сведения за политическата криза в България 1886—87 и българо-руски отношения (1886—1887).

Ф. 403; 380 док.; 1879 . . . 1915 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950 г.; бълг. и рус. ез.; основната част от фонда — в ЦДИА, ф. 173

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

(1879 г. — 1944 г.)[1]

Върховен орган на държавната власт; свикано за пръв път като Учредително народно събрание в Търново на 10. II. 1879 г. Търновската конституция, приета на 16. IV. с. г., освен Обикновеното народно събрание предвижда и Велико народно събрание за избиране на държавен глава, за изменение и преглед на конституцията. До 9. IX. 1944 г. са свикани пет ВНС и 25 ОНС.

Източници

За фондообразувателя: КБЕ, Т. 3. 1966, с. 535; ЕБ. Т. 4, с. 458.

От дейността на Учредителното народно събрание са запазени дневници, протоколи и правилници, съдържащи сведения за: тържественото откриване на събранието; избирането на Антим I за председателствуващ и поднесеното от княз Дондуков приветствие; обсъждането на Правилника за вътрешния ред, както и други въпроси от организационен характер; броя на присъствуващите народни представители и имената им; гласуването на санкции и мерки срещу народни представители, отсъствуващи по неуважителни причини; избирането на секретари и квестори и на комисия по разглеждане на Органическия устав; направените предложения за допълнения към проекта за конституция; изпращането на поздравителен адрес до Александър II и кн. Ал. Дондуков; разискванията по избора на княз и тържественото закриване на събранието; текста на ново-

[1] Документалните материали във фонда обхващат периода до 1915 г. (от I до XVII ОНС).

приетата конституция; активното участие на П. Каравелов, М. Балабанов, Д. Греков, К. Цанков, С. Лукиянов, Гр. Начович, Д. Икономов, П. Славейков, д-р Странски, Хр. Стоянов и др. в работата на Учредителното народно събрание.

Запазени са *изложения до Народното събрание* по следните въпроси: 1) *Стопанско-икономически и социално-правни* — за незаконно заграбени земи на с. Овчарци, Кюстендилски окръг; злоупотреби при събиране на данъците в Ихтиман, Перущица, Преславско, Видинско, Чирпанско, Търновско, Варненско; висок данък за облагане на лозята в Асеновград; слаба реколта във Видинско; българското тухларско дружество „Работник“ иска да му бъде отпусната държавна помощ; тежки условия за живот на преселниците от Одринско във Варненски окръг; молби да се раздаде земя на преселници от Черна Гора; западане на занаятите в Копривщица и желанието на копривщенци да се заемат с килимарство; искане на габровци да се спре вноса на европейска прежда и да се построи фабрика в града; тежко материално положение и разорение на еснафите в Шумен и Самоков и настояване на самоковци да открият индустриално училище в града; недоволство на членовете на бакалския еснаф в град Пловдив от въвеждането на десетичната система и упадък на търговията в града; състояние на бакалския еснаф в Русе; развитие на чорапената индустрия и състояние на табашкия занаят в България; откриване на фабрични предприятия в България (за вълнени изделия, сапун, кибрит, спирт и др.); искане на производителите на сапун от Варна да бъдат намалени вносните мита; искане да се основе дружество за корабоплаване; състояние на кожарската индустрия в Стара Загора; създаване на акционерно дружество „Гора“ между дърводелците — производители (1891); основаване на акционерно дружество „Извор“ в Пловдив (1890); състоянието на бубарството в Харманли; цените на виното (1887); дърводелска фабрика на Н. Лулчев и П. Люлюшев в Оряхово (1889); недоволството на градинарите от Пловдив във връзка с високите данъци; откриване на оловни рудници в Южна България; ученето на А. Чухов от Търново в Австрия и на А. Попов от Стара Загора в Прага; българка се представя на изложенията в Пловдив и Хановер с намерение да участвува в Парижкото изложение (1898); ремонт на водопроводната мрежа на с. Радилово, Пещерско; строеж на чешми в с. Марково, Пловдив-

ско (1894); довършване на водопроводната мрежа в гр. Добрич; строеж на казарми в Търново; пожари и природни бедствия в Новозагорско, Котел (1895), Самоков (1897), Търновско (1898) и др.; молби за постъпване на работа; молби за отпускане на пенсии и материални помощи; молби за получаване на българско поданство и др. 2) Културно-просветни — състояние на учебното дело преди и след Освобождението в Шумен, Одрин, Кюстендилско и др.; 2) намерение на шуменци да основат гимназия в града; откриване на държавно педагогическо училище в Шумен; необходимост да се открият в Силистра педагогическо училище и гимназия; открита подписка за събиране на помощи от жителите на с. Лящен, Неврокопско, нужна за строеж на училищна сграда; първата българска мъжка гимназия в Солун (1882); изложение на учителите на Белославинското народно училище и от учителките в Троян във връзка с тежкото им материално състояние; искане да се отпуснат пенсии на наследниците на Т. Китанчев и Й. Ковачев (бивши учители); искане на Хр. Паспалев от Варна да му бъде разрешено да открие вечерна гимназия в града; назначаване на учител по български език в еврейското училище в Шумен; вредното влияние на католическите и протестантски училища в София; искане на троянци да се построи библиотека в града; засилване на гръцката пропаганда в училищата в Ахъ-Челебийско; сведения за Герасим Константинов, училищен настоятел в Солун; създаване на оперна трупа в столицата (1891); създаване на драматична трупа в Пловдив (1895); изнесени в провинцията представления от драматичната трупа „Зора“; искана държавна помощ за драматичната трупа „Сълза и смях“; откриване на читалище „Наука“ в Ловеч (1894); създаване на театрална трупа в Източна Румелия и на театрална трупа „Основа“ в София (1888); организиране на театрално дружество „Вида“ във Видин; основаване на градски музикален хор „Саморазвитие“ във Варна; формиране на черковен хор в Пловдив; дейността на К. Сапунов; желанието на Г. Киров да постъпи в театрално училище; искана от Народното събрание помощ във връзка с честването 1000 г. от делото на братята Кирил и Методий; 3) Медицински — сведения за първия български студент по медицина в Букурещ — К. Кръстников; искане да се увеличат заплатите на фелдшерите; допълнение към правилника за устройството на фелдшерското училище; молби от лекари — чуж-

денци да им се разреши българско поданство; искане от общината в с. Горна баня да ѝ се признае правото на собственост върху минералната баня; дейност на народни лечители преди и след Освобождението (молби за отпускане на пенсия и разрешения за свободна практика); сведения и за Г. Манущов, занимавал се близо 40 години с аптекарство. 4) Подпомагане на участници в национално-освободителното движение — сведения за извършени по време на Априлското въстание жестокости от страна на турците; опустошаването на Стара Загора по време на Руско-турската война (1877/78); сведения за Л. Корманов, кмет на гр. Кула и член на депутация, изпратена до кн. Ал. Дондуков в Сан Стефано да ходатайствува за освобождаването на окупираните от сърбите български територии; участие на Д. Икономов, С. Петров и др. в Кресненското въстание; на Андрей и Коце Михалакеви, Н. Силдаров, Н. Петров, П. Тодоров-Табака, Д. Христов, Г. Андров и др. в Сръбско-българската война от 1885 и на Делчо Желязков в Съединението 1885, Вельо Христов в Илинденско-Преображенското въстание 1903 г.; прошения на дейци, пострадали материално през Априлското въстание; издаване на в. „Народен приятел". 5) Други — основаване на осигурително дружество „Балкан" в София; строеж на техническо училище във Варна; дейност на гимнастическото дружество „Юнак" — Търново; участие на монахини от Кремиковския манастир като медицински сестри в Сръбско-българската война (1885); искани помощи от манастира „Св. Преображение" при Търново, манастира „Успение Богородица" при Батошево, Драгалевския манастир край София и др.; тежко материално положение на свещениците в Брезнишко; искани помощи за строеж на църкви в Бургас, Батак, с. Бракевци и др.

Във фонда се съхранява и „Дневен ред за заседанията на XVII ОНС" (1915), съдържащ информация за водените разисквания по законопроектите за военнонаказателен закон, изменение на избирателния закон, допълнение на закона за опазване на общественото здраве, закона за административното правосъдие, закона за общинските налози, изменение и допълнение закона за подобрение на скотовъдството, както и разглеждане предложенията за необходимостта от увековечаване паметта на загиналите български граждани през двете Балкански войни. Сведения още и за: отпуснат заем от Българската земеделска банка в размер

на 1 млн. лв. за подпомагане на бежанците; строеж на градски театър в Пловдив; изпълнение завещанието на Евлоги Георгиев.

Ф. 404; 3 док.; 1867—1868 г.; 1 инв. оп.; пост. ок. 1886—1888 г.[1]

ВАСИЛ НИКОЛОВ (НИКОЛАЕВИЧ) РАШЕВ (РАШЕЕВ)

(Роден ок. 1821 г. — Габрово; починал в 1907 г. — Одеса)

Български стопански и обществено-политически деец през Възраждането; поддържа търговски връзки с Цариград, Галац, Букурещ и др.; собственик на търговска къща в Одеса. Открил през 1882 г. (заедно със Спиро Стоманяков) търговска фирма и в Русе; участвува активно в обществения и културния живот на българската емиграция в Одеса; член на Българското настоятелство в Одеса. Изпълнител на завещанието на В. Априлов и автор на Правилника на Габровското училище.

Източници

За фондообразувателя: Димитров, М. Комитетът на старите. Добродетелна дружина. — В: България 1000 г. 927—1927. С., 1930. 760, 765; Генчев, Н. Одеското българско настоятелство. — Год. Соф. унив., ФИФ, Т. 64 (за 1970), 1972, 106, 199, 203, 208—210, 218; Цончев, П. Из стопанското минало на Габрово. С., 1929, 737—739.

Публикации на документи: Кисимов, П. Исторически работи. Моите спомени. (Ч. 3). Пловдив, 1901, 121—124.

Автори на запазените три писма до фондообразувателя са Ив. Грудов и Ив. Касабов. Писмата съдържат сведения за: набиране на средства, абонати и кореспонденти за в. „Народност"; разпространение на вестника в Румъния и България; изпратени до редакциите на някои руски вестници позиви за набиране на спомоществователи за вестника; нередовно изплащане на абонамента на в. „Народност" от Одеса; отстраняването на Ив. Грудов от редакцията на вестника; избягали в Русия българи след преминаване на четите на П. Хитов и Ф. Тотю (1867) в България.

---

[1] Няма точни данни за годините на постъпление. Най-вероятно документите от фонда са постъпили едновременно с архивните материали от фонд Ив. Грудов (№ 116) и П. Кисимов (№ 175).

Ф. 405; 21 док.[1]; 1913 ... 1923 г.; 1 инв. оп.; пост. 1948, 1954, 1962 г.; бълг. и сръб. ез.

ТОДОР АЛЕКСАНДРОВ ПОПОРУШЕВ

(псевд.: Богдан, Миле, Миле Христов, Старио, Тр. Василев)

(Роден в 1881 г. — с. Ново село, Щипско; убит в 1924 г. — близо до с. Сугарево, Благоевградско)

Деец на националноосвободителното движение след Берлинския конгрес — 1878 г.; учител в Кочани, Щип, Бургас и др.; член на ВМОРО и ВМРО; от 1911 г. член на ЦК на ВМОРО и ВМРО. Подписва Майския манифест на ВМРО от 1924 г.

Източници

За фондообразувателя: Данчов, Н. Г. и... Б Е, с. 34; ЕБ. Т. 2, 58—59; Добринов, Д. Тодор Александров и македонското революционно движение. — Векове, 1980, № 1, 82—92; Пандев, К. и К. Палешутски. Българското националноосвободително движение след Берлинския конгрес (1878—1941). — Истор. преглед, 1981, № 3—4, 106—108. (самата статия е на с. 95—113).

Автори на кореспонденцията (писма, рапорт и др.) до Т. Александров са: Г. Баждаров, Д. Йовев, Г. Карамфилович, А. Маджаров, Г. Ошавков, С. Радич, К. Саракинов, К. Ципушев и др. В нея има сведения за: преговори между ВМОРО и Албанския революционен комитет (1914 г.); действията на партизанските отряди в Македония по време на Първата световна война; дейността на четите в Петричко (1915 г.); изгаряне на жп гара при с. Криволак от сръбските власти (1915 г.); връзките между ВМРО и Хърватската селска партия (1924 г.); и др.

Малобройните документи (позив, писма), свързани с дейността на Т. Александров като член на ЦК на ВМОРО и ВМРО са за: призив към членовете на Вътрешната организация за пълна бойна готовност във връзка с очакваната война с Гърция и Сърбия (1913 г.); взаимоотношенията между българското правителство и ВМРО в Пиринския край (1923 г.); смъртта на Р. Даскалов (1923 г.) и др.

---

[1] През 1977 и 1983 г. постъпиха нови документи, които са в процес на обработка.

Ф. 406; 201 док.; 1902... 1944 г.; пост. 1945 г.[1]; бълг. и нем. ез.

НИКОЛА АЛЕКСАНДРОВ ЗЛАТАРСКИ

(Роден в 1904 г. — София; осъден от НС на смърт в 1945 г. — София)

Адвокат в София и съдия в Търново; член основател и секретар на студентска организация „Христо Ботев"; автор на исторически статии.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

В архива е запазен паспорт за пътуване в Европа, съдържащ биографични данни за фондообразувателя.

Няколко разписки, квитанции, фактури, бележки и др. осветляват материалното състояние на Златарски.

Кореспонденцията е малобройна. Автори на писмата до фондообразувателя са Руси Русев и Анастасия Русева. В тях има сведения за: служебно пътуване на Р. Русев до Германия през 1938 г.; състоял се в Берлин парад по случай рождения ден на А. Хитлер (20. IV. 1938); погроми, извършени над евреите в Германия; споменават се Х. Гьоринг, Й. П. Гьобелс, Д. Станчов и др.

От адвокатската дейност на фондообразувателя са запазени няколко писма, молби и квитанции главно във връзка със защитата на граждански дела.

Друга група документи (писма, сметки, описи и др.) са свързани с дейността му като член на управителните съвети на разни акционерни дружества. Те засягат: уволняването на работници от еврейски произход по силата на Закона за защита на нацията; предстоящото сливане на тъкачната фабрика „Тунджа" и акционерното дружество „Цар Борис"; годишните отчетни събрания на Международното транспортно акционерно дружество „Европа" и Акционерното дружество за индустрия и търговия „Рила"; състоянието на личната сметка на Н. Златарски към БНБ; и др.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като член — основател и секретар на студентския съюз „Хр. Ботев" (1930) са запазени документи, които

---

[1] Предадени в НБКМ—БИА като конфискувани въз основа на Постановление № 9 на МС от 30. I. 1945 г.

съдържат сведения за: основаването, целите и задачите на общостудентската организация „Хр. Ботев"; приемането на новосъздадената студентска организация в Международната студентска конфедерация; организираните от българското студентство Ботеви тържества през 1924 г. и др.

Запазена е и една членска карта от дейността на фондообразувателя като член на Морското спортно туристическо дружество „Кораб" — Варна.

Публицистичната и книжовната дейност на Златарски е представена от няколко статии, дневници, пътеписи и др. Те съдържат информация за: развитието на правната мисъл в България и създаването на периодични юридически издания у нас; съдопроизводството у нас след Освобождението; съотношението на силите в Европа след Първата световна война; впечатления от пътуването на Златарски в Сърбия, Франция, Италия, Австрия, Турция, Египет и др.; пътуването му до Румъния и Русия (1938); съдопроизводството в Съветска Русия; адвокатската дейност на фондообразувателя в Търново; съдийския конгрес в София (1930); тържества в София по случай 1000 г. от смъртта на цар Симеон, и 50 години от Освобождението на България от турско иго.

Запазени са и документални материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя — писмо от В. Пенова до Луиза Златарска (съпруга) от частен характер; единични писма и сметки във връзка с материалното положение на Александър Златарски (баща) и писмо от Н. Златарски до сестра му Антоанета Златарска — също от частен характер. Няколко писма, договори, квитанции, разписки и др. са във връзка с поддържането на жилищен кооперативен дом „Златарски" и се отнасят до наследниците на Ал. Н. Златарски.

Ф. 407; 8 док.; 1867—1869 г.; 1 инв. оп.; пост. преди 1952 г.

СТЕФАН ИВАНОВ КАРАГЬОЗОВ (КАРАГЬОЗОГЛУ)

(Роден в 1818 г. — Търново; починал в 1879 г. — Търново)

Стопански деец от Възраждането; работи във В. Търново през втората половина на 19 в.; търговец и лихвар; собственик на предприя-

тия за производство на коприна, спиртна фабрика, парна мелница и др. Един от най-влиятелните чорбаджии в града, член на общинското самоуправление и председател на търговския съд.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 330; Косев, К. За капиталистическото развитие на българските земи през 60-те и 70-те г. на XIX в. С., 1968, 45—48, 76, 88—89, 111; Плетньов, Г. Произход и социална принадлежност на чорбаджиите от Търновско. — Трудове Великотърновски унив. Кирил и Методий. 9, 1973, № 2, 67—108.

Малобройната кореспонденция до Ст. Карагьозов е изцяло свързана с търговската му дейност. Запазените писма са от М. Петрова. В тях има сведения за: изработен по поръчка на Ст. Карагьозов шаяк в работилницата на М. Петрова; качеството на вълната и шаяка; работата на тепавицата в Габрово; материалното положение на М. Петрова и изказана благодарност на Ст. Карагьозов за оказаната морална и материална подкрепа на семейството ѝ.

Във фонда се пази и едно писмо от частен характер до съпругата на фондообразувателя — Евгения Карагьозова.

Ф. 408; 34 док.; 1865... 1880 г.; 1 инв. оп.; пост. ок. 1940 г.

ХАДЖИ НИКОЛА (НИКОЛЧО) ПЕТРАКЕВ (ПЕТРАКИЕВ, ПЕТРАКОВ, ПЕТРАКЮВ) ХАДЖИНИКОЛОВ

(Роден ок. 1824 г. — Котел; починал в 1904 г. — Сливен)

Търговец (бакалин); учи в гръцкото училище в родния си град; занимава се с медицина; член (касиер?) на читалището в Котел.

Източници

За фондообразувателя: Български алманах за 1892 година. Пространен годишен сборник. Състав. Петър А. Петров и др. Г. 1. С., 1892, с. 421; Г. 2. С., 1893, с. 733; Г. 3. С., 1894, с. 493; Г. 4. С., 1895, с. 96.

Кореспонденцията във фонда е изцяло свързана с дейността на хаджи Никола Петракев. Автори на писмата са: Христо Бижов, хаджи Данаил Василев, Д. Данчев,

Ненчо Димов, Хр. Матеев, С. Петранов, П. Попович, В. Стойков и др. Съдържат сведения по търговско-парични въпроси: уреждане на сметки, изплащане на суми, поскъпване на някои стоки, качеството им и пр.; търговия с лекарства, рибено масло, мастика, ром, кафе, захар, ориз, маслини, черен пипер, сирене, сапун, свещи, калай, пирони, газ и др.; търговски връзки с Михаил Николов, Кезанджиоглу и др. в Цариград, Сулина, Варна и др.

Споменава се също, че хаджи Н. Петракиев събира членския внос от членове на Котленското читалище.

Търговската дейност на фондообразувателя се характеризира от няколкото запазени запазени сметки и фактури. Те са във връзка с: взаимоотношенията му с различни лица (хаджи Халил, хаджи Дона, П. Хаджигергов, Н. Димов, Хр. Стефанов, Хр. Станев, М. Драганов, П. Попов, хаджи Данаил Василев, Ст. Жеков и др.); получаване и изпращане на стоки (нефт, сулфат, живак, калай, желязо, пирони, карфици, коси, четки, сита, магнезий, лули, цигари, кибрит, стипца, нишадър, спирт, газ, сапун, сода, рибено масло, сакъз, дафинов лист, маслини, червен и черен пипер, хайвер, зехтин, захар, кафе, ром, брашно, афион, кожи, ямурлуци и др.); цените на някои стоки и направените разходи и др.

Ф. 409; 169 док.; 1916... 1933 г.; 1 инв. оп.; пост. 1933 г.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ПАВЛОВ

(Роден ок. 1880 г. — вероятно в гр. Чипровци[1])

Учител; автор на драми, повести, разкази, стихотворения и статии; сътрудник на в. „Наше слово“ (гр. Фердинанд, дн. Михайловград). Участвува в Първата световна война.

Източници

За фондообразувателя: Захариев, Й. Чипровци. Поселищногеографски проучвания с исторически бележки. С., 1938, 149, 150; документите от фонда.

---

[1] Не се откриха данни за годината и мястото на раждането и смъртта му. Посочените данни са приблизителни и са направени въз основа на документите от фонда.

Преписката между Ив. Георгиев, В. Йорданов и Дирекция на полицията (1933) е във връзка с предаването в Архивния отдел на Народната библиотека отнетите при обиск тетрадки с ръкописи на Ив. Георгиев.

Запазените бележки — дневник (1916—1917) отразяват участието на Ив. Георгиев като картограф в Щаба на 3-та армия по време на Първата световна война. Бележките съдържат сведения за: обявяването на мобилизацията; назначаването на Ив. Георгиев за картограф на 26 юли 1916 г.; обявяване война на Румъния (1 септ. 1916 г.); превземането на Добрич, Тутракан и Силистра; февруарската революция в Русия; необходимостта от сключване на мир и конгрес на социалдемократите от воюващите страни в Стокхолм (1917); бедствията, причинени от войната; отрицателното отношение към войната и политиката на правителствата, въвлекли народите в нея; празнуването на някои празници (Гергьовден, Деня на славянската писменост); лични въпроси и др.

Във връзка с литературната дейност на Ив. Георгиев са тетрадки с ръкописи на: драми и комедии (1930) — „Цветето на България“ (сюжет от Чипровското въстание — 1688 г.), „Шарената кокошка“, „Магия“ и „Стари ергени“; повести — „Марта Беловарска“, „Петър Калабин“, „Поп Ненчо“, „Цветето на България“ и др.; стихове, разкази и др. бележки (1928—1931).

Към документалните материали от, до и за други лица се отнася съобщение — чернова от редакцията на неизвестен вестник до абонатите и читателите му във връзка с възобновяване издаването на вестника.

Ф. 410. Иван Владимиров Попов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 411. Цар Борис III — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 412; 10 док.; 1920 ... 1948 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967 и 1972 г.

НИКОЛА АЛЕКСИЕВ БЕЛЕВ

(Роден в 1889 г. — с. Белица, Разложко; починал в 1957 г. — София)

Поет, писател и просветен деец; председател на Обществото на свободните писатели (1946, 1947).

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. БЛДХ, С., 1966, 313, 523; Богданов, Ив. РБП, с. 424; документите от фонда.

Малобройните писма до фондообразувателя отразяват: мнението на проф. Ал. Балабанов за книгата на Н. Алексиев „Пламнали небосклони“ (1948); молбата на Ан. Страшимиров за съдействие да се разпространят сред младежта десет абонамента от поредицата (20 тома) по битопис, народоведение и географска родина (1922).

От творчеството му като поет — лирик и писател — белетрист са запазени: стихосбирката „По стръмни пътеки“ (1920), драмата „Маноил майстор“ (1936), романите „В ония дни“ (с автограф, 1940) и „Пламнали небосклони“ (с посвещение на Ел. Николай, 1947); удостоверение за председателството му на Обществото на свободните писатели и правото да го представя пред всички власти, организации и частни лица (1946); програма във връзка с литературното четене, организирано от Обществото на свободните писатели.

Към документалните материали с общо съдържание се отнася тефтерче със списъци на граждани от Варна.

Ф. 413. Ханс (Йохан) Голович — подготвен за предаване в ЦДИА.

Ф. 414. Американски евангелски мисии в Турция — предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА.

Ф. 415. Митница — Свиленград — предаден в ОДА — Хасково с протокол от 31. I. 1978 г.

Ф. 416. Българска народна банка — предаден в ОДА — Ямбол с протокол от 31. I. 1978 г.

Ф. 417[1]; 40 док.; 1873... 1889 г.; 1 инв. оп.; пост. 1964 г.; гр. ез.

МИТРОПОЛИТ ЙОАКИМ ПЛОВДИВСКИ

Гръцки митрополит в Пловдив от 29 дек. 1884 г. до 19 дек. 1889; председател на Настоятелството на гръцките училища в Пловдив; председател на Съвета на старейшините към Гръцката митрополия в Пловдив; председател на гръцкото братство „Симбния" в Хасково.

Източници

За фондообразувателя: Mitropolitu Sardeon Germanu. Episkopiki katalogi tis vorio Thrakis ke en geni tis Vulgarias apo tis aloseos ke exis. — Thrakika, 8, s. 188—189; документите от фонда.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като гръцки митрополит в Пловдив са запазени документи, останали от негови предшественици: от митр. Неофит — писмо от Управителния съвет на църковното училище „Ризариу" в Атина във връзка с приемането на Г. Димитриадис в училището; писмо от Тракийското просветно дружество в Цариград относно издръжката и облеклото на стипендиантите в новосъздаденото (1875) в Пловдив педагогическо училище на Георгиос Зарифис; решение на Върховния съд на Източна Румелия във връзка с избирането на народни представители за Областното събрание в Пловдив; свидетелство от Георгиос Нилиядис за встъпване в брак на Д. В. Пападопулос; от митр. Григорий — молба от Д. Христу от Пловдив по семейни въпроси; и във връзка с митр. Йоаким: писма — от свещ. Антим от Пловдив за изплащане на сума по завещанието на Анастас Кацивелас; от Георги А. Икономидис от Хасково с искане да се изпрати още един учител в гръцките училища в Ха-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 620.

сково; от архим. Кирил и архим. Поликарп, които пишат от Цариград относно дадена под наем къща в Пловдив, принадлежаща на йерусалимската патриаршия; от Мария К. Китаниду с молба да ѝ стане гарант за заем; от Централния комитет на общината в Смирна за изпратени лотарийни билети с благотворителна цел; от Мустафа Саръ от Пловдив — за незаконно използване на негов имот от игумена на Горноводенския манастир (край с. Горни Воден) — Калиник; от гръцката община в Перистера (Източна Румелия) с поздравления по случай назначаването му за пловдивски гръцки митрополит. Запазени са и: писма, молби, телеграма и др. до фондообразувателя: от префекта на Пловдивския департамент П. Димитров, от Стефо Райов (с. Козлук), поп Димитър и др. относно: наводнение в Станимака през 1885 г.; освобождаване от военна служба на няколко души поради гръцката им национална принадлежност; по парични въпроси; уреждане на лични отношения; и пр.

Дейността на Йоаким Пловдивски като председател на Настоятелството на гръцките училища в Пловдив е представена в две писма: от Тракийския учебен комитет в Цариград относно признаването на образованието в мъжкото училище в Пловдив за гимназиално, и от Евдоксос Николаидис — за невъзможността да изпълнява задълженията си като учител по здравословни причини.

Писмо от Матеос Попйоану в Пловдив за посредничество в спор с Ат. М. Гюмюшгердан и молба от Йоанис Ст. Сидерис в Станимака за уреждане на финансови отношения с манастира „Св. Параскева“ (край с. Горни Воден) документират дейността на фондообразувателя като председател на Съвета на старейшините към Гръцката митрополия в Пловдив.

Сведения за избирането на митр. Йоаким за председател на Гръцкото братство „Симбния“ в Хасково дава писмо от братството за учредяването му и за изпращането на устава на „Симбния“, който е приложен към писмото, за утвърждаване.

Ф. 418; 2 док.; 1923 г.; 1 инв. оп.; пост. 1955—1956 г.[1]; бълг. и гр. ез.

ВАЛЕРИ АЛЕКСАНДРОВИЧ ПОГОРЕЛОВ

(Роден в 1872 г.; починал в 1955 г.)[2]

Руски учен — палеограф и библиотекар; преподавател в университета в Москва (1901—1903); професор във Варшава (1903—1915); учител в Първа мъжка гимназия в София и сътрудник на Народната библиотека (1920—1923); професор в Братислава (1923—1944).

Източници

За фондообразувателя: Йорданов, В. История на народната библиотека... 256, 259, 269, 330; Стоянов, М. БВК. Т. 1, с. 351.
Публикации на документи: Погорелов, В. Опис на старите печатани български книги (1802—1877 г.). С., 1923. 795 с.

Дейността на фондообразувателя като библиограф се документира от ръкописа на книгата му „Опис на старите печатани български книги (1802—1877)". (1923).

Във фонда се съхранява коректурата на „Данаиловият четиреязичник", която Погорелов счита — поради многото български текст, за първа българска книга; тя е на Данаил Москополски (вж. Стоянов, М. БВК. Т. 1, анот. 7480), написана на гр. ез. в 1802 г.; издадена в преработка от Теодосий Синаитски в 1841 г.

Ф. 419; 50 док.; 1922... 1930 г.; 1 инв. оп.; пост. 1955—1956 г.[3]; бълг. и рус. ез.

ПЕТЪР МИХАЙЛОВИЧ ЯРЦЕВ[4]

Руски театрален критик, драматург и режисьор; основава своя драматична школа в Киев; установява се на местожителство в България през 1921 г.; режисьор на Пловдивския общински театър и на трупата на руските драматични артисти (1922); преподавател по история на сценичното изкуство към курсовете при Народния театър (1924—

[1] Обособен от неорганизираните фондове на БИА.
[2] Засега не са открити местата на раждането и смъртта му.
[3] Обособен от неорганизираните фондове на БИА.
[4] Засега не са намерени данни за годините и местата на раждането и смъртта му.

1925); редактор на пловдивското сп. „Театрален живот“ (1922) и на русенското сп. „Театрални бележки“ (1922); сътрудничи на издаваните в София вестници „Свободная речь“ (1922), „Бухаресткия новости“ (1922), „Голос“ (1928—1929) и на парижкия вестник „Русская газета“ (1924); автор на пиесите „Вълшебник“, „Земя“, „У монастыря“ и др.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 388; Камбуров, С. Тихата светлина. — Пряпорец, 24, № 11, 14 януари 1922; Попов, Ив. Миналото... Т. 3, 181, 219; Т. 4, с. 264; документите от фонда.

Биографични бележки и данни за дейността на фондообразувателя като режисьор и театрален критик се намират в запазената тетрадка с изрезки от следните статии и очерци: „Тихата светлина“ (С. Камбуров, 1922), „Български писатели“ (А. Дзивгов, 1922), „Пустый луг“ (П. Ярцев, 1928), „Емигрантские очерки“ (П. Ярцев, 1928), „Библиография на сп. „Театр и Жизнь“ (П. Ярцев, 1928), „Красный петух“ (П. Ярцев, 1929), „Богородицына слеза“ (А. Каралийчев, превел на руски език П. Ярцев, 1929), „Библиография“ на в. „Златорог“ (П. Ярцев, 1929), „Русь монашествующая“ (П. Ярцев, 1929) и др., публикувани във вестниците „Голос“, „Пряпорец“, „Русь“, „Балкански журнал“, „Русская газета“, „Свободная речь“, „Русское слово“, „Ден“, „Бухарестския новости“, „Русское дело“ и сп. „Балкански журнал“.

Ф. 420. Немска книжарница в София — предаден на СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 421; 75 док.; 1933... 1945 г.; 1 инв. оп.; пост. 1945 г.

ЛАЗАР ПАНОВ

Адвокат в София (1933—1945).[1]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

[1] Засега не са намерени други данни за фондообразувателя.

Свързани с дейността му като адвокат са следните документи: заявление, записки, пълномощно и др. (1933—1935) относно уреждане завещанието на Стефани Симидова от нейните наследници.

Във фонда се съхранява книгата на проф. Б. И. Збарский „Мавзолеят на Ленин“ (1945).

Ф. 422. Копринарско анонимно акционерно д-во „Свила“ — предаден на ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 423. Демократична партия — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 424[1]; 53 док.; 1867... 1911 г.; 1 инв. оп.; пост. 1965; бълг., гр., тур. и фр. ез.

АНТОН КОЗМАНОВ МИТАНОВ

(Роден в 1839 г. — Охрид; починал в 1911 г. — Охрид)[2]

Стопански деец през Възраждането; търговец — кожухар и лихвар в Охрид и Цариград. Дългогодишен касиер-кредитор на Българската екзархия от основаването ѝ.

Източници

За фондообразувателя: Албум—алманах „Македония“. С., 1931, с. 108; Х[ристов], К. Антон Е. Кецкаров. — Илюстрация Илинден, 12, 1940, № 2 (112), с. 6; документите от фонда.

С материалното състояние на фондообразувателя са свързани: продавателно писмо от Александър и Аристотел П. Паунчеви за място в Охрид, което продават на Антон и Христо Митанови, и два крепостни акта на Антон Митанов, издадени от Кадастралния отдел в Битоля, за владеене на недвижимо имущество.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 636.

[2] Сведенията за датите и мястото на раждането и смъртта му са дадени от негови родственици.

Кореспонденцията му е представена от едно негово писмо до великия везир Абдулах паша във връзка с паричните им взаимоотношения и няколко писма до него: от Абдулах [бей ?], Траян Неделков от Бруса, Айша Шарифова и каймакамина на Долни Дебърца по парични въпроси и във връзка с изпращането на коприна.

За дейността му като търговец кожухар и лихвар има сведения във връзка с: дадени назаем суми на Траян Неделков, Абдурахман ага, Юсуф Агях, Абдулах бей и др. (разписки, сметки, договори и писмо); търговски взаимоотношения между братя Антон и Христо Митанови и Тома х. Труйя от Триест; дълг на настоятелите на манастира „Св. Наум" в Охрид — Григор Паунчев и Петър Огнен — към Евстати Стамов с посредник Антон Митанов; разгледан в Битолския апелативен съд паричен спор, в който фондообразувателят е представител на една от страните.

Документите на членове от семейството на Митанов се отнасят за: 1. Жена му Мария Антонова Митанова — договор между нея, зет ѝ Антон Кецкаров и заварената ѝ дъщеря Екатерина А. Кецкарова във връзка с материалното ѝ състояние. 2. Зет му Антон Евтимов Кецкаров — две разписки за дадени суми назаем, отнасящи се до материалното му състояние.

Запазени са и документи от, до и за други лица: пълномощно от Александър, Аристотел, Деспина и Мария П. Паунчеви от Бруса до Йоанис Д. Пасхал за продажба на тяхно място в Охрид: разписка от поп Георги Попниколов Бъндев за взети назаем пари, които дава на дъщеря си Поликсения Бъндева, за да плати таксата си в българския девически пансион в Солун (1882) и др.

Ф. 425. Женско благотворително дружество „Евдокия" — Одрин — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 426; 13 док.; 1877—1878 г.; 1 инв. оп.; пост. 1955—1956; англ. и фр. ез.

НАЙДЕН НИКОЛАЕВ (НИКОЛОВ)

(Роден ок. 1850 г. в Бургас?)[1]

Член на Българското човеколюбиво настоятелство (БЧН); завършва Робърт колеж в Цариград през 1868 г.; служител в кантората на Евлоги Георгиев в Букурещ (1868—1895) и настоятел на вестници в същия град; установява се на местожителство във Варна през 1897 г.; работи като администратор в Българска народна банка след 1907 г.

Източници

За фондообразувателя: Наследството на Евлоги Георгиев. С., 1907, 23, 29, 30, 36, 37, 45, 90—96, 147, 229, 251—254, 263; Начов, Н. Цариград..., с. 154; ОБ. Т. 1, 283, 532, 690; Т. 2, 95, 121; Сюпюр, Е. Българската емигрантска интелигенция в Румъния през XIX век. С., 1982, с. 102; Уошбърн, Д. Петдесет години в Цариград. С., 1980, с. 36; НБКМ — БИА, Ф. № 14 (ГН), а. е. 7, л. 7.

В малобройната кореспонденция (1877—1878) до Н. Николаев се пазят писма от П. Матеев и Ив. П. Славейков. В тях са засегнати въпроси във връзка с: молбата на П. Матеев за ходатайство от страна на Макгахан пред граф. Игнатиев, полк. Ив. Кишелски, английския консул и др. за освобождаването му от затвора; искането да му се изпрати паспорт и адресна карта, в която да се пише българското и английското му име; оставянето му в Чаталджа до пристигането на княз Дондуков-Корсаков от Петербург; назначаването му на поста секретар и драгоманин на английския консул в България — Уилям Палгрейв; размера на заплатата, която ще получава като секретар; пътуванията на Палгрейв в Арабия като арабски доктор; пребиваването на Кюмюрджиев в Цариград, член на комисията за издирване на български емигранти изгнаници и отвлечени български жени и деца; опровергаване на слуха, че П. Р. Славейков е убит от турците по време на Освободителната война; състоянието на затворниците-българи от Тракия по време на Руско-турската война (1877—1878) и изпращането им в изгнание в Азия и Африка; търговски и лични въпроси.

---

[1] Засега не е намерена годината на смъртта му.

Ф. 427[1]; 6 док.; 1903 . . . 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.

ХРИСТО ИВАНОВ СИЛЯНОВ

(псевд.: **Ружкин, Сирак, Спектатор,** Rouge, Silv.)

(Роден в 1880 г. — Цариград; починал в 1939 г. — София)

Участник в националноосвободителните борби в Македония и Одринско; публицист и журналист; член на ВМОРО, избиран в ръководството на Вътрешната революционна организация (1899—1901) и Представителното тяло (задграничното правителство) през 1908 г.; участвува в чета, действуваща в Леринско, Костурско, Воденско, а по време на Илинденското въстание — в Охридско (1903); влиза в състава на македоно-одринското опълчение (1912—1913); председател на Дружеството на столичните журналисти (1931—1932); редактира вестниците „България", „Бум", „Новини" и др., списанията „Сила", „Демократически преглед" и др.; един от основателите на хумористичния вестник „Българан".

Източници

За фондообразувателя: Богданов, И. РБП, 266, 279, 286, 356; Неделчев, М. Четник, поет, мемоарист, историограф. — Лит. фронт, 36, № 25, 19 юни 1980, с. 3; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, 111, 140, 323, 325, 329; Т. 2, 152, 510, 518, 551, 562; Силянов, Хр. Писма и изповеди . . . 653 с.; Борбите в Македония и Одринско . . ., с. 457; Пандев, К. Националноосвободителното движение в Македония и Одринско. 1878—1903. С., 1979. 347 с.

Във фонда се съхранява писмо (1912) до Христо Силянов от Данаил Крапчев от Солун във връзка с: пристигането на П. Яворов в София, издаването на вестник „България" в Солун и политическата обстановка в местата на военните действия.

Към документалните материали от, до и за други лица се отнасят четири писма — преписи (1910, 1911) от Екзарх Йосиф I до А. Шопов, в които се съобщава за отказа на великия везир и нежеланието на младотурците да разискват и да разрешат екзархийските въпроси; мнението относно политиката на България спрямо Турция и др.

Писмото от Матей Геров до Б. Сарафов (1903) разкрива дейността и подготовката за въстание на македонските комитети в градовете Враня, Ниш, Шабац и др.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 650.

Ф. 428; 10 док.; 1876 ... 1928 г.; 1 инв. оп.; пост. в 1950 г.; бълг. и ср. ез.

ПЕТЪР СТОЯНОВ (СТОЯНОВИЧ)
(прозв. Македонеца)

(Роден ок. 1847 г.[1] — Скопие; починал в 1934 г. — София)

Участник в Сръбско-турската война (1876 г.) и в Руско-турската освободителна война (1877—1878 г.) в Българското опълчение; запасен подофицер от българската армия.

Източници

За фондообразувателя: Руменин, В. БО., с. 494; НБКМ—БИА, кол. 47, п. д. II 383; документите от фонда.

Две грамоти (1876, 1878) за награждаване на П. Стоянов с медал за храброст свидетелствуват за участието му като доброволец в Сръбско-турската война (1876).

Във връзка с дейността на П. Стоянов като опълченец в 4-та дружина на Българското опълчение през Освободителната руско-турска война (1877—1878) са свидетелство, грамоти и диплом (1880 .. 1925) за награждаването му с медал и войнишки кръстове за храброст в боевете при Стара Загора, Шипка и Шейново и удостояването му със звание „почетен гражданин на гр. Габрово“ за заслугите му в борбата за освобождението на България.

Запазена е лична карта (1926) на П. Стоянов за безплатно пътуване по Българските държавни железници като член на поборническото опълченско дружество „Шипка“ и писмо (1928) от дружеството във връзка с дарението на Софийската търговско-индустриална камара по случай 50 години от Освобождението на България.

Във фонда се намира и диплом (1922) за удостояването на П. Стоянов със званието „почетен член на Съюза на запасните подофицери“.

---

[1] За датата на раждането в пенсионното дело на П. Стоянов има косвени податки, сочещи няколко години — 1835, 1840, 1844 и 1847. Тук е приета годината, извлечена от смъртния акт, която също е приблизителна.

Ф. 429. Дирекция на полицията — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 430. Михаил Иванов Маджаров — предаден в НА — БАН с протокол от 19. XII. 1977 г.

Ф. 431[1]; 3 док.; 1885 г.; 1 инв. оп.; пост. 1954 г.

МИХАИЛ ПАЛАШЕВ[2]

Активен участник в движението за подпомагане националноосвободителните борби на българите от Македония и Одринско; подпредседател на образуваното в края на 1884 г. Българо-македонско благотворително дружество в Русе и изключен от него заедно с К. А. Паница, Н. А. Живков, Др. Стоянов и К. Шевкулов, поради появилите се разногласия (1885); член на Българо-македонския революционен комитет „Искра“ в Русе и участвува в образуване на клоновете му в различни градове (1885).

Източници

За фондообразувателя: Пандев, К. Националноосвободителното движение в Македония и Одринско 1878—1903. С., 1979, с. 47; НБКМ — БИА, Ф. № 336 (КП), а. е. 19, л. 1—3.

Кореспонденцията съдържа писма от Н. А. Живков и К. Шевкулов до фондообразувателя със сведения: за напрегнатата работа около излизането на бр. 5 от в. „Македонец“ (23 март 1885 г.) и молбата на Н. А. Живков за заем (1885); за желанието на К. Шевкулов да му бъдат отпуснати 100 лв., необходими за пътуването му от Русе до Шумен и отчет за похарчените средства след завръщането му (1885).

Ф. 432. Студентско дружество „Наука“ — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

---

[1] Първоначално фондът е бил регистриран под № 770.

[2] Засега не са намерени данни за годината и мястото на раждане и смъртта на фондообразувателя.

Ф. 433. Д-р Константин Стоилов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 434; 19 док.; 1876 . . . 1937 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1950 г.

ВАТЮ (ВЕТЮ) ВАТЮВ (ВАТЕВ)

(Роден в първата четвърт на XIX в. — Севлиево; починал в 1883 г. — Ловеч)

Стопански деец от епохата на Възраждането: търговец; занимава се с абаджийство и лихварство; постоянен член (ааза) в Градското общинско управление на Ловеч преди Освобождението; влиза и в състава на училищното и църковното настоятелство на същия град; подпомага руските войски през 1877 г. в Ловеч.

Източници

За фондообразувателя: И. В. Ветю Ватюв. — В: Ловеч и Ловчанско . . . С., 1934. Кн. 5, 48—49; Урумов, И. Спомени за юношеския живот на професор д-р Ст. Ватев. — В: Сборник в чест на професор д-р Ст. Ватев, издаден по случай 70-годишнината му и 50-годишната му научна, културно-просветна и обществена дейност. С., 1936, с. 86.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя се съхраняват документи със сведения за узаконяване на недвижимите имоти; за състоянието на имуществото и дълговете му; за направени разноски и получени приходи в дома му (1881, 1883).

Запазеното писмо до него е относно дължими суми и начина на тяхното изплащане.

Търговско-лихварската дейност на В. Ватюв е документирана от списъците на лица и размера на сумите, които му дължат (1876—1880).

Документалните материали, отнасящи се до членове от семейството, са във връзка с: Цонка В. Ватева (съпруга) — декларация (1901) и разписка (1905) за материалното ѝ състояние; проф. д-р Стефан Ватев (син) — писмо (1937) до него с молба за изнасяне на лекция пред организирания курс за подготовка на ръководители на детски летни игрища; наследници

[1] По-късните документи се отнасят до членове от семейството му.

— акт, постановление, писмо и др. (1907 ... 1910) за тяхното материално наследство.

Ф. 435. Околийско управление — Зайчар — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 436. Министерство на вътрешните работи — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 437. Кооперация „Ведома“ при Министерство на пропагандата — предаден с протокол от 28. XII. 1977 г. в ЦДИА.

Ф. 438; 614 док.; 1898 ... 1900 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

БЛАГОТВОРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ — В. ТЪРНОВО

(1898 г. — 1900 г.)[1]

Клон на образуваното през 1891 г. Софийско благотворително дружество „Св. Кирил и Методий“; събира средства чрез приходи от вечеринки и забави, дарения и главно помощи от бюджетите на общините в страната; цел — да подпомага просветното дело на българското население в Македония и Одринско; председатели — търновският митрополит Климент (1898—1899) и търновският кмет Джорджо Момчев (1899—1900).

Източници

За фондообразувателя: НБКМ—БИА, Ф. № 224 (ВМОК), а. е. 310, л. 1—55; документите от фонда.

Свързани с дейността му са следните организационни документи: чернови на протоколи от заседания, сметки, устав, писма, покани и др. (1898—1900) във връзка с: устава на дружеството, който е трябвало да

[1] Преименувано на 12 ноември 1900 г. в Македоно-Одринско дружество.

се изработи от четиричленна комисия; изработването на печат; образуването, целта, състава и управлението на дружеството; прихода, събран от вечеринка, организирана от девическата гимназия; изразената благодарност от дружеството „Милосърдие“ в Солун за изпратените му 500 златни лева от Търновското дружество; упълномощаването на М. К. Сарафов да представя фондообразувателя на общото събрание на дружеството „Св. Кирил и Методий“ в София; изпращането на окръжни писма — покани до общинските управления и църковните настоятелства да се запишат за членове на дружеството; изпращането на 500 златни лева на митрополит Синесий в Солун; избирането на комисия за разпределяне на средствата, събрани от представлението „Мария Жанна“; разглежданите въпроси на отчетното събрание, проведено на 19 февруари 1899 г.; изпращането на събраните суми в Македония чрез Върховния македонски комитет; искането разрешение от полк. Минков за записване на офицерите от местните полкове за членове на дружеството; поздравленията до граф Игнатиев във връзка с юбилейните тържества на Славянското благотворително дружество в Петербург; осведомяването на митрополитите Григорий и Синесий за целите на дружеството; откриването на българско училище в село, намиращо се в Солунския вилает; списък на членовете на дружеството, тяхното месторождение, занятие и сумата на месечния им членски внос; създаването на чета в Търново, нейното обучение и въоръжение; избирането на организационна комисия на четата; предложението да се преименува Търновското благотворително дружество „Св. Кирил и Методий“ в „Македоно-Одринско дружество“; необходимостта от избирането на ново настоятелство; изработването на нов проект за устав и др.

Финансовата отчетност е отразена в квитанционните книги (1899—1900) със сведения за размера на членския внос на членовете на дружеството; направените разходи от настоятелството; сумите, дадени на делегатите на дружеството; и др.

Ф. 439; 13 док.; 1934, 1936 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ЛЮБА ФРАНТИШЕК СПЛИТЕКОВА-КАСЪРОВА

(Родена в 1887 г. — Солун; починала в 1946 г. — София)

Поетеса, преводачка и общественичка; живее и учи в Пловдив и София; секретарка на Софийската чешко-българска взаимност и редакторка на дружественото списание „Българо-чехословашка взаимност“ (1926); сътрудничи в сп. „Хиперион“, „Славянска беседа“ и др.; превежда на български език творби на чешки писатели; дъщеря на преселилия се в България от 1883 г. чех — Ф. Сплитек; членка на СБП.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, 369—370; Динеков, П. Люлякови люлки (Стихотворения от Люба Касърова). — Мисъл, 1, № 34, 11 май 1930, с. 4; Люба Касърова. — Женски свят, 1, № 6, 25 ноември 1928, с. 2; Петканова, М. Човекът Л. Касърова. — Нар. женски глас, 2, № 56, 2 февр. 1946, с. 4.

Малобройната кореспонденция се състои от писмата на Мара Белчева, Елин Пелин и Антон Страшимиров до Л. Касърова и са във връзка с: молбата и желанието на М. Белчева да размести местата на нейни стихотворения, както и да включи стихотворението ѝ „Зима“ в дадения за печат сборник; съгласието на Елин Пелин да се преведат произведенията му на чешки език; благодарността му за грижите и услугите, проявени от Л. Касърова; успехът на романа „Пропаст“ от А. Страшимиров (1936); лични въпроси.

Ф. 440; 5 док.; 1857 . . . 1915 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

АБАДЖИЙСКИ ЕСНАФ — ЕСКИ ДЖУМАЯ

(1857 г. — след 1915 г.[1])

Професионална организация, обединяваща абаджиите в Ески Джумая (дн. Търговище); извършва обществено-благотворителна дейност; по-късно се обединява с терзийския еснаф и образува Ескиджумайско абаджийско-терзийско дружество.

---

[1] Точни сведения за датата на прекратяване дейността на еснафското сдружение не се намериха.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

За организацията и дейността на Абаджийския еснаф има сведения в запазените кондика и разписки: за отпуснати заеми; оказана парична помощ и подарен полилей на местната черква; ревизия на еснафската каса; дейността на майсторите Н. Михайлов, С. Кольов, Ж. Жеков и др.

Запазеният контракт от 1875 г. между фондообразувателя и А. Тешов е за изработване иконостас на църквата „Св. Андрея".

Ф. 441; 34 док.; 1942... 1947 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956, 1961 и 1968 г.

МЛАДЕН ИСАЕВ МЛАДЕНОВ

(псевд.: Оса, М. Пролетаров)

(Роден в 1907 г. — с. Балювица, Михайловградско)

Поет и преводач; участвува в Септемврийското въстание (1923); политемигрант в Югославия (1926—1929); сътрудник в Централната военна комисия на ЦК на БКП (1942); арестуван, съден и интерниран (1942—1943); взема участие в Отечествената война (1944—1945); участвува в редактирането на в. „Ехо" (1930) и „Работническо дело" (1938—1934); секретар (1944—1945, 1956—1958) и заместник-председател на СБП (1962—1966); редактор на сп. „Изкуство" (1946—1948); заместник главен редактор на в. „Литературен фронт" (1958—1960); народен деятел на културата.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, И. РБП., 262, 513; ЕБ. Т. 3, 161—162; Зарев, П. За поезията на Младен Исаев („Звезда на мира"). — Лит. фронт, № 33, 19 апр. 1951; Каранфилов, Е. Съкровено и мащабно. — Раб. дело, № 150, 29 май 1976; Коларов, С. Младен Исаев. С., 1977. 163 с.; РБЛ. Т. 2, 106—107; Цанков, А. и М. Дойренска. Младен Исаев. С., 1977. 47 с.

От творчеството на фондообразувателя като поет са запазени следните стихотворения: „Пред картечницата", „Пролет в лагера", „Жени в черно", седем варианта на химна на НР България, „Кротки, диви и грабли-

ви“, „Родина“, „Земя и младост“, „СССР“, „Ето моята членска карта“ и др.

Други документи, свързани с литературната му дейност, са изказванията във връзка с честувани годишнини на Ив. Вазов, Н. Вапцаров и В. И. Ленин, както и списък на портрети на писатели и поети, поръчани от Камарата на народната култура — Секция литература за Седмицата на българската книга.

Дейността на Мл. Исаев като секретар на СБП илюстрира съхранения протокол от заседание за подготовката на Седмицата на българската книга, за уреждане на литературни четения с концертна програма и др. (1945).

Декларацията — въпросник и бележката за признаването му за активен борец против фашизма и капитализма, както и издадената за това членска книжка разкриват неговата обществено-политическа дейност (1946).

Запазено е едно стихотворение, озаглавено „Песен на Лудетината“ от О. Орлинов.

Ф. 442; 7 док.; 1932 ... 1945 г.; 1 инв. оп. постъп. 1955 г.

КОСТА (КОНСТАНТИН) ПАНАЙОДОВ (ПАНАЙОТОВ) ПЕТРОВ

(Роден в 1866 г. — В. Търново; починал след 1945 г. — София)[1]

Юрист; обществено-политически деец и журналист; получава образованието си в Русия; след завръщането си в България (1891 г.) служи в съдебното ведомство като член, прокурор, подпредседател и председател на различни окръжни съдилища (1891—1895 г.); адвокат в Русе (1895—1905 г.); министър на правосъдието (1905—1908 г.); член на народно-либералната партия и народен представител; издава в. „Надежда“ (Русе) и в. „Русенски глас“; един от редакторите на в. „Нов век“; автор на статии и монографии по юридически и политически въпроси.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 283; Константин П. Панайотов. — Илюстрация Светлина, 25, [1917]. Юбилейна книжка, с. 17.

---

[1] Засега не можа да се установи точната дата на смъртта му.

Публикации на документи: Освобождението 1878..., 355—365.

Запазени са негови спомени, които засягат съществени страни от биографията му: ранно детство, произход, учение в Търново и в Русия (Николаев, Киев, Одеса, Тифлис); направеното посещение на с. Търновка, недалеч от Николаев, населено след войната (1828—1829 г.) от българи, пътуванията му из Кавказ; завръщането му в отечеството; служебната му дейност в съдебното ведомство и пр. Поместени са и наблюдения и лични преценки за значителни обществено-политически и културни събития от 1875 до 1908 г. и за видни обществено-политически дейци: ранни впечатления от Старозагорското (1875 г.) и Априлското въстание (1876 г.), Руско-турската война (1877—1878 г.), Съединението на България и Сръбско-българската война (1885—1886 г.), Илинденско-Преображенското въстание (1903 г.), обявяването на независимостта на България (1908 г.), бунтовете в Русе и Силистра (1887 г.), Балканските войни (1912—1913 г.). Отразено е отношението и на руски военни и политически дейци към политически събития в България (към Съединението и Сръбско-българската война и др.). Има сведения и за: външната политика на правителството на Стамболов; политиката му по Македонския въпрос; вътрешната и външната политика на Втория Стамболов режим (1903—1908 г.); убийствата на д-р Г. Вълкович (1892 г.) и Ст. Стамболов (1895 г.) и др.; сръбско-българските отношения в началото на XX в.; проведената военна, съдебна и финансова реформа по същото време; строежа на пристанища, обществени сгради, жп линии; построяването на храм-паметника „Ал. Невски"; постройката и освещаването на паметници в чест на руските освободители; откриването на Народния театър в София (1907 г.) и др.

Във фонда се съхраняват и шест изрезки от вестниците „Слово", „Мир" и др. със статии, свързани главно с Кавказ („Страната на 130 езици", „Това е Кавказката област", „Кавказките народности" и др.) и „Горно-Джумайското въстание през 1902 г. По случай 40-годишнината му", „Русия и разпокъсването на българските земи през 1913 г." и др.

Ф. 443; 102 док.; 1877... 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 и 1957 г.; бълг. и ср. ез.

ИВАН (ИВАНЧО) ХАДЖИНИКОЛОВ БОБЕВСКИ

(псевд. Fasulkoff)

(Роден в 1852 г. — Тетевен; починал в 1928 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение през Възраждането; участник в Сръбско-турската (1876) и Руско-турската война (1877—1878); след Освобождението — обществено-политически деец, народен представител, член на Софийския градски общински съвет и редактор на в. „Юнак" (1898—1900). Занимава се и с книжовна дейност.

Източници

За фондообразувателя: Руменин, Р. Българското опълчение..., с. 67; Стойчев, Д. Тетевен. Минало и днес. С., 1924, с. 124; НБКМ-БИА, кол. 47 II, а. е. 915, л. 54 (п. д. № 1024).

Публикация на документи: Опис на мемоарни документални източници..., с. 18, № 8 (в анот.).

Запазена е преписка във връзка с искана от Ив. Бобевски пенсия, която съдържа биографични сведения: родно място; участие на Ив. Бобевски и Сръбско-турската (1876) и Руско-турската война (1877—1878); заслугите му по организирането на чети и благотворителни настоятелства в Румъния (1877/78); дейността му като секретар на благотворителното настоятелство в Слатина (Румъния) и др. Преписката съдържа данни и за българи — доброволци от Слатина, участвували в Освободителната война. Няколко молби, призовки, удостоверения и др., свързани с водени от Бобевски дела, осветляват материалното му състояние.

Кореспонденцията в архива е малобройна. Писмата до Бобевски са писани от Н. Бобевски, Ив. Владиков, М. Георгиев, Хр. Македонски, Ф. Симидов, П. Хитов и др. и засягат тържественото празнуване на годишнината от Априлското въстание (1899) и други въпроси.

Неголяма група документи — писма, телеграми, обявления, изложения, актове, протоколи и др. са във връзка със стопанската дейност на Ив. Бобевски. Те съдържат данни за: доставката на кантари, необходими за Министерството на финансите; провеждането на търг за отдаване на общинските берии на закупвач за 1906 и 1907 г.

в селата на Софийска околия (с. Сливница, с. Новоселци, с. Владая и др.); условията на договора, сключен между Ив. Бобевски, от една страна, и селските общини в с. Сливница и с. Новоселци, от друга; водените дела по уреждането на спор между Ив. Бобевски и Сливнишката община; отказа на селяните да плащат данъка и нежеланието на общинските кметове да съдействуват на Бобевски при изпълнение на задачите му; водени дела срещу него по покупко-продажбата на дворни места.

Друга група документи илюстрират дейността на Иван Бобевски като поборник — опълченец. В тях има сведения за: смъртта на Александър I Батенберг и за пренасянето на тленните му останки в България (1893); произнесени от Ив. Бобевски речи по случай 20 години от защитата на Шипченския проход и годишнина от смъртта на В. Левски (1920).

Обръщенията към избирателите на Тетевенска околия са във връзка с кандидатурата му за народен представител (1894—1897).

Запазено е и обръщение към избирателите от Софийска околия във връзка с избирането на фондообразувателя за окръжен съветник (1894).

От дейността на Ив. Бобевски като редактор на в. „Юнак“ са запазени материали, изпратени до него с молба да бъдат поместени.

Във връзка с книжовно-просветната му дейност се съхранява един ръкопис (писан преди 1928 г.), който проследява историята на българския народ от появата на Паисиевата история до Освобождението на България 1878 г. Ръкописът съдържа сведения за: положението на поробения народ и хайдутското движение; борбата за църковна независимост; националноосвободителното движение след Кримската война; четническото движение през 60-те години на XIX в.; четите на Х. Димитър и С. Караджа (семейна среда, учение, дейността им като воеводи); дейността на В. Левски по съставяне на ВРО, залавянето му и обесването му; въстанието в Босна и Херцеговина (1875); Старозагорското въстание (1875); Априлското въстание и четата на Христо Ботев (1876); Сръбско-турската война (1876); Освободителната война (1877—1878). Има данни и за: Алтън Стоян, Кара Танас, Цоню войвода, Бойчо войвода, Куман войвода, Желю войвода, Гаджал войвода,

П. Киряков, Илю Марков, Ф. Тотю, П. Хитов, Г. С. Раковски, Хр. Македонски и др.

Ф. 444; 13 док.; 1897... 1926 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ЦЕНТРАЛНО ПОБОРНИЧЕСКО-ОПЪЛЧЕНСКО ДРУЖЕСТВО – СОФИЯ

(1885 г. — 1947 г.)

Обществена организация, обединяваща дружествата на поборниците и опълченците в България. През 1880 г. се създава Пловдивското поборническо-опълченско дружество — централно за Източна Румелия. В 1882 г. е образувано Софийското поборническо-опълченско дружество — централно за Княжество България. След Съединението в 1885 г., Софийското дружество става централно; извършва културно-масова издателска и строителна дейност за увековечаване паметта на борците за национално освобождение.

Източници

За фондообразувателя: Данчов, Н. Г. и.. БЕ, с. 1242; Керемидчиев, Я. и Р. Колева-Инджиева. Участието на населението от Бургаския край в опълчението и ролята на опълченците в обществено-политическия живот на окръга след Освобождението. — В: Изв. на музеите от Югоизточна България, (Пловдив), 2, 1979, 143—166; Пощов, И. Към въпроса за отношението на българската буржоазия към борците за национално освобождение. — В: Пловдив 1878—1968. Пловдив, 1968, 137—155; Шалаверова, М. Обществено-политическа дейност на поборническо-опълченските дружества в България. — В: ВИсб, 5, С., 1981, 61—67.

Документите по организацията на дружеството (законопроект, протокол, списък) дават сведения за: пенсиите и възнагражденията на поборниците и опълченците; съставената през 1902 г. петчленна ръководна комисия от С. Леков, И. Кършовски, Хр. Ив. Кулин, Т. С. Хитров и И. Коларов; наградените с руския военен орден „Св. Георгий“ по време на Руско-турската война 1877—1878 г., поборници-опълченци, жители на София.

Писмо-чернова, подписано от Хр. Карагьозов, Т. Хитров, Д. Влаев и др. до Фердинанд I е за изразен протест срещу дейността на подполк. Кисев.

В писмо и приложен препис на акт от Благотворителния комитет „Св. Йоан Милостивий“ — Ст. Загора до фондообразувателя има данни за смъртта на Хаджи Димитър

и неговите четници на Бузлуджа в 1868 г. и за преместването на костите им през 1898 г.

В запазените приходно-разходни документи (книги, разписка, писмо, равносметка) има сведения за финансово-отчетната дейност на дружеството.

Ф. 445[1]; 17 фок.; 1886 ... 1909 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966, 1967 г.; бълг., сръб. и тур. ез.

НАЙДЕН ЛУКОВ (ЛУЛЧЕВ) БЕНЕВ

(Роден в 1857 г. — Копривщица; починал в 1909 г. — София)

Обществен и политически деец след Освобождението; секретар на Върховния касационен съд (1879—1883); главен секретар на Министерския съвет (1894—1896); министър на вътрешните работи (1896—1899); член на Централното бюро на Народната партия.

Източници

За фондообразувателя: Васильов, Т. Спомени за лица и събития през XIX—XX век. С., 1934, 119—121; Васильов, Т. Живот и спомени. С., 1938, 106—108.

От биографичните материали за Н. Бенев са запазени броеве от вестниците „Мир“, „Реч“, „Ратник“, в които са поместени съобщения и некролози за смъртта му; грамоти и писма за награждаването му с ордени и медали от Ал. Батенберг, Фердинанд I, Абдул Хамид II и Ал. Обренович.

Съхранени са и телеграми от обществеността в Габрово, Търново и Кюстендил до правителството, които са свързани с дейността на фондообразувателя като главен секретар на Министерския съвет. В тях има сведения за полагане основния камък на строящата се в Габрово болница (1894); за изказано възмущение от дейността на правителството на Ст. Стамболов (1894).

---

[1] Старият номер на фонда е № 659.

Ф. 446[1]; 9 док.; 1909... 1935; б. д.; 1 инв. оп.; пост. 1967 г.

АНАСТАС ГРИГОРОВ БАШЕВ

(Роден в 1854 г. — Ресен; починал след 1941 г. София[2](?)

Просветен деец и служител на Българската екзархия; учител в с. Смилево (Битолско), с. Любойно, с. Герман (Преспанско) и др.; негов ученик е Д. Груев.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Опис на мемоарни документални източници, с. 132, № 9; документите от фонда и делото на фонда.

В автобиографичните бележки, озаглавени „Кратки исторически спомени от дългогодишното ми учителствуване по Македония при развитието на черковния ни въпрос и през революционната епоха на Македония“ има сведения за: детство, учение, църковно-просветно движение до 1878 г. в Ресен, учителствуване в с. Смилево, гр. Ресен, с. Любойно, с. Герман и др.; борбата с чуждите пропаганди в Македония; Илинденско-Преображенското въстание в Ресен (1903); дейността на Д. Груев, П. Тошев, Т. Китанчев, П. Попарсов и др.

Запазени са и документи (изрезки от вестници, печатан лист) с биографични данни за фондообразувателя.

Свидетелството, издадено от училищното настоятелство в с. Герман (1909) отразява дейността на Башев като учител.

Във фонда се намира и фрагмент от пергамент с гръцко минускулно писмо от XI в.

---

[1] Старият номер на фонда е № 664.

[2] Засега не са установени точно датата и мястото на смъртта му.

Ф. 447[1]; 4 док.; 1888 ... 1896 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967 г.; бълг. и тур. ез.

ПЕТЪР ЙОРДАНОВ ВАРНАЛИЕВ[2]

Търговец и обществен деец; съветник в Българската велешка митрополия.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда и делото на фонда.

Малобройните документи (писма и пълномощни) са свързани с дейността на фондообразувателя като съветник на Българската митрополия във Велес. В тях има сведения за избиране на епархийски смесен съвет; за упълномощаването на П. Богданов, П. Варналиев, М. Дерменджиев и П. Василев да представят и защитават правата на българското население от Велес и Велешко пред изпратената от Цариград ревизионна комисия (1896).

Ф. 448[3]; 7 док.; 1856 ... 1890 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967 г.; бълг. и рус. ез.

ЗАФИР ГЬОРШЕ (ГЬОРШЕВ, ГЕОРГИЕВ) БЕЛЕВ

(Роден в 1845 г. — Охрид; починал в 1907 г. — с. Костенец, Софийско)

Член на Общинския съвет и известен първенец в Охрид; участник в Охридското съзаклятие (1881); осъден на доживотно заточение в Мала Азия и амнистиран след 1890 г.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Кирил, патриарх български. Българската екзархия ... Т. 1. Кн. 2, 469—471; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, с. 17; Църнушанов, К. Охридското съзаклятие. (1881 г.). С., 1966. 188 с.

---

[1] Старият номер на фонда е № 674.

[2] Засега не са открити данни за датата и мястото на раждането и смъртта му.

[3] Първоначално фондът е регистриран под № 676.

В автобиографичните спомени на З. Белев, озаглавени и написани с гръцки шрифт, има сведения за положението на българите в Охрид през 70-те и началото на 80-те години на XIX век; репресиите от страна на турските власти; църковно-националните борби; Охридското съзаклятие (1880—1881); заточение; дейността на З. Бойкикев, митр. Натанаил Охридски, К. Лимончев, А. Спространов и др.

В две писма на Натанаил Охридски до З. Белев и З. Бойкикев от 1890 г. се споменава за предстоящото им освобождаване от заточение.

За дейността на З. Белев като член на Общинския съвет в Охрид свидетелствува подписано от него, К. Лимончев, К. Робев, Г. С. Чакъров, К. Групчев и др. завещание на Д. Трайчева (1880).

Запазено е свидетелство на Наум Петков за участието му в руската армия по време на Кримската война (1853—1856).

Ф. 449[1]; 10 док.; 1884 ... 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1973 г.

ХАРАЛАМБИ ИЛИЕВ ГРАШЕВ

(Роден в 1869 г. — Прилеп; починал в 1938 г. — София)

Учи в Солунската българска мъжка гимназия (1887); учител и просветен деец в Македония (1888—1894)[2].

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда и делото на фонда

Документите с биографичен характер са: препис от свидетелство за кръщение; свидетелство, издадено от Солунската българска мъжка гимназия „Кирил и Методий" за завършен II клас (1887); позволително за венчание на Х. Грашев и З. Мирчева (1891).

За дейността на Х. Грашев като учител в Прилеп от 1888 г. до 1894 г., има сведения в запазените свиде-

[1] Старият номер на фонда е № 753.
[2] Повече данни за фондообразувателя не се откриха.

телства, издадени от Училищното настоятелство в гр. Прилеп.

Във фонда се намират и документи на съпругата му Захария Мирчева Мойсова. С биографичен характер са: кръщелно свидетелство, свидетелство за завършен II и III клас на Битолското българско девическо училище (1883... 1885).

Сведения за учителската дейност на З. Мирчева получаваме от свидетелството, издадено от Училищното настоятелство в гр. Прилеп (1893).

Ф. 450[1]; 113 док.; 1893... 1898 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг. и рум. ез.; части от фонда — в ЦДИА (ф. 1142)

БЪЛГАРСКИ СТУДЕНТСКИ ДРУЖЕСТВА — БУКУРЕЩ

(1892 г. — 1898 г.[2])

През 1892 г. по инициатива на Евл. Георгиев и българското дипломатическо агентство в Букурещ се създава Българско научно-благотворително дружество „Братство", което от 1894 г. приема името Българско студентско медико-фармацевтично дружество. В 1897 г. българите, студенти в Букурещ, се обединяват в общо дружество. Поради влошаване на отношенията между България и Румъния, дейността на дружеството е прекратена. След 1906 г. е възстановено Българското научно-благотворително дружество „Братство", което с известни прекъсвания просъществува до 1948 г.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда в ЦДИА, ф. №1142 (Българско културно общество „Братство" — Букурещ); НБКМ—БИА, ф. № 7 (ХЕГ), а. е. 422. л. 1—10.

Документите във фонда са разпределени в три основни дяла: I. Българско научно-благотворително дружество „Братство" — Букурещ; II. Българско студентско медико-фармацевтично дружество — Букурещ; III. Българско студентско дружество — Букурещ.

В **дял първи** запазените документи (устав, правилник, протоколи, рапорти и др.) по организацията на дру-

---

[1] Под този номер са обединени фондове № 448, 449 и 450.

[2] Точни сведения за датата на прекратяване дейността на дружеството не се намериха.

жеството дават сведения за: учредяването и състава; избора на ръководство; дейността на комисията по изработването на устав и правилник в състав: Р. Попов, А. Теодоров, В. Риболовски, Р. Цветков, Д. Казаков, Н. Кунович, П. Факиров и В. Казаков.

В **дял втори** запазените документи (протокол, устав, списък) дават сведения за учредяването и организацията на Българското студентско медико-фармацевтично дружество в Букурещ.

Кореспонденцията на дружеството (писма-чернови, покани) е за: съставяне на общо студентско дружество в Букурещ; призив до Фердинанд I за отстраняване на Ст. Стамболов от власт (1894 г.). Запазена е книга, в която е отбелязана получената и изпратената кореспонденция от 1894 до 1898 г.

Данни за финансово-отчетната дейност има в запазените касови книги, платежни заповеди, квитанции и други документи.

В **третия** основен дял за организацията на Българското студентско дружество в Букурещ има сведения в наличните устави, правилници, рапорти, списъци, протоколи и други документи, които се отнасят до дейността на тричленна комисия по изработването на проектоустав и проектоправилник.

Кореспонденцията (писма — чернови) на дружеството е до редактори на вестници и списания за абонамент.

Ф. 451[1]**; 35 док.; 1851 . . . 1873 г.; 1 инв. оп.; пост. 1924, 1935 и 1978 г.**

МАРИН СОФРОНИЕВ (ХАДЖИСОФРОНИЕВ) КАЛУГЕРОВ (КАЛУГЕРСКИ)

(Роден в 1837 г. — Ловеч: починал в 1883 г. — Севлиево)

Възрожденски деец; учител и свещеник; сподвижник на В. Левски; председател на окръжния съд в Севлиево през Временното руско управление в града.

Източници

За фондообразувателя: Беязов, В. Училище и училищни дейци в Севлиево от 1818 до 1918 год. — Учил. преглед, 22, 1923,

[1] Старият номер на фонда е № 788.

№ 4—5, с. 220; Вълчанов, Х. Севлиево 1842—1942. С., 1942, 127—130; Ганев, М. Страници из историята на град Севлиево. Ч. 1. В. Търново, 1925, 35—37; Йонкова, Ст. Девическото образование в Севлиево през Възраждането. — В: Севлиево..., 67—80; Коркинов, И. Първи учители в Хаджистояновото училище. — В: Севлиево..., 57—67; Панов, И. Хаджистояновото училище и въстанието през май 1876 година в Севлиевско. — В: Севлиево..., 81—90; Темелски, Х. Възрожденецът Марин Софрониев. — Нар. младеж, № 67, 18 март 1984.

В писмата чернови от М. Софрониев до Симеон (?), до учителя (?) и до населението в с. Гъбене има сведения за учебници, географски карти, нови методи на преподаване в училищата, по църковни въпроси (1851... 1863).

Кореспонденцията до фондообразувателя е от Т. Белбров, П. Рогозаров, К. Василюв, А. Иванов, З. Княжески, Ив. Несторов, Д. Николаев, С. Павлев, П. Пюндюзов и съдържа данни за: протест срещу учителската дейност на П. Р. Славейков (1865); търговия със семе; разпространение на книги; редактора на в. „Дунав" — Ст. Попов; покупка на учебници за училището в Тетевен (1863); неизплатени дългове и др.

Дейността на М. Софрониев като учител е отразена и в няколкото запазени документа: договор за учителстване в Ловеч (1855); три слова, казани на учениците при годишния им изпит (1856, б. д.).

Във връзка с дейността на фондообразувателя като свещеник са двете проповеди с религиозно съдържание, четени нееднократно според по-късни приписки на автора (1861... 1873).

За книжовната дейност на М. Софрониев свидетелстват ръкописен препис на ирмоси, съставен от Мануил Лазарович Софиянец, с ирмоси, съчинени от Д. Йоанов, Н. Хаджиевасилев, йеромонах Неофит и др. (1852); хронология (летословие), съставена от М. Софрониев (1862); ръкописен препис на част от „Горски пътник" на Г. С. Раковски от 1862 г. и др.

В две чернови на дописки (едната до редактора на в. „България" — Др. Цанков (1859), другата неадресирана и б. д.) е направено кратко изложение за развоя на училищното дело в Севлиево от 1830 до 1859 г. Отбелязани са заслугите на Хаджи Стоян Николов за създаването на ново светско училище; характеризирана е дейността на учители-

те П. Р. Славейков, Н. Иванов, М. Софрониев; за обществения живот в Севлиево.

Писмата на фондообразувателя до бащ а му йеромонах Софроний са за разпространение на църковни книги и по лични въпроси (1854 ... 1857).

Във фонда се намира и писмо до йеромонах Никифор до Симеон Хромоулу.

Ф. 452; 52 док.; 1885 ... 1917 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг., нем. и фр. ез.

ЛАЗАР ВИЧЕВ (ЛАЗАР ХАДЖИВИЧЕВ)

(Роден в 1867 г. — Шумен; починал след 1917 г.)

Един от първите български картографи; учи във Варненската и Габровската гимназия (1885—1887); в Техническия факултет на Академията в гр. Лозана, Швейцария (1898—1890) и училището за фотография и репрографска техника — Виена, специалност фотография и фотоцинкотипия (1895—1896); служител в Инженерното отделение на Военното министерство (1887—1889) и Картографическия институт на длъжност картограф (до 1916).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазени са следните документи с биографичен характер: удостоверения, свидетелства, студентска книжка, дипломи, задгранични паспорти и заповеди, свързани с образованието му: за ученето му във Варненската реална гимназия (1885) и „Reglement pour la Facultétechnique de l'Académie de Lausanue"; оценките му от Габровската реална гимназия (1887); за положените изпити през първата година на образованието му в Техническия факултет на Лозанската академия (1889—1890); за благонадеждността и здравословното му състояние; за командироването му като стипендиант в Лозанската академия от Военното министерство; за завършването на II курс в Училището за фотография и репрографска техника във Виена (1895—1896); и др.

Със сведения за материалното състояние на фондообразувателя са: рапорти за отпускане на суми от Военното министерство за изплащане на стипендиите му по време на обучението му в Лозанския университет; за закупени инструменти и материали за нуждите на Министерст-

вото на войната от Вичев по време на пребиваването му в Лозана и Виена и за отчитане на изразходваните средства (1894—1895); продоволствена книжка на семейството на Л. Вичев (1917).

В кореспонденцията на фондообразувателя се съдържат три негови молби (1890), изпратени до директора на Техническия факултет на Лозанския университет за освобождаване от изпитна сесия поради заболяване, с приложено медицинско удостоверение.

Запазено е писмо от 1890 г. от директора на Лозанския университет до него с известие, че за отлагане на сесия по здравословни причини е необходимо предварително да се подаде молба с приложено медицинско.

Със служебната дейност на Л. Вичев като експедитор във Военното министерство са свързани: удостоверение, което потвърждава заеманата от него длъжност за годините 1887—1889; удостоверение и свидетелство за заеманата от него длъжност на чертожник при Инженерното отделение на Военното министерство и командироването му със стипендия на Министерството да продължи образованието си в Лозанския университет, както и за закупени материали за нуждите на Министерството и отчитане на изхарчените суми; молба на фондообразувателя до началника на Картографическия институт с възражение за неоснователното му отстраняване от длъжността картограф (1916).

Два документа свидетелстват за членуването на Лазар Вичев в: „Българско студентско дружество „Братство“ в Женева, което кани членовете си на вечеринка по случай годишнина от подписването на Санстефанския договор (1890); диплом от д-во „Славянска беседа“ (1905).

Документите, които се отнасят за други лица във фонда са: екземпляр от заповед за преминаване в запаса на офицери от различни войскови части в страната (1892); продавателен запис на Матей Попович за продажба на покъщнина от дома на жена му и опис на притежаваните вещи (1898); продоволствена книжка на семейството на Марко Ешкенази (1917).

Ф. 453[1]; 11 док.; 1870 [?] . . . преди 1922 г.; инв. оп. II Д; пост. 1948, 1951 и 1984 г.

ИВАН АНАСТАСОВ КАРАСТОЯНОВ

(Роден в 1853 г. — Самоков; починал в 1922 г. — София)

Изтъкнат фотограф от края на XIX и началото на XX в.; живее и учи в родния си град и в Белград; през 1873 г. в Самоков организира курс за фотолюбители; участвува в подготовката на Сръбско-турската война (1876) и в Сръбско-българската война (1885); след Освобождението — фотограф в София.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 348; Опис на СбПС. Ч. 1, 128—129; документите от фонда.

Публикации на документи. Опис на мемоарни документални източници. . ., с. 107, № 185 (в анот.).

Данни за живота и дейността на фондообразувателя се съдържат в кратката автобиографична бележка, която предхожда неговите „Спомени от последните дни на В. Левски . . .". Споменава се за: пристигането му в Самоков (24 декември 1872 г.) от Белград; заминаването му за София по нареждане на Махзар паша (25 декември) и срещата му с Христо Ковачев (от Сопот); снимките, които е правил; обесването на Димитър Общи; заточаването на другите арестувани по Арабаконашкия обир; Димитър Трайков, Димитър Ножаров и др.

Спомените на Карастоянов, озаглавени „Седемнадесет дена в хайдушки ръце" имат предимно биографичен характер. Отнасят се за времето от 25 юли до 12 август 1888 г., за заминаването му в Рилския манастир по поръка на княз Фердинанд и за залавянето му от разбойници (харамии ?) по пътя. По същия въпрос са и запазените няколко бележки от фондообразувателя, изпратени от Рила планина, до ротмистър Марков, съпругата и чичовците му. Те дават сведения за залавянето му, за искан паричен откуп от разбойниците и др.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 238, ед. пост. от 14. IV. 1951 г. и ед. пост. № 5 от 1984 г.

Две писма и препис от телеграма (от неустановени автори и адресати), изложение от самите разбойници в Рила планина до министъра на вътрешните дела и от Кюстендилския окръжен управител са във връзка с взетите мерки срещу разбойниците и за освобождаването на Карастоянов; за своеволия на някои чиновници, за липсата на свобода, равноправие и други нередности в управлението, които пораждат бунт.

Във връзка с дейността му се съхранява ръкопис на ръководство по фотография, писано вероятно около 1870 г.

Ф. 454; 8 док.; 1899 . . . 1906; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

КОНСТАНТИН (ВЪЛЧО) АНТОНОВ ИВАНОВ

(псевд.: Сеченката, Михаил, Динката)

(Роден в 1879 г. — Ст. Загора; починал в 1932 г. — Ст. Загора)

Деец на македоно-одринското революционно движение и на БКП. Учител в с. Ахъркьой, Одринско (1899—1900). В периода 1901—1902 от пограничния пункт в Чепеларе ръководи революционната дейност в централната част на Родопите. На Пловдивския конгрес на Одрински окръг на ВМОРО (1902) е избран за подвижен член на Одринския окръжен революционен комитет и за ръководител на Западнотракийския революционен район; заедно с жена си Тота Дончева основават социалистическа група в Скопие (1905); участвува в Балканската война 1912—1913 в редовете на македоно-одринското опълчение. Един от основателите на легалната РП в Стара Загора (1928).

Източници

За фондообразувателя: Борбите в Македония и Одринско . . ., 300—306; Диамандиев, Ангел. Константин Антонов (Вълчо). — Илюстрация Илинден, VI, 1934, № 5—6, 30—32; ЕБ. Т. 1, с. 96; НБКМ—БИА, ф. 641, а. е. 14, 19; Караманджуков, Хр. Западнотракийските българи в своето културно историческо минало, с особен поглед към тяхното политико-революционно движение. Кн. 1. С., 1934, 312 с.

Запазената кореспонденция е във връзка с революционната дейност на фондообразувателя. Няколко писма и картички от Ал. Антонов, Н. Томалевски, Ч. Кантарджиев и др. съдържат следните данни: съставянето на Македонско дружество в Стара Загора (1899); приоб-

щаването на младите хора и учители от Ст. Загора и Сливен към революционното дело; за написаната от Димо Вирхов брошура, която популяризира възгледите му и третира необходимостта от борба; предстоящото свикване на конгрес на ВМОРО; стачката в брашнената фабрика на Алатихи в Солун; податки от биографичен характер за Ал. Антонов и Ч. Кантарджиев; участието на К. Антонов и Н. Томалевски в марксически кръжок през 1905 г. в Скопие.

Ф. 455; 6 док.; 1902—1903 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ЙОРДАН ГЕОРГИЕВ МЕШКОВ

(Роден в 1883 г. — М. Търново; починал след 1950 г.[1])

Деец на македоно-одринското революционно движение; зъболекар; участник в четите на Георги Кондолов и Дико Джелебов (1902—1903); доброволец в Македоно-Одринското опълчение по време на Балканската война (1912); награден с орден за храброст; участвува и в Първата световна война.

Източници

За фондообразувателя: ПВ, с. 46; Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 3, 121, 124, 279; НБКМ—БИА, ф. 641, а. е. 11, л. 209—212.

Запазената кореспонденция е малобройна. Писмата на Д. Дяков, Д. Джелебов, Л. Маджаров и др. съдържат информация по следните въпроси: събиране на средства за закупуване на оръжие; изпращане и разпределяне на боеприпаси; убийството на Д. Дяков и мотивите за това престъпление; данни за четата на Лазар Маджаров.

Революционната дейност на фондообразувателя е представена от документ, с който се упълномощават Й. Георгиев и Ив. Делибазов да подпомогнат бежанците от Малкотърновско във връзка с отнетия им добитък.

Във фонда се съхранява и един ръкопис от неизвестен автор, в който се изнасят факти за непристойното поведение на войводата Пеньо Шиваров. Споменава се и Хр. Караманджуков

[1] Засега не са намерени данни за мястото на смъртта му.

Ф. 456; 6 док.; 1901 . . . 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

СВЕЩ. ДИМИТЪР С. ДАКОВ

(Роден в 1869 г. — с. Брестовица, Пловдивско; починал в 1931 г. — с. Керменлий (Сливенско)

Деец на македоно-одринското революционно движение; учител; пълномощник на ООРК. В периода 1897—1899 г. основал революционни комитети в селата Селиолу, Чокенско, Теке (Софийско), Окуф (Лъджакьойско), Татарлар, Лахна, Пашакьой и Мусач — Турция. Архиерейски наместник във Фере и Домитика (1901—1903). От май 1903 г. пунктов началник в с. Казъклисе; подпомага пренасянето на оръжие.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда; НБКМ—БИА, ф. 641, а. е .10-а, 14; Михаил Герджиков. Спомени. Документи, материали. Състав.: Л. Панайотов, К. Пандев и Н. Недкова. С., 1984, с. 335, 399—400.

От кореспонденцията до фондообразувателя са запазени само две писма, чийто автор е Петко Напетов. Те съдържат сведения за развиваната от последния просветна дейност и за подбора на кадри за революционното дело.

Революционната дейност на свещ. Д. Даков е представена от няколко удостоверения и пълномощни. Те засягат: назначаването му за началник на пункта в с. Къзъклисе; временно изпълняваната от него длъжност касиер; дейността на Лазар Маджаров като началник на агитационна чета в Лозенградски район; биографични сведения за фондообразувателя и пр.

Ф. 457; 15 док.: 1903 . . . 1913 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

СВЕЩ. ХРИСТО ДИМИТРОВ

Деец на македоно-одринското революционно движение.[1]

Източници

За фондообразувателя: НБКМ—БИА, ф. № 641, а. е. 11—11-а.

---

[1] Засега не са открити повече данни за фондообразувателя.

Автори на писмата до фондообразувателя са: Кр. Българията, Й. Георгиев, Ив. Делибозов, Л. Маджаров, К. Стоянов и др. Те съдържат сведения за: обявяването на Илинденско-Преображенското въстание и успехите на въстаниците; желанието им да получават в. „Автономия"; снабдяването с храна и оръжие; издадената заповед — всички бежанци да се завърнат по домовете си, а способните да носят оръжие да се присъединят към четите.

Запазените финансово-отчетни документи са във връзка с получаването на патрони и разпределянето им по чети, за раздадените комитетски припаси, дрехи и др.

В архива е запазено и удостоверение за участието на Г. Болеров от Панагюрище в отряда на Михаил Герджиков.

Ф. 458; 8 док.; 1901—1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

СТОЯН ГЕОРГИЕВ КАЛОЯНОВ

(Роден в 1873 г. — с. Доганхисар, Дедеагачко; починал ок. 1950 г. — Пловдив)

Деец на македоно-одринското революционно движение; касиер на македоно-одринското дружество в Пловдив (1900—1902); четник в четата на Пейо Шишманов; взел участие в Балканската война (1912).

Източници

За фондообразувателя: Караманджуков, Хр. Печатни и писмени документи. (Из архивата на Стоян Калоянов). — В: Тракийски сборник. Кн. 4. С., 1933, 124—174; НБКМ — БИА, ф. № 641, а. е. 12, 14, 32, 33; документите от фонда.

Запазените три пощенски картички от брата на фондообразувателя — Калоян Калоянов, съдържат отправени към Ст. Калоянов съвети във връзка с неговата безопасност в Турция; податки и за търговия с добитък.

Един акт, свързан с изпълняваната от фондообразувателя длъжност — касиер на Пловдивското македоно-одринско дружество и бюлетин на в. „Автономия" от 1903 г. са във връзка с революционната дейност на Ст. Калоянов.

Ф. 459; 140 док.; 1901 . . . 1942 г.; 1 инв. оп.; пост. 1973 г.

ЛАЗАР ПОПИВАНОВ МАДЖАРОВ

(псевд. Босилков)

(Роден в 1872 г. — с. Негован, Солунско; убит през 1907 г. в с. Лъджа-кьой, Дедеагачко)

Активен деец на македоно-одринското революционно движение; учител (с. Жеравна, Котленско; с. Рила, Дупнишко; Лозенград); председател на Лозенградския околийски комитет (1897—99); развива голяма агитационно-пропагандаторска дейност с чета в Лозенградско (1900—1902). Участвува в конгреса на Одринския окръжен комитет в Пловдив (1902), на който е определен за войвода на Лозенградски район; на конгреса на „Петрова нива" (1903), заедно с Мих. Герджиков и Ст. Икономов е избран за член на Боевото тяло; член на Задграничното боево тяло в Източна и Западна Тракия (1904).

Източници

За фондообразувателя: Възпоменателен лист (за Лазар Маджаров). С., 23 ноември 1957; Груев, Дим. Войводата Лазар Маджаров. — В: Сборник Лъджа-кьой. С., 1972, 44—67; Караманджуков, Хр. Принос към биографията на Лазар Маджаров. — Тракия, 6, № 241, 5 май 1927, с. 2; ПВ, 252 с.; Орманджиев, Ив. Приноси . . . Кн. 3—4; НБКМ—БИА, ф. № 641, а. е. 11—11-а; Силянов, Хр. Спомени от Странджа. Бележки по Преображенското въстание в Одринско 1903. С., 1934, 19—21, 38, 52—53.

Запазените документи с биографичен характер съдържат сведения за: родното място и учението на фондообразувателя; учителстването му в с. Рила (Дупнишко), с. Жеравна (Котленско) и др.; подробни данни за революционната му дейност; участие в подготовката на Преображенското въстание (събиране на средства и закупуване на оръжие, сформиране на чети и др.); българи от Гюмюрджинския революционен район, взели участие в Преображенското въстание; съвместната революционна дейност на Мих. Маджаров и Д. Константинов; податки за революционната дейност на В. Левски в Тракия; Старозагорското въстание (1875 г.); развитие на учебното дело в с. Жеравна (1894—1897); преподавани предмети, списък на учителите, списък на учениците на Л. Маджаров; празнуване деня на Св. Кирил и Методий в училището и др. Споменават се и Д. Янков, Г. Кондолов, М. Герджиков, Хр. Силянов и др.

Автори на писмата до Маджаров са: Г. Гешенов, Л. Димитров, А. Петров, К. Шапкарев, Д. Янков и др. Те засягат следните въпроси: осигуряване на средства, необходими за набавяне на оръжие за нуждите на революционната организация; насилствено събиране на средства за делото в с. Чепеларе (1907) и последиците от тази акция; борбата между отделните фракции във ВМОРО; отношенията между ВМОРО и ВМОК; престоя на Д. Янков в затвора и положените усилия да се осигури парична гаранция, за да бъде пуснат на свобода; освобождаването му от затвора и пътуването му до София и Бургас; назначаването на В. Антонов за полицейски пристав в Чепеларе; изпратени в 1906 г. на Л. Маджаров револвер и бинокъл; невъзможността да бъдат изпратени в срок исканите от него правилници и циркуляри; дадено театрално представление от любителска трупа с благотворителна цел — събиране на помощи за затворници (1906); предстоящо пътуване на Ст. Икономов до София.

Революционната дейност на Л. Маджаров е представена от няколко пълномощни. Те съдържат информация за предоставените му права: да влиза в споразумение с представители на други революционни окръзи, да ревизира и контролира дейността на всички ръководители и войводи на чети във всички райони на окръга, както и да организира събирането на оръжие в различни пограничните пунктове; податки и за предстоящо свикване на конгрес през декември 1906 г.

Във фонда се съхранява и една брошура „Въстанието в Странджа и турските зверства“, отпечатък от снимка на Солунската гимназия и др.

Ф. 460; 1 док.; 1927 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ТОДОР ИЛИЕВ ШИШМАНОВ

(Роден в 1877 г. — с. Пенека, Везенско; загинал в 1909 г. близо до с. Пенека)

Деец на македоно-одринското революционно движение; на конгреса на одринци в Пловдив (апр. 1902) е определен за воевода на Бунархисарския революционен район; по време на Илинденско-Преображенското въстание — ръководител на чета в Пенешкия революционен район; член на Настоятелството и подпредседател на македоно-одринското д-во „Родопи“ във Варна (1899).

Източници

За фондообразувателя: Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 1—4; ПВ, 252 с.; Силянов, Хр. Писма и изповеди..., 655 с.; НБКМ—БИА. ф. № 641, а. е. 10, 11-а.

От дейността на Т. Шишманов е запазен ръкопис, съдържащ сведения за: несправедливите решения на Берлинския конгрес (1878) и твърдата решимост на българското население в Македония да се бори за освобождението си; създаване на първите революционни комитети и македонски братства: свикване и провеждане на сбирката в Ресен (1894); създаване на ВМОК и отношенията му с ВМОРО; подготовка за въстание в Македония — събиране на средства за закупуване на оръжие, създаване и дейност на четите; терористични акции и др.: податки за дейността на Тр. Китанчев.

Ф. 461; 19 док.; 1901... 1944 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ДИМО ЯНКОВ

(псевд. Дружелюбов)

(Роден в 1875 г. — М. Търново; починал в 1965 г. — София)

Деец на македоно-одринското революционно движение; учител (1894—1895); взема участие в конгреса на Петрова нива (1903); председател и касиер на Малкотърновския революционен комитет; по време на Илинденско-Преображенското въстание е в четата на Стамат Икономов и участвува в нападението на с. Инджекьой; през 1908—1913 живее в Одрин и е секретар на Българската девическа гимназия; кмет на Малко Търново (1913—1918) и народен представител (1938).

Източници

За фондообразувателя: ПВ., с. 196 и сл.; Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 4; НБКМ—БИА, ф. № 641 (а. е. 11, л. 200—218).

Най-значителна е запазената кореспонденция. Писмата от Д. Янков до Ст. Каракостов съдържат сведения за: дейността на представителя на В. Левски в Лозенградско — Яни Рододарович (ок. 1872); отношенията между ВМОРО и българските буржоазни правителства; изпратените на заточение революционни дейци от Тракия; дейност-

та на Л. Маджаров; изпратените на Ст. Каракостов тетрадка (1903) и препис на писмо до Д. Янков, за да ги използва в своя труд за дейци на македоно-одринското революционно движение; евентуалното включване на Ст. Каракостов в редакционния комитет на „Странджански архив"; сътрудничеството на Д. Янков във в. „Заря"; М. Герджиков, Дико Джелебов и др.; предстоящото излизане на съчинения на А. Страшимиров и др.

Автори на писмата до фондообразувателя са: П. Дървингов, Д. Константинов, Д. Стамболов, А. Страшимиров, К. Шапкарев и др. В техните писма се съдържат данни за: живота и революционната дейност на Д. Константинов, Лазар Маджаров, Д. Стамболов и Д. Вълков; учителската и революционната дейност на Д. Стамболов; участието на бащата и братята на Д. Стамболов в революционното движение; намерението на Д. Константинов да напише спомените си за Л. Маджаров; работата на А. Страшимиров върху биографията на Л. Маджаров; местонахождението на архива на Л. Маджаров; съвместната работа на К. Шапкарев и Л. Маджаров; подготовката на Илинденско-Преображенското въстание и участието на с. Граматиково в тази подготовка; М. Герджиков, Апостол Стамов — председател на тракийското дружество в Пловдив; и др.

Ф. 462. Гастон Бракар — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 463. Ветеринарно подофицерско училище — предаден в ЦВА — В. Търново с протокол от 17. VI. 1977 г.

Ф. 464. Дружество на учителите от средните училища в София — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 465; 46 док.; 1825[1] ... 1981[2] г.; 1 инв. оп.; пост. 1954, 1976, 1981 г.; бълг. и тур. ез.

ГЕНЧО ДИНЧОВ ГЕНЧЕВ (ДЖУМАЙОВ)

(Роден в 1845 г.[3] — с. Стрелча, Пазарджишко, дн. гр. Стрелча; починал в 1934 г. — с. Елешница, Пловдивско)

Деец на националноосвободителното движение през Възраждането; учител и търговец; сподвижник на В. Левски, член и председател на ЧРК в с. Елешница; представител на Оборище, участник в Априлското въстание. След Освобождението: административен и съдебен служител, участник в Съединението на България; народен представител; член на поборническо-опълченско дружество; участник в Септемврийското въстание (1923).

Източници

За фондообразувателя: Динчов, Г. Автобиография. (НБКМ—БИА, ф. № 93 (СЗ), II А 8885); документите от фонда и НБКМ—БИА, кол. 47 II (ПД), а. е. 914, п. д. 1023; ЕБ. Т. 2, с. 301; Косев, К., Н. Жечев и Д. Дойнов. История на Априлското въстание 1876. С., 1976, 289, 319, 349; Попова, П. Генчо Динчов Джумайов. — В: Оборищенци. Сборник от истор. очерци за народните представители на Оборище през 1876 година. Ред. и съст. Хр. Йонков. С., 1972, 144—150; Стоянов, З. Записки..., 244, 677; Страшимиров, Д. Т. История на Априлското въстание. Т. 2. Приготовления. Пловдив, 1907, 74—75, 211; Т. 3. Въстание и пепелища. Пловдив, 1907, с. 113.

Публикации на документи: АВ. Т. 2, 126—127, № 469; с. 192, № 796; Април 1876. Спомени. Подбор и ред. С. Гюрова и Т. Тихов. С., 1976, 312—315; Опис на мемоарни документални източници..., с. 32, № 34 (в анот.).

Запазените пенсионни книжки, лична карта за безплатно пътуване и съболезнователно писмо съдържат кратки биографични данни за фондообразувателя; изрезка от вестник, писма, родословна таблица са във връзка с живота и дейността на фондообразувателя.

Сведения за материалното състояние на Г. Динчов има в наличните свидетелства, скици, възражения и др. документи.

---

[1] Запазените документи преди годината на раждането на фондообразувателя са за владение на земя в с. Елешница.

[2] Документите след 1934 г. са за живота и дейността на Г. Динчов.

[3] Има различия в годината на раждане — вж II А 8885; кол. 47 II, а. е. 914, п. д. 1023.

Писмо-чернова на Г. Динчов от 1907 г. до С. Попов е за среща на останалите живи участници от събранието в Оборище в 1876 г.

Автори на кореспонденцията до фондообразувателя са: Ив. Андонов, С. Кацаров, П. Рашков и Н. Стоименов. В нея има сведения за: дейността на Стамболовистката партия през 1909 г. в Пловдивско; награждаване на Г. Динчов с поборническо-опълченска звезда; изработване на пощенска карта със снимка на останалите живи участници от събранието на Оборище 1876 г.; и др.

От дейността на фондообразувателя като член на Поборническо-опълченско дружество са запазени списъци, молби, окръжни, които са за: убити въстаници по време на Априлското въстание в с. Елешница; останали живи поборници в с. Красново, Пловдивско; пенсиите и общественото положение на поборниците и опълченците и др.

В запазени преписи от постановление и протокол има сведения за дейността на Г. Динчов като черковен настоятел и кмет в с. Елешница.

За Димитър Генчев Динчов, син на фондообразувателя, са запазени: свидетелство за завършен първи курс на Държавното педагогическо училище в Казанлък и някои книги.

Между документите от, до и за други лица са преписи от тапии за владеене на земя.

Ф. 466; 42 док.; 1905 ... 1925 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ПОЛК. АЛЕКСАНДЪР СЛАВОВ СЛАВОВ

(Роден в 1875 г. — Тауш-Бунар (?), Русия; починал вероятно след 1925 г.)

Артилерийски инженер; на военна служба от 1895 г.; преподавател във Военното училище в София; помощник-началник на Военната фабрика през 1925 г.

Източници

За фондообразувателя: Списък на генералите, щаб и офицерите от Българската войска. Към 1 юли 1905. С., 1905, 206, 305;

Списък, на офицерите от Българската войска. Към 15 януари 1915. С., 1915, с. 410; документите от фонда.

Дейността му като офицер от българската армия (артилерийски инженер) е отразена в запазения негов ръкопис „Действителността на огъня от скорострелната полска артилерия и полска скорострелна мортира“ (1905); писмено изложение, експертиза, протоколи, съпроводително писмо и др. са във връзка с експертизата на взривни вещества, използвани за разрушаване на здания (1910); разследване на причините за пожара, станал в инженерния отдел при Военната фабрика в София (1925); избухване на бомба и намерените взривни материали в мазето на работилницата, намираща се на бул. „Македония“ № 13 (1925); установяване на експлозивите и другите бойни материали, намерени в куфарите на различни лица (1925); искането му да бъде назначен на длъжността командир на полк (1925); резултатите от направените проби в качествено отношение на доставената манганова стомана от Виена във връзка с гражданско дело № 45 от 1925 г.; разследване съдържанието на чантите на пострадалите граждани и заключение във връзка със станалия атентат на 16 апр. 1925 г. в църквата „Св. Неделя“; план-скица на църквата; установяване на видовете, назначението и произхода на експлозивите, бомбите, сигналните ракети, фитили, капсули и др., намерени в скривалището в Булина ливада — Добруджански квартал (София) и куфарите на Сапунджиева (1925); експертиза във връзка с експлозията на министерските складове в гр. Плевен на 4 август 1925 г. и др.

Ф. 467; 19 док.; 1906 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; част от фонда — в НА БАН (ф. 75к)

АКАД. ПРОФ. Д-Р ГЕОРГИ БОНЧЕВ НИКОЛОВ

(Роден в 1866 г. — с. Жеравна, Котленско, дн. Сливенско; починал в 1955 г. — София)

Изявен български геолог; основоположник на българската петрография и минералогия; асистент по минералогия и геология в Загребския университет (1891—1893); преподавател във Висшето училище (дн. СУ) от 1893 г.; доцент, професор, декан на Физико-математическия факултет (1895—1936); ректор на Софийския университет (1914—1915); член на БКД от 1898 г.; секретар и подпредседател на Природо-мате-

матическия клон на БАН (1921 ... 1943); основател и директор на Геологическия институт при БАН (1947—1952); автор на редица научни трудове.

Източници

За фондообразувателя: Алманах на Софийския университет... 2. изд. С., 1940, с. 75; Бончев, Н. Изследовател на българската земя. (100 г. от рождението на академик професор д-р Георги Бончев). — Наука и техника за младежта, 1966, № 12, 44—45; Георгиев, Г. Академик професор д-р Георги Бончев почина. — Природа и знание, 1955, № 5, 23—24; Георгиев, Г. 85-годишнината на един български петрограф. — Природа и знание, 1951, № 4, 22—23; Димитров, Стр. Академик д-р Георги Бончев. — Изв. на Геологическия институт при БАН, 4, 1956, 251—254; ЕБ. Т. 1, с. 344; Сто години Българска академия на науките. 1869—1969. Под ред. на П. Зарев и др. Т. 1. Академици и член кореспонденти. С., 1969, с. 70.

Запазени са само документи във връзка с дейността на проф. Бончев като декан на Физико-математическия факултет при Софийския университет — доклад до Съвета на факултета, сведения, бележки и др. по анкетата, направена върху преподавателската дейност на професор П. Бахметиев (1890—1906). Има сведения и за: научните интереси и занимания на проф. Бахметиев; студентите му — Я. Въжаров, П. Васков, Х. Георгиев, Г. Коцов, П. Пенчев, Г. Стамболиев, Х. Христодулос и др.; професорите — М. Бъчеваров, П. Райков, А. Тинтеров, Г. Шишков и др.; асистентите — Д. Аллахверджиев, Я. Въжаров, З. Караогланов, П. Пенчев, Д. Попов, И. Ращанов, И. Стоянов, П. Тишков, Др. Чавдаров и др.; и др.

Ф. 468; 1 док.; 1843 ... 1909 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ХАДЖИ ЦЕНО ХРИСТОВ КУРТАНОВ

(Роден ок. първата четвърт на XIX в. — вероятно в Етрополе)[1]

Стопански деец от епохата на Възраждането; търговец.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

---

[1] Засега не са намерени биографични данни за фондообразувателя.

Запазен е тефтер с бележки за различни стопански, политически и други събития. В него има сведения за: нападение на турци (помаци) в Тетевен (1867); построяване на училище в Етрополе (1870); Френско-пруската война (1870—1871); Сръбско-турската война (1876); участие на етрополци в Априлското въстание (1876); мисията на М. Балабанов и Др. Цанков след въстанието; Руско-турската война (1877—1878); и др. Отбелязани са и: препоръки за лечение на различни заболявания, рецепти и пр.; природни бедствия, епидемии и др.; турски обичаи; молитви и имена на духовни лица; и др. Направен е препис на съновник (или вечен календар?) от 1866 г. Още и за: отиването на Куртанов в Света гора (1856) и в Ерусалим (1870); членове на семейството му и за други лица; търговската му дейност; и др.

Ф. 469; 3 док.; 1841 . . . 1863 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ПАВЕЛ ПАНЧОВ

Търговец от Етрополе от епохата на Възраждането.[1]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Във връзка с дейността на чорбаджи П. Панчов са запазени три разписки за дадени от него суми на В. Цветков от Врачанското с. Типченица, на Хино, Тодор и Н. Цолов.

Ф. 470; 25 док.; 1867 . . . 1895 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ХРИСТО ПЕТКОВ

(Роден в средата на XIX в. — Етрополе; починал след 1895 г. — Етрополе)[2]

Стопански деятел и общественик от края на XIX в.

---

[1] Засега не са намерени биографични данни за фондообразувателя.
[2] Засега не можа да се установи точната дата на смъртта му.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазено е писмо на фондообразувателя до Балабанов във връзка със съдебно дело на Д. Михайлов.

Няколко писма до фондообразувателя от Търговска къща „Братя Т. Дамянови" — Битоля, Хр. Йотов, Т. Калев, Т. Мръвков и др. са относно покупко-продажбата на кожи с посредничеството на Хр. Петков.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като член на Училищното настоятелство в Етрополе са: пълномощно, записи, сметки и други документи (1867 ... 1895 г.) за платени дългове, за завещани средства от Хр. Петков на етрополските училища; и др.

Ф. 471; 18 док.; 1878 ... 1907 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ГРИГОР ХАДЖИЦВЕТКОВ

(Роден в средата на XIX в. — Етрополе; починал сл. 1907 г. — Етрополе)[1]

Стопански деец от края на XIX и началото на XX век.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя се намира условно писмо (1889), подп. от Н. Арнаудов за продаден от него недвижим имот на Хаджицветков.

Запазено е писмо (копие) от фондообразувателя до Д. Начович за уреждане на дълг.

Писмата до фондообразувателя от следните адресанти С. Лалов, Д. Начович, В. & Д. Павурджиев, Кр. Томов, Г. Ценов са свързани с търговската дейност на Хаджицветков: покупко-продажби на спирт и спиртни напитки, захар, манифактурни и книжарски стоки; уреждане на сметки и пр. Споменати са и цените на някои стоки.

---

[1] Засега не можаха да се установят точните дати на раждането и смъртта му.

От дейността на фондообразувателя като търговец са: тефтер от 1878 г. със сведения за извършени попко-продажби на дребен рогат добитък, сол, сирене, ярма и други стоки; сметка (1907), издадена на Гр. Хаджицветков за закупени стоки от склада за галантерийни и книжарски стоки „П. М. Пизанти &“ — Русе; сметка за купени от фондообразувателя в гр. Ловеч текстилни, манифактурни и други стоки; договор (1889) между Хаджицветков и Ив. Стъргленинов за дадени пари под лихва; удостоверение (1890), издадено от Стъргленинов на С. Лалов за получаването на спирт от последния, част от който е секвестиран от Хаджицветков.

Ф. 472; 8 док.; 1880 ... 1897 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ТОТА ХАДЖИЦВЕТКОВА

(Родена в 1857 г. — Етрополе; починала в 1897 г. — Етрополе)

Учителка след Освобождението на България; завършва класното девическо училище в Етрополе; учителствува в Тетевен (1873—1874) и в Етрополе (1880 ... 1892).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

С биографичен характер е запазеният във фонда списък на пенсионирани лица от Министерството на народното просвещение като учители и свещеници от Етрополе, между които е и фондообразувателката. От него могат да се извлекат сведения за рождената ѝ година, месторождението ѝ, учителския ѝ стаж и пенсионирането ѝ.

От дейността на Хаджицветкова като учителка в Етрополе са седем свидетелства (1880 ... 1892) от Училищното настоятелство в Етрополе, подписани от Хр. Златаров, Гр. Хаджицветков, Хр. Петков, Д. Гергов, С. Лалов, Ст. Цанев, Д. Винаров и др., които удостоверяват учителстването ѝ в Общинското народно първоначално училище, в Мъжкото народно двукласно и Девическото народно двукласно училище в Етрополе. Те документират и успешната ѝ и резултатна дейност като преподавателка и

възпитателка. От свидетелствата може да се уточни съставът на Училищното настоятелство за някои от посочените години.

Ф. 473[1]; 5 док.; 1792 . . . 1873 г.; 1 инв. оп.; пост. 1971 г.; тур. ез.

РУСИН СТОЕВ КОЛЕВ

(Роден ок. 1830 г. — с. Сяровци, Дряновско; починал в 1905 г.[2])

Стопански деец от втората половина на XIX в.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда. ;

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са запазени разписки за изплатени данъци върху недвижими имоти и за притежавани от него овци и кози.

Биографични данни за Кольо Стоев Сяров — бащата съдържа запазеното свидетелство (1863) за благонадеждност, в което се изтъква задължението му да не подпомага хайдути.

Ф. 474[3]; 3 док.; 1897, 1924 и 1971 г.[4]; 1 инв. оп.; 1971 г.

ДИМИТЪР ИВАНОВ ДОСКОВ

(Роден в 1854 г. — Габрово; починал в 1896 г. — София)

Участник в Руско-турската война (1877—1878); след Освобождението — чиновник в Габрово; доброволец в Сръбско-българската война (1885).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

---

[1] Първоначално регистриран като ф. № 718.

[2] Засега не са намерени данни за мястото на смъртта на фондообразувателя.

[3] Първоначално регистриран като ф. № 710.

[4] Биографична бележка за Досков, писана в 1971 г.

Кратка биографична бележка съдържа данни за участието на фондообразувателя в Руско-турската и в Сръбско-българската война; за дейността му като чиновник в Габрово и пр.

Дейността на Досков като участник в Руско-турската война (10-та дружина) е документирана от удостоверение (1897), издадено от Военното министерство в София.

Запазено е кръщелно свидетелство (1924) на Мария Петкова Кънчева-Табакова, съпруга на фондообразувателя, родена в 1866 г.

Ф. 475; 26 док.; 1906 ... 1929 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ЕТРОПОЛСКА ДРУЖБА — СОФИЯ

(Създадена преди 1906 г.; функционирала до 1929 г.)

Краеведска обществена организация, създадена с цел да се подпомогне културното и стопанското развитие на Етрополе.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазената кореспонденция (писма и покани) е от настоятелството на Етрополската дружба в София до членовете на дружбата; от комитета на Етрополската дружба и Градското общинско управление на Етрополе до председателя на дружбата в София — Христо Щърбанов — във връзка с основаването на комитета в Етрополе (1908), неговите цели, задачи и дейност; направените постъпки за осъществяването на благоустройствени мероприятия: строеж и ремонти на пътища, строеж на обществени сгради (училище и др.); проект за сключване на заем; откриването на градски съд в Етрополе; спорове между общините на Ботевград и Етрополе за държавните пасбища, които се намират в района на Етрополе; за материалното подпомагане на бедни ученици.

Във връзка с дейността на Етрополската дружба — София са запазени няколко протокола от заседания, писма, списъци на дружествени членове и други документи.

Накрая на фонда се намират отчети на Етрополското кооперативно млекарско дружество „Малък Искър“ за 1906 и 1907 г. от председателя на дружеството — П. Ц. Христов.

Ф. 476; 64 док.; 1882 ... 1904 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг., рус. и тур. ез.

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ КОНДОЛОВ (дядо Желю)

(истинско име — Желязко)

(Роден в 1858 г. — с. Велика, Малко Търновско; загинал в 1903 г. при с. Паспалево, Малко Търновско)

Деец на македоно-одринското революционно движение; учи в гръцко училище в Цариград (1870—1872), после работи като дърводелски чирак; след Руско-турската война се преселва в България; от 1896 е член на дружество „Странджа“ и остава такъв и след сливането му с Македоно-Одринското дружество в Бургас; през 1901 г. е ръководител на агитационно-организационна чета на ВМОРО и влиза в Малкотърновско; участвува в работата на конгреса на ООРК в Одрин (1902); делегат на конгреса на Петрова нива (1903), където е определен за началник на всички въстанически чети в Странджански район по време на Илинденско-Преображенското въстание; загива в началото на въстанието.

Източници

За фондообразувателя: Данаилов, Л. и Ст. Нойков. Националноосвободителното движение в Тракия 1878—1903. С., 1971. 570 с.; Йоргова, Сн. Г. Кондолов (1858—1903). — ВИСб, 1971, № 3, 79—89; Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 1. Георги Кондолов. Дейността му в Странджанското въстание. Бургас, 1927. 119 с.; Потиров, Ив. Една среща с дядо Желю. — Тракия, 8, № 331, 14 март 1929; ПВ. 252 с.; Силянов, Хр. Спомени от Странджа. Бележки по Преображенското въстание в Одринско 1903. С., 1934, 25, 89—93.

От биографичните материали е запазен паспорт, издаден от Околийското управление, М. Търново — съдържа данни за възрастта и отличителните белези на фондообразувателя.

Писмата на Г. Кондолов до А. Бозуков, Й. Георгиев, Г. Минков, Д. Янков и др. засягат следните въпроси: събиране на материални средства за закупуване на оръжие за предстоящото въстание; нуждата от оръжие за революционния пункт в Бургас; избягване всякакви разногласия между дейците; отправени срещу Г. Кондолов обвинения за

злоупотреби с комитетски пари; обтегнатите отношения между Г. Кондолов и Г. Минков.

Автори на писмата, отправени до фондообразувателя са: И. Георгиев, М. Герджиков, Ст. Димитров, П. Драгулев, Д. Дяков, Вл. Ковачев, Г. Минков, Т. Шишманов, Д. Янков и др. Те съдържат сведения по следните въпроси: притесненията, на които е подложено българското население в Тракия от страна на турците и подготовката му за въстание; отпускане на средства за закупуване на оръжие за Малкотърновско и Лозенградско и разпределянето му; за уреждането на склад за оръжие в пункта при с. Алан-Кайряк; масови арести в Малкотърновско и на учители в Лозенград и изпращането им на заточение; постигнато единодействие между дейците от ВМОРО и ВМОК; формирана от П. Драгулев чета с разбойнически цели; заминаването на Г. Кондолов за България; обтегнати отношения между Т. Шишманов и някои ръководни дейци на делото; убийството на Анегностий Дяков и мотивите за това; отправени срещу него обвинения за шпионаж; замислена акция за освобождаването на арестувания революционен деец Петров (?); извършено предателство от страна на група селяни от с. Каракадяр, Лозенградско и необходимостта да се организира акция за наказване на виновните; продажба на облигации от заема на ВМОК в полза на освободителното дело; по разформирането на д-во „Странджа“; положението на Т. Шишманов като интерниран в Шумен; желанието му да се срещне с Г. Кондолов, за да обменят мисли за подготовката на нова чета; отправени обвинения срещу Д. Янков за недостатъчно проявена активност. Споменават се: Стамо Грудов, Й. Георгиев, М. Герджиков, Т. Шишманов, Д. Янков, Т. Джелебов, Л. Мечев и др.

Във връзка с революционната дейност на фондообразувателя са запазени няколко документа (пълномощни, свидетелства, писма), в които има данни по следните въпроси: дейността му като войвода в Малкотърновско; участието му в Ениджекьойската чета (1885/86) и награждаването му с бронзов медал; избирането му за член на настоятелството на Македоно-Одринското дружество в Бургас; революционното движение в Малкотърновско.

В архива се съхраняват и няколко писма до съпругата на фондообразувателя. Те са във връзка с: обявяването на Преображенското въстание и началото на военните действия; смъртта на войводата Г. Кондолов и мя-

стото, където е погребан; личните вещи, които е оставил на близките си; съболезнования по повод на смъртта му.

Ф. 477; 33 док.; 1932 ... 1940 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.

ХРИСТО УВАЛИЕВ[1]

Технически ръководител при построяване на храм-паметника „Преображение господне" в с. Стоилово, Бургаско, издигнат в памет на участниците в Илинденско-Преображенското въстание (1903).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Биографични данни има в запазената диплома по провъзгласяването на Хр. Увалиев за почетен член на Комитета за въздигане паметен храм „Преображение господне" на Странджанско-тракийското „оборище" Петрова нива, Стоиловско землище (М. Търновско) за увековечаване паметта на загиналите от Странджанската епопея (1903).

В преписка (писма, пощенски карти, протоколи, проекти, планове) между Хр. Увалиев, йеромонах Рафаил и Комитета за въздигане на храм-паметника са отразени: финансовите въпроси, техническите и строителните решения около изграждането на храма; събарянето на старата църква в с. Стоилово; изработката на възмоменателна плоча за построяване на храм-паметника от Министерството на войната.

Ф. 478[2]; 24 док.; 1896 ... 1955 г.; 1 инв. оп.; пост. 1979, 1984.; бълг., рус. и тур. ез.

---

[1] Засега не са открити данни за датата и мястото на раждането и на смъртта на фондообразувателя.

[2] Старият номер на фонда е 791.

КЛИО НИКОЛОВА САМАРДЖИЕВА-БОБЕВА

(Родена в 1880[1] г. — Охрид; починала в 1957 г. — София)

Просветна и революционна деятелка; учителка в Охрид, с. Баница, Леринско и с. Вефчани, Стружко; участвува в подготовката на Илинденско-Преображенското въстание (1903); за участие в революционната дейност на ВМОРО е затворена в Битолския затвор (1906—1907); по-късно развива активна обществена дейност.

Източници

За фондообразувателя: Бележити българки от Македония. — Женски глас, № 5—6, 1 февр. 1943; Карчев, П. Жени героини в културно-просветните и революционните движения в Охрид и Охридско. — В: Илинден-Преображение 1903. С., 1968, 286—296.

Запазени са следните документални материали с биографичен характер: свидетелства за раждане с различни дати; свидетелство за завършен трети клас на Битолското българско девическо училище (1897); диплом за завършване на ръкоделно училище в София (1911); грамота за награждаването ѝ с Дамски кръст, трета степен с корона (1943); статия за живота и дейността на С. Чакърова и К. Самарджиева (1943); удостоверение за участието ѝ в освободителните борби на Македония — за получаване на пенсия (1949).

Автори на кореспонденцията до К. Самарджиева са М. Попантова и П. Попантова. В нея има сведения за честуване годишнини от Илинденско-Преображенското въстание (1951 ... 1955).

Свидетелства, писма, удостоверение и др. документи отразяват дейността на фондообразувателката като учителка в забавачницата в квартал Варош в Охрид (1897—1898), в с. Баница, Леринско (1899—1900), в с. Вефчани, Стружко (1900—1902); в Комитета за издигане паметник на Климент Охридски в София (1935); в Охридското женско благотворително дружество „Св. Климент“ (1938 ... 1943); в Съюза на Македонските културно-просветни дружества в България (1953) и др.

---

[1] Има различия в годината на раждането — вж документите от фонда (а. е. 1).

Ф. 479; 33 док.; 1844... 1940[1]; 1 инв. оп.; пост. 1964, 1966 и 1967 г.; бълг., ср. и тур. ез.

ГЕОРГИ ИВАНОВ КЕРТЕВ

(Роден в 1869 г. — Стара Загора; починал в 1940 г. — София)

Обществен деец и учител в Търново и София; директор на III Софийска мъжка гимназия (ок. 1913), на Държавното мъжко педагогическо училище в Казанлък (1915—1918) и др.; училищен инспектор в Софийски (1911) и Плевенски (1908) окръг; редактор на в. „Известие" и в. „Търново" (1894); сътрудник на в. „Църковен служител"; секретар на Българското дружество „Червен кръст" (ок. 1918); участник в Първия журналистически конгрес в София (1934). Автор на няколко монографии („Поляци и българи" и др.).

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 257; Илиев, Ат. Спомени. С., 1926, с. 413; документите от фонда.

Запазена е биографична бележка за фондообразувателя, написана по сведения от дъщеря му Донка Кертева-Табакова и надгробна реч, в която са изтъкнати заслугите му като дългогодишен учител.

Кореспонденцията до него е от В. Атанасов, Ив. Вазов, Х. Занков и др. с поздравителен текст и за ходатайства.

От дейността на фондообразувателя като учител във Втора софийска мъжка гимназия (ок. 1913) е запазено печатно писмо (1913) във връзка с решението на учителското тяло за коледуване, чрез формирането на малък хор под диригентството на Добри Христов; поместени са и текстове на коледарски песни.

Във връзка с книжовната дейност на Кертев са запазени: писмо от 1844 г. с религиозно съдържание и откъс (печ.) от евангелието на Матей (1848 г.); завещание на Авксентий Велешки (1865); печатно тескере и бележка (1866) за платен данък върху спиртни напитки; паспорт (1877), издаден в Кладово на участника в Сръбско-турската война (1876) Христо Димитров от Казанлък за свободно пътуване в Русия; препис на писмо (1878) от Т. Пеев и К. Каверински във връзка с преследвания и насилия на бъл-

[1] По-ранните документи във фонда са свързани със събирателската и книжовната дейност на фондообразувателя.

гарското население в Пирот и Трън от сръбските власти; биографична бележка за Господин Славов (1811—1893) от Стара Загора (за дейността му като търговец, като председател на Българската община и на училищното настоятелство в родния му град през 1849 г. и като книжовник), ръкопис, озаглавен „Истината за смъртта на легендарния войвода Хаджи Димитър (данните са събрани и подредени от свещеник Петър Божков от с. Свежен (Аджар), Карловско).

Обществената дейност на фондообразувателя са свързани: листовка (1937), издадена от Комитета за издигане паметник на Кирил и Методий в София за сказките, които ще бъдат изнесени от Г. Кертев по повод честуване празника на славянските просветители; свидетелство за награждаването му с почетен знак за дейността му като главен секретар на дружество „Червен кръст“ в София.

Във фонда се съхраняват и две писма (преписи) от лейтенант Ил. Булев до М. Абаджиев във връзка с живота на българските пленници на о. Итака (Гърция) след Първата световна война; вестник „Победа“, г. 1, брой 2 от 6 октомври 1912 г. със статии за настъплението на българските и сръбските войски през Междусъюзническата война и победите над турските войски; вестник „Военни известия“, г. 27, брой 226 от 4 октомври 1918 г., в който са поместени манифестите на Фердинанд I и на Борис III от 3 октомври 1918 г.

Ф. 480; 29 док.; 1880 . . . 1911 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг., рус. и фр. ез.

Д-Р ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ЗОЛОТОВИЧ

(Роден в 1855 г. — Цариград; починал в 1927 г. — София)

Лекар след Освобождението; завършва гимназия в пансиона на Т. Минков в Николаев и медицина в Москва (1879); участвува в Сръбско-турската война (1876), в Руско-турската освободителна война (1877—1878) и в Сръбско-българската война (1885); военен лекар в българската армия; извършва първата овариотомия в България (1882); член-секретар на II Медицински съвет (1882); директор на Гражданската санитарна дирекция (1894—1900); член и председател на Върховния медицински съвет (1901—1919); автор на законопроект за народното здраве (1896); сътрудник на сп. „Медицинска сбирка“ (1883—1884);

редактор (с д-р Ив. Михайлов) на в. „Медицински преглед“ (1889), сп. „Медицински сборник“ (1895—1899) и сп. „Туберкулоза“ (1912); член на редакторския комитет на „Летописи на Лекарския съюз в България“ (1904—1908).

Източници

За фондообразувателя: Драгойчева, Ц. Влиянието на руската и съветската медицинска култура в България. — В: Проблеми на историята на медицината в България и на българо-руските и българо-съветските медицински връзки. С., 1967, с. 11; Запрянов, Н. и Гр. Найденов. Медицински биографичен справочник. Пловдив, 1972, с. 103; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, 438—439, 469—470; Т. 2, 421—422; Т. 3, с. 248; Куртев, В. и К. Страшимиров. Българо-руски и българо-съветски медицински връзки. (От средновековието до 9. IX. 1944 г.) С., 1982, 18—19, 29, 47; Начов, Н. Калофер..., с. 387; Попов, М. Ролята на прогресивната руска медицина в развитието на нашата медицина (1878—1918 г.). — В: Проблеми..., 189—190; Опис на ПС. Ч. 1, с. 106.

Към документалните материали с автобиографичен характер се отнасят няколко бележки на д-р Г. Золотович с незначителен текст, преписи на стихове и откъс от литературно произведение.

От биографичните материали във фонда са запазени препис на кръщелно и венчално свидетелство.

Четири копия на писма от Г. Золотович (1881—1911) до д-р Игнатиев, Ж. Леви и др. са във връзка с: политическата обстановка в България; взаимоотношенията на Золотович с д-р Брадел; отпечатването на труд на Золотович на български език; и др.

Документите (копия) във връзка с дейността на Г. Золотович като дружинен лекар на 7-ма Ломпаланска дружина (1880) третират въпроси за: санитарното състояние, броя на болните и различните заболявания за периода от юни 1879 до 1 февруари 1880 г.; доставка на медикаменти и инвентар за санитарния пункт; освобождаване от военна служба по болест; резултати от извършения преглед на войници от 4-та рота и от освидетелствуване на телесните увреждания на редник Ангел Киров; необходимостта от назначаване на лекар или фелдшер в 3-та рота; подобряване на битовите условия в санитарния пункт и др.

Документалните материали (копия), свързани с дейността на Золотович като лекар на 5-та Тетевенска дружина (1883—1884) се отнасят до: заболяванията през 1882 г.; санитарното състояние на дружината; освобождаването от военна служба по болест.

Във връзка с лекарската дейност на Г. Золотович е и копие от законопроект за народното здраве [1896].

Ф. 481; 8 док.; преди 1934 г. (?); 1 инв. оп.; пост. 1962, 1972; части от фонда — в ЦДИА 404 и Инст. за бълг. литература

ИВАН СТОЯНОВ АНДРЕЙЧИН

(псевд.: А. Ананчай, Архидекадент, Ванка Надински, Ерик Светлооки, Михаил Жеков, Оцеола, Светослав А. А., Светослав Стоянов)

(Роден в 1872 г. — Габрово; починал в 1934 г. — София)

Преводач и писател; учител във Враца и София (до 1927 г.); председател на СБП (1913); от 1915—1919 г. живее в Швейцария; основава теоретическия орган на модернизма „Из нов път“ (1907—1910); редактира сп. „Барабан“ (1909), „Бисери“ (1911—1914), в. „Свободна мисъл за литература, театър, изкуство и критика“ (1921); участник в първото международно обединение на прогресивните писатели, основано от А. Барбюс; с културно значение са популярните му издания „Вечеринки и утра“ и др.; превежда творби на Пушкин, Гогол, Дж. Лондон, Андерсен, Дикенз, М. Рид. и др.

Източници

За фондообразувателя: Бакалов, Г. Ив. Ст. Андрейчин. — РЛФ, 1934, № 157; Атанасов, А. Ив. Ст. Андрейчин. — Вестник на жената, 1934, № 557; Караславов, Г. Близки и познати. С., 1968, 142—153; РБЛ. Т. 1, 31—32.

Материалите, съхранени в архива на Ив. Ст. Андрейчин са предимно ръкописи, които са свързани с литературната дейност на фондообразувателя.

Запазена е тетрадка с поетични произведения на Ив. Андрейчин. Тя е сборник от поеми със заглавие „Лъчи от твоите очи“. Белетристичните му произведения са събрани в ръкописи на разкази, които носят заглавията: „Душата ридаеше в нощта“, „Съкровища на родната земя“ и „Из мъдростта на вековете. Истории за малки и големи“. Последният представлява авторова интерпретация на чужди предания и легенди. Съдържа „аналитичния диалог“, озаглавен „Сократ и главкон“ и друга част — „Аполози, параболи, сентенции“.

Със смесено съдържание — поезия и белетристика, оформен като алманах с авторови рисунки, е сборникът,

озаглавен „Книга на книгите“. Той се състои от две части: „Из книга за любимата“ и „Книга на книгите“. Всяка от тези части завършва със самостоятелно съдържание.

Опит в областта на литературната и художествената критика е ръкописът на книгата „Идеи и видения“. В третата част от ръкописа Андрейчин прави опит за преценка на творчеството на Хр. Ботев, Петко и Пенчо Славейкови. Интересни са статиите за актьорското майсторство на Христо Ганчев и Неделчо Щърбанов. Специална глава той отделя на въпросите на театъра: „Народния театър и българската художествена мисъл“ и „История и музей на театъра“.

Драматургични произведения се съдържат в две тетрадки — пиесата в едно действие „Последен блян“ и сборник, съдържащ следните драми: „Светлина“ и „Кокичето и седемте джуджета. Приказка в четири дни“, по братя Грим.

Ф. 482[1]; 28 док.; 1867[2]... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг., рум., рус., тур. и фр. ез.

СТОЯН МИХАЙЛОВ МИЛОШЕВ

(Роден в 1881 г. — гр. Кюстенджа; починал след 1943 г.)

Стопански деец от първата половина на XX в.; участник в Първата световна война (1914—1918); директор на Софийската банка; член на Института на заклетите експерти счетоводители.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Между биографичните материали за фондообразувателя са свидетелство за раждане и извадка от книгата „Кратка автобиография на С. И. Доброплодни“ във връзка с родословието му.

От документите за материалното му състояние са запазени: карта на парцелите в с. Ташаул, Кю-

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 474.

[2] Ранните документи се отнасят до членове от семейството на фондообразувателя.

стенджанско, където Милошев има наследствен имот; сметка за изплащане на данъци; свидетелство и писмо за даден под наем наследствен чифлик на фондообразувателя в Румъния; писмо от адвокатите Щефан Санду и О. Горуняну (Кюстенджа) във връзка с наследствените имоти на Ст. Милошев в Румъния; молба до председателя на прошетарната комисия при Народното събрание за опрощаване на данъците му, поради окаяно материално положение; списък на крепостни книжа за притежавани имоти.

Кореспонденцията от и до фондообразувателя е във връзка с уреждането на парични въпроси: писмо от него до директора на външната търговия; писма от дружество „Славянска беседа“ и от Кирил Маричков (София) до него.

Сведение за участието на Милошев в Първата световна война дава едно негово заявление до коменданта на гр. София относно издаването на документ за уволнението му от щаба на Конната дивизия.

От дейността на фондообразувателя като директор на Софийската банка е запазен един доклад до председателя на Министерския съвет във връзка с посещението им в Англия, Франция, Белгия и Румъния от 5 октомври 1920 г. до 15 януари 1921 г.

Във фонда има и 2 документа, удостоверяващи членуването на Милошев в Института на заклетите експерти-счетоводители — сведение и окръжно относно изплащането на суми.

Съхранени са и документи, свързани с членове на семейството на фондообразувателя: 1) Михаил Петров Милошев — баща; 2) Петър Милошев — дядо; 3) инж. Калчев и Анастас Милошев — роднини, за имотното им състояние: три акта за продадено недвижимо имущество — от Петър Милошев на сина му Михаил Милошев, от Габриел Теодоров от Тулча на Михаил Милошев и от Рустем Емин (община Чикрач, Румъния) на Петър Милошев; сведение от К. Ив. Калчев за секвестираните имоти на Михаил П. Милошев; съдебно решение от кадията на гр. Кюстенджа за продаден от Петър Милошев имот в Кюстенджа и др.

Ф. 483. Софийско окръжно финансово управление — предаден в ЦДИА през септ. 1968 г.

Ф. 484[1]; 22 док.; 1888... 1929 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.

ГЕОРГИ ТРЕНДАФИЛОВ ЗЛАТАРЕВ

(Роден в 1870 г. — Пловдив; починал в 1952 г. — София)

Актьор; участвувал в любителската трупа на Стефан Попов (1886); в Пловдивската любителска театрална трупа (1887); в българската театрална трупа „Основа" (1888—1892); в трупата „Сълза и смях" (1892—1904); в Народния театър в София (1904—1908).

Източници

За фондообразувателя: Попов, Ив. Миналото... Т. 1, 318 с.; Т. 2, 755 с.; Т. 3, с. 220; Т. 5, с. 14; документите от фонда.

Материалите с биографични данни за фондообразувателя са следните: автобиографична бележка на Георги Златарев за дейността му като актьор и театър-майстор; задграничен паспорт за пътуване в Италия; три свидетелства от енорийския свещеник Михаил Григоров в Одрин и от Одринския епархиален смесен съюз, отразяващи материалното му състояние.

От дейността на Златарев като театър-майстор в Народния театър са запазени: негови доклади и рапорти до ръководството на театъра относно уредбата на сцената, за закупуването на реквизит и на мебели за гримьорните, на апарати за сценични ефекти; изложение до министъра на просветата Стоян Омарчевски във връзка с възстановяването на Народния театър след пожара през февруари 1923 г.; театрален лист за комедията на А. Бисон и Ф. Каре „Директорът", играна в театъра през 1907 г.

Сведения за участието му в Минното съдружие „Св. Мина" в София дават: протокол (1922) от съвещание между съдружниците, договор (1922) между тях и едно окръжно от Съюза на българските миннопритежатели, чрез което се съобщава за учредяването му.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 646.

Ф 485; 2064 док.; 1897... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1956 г.; бълг., нем. и фр. ез.

СТОЯН ПЕНЧЕВ КОСТУРКОВ

(Роден в 1866 г. — Панагюрище; починал в 1949 г. — София)

Обществен и политически деец; публицист; дългогодишен учител (1890—1908); член на Управителния съвет на Българския учителски съюз и активен участник в учителското професионално движение; един от основателите на Радикалдемократическата партия и неин секретар (1907—1932); министър на народното просвещение (1918—1919), на железниците, пощите и телеграфите (1931—1934) и на народната просвета (1945—1946) след влизането на Радикалната партия в ОФ (септ. 1945); народен представител; участвува в дейността на Международната радикалска антанта — делегат на конгресите в Париж, Берлин, Копенхаген, Лондон и София (1933).

Източници

За фондообразувателя: Алеков, П. Министър Костурков без маска. (Партизанство, грабеж, деморализация и дезорганизация в железниците, пощите и телеграфите). С., 1933. 36 с.; Виновни ли са бившите министри от кабинета Малинов — Костурков за голямата война и за народния погром? С., 1922. 16 с.; КБЕ. Т. 3, с. 152; Стоян Костурков. Личност и идеи. 1866—1932. По случай 30-годишната му обществена и политическа дейност 1902—1932. С., 1932. 222 с.

Към биографичните материали във фонда са причислени: бележници на Ст. Костурков, съдържащи цитати от книги, кратки резюмета на различни трудове, бележки по правни науки, социология, исторически материализъм, политическа икономия, българска история, латински сентенции и др.; сборникът „Стоян Костурков. Личност и идеи. 1866—1932. По случай 30-годишната му обществена и политическа дейност 1902—1932".

Документалните материали, свидетелствуващи за материалното състояние на фондообразувателя са във връзка с направени парични разходи (1897).

Кореспонденцията от Костурков се състои от писмо (1928) до Димитров с указание за съставяне на радикална организация в Берковица и пощенска картичка до Драгулев (1913). Автори на кореспонденцията до Ст. Костурков са: М. Аврамов, Ив. Ангелов, П. Ангелов, Ц. Ангелов, П. Андреев, Л. Баръмов, Р. Белчев, Г. Беров, Д. Близнаков, Ал. Богданов, Ив. Буров, Г. Василев, Ив. Василев, Ст. Василев, М. Влайков, Ст. Га-

нев, Д. Георгиев, д-р Т. Георгиев, Хр. Гиков, Д. Гичев, Ст. Данев, Д. Данчев, Ст. Диев, Хр. Димов, Учителско околийско дружество — Петрич, Б. Желев, д-р Железов, Г. Живков, Ас. Златаров, Н. Зографов, Н. Иванов, Св. Иванов, Хр. Иванов, Хр. Казанджиев, М. Калоянов, М. Камов, Ана Карима, Ив. Кепов, Ив. Костурков, П. Костурков, Х. Костуркова, Т. Кънчев, А. Ляпчев, Р. Маджаров, Св. Манев, Кр. Мирски, А. Оббов, Н. Павлов, Д. Палавеев, Д. Петков, Д. Попгруйов, Н. Радунчев, Редакция „Българска младеж“ — Видин, Я. Сакъзов, Хр. Семерджиев, А. Стойков, Н. Съев, М. Такев, Г. Топчиев, Д. Хаджииванов, И. Харизанов, А. Цанков, Н. Цанов, Кр. Чуклев, Ил. Шишев, д-р Ив. Шишманов, Л. Шишманова, Ив. Шулеков, В. Янакиев и др. Третираните въпроси в писмата са за: необходимостта да се изменят някои членове от закона за пенсиите (1916); уреждането на инвалидните пенсии на пострадали във войната; икономическата криза, спекулата и контрабандната търговия с хранителни стоки като фактор за засилващата се ориентация на народните маси към комунистическата партия (1918); разрешаването на министерската криза и назначаването на Костурков и Фаденхехт за министри (1918); настроенията против личния режим на Фердинанд I, гласуваните кредити за войната и управлението на В. Радославов, довели България до катастрофа (1919); необходимостта от народен контрол върху управлението (1919); ограничаването на свободата на словото (1919); застрашеността от попадане на страната в икономическа зависимост от Германия (1919); извършените злоупотреби от германска страна при доставки за българската армия (1919); недостига на храни в градовете и предложение за изземване на излишъците им в селата (1919); епидемии (грип, шарка, скарлатина) по селата и липсата на лекари (1918—1919); недоволство от провежданата политика на Ал. Стамболийски (1922); прекратяване на стачката на миньорите в Перник при задоволяване на исканията им; нарушения в БДЖ и щетите, нанесени на държавата от служителите в митниците, железниците, пристанищата и Министерството на търговията и промишлеността; санкциониране на незаконно забогателите чиновници (1931); работите по прокарване на жп линията Макоцево — Пирдоп (1932) и др.

Голяма част от писмата са във връзка с работата на радикалдемократическата партия: за пласирането на акции от партийния заем (1908); за състоянието и дейността на

партийните организации в Лясковец, Провадия, Свищов, Никопол, Сливен, Пловдив и Пловдивско, Панагюрище, Казанлък, Разградско, Самоков, Ловеч и селата Баня, Поибрене, Мухово, Петрич и др.; за новоучредени радикалдемократически организации в Ксанти, с. Пранга, с. Радилово (Пазарджишко), с. Медовница (Видинско) и др. и за извършена работа по изграждането на организации в с. Реселец (Плевенско), Станимака и с. Павел (Свищовско); за необходимостта от сформиране на женска радикална група в Станимашкия край (1919); за организиране на събрания в селата Цръпча, Баткун и Дебравщица (Пазарджишко), с. Градско (Сливенско), Стрелча, Попинци, Елшица, Калагларе, Айваджик, Фердинандово, Казанлък; за събрание в Търново, за разискване на резолюцията по реферата на Ан. Петров, направена по подобие на програмата на широките социалисти и изказаното желание партията да се нарича радикалсоциалистическа (1919); за реч на Такев, произнесена на събрание в с. Каменица (1919); за проекта на Карааланов по местната общинска политика, предложен на събрание в Станимака (1919); за нуждата да се изпратят партийни агитатори за съживяване дейността на местните организации в Разград, Казанлъшко, Якоруда и др.; за предизборни агитации, изборни борби и резултати от изборите в Кюстендил, с. Брегово, Първомайско, Харманлийско, Разград, Батак, Доспат, Троянско, с. Чанакчиево и др. (1919, 1928); за изработване на платформа на радикалите и налагащото се мнение за бъдеща републиканска България; за необходимостта от единство на левите сили — радикали, широки социалисти и земеделци за борба против реакцията (1919); за партийни дрязги в Мехомия и Банско (1919); препоръки за в. „Радикал“; за предстоящо издаване на в. „Радикалско слово“ (1919); за издигане кандидатурата на Костурков за народен представител в Пловдивски окръг (1919); за работата на радикалната партия в София — разделянето ѝ на четири самостоятелни организации, избирането на Ив. Костурков за секретар на Ючбунарската организация и за член на Централния комитет (1924); и др.

Група писма съдържат сведения за дейността на комунистическата партия (т. с.): за организирани публични събрания и за речита, държани от Сакаров, Стамболийски и Бакалов (1918—1919); за дейността на комунистическата партия в Панагюрище и проведения митинг, на който

е гласувана резолюция за обявяване страната за република, отхвърляне на държавните задължения, народен съд за Фердинанд I и В. Радославов и обобществяване на едрите земевладения, фабрики, индустриални предприятия и банки (1919); и др.

В много от писмата се засягат въпроси около участието на България в Първата световна война: за посещението на Костурков на фронта и произнесените речи пред войниците; за духа в българската армия и симптомите на деморализация; за тежкото положение на войнишките семейства; за прекратяване дейността на германските покупателни комисии в България (1918); за премахване на военната и тайна полиция (1918); за желанието на народа бързо да се сключи справедлив мир, за да се избегне националната катастрофа (1918); за спиране на заплатите на санитарните ротни фелдфебели; за уреждане на отпуските на войниците при явяването на зрелостни изпити; за облекчаване положението на българските войници и офицери, пленници във Франция (1918); за състоянието на пленниците във френския лагер „Жонксион“ (Кръстю Д. Бараров, Стоян Д. Узунов, Димо Р. Доткин, Нено Я. Узунов, Атанас Ив. Радивчев и др.) (1919); за необходимостта от бързи мерки и постъпки за освобождаване на военнопленниците от френския лагер „Самли“.

В писамата са засегнати и въпроси във връзка с просветата и културата в страната: за учебното дело в Шумен; за необходимостта от откриване на нови гимназиални класове в Никопол, Троян, Добрич, Станимака; за откриване на смесена гимназия с два класа в Земен и прогимназия в с. Дивдядово, Шуменско (1919); за постройка на училище в с. Айваджик; за поемане издръжката на гимназии от държавата; за отпусната помощ на турското училище в Стара Загора; за издигане на Чепинския край в културно и просветно отношение; за подобряване материалното положение на българското учителство; за приравняване на старите волнонаемни учители с редовните; за отпускане на евтини жилища и храна за бедните студенти; за завещаната сума от д-р Ст. Радославов за издръжка на студенти в Медицинския факултет; за уреждане на завещанието на Стоян Ив. Владимиров в полза на Министерството на народното просвещение; за отпускане на парична помощ на читалище „Напредък“ в с. Крамолин; за утвърждаване устава на Самоковското читалище „Отец Паисий“ (1919); за нередности

в работата на Народната библиотека; за отпускане на български национални костюми от Народния театър във връзка с предстоящото представление на операта „Милкана“ в Будапещенския кралски оперен театър (1918); за работата на актьора Стойчев по основаването на нов „Свободен театър“ и ангажирането на артистите от Народния театър Стойчева, Бъчварова, Бъчваров, Ив. Попов, Пожаров и др. (1918); препоръки за назначаването на Николай Райнов за артистичен секретар на Народния театър и Николай Лилиев за заместник-директор на Народната библиотека или началник на културния отдел при Министерството на просветата (1918); молби за назначения на учители, окръжни училищни инспектори, директори, полицейски пристави, секретари в гимназии, за премествания на учители, за освобождаване от армията и др.

Във връзка с дейността на Костурков като министър на народното просвещение е писмо от министерството (1915) до Н. Маньов, с което се изказва благодарност за дългогодишния му труд в областта на образованието и възпитанието на младежта.

Между авторите на писмата до Министерството на народното просвещение (1914—1919) са: Д. Ангелов, К. Балев, М. Болтаджиев, Околийско блоково бюро — Пещера, Околийско бюро на Радикалдемократическата партия — Харманли, Радикалдемократическо бюро — Кюстендил, Е. Велева, О. Въжарова, граждани — Берковица, Котел, Лясковец, Т. Пазарджик, Печатарска група при Радикалдемократическата партия — София, Дирекция СГОП — София, Драгомиров, Земеделска околийска дружба — Търговище, Женски дружества — София (подп. Ана Карима, Ст. Страшимирова, Д. Янева и др.), Околийско учителско дружества — Враца, Н. Зоев, М. Иванов, Конкилев, А. Кръстев, К. Кюркчиев, А. Ляпчев, д-р Ст. Максимов, Училищно настоятелство — Панагюрище, Ракитово, Радикалдемократическа организация — Горна Оряховица, Балчик, Т. Пазарджик, Враца, с. Габарево, Елена, с. Каменица, Лом, Т. Петров, С. Чилингиров и др.

Мнозинството от писмата третират въпроси, свързани с просветата и културата: по повод законопроекта на Костурков за изменение на закона за народното просвещение; за поемане издръжката от държавата на общинските гимназии в Пазарджик и Карлово (1918—1919); за откриване на допълнителни гимназиални класове в непълните гимназии в Радомир и Неврокоп (1919); за построяване в

Лясковец на ново училище на мястото на изгорялото при земетресението през 1913 г. със средства на гражданите (1919); за необходимостта от назначване на учители по различни предмети в Берковската непълна гимназия, в Панагюрище, Радомир, Горна Оряховица, Гюмюрджина, Лесичево и др.; за преместване и назначаване на учители и училищни инспектори; за анкетиране дейността на директорите на Кюстендилската и Плевенската мъжка гимназия — Образописов и К. Антонов (1918); за връщане сградата на училището в Горна Джумая, заета за военни нужди (1919); за подобряване материалното положение на учителите във връзка със спадането стойността на лева; за решението на Министерския съвет да се освободят от войската учителите над 40-годишна възраст (1918); за изтегляне от армията на учителите Тодор Георгиев и Никола Иванов, поради острата нужда от педагогически кадри (1918); за комунистическата агитация на учителите Й. Сейков, Е. Костов, Н. Илиев, Йовчев и С. Големинов (1919); за необходимостта да се внесе в Народното събрание законопроект за допускане в Университета като редовни студенти завършилите средните търговски училища (1919); за освобождаване от данък Русенския градски театър (1919); за нуждата от помещение и постоянен висш персонал за Народната библиотека и за създаването на обществен интерес към нея, без да ѝ се отнемат условията за автономно управление (1918) и др.

Към служебната кореспонденция до Министерство на народното просвещение са причислени и копия на писма и телеграми, изпращани до различни министри и министър-председателя, които засягат въпроси за: вълнения в Никополска околия против злоупотреби на кметовете и секретар-бирниците (1918); работата в Никополска околия по изплащане на реквизициите, прехрана на населението, набавяне на семена за посев, събиране на облекло за войниците на фронта и опазване на обществената нравственост (1918); настъпилата анархия в Първомайска околия по вина на околийския началник (1918); отменяне на пътната повинност за 1916, 1917 и 1918 г. за запасните войници (1919); икономиката в страната и средствата за избягване на катастрофата (1919); закона за централата на девизите и отрицателния му резултат по отношение на външно-търговските връзки; обезценяването на лева (1919); необходимостта от възстановяване на свободната търговия и реформи за Ди-

рекцията на СГОП (1919); проучване на проекта за теснолинейна жп линия Пазарджик — Пещера — Батак — Ракитово — Лъджене (1919); исканията, предявени от стачкуващите тютюневи работници (1919); протеста на околийската земеделска дружба в Търговище против правителството за неизпълнение на блоковата платформа, военното положение на цензурата и партийното котерийно управление (1919); настояването за нов кабинет, образуван от партиите на земеделците и работниците (1919) и др.

Запазените служебни материали с организационно-административен характер и лични бележки във връзка с дейността на Костурков като министър на просвещението са за: посещението на членовете на Управителния комитет на Българския учителски съюз Негенцов, Пенчев и Площаков при Костурков и изложените от тях искания за подобряване положението на учителите (1918); управлението на Народния театър, възнагражденията на артистите и необходимостта да се създадат театри в провинциалните градове (1918); назначения и премествания на учители и инспектори, организиране на труда и почивката на учениците (1918); построяването на сграда за университета в София (1919); тържественото празнуване деня на славянската писменост (1919); отпускане помощ на дружество „Развитие“ в Севлиево (1919); образуване на родителско-възпитателски съюз за закрила и възпитание на младежта (1919); преподаването на български език и стенография в училищата; работата в Музикалното училище и др.

Свързани с дейността на Костурков като министър на народното просвещение са и бюлетини, бележки, сведения, позиви и др. (1918—1919) за: състоянието на духа на населението (по докладите на цензурните комисии по дивизионни области — Софийска, Тракийска, Балканска, Преславска, Дунавска, Бдинска, Рилска, Тунджанска, Плевенска, Беломорска); военните действия на 21 август 1918 г.; произшествията в България, състоянието на железниците, движението на съглашенските войски и транспорти; декларацията по общото положение и съдбата на Македония; дейността на Комунистическата партия, духа в армията и празнуването на 1 май в различни градове на страната; организиране на протестни събрания и митинги на Транспортния съюз против посегателствата на българската буржоазия и широките социалисти върху революционния социализъм

(оратори — Ст. Стойков и В. Коларов); свикване от БКП (т. с.) на митинг и произнесени речи от Хр. Кабакчиев и Г. Димитров; бойкотиране на контрареволюционните манифестации на буржоазните сили в деня на славянските просветители; предизборни агитации и дейност на широките социалисти и др.

Документалните материали, отнасящи се към дейността на Костурков като министър на железниците, пощите и телеграфите са разпределени в следните дялове:

а) служебна кореспонденция от Министерството (1934) — във връзка с личния състав в Централното управление и станциите и проекто-бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните и сведения за необходимите технически материали и инструменти за различните служби.

б) служебната кореспонденция до Министерството с автори: Земеделска банка — Видин, Л. Василев, Г. Грозев, Търговско дружество — Русе, Д. Костакев, С. Константинов, В. Кузманов, Ан. Манолов и Ат. Алеков, Министерство на войната, Главно интендантство, Министерство на народното просвещение, Радикална организация — с. Голямо Белово, Пазарджишко, Градска радикална организация — Котел, Околийска радикална партия — Елхово, Радикална партия — с. Малко Градище, Хасковско, К. Скутунов, П. Хинов, П. Чакъров и др. третира следните въпроси; за предвижданата в плана на жп линията Пловдив — Чирпан спирка в с. Скутаре (1919); за необходимостта от жп линия в Котленския край (1931); за възстановяване движението на русенските нощни влакове (1931); за построяване на жп станция Коньово (1932); за възстановяване на закритата фелдшерска жп амбулатория в Червен бряг (1932); за възлагане функциите на Тричленната комисия по издаването на купони за работниците от жп работилница в София върху управителния съвет на касата „Локомотив“ (1932); против назначаването на лица, непредставени от бюрата на радикалните организации (1932); за нередности в работата на фабрика „Кораловаг“ — Варна (1932); за ограничаване вноса и за увеличаване митото на чуждите струнни музикални инструменти, с цел да се даде възможност да се развие фабрика „Кремона“ в Казанлък (1931) и др.

в) служебни бележки, бюлетини и др. материали за бюджетопроекта на железниците за 1915 г.; за извършване на финансови ревизии (1931); за назначения и премествания на служители по железниците (1931); за мерки срещу злоупотребите в Ломското пристанище (1932); по кредита за командировките и повишенията; за заплатите на личния състав; за организиране на военната поща; причините за някои жп катастрофи и др.

От кореспонденцията на Централния и Изпълнителния комитет на Радикалдемократическата партия във връзка с обществено-политическата дейност на Костурков като неин секретар, са запазени няколко писма — образци, окръжни и чернови до председателите на партийните околийски и градски бюра, партийните организации и групи със сведения за: числения и социалния състав на членовете и дейността на Радикалдемократическата организация във връзка с предстоящия четвърти конгрес на партията (1909); изплащането на партийния членски внос (1909); причините, предизвикали смяната на правителството на Радославов и образуването на нов блоков кабинет, начело с Малинов (1918); платформата на новото правителство и призив за оказване на пълна подкрепа за осъществяване на задачите му (1918); изплащане на суми от партийния данък за 1929 и 1930 г. и др.

Автори на кореспонденцията до ръководството на партията са: Астарджиев и Гетов, Околийското и градското бюро на Радикалната партия — Бургас, Враца, Казанлък, Рахово, Стара Загора, Якоруда, Ямбол, Бюрото на учителската радикална група — София, Василев, М. Влайков, Т. Г. Влайков, Радикалдемократическата група — Ст. Димитров, Червен бряг, Икономическото дружество — Сливен, Околийското учителско дружество „Неофит Рилски“ — София, Околийския комитет на Радикалдемократическата партия — Харманли, Румъно-българското общество — Букурещ, Радикалдемократическата организация в Батак, Бяга, Брацигово, Видин, Гюмюрджина, с. Добролево, Дупница, с. Каменица, Карнобат, Кърджали, Кюстендил, Лясковец, с. Муселиево, Пещера, Плевен, Пловдив, Провадия, Русе, Свищов, София, Троян, Търново, Д. Палавеев, Г. Тодоров, Ив. Тошев, Търкаланов и др.

Писмата засягат следните въпроси: за дейността на Кюстендилската радикалдемократическа организация и из-

бирането на бюро с членове Ал. Бояджиев, В. Янакиев (1907); за организиране на окръжна сбирка в Стара Загора (1919); за организиране на събрания в Карлово, Видин, Цариброд и др. (1919); за осигуряване храна за населението в Чипровската община (1919); за произволите на Плевенския окръжен управител (1919); за незаконните действия на бирника Стоянов в Ксанти (1919); за бойкотиране на изборите в Гюмюрджина и за необходимостта от бързото им анулиране (1919); за резултатите от изборите в Доспат, Панагюрище, Петрич и др. (1919); по повод арестуването и затварянето на Ст. Костурков (1922); за протестното събрание в Плевен във връзка с арестуването на Костурков; за състава на българската национална група за Балканската конференция (1930); за уволнения на учители и училищни инспектори, членове на Радикалдемократическата партия (1931); за съставяне на радикални организации в Бургас, Пловдив, Русе, Харманли, Хасково (1932); за назначения, уволнения и служебни премествания на партийни членове; за предстоящите задачи на управляващата партия — намиране на изход от тежката продоволствена криза, ликвидиране на анархията, беззаконията и грабежите; за отпускане средства за развитието на гр. Бургас (1932); за участието на Костурков в учредителното събрание на Румъно-българското общество (1932) и др.

Във фонда се съхраняват организационни документи — устав на Радикалдемократическата партия, протоколи, призиви, резолюции, позиви и др. за: привличане на нови членове в партията (1914); за земеделските пенсии и реквизициите на продукти и добитък във военно време (1914); мерки срещу корупцията (1918); организиране на постоянно бюро на блоковите партии, имащо контакт с Централното бюро в София (1919); предстоящата окръжна сбирка в Плевен за определяне листата на кандидатите за народни представители (1919); прекратяване на спекулата с хранителни продукти и зърнени храни и забрана на износа им (1919); даване под съд виновниците за народната катастрофа; прокарване на закона за конфискация на незаконните печалби от войната; утвърждаване избора на новото постоянно присъствие на Видинската община (1931); въвеждане на прогресивен подоходен данък; изменение на закона за народното здраве с предвиждане на безплатна медицинска помощ за безимотните и малоимотните граждани (1932) и др.

Финансово-отчетните документи на Радикалдемократическата партия (1910... 1917, 1931) са във връзка със: заплатени суми — наем на салона за конгрес на партията; пътни разноски за агитационни обиколки и анкети; членски внос; дължими суми на Българската земеделска банка в София; дадени средства на Софийското окръжно сиропиталище „Княгиня Евдокия и Надежда" за сираците от войните и др.

Съхраняват се и разни бележки по партийни въпроси (1906, 1914) — събиране на помощи за постройката на паметник на Г. С. Раковски в Котел, статии и реферати: „Политически предсказания за 1914 г.", „Държавната политика и войната", „Обществена солидарност" и др.

Група документи във фонда са във връзка с дейността на Костурков като народен представител — за свиканото от австро-унгарския министър на външните работи заседание на кабинетите на Великите сили по положението в Турция (1912); за предложението на граф Берхтолд да се издействува от Турция система на децентрализация въз основа на етническите различия и колективно да се представят правителствата от Атина, Белград, София и Черна гора, с оглед да се запази мира и статуквото на Балканите (1912); за договор между Хр. Гендович и Министерство на войната за доставка на войнишки шинели (1914); за връщане на държавните чиновници удържаните 2/3 от заплатите им през време на войната (1914); за допълнение на членове от закона за народното просвещение (1914); за назначаване на Изпитателна комисия върху управлението на кабинетите на Иван Ев. Гешов и д-р Стоян Данев и избирането на Ст. Костурков, Р. Радев, Н. Генадиев, Я. Сакъзов, Р. Маджаров, С. Омарчевски, В. Кознички и др. за членове на комисията (1914); за санитарни реформи на Българския всенароден санитарен съюз (1914); за гласуване законопроекта за дългове на държавата от военни доставки през 1912 г. (1914); за условията, необходими за постигане на румъно-българско споразумение (1915); против новия законопроект за народното просвещение и чл. 88 от закона за народното здраве, с който се лишава селското население от достъпна медицинска помощ (1915); реквизициите на квартири за военни нужди и начините на изплащането им (1916); откриване на втората извънредна сесия на XVII обикновено народно събрание (1916); необходимостта от бързи и ефикасни мерки за лик-

видиране на глада в Панагюрище и осигуряване спокойствие на войниците на фронта (1916); за функционирането на военните пощи и телеграфи (1916); за изменение на членове от закона за пенсиите по гражданското и военно ведомство (1917); протест срещу Букурещкия мирен договор — за разкъсването на Добруджа (1918); реорганизиране на санитарното дело, стабилитет и класификация на санитарните работници (1919); против новите таблици за заплатите на учителите и закона за плебисцита (1920); за даване избирателни права на мохамеданите — цигани (1920); необходимостта от построяване на подбалканската жп линия Сливен — Бинкос — Дъбово — Казанлък — Калофер — Карлово — Сопот — Пирдоп — София и Търново — Елена — Сливен (1920); за подобряване материалното положение на учителите (1921); причините за съществуващата стопанска криза и застоя в търговията с тютюн (1921); против спирането на в. „Земеделска правда“ (1921); ролята и значението на Обществото на народите и отношението на българския народ към него (1930); извадки от протоколи на Народното събрание и др.

Във фонда се пазят и абонаментни броеве на вестници и списания: „България“, „Воля“, „Държавен вестник“, „Мир“, „Напред“, „Народ“, „Пряпорец“, „Работнически вестник“ и др.

Към документалните материали с общо съдържание се отнасят брошури, книги, сборник и отделни печатни листове: „За работническо-селско правителство в България“ от Хр. Кабакчиев, „Речи, произнесени от министрите Ал. Стамболийски, Ст. Омарчевски, д-р Райко Даскалов, по случай 30-годишния юбилей на поета и обществения деец Цанко Церковски на 16 октомври 1921 г. в с. Бяла Черква и отговора на юбиляра“ и др.

Документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до:

1. Харитина Димитрова Костуркова (съпруга). Кореспонденцията до нея от Л. П. Алексов, А. Буреш, Хр. Гиков, Йончев, П. Костурков, Ст. Костурков, М. Масларова и др. е в по-голямата си част с частен характер — молби за услуги, ходатайства за назначения и поздравления.

Във връзка с дейността на Хар. Костуркова като учителка е писмо от Градското общинско управление —

Пещера (1901) за назначаването ѝ за основна учителка през учебната 1901/1902 г.

2. Пенчо Ст. Костурков (син) — биографични материали — удостоверение (1908) за завършено второ отделение. Писмо от Пенчо Костурков от пленническия лагер Сурович (1919) до неопределен адресат свидетелствува за сформираната там група на Радикалдемократическата партия, наброяваща 40 члена. Кореспонденцията до него е от частен характер.

3. Цветана Ст. Костуркова (дъщеря). Писмата до нея от Дичева, Г. Иванов, В. Старирадев, П. Ц. Гинчев и др. са за назначаването ѝ като волнонаемна учителка в Т. Пазарджишката девическа гимназия; молба за застъпничество пред Костурков за бързо ревизиране делото на В. Старирадев и др.

4. Мария (Минна) Ст. Костуркова (дъщеря). Писмата до нея са с частен характер (1915... 1918).

5. Стефан Г. Иванов (шурей) — запазена е пощенска картичка от Ст. Костурков със снимка и посвещение (1923).

6. Иванова (родственица) — писмото до нея от Н. Гашуров (1916) съобщава за гибелта на капитан Иванов на фронта.

Към документалните материали от, до и за други лица се отнасят: определение от Софийския окръжен съд за прекратяване следствено дело срещу учителя Нако Наков (1915); телеграма от Менделбаум — Берлин до д-р Ханден (1917) за проучване условията за основаване на акционерно дружество „Брудес“ в София; сметко-разписки и др.

Ф. 486. Женско благотворително дружество — Варна — предаден в ОДА — Варна с протокол от 31. I. 1978 г.

Ф. 487. Комитет „Народен сговор“ — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 488. Българска народна банка — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 489. Плевенски окръжен мюфтилик — предаден в Ориенталския отдел на НБКМ — 25. XI. 1966 г.

Ф. 490[1]; 117 док.; 1919... 1968 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967, 1969 г.

АЛЕКСАНДЪР КОЦЕВ ВУТИМСКИ (ВУТОВ, ВЪЛКОВ, ВЪЛКАНОВ)

(Роден в 1919 г. — Своге; починал в 1943 г. — Сурдулица (Югославия)

Поет лирик; в ранния период от творчеството си сътрудничи в периодичните издания — „Звън", „Светлоструй", „Ученически подем", „Трезва младеж" и заедно с Емил Манов, Ал. Геров и др. издават литературния сборник „Праг". По-късно сътрудничи в сп. „Златорог" и сп. „Съдба".

Източници

За фондообразувателя: Кунчев, Б. Александър Вутимски. Живот и творчество. С., 1984, с. 150; Кунчев, Б. Един бял лист, едно перо. С., 1981, 5—28; Наимович М. Едно поколение. С., 1981, с. 192, РБЛ. Т. 1, 236—237.

Публикации на документи: Вутимски, Ал. Избрани произведения. Под ред. на Ал. Петрунов. С., 1970. 306 с.; Вутимски, Ал. Избрани произведения. Под ред. на Ал. Петрунов. С., 1979, 356 с.

Биографични данни за Вутимски се съдържат в резултатите от проведената анкета от Б. Георгиев сред родните и приятелите на поета. Обобщени в 1967 г., те съдържат и лични преценки за личността на Вутимски, направена от лицата, които споделят спомени за него.

Направените преписи на коресподенцията от и до фондообразувателя съдържат интересни сведения; за литературния живот на столицата; мнения за стихотворението му „Дориян Грей" и поместените стихове „Мечта", „Стар вол" във в. „Росица", както и за публикации, направени в „Млад кооператор"; сведения за материалното състояние на фондообразувателя; впечатления от режима и живота в Сурдулица; желанието на Вутимски да изучава византийското и старобългарското изкуство; впечат-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 666.

ленията му от книги и мнения за автори; за трайните му интереси към френската литература и нейните представители; части от дневника на Вутимски със сведения за новите позиции в творчеството му, след направените публикации на негови стихотворения в „Златорог"; и др.

От литературната дейност на Вутимски са запазени оригиналите на следните негови стихове: „Есенни часове", „Извратеният", „Лудият", „Пияницата", „Неврастеничен залез". Между непубликуваните могат да се намерят следните заглавия: „Дориян Грей", „Върху стари мотиви" („Сафо", „Нарцис" и др.). Друга поредица преписи на творби на Вутимски носи заглавието „Непубликувани стихове, проза, преводи". Част от тези творби са вече публикувани в печата — интерес представлява преведеното от Вутимски стихотворение на френския поет Рембо „Откраднотото сърце". Преписи на стихотворения на фондообразувателя, оформени като книга, носят заглавието „Неизвестни стихотворения", които включват: съдържание на стиховете; преписи на част от кореспонденцията на Вутимски с брат му и с някои приятели; прозаичното произведение „Синйото момче" и критичната бележка за Ал. Вутимски, направена от Богомил Нонев, препечатана от сп. „Златорог". В друго печатно оформено тяло, под съставителството на Ал. Петрунов са поместени стихотворения на поета, печатани в различни вестници и списания през годините 1935—1943. В края на тома е направен подробен списък, който представлява опис на всички творби на Вутимски и периодичните издания, в които са поместени.

Във фонда е запазен ръкопис, подготвен от Ал. Петрунов и съдържащ стихове в проза от „Синята тетрадка" — приказки за големи и малки. В края на ръкописа са дадени бележки, които са свързани с ръкописа на Вутимски, както и негови поправки, нанесени върху оригиналите.

Към литературната дейност на поета са и бележките под наслов „Следи, които се губят", по повод изчезналия дневник на Вутимски; препис на план за стихосбирка, съставен от фондообразувателя; опис на разпръснати архивни документи у близки на поета; „литературна анкета", направена сред приятели и роднини на Вутимски.

Ф. 491. 16-та жандармерийска дружина — Варна — предаден в ЦВА — В. Търново с протокол от 17. VI. 1977 г.

Ф. 492. Областна реквизиционна комисия — Варна — за предаване в ОДА — Варна с протокол от 31. I. 1978 г.

Ф. 493. Арх. Г. Тодоров — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 494. Павел Христов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 495. Инж. Цветан Илиев Бояджиев — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 496. Кооперативно трикотажно производително дружество „Унгаров“ — София — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 497. Клуб „Лойд“ — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 498. Висша кооперативна школа — за предаване.

Ф. 499; 26 док.; 1929 ... 1930 г.; 1 инв. оп.; пост. 1953 г.

ИВАН ГЕОРГИЕВ КЛИНЧАРОВ

(Роден в 1877 г. — Пазарджик; починал в 1942 г. — София)

Обществен деец, литературен критик и историк; преводач и публицист; член на БРСДП от 1898 г.; член на Висшия партиен съвет на БКП (1919). След Септемврийското въстание (1923) е начело на „ле-

вите“ ликвидатори. Поради опортюнистичните му позиции е изключен от партията.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 440; Каракостов, Ст. Д-р Ив. Г. Клинчаров почина. — Лит. глас, 15, 1942, № 574; РБЛ. Т. 2, 220—221.

Документите от фонда засягат творческата дейност на Ив. Клинчаров. Запазени са екземпляри от сп. „Наковалня“ (1929—1930), в които е публикувана неговата студия „Към марксическата критика“, с по-късни ръкописни варианти и нанесени поправки. Наличните броеве са с автограф на Зв. Цонев. Освен студията на Ив. Клинчаров, поместени са и статии на Д. Мануилски, Г. Бакалов, Д. Полянов и др. автори.

Ф. 500[1]; 4 док.; 1884 ... 1963 г.; 1 инв. оп.; пост. 1963 г.; бълг., рус. и фр. ез.; части от фонда — в ЦДИА, ф. 867

ДИМИТЪР СТОЯНОВ БРЪЧКОВ

(Роден в 1858 г. — Свищов; починал в 1927 г. — Свищов)

Известен общественик в Свищов от следосвобожденския период — директор на Държавната търговска гимназия; адвокат.

Източници

За фондообразувателя: Ганчев, Ст. Свищов..., 145—146; документите от фонда.

Фондът се състои от документи с биографични данни за фондообразувателя: две дипломи (за завършени правни науки в Париж и за присъдена научна степен лисансие) от 1884 г., паспорт за пътуване до Русия (1889) и една биография на Димитър Бръчков, написана през 1963 г. от сина му Крум Димитров Бръчков.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 606.

Ф. 501[1]; 803 док.; 1881 ... 1951 г.; 1 инв. оп.; пост. 1971—1972 г.; бълг., нем. и рус. ез.

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „Т. Ф. ЧИПЕВ“

(1891 г. — 1948 г.)

Една от големите книгоиздателски и книжарски фирми в България, основана от Т. Чипев; започва издателската си дейност с тритомника на Вазов „Повести и разкази“; пръв издател на Вазовия роман „Под игото“ (1894); след войните тук се групират писателите Елин Пелин, Хр. Ясенов, Г. Райчев, Е. Багряна, А. Каралийчев, Н. Лилиев, Т. Боров и др.; издава библиотеките: възрожденски писатели, класически и славянски автори, юношески, детски; също и списанията: „Родна реч“ с ред. проф. Ст. Младенов, „Картина и приказка“ на Ник. Райнов, „Българска книга“ с редактор Т. Боров, „Опис на българската книжовност“ на проф. Ат. Т. Балан и др. На Парижкото изложение е наградено за най-добре издадена книга; получило и наградите на изложенията в Загреб, Белград, Любляна, София и награда на Държавната печатница. От 1934 г. разпространител на руската и съветската книга; претърпява загуби по време на бомбардировката — унищожени са 30 000 български и 6000 чужди книги. Дейността си преустановява през 1948 г.

Източници

За фондообразувателя: Душков, Ат. Живот отдаден на книгата. — Нар. култура, № 30, 29 юли 1967; Душков, Ат. Издателското дело на Т. Ф. Чипев. — Деца, изкуство, книги, 1973, № 3—4, 75—78; Бръзицов, Хр. Д. Книгоиздателското дело на Т. Ф. Чипев. — Лит. фронт, № 14, 5 апр. 1973; Бръзицов, Хр. Д. Български книгоиздатели. С., 1976, 23—29; Караславов, Г. Борба за първенство. — Сердика, 5, 1941, № 2—3, 23—29; РБЛ. Т. 3, 590—591.

Някои от запазените документи във фонда отразяват административно-финансовата дейност на книгоиздателството: 1) административната — за ликвидирането на издателството. 2) финансовата — отнасяща се за годините 1944—48 г.; за продадените книги през годините, за цялостното движение на приходите и разходите; за връзките на книжарницата със софийските книжари (1881—1899), за продажбата на книжарски стоки и книги, издадени от издателството.

В кореспонденцията до издателството личат следните автори: проф. М. Арнаудов, проф. Т. Кацаров, Н. Лилиев, „Международна книга“, Министерство-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 722.

то на народното просвещение, Министерството на пропагандата, Министерския съвет, Главна дирекция по цените, Съюзът на българските писатели, Н. Хрелков и др. Тази кореспонденция засяга предимно неговата издателска дейност: поздравления до основателя на издателството по случай 70-годишния му юбилей; въпроси, свързани с преводите на „Сид“ от Н. Лилиев, „Евгений Онегин“ от Н. Хрелков; списъци с имената на починали писатели, чиито авторски права са придобити от Съюза на писателите; предложения за издаване на книги от съветски автори; искани справки и сведения от издателството: пласиране на художествена, научна и политическа литература, издадени книги за определени периоди, одобрени цени на издания и др.

Запазени са каталози на издателството за 1933—1934 и 1942 г. В тях са набелязани изданията на българската литература и намиращите се в склада издания на издателството за 1942 г. Към каталога има кратка биографична справка за Т. Ф. Чипев, основател на издателството.

От изданията на българската литература в издателството са останали подготвените за печат христоматии за различни класове, които съдържат автографите на видните наши поети и писатели: Ел. Багряна, Т. Влайков, Д. Габе, А. Каралийчев, К. Константинов, Н. Лилиев, А. Разцветников, Г. Райчев, Ст. Чилингиров с илюстрации и рисунки; документации по изданията на „Горски теменужки“ от Тр. Симеонов, „Баба Меца и Щурчо-свирец“ на В. Паспалеева, „Три червени рибки“ на Б. Светлинов; сведения за получени хонорари от Е. Коралов, Гр. Угаров и художниците Г. Богданов и Г. Атанасов за илюстрации към книгите на посочените автори; одобрения на Министерството на просвещението „... съгласно закона за детската и младежка книжнина...“ за издаване на произведения от наши писатели: „Тайнствената подводница“ на Ем. Коралов, „Весели истории“ на Г. Угаров, „Смелост, ладийко, докрай“ и „Кой кого уплаши“ на Тр. Симеонов.

От документите, които представят издателството като популяризатор на преводна литература са издаденото препоръчително писмо на М. Чипев като ръководител на издателския отдел и представител на ВОМК — Москва; документация, която урежда договорните отношения между издателството и съветските фирми; заглавия на издадени от издателството книги на руски и съветски автори; цялостната документация, отразяваща пътя на книгата от

превода до ценообразуването, отчетите на издателството за годините 1945, 1946, 1947. Тези документи представят издателството като издател и пропагандатор на руска и съветска литература. Като издател на чужда литература издателството е запазило: писмо на датския писател Нескьо с поставените от него условия във връзка с издаване на книгата му „Пеле завоевателят"; документи за изразходвани средства за издаването на „Едип цар", „Вилхелм Тел", „Фауст" и за изплатени хонорари на преводачите: Ал. Ничев, Дим. Осинин, Дамян Калфов, наследниците на К. Христов, както и на преводачите на детско-юношеските книги: Рачо Стоянов „Островът на съкровищата", С. Бъров „Малкият Фаунтлерой" от Бърнет, М. Николова за „Чичо Томовата колиба" от Б. Стоу и др.

Група документи отразява дарителската и разпространителската работа на издателството по училища, библиотеки, различни ведомства и по фронтовата линия.

С дейността на книжарницата е свързана и официалната документация, която изпълнява ролята на разпространител на руската и съветската книга у нас; запазен е и документ, с който се одобрява вносът на научни издания от СССР за годините 1947—1948.

Запазени са няколко материала с отзиви за създателя на книгоиздателството „Т. Ф. Чипев" и дейността му.

Ф. 502[1]; 41 док.; 1879—1880 г.; инв. оп. IIД; пост. 1948 г.; бълг. и рус. ез.

СОФИЙСКО ГУБЕРНАТОРСТВО

Териториално-административна единица, обособена в 1879 г., оглавявана от руския обществен деец и публицист П. Вл. Алабин.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазени са покани (1879—1880) от Софийското губернаторство, подп. от П. Р. Славейков до членове на Софийския губернски управителен съвет за заседа-

[1] Първоначално е регистриран като Ф. № 242.

ния, на които ще бъдат обсъждани въпроси, свързани с: разделянето на страната на административни единици; бюджета на градските съвети; изработването на кадастрален план на София и договорът, сключен във връзка с това с инж. Гайзендорфер; построяването на бани в Бали ефенди (дн. Княжево) и в Горна баня и казарма в Дупница; разрешаването на различни спорни въпроси във връзка с покупко-продажби на недвижими имоти; разглеждането на молби на жители от различни селища и окръзи (на бежанци от Разложко, преселници в с. Осоица, Софийско, жители от с. Кладница, Софийско и др.) за движими и недвижими имущества; и др.

До Софийското губернаторство са: писма, удостоверения, доклад и други документи от: жители на с. Новачене (подп. Т. Петков, Т. Драганов и др.), жители на с. Скравена (подп. Ив. Колев и др.), Военното министерство, Министерството на вътрешните работи, Общинския съвет на с. Боженица, Софийско (подп. В. Стоянов, П. Николов, А. Николов), Управлението на Софийския военен отдел, С. А. Тумпаров, П. Цветков и др. Те съдържат сведения за: снабдяването на някои войскови части с хранителни продукти; възвръщането на заграбени от турците недвижими имущества; резултати от избори (януари 1880 г.); подготвянето на 25-годишния юбилей на цар Освободител; постъпки за освобождаване от военна служба на някои лица; за назначения на служби; и др.

Ф. 503[1]; 18 док.; 1907—1913, 1935; инв. оп. IIД; пост. 1948 г.; бълг. и рум. ез.

МАРИЯ И НАУМ КОСТИ (КОСТОВИ)

Мария Василева Ташкова (по първи съпруг Панайотова Станчова), родена в 1865 г. — с. Черна (Чирна), Северна Добруджа, дн. Румъния; починала след 1936 г. — с. Черна [?]. Майка на известния румънски пост от български произход Панайот (Панаит) Станчов — Черна.

Наум Костов, роден в 1854 г. — Охрид, Македония, дн. СФР Югославия; починал след 1936 г. — с. Черна [?]; участвува в четите на дядо Желью Чернев (1871) и на Панайот Хитов.

Притежават имоти в с. Черна и се занимават със земеделие.

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 243.

Източници

За фондообразувателите: Капитанов, Хр. Панайот Станчйов — Черна. Живот и творчество. Базарджик, 1936, 81 и сл.; Христу, В. Панаит Черна. — Нов живот, 1, № 7, 1 февр. 1936, с. 2; Чилингиров, Ст. Добруджа..., с. 188.

Пбуликации на документи: Капитанов, Хр. Цит. съч., 219 и сл.

Запазени са 15 писма (илюстровани и пощенски карти), изпратени от П. Станчов — Черна от Мюнхен, Берлин, Лайпциг, Букурещ и др. до родителите му със сведения за: следването му в Берлин, желанието му да завърши по-скоро образованието си и да се завърне в отечеството си; здравословното му състояние; впечатленията му от Мюнхен и Виена; уреждането на някои семейни въпроси и др.

Силюстрована картичка [И.] Гарабет от Букурещ съобщава на П. Черна в Синая, че го очаква да пристигне.

Запазени са и две изрезки от вестници със съобщение за предстоящото излизане на биографичен очерк за П. Станчов — Черна в „Добруджански глас“ от Христо П. Капитанов и статията на Димитър Н. Минчев „Из кореспонденцията на поета П. Станчйов — Черна“ (1935).

Ф. 504[1]; 7 док.; 1880... 1887 г.; инв. оп. IIД; пост. 1948 г.; бълг. и гр. ез.

ПАНАЙОТ КАЛЧЕВ

Търговец от Сливен.[2]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Във връзка с дейността на П. Калчев са запазени няколко разписки, „магазинен билет“ и запис, издадени от Кметството, Финансовото и Акцизното управление и Земеделската каса в Сливен. Те дават сведения за: платено мито при износ на спиртни напитки; налагане глоба за продаж-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 247.
[2] Засега не са намерени никакви данни за фондообразувателя.

ба на вино без разрешение; вземане суми под лихва; плащане данъци (добавъчен, църковен и др.); внесен приход за 1881 г.; и др.

Намира се и сметка, писана от фондообразувателя, в която са отбелязани броят и цените на някои стоки (ямурлуци, аби, антерии, гайтани, пояси, потури, елечета и др.).

Ф. 505[1]; 65 док.[2]; 1802... 1941 г.; 1 инв. оп.; пост. преди 1924 и в 1956 г.; българ. и рус. ез.

ЗОГРАФСКИ МАНАСТИР

(Основан в края на IX или в началото на X в.)

Български манастир в северозападната част на п-в Атон, Гърция, един от най-големите и старинни манастири; основан от тримата братя славяни Мойсей, Аарон и Иван Селима от Охрид. Български религиозен и културен център. Тук Паисий Хилендарски завършва своята „История славянобългарска" (1762); в манастира работят видни български духовници — просветители и книжовници — Йоаким Търновски, Евтимий Търновски, Теодосий Търновски и др., възрожденски дейци — Неофит Хилендарски Бозвели, Иларион Макариополски, Пимен Софийски, Козма Зографски и др. В библиотеката на манастира се пазят царски хрисовули и грамоти, старопечатни книги, богата възрожденска кореспонденция, стари манастирски кондики и много други ценни документи.

Източници

За фондообразувателя: Болутов, Д. Български исторически паметници на Атон. С., 1961, 42—123; Гълъбов, Г. Д. Света гора. Българската Света Обител „Зограф". С., 1930.

Публикации на документи: Ковачев, М. Зограф. Изследвания и документи. Ч. 1. С., 1942. 383 с.

Кореспонденцията от манастира е представена с две писма — до йеродякон Амвросий в Кишинев във връзка с дейността на йеромонах Антим Зографски: преподаването на славянски език в манастира, преводите от гръцки на славянски език, предложението на патриарха Антим да преподава славянски език в богословското училище на остров Халки; и до Партений Полянински в мана-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 453.

[2] С изключение на 5 оригинални документа фондът се състои от фотокопия.

стира Ватопед [?] — за невъзможността да се изпрати парична помощ — на него и на заточения там Паисий Пловдивски.

Писмата до манастира са от: архим. Акакий Зографски, Александър Екзарх (Бейоглу), Атанасий Атанасов, Г. Н. Батачки, Миленко Блатешницки, епитроп Волчо Бояджи, Н. П. Василиев, Еню Димитров, Константин Динков, дякон Евстатий Хилендарски, Лазар Златович, Николай Йоанов, Йосиф (игумен на Рилския манастир), Иларион Макариополски Хилендарец, Йоаким (игумен на Дебърския манастир „Св. Йоан Предтеча"), схимонах Касиян от Рилския манастир, жителите на Кукуш, Дебърския манастир „Св. Бигор", Андрей Муравьов, Неофит Рилски от Рилския манастир, хаджи Велико Пенчович, Партений Полянински, поп Йоан Иконом, българи от с. Раостуша[1], Иванчо, Пенчо и Ив. А. Семови, Илия и Димитър Станови, Никола М. Тошков, Х. П. и Н. П. Тъпчилещови и Д. Ив. Гешоглу, Църковното представителство в Пазарджик, Огнен х. Василович, Яко Ценков, Йоаникий Яковлев Чемерикич. Те съдържат сведения за: изпращане на сп. „Български книжици", в. „Дунавски лебед", „Цариградски вестник", книги, парични суми в манастира; даване под наем или продажба на метосите на манастира във Видин, Пазарджик, Дупница, Сливен и Търново; изпращане на български младежи на учение в Русия с манастирски пари; организиране на поклонничества до Зограф; ремонт на манастирските сгради; парични помощи за изграждане на български училища в Солун (1862), Кукуш (1858), Търново (1847 . . . 1858); дейността на Неофит Рилски като преводач и книжовник; смъртта на братя Миладинови; напечатване на учебни помагала в печатницата на Руския манастир в Света гора за нуждите на училището в Солун; църковния въпрос; създаване на българска община в Солун (1862); манастира „Св. Георги" до Кукуш, който трябва да бъде спасен от гръцка власт; за служби на славянски език в църквата в Кукуш; смъртта на игумена на руския скит „Св. Андрей" (в пределите на Ватопед) — Висарион и избирането на нов игумен; закупуване на място за черква в Русе (1857); молба за заем на Партений Полянински и Панарет Пловдивски от манастирските братя; изпратени църковни принадлеж-

[1] Вероятно става дума за с. Раостоше, Реканска каза.

ности и богослужебни книги от манастира Зограф за църквата в с. Раостуша, и др.

Един тефтер със сметки за приходите и разходите на доходоносното здание на Зографския манастир в София (1936—1941) и приписка на йеромонах Кирил Пейчинович към богослужебна книга (октоих) от Марковия манастир в Скопие документират дейността на манастира.

Ф. 506[1]; 38 док.; 1865 . . . 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1969 г.

ПЕТЪР ДИМИТРОВ КОЖУХАРОВ (КОЖУХАР)

(Роден в 1860 г. — Сливен; починал след 1907 г. — Сливен ?)

Стопански деец от следосвобожденската епоха; майстор — кожухар в Сливен.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Документалните материали, съдържащи биографични данни, са във връзка със сключения брак между Петър Димитров Кожухар и Кина Г. Х. Драганова (1889). Представа за материалното му състояние дават акт и свидетелство за притежавани недвижими имоти.

Кореспонденцията до фондообразувателя е малобройна и има частен характер.

Във фонда са запазени две свидетелства от кожухароеснафското сдружение в Сливен, с които П. Кожухаров се признава за майстор — кожухар (1898).

Съхраняват се и документи на членове от семейството му с биографичен характер — на Димитър Петров (син), Анастасия Петрова, Пенка Петрова, Петрана Петрова, Ташка (Таша) Петрова и Янка Петрова (дъщери). Това са: свидетелства и удостоверения от Сливенското основно народно училище и от V класно девическо училище, кръщелни свидетелства и свидетелства от Сливенското

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 697.

градско общинско управление за освобождаване от училищна такса и безплатни учебници поради бедност.

Към документалните материали от, до и за други лица се отнася акт за продаден от Ат. Желев на Андон Господинов недвижим имот.

Ф. 507 — Майор Димитър Азманов — предаден в ЦВА — В. Търново с протокол от 17. VI. 1977 г.

Ф. 508 — Петър Марков Тантилов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 509; ок. 400[1] док.; 1903... 1983 г.[2]; 1 инв. оп.; пост. 1942[3] и 1983 г.; бълг., тур. и фр. ез.

ДИМИТЪР СТАМАТОВ МОМЧИЛОВ

(Роден в 1881 г.[4] — с. Чанакча, Чаталджанско; починал в 1944 г. — Шумен)

Юрист; учи в родното си село, в Одрин и Цариград (1895—1902); завършва Правния факултет на Цариградския университет (1909); съдия в Битоля (1909—1912); адвокат (1914... 1941); председател на Българската комисия на бежанците в Тракия (1913—1914); участник в Първата световна война (1914—1918); секретар при Българската екзархия (1919—1925); учител в духовното училище „Нюваб“ в Шумен (1938—1942)

Източници

За фондообразувателя: Д-р Петър Берон и Одринската българска мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“. Сборник от статии и документи. Съст. Ив. П. Орманджиев и д-р Ив. Ст. Пенаков. С., 1958, с. 463 (№ 342); документите от фонда.

---

[1] В този брой са включени и новите постъпления от фонда и отделените от ф. № 27 — необработени засега.

[2] След смъртта на фондообразувателя са запазените за него спомени, нотариални преписи на документи, свързани с дейността му и материали от и до негови близки

[3] По-голямата част от материалите са извадени от ф. № 27 (Братя Робеви и синове).

[4] Има различия в годината на раждане.

От биографичните материали за фондообразувателя се намират: диплом за ученето му в Цариградското (Юскадерско) лицейско училище (1903); студентска книжка и диплом от Правния факултет на университета в Цариград (1907—1908); паспорт за престой в България (1909); покана за женитбата му със Ст. Хаджиилиева (1910); кръщелно свидетелство (1914); удостоверения за българската принадлежност на семейство Стаматови, издадено от Българската екзархия в Цариград (1930) и за закриване досието на Ст. и Д. Стаматови като чужди поданици, издадено от Дирекция на полицията в София (1938); визитни картички. Няколко разписки, сметки и др. са във връзка с материалното му състояние.

Запазените чернови на писма от Д. Стаматов са адресирани до: Директора на Българската гимназия в Битоля, Екзерх Йосиф I, Н. Мушанов, Р. Радева, П. Янев и др. Те дават сведения за: назначаването му като съдия в Апелативния съд в Битоля и желанието му да заеме учителско място (по турски език) в Българската гимназия там (1909); молбата му да бъде назначен като юрист в Битолското консулство (1911); лошото положение на учителите, тежкия живот на българското население в този край и др. Споменава се и за: предстоящо гостуване на студенти от Софийския университет на студенти в Цариград (1909); учителите от с. Чанакча М. Николова, Д. Стоянов, Г. Петрунов и др.; и др.

Кореспонденцията (писма, пощенски карти и др.) до фондообразувателя е от: Ст. Бобчев, В. Георгиев, Ж. Гълъбов, Хр. Далчев, д-р А. Димитров, Н. Димитров, Т. Дорев, Ив. Дунков, Д. Дяков, Н. Желев, В. Каваев, Ем. Ляпчев, Ал. Николов, Д. Николов, М. Николова, П. Панайотидес, Ст. Паяков, Д. Попстоянов, Р. Радева, Р. Радомиров и &, А. Разбойников, А. Д. Робев, Ст. А. Робев, К. Самарджиев, Т. Сарандев, К. Д. Стаматов, Н. Стаматов, Ст. Стаматова, Ив. Стоянов, С. Сунда, Х. Франгулов и &, И. Хаджиилиев, Т. Хаджиилиев, Ив. Хамамджиев, Л. Черпански (Янев), С. Шунда, Ив. Янев и др. Тя съдържа сведения за: ученето на Д. Стаматов, Ив. Дунков, В. Каваев и др. в Цариградския университет, Ст. Робев в Правното училище в Солун, Ив. Стоянов в Одринската гимназия, Л. Черпански в Одеската гимназия, И. Хаджиилиев в Монпелие и Женева, и др. (1909—1912); промени в Училищния отдел при Българската екзархия (1909—1910); учебното дело в Ча-

талджанско (училища, учители, училищни инспектори, ученици, методи на преподаване, заплати и пр.); предстоящо отпечатване на учебници по турски език за I, II и III клас от д-р А. Димитров (1910); разпространението на сп. „Летоструй...“, „Родина“ и др. (1909—1910); системата на правораздаване в Османската империя; отношението на гърци и турци към българското население и др. Споменава се и за: панаир в с. Чанакча (1909); минералните бани и открити каменни въглища в Дебърско (1911); тежкото положение на работниците в стъкларската фабрика в Гебедже (1909); празника на Кирил и Методий (1910); доставка на розово масло, цената му и пр.; уреждане на парични взаимоотношения между Д. Стаматов и различни лица; и др.

Няколко визитни картички документират дейността на Д. Стаматов като член-съдия при Апелативния съд в Битоля (1909—1912).

От адвокатската му дейност се пазят: свидетелство за съдимост, издадено от Министерството на правосъдието за добиването право на адвокат (1914); лична карта на Адвокатската колегия в Цариград; визитни картички за адвокатска практика в Цариград и Шумен; и др.

Писмото от 29. IX. 1919 г. на Българската екзархия в Цариград е във връзка с назначаването на Стаматов за капукехая при Екзархийското заместничество. Запазен е и препис на заповедта, с която е определена годишната му заплата.

Дейността на фондообразувателя като учител в турското духовно училище „Нюваб“ в Шумен (1938—1942) се документира от: молба за назначаването му, визитна картичка и нотариален препис (1957) на удостоверение за учителстването му и получаваната заплата; спомени (1983) от Бейтула Ахмедов Шишманов и Салих Мехмедов Бакладжиев със сведения за преподавателската дейност на Д. Стаматов.

Запазен е билет (препис) от 12 рота на 37 пехотен Пирински полк в удостоверение на това, че Стаматов е бил на военно обучение от 1 до 22. IX. 1914 г. Няколко документа характеризират службата му при Ксантийската цензурна комисия (1917—1919).

Две визитни картички удостоверяват заеманата от Стаматов секретарска длъжност при Българските конституционни клубове в Цариград.

Във връзка с участието му в работата на Народно-осигурителното дружество „Балкан — живот“ (1928—1938) се съхранява удостоверение (копие) от Държавния застрахователен институт в София (1954).

Запазен е и списък (чернова) от Д. Стаматов на приложени документи към подадена от него молба за назначаването му на служба до Министерството на вътрешните работи и народното здраве в София (1938).

Във фонда се намират и документи от и до членове на семейството на фондообразувателя: 1. До съпругата му Стефка Стаматова (по баща Георги Хаджиилиева) — писмо (ксерокопие) и две илюстровани карти от Д. Стаматов и В. Робева са по лични въпроси (1913, 1937, 1942); молба (маш. копие) от Ст. Стаматова до Централния военен архив — Търново (1957) да ѝ бъде издадено удостоверение, че съпругът ѝ е служил в българската армия през 1914—1918 г.; служебна бележка от Министерството на външните работи — консулски отдел до Ст. Стаматова, че архивът на „Българското екзерхийско наместничество“ в Цариград се съхранява в „Държавния архивен фонд“ (1958). 2. От документалните материали с биографични данни за дъщеря му Вера Стаматова се пазят: кратка автобиография (1952); кръщелно свидетелство (1931), удостоверения за ученето ѝ в Ксанти (1918, 1919) и за народността ѝ, издадено от Българската екзархия в Цариград (1928), дипломи (ксерокопия) за завършване на прогимназиално, средно и висше образование в Цариград (1926... 1936); некролог по повод смъртта ѝ (1978); и др. Намират се и няколко писма, визитни карти и др. от Народна библиотека — София, Т. Робев и др. Запазени са и: удостоверения, свидетелства, заповеди и др. във връзка с учителската ѝ дейност (1940.. 1957), работата ѝ като референт в Института за рационализация (1950—1954), и като библиотекар в Народната библиотека „Кирил и Методий“ (1962—1963) и като преводач (1971... 1975). 3. Служебна бележка и писмо (ксерокопия) до дъщеря му Радка Стаматова от Народно-осигурително дружество „Балкан — живот“ в София са във връзка с уреждане на осигурителна полица, направена от Д. Стаматов (1944). 4. Разписка за абонирането на брат му Никола Стаматов Момчилов за в. „Отечество“ — Солун (1909). 5.

Лична карта (фотокопие) на тъща му Пинелопи Георгиева Хаджиилиева (по баща Никола Робева).

Ф. 510. Върховен читалищен съюз — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 511[1]; 217 док.; 1865 . . . 1879 г.; 1 инв. оп.; пост. 1969 г.; бълг., англ., арм., гр., евр. и тур. ез.

МАНО ФИЛИПОВ (ФИЛИПОВИЧ)[2]

(прозв.: Мано Шипокли (Шопокли), Мано Самоковли, Мано Шипочанина)

Стопански деец от втората половина на XIX в., преселник от с. Шипочане, Самоковско; живял в Самоков.

Източници

За фондообразувателя: Христофоров. А. Самоков. С., 1962, с. 21; документите от фонда.

Няколко документа съдържат сведения за материалното състояние на фондообразувателя (1866—1876): разписки, тескере за извършено преброяване на овцете му, разрешително за ремонт на къщата му, протестна бележка до Панайот [Ерикоглу] от Люлебургаз за невърнат дълг.

Запазените писма от фондообразувателя (1865—1876) са отправени до: сина му Христаки Манов (София, Одрин, Самоков), до Атанасаки А. Стоянович (Цариград), до Стоян (Дупница), до финансовото управление в Самоков. Те са във връзка с търговската му дейност: някои цени на стоки, уреждане на документите за продажбата на негови пасбища в Рила планина — местността „Заварчица".

Между авторите в кореспонденцията до него (1866—1876) са: дервиш Абдулах, Али (Пазарджик), Ан-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 695.

[2] Данни за годината и мястото на раждането и смъртта му засега не се намериха.

гелаки (Люлебургаз), Апостол (Люлебургаз), Апостол Безирджи (Нова Загора), Илия Георгиев Баров (Панагюрище), Раде Георгиев Мазник, Стоян Георгиев (Люлебургаз), Васил (Дупница), Стоян Георгиевич (Джумая ?), Панайотис Георгиу Ерикоглу ([Люле]бургаз), Г. Йоану (Одрин), Йорги (Цариград), Янко К. Камбаджи (Чаталджа), Христо Манов (Дупница, Пловдив, Одрин), Мехмед Кямил, Мухарем Рахми, Михаил (Пловдив), Йован Неделов, Николаки (Пловдив), Смилкьо (Кюстендил), Михал Стойневич (Пловдив), Сюлейман (Пазарджик), Халил — каймакам на Пазарджик, Янали дервиш (Метрес), които съдържат сведения за продажба на овце, наемане на овчари, даване под наем на пасбищата на Мано Филипов в Рила, търговия с ечемик, закупуване на вълна, продажба на мера, изплащане на полици и на данъци за овцете.

Търговската дейност (1866—1876) на фондообразувателя е представена в следните документи: разписки и удостоверения за закупени овце от селата Тополница, Саръ яр, Баланово, Големи Върбовник, Яково; тескере на Мано Филипов за пътуване от Самоков до Цариград; разписки за платени такси за изпратени суми и за взети назаем пари; удостоверения за прехвърляне на овце и агнета на фондообразувателя от Дюкянджи баши, Люлебургазко и от Старо Ерегли за Самоков; удостоверение за заплащане престоя на овце в мерата на М. Филипов; удостоверение за продадени волове от Филипов на Али бей от Пловдив; разрешително за превоз на спиртни напитки от Пазарджишко за Самоков.

Съхранени са и документи във връзка с членове от семейството на фондообразувателя: 1. Синът му Христо (Христаки) Манов (Манович). Към документите за материалното му състояние (1874) се отнасят: договор за даване под наем на пасбищата му в Рила на каракачанина влах Георги Стамов, молба до Самоковското управление, разписки за платени такси за изпратени до различни адресати писма.

Запазени са няколко документа от Христо Манов. Писмата до него са писани (1867—1879) от: Андон Безирджи (Люлебургаз), Панайотис Георгиу Ерикоглу (Одрин, [Люле]бургаз), Стаматис Йоану Кокинос (Лозенград), Алфонсо Кребире (Пловдив), Жельо (?) Ланчев (Пловдив), Йоргаки Мавроди (Лозенград), Христо [Марчоолу?] (Самоков), Ханджи Ма[н]чо (Цариград), Николай

Самоковли, Ованес Керазоглу (Визе), Николаос П. Папа (Радомир), Апостолос А. Пезирджоглу (Люлебургаз), Петков (Пазарджик), Петкович (Пловдив), Михал Стойневич, Стоян (Цариград), Атанасаки [А.] Стоянович (Цариград), Тевкид (Одрин), Фереахи (?) (София), дервиш Яндали (Кулали) относно: закупуване на овце; продажба на мерата на Христаки Манов в Индже кьой; наемане на мера за пасбище на овцете; търговия с коне, крави, пшеница и ечемик; закупуване на ечемик за храна на овцете; цената на зърнени храни; изпращане на пари; продажба на вълна.

Свързани с търговската дейност (1866—1874) на Христо Манов са: разписки и полици; тескере на Христо Манов за пътуване от Чаталджа до Самоков; две разрешителни за носене на оръжие при търговията с добитък; удостоверения за закупуване на агнета и овце от селата Плачево, Падина, Тополница, Върбовник, Дупница; сметки за овце, разписки за платен данък на овцете и др.

Запазени са: тескере за пътуване от Самоков до Цариград на ученика Георги Манов (син); телеграма и писмо до него — от Христаки Манов и от джелеп дервиш Абдулах относно търговия с овце.

Между документите от, до и за други лица (1868—1874) се намират: писмо от Барган, син на Дисехан за продажба на хан в Дупница; три тескерета за пътуване: на чобан Захо Гьоргов — от Самоков до Цариград, на чобан Иван Митев — от Самоков до Цариград и на Ришто Стаменков — от Самоков до Пловдив; проектодоговор за даване на пасбище под наем на няколко турци; няколко удостоверения за закупуване на овце — от Анакия — с. Клисура, Горноджумайско, от Рата — Пазарджик, от търговеца Васо — Дупница, от Никола Лигораши — с. Рила; квитанция от митницата в Цариград за събрано мито от описаните в документа стоки; писмо от Осман Испахи с частен характер; чернова на политическа статия, вероятно попаднала във фонда случайно.

Ф. 512; 945 док.; 1866 . . . 1941 г.; пост. 1957, 1958, 1971 г.; бълг., англ. и тур. ез.

АЛЕКСИ (БРАНКО) ПОПАНГЕЛОВ ЦАНКОВ (ЦАНОВ, ЦЕНОВ)

(Роден в 1850 г. — с. Котеновци, Ломско; починал в 1935 г. — Лом)

Деец на националноосвободителното движение през Възраждането; учител, общественик, книжовник и читалищен деец (1864—1934); участник в Руско-турската война (1877—1878); след Освобождението служител в съдебното ведомство, окръжен управител във Видин; народен представител.

Източници

За фондообразувателя: Дамянов, С. Ломският край през Възраждането. С., 1967, 88 и сл.; 100 години културен живот в град Лом. С., 1961, с. 85, 301, 302; Юбилеен сборник 1856—1926 на читалище „Постоянство" в гр. Лом. Лом, 1927, 32, 44, 60.

Запазените в архива спомени на Алекси Попангелов съдържат биографични сведения за фондообразувателя: произход и родословие на рода на Попангелов; ученето му в родното му село, Лом и Роберт колеж в Цариград; работата му като пътуващ книжар в книжарницата на Хр. Г. Данов в Русе; емигрирането му в Румъния и участието му в Руско-турската война 1877/78; положението на българския народ под турско робство и борбата му против гръцкото худовенство през Възраждането; създаване в Лом на „Дружина от смели борци" и нейния състав (1874). Спомените съдържат данни и за престоя на А. Кънчев в Русе 1872 г.; оказано му Ал. Попангелов съдействие при снабдяването му с паспорт; самоубийството на А. Кънчев на пристанището в Русе; дейността на участниците в революционното движение — П. Берковски, М. Маринов, Атанас и Арсений Нацови, Д. Ангелов, Божан Кантарджията, Кирил Ботев, Иваница Данчов и др. Старозагорското въстание 1875 г., учебното дело в Ломско преди Освобождението; учителя Никола Първанов; обликът на българското село преди Освобождението (нрави, обичаи, характер, бит); търговия с добитък; опажаряване на църквата в с. Котеновци, Ломско, от кърджалии; заселване на черкези през 1861 г. в Ломския край; опълченци от Ломско и др.

Няколко тефтерчета и квитанции за лични сметки осветляват материалното състояние на фондообразувателя.

Писмата на фондообразувателя — чернови и копия — са адресирани до М. Ангелов, П. Берковски, Г. Живков, М. Маринов, Н. Първанов, Д. Ралчев и др. и засягат следните въпроси: ученето му в Роберт колеж; състоянието на учебното дело в Ломско преди Освобождението; арестуването на Тома Кърджиев (1872); пътуване на Д. Ангелов до Цариград (1874); участието му в Руско-турската война 1877/78; противонародната дейност на митроп. Доротей; участието на Д. Ангелов, П. Берковски, Д. Маринов, Качо Торнтов в националноосвободителното движение; административно преустройство след Освобождението; провеждане на избори; посещение на ген. Дондуков в Лом през 1878 г. и др.

Писмата до Алекси Попангелов са писани от Д. Ангелов, Н. Алтимирски, П. Берковски, Г. Болерски, Д. Бочаров, К. Вакарелски, М. Върбанов, К. Ганчев, Ив. Ев. Гешов, Г. Живков, Н. Живков, В. Живкова, М. Маринов, К. Пишурка, Д. Ралчов, Н. Ралчов, И. Щърбанов и др. Те съдържат сведения по следните въпроси: ученето на фондообразувателя в Роберт колеж в Цариград; учителстването му в с. Вълчедръм; тържества в Лом след провъзгласяването на църковната независимост през 1870 г.; учебно и читалищно дело в Лом през Възраждането; създаването на дружина „Добра надежда“ от българчета, учещи в Белград; учебна програма, учители и система на обучение във Военното училище в София; получаването в Лом на сп. „Училище“; училищно и читалищно дело в Русе; българчета на учение в Русия; ученето на Д. Ангелов във Виена; заслугите на Н. Първанов за развитие на учебното дело и предстоящо издаване на книга за дейността му; статия за Н. Първанов в „Училищен преглед“; арестуването на Т. Кърджиев 1872 г.; избирането на Антим I за български екзарх; пътуване на Н. Живков до Цариград 1872 г.; процес срещу Г. Живков в Търново 1879 г.; сведения за Вела Живкова и М. Маринов; противонародната дейност на митроп. Доротей; системата на правораздаване преди и след Освобождението на България; административно преустройство в новоосвободената държава; системата на избори; Учредително и Първо обикновено народно събрание; борба между либерали и консерватори за власт; злоупотреби на кметовете и

държавните чиновници; въвеждане на десятъка; дейност на земеделско дружество „Орач“ в Лом; дейност на Ломската дружба в София; пътуване на Ал. Батенберг до Виена 1879 г.; финансовата криза в България; военният бюджет 1901 г.; и др.

Във връзка с дейността му като учител са запазени писма и изложения, съдържащи сведения за: учителстването му в с. Прогорелец; учебното дело в Ломско преди Освобождението; морала на българското население; заселване на черкези 1861 г.; грабежи и злоупотреби на черкезите и пр.

От дейността му като служител по съдебното и административното ведомство има запазени писма, актове, списъци, доклади, изложения и др., които съдържат следните данни: Временно руско управление и присъствие на руски юристи в България; съдопроизводството в Княжеството и Източна Румелия; дейността на фондообразувателя като член и председател на Окръжния съд в Лом, председател на Окръжния съд в Стара Загора и Оряхово, член на Окръжния управителен съвет в Лом, член на Окръжния съвет и окръжен управител във Видин и др.; преврата 1881 г.; Съединението и Сръбско-българската война 1885 г.; общински избори в Лом (1896); партизанщина при провеждане на избори в Лом и Берковица; определяне, проверяване и обозначаване на границата между България и Сърбия (1901); състояние на сръбската войска; българо-сръбски политически отношения; злоупотреби при отчуждаване на имотите на частни лица; монети в обръщение след Освобождението; здравословното състояние на Ал. Попангелов и др.

Има запазени и група бележки, списъци, актове и разписки във връзка с дейността на Ал. Попангелов като правителствен контрольор по събиране на десятъка в Ломското окръжие 1880 г. (за количеството на десятъка, събиран от различните села, злоупотреби при събирането му и недоволството на селяните, облагането на манастирите с десятък и пр.).

Съхраняват се и документални материали, свързани с дейността му като член на Народно-либералната партия и народен представител. В тях има данни за: положението на българския народ под османско робство; ролята на интелигенцията в борбата за културно-

национална самостойност; уредба на Княжеството и на Източна Румелия след Освобождението; Временно руско управление; обществено-политическо развитие след Руско-Турската война (Първо и Второ обикновено народно събрание, борбата между Либералната и Консервативната партия, приемане на конституцията, превратa през 1881 г., управлението на Ст. Стамболов и К. Стоилов); избирането на Ал. Попангелов за председател на клуба на Народно-либералната партия в Лом; избор на ръководство и съставяне на устава; избирането му за народен представител; фалшификации по време на избори; недоволство на народните маси от десятъка; откриване на жп линия София — Варна.

От обществено-политическата дейност на фондообразувателя са запазени документи относно: членуването на Ал. Попангелов в читалище „Постоянство“ — Лом и „Отец Паисий“ — с. Котеновци, „Просвета“ — с. Прогорелец; подарени от него книги и списания за читалищните библиотеки; ролята на читалищата в миналото; 70 г. юбилей на читалище „Постоянство“ в Лом и дейността му преди Освобождението; дейността и заслугите на Никола Първанов; учебното дело през Възраждането; създаване на дружество „Братство“ — Лом; четата на Христо Ботев; Сръбско-турската война 1876 г.; Руско-турската война 1877/78; избора на Ал. Батенберг за български княз; превратa 1881; участието на Попангелов в пренасяне костите на Г. С. Раковски; набиране на доброволци за Мелнишкото въстание 1895 г.; събиране на пари и помощи в Лом за подпомагане на въстаниците; решенията на Втория македонски конгрес (1895); смъртта на Тр. Китанчев; цели, програма и печатни органи на съюза „Отец Паисий“; получаване на сп. „Отец Паисий“ в Лом; сведения и за П. Каравелов, М. Маринов, Н. Първанов, Д. Ангелов, Ст. Заимов, Н. Обретенов, В. Левски и др.; сведения за гр. Вършец.

Във връзка с дейността на Ал. Попангелов е и един ръкопис, който съдържа сведения за град Свищов и политическите събития, свързани с този град, за периода преди Освобождението на България от османско иго; отзвукът на Критското въстание сред свищовската младеж; създаването на частен революционен комитет; хода на борбата за църковна независимост; създаването на БТЦК, четата на Филип Тотю, Втора българска легия, четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа; основаването в Браила на Българско книжовно дружество и др.

С културно-просветната, издателската и публицистичната дейност на фондообразувателя са свързани около 90 писма, договори, статии и др., съдържащи сведения за: живота и дейността на П. Берковски; издаване и разпространяване на спомените на Берковски; дейността на възрожденеца Никола Първанов; създаденото от него ученическо дружество в Лом (1868); връзките му с В. Левски и Г. С. Раковски; учебното дело преди Освобождението; Кримската война 1853—56; положението на българския народ под османско иго; политиката на Русия към България; политическата обстановка в страната след Освобождението.

Материалите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до баща му — поп Ангел Цанков и дъщеря му — Стоянка Ал. Попангелова и засягат материалното състояние и дейността на поп Ангел Цанков, датата на смъртта на Ал. Попангелов и др.

Ф. 513; 61 док.; 1927 . . . 1935 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.; бълг. и нем. ез.

ХРИСТО ИВАНОВ КАЛЧЕВ

(Роден в 1869 г. — Котел; починал в 1935 г. — София)

Известен агроном — завършва висше земеделско образование във Виена; учител и директор на Средното земеделско училище в Образцов чифлик (1899) и земеделското училище в Садово (1908); главен инспектор по земеделие и земеделско образование при М-вото на земеделието и търговията; служител в Българска земеделска банка; има заслуги за откриване на Агрономическия факултет в София; председател на българското земеделско дружество и редактор на периодичните му издания. Автор на трудове и статии от земеделскостопански характер в сп. „Орало“ и „Земеделие“.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Ботев, С. и Й. Ковачев. Земеделска енциклопедия. Т. 1. С., 1936, 618—619; Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 254.

Запазените две писма от фондообразувателя са до частни лица и засягат: износа на сливи от България и възможността в бъдеще да бъдат изнасяни и други селскосто-

пански произведения (спанак, дини, пъпеши и др.); високия данък занятие и невъзможността той да бъде платен.

От дейността на фондообразувателя като агроном има няколко ръкописа, статии и реферати, които засягат: ръста на земеделското производство в Европа: земеделската криза в Германия (разоряване на земеделците, данъчно облагане, обезценяване на марката, организация на земеделския кредит и други кредитни институции в Германия); предприетите мерки за увеличаване добивите от пшеница в Италия; селскостопанското производство през 1925 г. и вноса на жито в страната; кратки сведения за производството и търговията на рапицата и рапичното масло (за проникването ѝ в България, засята площ, производство на рапично семе, употреба, цена и пласмент, внос на рапично масло, търговия и др.); необходимостта от подготвяне на закон за комасация на земята у нас; причините за влошеното положение на селското население (данъчната система в България, задълженията на селяните, разоряването им); продуктивността на селското стопанство; производството и консумацията на жито; ролята на земеделските кооперации; необходимостта от основаване на земеделски камари у нас; земеделските камари в чужбина; износа на овощия за Австрия; селскостопанската криза у нас (данъци, дългове на земеделските стопани и пр.); отбиването на трудовата повинност при построяването на нови железници и пристанища; постъпилите приходи от горите; необходимостта от земеделско образование; основаването в София на Младежко дружество за стопанско и културно повдигане на селото (характер, състав, управление, програма на селскостопанската секция при дружеството); организирана от Кюстенджанската българска община етнографска изложба.

Запазени са и бележки на Хр. Калчев със свободни преводи от стихове и мисли на Гьоте, Хайне, Волтер, Софокъл и др.

Ф. 514; 56 док.; 1882 . . . 1920 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.; бълг. и нем. ез.

АТАНАС ПЕТРОВ ДАНЕВ–ХИТОВ

(Роден ок. 1851 г.; починал след 1920 г.)[1]

Осиновен племенник на П. Хитов; ученик в Браила, Белград и Болград преди Освобождението; учи в Юридическия факултет на Университета в Одеса; участник в Сръбско-турската война (1876); след Освобождението — служител в съдебното ведомство.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Стоянов, М. Когато Пловдив беше столица. С., 1973, с. 137; Ферманджиев, Н. Родови хроники. С., 1977, с. 51.

Няколко разписки за платени такси и данъци са във връзка с материалното състояние на фондообразувателя.

Запазената кореспонденция е малобройна. В писмата на Е. Бехер, В. Маринов, Д. Мишков, Н. Радев, П. Хитов има данни за учението на Стилияна Хитова в Германия, за участието на А. Хитов в Сръбско-турската война 1876 г. и др.

Запазена е и неголяма група телеграми, които имат поздравителен характер (по случай навършване на 25 г. служба в системата на правосъдието).

Няколко писма и заповеди са във връзка с назначаването на Ат. Хитов за заместник-главен прокурор на Източна Румелия и заместник председател на Върховния съд в Пловдив, както и за съветник при Върховния съд в Пловдив.

От дейността му като член на Върховния касационен съд е запазено писмо във връзка с уволняването му от тази длъжност.

Между документалните материали от, до и за членове от семейството му има един запис във връзка с материалното състояние на Кортеза Хитова — негова съпруга и телеграма и писмо с поз-

[1] Засега не можахме да установим мястото на раждането и смъртта.

дравителен характер (също във връзка с неговата 25-годишна служба в системата на правосъдието).

Ф 515[1]; 4 док.; 1912—1913 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.

БЕЛЕЗАР КАРАКАШЕВ

(Роден в 1865 г. — Свищов; починал в 1949 г.)[2]

Окръжен управител в Плевен в началото на 20-те години на XX в. Съдействувал за направата на музеите в Плевен, Пордим и Гривица.

Източници

За фондообразувателя: Опис на сб ПС. Ч. 1, с. 125.

Запазената част от архива се състои от кореспонденция. Автори на писмата до Каракашев са: подпор. Ненов, пор. Попов, кап. Стоянов и П. Христов. Те засягат: героизма на българските войници през Балканската война (1912 г. — на линията Лозенград — Одрин); високия морален дух на войниците и успехите на българската армия; военните неуспехи и отстъплението на турските войски при Гечкенли, Селиолу, Петра, Ериклер и др.; боевете на 15—20 октомври 1912 г.; проявената храброст в нощните боеве и атаките „на нож"; операцията за завземане на линията Люлебургаз—Караагач—Бунархисар; подновяване на военните действия на 21 януари 1913 г.; боевете при Булаир; неуспеха на десантната операция на турското военно командуване от 26 януари 1913 г.; отстъплението на българските войски от позициите при Чаталджа; разположението на българските войски на фронта; участието в бойните действия на Македоно-Одринското опълчение; получените писма и похвали от Русия и цяла България във връзка с военните успехи на българската армия през Балканската война; териториалните претенции на Румъния към България и пр.

---

[1] Фондът е регистриран първоначално под № 728.

[2] Засега не са открити данни за мястото на смъртта му.

Ф. 516; 78 док.; 1900 . . . 1920 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.

АТАНАС КАБЛЕШКОВ[1]

Стопански деец от началото на XX век.

Източници

За фондообразувателя и фонда: документите от фонда.

Материалното състояние на фондообразувателя е представено от няколко разписки, бордера, квитанции и др. във връзка с дадени в заем пари, уредени плащания и др.

Автори на писмата (1911—1920) до А. Каблешков са Зл. Божков и К. Божков. Те засягат следните въпроси: уреждане на парични взаимоотношения с фондообразувателя; състояние на имотите на А. Каблешков в с. Кортен; незаконно разораване на негови земи от страна на селяните; отдаване на земя на изполица; покупка на добитък и на ниви, принадлежащи на фондообразувателя; продажба на земя, добитък, вълна; платени заплати; сключени договори между Ат. Каблешков и селяните за изораване на нивите му; обтягане на отношенията между Ат. Каблешков и братята му; водени съдебни дела; извършени сеитбени работи; изкупни цени на бъчвите и др.

Стопанската дейност (1909—1918) на фондообразувателя е представена от група финансово-счетоводни документи, съдържащи данни за продажба на ръж и царевица; изплатени заплати на работниците на Каблешков; водени съдебни дела; покупка на 25 акции от осигурителното дружество „Балкан“ и др.

Във фонда са запазени и материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя. От дейността на Зора Каблешкова — съпруга, са запазени: разписки във връзка с материалното ѝ състояние: писма и телеграми (1915—1920) във връзка с уреждането на парични взаимоотношения, покупко-продажба на имоти и добитък, събиране на наеми от наемателите, финансовото ѝ състояние, затрудненото материално положение на К. Божков — управител на имотите

---

[1] Засега не са установени датата и мястото на раждането и смъртта му.

на Каблешкови и пр. Материалите съдържат податки и за дейността на Зл. Божков — покупко-продажба на недвижими имоти, лихварски операции.

Няколко документа (запис, разрешително и др.) осветляват материалното състояние на С. Д. Каблешков — сродник.

Ф. 517. Никола, Илия Бояджиеви Сребърникови — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 518. Книжарско кооперативно сдружение — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 519. Търговска къща „Б. Дамянов" — Свищов — предаден в ОДА — Плевен с протокол от 31. I. 1978 г.

Ф. 520. Радикално-демократическа партия — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 521. Културно-емигрантско дружество „Тракия" — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 522; 191 док.; 1826[1] . . . 1947 г.; 1 инв. оп. ; пост. 1950 г.; бълг., гр., фр. ез.; част от фонда — в ЦДИА (ф. 1152)

НИКОЛА ТРАЙКОВ НАРЕВ

(Роден в 1888 г. — с. Вранещица, Кичевско (Македония, дн. СФРЮ); починал в 1963 г. — София)

Историк, автор на статии и публикации по въпросите на Българското възраждане и връзките на българи със съседни страни; като слу-

[1] Документите преди рождената дата на фондообразувателя са свързани с научната му дейност.

жител в М-вото на външните работи заема постове в Букурещ и Атина. Познавач на архивите в Румъния и Гърция; преподавател по гръцки език в СУ „Климент Охридски“ (от 1946 г.); нещатен сътрудник на института „Ботев — Левски“, член на Научния съвет на Института за история при БАН; член на Съюза на научните работници от неговото основаване.

Източници

За фондообразувателя: Никола Трайков. Истор. преглед, 1963, № 4, 134—135. [Некролог].

Публикации на документи: АГСР. Т. 3; Тодоров, Н. и В. Трайков. Българи-участници в борбите за освобождението на Гърция. С., 1971. 1019 с.

Кореспонденцията му е представена от едно негово писмо в чернова във връзка с уговаряне продажбата на птици, добитък, яйца и млечни произведения с Перукакис — директор на гръцкия държавен подсектор на продоволствието.

Служебната дейност на Никола Трайков като аташе по печата в Атина и като служител в Министерството на външните работи и вероизповеданията се удостоверява от два документа — покана за прием и правилник за стола на Министерството.

Най-богато представени са неговите изследвания (няколко превода на писма от архива на Г. С. Раковски, непубликувани преписи на документи от гръцките архиви, свързани с дейността на българи, участвували в гръцкото освободително движение през 1821—1828 г. и бележки за положението на светогорските манастири), а също и публикациите на документи — преписи от гръцките архиви във връзка с българите, участвували в борбите за освобождението на Гърция и преводи на писма от архива на Раковски.

Свързана с дейността на фондообразувателя е и запазената във фонда изрезка от вестник, която съдържа статия за Хилендарския манастир.

Към документалните материали с общо съдържание се отнасят три вестника от периода 1937—1941 г. („Le Messager d'Athènes“, „I vradini“ и „Мир“).

Ф. 523[1]; 26 док.; 1842 ... 1875 г.; 1 инв. оп.; пост. 1967 г.; бълг. и тур. ез.

СВЕЩ. ИВАН ПОПГЕРАСИМОВ

Свещеник в с. Боженица, Орханийско през възрожденската епоха[2].

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Голяма група документи са във връзка с материалното състояние на поп Иван Попгерасимов — предимно тапии за закупени имоти в землището на с. Боженица, разписки и др.

За дейността на фондообразувателя като свещеник в Боженица свидетествува едно удостоверение до поп Захария и поп Иван, с което Панчо Лалов им подарява нива в памет на починалия му брат.

Към семейните документи се отнасят разписки и удостоверения на сина му Петър Попов, илюстриращи имотното му състояние.

Документални материали от, до и за други лица са: разписка от Димитър Марков до Стоян Крайчоолу за взети назаем пари и удостоверение до Нино Тамеов за закупен недвижим имот.

Ф. 524; 4 док.; 1901 и б. г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.

ПАНАЙОТ СРЕБРЕВ (СРЕБРОВ)

(Роден ок. 1860 г.; починал в 1951 г.)[3]

Обществен деец и учител; член на Тайния революционен комитет за Съединението в Станимака (дн. Асеновград); предвождал Станимашката чета, взела участие в провъзгласяването на Съединението в Пловдив на 6. IX. 1885 г.; избран за кмет на Станимака през 1893 г., участвува в борбата срещу гръкоманията в същия град; секретар на околийското бюро на Народно-либералната партия в Станимака от 1904 г.; редактор и издател на в. „Дружба", местен вестник на същата партия (1907—1915).

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 665.

[2] Други биографични данни засега не са открити.

[3] Засега не са намерени данни за мястото на раждането и смъртта му.

Източници

За фондообразувателя: Архив на Възраждането. Под ред. на Д. Страшимиров. Т. 2. Документи по Съединението. С., 1908, с. 307; Иванчев, Д. БПП. Т. 1, с. 256; Митев, Й. Съединението 1885. С., 1980, 191, 192; Немски, Ц. Съединението. 1878—1885. Пловдив и Пловдивския край в борбата за Съединение на Южна със Северна България. (Албум). С., 1972, с. 76; Хайтов, Н. Асеновград в миналото. С., 1965, 299, 405.

Към документите с податки за автобиографични данни се отнася ръкописната заглавна страница на спомени, писани от П. Сребрев и озаглавени „Велик памятник за разни приключения от година 1881 — вторий марта с. г. на Панайот Сребрев от Станимака".

Запазено е негово писмо, разкриващо участието му в борбата срещу гръкоманията в Станимака.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като журналист са статиите му „Да се разберем" и „Опровержението на А. Епитропу" — отговор на тези поместени в гръцкия вестник „Идисис ту Ему" (Балкански вести) от 1901 г. и „Нов век". В тях има сведения за: неоснователните обвинения към българите в Станимака относно извършени насилия над гърците; издаваните гръцки вестници; гръцките училища и гимназии, в които децата не учели българска география и история; спечелването на изборите от българите в Станимака; статистика за българското население в същия град; повредени български паметници от гърците; избирането на А. Епитропу за депутат в Българската камара и водената от него кореспонденция на гръцки език като кмет на града; непризнаване Съединението на България от гърците в Станимака; и др. (1901).

Ф. 525. Димитър Попевтимов — предаден в ЦПА с протокол от XI. 1984 г.

Ф. 526; 22 док.; 1815 . . . 1893 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.

ДОСЮ ЙОНКОВ НЕГЕНЧЕТО

(Роден ок. 1835 г. — с. Негенци, дн. кв. на Габрово; починал в 1883 г. — Габрово)

Търговец и производител на сапун и свещи (1867—1883); епитроп на църквата „Св. Богородица" в Габрово (1872).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазена е биографична бележка от Досю Й. Негенцов — внук, с данни за живота и дейността на фондообразувателя.

Във връзка с търговската му дейност са сметките (1867—1883) за дадени суми в заем, за видовете стока, продавана в дюкяна му и др.

Сметката (1872) за доходите и разходите на църквата „Св. Богородица" в Габрово, на която е бил епитроп, разкрива неговата обществена дейност.

За благотворителната дейност на фондообразувателя свидетелствуват списъците (1873) на лицата, които поемат разноските за построяването на мост в Габрово.

Документалните материали, отнасящи се до членове от семейството, са във връзка с: Йордан Досев Негенцов (син) — биографична бележка от сина му Досю Й. Негенцов. Към обществената му дейност се отнася устава на Габровската градска библиотека, в съставянето на който е участвувал; Стойчо Йоанович Късърски (родственик ?) — продавателно (1815) относно извършена продажба на къща и направено дарение на Стойчо от Копривщица.

---

[1] Документите преди рождената дата на фондообразувателя са свързани вероятно с негов родственик, а документите след смъртта — с наследниците му.

Ф. 527; 59 док.; 1898 . . . 1917 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.; бълг. и фр. ез.

Д-Р НИКОЛА ЗОЕВ

(Роден в Карлово ?)[1]

Учител и масон; следва в Нанси (Франция) през 1895 г.; учителствува в Държавната търговска гимназия „Димитър х. Василев" в Свищов (1898—1899); избран за подпредседател на Русенското македоно-одринско дружество (1901); работи в Търговската камара в Русе (1902); член на Масонската ложа в България от 1917 г.

Източници

За фондообразувателя: Списък на всички учители от Държавната търговска гимназия „Димитър х. Василев". — В: Юбилеен сборник на Свищовската държавна търговска гимназия „Димитър х. Василев". 1884—1934 г. Свищов, 1935, с. 90; документите от фонда.

Кореспонденцията съдържа писма до фондообразувателя от д-р Д. Владов, Ив. Цончев и К. Шанов със сведения за предстоящото уволнение на д-р Д. Владов във връзка с дейността и участието му във ВМОК (1898, 1903); благодарността на Ив. Цончев за получените поздравления от членовете на русенското Македоно-Одринско дружество, необходимостта от сплотеност за победа на тяхното дело и за привличане на общественото мнение в Европа и България в подкрепа на македонското движение (1902); мнението на К. Шанов за все по-слабата поддръжка на това движение; опитите на д-р Хр. Татарчев, проф. Л. Милетич и др. за съединяване на вътрешните и външните македонски комитети; и др.

Дейността му като подпредседател на Македоно-Одринското дружество в Русе е отразена в запазените писма: избирането му на тази длъжност (1901); изпратените 50 лв. на плевенското от русенското Македоно-Одинско дружество за пътни разноски на група от седем човека до Курило (1902); отчет и направени разходи от дружеството за 1901 г.; приетите две резолюции, неодобряващи поведението на дружествата, които се стремят към разцепление на македонската организация и желанието на членовете да се свика конгрес, с цел да се прекратят тези раздори (1902).

---

[1] Засега не са намерени повече данни за фондообразувателя.

Членството и дейността му в масонската ложа са документирани в писмото, с което се съобщава, че въвеждането в ложата „Заря“ ще става не само в София, но и в Пловдив (1914). Запазени са: годишник и инструкция за начинаещи на Великата ложа на Франция (1914, 1915); квитанции и сметки за платен членски внос от Н. Зоев (1915...1924); устав и бюлетини с дневния ред на Възпитателния институт „Заря“ (1915, 1916); писмо относно проучването на студента по медицина в Лион (Франция) Петко Момчилов, с цел да бъде приет в масонската ложа (1916); печатно решение, взето на тържествено учредително занятие за образуването на независима върховна масонска организация, наречена „Велика символическа ложа в България“ (1917); статията „Франк-масонството“ — с данни за произхода на масонските организации, велики личности — масони, брой на масоните в различните страни, брой на ложите в континентите, знаковете на масоните, тяхната дисциплина, конгресите им и разглежданите въпроси, за българските масони (1919); зидарски календари за 1919, 1921 и 1922 г. и др.

Ф. 528. Военно министерство — предаден в ЦВА — В. Търново с протокол от 17. VI. 1977 г.

Ф. 529; 7 док.; 1902... 1957 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.

АЛЕКСАНДЪР КОСТОВ ДЪРВОДЕЛСКИ

(Роден в 1883 г. — Враца; починал след 1957 г.[1])

Участник в националноосвободителните борби на българското население в Македония; влиза в състава на четата, предвождана от Хр. Чернопеев; поддържа връзка с Я. Сандански, Г. Делчев и др.

Източници

За фондообразувателя: Делчев, Г. Писма и други материали. Изд. и подг. за печ. Д. Кьосев. С., 1967, 289, 293; Милетич, Л. Движение отсам Вардар и борбата с върховистите. С., 1927, 19, 58; Бор-

[1] Засега не са намерени точни данни за годината и мястото на смъртта му.

бите в Македония и Одринско..., 345, 363; Силянов, Хр. Освободителните борби на Македония. Т. 1. Фототипно изд., С., 1983, с. 87, 461; документите от фонда.

Запазен е документ от фондообразувателя с автобиографични данни.

В кореспонденцията са застъпени следните въпроси: А. Дърводелски да изпрати на Г. Делчев писмото на върховистите и да вземе парична помощ при нужда от Д. Стефанов и Т. Делииванов (1901); за романа на А. Страшимиров „Роби", разкриващ събитията от 1902 г., в които са участвували К. Цилка и мис Стоун (1921, 1942); по лични въпроси. Автори на писмата са Г. Делчев и К. Цилка.

Копието на шифровано писмо (1902) е във връзка с дейността му като участник в националноосвободителното движение на Македония.

Ф. 530. Първо българско акционерно дружество за международен транспорт — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 531; 14 док.; 1891... 1945 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957 г.; бълг. и швед. ез.

РАФАИЛ НАУМОВ БОЯДЖИЕВ

(Роден в 1899 г. — Дебър; починал след 1945 г.)[1]

Търговец; член на Македонската младежка организация „П. К. Яворов" в София (1929); учи в Дебър (1911/1912); търгува с химикали и вълнени платове в страната и Тирана (Албания).

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Материалите с биографични данни за фондообразувателя са следните: военен билет за безплатно пътуване от гара Ямбол до местоживеенето му (1917); удо-

[1] Засега не са намерени точни данни за годината и мястото на смъртта му.

стоверения — за мястораждане, за местожителство в София през 1922 г. и имената на родителите му (1924); за завършване пълния курс на Дебърското българско основно училище през 1911/1912 г. и учителстването на Гаврил П. Търпев в същото училище (1934); упълномощаване на Р. Бояджиев да кумува при венчавка, която ще се състои в Свищов (1945).

Запазените писма до него от баща му Наум Бояджиев са по лични въпроси (1931, 1932).

Във връзка с търговската му дейност е пълномощното и писмата, с които се дават права на фондообразувателя да търгува в страната и Тирана с артикулите на акционерното дружество „Търговия с английски вълнени и др. платове", акционерното текстилно дружество „Мусала" и акционерното дружество за химически произведения в София (1927, 1932).

Удостоверението за членството му в Македонската младежка организация „П. К. Яворов" в София разкрива неговата обществена дейност (1929).

Документалните материали от, до и за членове от семейството се отнасят до Наум Бояджиев (баща) — писмо, в което брат му Ст. Бояджиев описва тежкото си състояние, вследствие икономическата криза (1929); Никола Бояджиев (родственик ?) — кръщелно свидетелство (1901).

Във фонда се пази една полица от 1891 г.

Ф. 532[1]; 6 док.; 1878 ... 1911 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.; бълг. и рус. ез.

ИВАН ПЕТРОВ ЦИВНЕВ

(Роден в 1851 г. — с. Сухиндол, Великотърновски; починал в 1913 г. — с. Сухиндол ?)

Дългогодишен учител в с. Димча и с. Сухиндол; помощник-кмет (1887—1889) и кмет (1889—1890) в родното си село; производител и търговец на вина. Член на Прогресивно-либералната партия и председател на бюрото на партията в Сухиндол.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

---

[1] Първоначално фондът е зарегистриран под № 645.

От биографичните материали се съхранява билет на Иван Цивнев (1878) за свободен пропуск до Свищов, където е изпратен за закупуване на сол.

Дейността на фондообразувателя като помощник-кмет и кмет на Сухиндол се документира от свидетелство, издадено от общината (1894).

Към документалните материали с общо съдържание принадлежат печатни покани на Главната дирекция на статистиката към българските граждани във връзка с преброяване на населението, сградите и домашните животни (1910).

Запазени са и документи за материалното състояние на Драгия Иванов Цивнев (син) — разписка за заплатена сума за превеждане на документ във връзка с ученето му в Германия (1911).

Ф. 533; 101 док.; 1843... 1971 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1958 и 1971 г.; бълг., тур. и нем. ез.

ДИАМАНДИ АНДРЕЕВ ИХЧИЕВ

(Роден в 1854 г. — Велес; починал в 1913 г. — Кюстендил)

Библиограф, архивист, специалист по османско изворознание, дипломатика и палеография; учи в родния си град и в Щип — при Й. Ковачев (1871—1872), а също и във Висшето училище „Мактеби хукук" в Цариград; учител в Тиквешка каза (1873); занимава се с търговия във Велес (1874—1884); преселва се в София през 1884 г.; работи като адвокат в Кюстендил и София; секретар на Окръжното управление във Враца (1885); преводач от турски език към Министерството на външните работи (1890—1895, 1910—1911); уредник на Ориенталския отдел на Народната библиотека в София (1900—1908); проучва и обнародва на български език документите от турските архиви; има принос в проучването на българската история — времето на османското владичество; съставя голям документален том „Турските документи за Рилския манастир" (1910).

Източници

За фондообразувателя: Данчов, Н. Г. и... БЕ, с. 590; Диаманди Андреев Ихчиев. — Бълг. сбирка, 20, 1914, № 7, с. 503; Диамандиев, А. Д. А. Ихчиев. (По случай предстоящата 25-годишнина от смъртта му). — Изв. истор. д-во в София, 1937,

[1] Документът преди рождената дата е свързан с научната дейност на фондообразувателя, а тези след смъртта — с наследниците му.

№ 14—15, 186—194; ЕБ. Т. 3, с. 235; Йорданов, В. История на народната библиотека..., 193, 194, 198, 323, 329; документите от фонда.

Запазени са некролози от семейството му и К. Иречек, писмо и бележка, писани от сина му Александър Ихчиев с биографични данни за фондообразувателя: месторождение, учение, дейност и неговия род (1911, 1913, 1914).

Писмата с преписи до и от К. Иречек (1904... 1910) съдържат сведения за: изпратени книги (писани от Д. Ихчиев) на К. Иречек и неговото мнение за тях; молба за издирване на турски документи в библиотеките във Виена, Будапеща и София, свързани с историята на България и Виена; описание на турските документи, съхранявани в Софийската народна библиотека; значение на запазените турски тефтери от 1604—1872 г.; готовност на К. Иречек да изпрати на фондообразувателя сведения от архивите на Дубровник, ако печата писмата на дубровнишките търговци; запазени преписки в държавния и военен архив във Виена за Осман Пазвантооглу Видински; желанието на К. Иречек да разбере съществуват ли турски документи в Народната библиотека в София за историята на Сръбското въстание 1804—1813 г. и др.

От служебната му дейност е запазено удостоверение за правоспособността на фондообразувателя като адвокат (1889).

Дейността му като уредник на турския архив в Народната библиотека в София се документира от писмо във връзка с направеното му предложение да рецензира книгата „Булгарджа тахсил" — (Турски методи за изучаване на български език) — I част от Халил Али Яверов (1906); изрезка от вестник със статията на В. Шанов „За старите турски архивни книжа в България".

Дейността на Д. Ихчиев като научен работник се документира от лекциите и другите ръкописни материали — „Турски език и литература", „Назначаването за войводи на Влашко и Богданско в началото на 1834 год." (Превод на български език на извадки от турския журнал „Таквими векаи"), „За Румъния — Влашко и Богданско и вълненията, които са ставали там"; превод на турския документ „Худут-наме", издаден от Софийския шериатски съд за границите на с. Суходол, Софийска каза в 1160 год.; историята на Ходжа Саадедин ефенди и др.

Запазени са тетрадки — ръкописи на съставения от Д. Ихчиев Речник на турските думи (1907), както и рецензии от С. С. Бобчев и В. Стойков на трудовете на фондообразувателя „Турски държавни документи за Кърджалиите“, „Принос към въпроса за спахиите в Османската държава и турски документи върху тях“ и др. (1905, 1908, 1910). Във връзка с научната му дейност във фонда се съхранява един екземпляр от обръщението на Александър Екзарх „Надпис ради болгаров“ до Портата и Великите сили: Галия, Англия, Прусия и др. (1843).

Към документалните материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя се отнасят тези за Александър Ихчиев (син). Писмата (1913... 1926) са относно: написването и отпечатването на статия за Диаманди Ихчиев в сп. „Българска сбирка“; съболезнования по повод смъртта на Никола Ихчиев, загинал като офицер на фронта през 1916 г.; исканите от А. Ихчиев справки по разни исторически въпроси; интересът на К. Иречек към ръкописи, намиращи се в БАН; превръщането на Виенския университет в болница през 1914 г., поради което лекциите се четели в здания вън от него; издаването на някои трудове на Диаманди Ихчиев след смъртта му; намаляване работата на печатниците и увеличаване цената на хартията през 1916 г.; възгледите на К. Иречек за Първата световна война и желанието му да продължи изследванията си по български език и славянска филология; работата на Никола Ихчиев по докторския му труд. Кореспонденцията е с автори: Никола Бобчев, Стефан Бобчев, Иван Вазов, проф. Г. Вайганд, В. И. Златарски, К. Иречек, Никола Ихчиев, проф. Пастрнек и акад. Александър Теодоров — Балан.

Никола Ихчиев (син). Биографични документи: некролог от семейството му и спомен, писан от брат му Александър Ихчиев за живота, учението и дейността му (1916, 1971).

От документалните материали от, до и за други лица е запазен некролог за смъртта на акад. Александър Теодоров—Балан (1959).

Ф. 534[1]; 49 док.; 1876... 1939 г.[2]; 1 инв. оп.; пост. 1962 и 1984 г.; бълг. и рус. ез.

ГЕОРГИ МАРИНОВ СЛИВЕНСКИ (СЛИВНЕНСКИ)

(Роден в 1850 г. — Сливен; починал в 1933 г. — София)

Участник в Българското опълчение през Руско-турската война (1877—1878). След Освобождението — административен и финансов служител; дългогодишен председател на Поборническо опълченско дружество „Бузлуджа" — Казанлък.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Във фонда се съхраняват някои материали с биографичен характер: свидетелство за раждане, избирателна книжка, некролог и др.

Към документите за материалното състояние на фондообразувателя се отнасят: актове, удостоверения, протест и др. във връзка с дадените му в Плевенски окръг земи и за притежаван имот в землището на с. Крън: молба от живеещи в София поборници опълченци, сред които е и Георги Сливенски, за раздадените им имоти и групов строеж; молби и определение за пенсията му; квитанции за платени данъци и др.

Автори на кореспонденцията до Г. Сливенски са: капитан Бойдев, Христина Беседина, Петър Ц. Петров и Стоян Ватралски. Интерес представлява най-вече писмото на кап. Бойдев, който иска сведения за 9-та и 10-та опълченска дружина във връзка с написването на история на 23-ти пехотен Шипченски полк.

Едно свидетелство от 5 Казанлъшка дружина на Източнорумелийската милиция удостоверява, че редникът Георги Маринов е служил в 5-та дружина на българското опълчение и е участвувал в боевете при с. Уфланлий и при градовете Казанлък и Стара Загора.

Запазени са също така свидетелства, писмо и бележка, отнасящи се за служебната дейност на фондооб-

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 604.

[2] По-късните документи са свързани със съпругата на фондообразувателя — Мария Георгиева Сливенска.

разувателя към Казанлъшкото военно окръжие и в Българска народна банка — София.

Писмо от канцеларията на Военното министерство и изрезка от вестник (снимка на участниците в VI конгрес на опълченците и поборниците в София) свидетелствуват за дейността на Г. М. Сливенски като председател на Поборническото опълченско дружество „Бузлуджа“ в Казанлък.

Към документите с общо съдържание се отнася списък на доброволческата чета на Панайот Хитов, образувана в Кладово (1876).

Малък брой документи са във връзка със семейството на фондообразувателя:

1. Удостоверения и смъртен акт на Мария Георгиева Сливенска (съпруга).

2. Свидетелство и удостоверение за наследство до Мирчо и Иван Сливенски (синове); бележка от Георги Сливенски до Мирчо Сливенски.

Ф. 535; 9 док.; 1882... 1902 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.; бълг., рус. и гр. ез.

ГЕН. КОНСТАНТИН ИСКРОВ КЕСЯКОВ

(Роден в 1838 г. — Пловдив; починал в 1900 г. — София)

Политически и военен деец, генерал-майор от руската армия; взел участие в организирането на Втора българска легия в Белград (1868). По време на Руско-турската война (1877—1878) е командир на I българска дружина на Българското опълчение. След Освобождението е военен комендант на Пловдив и началник на източнорумелийската милиция (1878—1879); участвува активно в детронацията на Александър I; след контрапреврата (1886) живее в Русия.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Генчев, Н. Възрожденският Пловдив..., 340, 363, 368; ЕБ. Т. 3, с. 391; Стателова, Е. Източна Румелия..., 58, 71, 169, 171.

Бележки, чийто автор е Теофана Тъпчилещова, съдържат биографични данни за фондообразувателя: родно място и семейна среда; учение в гръцката гимназия в Пловдив; учение на Кесяков в Русия с издействувана от княз Лобанов стипендия за Московския университет; служ-

бата му в гвардията на Преображенския полк: срещите му с граф Игнатиев и султан Абдул Азис; членуването му в Славянския комитет в Москва и Петербург; назначаването му за главнокомандуващ на войските в Южна България; преследването му от Ст. Стамболов; заминаването му за Одеса (след 1885 г.); военната му служба в гр. Ровно и произвеждането му в чин генерал-майор. Бележките съдържат данни и за рода Кесяковци и Вълкови, за арестуването на Тодор Кесяков и освобождаването му след застъпничеството на К. Кесяков и Н. Хр. Тъпчилещов (1878).

Във връзка с материалното състояние на фондообразувателя са запазени два документа. Те съдържат данни за участието на К. Кесяков във войната 1877/78 и за раняването му.

Няколко документа се отнасят до сестрата на К. Кесяков — Теофана Тъпчилещова. Те засягат: хладния прием, оказан на К. Кесяков при завръщането му в България; отношението му към Съединението на Княжество България и Източна Румелия (1885); недоволството му от русофобските настроения в България след Освобождението; даденте от Русия морални и материални жертви за освобождението на България; материалното и здравословно състояние на Теофана Тъпчилещова; податки за състоянието на училищата в София; и др.

Ф. 536; 23 док.; 1894... 1936 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.

СТЕФАН СИМЕОНОВ

(Роден в 1856 г. — Търново; починал в 1908 г. — Русе)

Известен търговец, банкер и предприемач в гр. Русе. Учредител и председател на Търговската камара в Русе (1895—1903). Член на Управителния съвет на първото българско застрахователно д-во „България", на българската търговска банка и на АД „Труд". Инвестирал жп линия Русе—Търново. Член на Стамболовистката партия.

Източници

За фондообразувателя и фонда: документите от фонда; НБКМ—БИА, ф. № 153, а. с. 1, л. 173—174.

Автор на запазените писма до фондообразувателя е Д. Петков. Писмата му засягат: отношенията между Д. Петков и княз Фердинанд I; изборите в 1901 г.: уреждането на парични взаимоотношения с фондообразувателя; финансовото положение на Д. Петков, Д. Греков, П. Стамболова; запрещение за продажба на имуществото на Ст. Стамболов; предстояща продажба на чифлик, собственост на семейството на Стамболов; пътуване на Д. Петков през 1901 г. до Карлсбад; и др.

Между документалните материали, свързани със семейството на фондообразувателя, има писмо от Ас. Златаров до дъщерята на Симеонов — Олга Тодорова, с данни за здравословното състояние на Ас. Златаров.

Ф. 537; 2 док.; 1919... 1976 г.[1]; пост. 1958 и 1976 г.; част от фонда в ЦВА — Велико Търново

ЦВЯТКО МИХОВ КАРОЛЕВ

(Роден в 1850 г. — Габрово; починал в 1919 г. — Севлиево)

Търговец. Участник в Априлското въстание (1876) и в Руско-турската освободителна война в 10-та дружина на Българското опълчение. След Освобождението — административен служител.

Източници

За фондообразувателя: Безсмъртни имена на априлци. Велико Търново, 1966, с. 53 (№ 248); Руменин, Р. БО..., с. 249 (№ 4358); НБКМ—БИА, кол. 47 II, арх. ед. 1047, л. 1—15 (пд 1247); документите от фонда.

Публикации на документи: Опис на мемоарни документални източници..., с. 43, № 59 (в анот.).

Към биографичните материали за фондообразувателя може да отнесем родословната таблица на Каролския род, изработена от Илия Габровски (1976).

Участието му в подготовката, хода и потушаването на Априлското въстание е отразено в „Биографията на габровеца поборник и опълченец Цвятко М. Каролев, написана от него саморъчно“ (преди 1919 г.). Има сведения за: връзките му с Цанко Дюстабанов, Еким Цанков, Стефан Стамболов, Никола Кабакчиев и др. (1874—1876); участие в събрания, набиране на средства, доставка на оръжие, излизането на въстаниците на 1 май 1876 г. и срещата им с войводата; водените сражения, раняването на Дюстабанов на 18 май при Марагидик и др.; укриването на Каролев: амнистиране и др.; дейността на Тотьо Иванов Хаджидосев, Христо К. Конкилев, Христо Иванов Партинков, Пенчо Цонев Постомпиров, Гатьо Йонков, Георги Поп-

[1] Родословната таблица е изработена след смъртта на фондообразувателя.

димитров Бочаров, Симеон Петров Матев, Никола Иванов Рясков, и др. Споменава се за: посещението на чуждите консули (английски, руски, френски, австрийски и др.) в Габрово; учението на Цвятко Каролев в Габровската гимназия; Христо Филев и баща му дядо Фильо (Фильо Христов Филев), Райчо Каролев и др.

Ф. 538; 25 док.; 1950 ... 1959 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957, 1958, 1959 г.; бълг., нем. и рус. ез.

ПЕТКО СПАСОВ СМИЛОВ

(Роден в 1890 г. — с. Козлодуй, Оряховско; починал след 1958 г. — София)

Деец на работническото и синдикалното движение (20-те години на XX век).

Източници

За фондообразувателя и фонда: документите от фонда.

Запазените до фондообразувателя две писма (от Др. Коджейков, София и ГК на КПСС — гр. Свердловск) са във връзка с изказана благодарност за изпратените им бележки, засягащи дейността на Н. Грамовски и на Петко Смилов в Германия.

От дейността на фондообразувателя като деец на работническото и синдикалното движение са запазени главно спомени. Те съдържат сведения за: датата, мястото на раждане, семейната среда, учението и революционната дейност на П. Смилов (изпращането му като делегат на РРП (б) на XXII конгрес на БРСДП; срещите и разговорите му с Ленин, Бела Кун, К. Либкнехт, Г. Димитров, Хр. Кабакчиев, В. Коларов, Г. Кирков, Н. Грамовски и други революционни дейци; връзките му с прогресивни емигрантски групи; създаването на българска комунистическа група в Цариград, Москва и Берлин; връзките на П. Смилов с италиански синдикални дейци, участието му в синдикалното движение на Австрия, Унгария и Румъния; работата му в южнославянската комунистическа група в Москва; пленничеството му в Румъния и емигрирането му в СССР; престоя му в Русия по време на Февруарската ре-

волюция и участието му в борбата против контрареволюцията; престоя му в Германия по време на Ноемврийската революция и др.); нелегалното преминаване на българи в Русия; участието на български революционни дейци в Октомврийската революция; дейността на Н. Грамовски в Германия, работата на П. Смилов като преводач в Москва; състоянието на международното работническо движение, Втория интернационал и войната; влиянието на Октомврийската революция в Турция и Италия; първите прояви на фашизма в Италия; демонстрациите в Париж по повод извършените в България зверства през 1923 г., гражданската война в Испания; международното движение в защита на Сако и Ванцети; здравословното състояние на Г. Кирков; положението на селскостопанските работници и работниците чужденци в Алжир; безработицата в Оран и др. Запазени са и спомени на П. Смилов за проф. д-р Ал. Балабанов — за учителската му дейност, особеностите на характера му, водените разговори и др.

Ф. 539; 17 док.; 1900 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.

ЛАЗАР ЯНКОВ САКЪЗОВ

(Роден в с. Горно Броди, Серско)[1]

Учи в Българското педагогическо училище в Сяр (1899/1900), откъдето е изключен след ученическия бунт (1900); установява се на местожителство в Пловдив през 1900 г.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Запазена е тетрадка, която съдържа: прошение, заявление и бележки с автобиографични данни — мястото на раждане на фондообразувателя, учението му в Българското педагогическо училище в Сяр и изключването му след ученическия бунт, желанието да продължи образованието си във френското училище в Пловдив и да работи в Пловдивското общинско управление; по лични въпроси и др. (1900); копия на писма от кореспонденцията

[1] Засега не са намерени повече данни.

му — изпратени от него честитки до Д. Н. Димов и Димитър Ангелов; продавания в Пловдив азбучен указател на законите в българското княжество за 1878—1900 г., издаден от Н. А. Николов (1900); копие на писмото на Янко Л. Сакъзов (баща) до М. Зимбилев относно уреждане изплащането на заем (1900).

Ф. 540; 1104 док.; 1883 ... 1940 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.; бълг., англ., итал., рус., тур. и фр. ез.; част от фонда е в ЦДИА (ф. 515)

ГЕН.-ЛЕЙТ. КЛИМЕНТ ЕВТИМОВ БОЯДЖИЕВ

(Роден в 1861 г. — Охрид; починал в 1932 г. — София)

Буржоазен военен и политически деец; завършва Военното училище в София (1883) и Академията на Генералния щаб в Италия (1895); участвува в Сръбско-българската война (1885) като адютант в щаба на Западния корпус и в Балканските войни (1912—1913) като командуващ Четвърта преславска дивизия; министър на войната през 1912—1913 г. и началник щаб на войската през Първата световна война (1915—1918). Изработва първата релефна карта на България (1927).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 1, с. 365; Ген. Кл. Бояджиев. — Демокр. сговор, 9, № 2609, 16 юли 1932, с. 1; Ген. о. з. Кл. Бояджиев. — Македония, 6, № 1719, 16 юли 1932, с. 1; Мусаков, И. Генерал-лейтенант Климент Бояджиев. С., 1941, 120 с.; Общ годишник на България. С., 1922, № 1, с. 102; Списък на офицерите от българската войска. Действуваща армия. Към 15 януари 1915. С., 1915, с. 74; Стойчев, И. Строители и бойни вождове на българската войска 1879—1941. С., 1941, 19—21, 26; Чилингиров, К. Генерал-лейтенант о. з. Климент Бояджиев (по случай 40 дни от смъртта му). — Родина, 17, № 33 (698), 26 авг. 1932, 2—3.

Към автобиографичните документи на К. Бояджиев се отнася дневник — ръкопис (1899 ... 1902), съдържащ резюмета на военни статии; реч, държана пред войниците от полка по случай празника на победата в Сръбско-българската война, произнесена на 15 ноември 1900 г.; мисли на велики личности; посрещането на княз Александър Михайлович във Варна на 30 юни 1901 г.; водени записки по военно дело и др.

Биографичните материали — атестат, диплома, лични карти, паспорт, некролози, вестници, биография и

др. дават сведения за: живота и дейността на фондообразувателя; завършване пълния курс на Военното училище в София и Генерал-щабната академия в Торино, Италия; пътуванията му в чужбина; погребението му и др. (1883... 1932).

Записки, протоколи, квитанции, нотариален акт и др. съдържат податки за материалното му състояние.

Запазените писма от него са отправени до: К. Бояджиева, М. Бояджиева, сем. Бояджиеви, Х. Дойчинов, Х. Калфов и др. (1912... 1916). Те са във връзка с победите на българската армия при Ниш, Прищина, Призрен, Неготин, Зайчар, Княжевац и др.; пътуванията му по време на войната; организирането на паради, обеди, концерти и др. увеселения; победата над сърбите; снабдяването на I българска армия с провизии; смъртта и погребението на сина му Никола; намерението му да подаде оставката си и причините за това; награждаването му от австрийския император с орден Железна корона I степен за успехите на I българска армия; осъждането му като виновник за I световна война; заминаването му за Берлин и др.

Между авторите в запазената кореспонденция до Бояджиев са: В. Айгнер, М. Бауман, майор Божков, К. Бройер, К. Вайнгартен, Е. Вайс, ген. фон Галвиц, Н. Георгиев, В. Гринберг, Р. Димитриев, майор Дочев, Ст. Заимов (псевдоним Зевс), Р. Кале, Д. Крепиев, фон Макензен, Д. Мустаков, ген.-майор К. Найденов, А. Протогеров, С. Радев, Е. Спространов, С. Тенев, К. Христов и др. По-голяма част от писмата са с поздравителен характер за успешно водените от фондообразувателя съюзнически войски (1915, 1916), а в останалата част се намират следните данни: интересът, който предизвиква в Руската академия на Генералния щаб картата на България, направена от К. Бояджиев (1901); въоръжението на българите в Македония и Одринско (1912); участието на руснаците — поручик Воеводски и баронеса Искуле в Балканската война и тяхното награждаване (1913); отстъплението на 13-ти Рилски полк и раняването на майор Живков (1913); списък на лицата от руското агенство във Варна „Русское общество Пароходства и торговли", предложени за награда от Българското военно министерство за особени заслуги по превозването на българските войски от Мидия във Варна и от Дедеагач в Кавала; грабежи и опожарения, извършени от гърците в Македония; положението на фронта и настъплението на тур-

циите; препоръчване на офицери за ротни командири в Софийския гарнизон (1913); критиката на Жостов върху действията на кавалерийската дивизия (1915); допускането на художника Н. Тенев да пресъздаде картини от бойното поле (1915); благодарността на К. Христов за назначаването му за сътрудник в сп. „Отечество“ (1915); искането да се изпратят снимки от I българска армия, с цел да се приложат към статията, която ще се напише за подвизите ѝ; стихотворението „Коледа 1916“ от Р. Кале, с посвещение на фондообразувателя; дейността на Призренския околийски началник А. Марков; честването 1000-годишнината на Кл. Охридски в Охрид (1916); искане мнението на К. Бояджиев за книгата на полк. Христов „Кратка история на Освободителната война“ (1922); благодарността на военните издателства за изпратените материали от фондообразувателя, написани във връзка с празника на победата (1924); амнистирането на К. Бояджиев през 1924 г. и др.

Значителна група документи отразяват неговата служебна дейност като: А) министър на войната (1913—1914) — писма, телеграми, молба и др. за реформите, които ще се извършат във Военното министерство и реорганизацията на армията; назначаването, уволнението и отпуските на военните зад граница; действията на II българска армия; гръцката пропаганда в Македония; отношенията между България и Турция след сключването на мирния договор през 1913 г.; назначаването му за окръжен началник на Гюмюрджина; дейността и целта на Българското студентско дружество „Братство“ в Женева и провъзгласяването на Ж. Лоран като приятел на България за почетен член; приемане оставката на К. Бояджиев като военен министър; положението на българските военнопленници в Гърция; молбата на легационния секретар в Рим д-р Табаков да му бъде откупен труда „Емиграционният въпрос — принос към българското емиграционно дело“ и др. Б) Генерал-лейтенант от българската армия а) Лични документи (награди): укази и берат за награждаването му с ордените „Сребърен медал в памет войната против Сърбия“ (1885); „Св. Александър — V ст.“, златен „Кръст за спомен“ (1888), „Св. Станислав — II ст. със звезда“ (1901), „Сребърен кръст с корона“ (1913) и др. б) Кореспонденцията от него е до: ген. фон Винклер; депото на военнопленниците — Михайловград, Енвер паша; командира на 8-ма приморска дружина във Вар-

на, Мустафа Кемал паша; председателя на военноисторическата комисия при щаба на армията, цар Фердинанд и др. Съдържа чернови на телеграми, писма и бележки със сведения за дадени предварителни нареждания във връзка с предстоящата мобилизация през 1915 г.; за военнопленниците, работили на имението на К. Бояджиев през 1918 г.; за вярата в победата на българската армия; опровержения, направени от К. Бояджиев на някои факти в статията на ген. Жеков „Отношението към миналото — начин за писане история на нашата войска". Между авторите на писмата до фондообразувателя са: военният аташе при българската легация в Петербург, Дж. Бел, княз Борис, В. Венер, Главнокомандуващият българската армия — ген. Н. Жеков, Търговската италианска агенция — Варна, Издателство „Deutsche Presse Korrespondenz", майор Каблешков, Д. Крепиев, полк. Лакса, българската легация в Цариград, Министерство на външните работи в Белград, Петербург, Мустафа Кемал, полк. Митов, ген. Попов, Редакцията на в. „Münchner Neuesten Nachrichten", ген. М. Савов, цар Фердинанд и др. Те са във връзка с искане, отправено до руското правителство да бъдат отпуснати шинели и ботуши за българската войска (1912); мнението на Фердинанд по повод изпращането на ген.-лейт. И. Фичев в Рим (1913); разпределението на военните сили на сърбите (1913); уволнението на полк. Митов (1913); предложенията и действията на военния аташе в Цариград — майор Топалджиков; несъгласието на руския Генерален щаб да бъде назначен майор Георгиев за военен аташе в Петербург и сведение за сръбския военен аташе в София Драготин Кушакович (1913—1914); събрание на младотурските водачи и решението на Енвер паша да настоява Германия по-скоро да предприеме настъпление против Сърбия (1913... 1915); намерението на ген. Р. Димитриев да постъпи на руска служба и отношението на Русия към цар Фердинанд (1914); мнението на германския военен аташе за неутралитета на Гърция; мерките, взети от Съглашението за превземането на Цариград и проливите; поздравления за награждаването на Кл. Бояджиев от унгарския крал; извършени нередности от немците в Скопско; решението на Нишкия градски общински съвет да наименова улица на името на Кл. Бояджиев; посещението на княз Борис в Македония (1915); изразена благодарност към Бояджиев за приемане протекцията на Дружеството за воден спорт (1916); необходимо-

стта да се организират в Прилеп временни полицейски участъци с постове и патрули за осигуряване реда (1916); молба от Бояджиев за написването на статия във връзка с 80-годишнината на фелдмаршал фон А. Макензен (1929); участието на Бояджиев в дейността на френско-българския комитет и др. в) Рапорти, доклади, протоколи, военни карти и др. във връзка с участието на ген. Бояджиев в Балканските войни и I световна война (1911—1918) — снабдяване армията с войнишки шинели и ботуши и съдействието на руското правителство по този въпрос; получаване на патрони от Русия; „Бележки по действията на боя при Карагач на 16, 17, 18 октомври 1912“; сведения за числеността на армията; дейността на началника на Дунавската част кап.-лейт. Винаров и на началник щаба на флота кап.-лейт. Генчев през Балканската война; „Проект за изменение формата на облеклото на офицерите“; участието на 4-та Преславска дивизия във войната през 1912 г.; дейността на ст. подофицер К. Мановски и подвеждането му под съдебна отговорност; военните стълкновения между сръбските и българските войски в Македония; „Списък на офицерите от Генерал-щабното войнство“ (1913); списък на ранените войници, намиращи се на лечение в болницата при Майчин дом (1913); списък на офицерите — заместници на началниците на дивизионните части, представени за ордени; месечен строеви рапорт за числеността състояние на флота; протоколи на анкетната комисия за проверка на нередностите, извършени от длъжностните лица в Гюмюрджински окръг; препис на зададените въпроси от народния представител в Пловдив В. П. Коларов на министър-председателя, респ. до всички министри във връзка с войната; личния състав на частите от окупационния корпус; пояснителна записка за организиране отбраната на морските брегове на страната ни (1914); количеството и стойността на войнишкото облекло и снаряженията; числения състав на армейския корпус; сведения за албанските първенци Турхан паша, Есад паша, Азис паша и Хасан бей; вътрешното положение в Албания; проектобюджета на Министерството на войната за 1914 г.; състоянието на държавните и общинските пътища; „Сръбската армия към 1915“; бойното разписание на мобилизираната сръбска армия; мнението на ген. Жостов за брошурата на К. Бояджиев „Предизвикан отговор“; бойното разписание на армейска група — фон А. Макензен;

заповеди и наредби по I отделна армия и списък на офицерите и чиновниците; списък на германските и австроунгарските офицери, числящи се към щаба на I отделна армия; съсредоточаването на румънската армия на линията Бикет — Корабия — Зимнич; списък на генералите от I отделна армия, които се представят за награда с ордени за дейността им във войната (1916); организация на автомобилите при I българска армия; списък на интернирани лица от Битоля във вътрешността на страната; сведения за загубите на I отделна армия в боевете от 17 до 31 авг. 1916 г.; стихотворение от Д. Българов „На славния вожд", посветено на К. Бояджиев; организация и дислокация на 3-ти и 4-ти гръцки корпус в Македония; организация и дислокация на турските корпуси в Европейска Турция; осъдени граждански лица от полевите военни съдилища; Манифест на Съюза на независимостта и вътрешното обновление (1918), разположението на железопътната мрежа в Сърбия; общото положение на англо-френските войски към 12. XII. 1915 г.; разположението на артилерията и минохвъргачките към 1. IX. 1917 г. и др.; г) Ръкописи на К. Бояджиев по военни въпроси: „Действията на Сарай", „Договор за приятелство и съюз между България и Сърбия"; изявления на фондообразувателя по военни въпроси и др.; д) Вестници и изрезки от вестници: „Балканска трибуна", „Камбана", „Пряпорец", „Мир", „Софийски новини", „Воля", „Народни права", „Утро", „Славянское слово", „Битольске новине", „Военен глас", „Военни известия" и др. и поместените в тях статии на Д. Драгиев „Отворено писмо до господина Министъра на войната"; на ген.-лейт. И. Фичев „Няколко фактически поправки в брошурата „Кой опропасти България"; „Година на позора"; „Атентатът в казиното (пълни подробности по атентата, заговора за убиването на царя, покушението срещу Добронович и др.)"; „Руско-румънския военен договор" и др. Те дават сведения за Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война и др. е) Разни документи — тук спадат запазените маршове и песни (1913... 1916): „Балкан и юнаци", „Отговорът на юнаците", „Охрид", „Съдний ден", „Ечете Балкани", „Към Македония", „Цар Балкански" и др.; заявления, молби, показания (1920—1921) във връзка с обвиненията и заведеното дело срещу К. Бояджиев за бездействие и за пре-

вишаване на властта като командуващ I отделна армия и др.

Наред с активната си служебна дейност К. Бояджиев развива и обществена дейност като А. Председател на Помирителната комисия на македонските организации — писма, протоколи и др. (1928... 1931) за благодарността на Македонския национален комитет за направената релефна карта на Македония; „Впечатления от сметките на Македонския национален комитет и мнението за финансовото му закрепване“ и др. Б. Председател на Ефорията при Охридското културно благотворително дружество „Св. Климент“ — писма (1928—1929) относно дадено здание под наем на Съюза на руските инвалиди в България: В. Член на дружеството и съюза на запасните офицери — отчети, списъци, правилници и др. (1929... 1933); организацията и дейността на дружеството; резолюция на X редовен конгрес на съюза; лична карта на К. Бояджиев за членството му в дружеството. Г. Член на дружеството „Червен кръст“ — квитанция за платен членски внос (1911). Д. Член на дружеството „Българо братска взаимност“ — квитанция за платен членски внос и абонамент (1930). Е. Член на дружеството „Българо-руска взаимност“ — запазен е уставът на дружеството.

Документалните материали, свързани със семейството му, се отнасят до 1. Костадинка Бояджиева (съпруга) — писмо за поздравленията на Фердинанд до К. Бояджиев във връзка с военните му успехи (1915); 2. Никола Климентов Бояджиев (син) — служебен списък и некролози с биографични данни за него (1915); 3. Александър Климентов Бояджиев (син) — кореспонденцията дава сведения за учението на сина му (внук на фондообразувателя) (1918, 1930); 4. Мара Климентова Бояджиева (дъщеря) — писмата до нея са от частен характер; 5. Климент Александров Бояджиев (внук) — удостоверение за успеха му в първоначалното училище (1920).

Ф. 541. ПОЛКОВНИК ГЕОРГИ ГОРБАНОВ — за предаване в ЦВА — В. Търново.

Ф. 542[1]; 3 док.; 1882, 1907 г.; 1 инв. оп.; пост. 1975 г.; бълг. и ср. ез.

ГЕОРГИ БЕНЕВ

(Роден в 1843 г. — Стара Загора; починал в 1909 г. — Пловдив)

Обществено-политически и културен деец от Възраждането и епохата след Освобождението; учител в Стара Загора и Търново; публицист; завършва духовна семинария в Белград (1865), следва славянска филология в Прага (1870—1871) и история във Виена (1872—1873); участник в Старозагорското въстание (1875) и в Руско-турската освободителна война (1877—1878) като преводач в Щаба на руската армия; след Освобождението заема редица длъжности в Източна Румелия (1883—1885); деец на Съединението на Източна Румелия с Княжество България; участник в Сръбско-българската война (1885); основател и редактор на в. „Южна България" (1883—1885), съредактор на в. „Марица" (1878—1885) и в. „Пловдив" (1886—1907).

Източници

За фондообразувателя: Георгиева, Ст. Георги Бенев. — В: Малко познати имена. Съст. С. Лазарова. С., 1983, 42—43; ЕБ. Т. 1, с. 259; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 135; Стателова, Е. Източна Румелия..., с. 62 и сл.; Спомени за Съединението..., с. 25, 40, 57 и сл.

Към биографичните документи е отнесена дипломата на Г. Бенев за завършен курс на обучение в духовната семинария в Белград.

Във връзка с дейността му като съветник при Върховното съдилище на Източна Румелия е патентът за назначение, подписан от директора на правосъдието Т. Кесяков (1882).

Запазено е и писмо от префекта на Пловдивския департамент П. Димитров, свидетелстващо за дейността на Г. Бенев като народен представител в Областното събрание на Източна Румелия (1882).

---

[1] Първоначално фондът е зачислен под № 771.

Ф. 543; 1201 док.; 1920... 1944 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 и 1960 г.

МАКЕДОНСКО БЛАГОТВОРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО — СВИЩОВ

(Създадено вероятно около 1923 г. и просъществувало до 1934 г.)

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Между многобройната кореспонденция на дружеството има писма от Българското дружество „Червен кръст", редакцията на в. „Независима Македония", Македонското дружество „Вардар", К. Станишев, Съюза на емигрантските македонски организации и др. В тях има сведения за: създаване на Македонското благотворително дружество — Свищов; избор на настоятелство, изработване на програма и устав; свикване на V, VI, VII, VIII конгрес на македонските благотворителни братства; свикване на III Национален съвет на съюза на македонските емиграционни организации; избор на нов Национален комитет и данни за състава му; срещи на Националния комитет с хърватски общественици; свикване на X, XI, XII конгрес на македонските емиграционни организации; дейност на Македонското благотворително братство „Дамян Груев" — Свищов; дейност на Македонското благотворително братство — София; съставяне на Македонско благотворително братство в с. Морава, Свищовско; молби за членство в Македонското благотворително братство — Свищов; дарения в полза на дружеството; необходимост от редовно събиране на членския внос; извършени злоупотреби със събраните средства; създаване на Студентско македонско дружество „Вардар" при СУ; работа на II конгрес на Македонските студентски дружества в Мюнхен (1929); дейност на македонската парламентарна група; контакти на Националния съвет на македонските емиграционни организации с общественици от европейски страни; избор на делегати за III редовен конгрес на македонските благотворителни братства; основаване на Македонски народен фронт; злоупотреби на сръбски административни власти в Македония; общественото мнение в чужбина и злоупотребите на сърби и гърци в Македония; реч на Петър Думанов в НС за по-

ложението в Македония и сръбската политика там; убийството на Ал. Протогеров (1928) и Н. Белев; дейност на македонската емиграция в САЩ; издаване на първия брой на в. „Македония“; програма на сп. „Македонска звезда“; списък на абонатите от Свищов за сп. „Македонски преглед“; спирането на в. „Македония“ и в. „Независима Македония“; отчитане абонамента на в. „Независима Македония“ и в. „Бъдеще“; излизане на френски език на La macedonie libre ; възражение на Националния комитет във връзка с издаването на в. „Вардар“ (1929); разпространение на брошурата „Едно необходимо осветление по работата на VII конгрес“; образуване на фонд „Тодор Александров“, с цел да му се издигне бюст паметник; изграждане на дом паметник на Т. Александров в Кюстендил; предстоящ строеж на дом паметник във Варна по инициатива на Македонското благотворително дружество в града; открита подписка за фонд „Постройка на дом паметник на инвалидите“ в София; събиране на помощи за изграждане паметник на Антим I в Цариград; откриване на бюст паметник на Трайко Китанчев; продажба на значки, портрети и календари с образа на Т. Александров, Г. Делчев, Хр. Матов и др.; намеренията на Националния комитет да подготви за издаване пълна сбирка от диапозитиви на всички места и събития, свързани с историята на освободителното движение в Македония; тържества по случай деня на Македония — 5 юли (1927); издадени удостоверения на доброволци от Македоно-Одринското опълчение; празнуване 20 години от образуването му (1932); участие на македонските благотворителни братства в тържествата по случай 50 години от освобождението на България; предстоящо откриване на изложба в чужбина по предложение на Македонския женски съюз; изложба-базар на македонски шевици в чужбина; акция за попълване на формуляри, предназначени за подготвяне на петиция до Обществото на народите; пласиране на книгата „Войводски позиви“ от К. Кюркчиев и книгата на Хр. Силянов „Освободителните борби в Македония“; положението на бежанците от Македония (откриване на подкрепителни пунктове в Свиленград и гара Ген. Тодоров) (1924); изселване на българи от гръцка Македония в България; отпуснати суми от Червения кръст в София за гладуващите (1924, 1925, 1926); основни положения на законопроекта за бежанците; разпределение на бежанския заем 1926 г.; сформиране на общински и околийски комисии

по прилагане на закона за оземляване на бежанците; оземляване на бежанците в Свищовско и тежкото им материално състояние; злоупотреби при оземляване на бежанците в Свищовско; подпомагане на пострадалите от наводнение бежанци; изпратена от американския Червен кръст помощ за бежанците от Македония; събиране на материални помощи за подпомагане на деца — сираци; съставяне на комитет за построяване къща за сираците на загиналия Лазо Дивлянец от гр. Кюстендил; строеж на жилища за бежанци; окупиране на Македония от немските войски и организиране на гражданско управление там (1941); извършени злочинства от страна на гърци и албанци над българското население в Леринско; списък на настанени бежанци в Свищовско (с. Драгомирово, с. Овча Могила, с. Морава и др.); арести на българи в Добруджа; арести на студенти в Скопие; създаване на Македонска банка; написване на историята на гр. Велес по инициатива на Велешкото благотворително братство. В документите има данни за: посещение в България на председателя на Червения кръст в САЩ; посещение на Ж. Годар в София; податки за американския журналист и писател Алберт Сониксен; посещение на Жорж Десбон в София; предстоящо излизане на албум „Македония"; основаването на Македонски драматичен театър и успеха на неговата постановка „Македонска кървава сватба"; тържествено честуване на 75 г. от смъртта на братя Миладинови; състояние на българските манастири в Света гора и събиране на помощи за тях; изразено възмущение от несправедливия Ньойски мирен договор и др.

Дейността на дружеството е представена от неголяма група документи (доклади, протоколи, отчети, устави, правилници, списъци и др.). Те съдържат данни за: избор на настоятелство на Македонското благотворително братство в Свищов и делегати за конгреса на македонските благотворителни братства; VI конгрес на македонските емигрантски организации в България (1927); организирана подписка за закупуване знаме на Македонското благотворително братство — Свищов; събиране на помощи за подпомагане на бежанци в Свищовско и Бургаско и тяхното материално положение; честуване годишнината от Освобождението на България; членския състав на дружеството (сведения за семейно положение, биографични данни, участие в революционните борби и др.); организирани вечеринки с благот-

ворителна цел; продажба на значки, книги и лични карти с благотворителна цел; събиране на средства за изграждане дом паметник на инвалидите в София; разпространение на календар „Независима Македония“; извършени дарения от частни лица в полза на Македония; приходи от деня на Македония — 5 юли и отчетен членски внос; събиране волни пожертвувания за Съюза на македонските студентски дружества; получени и предадени суми; покупка на вещи; злоупотреби от членски внос; платен абонамент за в. „Независимост“; издадени удостоверения за бедност на П. Андонов, Хр. Паскалев, Хр. Георгиев; излезли от печат издания на Македонския научен институт. Запазени са и „Правилник за организацията на македонските благотворителни организации в България“ и „Устав на Илинденската организация в София“.

Ф. 544; 32 док.; 1857 . . . 1958 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.

ВАСИЛ ПОПСТАНЧОВ

(Роден в първата половина на XIX в.[2]; починал в 1877 или 1878 г. — Сливен)

Търговец; член на сдружението „Р. Миркович и С-ие“ в Сливен.

Източници

За фондообразувателя: Табаков, С. Опит за история на гр. Сливен. Т. 2. С., 1924, с. 165; документите от фонда.

Документалните материали, свързани с дейността на фондообразувателя като търговец, се отнасят за договора, сключен между него и Р. В. Миркович, П. Бянов, Г. Кръстев, Ив. Д. Желязков, С. Г. Гидиков, Т. Д. Проданов и Г. Д. Жечков за образуване на сдружение в Сливен за продажба на аби, вълна, колониални стоки и др.; сумите на вложения от тях капитал; разпределяне на печалбите и работата помежду им и др.

---

[1] Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до наследниците му.

[2] Засега не са намерени данни за годината и мястото на раждането му.

Във връзка с членовете от семейството на фондообразувателя е запазено владило на сина му Петър Василев за продажба на лозе (1882) и писмо на внука му В. Петров с данни за дейността на фондообразувателя (1958).

Ф. 545; 38 док.; 1867... 1937 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.[2]; оригиналите на документите се съхраняват в читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови" — Свищов

ТОМА ПАНТЕЛЕЕВ (ПАНТИЛЕЕВ) ДОЧЕВ (ДАЧЕВ)

(Роден в 1842 г. — Свищов; починал в 1918 г. — Свищов)

Търговец; деец на националноосвободителното движение през Възраждането; участник в Първа и Втора легия в Белград (1862, 1867); член на Свищовския революционен комитет от 1866 г.; улеснява преминаването на четата на Филип Тотю (1867) и емигрира във Влашко; от 1867 г. живее в гр. Слатина (Румъния) и участвува активно в дейността на революционната организация; член на БРЦК в Букурещ (1874—1875); подпомага въоръжаването на четите на Хаджи Димитър (1868) и Христо Ботев (1876), на доброволците в Сръбско-турската война (1876) и Освободителната война (1877—1878) и пр. След Освобождението е административен служител: окръжен и околийски началник в Самоков (1879—1883); предприемач и търговец (от 1885).

Източници

За фондообразувателя: Ботев, Хр. Съчинения. Ред. и коментар от Ал. Бурмов. Т. 1. С. (1948), 216, 522—523; Бурмов, Ал. Български революционен централен комитет (1868—1876). С., 1943, 133, 135; Ганчев, Ст. Свищов..., 322—323, 342—344; Попхристов, Т. Свищов в миналото (86—1877). Свищов, 1937, с. 199 и сл.; Унджиев, Ив. Васил Левски. Биография. 2. изд. С., 1980, 51, 85, 96, 158; Унджиев, Ив. и Цв. Унджиева. Христо Ботев. Живот и дело. С., 1975, 180, 456, 541; НБКМ—БИА, кол. 47, а. е. 640, л. 1—101 (п. д. II 710).

[1] След смъртта на фондообразувателя са писмата от П. Пантелеев. В: Попхристов, Г. Цит. съч., 435—445; Поименен списък на... — В: пак там, 449—452.

В биографията на Т. Пантелеев, съставена от сина му П. Пантелеев (след 17 август 1918 г.) има сведения за: рождена дата и място, семейна среда, учение; уча-

[1] След смъртта на фондообразувателя са писмата от П. Пантелеев.
[2] Фондът представлява преписи и анотации на документи, направени от Атанас Т. Иванов (18. VII. 1958).

стие в Първа българска легия и нейните действия по време на „бомбардирането“ на Белград (1862); връщането на Т. Пантелеев в Свищов (1863) и дейността му там; връзките му с Филип Тотю; сформирането на Свищовския революционен комитет и участието на Пантелеев (1866); емигриране в Румъния (1867) и живота на емигрантите в гр. Слатина до обявяването на Руско-турската освободителна война; участие в събрания на БРЦК в Букурещ (1874—1875); и др. Още и за: К. Абаджията, Ив. Адженов, Хр. Ботев, К. Василев, Ив. Драсов, В. Друмев, Л. Каравелов, Ст. Караджа, Т. Каракашев, В. Левски, Ив. Панков, Хр. Петров, Р. Райкович, Ст. Стамболов, П. Хитов, Д. Ценович и др.

Няколко чернови на писма от Т. Пантелеев до Гр. Начович (1875, 1912) са във връзка с дейността на Свищовския революционен комитет.

Кореспонденцията до фондообразувателя (1898 ... 1912) е от следните автори: А. Кирилович, Гр. Начович, Н. Търновски, Д. Ценов, Ил. Широков, Н. Шопов и др. със сведения за: участие на В. Левски, П. Хитов, Т. Пантелеев и др. в българските легии в Белград; подготвяне за печат на книга за Хр. Ботев (от Евгений Волков — 1915 [?]); пласиране на книгата „Впечатления по тържественото осветяване на паметниците на Шипка през 1910 г.“; молби за издаване свидетелства за пенсии на Н. Шопов, Ил. Широков и др. и за удостоверяване участието им в революционното движение; и др.

Революционната дейност на Т. Пантелеев се документира от писмата на Канцеларията на българските ордени в София за награждаването му със златен кръст (1888). Запазени са и „Сведения от Тома Пантелеев“, дадени на Ст. Чилингиров (1915) за връзките на Пантелеев с В. Друмев (водената преписка още от 1858 г., срещата им в Белград през 1862 г., описание на униформата на легистите, броя им и пр.).

За назначаването му за Самоковски окръжен началник се пази писмо от Софийския губернатор (1879). Свидетелството, издадено от Окръжния управител в София, документира заеманата от Т. Пантелеев длъжност околийски началник на Самоков (1880—1883).

Адресът до „Негово Високопревъзходителство генерал Николай Григорьевич Столетов. От признателните български опълченци“ характеризира обществената дей-

ност на фондообразувателя като член на Поборнико-опълченското дружество в Свищов; към тази дейност спадат и циркулярно писмо, окръжно и др. по въпроса за устава на дружеството (1894), за уреждане пенсиите и възнагражденията на поборниците (1904) и др.

От дейността на Пантелеев в Комитета за въздигане паметник на свищовските „патриоти — борци за българската свобода" се съхранява писмо за изпращането му като делегат на събрание в София (1894), списък на свищовските дейци (1900) и писмо за награждаването му с медал по повод 25-годишнината от Априлското въстание (1901). Запазена е книгата „Министерство военo. Унутрешна служба. У Београду, у Државной штампарии. 1867."

Няколко писма-чернови от сина му Пантелей Т. Пантелеев, адресирани до Н. Бойчев, М. Димитров, Ф. Симидов, Г. Попхристов и Д. Страшимиров (1924 ... 1937), са във връзка с дейността на баща му. Две писма от Хр. Гешов и Министерство на вътрешните дела и свидетелство от бивши поборници (1893—1894) са във връзка с пенсионирането на брат му Петър Пантелеев.

Ф. 546. Дружество на сръбската словесност (САН) — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 547. Серско-Драмско благотворително дружество „Пирин" — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 548; 5 док.; 1876 ... 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.

САВА САВОВ КАПАНОВ

(Роден в 1872 г. — Кнсура; починал в 1962 г. — Пловдив)

Просветен и обществен деец от следосвобожденската епоха; учител в Брацигово (1891—1896), Кнсура (1896 — ок. 1921) и Пловдив; служител в Окръжната училищна инспекция в Пловдив (след 1921); член на Комитета за събиране на помощи за паметник на Априлското въстание в Кнсура (1897); читалищен деятел.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Попов, Хр. Град Клисура в Априлското въстание. Очерк за миналото и настоящето на града. По случай петдесетгодишнината на въстанието. С., 1926, с. 156; Топузов, Ив. Неизвестен документ за Априлското въстание в Клисура. — ВИсб., 1975, № 4, 36—53.

Публикации на документи: Топузов, Ив., цит. съч., 40—53.

Във връзка с творческата дейност на фондообразувателя са запазени няколко ръкописа: от неизвестен автор — „Списък на домакинствата от гр. Клисура, подпомогнати през 1876 година с храна, добитък и строителен материал“ (1876) и от Сава Капанов — „Кратко сведение за цената на розовото масло в гр. Клисура за времето от 1884 г.“ с данни за цените до 1912 г., „Бележки по икономическото положение на гр. Клисура преди и след въстанието“ (1904) и „Списък на участвувалите и пострадали клисурци през Априлското въстание през 1876 година“ (ок. 1897) с обозначение на бойните позиции, местностите, секретните постове и въоръжението на въстаниците. Към тази група документи се отнася и резолюция от митинга в гр. Клисура, състоял се на 10 август 1886 г. по повод детронацията на княз Александър I Батенберг и искането покровителство от руския император за осъществяване на съединението на българските земи.

Ф. 549; 189 док.; 1931 ... 1960 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958, 1960 г.

РАЙНА МИХАЙЛОВА БЪЧЕВАРОВА

Художничка, публицистка и литераторка; завършва художествена академия през 1933 г.; занимава се с обществено-културна дейност преди и след 9. IX. 1944 г.; сътрудник на Етнографския музей (1947—1949)[1].

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Във връзка с анкетиране дейността ѝ преди и след 9. IX. 1944 г. са запазените преписи от протоколи,

[1] Засега не са открити повече биографични данни.

писма, сведения, бележки и др. (1930—1957) от Кр. Попов, Б. Обрешков, Ив. Петров, д-р Дим. Вербев, Е. Пенева, А. Вл. Заимова, проф. П. Петков, В. Ат. Пулиева, В. Чернаев, М. Грубешлиева, М. Белчева, Н. Вулпе и др. В тях се намират сведения за: устройваните от Р. Бъчеварова музикални и литературни вечери в гр. Шумен преди 9. IX. 1944 г., на които присъствували Васил Чернаев, Магда Петканова, Евгения Марс, Дора Габе и др.; честувания на писателите Ст. Чилингиров, Ал. Балабанов, Л. Милетич и др.; откритата нейна изложба във Велинград и Пазарджик (1948); предложение за включването ѝ в националната просветна лекторска група; желанието ѝ да работи като критик на изобразителното изкуство (1951); натоварването ѝ да изработи 200 броя табла и картини за онагледяване на лекциите във Ветеринарномедицинския факултет (1952) и др.

Нейната публицистична дейност е документирана от преписи на статиите ѝ, някои от които са публикувани във в. „Шуменски вести“ и др.: „С пълна вяра в бъдещето“, „Грижи за детето“, „Концертът на Димитър Ненов“, „В дни на музикални тържества“, „Силата и значението на съвременната тематика“, „Портретът на другаря Георги Димитров“ и др.; препис-извлечение от стенографските протоколи с изказванията ѝ на обсъждането на общите художествени изложби (1953, 1957) и на изложбата на съветското изобразително изкуство (1956).

Лириката ѝ е застъпена от запазените нейни стихотворения, писани през периода 1935—1944 г.: „Орисия“, „Великани“ (посветено на опълченците на Шипка), „Клетвата на младия вожд“, „Бунт“, „Градинка роднинка“, „Запустелият дом“, „Среща“ и др., и тези писани след 9. IX. 1944 г.: „Язовир“ (Балада — 1948 г.), „Родна песен“ (на композитора Петко Стайнов, по случай юбилея му), „Артист“, „Заводски песни“, „Сенокос“ и др.

Във фонда се пазят разказите „Сън“, „Горите някога и сега“ и повестта ѝ „Героична младост“, свързани с белетристичната ѝ дейност.

Запазени са две изложения за значението на глинолечението и по други въпроси (1960).

Ф. 550; 393 док.; 1840... 1936 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1958, 1968 г.; бълг., гр., рус., тур. и фр. ез.

ПЕТЪР АТАНАСОВ ПОПОВ

(Роден в 1832 г. — с. Ново село, Варненско; починал в 1894 г. — Варна)

Търговец в Цариград; един от основателите на Първото българско параходно дружество „Провидение“ (1862—1865). След Освобождението — председател на Градското управление — Варна (1878); чиновник за особени поръчения при Варненския губернатор (1879); помощник-кмет на Варна (1888); един от основателите и на Параходното дружество „Постоянство“ — Варна (1892).

Източници

За фондообразувателя и фонда: Бобчев, Ст. Българско търговско параплувно содружество „Провидение“ — Цариград (1862—1865). — Сп. на бълг. иконом. д-во, 1925, №9, 375—383. История на Първото българско параплувно дружество в Цариград (1862—1865). — Черно море (Варна), 2, № 51—54, 4, 11, 18 и 29 юли 1892; Начов, Н. Цариград..., 82—83; Павлов, Вл. Първото българско търговско параходно дружество „Провидение“. — Истор. преглед, 1965, № 2, 73—83; Тодоров, Ил. Българските кораби. С., 1981, 33—35; документите от фонда (а. е. 1, л. 275—276)[2].

Между документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са два негови дневника за периодите 1860—1864 и 1866 — 1872 г. Те съдържат сведения за търговската дейност на Попов: сключено съдружие с братята му Георги и Иван Попови и капиталовложенията им; сключени търговски сделки в Одеса и Цариград с Т. Исакович, И. Дюкмеджиев и др.; извършени покупко-продажби на стоки (сребърни лъжици, самовари, куфари и др.); търговски сметки за различни взимания и давания; фалит на фирмата „Хр. Ст. Арнаудов и Сие“ — Цариград. От 1864 г. следват ежедневни бележки за: дейността на Първото българско търговско параходно дружество „Провидение“ — капиталовложения, разногласия и неразбирателство между отделни групировки в

---

[1] По-късните документи се отнасят до членове на семейството на фондообразувателя.

[2] Тетрадка с библиографска справка за П. Попов и д-во „Провидение“ от възрожденския печат и др. — в необработената част от архива.

дружеството, конфликт между Попов и Дюкмеджиев, злоупотреби на Дюкмеджиев с дружествени средства; състояли се събрания, възникналите спорове на тях и взетите решения (събранието на 19 май 1864 г. по повод статията „Един съюз" във в. „Съветник", насочена против дружеството и др.); резервите, с които се отнасят някои влиятелни търговци към дружеството; недружелюбното отношение на гръцките търговци към него и стремежът им да го провалят; закупуването на парахода „Азис" от Англия и неговото функциониране (превозване на пътници и търговски стоки до Самсун, Галац, Браила, Александрия и др.); сключване на сделки, свързани с транспортирането на стоки, присъствието на българи всред екипажа на парахода; отнемането на парахода от лондонски банкери и отказа на кап. Едуард Уйлям Стокър да го предаде; съдебен процес във връзка с отнемането на кораба; откраднатото на документацията на дружеството и подозренията на Попов върху И. Дюкмеджиев. Споменават се: Хр. Арнаудов, Агоп Куюмджи, Никола Тъпчилещов, Максим Райкович, Гаврил Моравенов, Салчо Чомаков, Михаил Стефанович, Хр. Караминков, А. Вурс, С. Бубулини и А. Чингро, Й. Петров. В дневника от 1866—1872 г. са поместени и преписи или чернови на писма на Попов до: Касапи, Ст. Младенов, Гръцкото консулство в Цариград, Италиянската ложа в Цариград относно: посещението на Попов в Гръцката ложа, споровете му с Теохаридис и Сие и с масона Бубулини и др.

Намира се и бележник на Попов (1877—1878) с адреси на различни лица, с данни, свързани с търговската му дейност, лични бележки и сметки, и др.

Запазените писма от фондообразувателя до Италианската масонска ложа в Рим, до Милева Попова, Ив. Попов и Г. Попов са относно: оплаквания срещу масона Бубулини и молба той да бъде подведен под съдебна отговорност за клевети срещу П. Попов; търговската дейност на Попов — очаквани стоки от Русия, уреждане на сметки, спорове между бр. Попови; провъзгласяване на схизмата; холерна епидемия и поставени карантини в Турция, България и Влашко (1872); по лични работи.

Кореспонденцията до него от Габриеле Михайлеску, Н. К. Николов, А. А. Попов, Г. А. Попов, Ив. А. Попов, М. А. Попова, Д. Хаджистоянович, Халит ага Бакалбаши, М. А. Хрисокерас е предимно от търговски

характер: сключени търговски сделки, поръчка на стоки и уреждане на сметки с Е. А. Мишков, Ат. Т. Шополлу и др.; търговската дейност на сдружението Бр. Попови и Сие: покупко-продажби на стоки (рошкови, маслини, кафе, фурми, черно грозде, кожи, дървено масло, лимони, портокали, скотовъдни стоки и др.); цените на някои от тях; уреждане на сметки; изплащане на дългове; реализирани печалби, приходи, разходи; сключване на търговски сделки; основаване на сдружението „Бр. Х. Петкович — Ат. Маринов Сие Попови“; неговата дейност и закриването му след смъртта на Маринов; участие в Узунджовския панаир (1872); разпространение на холерна епидемия в Турция, България и Влашко; и др.

От дейността на фондообразувателя като търговец са: равносметка на сдружението „Бр. П., Г. и Ив. Попович“ (1860—1868); сметка на П. Попов, подп. от Г. Михаилиди за 1870 г. за покупко-продажби на стоки, изразходвани и придобити суми; молба (1872) от П. Попов до руския генерален консул в Русе А. Машинин да съдейства пред Таджерата (Търговския съд) да бъдат призовани на съд съдружниците му Георги и Иван Попови — братя и по-късно писмо от Търговския съд — Русе до Михалаки Стефанович за постигнато споразумение между тях в търговските им работи; списък с имена на длъжници във връзка със събиране на недобори от чифлиците Долап, Кула и Орта; отпечатъци на хартия от печата на фирмата „Бр. Попович“ — Русе.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като основател и член на Първото българско търговско параходно дружество „Провидение“ в Цариград са: равносметка за приходите и разходите на дружеството за 1867—1868 г.; за приходите и разходите на парахода „Азис“; за давания и вземания на фирмата с разни лица и търговски фирми (К. Григорев, П. Д. Бояджиев, Димитър Славчев, Павлаки Апостолович, Петкович Сие Попов и др.); мемоар (1877) на Първото българско търговско параходно дружество „Провидение“ по делото „Елия Кумба — П. Попов и Сие“ срещу Андрей Сингрос във връзка с покупката на парахода „Азис“; писмо (1878) от Министерството на външните работи в Цариград, чрез което мемоарът се изпраща на пълномощния министър на Холандия — дьо Халдевиер.

От дейността на Попов като чиновник за особени поръчки (1880) е писмо на Управлението на варненския губернатор до министъра на външните работи, което съдържа подробни биографични сведения за него (учителската му дейност в Трявна до 1850 г., търговската му дейност в Цариград (1851); търговските му работи в Русия (Москва, Тифлис и др.) до 1856 г.; завръщането му в Цариград; процесът „Елия Кумба — П. А. Попов и Сие" (1874); и др.

Запазени са документални материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя: Милева Петрова Попова (съпруга) — документи, свързани с имуществени въпроси: книжка (1871) за направените разходи по построяването на жилищен дом в Русе; писмо (1871) за придобиване на недвижим имот и др.; Елена Петрова Попова (дъщеря) — акт (1900) за осиновяването ѝ от Н. Маринова и протокол, писмо и решение (1862, 1864, 1980 г.) за подялба на наследствен имот и възникналите спорове; Александър Петров Попов (син) — негово писмо (1936) до Съветската легация в София, чрез която иска да получи сведения за брат си Евстати (Стати) П. Попов, за местожителството му в Ленинград, тъй като от него няма известия от 1924 г.; Георги А. Попов (брат) — три бележки от него за посещението на родственика им К. Христов от с. Белица, Тревненско в Разград и пр. и писма до него от Цаньо Захариев Зограф от Трявна (1868), отнасящи се до рисувани от него икони за църквата в Ново село, Русенско; писмо от свещ. Кръстьо А. Попов (брат) за исканите от него средства в заем, за да изплати данъците си и разписка (1848) за взетата сума от Г. А. Попов; свещ. Иван А. Попов (брат) — билет от лотарията в полза на новосъздаденото Българско девическо училище в Русе, подп. от него, като общински касиер; некролог за смъртта му от 1900 г.; Пена А. Попова (сестра) — удостоверение, писмо и запис, (1852 и 1857) за уреждане на наследствени имоти; други родственици: писмо (1835 г.) от братя Димиеви от Трявна до Атанас Попдимиев за разделянето на наследствен имот от поп Димия на наследниците му Христо, Цаньо, Атанас и Стойка Попдимиеви.

Ф. 551; 87 док.; 1904 . . . 1958 г.; 1 инв. оп.; пост. 1958 г.; част от фонда — в ЦДИА (ф. 140).

ПАВЕЛ ИВАНОВ ГЕНАДИЕВ

(Роден в 1873 г. — Битоля; починал в 1953 г. — София)

Културен, обществено-политически и стопански деец след Освобождението; учител в Мустафа паша и Лозенград (1895—1898); участник в националноосвободителното движение в Македония и Одринско — основател и председател на революционния комитет в Мустафа паша (1896/97); представител на ВМОК за Пловдив и Чепеларския район (1899—1901); пунктов началник в Пловдив (1900); основател и издател на сп. „Библиотека“ (1902—1909), „Художник“ (1905—1909), „Поука“ (1906—1909); отговорен редактор на в. „Българска независимост“ (1908) и „Балканска зора“; член на редакторския състав на в. „Воля“ (1912—1913, 1918—1920), „Народно единство“ (1923—1927) и др.; сътрудник на сп. „Светлина“, „Новини“ (Цариград), „Искра“ и др.; арестуван и осъден на 2 год. затвор (1916) при включването на България в Първата световна война; народен представител.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 1, 72, 88, 124, 197, 230, 459; Т. 2, 31, 159, 265, 482; Т. 3, с. 230; Пандев, К. Националноосвободителното движение в Македония и Одринско 1878—1903. С., 1979, 83, 138, 222, 235; Борбите в Македония и Одринско . . ., 11, 134—138, 292, 313; РБЛ. Т. 3, 676—677.

Документите, свързани с редакционно-издателската дейност на П. Генадиев съдържат сведения за: издаването и редактирането на сп. „Библиотека“ и „Художник“; дейността на проф. Ал. Балабанов, К. Величков, С. Радев, Елин Пелин и др. сътрудници на „Библиотека“, „Художник“ и „Поука“; отпечатването на „Фауст“ в превод на Ал. Балабанов; поместените материали в списанията; набирането на абонати; библиография на публикуваните от Генадиев оригинални и преводни творби за периода от 1892 до 1940 г.; определянето редактори за в. „Българска независимост“; сътрудници на в. „Македоно-Одрински куриер“; поръчки на клишета и материали в Будапеща.

Запазен е и препис от заявление на Генадиев до министъра на войната (1915) за издаване на „Книга на българския народ“ с кореспонденции, статии, скици, фотографии, картини и др. материали от фронта, в съавторство с Кирил Христов, Трифон Кунев, Елин Пелин и Борис Денев.

Във връзка с обществено-политическата дейност на фондообразувателя са две писма — преписи от анонимен автор до Фердинанд I и С. Д. Добрович (1918) за необходимостта да се сключи бърз мир и за назначаване на ново правителство начело с Н. Генадиев и Стамболийски като изход от националната катастрофа. Към тази дейност се отнася и „Паметна записка“ на Генадиев до Борис III (1943) с вижданията му за качествата, които трябва да притежава един държавник, за грешките в управлението на Борис III и буржоазните партии и характеристика на министрите Ст. Стамболов, Ив. Гешов, Т. Теодоров, Ал. Малинов и др.

Запазен е и ръкопис на Генадиев за обществено-политическите възгледи на П. Яворов.

Към документалните материали с общо съдържание е отнесена монографията на Хр. Силянов „Сръбско-българският спор и Русия“ с автограф посвещение на П. Генадиев.

Ф. 552. Михаил Иванович Парашчук — за предаване в ЦПА.

Ф. 553. Георги Кьосеиванов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 554. Българско природоизпитателно дружество — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 555; 161 док.; 1823 . . . 1913 г.; 1 инв. оп.; постъп. 1945 и 1959 г.; бълг., араб., лат., рум. и тур. ез.; части от фонда в: ОДА — Търново (ф. № 53)

ИВАН ПОПХРИСТОВ (ХРИСТОВИЧ) КЪРШОВСКИ (КЪРШОВ)

(Роден в 1839 г. — Елена; починал в 1914 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение, учител, публицист и общественик; участник в Дядониколовото въстание (1856); в четата

на Панайот Хитов (1867); в двете български легии (1862, 1867—1868); сподвижник на В. Левски и А. Кънчев; участник и в подготовката на Априлското въстание (1876); учител в: Елена, Елхово, Хаджиоглу Пазарджик (дн. Толбухин), Гюргево, Плоещ и др.; взема участие в учредяването на БКД — Браила; сътрудничи на вестниците: „Дунавска зора", „Свобода", „Народност", „Тъпан" и др.; издава в Плоещ на румънски език вестниците „Вултулур" (1876—1877 г.) и „Индепенденца национала" (1877 г.). След Освобождението — съдебен служител и журналист; член на либералната партия; народен представител в Учредителното народно събрание(1879).

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 678; Иванов, Ю. БПП., с. 265; Кършовски, П. С. Из миналото на град Елена. Кн. 2. Елена, 1928, с. 67—77; 89—90; кн. 5. Елена, 1932, с. 43, 88—89; кн. 7, 1932, с. 57, 61—62; Стоянов, М. БВК. Т. 1, с. 605; Унджиев, Ив. Васил Левски. Биография. С., 1967, с. 374; НБКМ—БИА, кол. 47, а. е. 334, л. 1—239, п. д. I 686.

Публикации на документи: Кършовски, П. С. Из миналото. Документи по политическото ни възраждане. Елена, 1929. Кн. 2, 56—78, 95—98, 317—348, 354—362; Страшимиров, Д. Т. Васил Левски. Живот, дела, извори. Т. 1. С., 66—67, 470—472, 689.

Между документалните материали с биографични данни за фондообразувателя са няколко бележки от автобиографичен характер и автобиография (1907), която засяга основни моменти от живота и дейността му: рождена дата, месторождение, произход, учение в Елена (при учителите Н. Попконстантинов и Ив. Момчилов) и в Свищов (при Н. Касапски); фактори за оформяне на мирогледа му; връзките му с Г. С. Раковски; участие в Дядониколовото въстание (1856); сведения и за подготовката, избухването и потушаването на въстанието; за участниците И. Атанасов, Хр. Николов; за участието на И. Кършовски в Първата българска легия, срещите му с П. Хитов в 1864 г.; дейността му през 1864—1866 г., заедно с Г. С. Раковски, Н. Балкански, П. Хитов, х. Димитър Асенов, Стефан Караджа, Ф. Тотю, дядо Желью Чернев по подготовката на чети за България; неговото и на брат му К. Кършовски участие в четата на П. Хитов (1867); преминаването ѝ в България, водените сражения и разбиването ѝ от турците; включването на Ив. Кършовски във Втората българска легия; участието му в подготовката на Ботевата чета; учителската му дейност в с. Елхово, Старозагорско (1857—1858), в Хаджиоглу Пазарджик (1858—1859) и борбата, която води там срещу гръцкото духовенство; залавянето и затварянето му от турските власти във Варна, Русе, Търново и Еле-

на (1860—1861), учителстването му в с. Черна, Мачинско (Румъния), в с. Хърсово, Толбухинско (1864—1867), в Гюргево (1868—1870) и в Плоещ (1871—1876); участието му в създаването на Българско книжовно дружество в Браила; журналистическата му дейност — сътрудничеството му във в. „Народност“, „Свобода“, „Тъпан“, „Дунавска зора“, „Телеграфул“, „Народни права“, „Пловдив“, „Зора“ и др.; издаването на в. „Vulturul“ („Орел“) и „Independenta Nationala“ („Народна независимост“), „Струма“, „Вардар“ и др.; дейността му след Освобождението като председател на Окръжен съд — Провадия (до 1879); политическите му убеждения и партийната му принадлежност. Между споменатите лица са: Н. Даскалов, бр. Евл. и Хр. Георгиеви, Ив. Касабов, Д. Великсин, П. Р. Славейков, Др. Цанков и др. Накрая на ръкописа е поместен списък на публикации на Ив. Кършовски след 1894 г.

Запазени са писма от Ив. Кършовски до П. Кършовски, Н. Попконстантинов, Ст. Робовски, Хр. Тъпчилещов и др. (1859... 1913) във връзка с напускането му на учителската професия и с проектираното заминаване за Москва заедно с Милан Кънчев, където да продължат образованието си; за очакваното съдействие от Ал. Рачински; за поисканата материална подкрепа от Хр. Тъпчилещов; за сътрудничеството на Кършовски във в. „Народност“; за дописка във вестника, насочена срещу Т. Икономов като директор на Българското централно училище в Болград; за наличието на голям брой българи в някои градове и села във Влашко (Браила, Букурещ, Галац, Гюргево, Зимнич, Плоещ) и др.; за техния поминък, нрави и пр.; за български черкви, училища и читалища там; постъпки за прокарването на път между Търново и Нова Загора през Елена (1880).

Писмата до фондообразувателя от С. Кършовски, В. Левски, И. Марков, Д. Попов, Ст. Робовски, А. Савич, В. Стоянов, Ф. Тотю, П. Хитов (1871... 1891) се отнасят до: дейността на Симо Соколов като войвода на българска чета в Сръбско-турската война (1876) и връзките му с Д. Хорватович; завръщането на В. Левски от Влашко в България (20 юни 1871); кореспонденцията между революционни дейци в Румъния и България чрез Д. Попов; писмо на В. Левски до Кършовски от 20 юни 1871 г.; дейността на Българското книжовно дружество в Браила и печатния му орган „Периодическо списание“ — за материални затрудне-

ния, които забавят издаването му; събиране на абонати за в. „Вардар“; преселването на Ф. Тотю в Русия, поради преследванията от румънските власти; неговите революционни убеждения; отправени обвинения срещу П. Хитов от редакцията на в. „Поборник опълченец“ за злоупотребени пари през 1867 г.; заслугите на А. Савич в борбата за Освобождението на България и възмущение от отредената му нищожна поборническа пенсия; следването на българи в руски военни учебни заведения; търговия със спиртни напитки; и др. Споменават се Хр. Дреновски, Н. Балкански, С. Кършовски.

От дейността на фондообразувателя като участник в националноосвободителното движение са дванадесет свидетелства от 1890 г., подп. от П. Хитов, Ив. Бобевски, Ив. Ванков, Хр. Векилов, П. Икономов, И. Марков, Хр. Македонски, Т. Пантелеев, Ив. Соколов, Хр. Сяров, Д. Томов, К. Цанков и др., които удостоверяват революционната, учителската и обществената дейност на Ив. Кършовски; дневник на четата на Панайот Хитов „Преминуване за в планината на Бълг[арската] народна чета под управлението на главния войвода Панайот Хитов през 1867 г.“ — за пътя на четата от 28 април до 7 август, за сраженията ѝ с турците; за разбиването на четата на Ф. Тотю и пр.; закон „за Българ[ското] народно въстание, по който ще да ся управлява Българската народна войска в 1867 год.“ (подп. от гл. войвода П. Хитов и гл. писар Ив. Кършовски), 28 май 1867 г.; записка на Ив. Кършовски, озаглавена „Разгледване по Българ[ско] в какво положение се намерва народа и що мисли? От апр. 28ий до август 4ий 1867 год. От пътуването на българските народни чети“ и сметка за направените разходи през похода на четата от тръгването до пристигането ѝ в Сърбия (т. е. от април до края на август 1867 г.).

Дейността на фондообразувателя като учител в Гюргево (1868—1870) и в с. Хърсово, Толбухинско (1864—1867) е документирана от: свидетелство (1870), издадено от български търговци и учители в Гюргево (В. Бакалоглу, Г. Киселов, Ив. Кънчов, И. Теодоров); негова реч от 26 февруари 1869 г. във връзка с откриването на читалището „Бъдещност“ в Гюргево, в която призовава към народно единство и сплотеност; засяга отношенията между българския и румънския народ и изразява признателността си към румънските власти и румънския народ за подкрепа-

та, която оказват на българските емигранти; реч, произнесена на 11 май 1869 г. по случай празника на славянските просветители Кирил и Методий; реч, произнесена на панихидата на Григорий Попович в църквата „Св. Никола“ в Гюргево; две свидетелства (1877), издадени от Гражданското управление на Тулчански санджак и от жители на с. Хърсово, подп. от Н. Василев, П. Димитров, П. Костович и др. за учителстването му там; речи и бележки на Кършовски във връзка с провеждането на годишни изпити.

С книжовната дейност на фондообразувателя са свързани следните материали: ръкописът „Поход на Бълг[арските] юнаци в Стара планина под предводителството на Хаджи Димитър и Стефан Караджа 1868“ — за събирането на четата в Гюргево; за бойния дух на четниците и на техните ръководители; записките „Исторически бележки по българските народни въстания“ (1869) — за отражението на Кримската война (1853—1856) в България; за Дядониколовото въстание (1856), за участниците Р. Колесов и М. Пеев; за живота и дейността на Г. Мамарчев; за издаването на в. „Дунавски лебед“ и „Бъдущност“; за отношението на Г. С. Раковски към преселването на българи в Русия; за заселването на татари и черкези в България след Кримската война; за основаването на БТЦК и др.; ръкопис на Хр. Македонски във връзка с участието на Ив. Бобевски в четата на Хр. Македонски в Кладово, за живота и дейността на Бобевски, преселването му (1867) в гр. Слатина, Румъния; участието му в основаването на революционен комитет там; за подготвената от него група от 50—60 българи за участие в Сръбско-българската война (1876); за сформиране на четите на Т. Велков и Л. Костич. Споменават се: Н. Бобевски, Ив. Драсов, Св. Миларов, Др. Цанков, Т. Пантелеев, А. Каранов; бележки във връзка с Ботевата чета; ръкописът „Мнимите благодетели на българското отечество“ — за историята на фонд „Българска добродетелна дружина“ и във връзка с това сведения за живота и дейността на Г. С. Раковски, сведения за Българската добродетелна дружина, за Браилските бунтове (1841); за предложението на граф Менчиков за преселване на българи в Русия след Кримската война; притурки към в. „Българин“ (1879), „Вултурул“ (1877) и в. „Струма“ (1889); „Песен на храбрий българ[ски] вой[вода] Стефан Караджа“ от Ив. Кършовски (1868, Гюргево); стихотворения на Ив. Кършовски от 1913 г.

Печатен лист от представители на Великото народно събрание в Търново до регентите на България по избор на български княз в 1886 г. е във връзка с дейността на фондообразувателя като народен представител.

Между документалните материали с общо съдържание са: обявление от А. Робовски в Цариград (1858) за събиране на спомоществуватели за съставената от него псалтика; берат (1861) за провъзгласяването на Й. Соколски за глава на българската униятска църква; възвание (1917) от Международната дружина на учениците анархисти в Париж към учениците от цял свят за необходимостта от борба за социална правда и защита на интересите на обезправените и отрудени хора, приветствия към младите борци от революцията в 1789 г. и 1848 г.; печатен лист — ребус с образите на владетелите на страните, участнички в Първата световна война (при прегъването на листа се получават образите на предполагаемите победители); списание „Ден“ (Цариград) от 1875 г. с отбелязана статия във връзка със завещанието на митроп. Иларион Макариополски и за училищното и читалищното дело в Елена; бележка, която съдържа препис от приписки на стар молитослов (1756) за запалването на черквата в Елена и за опожаряването на цялото селище, за изграждането на Еленското кале срещу нападенията на кърджалиите (1800 г.) и др.; преписи на откъси от Корана и др.

Запазени са документални материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя: 1. Йордан Попхристов Кършовски (брат) — неговия ръкопис от 1876 г. „Пътуване на българската чета през Дунава с парахода „Радецки“ за България под предводителството на Христо Ботев войвода“ във връзка с участието му в Ботевата чета. 2. Сава Попхристов Кършовски (брат) — писма от М. Грънчаров, П. Коюмджиев, Ю. Коюмджиев, К. Кършовски и др. до С. Кършовски (1867... 1883 г.) за изпратена пастърма за продан, за търговия със скотовъдни стоки, за уреждане на дълг, за наследствени имоти на Кършовски и пр. 3. Панайот Попхристов Кършовски (Кършов) — племенник — свидетелства (1833... 1891 г.) от: Трикласното училище в Елена, Държавната реална гимназия „Св. Кирил и Методий“ във В. Търново, Държавната реална гимназия — Русе, подп. от И. Бобчев, М. Миланов, д-р Н. Бобчев и др. за успеха и

поведението му; удостоверение (1894 г.) за следването му във Фрайбургската академия; „послужен списък“ (1910), който съдържа данни за рождена дата, месторождение, учение, учителствуване в Чирпан, Ловеч и др.; дейност като финансов контрольор в София и инспектор в Министерството на финансите. Във връзка с книжовната му дейност се намират материали за историята на гр. Елена, вероятно във връзка с подготвяното от него изследване. Между тях са: броеве от в. „Македония“ от 4 април и 9 септември 1870 г. с отбелязани статии за учебното и читалищното дело в Елена с приписка от свещ П. Франгов, в която той съобщава, че изпраща вестниците, за да му послужат за написване история на Елена, и че ще изпрати на комитета „Иларион Макариополски“ спомените си във връзка с подготвяния сборник за него; позив (1864) от турските власти, който съдържа нареждане за залавянето на Ф. Тотю, П. Хитов, х. Д. Асенов, Петър, Васил и Кърти войвода, срещу голямо възнаграждение; той съдържа и съобщение за разбиване на четата на Ф. Тотю и за залавянето на голям брой участници. Намира се отпечатък от статия на К. Кършовски от 1935 г. „Организация на заверата от 1835 година“. 4. Списание (?) на турски език за първоначално образование с приписка на една от страниците му: „Печални спомени от убития на върха „Тумба“ з[апасен] поручик Рашко С. Кършовски“.

Група документи са от, до и за други лица: от Я. Костов до П. Костова, от С. Кънчев до В. Кънчева, от М. Николович до Н. Лазарович, Т. Кърджиев до Хр. Момчилов, Д. и Н. Петкови до Й. Петков, К. Петров до П. Кръстев, жители на гр. Елена до Рашит паша, А. Савич до П. Хитов, Гр. Янков до граждани на Елена и др. относно: уреждане на сметки и дългове; покупко-продажба на имоти; постъпки за освобождаването на С. Кънчев — заточеник в Акия; учебното дело в с. Черна вода; материални затруднения на К. Петров в Браила; честуване петдесетгодишнината от смъртта на митроп. Иларион Макариополски; учителстуването на С. Геренов в Сливен. Намира се и тетрадка от М. К. Миланов (гр. Елена) от 1881 г., която съдържа част от пиеса със сюжет из управлението и устройството на Княжество България след Освобождението; реч във връзка с честуване годишнини от Освобождението на България, която засяга положението на българския народ под османско владичество, извършените жестокости при по-

тушаването на Априлското въстание и общественото мнение в Европа; биографични бележки за Милан Кънчев Миланов — учител в Котел и Елена и административен служител; и др.; конспект по история на България от създаването на българската държава до 1941 г.; и др.

Ф. 556. Блаже Петров Видов — за предаване в ЦПА.

Ф. 557; 80 док.; 1851... 1915 г.; пост. 1959 г.; бълг. и тур. ез.

ГЕОРГИ ТОДОРОВ ШОПОВ

(Роден ок. 1828 г. — Преслав; починал в 1918 г. — Шумен)

Стопански деец и общественик от епохата на Възраждането; първомайстор на тенекеджийския еснаф и един от ръководителите на занаятчиите в град Шумен; има заслуги и за основаването на читалище „Архангел Михаил" в града.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Между малобройните документи с биографичен характер са няколко рецепти и тефтер (1851—1854), съдържащ конспекти по аритметика и свещена история, бележки за покупка на книги, дадени в заем пари и др.

Запазените продавателни, полици, протоколи, актове, квитанции и др. съдържат сведения за материалното състояние на фондообразувателя: за притежавания от него кундурджийски, тенекеджийски и сладкарски дюкян в Шумен; за покупка на недвижими имоти; за дадени в заем пари; за платени данъци; водени съдебни дела; участие в лотария, организирана по повод на Първото българско земеделско промишлено изложение в Пловдив и лотария с благотворителна цел в полза на Мусинското читалище „Нов живот"; пътуване на Г. Шопов до Букурещ и др.

Друга група документи засяга дейността на фондообразувателя като първомайстор на тенекеджийския еснаф в Шумен. В тях има данни за: закона за устройството и управлението на еснафите и необходи-

мостта от строгото му спазване; гласуваното от Народното събрание допълнение и изменение на този закон; правата и задълженията на калфите; задължителните за майсторите парични вноски; еснафските празници; въвеждането на глоби в бояджийския еснаф за несвойствени дейности; избора на настоятелство на тенекеджийското сдружение и състава му.

Обществено-политическата дейност на фондообразувателя е представена от запазена избирателна карта за периода 1902—1915 год.

Документите до членове на семейството на Шопов са във връзка с материалното състояние на Димитрица Г. Шопова — съпруга.

Във фонда се намират и група документални материали от, до и за други лица, главно във връзка с уреждането на парични взаимоотношения и покупко-продажба на недвижими имоти.

Ф. 558. Дружество „Самопожертвувание“ — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 559; 2 док.; 1898, [след 1900 — преди 1921][1]; 1 инв. оп.; пост. 1959 г.; части от фонда в ЦДИА (ф. 462)

ЦАНКО ЦЕРКОВСКИ (ЦАНКО ГЕНОВ БАКАЛОВ)

(псевд.: Белочерковски, Ибришим Ефенди, Калина Малина, Салъджизмели Мемедаа, Селяк, Пран Гочо, Хайдут Сидер, Цанко Ц., Ц. и др.)

(Роден в 1869 г. — Бяла Черква, Великотърновско; починал в 1926 г. — София)

Поет, писател и общественик; за първи път пропагандира в българската поезия народническо-социалистически идеи; като учител сътрудничи в „Селски вестник“; след 1897 г. се отдава на активна стопанска и обществена дейност; в 1899 г. е един от основателите и активен деец на БЗНС; народен представител (1901); 1903—1905 издава списанието „Селска пробуда“; 1918—1923 г. е министър в правителството на Стамболийски; автор на стихотворения, поеми и разкази.

[1] Годините са определени от съдържанието на ръкописния спомен „Из моя живот“.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Атанасов, Н. Цанко Церковски. 1891—1921. Живот и литературна дейност. С., 1921. 171 с.; Кожухаров, К. Цанко Церковски. Биогр. очерк. 1979. 73 с.; РБЛ. Т. 3, 567—571. Цанко Церковски. 1891—1921. Юбилеен сборник. 238 с. С., 1921.

Публикации на документи: Атанасов, Н. Цит. съч. 171 с.

Кореспонденцията до Церковски се състои от една пощенска картичка (1898), молба от Петко Ю. Тодоров за разпространяване на изданието „Малка библиотека" в Бяла Черква.

Запазен е машинописен екземпляр на спомена на Ц. Церковски „Из моя живот". Той намира място в книгата на Никола Атанасов, посветена на него.

Ф. 560; 55 док.; 1918... 1943 г.; 1 инв. оп.; пост. 1959 и 1969 г.

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „СТОЯН СТ. АТАНАСОВ" — СОФИЯ (1901 г. — 1948 г.)

(Стоян Стефанов Атанасов, роден в 1881 г. — Пазарджик; починал в 1964 г. — София)

Известна издателска фирма и печатница, основана през 1901 г.; от 1901—1902 г. в нея се печата „Работнически вестник"; от 1910 г. изцяло се занимава с книгоиздателска дейност; в течение на шестнадесет години издава „Библиотека за самообразование", която популяризира произведенията на Е. Ротердамски, Дж. Лондон, Хамсун и др.; издава за пръв път творби на Елин Пелин — I том с негови разкази — през 1905 г.; пръв издател на музикални произведения в България; урежда печатница за ноти; издадените книги обхващат всички клонове на науката и художествената литература; съчиненията на Н. Райнов, К. Величков, Енциклопедията на братя Данчови и др.; ликвидирано през 1948 г.

Източници

За фондообразувателя: Бръзицов, Хр. Български книгоиздатели. С., 1976, 42—44; Данчов, Н. Г. и... БЕ, 84—85; ЕБ. Т. 1, с. 151; Караславов, Г. Борба за първенство. — Сердинка, 6, 1941, № 2—3, 23—29.

Кореспонденцията от Ст. Атанасов е предназначена за: Д. Георгиев, д-р Хр. Дамянов, В. Николов и

се отнася за договориране условията на издание с авторите на „Отечественознание“ за III и IV отделение, „Френско букварче и читанка“ и „Христоматия и писмоводство за занаятчийските училища“, както и до потвърждение за получени суми от авторите, чиито трудове са публикувани от издателството.

До издателството пишат: Д. Георгиев, Н. Данчов, Л. Казанджиев, Н. Неделчев, Н. Райнов, Н. Станев във връзка с изготвянето на тетрадки по родинознание и отечественознание за III и IV клас; за изплатени хонорари за второто издание на Енциклопедията на братя Данчови; възражения срещу темповете, с които се работи книгата „Българският езиков гений“ от печатницата „Книпеграф“; отпечатване и хоноруване на „Учебник по лозарство“ от Атанасов; потвърждения за получени суми за издадени книги и др.

Във връзка с издателската дейност на издателството са запазени сметко-разписки, подписани от представител на издателството и от автора на съответното издание в потвърждение на получени суми: Хр. Дамянов, Н. Данчов, Л. Казанджиев, Н. Райнов и др., както и договори, определящи правата и задълженията на авторите и издателя Ст. Атанасов.

Във фонда се намират документи от, до и за други лица: част от писмо на Димитър Ризов със сведения за намеренията му да издава нов вестник и за материалното му положение; част от статия „Византийското владичество“ (б. а.).

Ф. 561; 2 док.; б. г.; 1 инв. оп.; пост. 1959 г.

ИВАН АНГЕЛОВ ЧОЛАКОВ

(Роден 1880 г. — с. Долен, Неврокопско)[1]

Търговец в Кнежа; участник в Илинденското въстание в четата на Иван Даскала и доброволец в Балканската война.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

[1] Данни за мястото и годината на смъртта му не се намериха.

Във фонда се пази ръкопис на дневник, който се предхожда от кратка биографична бележка със сведения за: участието му в Илинденското въстание; ежедневните му впечатления като доброволец в Македоно-Одринското опълчение по време на Балканската война (17 септ. 1912 до 20 авг. 1913 г.)[1]; придвижването на дружината от София до бойното поле и минаването ѝ през различни селища, за които той дава подробни описания за забележителностите им; данни за разположението на вражеските военни части; положението на турското население; сражението при Мамара на 11 ноем. 1912 г.; сражението при Шаркьой; стихотворни опити на фондообразувателя, посветени на боевете от 6 и 11 ноем. 1912 и 28 ян. 1913 г. и влизането на българските войски в Одрин; описание на боя при Емерица и връх Пониква; отстъплението на войската; сведения за върлуваща епидемия от холера. В дневника са записани песни, които дружината на Македоно-Одинското опълчение е пяла; отразени са ентусиазмът и саможертвата на доброволците, участвували в Балканската война.

От материалите от, до и за членове на семейството на Иван Чолаков е тетрадка, писана от фондообразувателя, която съдържа подробни биографични данни за неговия баща Ангел Тодоров Чолака. В нея има сведения за: родното му село Долен, Неврокопско; участието му в Критското въстание (1866—1868); покъсно в Съединението на България; дейността му като създател на първата социалистическа група в Пазарджик.

Ф. 562; 96 док.; 1856 . . . 1923 г.; 1 инв. оп.; пост. 1959, 1960 г.[2]; бълг. и рус. ез.

СВЕЩ. СТЕФАН СТАНИМИРОВ

(Роден в 1823 г. — Габрово; починал в 1897 г. — Габрово)

Културно-просветен деец; активен участник в борбата за самостоятелна българска църква и председател на църковната община в Габрово; закупчик и разпространител на църковни книги; дарител на Габ-

[1] Данните на много места в дневника са подкрепени с текстове от вестникарски статии.

[2] Част от документите във фонда са прехвърлени от ф. № 35 (Народна библиотека).

ровското училище и Българската екзархия; завещал и парична сума за учебни нужди на бедните ученици в родния си град.

Източници

За фондообразувателя: Мартинов, Ал. Габрово през Възраждането. С., 1940, 56—57; Цончев, П. Из общественото и културно минало на Габрово. Истор. приноси. С., 1934, 380—381, 473, 587.

Запазените документи във връзка с материалното състояние на свещ. Станимиров (1871 ... 1891) са за паричните му взаимоотношения с различни лица, за купуване на домашни животни и др.

Свещеническата дейност на Станимиров (1871 ... 1889) се илюстрира от тефтер, съдържащ записи на имена във връзка с богослужения, бележки за извършени служби, за закупени книги, за събрание във връзка с обсъждане устава на читалището и др.

Бележник (1856 ... 1891) със записки за изпратени пари в Москва и Киев за купуване на църковни книги, за уреждане на сметки в споменатите градове чрез В. Рашеев в Одеса, за продажба на богослужебни книги в страната и за взаимоотношения с Ив. Вазов, свидетелствува за дейността на Ст. Станимиров като закупчик и разпространител на църковни книги.

Документалните материали за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до сина му Станимир Стефанов Станимиров. Във връзка с учителската му дейност е „Учебник по българска история“ от Добри Ганчев, с приписки на Ст. Станимиров.

Запазени са множество документи, образувани от дейността на Комисията по прилагане на закона за поощрение на родната литература и изкуство и на Музикалната секция при Комисията (1922—1923). Документите съдържат данни за: назначаването на Станимир Станимиров за член в Комисията и председател на Музикалната секция; назначаването на Маестро Георги Атанасов, Добри Христов и М. М. Златин за вещи лица в секцията; представяне за награди по закона за поощрение на родната литература и изкуство на операта на Маестро Атанасов „Запустялата воденица“, симфонии на Никола Атанасов, учебна сбирка от 45 песни, игри и канони на Христо Г. Цоев, сборник с школски песни „На златокрилите“ от Бо-

рис Тричков, сборник с народни песни от Добри Христов, концерт за цигулка на Панчо Владигеров, четири музикални произведения „Възпев на българските будители“ на Нено Димов, музикална сценка за деца „Сираче“ на Михаил Г. Кочев, музикална сбирка „Трудови песни“ на Милан Митов, музикалните произведения „Щурец и мравки“ и „Деца и птички“ на Л. Пипков и др.

Ф. 563; 119 док.; 1905 . . . 1942 г.; 1 инв. оп.; пост. 1957, 1959 г.; бълг. и ср. ез.

ГЕОРГИ ТАКОВ ПЕЕВ

(Роден в 1878 г. — Трън; починал в 1940 г. — Трън)

Публицист и журналист; член на Управителния съвет и секретар на Дружеството на българските публицисти; председател на Българския занаятчийски съюз и подпредседател на Дружеството за борба против туберкулозата в България; секретар на централното бюро на Народната партия; народен представител в V Велико и XV, XVIII и XXII обикновени народни събрания; военен кореспондент в Балканската война (1912); член на Софийската търговска индустриална камара, член-делегат на Държавни мини Перник и др.; редактира в. „Еснафски защитник“, „Занаятчийски глас“, „Народно стопанство“ и др.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. БЛДХ, с. 350; Иванчев, Д. БПП. Т. 2, 35, 143, 198, 199; Георги Т. Пеев. — Илюстрация Светлина, 25 (1917), юбилейна книжка, с. 101; Скръбна вест. — В: Отчет за дейността на Управителния съвет на Родовия съюз на притежателите на мини, кариери и солници през 1939, 1910 и 1941 години. С., 1942, 17—18; документите от фонда.

Публикации на документи: Конгрес на южнославянските книжовници и публицисти. — Дневник, 5, № 1478, 17 авг. 1906, с. 3; Конгрес на югославянските книжовници и публицисти в София. — Славянски глас, 4, 1906, № 4, 148—157; Откриване на събора на югославянските книжовници и публицисти. — Дневник, 5, № 1476, 13 авг. 1906, с. 1—3.

Биографични данни за фондообразувателя се намират в статията „Скръбна вест“, поместена в брошурата „Отчет за дейността на Управителния съвет на Родовия съюз на притежателите на мини, кариери и солници през 1939, 1940 и 1941 години“.

Дейността му като секретар на II конгрес на югославянските книжовници и пуб-

лицисти (1906) в София е отразена в следните документални материали: програма за работата на конгреса по дни, съставена от Управителния съвет на дружеството на българските публицисти; бележки относно създаване условия за изучаване на отделните югославянски езици; издирване на автори на съчинения, които имат принос към изучаване на южнославянските народи; посрещане на гостите от С. Бобчев, д-р Ив. Златаров, Г. Пеев и др.; другарска среща на делегатите, на която присъствуват Ив. Вазов, М. Маджаров, Д. Попов и др.; развеждане гостите из София; Устав на Съюза на югославянските книжовници и публицисти, цели, задачи и права на членовете и ръководството и др.; протоколи от заседанията на конгреса, проведени на 13 и 14 август 1906 г.; речи, произнесени от С. Бобчев и М. Теодоров; избиране на почетни председатели на конгреса; изпращане на съболезнователни телеграми по повод смъртта на сръбския книжовник Стефан Стремац и хърватския писател Йосиф Козарац; направени изказвания от Н. Бижев, С. Вулетич, д-р Г. Георгов, Д. Грънчаров, П. Иванов, Н. Кашикович, Г. Клофач, Ст. Костов, А. Тръстеняк и др.; избиране комисия за разглеждане проектоустава на съюза и речите на д-р Ив. Златаров, Н. Кашикович, д-р Ив. Максимович, Г. Пеев, Р. Пустошлемшек, д-р Ив. Скерлич, Д. Страшимиров и др. във връзка с обсъждането му; приемане на устава и две резолюции със следното съдържание: управителният съвет на Съюза да се обърне към управленията на народните театри в София, Белград, Загреб и Любляна с молба да смятат българските, сръбските, хърватските и словенските драматически произведения като оригинални и южнославянските театри да представят най-малко по една драма на югославянски автор с право на хонорар и проценти като оригинални пиеси; избор на Управителен съвет на съюза; заключителна реч на С. Бобчев при закриването на конгреса.

Кореспонденцията от и до конгреса съдържа телеграми, пощенски картички и писма с автори: С. Бобчев, С. Борович, С. Бочаров, Е. Бретер, Булетич, Данов, Дичев, Дренович, проф. Зоболотский, д-р Збасник, Д. Йосифов, Р. Кисич, П. Маринкович, Т. Начов, Н. Николов, К. Обрадович, проф. П. Павлович и др. Документите са във връзка с изпратени съболезнования за смъртта на Ст. Стремац и Й. Козарац; поздравления до конгреса; лошите би-

тови условия за делегатите, настанени в хотел „Славянска беседа“; невъзможността на Н. Николов и скопския митрополит Теодосий да присъствуват на конгреса (1906) и др.

Печатните материали: „Дневник“, „Вечерна поща“, „Църковен вестник“, „Вечерые новости“, „Слога“, „Ogiek“, „Српски книжевни гласник“ и „Славянски глас“ (1906) отразяват работата и значението на конгреса и на южнославянската литература.

Във фонда е запазена печатна програма и изказвания на I конгрес на югославянските книжовници и публицисти в Белград (1905) и покана за годишно събрание (1913) на дружеството на българските публицисти и писатели с подписите на неговите членове: Ив. Андрейчин, Н. Атанасов, Л. Бобевски, В. Бобошевски, С. Бобчев, д-р Б. Вазов, И. Вазов, д-р Ст. Ватев, М. Георгиев, В. Златарски, Д. Коледаров, Е. Марс, Ст. Михайловски, Г. Пеев, Ст. Чилингиров и др.

Във връзка с дейността му като член — делегат на Държавни мини — Перник е брошурата „Отчет за дейността на Управителния съвет на Родовия съюз на притежателите на мини, кариери и солници през 1939, 1940 и 1941 г.“.

Съхранени са няколко брошури, писани от Г. Пеев: „Новата тактика и директива на Българския еснафски съюз“ (1908); „Славянските икономически организации в Хърватско, Словенско, Чехско и Сърбия“ (1911); „Задачите на славянските журналисти по стопански въпроси на славянството“ (1911) и „Значението и нуждата от търговска организация“.

Ф. 564; 23 док.; 1886... 1939 г.; пост. 1960 г.; бълг. и гр. ез.; части от фонда в ОДА — Благоевград

НАУМ ЛАЗАРОВ РУКОВ

(Роден в 1856 г. — с. Косинец, Костурско; починал в 1939 г. — София)

Участник в Руско-турската (1877—1878) и Сръбско-българската война (1885—1886). Подпомага националноосвободителното движение на българите в Македония; участвува в Македоно-Одринското опълчение (1912).

Източници

За фондообразувателя: Серафимов, Г. Сред най-активните организационни ядра. — Пиринско дело (Благоевград), № 134, 9 юни 1983; документите от фонда.

Биографични сведения за фондообразувателя съдържат бележки от сп. „Македония“ (1903) и „Здраве и сила“ (1906).

От дейността на фондообразувателя като участник в Сръбско-българската война са две свидетелства (от 1886 и 1887 г.), издадени: едното от началника на Чипровския партизански отряд — кап. К. Паница, а другото от Управлението на Първа пеша бригада, подп. от Д. Николаев. В тях има данни за награждаването му със сребърен медал.

Дейността на Руков като участник в националноосвободителноното движение на българите в Македония е документирана от свидетелства и удостоверения от 1903 г. (в ориг. и преп.), издадени от: задграничното представително тяло на ВМОРО, подп. от д-р Хр. Татарчев, Хр. Матов от Костурско-Леринското благотворително братство в София, подп. от А. Янков, Ап. Кляшев, Н. С. Андреев, Ив. Попов, Комитета на македонските революционери терористи, подп. Б. Сарафов, В. Чекаларов и др. Те осведомяват за помощта и съдействието, които Руков е оказвал на македонските революционни дейци по време на пребиваването си в Атина (1877—1903); за преследванията и насилията, на които е бил подложен от гръцките власти, затварянето му в гръцки затвор и пр.

От дейността му като член на Софийското доброволческо дружество — „Сливница“ са: членска лична карта от 1921 г., в която е поместено извлечение от устава на организацията; устав и правилник на посмъртната каса на доброволческата организация „Сливница“ от 1925 г.; поздравителна картичка (1934) от дружеството.

Свидетелство и атестат (1919), издадени от командира на Първи пехотен Софийски полк на Вангел Наумов Руков (син) са за повишаването му в чин младши подофицер.

Накрая на фонда се намира табло с ликовете на видни участници в Македонското освободително движение (Г. Делчев, Д. Груев, Т. Лазаров и др.).

Ф. 565. Д-р Александър Дорич — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 566. Институт „Дом на човещината“ — предаден в СГОДА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 567; около 10 000 док.[1]; 1881 ... 1966 г.; 3 инв. оп.; пост. 1960—1962, 1971—1972, 1975, 1981; бълг., англ., гр., итал., нем., рум., рус., ср., укр., и фр. ез.; части от фонда — в Музей на Възраждането „Иларион Макариополски“ — гр. Елена

СТОЯН НИКОЛОВ МИХАЙЛОВСКИ

(псевд.: Автора на Suspiria de Profundis, Де Профундис, Драгостин Петров, Госпожица Р. Х., Драгостин Истров, Драгостин Истров Муслак, Викентий Розенберг, Евгений Рязков, Ст. Стрелков, Un Bulgare, Де. П, Х. Y. Z

(Роден в 1856 г. — Елена; починал в 1927 г. — София)

Писател сатирик, общественик и публицист; учи в Елена, Търново и Цариградския султански лицей; завършва право в Екс-ан-Прованс; учителствува в Дойран (1872—1874). След Освобождението — учител, съдия, адвокат и висш чиновник; главен редактор на в. „Народен глас“ — Пловдив (1880). Извънреден преподавател по френски език в Юридическия и в Историко-филологическия факултет, доцент по всеобща литературна история във Висшето училище (1895—1899). Председател на ВМОК (1901—1903). Народен представител (1886—1887, 1894—1896, 1903—1908). Дописен член на БКД (1882), а от 1898— редовен.

Източници

За фондообразувателя: Авджиев, Ж. Нравственият патос на сатирика. 125 г. от рождението на Стоян Михайловски. — Език и литература. 1981, № 2, 61—76; Василев, М. Нашият Ювенал. 125 г. от рождението на Стоян Михайловски. — Раб. дело, № 19, 19 ян. 1981; Натев, Ат. Неприспособимият. 125 г. от рождението на Стоян Михайловски. — Лит. фронт, № 6, 5 февр. 1981, с. 3; Нелелчев, М. Съдбата на сатирика-философ. 125 г. от рождението на Ст. Михайловски. — Септември, 1981, № 1, 227—230; РБЛ. Т. 2, 393—396.

---

[1] Поради многобройните ръкописни бележки, постъпили допълнително, точният брой не може да се установи.

Публикации на документи: Василева, В. Непубликувани писма от фонда на Стоян Михайловски. — Изв. Нар. библ. Кирил и Методий, 16 (22), 1981, 605—623; Гуляшка, Св. Стоян Михайловски — опит за портрет. „Денят се познава по утрото". — Лит. мисъл, 1982, № 8, 44—70; Михайловски, Ст. Басни. Епиграми. Сатири. Лирика, Под ред. на А. Тодоров. С., 1967. 168 с.; Михайловски, Ст. Епиграми. (Поредица Мпиграми). С., 1969. 108 с.; Михайловски, Ст. Неиздадени съчинения. Ред. Ив. Богданов. Т. 1—2. С., 1940—1941. 228 с.; 269 с.; Михайловски, Ст. Книга за българския народ. С., 1897. 105 с.; Михайловски, Ст. Събрани басни. С., 1939. 176 с.; Михайловски, Ст. Избрани съчинения в два тома. Под ред. на А. Тодоров. С., 1960. 464 с., 500 с.; Михайловски, Ст. Избрани творби. Ред. Сл. Иванова. С., 1974. 407 с.

Запазените автобиографични и биографични бележки и дневника на фондообразувателя съдържат сведения за личния му живот и за родословното дърво, житейски мъдрости, изказани мисли за поезията, историята, философията, политиката, възпитанието и др. Те осветляват и дейността му като учител, адвокат, член на Русенския апелативен съд, професор в Софийския университет, председател на ВМОК, литератор и др.

Неголяма група документи (писма, сметки, завещания, пълномощни и др.) осведомяват за материалното състояние на фондообразувателя.

Най-значителна е запазената кореспонденция. Писмата на фондообразувателя са адресирани до: Ст. Бобчев, Ив. Вазов, Ив. Кепов, М. Льобрам, Ал. Людсканов, Хр. Момчилов, Г. Петрович, Ив. Попов, Ст. Стефанов и др. В тях има данни за: предстоящо излизане на „Философия на новобългарската история"; отправена покана до Ст. Михайловски да оглави в. „Напред"; програмата на вестника; предстоящо основаване на „Безименно акционерно дружество за периодичен печат и книгоиздателство"; изнесени от него лекции в „Славянска беседа"; успех на драмата му „Галатея" на сцената на Народния театър; принципите, от които се ръководи като председател на ВМОК; сътрудничеството му в „Църковен вестник"; здравословното му състояние; и др.

Многобройни са писмата до Михайловски от учени, общественици, политици, граждани, познати и близки. В тях са застъпени най-различни въпроси, които може да се обобщят по теми и автори, както следва:

1. Литературна и публицистична дейност. Тя е документирана в писмата на: Р. Алексиев, И. Арнаудов, Ст. Атанасов, Г. Бакалов, Ив. Белячов, Ил.

Бобчев, С. Бобчев, Д. Божков, Хр. Борина, Ив. Вазов, К. Величков, В. Т. Велчев, Т. Г. Влайков, Н. Георгиев, Д. Голев, Д. Дебелянов, К. Евстатиев, М. Икономов, Б. Ив. Касъров, К. Кръстев, Н. Марков, Л. Милетич, Н. Михайловски, Й. Мирчев, П. Мишков, Н. Начов, Н. Петков, Д. Подвързачов, С. Радев, П. Ю. Тодоров, К. Христов, С. Цанков, Г. Шопов, Як. Якимов и др. Те съдържат главно сведения за: сътрудничеството на фондообразувателя в списанията „Българска сбирка“, „Славянски календар“, „Духовна пробуда“, „Седмица“, „Светлина“, „Слава“, „Съвременна илюстрация“, „Слънце“, „Семейно огнище“, „Искрица“, „Общо дело“, „Орашки календар“, „Ученическа мисъл“, „Преглед“, „Духовно-обществен преглед“, „Всеобщ преглед“, във вестниците „Народ“, „Народен глас“, „Ден“, „Балканска трибуна“, „Камбана“, „Църковен вестник“ и др.; отправена покана за сътрудничество в „Летописи“, сп. „Въздържател“, в. „Зеница“, „Софийски ведомости“, в. „Отзив“, „Млад читател“, в. „Трибуна“ ,(Нова Загора), „Съвременна мисъл“, „Ученическа мисъл“, „Културно единство“, в. „Независимост“, „Сб. на Министерство на просветата“ и др.; направено предложение да се преведат трудовете му на руски език и да се издаде част от тях на есперанто; написване текст за марш на Юнашкото дружество в Севлиево и издаване сбирка от сатирически песни; отправена покана да участвува в сб. за Освободителната война, юбилеен сборник за Вазов и сборник в памет на В. Кънчев; членството му в „Дом на изкуствата“; участието му в сб. „Лъчите на поезията“; предложение на митроп. Симеон Варненско-Преславски да подпомогне издаването на сборник от трудове на Ст. Михайловски с нравствено-религиозно съдържание; предстоящо излизане на том I от съчиненията на Ст. Михайловски; излизане на „Източни легенди“ и „Людокос“; издаване стиховете на фондообразувателя; предстоящо преиздаване на „Тайните на инквизицията“, превод на Михайловски; отпечатване на „Антология на българските писатели“ на немски език (1917); предстоящо излизане на „Антология на българската поезия“ и на „Философия на новобългарската история“; успех на драмата на Михайловски „Галатея“; намеренията на сп. „Revue Franco-bulgare“ (1913) да се преведе на френски език част от съчиненията на фондообразувателя; разпространение на книгите му; общественото мнение и статията на Михайловски „Безпартийна политика“; положителни отзиви за публицистичната му

дейност; възторжени отзиви за „Смисълът на страданията“ и „Позив към българския народ и българската интелигенция“; лекции, четени от Михайловски в Казанлък (1920); искано от него мнение за отделни литературни произведения и за българския превод на Библията; творческите му контакти с Народния театър; 70-годишния юбилей на писателя; готовността на Ив. Вазов да сътрудничи на „Семейно огнище“; гостуване на А. Страшимиров в Казанлък по покана на ученолюбива дружинка „Искра“ (1920); намеренията на К. Кръстев да напише две статии — за Ст. Михайловски и П. Славейков; недоразумения и несъгласия между А. Страшимиров и К. Христов в редакцията на „Наш живот“; материалното състояние на К. Христов и нежеланието му да сътрудничи на в. „Реформи“; излязла статия за Михайловски в руска енциклопедия (1911); интерес към творчеството на писателя в Англия и Германия; необходимостта да се издадат речите на Михайловски; отношенията на Ст. Михайловски с М. Льобрам; предстоящо представление на „От развала към провала“ в Габрово; вероятността сп. „Мисъл“ на К. Кръстев да бъде преотстъпено на М. Генадиев; посещение на български писатели в Германия (1916); вечер за българската литература в Гренобъл (1927); финансовите затруднения на сп. „Младежки подвиг“; книга, съставена от учителките при американската детска градина, озаглавена „Изучаване на детската природа“; издаване на френско-български речник (1912); срещи на български и чужди публицисти (1921); отпечатване на кореспонденцията между Ст. Михайловски и кн. Вишневска в 100 екз.; разпространяване на сп. „Общо дело“; издаване на сп. „Наш живот“; и др.

2. Националноосвободително движение на българите в Македония и Одринско и дейността на Ст. Михайловски като председател на ВМОК (в писмата на Г. Ангелов, Т. Бачекиров, Г. Ив. Белев, Е. Бати, кн. Вишневска, Н. Владикин, Д. Владов, Ив. Гарванов, П. Генадиев, Хр. Генчов, Ж. Голи, С. Д. Градинарова, Й. Граф, Г. Дагарадинов, М. Данов, Македоно-Одринско дружество — Свищов, В. Друмев, П. Дюлгеров, Ал. Дякович, Г. Каранджулов, Ив. П. Кепов, П. Колев, В. Т. Костов, Ив. Лазаров, Ал. Людсканов, Р. Михайловска, К. Младенов, Г. Моно, Н. Михайловски, Г. Мутафов, А. Наумов, Н. Ненов, Хр. Олчев, А. От, П. Паскалев, Ил. Попчев, Ал. Протогеров, Б. Райнов, А. Раковски, Д. Ри-

зов, Т. Саев, Хр. Саракинов, К. Сарафов, П. Скопаков, Хр. Станишев, Т. Карайовов, И. Стефанов, Ив. Стойчев, А. Страшимиров, Ив. Тонжоров, ген. Ив. Цончев, Й. Цанев, А. Щилянов, полк Ан. Янков и др.). Някои от засегнатите въпроси в писмата на посочените автори са следните: принципите, от които се ръководи Ст. Михайловски като член на ръководството на ВМОК; дейността му като председател на комитета (слабости в работата на ВМОК, нередовен надзор над сметките, неудачен избор на касиер, неоправдано високи заплати на някои членове на комитета, заведено дело срещу фондообразувателя и пр.); вътрешни борби във ВМОК; неофициални преговори, водени между представители на ВМОК и И. Е. Гешов за отпускане заем на Комитета; разбиване помещенията на ВМОК в София; връщането на Хр. Татарчев и Хр. Матов от заточение (1902); отношенията между Ал. Протогерови и Ст. Михайловски; идейни разногласия между А. Страшимиров и Ст. Михайловски; полемика между Ст. Михайловски и Т. Тодоров; престоя на Ил. Михайловски в Париж; избор на делегати за конгреса 1902 г.; патриотичен заем в полза на революционното дело в Македония; събиране на помощи за Македония (от България и Унгария); изпращане на чети в Македония; подготовка на въстанието 1903 г.; злоупотреба от страна на комитетски дейци със средствата, предназначени за закупуване на оръжие; събиране на помощи за въстаници и бежанци (от Тетевен, Варна, Силистра, Враца, Пловдив, София) и организиране на благотворителни концерти със същата цел; материално състояние на бежанците в София; създаване на Македоно-Одринско дружество в с. Бяла черква; дейност на македонските дружества в Балчик, Пловдив, Радомир, Свищов, Търново, Ески-Джумая, Русе, Шумен, Кюстендил и др.; подарени от Македоно-Одринското дружество в Русе пушки; конфискуване на имуществото и книжата на македонското дружество в Габрово и Пловдив (1903); злоупотреби в Македоно-Одринското дружество — Свищов (напечатване на фалшиви членски карти); изпращане на брошурата „Върховният комитет и македоно-одринското освободително дело в чужбина“; готовност на австрийски фабриканти да снабдят организацията с оръжие; възникване на идеята за формиране на „Македонска лига“ в България (1909); желанието на Янко Костадинов от Одрин, В. Т. Костов от Видин, С. П. Кънчев от Търново, Н. Ненов и Стати Петров от Г. Оряховица, Ил. Попчев, Марбрено от Болоня,

М. Данов от Видин, К. Аврамов, П. Николов, Н. Симеонов, Т. Бачекиров от с. Бяла черква да заминат като доброволци за Македония; участие на Д. Стоянов в четата на Д. Малашевски (1903); проникване на информация в руски, френски и английски вестници по въпроса за положението на българите в Македония; необходимостта от популяризиране на българските искания във френски вестници и списания (1901—1902); превеждане на статии на Ст. Михайловски по тези въпроси в английската преса; германското и английското обществено мнение и Македония; проявен интерес към съдбата на населението в Македония от страна на американския кореспондент Георги Линч и на кореспондента на „Петербургские ведомости" — Юркевич; пътуването на Ст. Михайловски до Париж и Лондон (1902), срещите му там и резултатите от тях; публикувани от него материали за положението в Македония в „Die Information" — Виена; срещи на Михайловски с Жорж Клемансо, Андре Кошен, Дени Шеридан и др. обществено-политически дейци в Европа; желанието на водача на Албанската група от младотурското движение — Исмаил Кемал бей да се срещне с Михайловски; основаване на Временен комитет за Армения и Македония в Париж (1903); сътрудничеството на фондообразувателя във в. „Реформи" и в. „Напред" и разпространяването им; общественото мнение и статиите на Михайловски във в. „Напред"; отправена до ВМОК молба за помощ от страна на М. Кичев от Ниш — четник на воеводата Кусев; податки за дейността на Й. Цанев, ушил костюми за въстаници от Македония; раняването на Славко Илиев от с. Орехов дол и на Стоян Груев във въстанието 1903 г.; убийството на Сл. Мерджанов; избиране на Михайловски за представител на конференцията за мир (1899); материална помощ на Р. Михайловски, отпусната от ВМОК; преведени от нея статии от френски и австрийски вестници, в които има данни за пътуването на Ст. Михайловски в Европа; преименуване на главната улица в Дойран на името на Михайловски; за желанието на М. Константинова от Елена да учителствува в Македония; върнати от Ив. Ев. Гешов облигации, изпратени му от ВМОК; дейност на американски мисионери в защита на Македония; проникнали в английската преса слухове за намерението на дейци на ВМОРО да убият английския консул в Битоля.

3. Обществено-политически въпроси засегнати в писмата на М. Андрейов, Х/ Бакалов, Л. Бояджи-

ев, Д. Н. Ганчев, Н. Георгиев, К. Иванов, Френско-славянска лига, Р. Михайловска, Ст. Омарчевски, Д. Петков, П. Мирачков, М. Маякшев, митроп. Методий, Г. Рашков, Х. Стоянов, С. Цанков, К. Щъркалев и др.). В тези писма има сведения за: отношенията между буржоазните партии и монарха (1901—1913); политиката на българските буржоазни правителства по отношение на революционно-освободителното движение в Македония и Одринско; Русия и национално-освободителните борби на българите в Македония; убийството на Ст. Стамболов; фалшификации по време на избори; уреждане на финансови въпроси между България и Турция след провъзгласяване независимостта на България (1908); отправено предложение към Ст. Михайловски да се кандидатира за народен представител в Силистра, Елена и Нова Загора (1911); кандидатура на Я. Сакъзов за народен представител; открито писмо на Ст. Михайловски до Фердинанд I, публикувано във в. „Ден“ (1904); външната политика на България (1913); железничарската стачка (1907); изборни успехи на земеделци и комунисти през 1919 г.; транспортната стачка (1919); управлението на Ал. Стамболийски; срещите му със Ст. Михайловски; Парижката конференция (1919); срещи на Ст. Михайловски с Борис III; корупцията в обществено-политическия живот на България; движение против Ньойския мирен договор; българо-сръбски отношения; писмо на митроп. Методий от Стара Загора до президента на САЩ — Т. Уилсън, в което обяснява участието на България във войната; разпадане на студентско дружество „Хр. Ботев“ и дружество „Бяло море“ и засилване влиянието на комунистическата студентска група „В. И. Ленин“ и широкосоциалистическата група „Жан Жорес“ (1920) и др.; задържането на Ст. Михайловски в Софийския затвор; в Народното събрание — разглеждане на въпроса за закриване на търговската и индустриалната камара у нас; тържества в двореца по случай 20 години от заемането на престола от Фердинанд; посещение на граф Игнатиев в София (1902); политиката на Русия към славянството; отношение към евреите в България (1927); антисемитските позиции на в. „Кубрат“ и „Родна защита“ (1827); посещение на руския консул от Пловдив в Кюстендил и Дупница и срещите му с населението (1902); неблагоприятни отзиви за България във френския печат.

4. Р а з н и (в писмата на Н. Божилова, Е. Консулова, кн. Вишневска, Ив. Владов, П. Въжаров, Н. Георгиев, Г.

Дебачович, Ас. Златаров, Е. К. Кларк, К. Д. Кожухаров, Н. Лазаров, Р. Михайловска, Н. Михайловски, М. Мундев, Вл. Такев, Й. Хербст и др.). Те засягат: дейността на Комитета за въздигане паметник на загиналите в Сръбско-българската война; предстоящото отпразнуване на 100-годишнината от рождението на Ил. Макариополски и съставянето на юбилеен комитет (1909); дейността на комитета „Алеко Константинов"; дейността на съюза „Български родолюбец"; събор на народните учители (1900); теософски и евангелски конгрес в София; тържества по повод 50-годишнината от провъзгласяването на Българската екзархия (1920); юбилеи на Ст. Бобчев, Ив. Вазов и др.; учението на българи в Русия; дейността на женското образователно дружество „Съзнание"; предстоящото откриване на американска забавачница в София; откриване на жп линия Царева ливада — Габрово; румънски учители в училищата в Силистра (1914); намеренията на Н. Михайловски да се установи в Търново; здравословното и материалното състояние на Ст. Михайловски; кандидатурата му за преподавател по фр. ез. в Русе; уреждане на пенсията му; снабдяване на бедни ученици с учебници; злоупотреби при изпращането на млади офицери, отиващи да продължат образованието си в чужбина; положението на учителите в Солун; участието на Н. Марков в Освободителната и в Сръбско-българската война (1885); податки за Н. Николаев — директор на българското училище в Цариград; изложба на Е. Консулова; смъртта на Дж. Баучер и Гр. Начович; стачното движение в Англия; изложби, организирани в Рим и Торонто по повод обединението на Италия (1911); настаняване на бежанци в мини „Перник" (1901).

Служебната кореспонденция на Михайловски, свързана с писателската му дейност съдържа: 1. Предложения за участие в издания, алманаси, юбилейни сборници, за сътрудничество; анкетни въпроси, отправени към автора. 2. Съобщения за удостояването му с почетното членство на Съюза на българските учени, писатели и художници; допълнителни обяснения към устава на съюза. 3. Малка група писма, разписки, свързани със заплащането на негови издания; „кореспонденцията" му с княгиня Вишневска, „Избрани съчинения", публикации в „Българска сбирка".

От поетическото творчество на Михайловски са запазени: 1. I и II том на „Избрани съчи-

нения“, подготвени под редакцията на Божан Ангелов, върнати от съпругата му от Министерството на просвещението през 1939 г. без да бъдат издадени. 2. Стихотворения с гражданска тематика: „Цар и царедворци“, „Към ромънските държавници и общественици“, „Поема на плячката“, „Вярата на славянина“ и др.; машинописни преписи на „Сред нощ“, „Надежда“, „Предизборна песенчица“ и др.; ръкописи на „Към сръбските мегаломани“, „Възмущението на Дервишина“, „Мирза Рахим“, „Към сръбския престолонаследник“ и др. 3. С философско-религиозна тематика: „Книга без заглавие“, „Философически сонети“, „Зарад онези, които плачат“, публикувани в списание „Мисъл“, „Преглед“, както и редица стихотворения в ръкопис под наслов: „С нами бог“, „Религиозни стихотворения“, „Бог“ и др. 4. Публикуваните лирически творби „Книга без заглавие“, „Восточни мотиви и мелодии“, „Вечната минута“, „Бели поеми“, „Моята всекидневна молитва“ и др.; ръкопис на „Недомлъвки“, „Пред одъра на един смъртно ранен младенец“, „Аполог“ и др. 5. Сатирични стихове, басни и епиграми, публикувани във вестници и списания: „Орел и ехидна“, „Книга без заглавие“, „Благой Палефилович“, „Нашите писачи и газетари“, „Моето разкаяние“ и др. 6. Поемите: „Орисия“, публ. в сп. „Мисъл“, „Византийци“, „Лихота“, „Човешка слава“, пет части от „Поема на поемите“, „Бели поеми“. 7. Легендите: „Как се управлява държава“ и „Легенди“. 8. Химни (без заглавие). 9. Ръкописи на поетични творби с неопределен жанр: „Из людокос“, „Писмо без никакъв адрес“, „Доброволец“, „Цървулан запява — велможа допява“, „По лунната соната на Бетховена“ и др. Към тази група произведения са отнесени и стихотворенията без заглавия.

От белетристичното творчество на Михайловски са запазени малък брой стихотворения и сатири в проза, публикувани в сп. „Българска сбирка“, „Демократически преглед“, „Съвременна мисъл“ и др.; поемата в проза „Aimer“; легендите: „Онуй, за което не трябва да се говори“, „Източни легенди“; разказа „Пътуването на Ангела“; сентенции, фрагменти и апофтегми — голяма част от тях са обединени под следните общи заглавия: „Varria“, „От превъзпитание към преустройство“, „Бог“, „Бог и България“, „Възход“, „В светлите висини на истината“, „Живи идеи“, „Размишле-

ния“; части от „Страници из моя дневник“, „Диалог между едно муле и един баснописец“; сентенции и размисли: „По стъпките на богочеловека“, „Метаполитика — бележки по философия на политиката“; „В завоюване на безкрайността“, „Изпаднал в отчаяние“, „Вътрешна светлина“, „Насаме с бога“, „Моята религия“, „Безсмъртие“, „Успокоението на залеза“, „Съвместният живот“, „Книга за народните пастири и възпитатели“, „Пред кръста на спасителя“, „Развиделява се“, „Афоресани истини“ и др.; мисли, впечатления, разсъждения на тема: свобода, наука, общество, държава, култура, народ, законодателство и др.

Драматургическите опити на Михайловски във фонда са представени от различни варианти в ръкопис на драмите: „Кога се смеят боговете“, един от които е с придружително писмо, адресирано до директора на Народния драматичен театър в София; пиесата: „Под гнета на страстите“, наречена по-късно от автора „Кога се смеят боговете“ (в един от екземплярите на пиесата се съдържат авторови бележки относно драматургическата работа над пиесата и характеристиката на героите от пиесата); ръкописи на пиесите: „Трагедия на съпружеската любов“, „Под гнета на съдбата“, драматическата студия „Милост, закон изменява“, „Писатели“, комедията „Тонко Тонков управлява държава“, драматичната фантазия „И без него може“, драматичната поема „Пигмалион“, „Два морала“, „Лиха съдба“ и др.

Бележки и ръкописи на фондообразувателя отразяват отношението му към въпросите на театъра, театралното дело у нас и чужбина, драматургията, актьорското майсторство, публиката, препоръки към актьорската игра и др.

Публицистичната и журналистичната дейност на Михайловски е отразена в: 1. Запазените материали по делото, което е заведено срещу него за нанесена обида и клевета чрез печата на княза (1904). 2. Печатни материали, които отразяват политическите убеждения и процеса срещу него. 3. Статиите на Михайловски са разделени на: политически и философско-религиозни, сред които едни от най-ярките са: „Бог и задгробно битие“, „Духосложението на силния“, „Завещание“, съдържащо следните подзаглавия: „Философия на историята“, „Еманципация“, „Морал“, „Наука и религия“, „Морал и религия“, „Въведение към философията на новобъл-

гарската история“, „Психофизиология на свободата у безкултурните народи“, „Славянският сбор и Фердинанд“, „Християнство и православие“ и др. 4. Статии по въпросите на писателския труд, българския език, изкуството. 5. Статии без установено заглавие, части от статии. 6. Беседи: „Задружна дейност“, „Защо се провали българщината“, „Как доброденствуват и как пропадат народите“. 7. Печатни материали, които очертават сътрудничеството на Михайловски в различни периодични издания: в. „Ден“, където той публикува редица политически материали („Дедите на княза Фердинанда“, „Психофизиология на държавното разбойничество“, „Потайностите на българския дворец“ и др.); в. „Кубрат“ („В светлите висоти на истината“, „Наука и цивилизация“, „Демокрация“ и др.); в. „Напред“ („Пресъздаването на България“, „Социализъм и социология“, „Стари и нови богомили“ и др.); „Църковен вестник“ (1907... 1914); сп. „Кубрат“ („Афоризми“, „В светлите висини на истината“, „Мисли върху религията“); сп. „Мисъл“ („Идеалистът и отрицател“, „Философия на сърцето“, „Недомлъвки“ и др.).

С редакторската дейност на Михайловски е свързано писмо до редакцията на вестник „Напред“, с което той дава съгласие за участие в неговото списване и излага „духовните си цели“; писмо до редакцията за упражняване контрол по печата във връзка с международното положение на България и др.

Редица печатни материали отразяват: 1. Отношението към творчеството и личността на Михайловски: Ив. Богданов в „Училищен преглед“, год. 33, кн. 8 — „Михайловски неизвестният“; П. Динеков — „Стоян Михайловски като сатирик“ в „Литературен глас“, год. V, бр. 171, другата му статия е поместена в „Златорог“, год. XIX, кн. 2; Димитър Бадев — „Сатирик и баснописец“ — в. „Мир“, год. 45, бр. 11 695; Стоян Каролев — „Краят на идейния път на Стоян Михайловски“ — „Философска мисъл“, год. II, кн. 2; Хр. Радевски — „Съдбата на сатирика“ — „Лит. фронт“, год. XXII, бр. 22.

2. Възпоменания и спомени за личността на писателя: Стефан поп Василев — „Защо Михайловски пожела да бъде погребан до Вазова“ — във в. „Радикал“, год. XXII, бр. 183; Никола Георгиев — „Последните дни на Стоян Михайловски“ — в сп. „Илюстра-

ция“, год I, бр. 2; Димо Минев — „Стоян Михайловски“ и „Спомени за Стоян Михайловски“ — във в. „Независимост“ от 18. III. 1929; Г. Кожухаров — „Един от спомените ми за Стоян Михайловски“ — в. „Слово“, год. XI, бр. 3037 и др.

Постъпилите в 1981 г. нови документални материали от фонда на Михайловски са пряко свързани с литературното му творчество. Това са: 1. Ръкописи със смесено съдържание (в тетрадки). 2. Отделни ръкописи: а) поетически творби и опити; б) белетристични; в) басни и епиграми; г) мисли и размисли; д) драматургични опити.

Бележките, които Михайловски води във връзка със своите литературни занимания, обхващат следните теми: а) „Reliqion“; б) „La guerre“; в) „Rolitique“; г) „Език“; д) „Живи идеи“; е) „Теория на прогреса“; ж) „Критика и антикритика“.

Друга основна част представляват бележките, свързани с теми, отнасящи се до: сказки, статии, конференции и беседи, за които той предварително е набелязал включвания материал, разсъжденията си, чужди мисли и изказвания по същите въпроси.

Друга група бележки са свързани с драматургичните опити на фондообразувателя за пиесите му: „Пигмалион“, „Под гнета на съдбата“, „Двоен живот“, „Поема на поемите“, „Писатели“. Във фонда се намират и бележки на Михайловски по проблемите на театъра (режисура, актьорско майсторство).

По-малък е броят на документите от фонда на Михайловски, свързани с неговата служебна и общественополитическа дейност.

От служебната дейност са запазени: неголяма група документи (във връзка с назначаването и уволняването му от длъжността преподавател по френски език в гимназия „Княз Борис“ в Русе), които илюстрират учителската му дейност.

Дейността на фондообразувателя като преподавател в Университета е представена от няколко документа, съдържащи данни за: полагане основния камък на централната сграда на Агрономическия факултет при Университета; тържества по повод 25 г. от основаването на Университета; и др.

Два документа са във връзка с работата на Ст. Михайловски като цензор в Министерството на войната.

Във връзка с обществено-политическата дейност на фондообразувателя е запазена многобройна кореспонденция, която засяга следните въпроси: отправени към него покани за изнасяне на сказки и лекции по риторика; предстоящо откриване на изложби и тържествени събрания; създаване на Комитет за подпомагане на пострадалите от Септемврийското въстание (1923); податки за Транспортната стачка и посредничеството на Ст. Михайловски в нея (1919); посрещане на софийския митрополит Стефан в София (1922); включване на биографична бележка за Ст. Михайловски в „Знаменитостите на „Таймс“ и в „Годишник на Близкия Изток за 1925“; честуване на 50 г. културно-просветна дейност на ученолюбивата дружинка „Искра“ — Казанлък; предстоящо излизане на юбилеен сборник „Адриана Будевска“; учредяване на Великотърновска дружба „Трапезица“ и „Музикална семейна дружба“ в Русе.

Една значителна част от фонда са документи, свързани с дейността на фондообразувателя като Председател на Върховния Македоно-Одрински комитет (1901—1903). Те съдържат сведения по следните въпроси: състояние на националноосвободителното движение в Македония; проект за административно преустройство на ВМОК; водени преговори между ВМОК и ВМОРО; недоразумения между двете организации и необходимост те да бъдат разрешени в интерес на единството на освободителното дело в Македония; организирани в Разград, Пловдив и Русе митинги за обсъждане политиката на правителството по македонския въпрос; подготовка на въстание в Македония (1903); събиране на парични помощи и пожертвувания за освободителното дело в Македония (за покупка на оръжие и др.); изпращане на чети в Одринско, Лозенградско и Ахъчелебийско; дейността на четата на полк. Ан. Янков; съставът на ВМОК, избран на X конгрес; препоръка на Арменската революционна федерация към ВМОК — да не събира материални помощи сред арменците; запечатване помещенията на македоно-одринските дружества в Силистра, Разград, Казанлък, Плевен, Видин, Никопол, Варна, Балчик, Стара Загора, Елена, Каварна (1903); извършен обиск в помещенията на ВМОК; отправени обвинения към Б. Сарафов, Т. Давидов, П. Драгулев,

Вл. Ковачев, П. Генадиев и др. за извършени злоупотреби; арестуването на Георги Петров — касиер на ВМОК (1901); оплаквания срещу Хр. Караманджуков, В. Антонов, Вълчо Сарафов и др. дейци; арестуването на Ив. Стойчев, Ив. Цончев, Г. Белев, Ст. Николов и др.; разцепление сред македоно-одринските дружества в провинцията (1902); апел, отправен от дружествата във Варна, Видин, Русе и др. за запазване на единството; избор на делегати за IX и X конгрес на македоно-одринските дружества; необходимост от засилване дейността на дружествата в селата; изказано недоверие на ВМОК от страна на Дряновското, Дупнишкото и Брюкселското македонско дружество; протест на граждани от Никопол и Русе срещу зверствата и злоупотребите, извършени от турците в Македония и Одринска Тракия; протест срещу ликвидирането на легалната македонска организация в България и искане народните представители да протестират в Народното събрание по този въпрос (1903); създаване и дейност на Тайното революционно братство в Турция и отношенията му с ВМОРО; водени преговори за обединяване на двете организации; арести и беззакония в Одринско; отправени молби за помощ до ВМОК; сформиране на македонско дружество в с. Бойница, Кулско; избор на ново ръководство на македонското дружество — Русе; дейността на македонското дружество на българи, учещи в Петербург; устав на Спомагателно македоно-одринско дружество „Родопи“; материални помощи, изпратени от македонско дружество — Добрич; избирането на Михайловски за делегат на VIII конгрес; поздравителни адреси с признание за дейността на фондообразувателя; информация за срещите и разговорите, които е водил по време на посещението си в Париж след Илинденското въстание; изнесена от Михайловски лекция „Европа и освободителното дело в Македония“; включването му в международно издание по дипломатически и политически въпроси; предстоящо излизане на труда му „От развала към провала“; поставянето на Б. Сарафов под арест и среща на фондообразувателя с него (1901); слово на Ст. Михайловски, произнесено в Народния университет по национални проучвания; податки за дейността на Никола Михайловски; разпространение на облигации от „патриотичен заем“ в полза на освободителното дело; българската интелигенция и освободителното движение в Македония; арестуването на Хр. Татарчев и интернирането на Ат. Раздолов; убийството на

Г. Делчев (1903); заговор за убийството на Т. Александров; убийството на Т. Саев; разпространението на в. „Реформи"; обесването на Сл. Мерджанов и Хр. Хаджиилиев (1901); неуспешен опит за освобождаване на заточениците в Акия; положение на затворниците в Одрин; отчет на Пиянечкото македонско дружество за 1900 г.; парични постъпления във ВМОК за 1901 г.; посещение на руския министър на външните работи — граф Ламздорф в София (1902); пътуване на граф Игнатиев и семейството му в България (1907); сведения за дейността на Димо Хаджидимов; българо-руски отношения след Освобождението; отправени към Михайловски покани за изнасяне на сказки и др.; избор на ново ръководство на Македоно-Одринското дружество в Русе; обявяването на Ст. Михайловски за почетен член на Македоно-Одринското дружество в Русе.

Дейността на фондообразувателя като народен представител се определя от малък брой документи, засягащи: избирането му за народен представител от Еленска избирателна околия; провеждане на преизборни събрания; държани речи; обсъждане на законопроект за печата; събрания и митинги в с. Дивдядово срещу закона за акциза върху ракията, срещу закона за горите и др.; заробващите външни заеми на България (1904—1905); доставка на патрони от Франция; недъзи в българската армия и др.

Запазен е и „Устав на Централното дружество на опълченците от 7—12 дружини в Царство България".

Значителна част от материалите документират дейността на Михайловски като член на различни дружества. Около 30 писма и покани са във връзка с дейността му като редовен член на БАН и засягат: полагането на основния камък на сградата на БАН; организиране на събрание в памет на братя Миладинови; чествуване на 80 г. от рождението на Луи Леже и др.

От дейността му като член на Славянското благотворително дружество са останали писма, съдържащи сведения за необходимостта от свикване на Славянски конгрес в Прага и Всеславянски събор в София през 1910 г., програма на конгреса на славянските журналисти в София и на славянския събор в София; славянска изложба в Прага; първи конгрес на Славянския младежки земеделски съюз в Любляна и Блед; гостуване в София на А. Башмаков — почетен член на Славянското благо-

творително дружество в България; икономическата политика на Русия и др.

Във връзка с дейността на Михайловски в Дружеството на българските публицисти са запазени програми, писма, листовки и др. относно предстоящото свикване на конгрес на южнославянските книжовници и публицисти и покани за творчески срещи с негово участие и с участието на Ст. Михайловски и Мих. Георгиев.

Една покана е във връзка с дейността му като редовен член на полско-българското дружество в София (1918).

Включването на Михайловски в работата на комитета по честв уване 100 г. от рождението на Ил. Макариополски (1909) е илюстрирано от група документи, които засягат: сформиране на комитета за юбилейното честв уване; полагане на основния камък на училището — паметник в негова чест в гр. Елена; устав на комитета „Паметник на Иларион Макариополски"; списък с имената на членовете на комитета и пр.

Провъзгласяването му за почетен член на Студентското християнско дружество (1914) се документира от няколко писма и програми за: отправени до него покани да изнесе сказки на тема „Наука и религия"; посещение на Дж. Мот в България (1924); организиране на литературна вечер за Х. Сенкевич (1924); организираната в България Балканска конференция на студентските християнски дружества; програма на конференцията; лекции, четени от Шарл Грос по време на конгреса в България и пр.

Запазени са и устав и писмо във връзка с дейността на фондообразувателя като член на археологическото дружество в България (1902).

Във фонда се пазят и материали, осветляващи участието на Стоян Михайловски в работата на: Народния комитет за църковно единство, Културното общество „Дружба", Дружество „Просвета", Дружество за борба с детската престъпност и Фонд „Причините за погрома" (1920—1926). Те съдържат сведения за: свикването на първия редовен съюзен събор на православните християнски дружества на учещата се младеж в България; провъзгласяването на Михайловски за почетен член на Софийското ученическо православно християнско дружество „Св. Ни-

колай Чудотворец"; проведен конгрес (1924) на пенсионерно дружество „Старини" в София.

От дейността на Михайловски като сказчик в архива се съхраняват група писма и покани, засягащи следните въпроси: изнесени сказки в различни градове на страната (Г. Оряховица, София, Плевен, Пловдив, Русе и др.); приемането му за лектор от страна на читалищния съвет и др.

Запазени са и разни материали във връзка с културно-просветната дейност на фондообразувателя (обявления за сказки, отзиви за изнесени сказки, дейност на дирекция „Глобус" и пр.).

Благотворителната дейност е представена от позиви, писма, устави, протокол и др. във връзка с: образуване на дружество „Състрадание" в гр. Троян и Дружество за покровителствуване инвалидите от войната 1912—1913 г.; създаване на Комитет за издигане паметник на всички загинали войници от Еленска околия в Освободителната война; предстоящо издаване на сборник за Еленска околия; посещение на г-жа Манинт, почетен член на дружеството за защита на животните в София (1923); земетресение в Сицилия и Калабрия (1908) и др.

Запазена е и група от около 20 речи, слова и интервюта на фондообразувателя.

Друга група документи осветляват различни страни от неговата дейност: злоупотреби по време на режима на В. Радославов (масови побоища и изстъпления в Разградско); терор от страна на румънските власти над българското население в Добруджа; убийството на Мих. Такев; румъно-български отношения; обществено-политическия живот в България (1918); Транспортната стачка (1919); провокации по време на ученическата манифестация през 1921 г. в София; съставяне и дейност на Комитета за издигане паметник на Хаджи Димитър в Сливен; публикуване на антибългарски стихове във в. „Микрос Румьос"; обява за излизането на сръбски народен календар „Србобран" — 1903 г.; абонамент за сп. „Македония"; отправен апел за изменението на Закона за опълченците и поборниците; устав на дружеството за подпомагане на бедни студенти при Висшето училище; предстоящо създаване на археологическо дружество в България (1900).

Материалите до членовете на семейството на Михайловски се отнасят до: 1. Райна Михайлов-

ска — съпруга (два документа, съдържащи биографични сведения и малък брой документи, илюстриращи материалното й състояние).

Кореспонденцията (писмо на Р. Михайловска до П. Горбанов и писма на М. Андреев, Е. Белопитова, Д. Владов, Н. Георгиев, К. Кръстев, Ал. Маджаров, Ст. Михайловски, А. Протогеров, П. П. Славейков и др.) до нея засягат следните въпроси: престоя на Ст. Михайловски в Костенец (1904); издаване трудовете на Ст. Михайловски; превеждане негови творби на фр. ез.; държани от фондообразувателя сказки в редица градове на страната — Видин, Враца, Никопол, Лом, Оряхово, Русе, Шумен и др.; признание за творчеството на писателя; назначаване на учители в Македония; преследване на учители — членове на ВМОК; възникнали недоразумения в македонското дружество в Шумен; резултати от изборите 1903 г.; податки за сп. „Мисъл“ и за Пенчо Славейков; стачка на словослагателите в София (1911); дейност на фондообразувателя като председател на ВМОК; посещението му във Виена, Париж, Лондон и срещи с отговорни държавни и обществени дейци, публицисти, професори и др. (1902); трудности, срещнати във Виена и Лондон при популяризиране каузата на Македония; конференция, организирана в Париж при участието на Ст. Михайловски; предложение да се учреди в Париж Комитет на приятелите на южните славяни; позицията на Франция по въпроса за съдбата на южните славяни; изказани на конференцията мнения за необходимостта от реформи в Македония; изпратени от Стоян Михайловски (по време на престоя му в Париж) материали за в. „Реформи“; изнесени от него сказки в Париж; реч, държана от него в Българо-хърватското студентско дружество във Виена; пресконференция на „Neue Freie Presse“ по въпроси, засягащи Македония; срещи на Ст. Михайловски с Яне Сандански и Сотир Янев (1914); стачка в Сърбия; съболезнования по повод смъртта на Ст. Михайловски (1927); изработване на посмъртна маска на писателя; определяне мястото, където ще бъде погребан и пр.

Материалите от, до и за други лица засягат: революционната криза в България 1918 г.; положението на фронта и настроението сред войниците; желанието на народните маси да бъде сключен мирен договор; събиране на материални помощи за Македония, биографични данни за Михаил Андреев от Търново и др.

Ф. 568; 17 док.; 1930... 1942, 1984 г.; 1 инв. оп.; пост. 1976 г.

КИРИЛ ЕЛИСЕЕВ МИТОВ

(Роден в 1904 г. — с. Преколница, Кюстендилско)

Учител и агроном; директор на Лозаро-винарската гимназия в Плевен и Земното земеделско училище в с. Градница; служител на ЦКС, деятел на консервната промишленост; един от авторите на „Методика на земеделската практика"; съставил спомени и публикации за писателя Георги Стаматов.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.
Публикация на документи: Елисеев, К. Спомени за Г. П. Стаматов. По случай 10 години от смъртта му. — Септември, 1952, № 12, 103—114; Елисеев, К. Спомени за Г. П. Стаматов по случай 95 години от рождението му. — Септември, 1964, № 5, 182—197.

Автобиографията на К. Елисеев (1984)[1] съдържа някои данни за живота и дейността му. Посветил е голяма част от дейността си за развитието на земеделието в нашата страна, земеделското образование на младото поколение и организирането на консервната промишленост на територията на България. В нея се намират сведения и за зародилото се между него и писателя Георги Стаматов приятелство, продължило до смъртта на писателя.

Писмата до фондообразувателя са от Георги Стаматов и отразяват: потиснатостта на писателя от финансовите му затруднения; желанието му да се пресели в Кюстендил, за да продължи творческата си дейност; въпроси, свързани с изплащането на пенсията му. Най-голяма част от писмата са във връзка с 50-годишния юбилей на писателската му дейност в Кюстендил (за подготовката, литературното четене и присъствието на Г. Константинов на тържеството).

[1] Автобиографията е предадена от фондообразувателя в БИА през 1984 г.

Ф. 569; 7 док.; 1927... 1960 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 г.

ИВАН ГЕОРГИЕВ ЛЕКАРСКИ

Народен представител (1927). Избран за подпредседател на културно-просветното сдружение „Фондация Народна библиотека в София" през 1933 г.[1]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Малобройната кореспонденция във фонда е свързана с: предаването от фондообразувателя ръкописа му „Принос към историята на Народната библиотека В. Коларов за времето 1878—1884 год." (1960); отпуснатия кредит и финансовите задължения на Народната библиотека, образователния ценз на служителите и тяхното добавъчно заплащане (1927). Автори на писмата са Божан Ангелов и Райчо Райчев.

Дейността му като подпредседател на културно-просветното сдружение „Фондация Народна библиотека в София" е документирана от запазения печатан устав (1934), разкриващ неговата цел, средства, състав, управление и др.

Запазеният ръкопис на Ив. Лекарски оборва някои твърдения, залегнали в книгата на В. Йорданов „Историята на Народната библиотека в София" и в други статии и книги за Народната библиотека (1960).

Ф. 570; 120 док.; 1863... 1916 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 г.; бълг., англ., гр., итал., лат., нем., тур., унг. ез.

ГЕОРГИ СИЛАГИ

(Роден в 1833 г. — гр. Байя, Унгария; починал в 1921 г. — Русе)

Военнослужещ, обществен и културен деятел; фармацевт — завършва фармация в Пеща през 1858 г.; участвува в Полското освободително въстание (1861—1863), Гражданската война в Щатите в Се-

[1] Засега не са открити повече биографични данни за фондообразувателя.

вероамериканската армия (1863—1865) и в италианското освободително движение под ръководството на Дж. Гарибалди (1866); аптекар в турската армия в Цариград (1867—1869) и частно практикуващ в Шумен (1869—1874) и Русе (1874—1921); член на инициативния комитет на читалище „Архангел Михаил" в Шумен; председател на Международното общество на болните в България (1893).

Източници

За фондообразувателя: Джумалиев, Г. Георг Силаги — културен и театрален деец в гр. Шумен през Възраждането. — Коларовградска борба, № 62, 4 авг. 1956, с. 4; Джумалиев, Г. Старото читалище „Архангел Михаил" (гр. Шумен) — средище на театрална дейност през епохата на Възраждането (1856—1878 г.) — В: Сто години народно читалище „Добри Войников". Коларовград 1856—1956. Юбилеен сборник. С., 1958, с. 149 и сл.; Станчев, Ст. Читалище „Добри Войников" в своята стогодишна история. — В: Сто години..., 19, 27.

От материалите с биографичен характер във фонда са запазени паспорт и пътни листове за пътуване до Швейцария (1866), Шумен (1874) и Румъния (1878), удостоверение за поданство (1874), извлечение от брачните регистри (1883), лична карта (1916) и др.

Запазени са и документи, свидетелстващи за материалното състояние на Силаги (1865... 1893) — доходи, платени акцизни такси и др.

Писмата от фондообразувателя до Йожеф Баский, австрийския генерален консул в Русе, Министерство на австро-унгарските външни работи — Виена, Фердинанд I, Бенжамен Харисон — Вашингтон, Х. Б. Холинз & Со, съдържат данни за: дейността на Силаги; готовността му да се постави в услуга на освободителното дело на унгарския народ (1865); строежа на жп линията Шумен — Мадара — Карнобат — Ени Загра — Ямбол (1872); постъпки за отпускане на пенсия и др.

Авторите на кореспонденцията до Силаги Йеню Алмади, Джузепе Антонович, Н. Добуз, Австрийското генерално консулство — Русе, И. Кьормьоци, Лодовико Миланези, Михали Недвиг, Миклош Наги, Нандор, Грин Б. Раум, редактора на в. „Edyetértés", Ернест Тоушек, Т. Д. Фалер, Х. Б. Холинз & Со, Аурел Часар и др. третират въпроси за: желанието на Силаги да премести аптеката си от Шумен в Русе (1874); сътрудничеството му в унгарски периодични издания (1876... 1882); изпратените в унгарски редакции сведения за Априлското въстание и Сръбско-турската

война (1876); подготовката за война в Румъния (апр. 1877); постъпките на Силаги във връзка с отпускане на пенсия за участие в Гражданската война на Щатите; въпроси около фармацевтичната му практика; проучване на възможностите за установяването на унгарци на работа в България.

Участието на Силаги в Полското освободително въстание (1863) и в Гражданската война в САЩ се документира от удостоверения, писма и молби за отпускане на пенсия (1867... 1899).

Няколко документа са във връзка с дейността на Силаги като военнослужещ в австро-унгарската армия: заповед за назначаването му за дружинен командир в унгарски стрелкови батальон (1864); програма за дневния ред на I хусарска сотня на унгарската помощна армия (1866); свидетелства за добро поведение по време на службата му в австро-унгарския легион (1866); писмо за назначаването му за командир на I конна част на унгарския легион и правила за приемане в лагера на легиона (1877).

Молба за освобождаване от служба (1866), за да бъде в услуга на Лайош Кошут и сънародниците си в Италия, карта и легенда за разположението на италианската армия около Мажента с обозначение на различни обекти свидетелствуват за дейността на Силаги като сержант в 5-ти италиански доброволчески полк.

Във връзка със службата му на аптекар в I драгунски конен полк от 2-ра императорска турска армия са няколко документа — атестати и благодарности за добра работа (1867—1869).

Група документи съдържат данни за фармацевтичната практика на Силаги в Русе: диплом за завършен медицински факултет в Пеща през 1858 г.; молба и разрешително за свободна практика на територията на Османската империя, с изключение на Цариград (1874); удостоверения, писма, изложения и др. за причинени щети в аптеката му поради затварянето ѝ (1878); за наложено наказание от главния лекар на Русе д-р Антонов (1891); за дължими суми от Русенското общинско управление за отпуснати медикаменти за бедни граждани през 1899 и 1900 г. и др.

Във връзка с дейността на Силаги като председател на Международното общество на бол-

ните (1893) са документи за парично дарение от княгиня Клементина в полза на обществото.

Материалите от, до и за членове от семейството на фондообразувателя се отнасят до: Павлина Силаги (съпруга) — за материално състояние; Атила и Борис Силаги (синове) — биографични и писмо от Г. Силаги до майка му с личен характер.

Към документалните материали от, до и за други лица (1873... 1896) са причислени: свидетелство на Мехмед ефенди за завършен първи клас в Русенската прогимназия, документ за дълг на Васа Петрович към С. Томич и грамота за награждаването на д-р Златев, втори секретар на българското агентство в Цариград, с орден „Меджидие", III степен.

Ф. 571; 27 док.; 1875... 1877 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 г.; бълг. и гр. ез.

ПЕТЪР ИВАНОВ ФУРНАДЖИЕВ[1]

Търговец на розово масло и кожи от Карлово през втората половина на XIX в.

Източници

За фондообразувателя: Унджиев, И. Васил Левски. Биография. С., 1945, 68, 755, 915; документите от фонда.

Писмата от Фурнаджиев до П. А. Кетапчиев & Съдр. и братя Димчови са във връзка с продажбата на розово масло в Цариград и закупени от него ярешки кожи за братя Димчови.

Автори на писмата до фондообразувателя са: братя Димчови, Георги Золас, Д. П. Папас, Тотю Михайлов & Сие; П. Стаматов & Т. Селджобали. В тях се третират търговски въпроси: продажба на розово масло в Лондон и цените му на лондонския пазар; закупуване на ярешки кожи за братя Димчови от Карлово и околността; закупуване на копринени платове, сатен и памук от П. Стаматов & Т. Селджобали за П. Фурнаджиев.

[1] Досега не са намерени биографични данни.

Ф. 572. Димитър Николов Даскалов — предаден в Къща музей „Георги Димитров“

Ф. 573; 26 док.; 1883 . . . 1952 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 г.; бълг. и тур. ез.

СПИРИДОН МИРЧЕВ МОЙСОВ

(Роден в 1866 г. — Прилеп; починал в 1954 г. — София)

Учител в Прилеп и Крушево (1887—1895); училищен инспектор и секретар на Охридската и Битолската митрополия от 1896 г. до 1913 г.; баща на чл.-кор. проф. Кирил Мирчев и на известния историк Боян Мирчев.

Източници

За фондообразувателя и фонда: документите от фонда; Опис на мемоарни документални източници, с. 139, № 70.

Запазените автобиографични бележки от 1952 г. съдържат сведения за: рождена дата и месторождение; произход и семейна среда; учение в Прилеп и София (1884—1887); учителстване в Прилеп (1887—1894) и Крушево (1894—1895); службата му в Охридската (1896) и Битолската митрополия (1897—1913); дейността на Г. Делчев, Д. Груев, А. Лозанчев, П. Цветков, В. Карайовов, К. Илиев и др.

От биографичните документи на фондообразувателя са запазени кръщелни и ученически свидетелства.

Запазено е приветствено писмо чернова на С. Мирчев до Комитета по отпразнуване стогодишнината на българското училище в Прилеп (1943).

Сведения за дейността на С. Мирчев като чиновник при Статистическото бюро — София през 1888 г. има в свидетелство от 1893 г.

Издаденото през 1894 г. свидетелство е за неговата дейност като секретар на Българската църковна община в Прилеп (1889—1894).

Малобройни документи (писма, свидетелство, ведомост, пълномощно) отразяват дейността на фондообразувателя като учител, училищен инспектор и секретар на Охридската и Битолската митрополия.

Ф. 574; 5 док.; 1858... 1929 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1960, 1961 г.

ХАДЖИ НИКОЛА ХАДЖИПОПДИМОВ ИКОНОМОВ

(Роден в 1839 г. — Трявна; починал в 1914 г. — Трявна)

Възрожденски деец, участник в подготовката на Априлското въстание 1876 г.

Източници

За фондообразувателя: Бонева, И. Тревненци в борбата за освобождението на България. — В: Трявна. С., 1982, с. 121; документите от фонда и делото на фонда.

В автобиографични бележки, озаглавени „Моето пътуване за в Ерусалим 1858 г., 3 ян." и писмо чернова до приятели в Трявна, подробно са описани градовете и манастирите, посетени от хаджи Никола Икономов и баща му — хаджи поп Димо Попалексов Икономов.

Запазено е писмо от А. Новаков до фондообразувателя по закупуване на акции за каменоделна мина „Принц Борис" (сл. 1897).

Писмо на хаджи Никола Икономов от 1858 г. до родителите му е по търговски въпроси.

Ф. 575; 860 док.; 1910... 1961 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960, 1961 и 1966 г.; бълг., арм., нем., тур. и фр. ез.

ВЕЛИЗАРИ МЛАДЕНОВ ПАВЛОВ

(псевд.: Верлен Евгений)

(Роден в 1885 г. — Оряхово; починал след 1961 г. — София (?)

Агроном и общественик; завършва земеделското училище на Образцовия чифлик в Русе и Националния агрономически институт в Париж; околийски агроном в Софийската и Врачанската подвижна земеделска катедра (1913—1916); агроном и учител в Охрид (1917); директор на земеделското акционерно дружество „Агрикола" (1918—1919) и служител в Министерство на земеделието; експерт-агроном в българо-

[1] Документът след датата на смъртта на фондообразувателя е приписка от сина му.

гръцката комисия по спогодбата „Моллов—Кафандарис“; сътрудник на сп. „Народно стопанство“, „Селска просвета“, „Кооперативен преглед“ и др.; автор на множество трудове из областта на земеделието.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 2, с. 297; Петков, Т. Чествуване на заслужил агроном. — Дневник, 1943[1]; Янков, В. Велизарий М. Павлов — един рядък труженик на нашето земеделие. (По случай неговата 65-годишнина). — Земеделска защита [1950][2]; документите от фонда.

Публикации на документи: НБКМ-БИА, ф. 575 (а. е. 4, л. 1—198)[3].

Запазените документи във връзка с научната дейност на В. Павлов като агроном са ръкописи на: а) монографии и материали за монографии — „Античното земеделие“ (в Палестина, Китай, Мавритания, Асирия, Египет, Индия, Гърция, Сирия, Финикия и Рим), „История на нашето земеделско стопанство“ (с биографични бележки за Михалаки Георгиев, Ахил Д. Робев, Николай Икономович, Станчо Ст. Златинов, Йосиф Карл Вашичек, Сава Ж. Дацов, Ал. Пенчев, Ал. Вълчев, Дим. Хранов, Кр. Ив. Мирски, Хр. Сотиров и др.), „За историята на гр. Оряхово“, „Преглед на румънските тютюни“, „С. Вадин, Оряховска околия“, „Селскостопанско съкровище или това, което трябва да знае земеделеца“; б) статии, студии, очерци, доклади — „Агрономия — история и развой“, „История на агрономическата литература“, „Антология на българското земеделие“, „Земеделието и неговото управление до днешни дни“, „Архив на рибарската книжнина. 1866—1895“, „Българската земеделска книжнина преди Освобождението“, „Българската книжнина по тютюна и нейното развитие от начало до днес“, „Българското земеделско стопанство (кратки бележки за неговата история)“, „Жеко Петър Русевич (Хаджи Захари Княжески). Първият възрожденец за земеделско образование в България“, „За живота на българската книга. (История и развой)“, „За про-

---

[1] Не се откриха точните библиографски данни.

[2] Не се откриха точните библиографски данни. Годината е определена въз основа на рождената му дата.

[3] Публикациите и сведенията за тях са събрани от фондообразувателя в личния му фонд в рубриката „Документация“, в която също липсват точни библиографски данни.

изхода на българите от Болгар до България“, „Първата българска стопанска изложба — 1862 година“, „Старата земеделско-стопанска литература“, „Развитие на земеделската книжнина през вековете“, „Българско земеделско стопанство“, „Българската земя и общественият подвиг на агронома“, „Начало на земеделските машини в България“, „Пчеларството при старите българи (според арабски и турски източници)“, „Увод за българската земеделска литература“, „Учителите на античното земеделие“ и др.; в) справочни и библиографски трудове — „Агрономо-биографичен речник“, репертоар на „Земеделски периодичен печат“, „Архив на земеделската литература до Освобождението ни. 1842—1877“, „Архив на ловната книжнина в България от началото до 1895 г.“; г) документация от него и за него — изрезки от вестници със статии от С. Ж. Дацов, д-р Ив. Златаров, В. Павлов, Т. Петков, Ив. Топузов, В. Г. Янков и др.; „Земеделските камари“, „Земеделие и кооперации“, „Делото на земеделските кооперации и на техния съюз“, „Агрономите-ветерани“, „Сава Ж. Дацов“, „Велизари М. Павлов — един рядък труженик на нашето земеделие“, „Първите земеделски машини у нас“, „Старите задруги в народното ни стопанство“, „Тютюнът в Румъния“, „Българската доосвободителна земеделско-стопанска книжнина“, „Съвременните проблеми и днешното положение на жената и детето“, „Възрожденци — зидари на нашето земеделие“, „Първите книги и списания по земеделието в България до Освобождението“ и др.; д) разни (материали във връзка с трудовете на В. Павлов) — бележки, стихотворения, писма — преписи и др. със сведения за: разговорите на С. Паприков с министъра на външните работи на Русия за постигане на споразумение между балканските държави с оглед избягване на немската агресия (1910); необходимостта от сключване на съглашение между Сърбия и България с арбитраж от страна на Русия (1910); политиката на Турция и международното положение (1910); митническите отношения между България и Турция (1910); вътрешнополитически въпроси в България (1910); мисията на Ст. Данев в Русия във връзка със сключване на руско-български договор (1912); откриването на международния институт на интелектуалните кооперации и речите, произнесени от Даладие, Ерик Дрюмонд, Пенлеве и др. (1926). Към тази група са причислени и: списък на статии по земеделски въпроси, публикувани в български

вестници и списания, превод от Д. Ихчиев на фермана на Абдул Хамид I от 1777 г., автобиография на Никола Ив. Кирмидчи и статиите „Спомен за П. Каравелов. 1886 г.“, „Първата румънска конституция и граф Павел Киселев“, „Върху земеделското занятие“.

Във връзка с дейността на В. Павлов като служител в Министерство на земеделието са законите, правилниците и програмите (1920, 1923) за низшите земеделски и девическите земеделски училища, за подвижните земеделски катедри, за земеделските камари в Германия, за комасацията на земите в Полша и др.

Документите, образувани от обществено-политическата дейност на В. Павлов като: 1) Член на дружеството на агрономите — писатели в София са устави на дружеството (1938); 2) Сказчик — ръкописи на сказките „Влиянието на жената“, „Жената (брак и морал)“, „Жената — дейност и дълг към обществото“, „Жената и любовта“, „Женският въпрос в старо време“, „Образованието на жената“, „Патриотизъм“, „Политическият живот в нашата страна и българската интелигенция“, „Ролята на жената в обществото за възраждане на нацията“, „Училище и земеделие“ и др.; 3) Член на Раховската културно-просветна дружба — списания „Преглед на Раховската културно-просветна дружба в София“, 1935 и 1940 г. Запазени са и отделни броеве от вестниците: „Лъч“ (1929), „Илюстрована седмица“ (1929), „Вестник на вестниците“ (1933), „Всенароден вестник“ (1937) и др.

Ф. 576; 6 док.; 1911—1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 г.

ПЕТЪР НИКОЛОВ ШОПОВ

Градоначалник на София през 1911—1912 г.[1]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

От документите за материално състояние са запазени сметки и гаранционен лист за закупени предмети от П. Шопов.

---

[1] Други биографични данни за фондообразувателя не се откриха.

Ф. 577; 90 док.; 1861 ... 1901 г.; 1 инв. оп.; пост. 1960 и 1961 г.; бълг., англ., гр., рус. и фр. ез.

ВАСИЛ ИВАНОВ ДИАМАНДИЕВ

(Роден в 1840 г. — Охрид; починал в 1912 г. — София)

Учител, общественик и деец на македоно-одринското освободително движение; учи в Русия (Москва и Киев); учителствува в Кукуш (1861—64), Велес (1864—66), Охрид (1866—67) и Комрат (1869—76); в 1872—73 г. редактира в. „Ехо на Болград" и в. „Ялпуг". По негов почин се създава Комитет за подпомагане на българските доброволци в Сръбско-турската (1876) и в Руско-турската война (1877—1878). След Освобождението заема административни служби (член на Върховния касационен съд, член на Русенския апелативен съд, заместник-директор на Пловдивската и на Софийската народна библиотека и др.); народен представител в Учредителното събрание (1879) и I Велико НС; председател на организираната по негова инициатива Македонска лига в Русе (1880) и на Македонско благотворително дружество в София (1882—84); участвува в учредяването на Македонския комитет и е избран в състава му.

Източници

За фондообразувателя: АГСР. Т. 4, 344—346; ЕБ. Т. 2, с. 304; Дойнов, Д. Националреволюционните борби в Югозападна България през 60-те и 70-те години на XIX век. С., 1976, 59, 62, 70—71, 149, 185; Дойнов, Д. Кресненско-Разложкото въстание 1878—1879. С., 1979, 27—28 и сл.; Кирил, патриарх Български. Българската екзархия в... Т. 1. Ч. 1., с. 460, 513; Митев, И. Съединението 1885. С., 1980, с. 34; Стателова, Е. Дипломацията на княжество България 1879—1886. С., 1979, с. 148; Стателова, Е. Източна Румелия..., с. 226.

Запазените обширни автобиографични бележки на фондообразувателя съдържат данни за: дата и място на раждане, семейна среда и учение; учителствуване във Велес, Охрид и други градове в Македония и Бесарабия; конфликтите му с гръцкия владика Мелетий и движението на жените в Охрид за изгонването му; пътуване на В. Диамандиев в Румъния (1867); желание да се срещне с Л. Каравелов; арестуването на фондооборазувателя след завръщането му от Румъния; шипченските боеве и положението на бежанците в Южна България по време на Руско-турската война (1877/78); временно руско управление в България; сведения за четата на А. Калмиков; образуване на Македонска лига в Русе (1880); дейността на Софийското македонско благотворително дружество (1882—84); събиране на материални помощи за подготовка на въстание в Македо-

ния (след Берлинския конгрес); предстоящо изпращане в Русия на депутация за връчване на благодарствен адрес на Александър III от името на българите от Македония; Съединението и Сръбско-българската война (1885); дейността на В. Диамандиев като директор на Народната библиотека в София и Пловдив; честуване деня на Св. Кирил и Методий в Браила; занаятите в Охридско. Автобиографията съдържа сведения и за дейността на Гр. Пърличев, Г. С. Раковски, Хр. Георгиев, Н. Палаузов, Е. Спространов, Т. Запрянов, В. Шопов, Н. Шопов, Др. Цанков и др.

Биографичните материали за фондообразувателя (свидетелства, молби, разписки и др.) са във връзка с учението му в Москва; учителската му дейност в Македония и Бесарабия; дейността му като служител в Министерството на просветата и Народната библиотека в София и в Пловдив; работата му като член на Апелативния съд в Русе, на Върховния и Касационния съд.

Няколко разписки са във връзка с материалното състояние на Васил Диамандиев.

Автори на писмата до него са И. Димитриев, Банкерски дом „Антон Кориц", Увалиев и др.

Заповед, издадена от Министерство на правосъдието (1883) е във връзка с дейността на В. Диамандиев като член на Върховния касационен съд.

Дейността на фондообразувателя като главен счетоводител в Министерство на финансите е представена от една грамота за награждаването му от кн. Александър Батенберг като служител в това министерство.

Препис от Закон за народното просвещение е във връзка с учителската му дейност.

От обществено-политическата дейност на В. Диамандиев е запазен благодарствен адрес от страна на българите от Македония до Александър III по случай деня на коронацията (1883). В него са отразени надеждите за освобождение от страна на Русия. Има данни за упълномощаването на В. Диамандиев и на Иван Наумов Димитриев от Охрид да поднесат споменатия адрес.

Книжовната дейност на Диамандиев е представена от няколко превода.

Във фонда са запазени и бележки на фондообразувателя по исторически и други въпроси. Те засягат: дейността на първите български правителства след Освобожде-

нието; направени постъпки до Народното събрание за отпускане на места за настаняване на емигранти от Македония; сведения за български общественици и периодични издания след Освобождението.

Ф. 578[1]; 7 док.; 1912 г.; 1 инв. оп.; пост. 1950—1951 г.

ГЕН.-ЛЕЙТ. НИКИФОР ПЕТРОВ НИКИФОРОВ

(Роден в 1858 г. — Ловеч; починал в 1935 г. — София)

Висш военен деец; завършва Софийското военно училище през 1879 г.; участвува в Сръбско-българската война (1885); инспектор на пехотата (1890—1894), пълномощен министър в Берлин (1904—1910) и министър на войната (1911—1913).

Източници

За фондообразувателя: Алманах на българската конституция (Пловдив, 1911), с. 770; Данчов, Н. Г... БЕ, с. 1083; История на Сръбско-българската война 1885. С., 1971, с. 312 и сл.; Първий випуск на Софийското военно училище. По случай 50-годишнината от производството му (1879—1929). Състав. Никифоров, Иванов, Кутинчев и др. С., 1929, с. 66; Стойчев, Ив. Строители и бойни вождове на българската войска 1879—1941. С., 1941, 19, 36.

Малобройната му кореспонденция разкрива молбата на бр. Георгиеви до Военното министерство за финансиране на изобретената от тях картечница; желанието на българите от с. Овчеларе, Карловска околия, живеещи в чужбина, да участвуват в Балканската война; молбата на Димитър Христов да бъде изпратен на предната бойна линия; сведения за българската емиграция от гр. Плевен в Америка; необходимостта да се устроят офицерите от запасната офицерска школа и др. Автори на писмата са: братя Дим. и П. Георгиеви, Ив. Драганов, Ст. Кръстев, Дим. Христов, Ст. Чернев и др.

---

[1] Първоначално фондът е под № 729.

Ф. 579; 366 док.; 1869... 1938 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961 г.; бълг., нем. и унг. ез.

ЛЕОПОЛД ИВАНОВ КОСИЛКОВ

(Роден в 1850 г. — гр. Винга, Банат; починал в 1940 г. — гр. Винга)

Банатски българин; просветен и обществен деец; учител във Винга (1868—1913); автор и издател на български учебници, на български годишен календар (1876—1893) и др.; издател и уредник на в. „Винганска нарудна нувала“ (1881, 1885—1887); сътрудник на унгарски и немски вестници в гр. Темишвар и Арад; автор на книги, статии, стихове и др.

Източници

За фондообразувателя: Иванчев, Д. БПП. Т. 3, с. 14 и 262; Милетич, Л. Книжнината и езикът на банатските българи. — СбНУНК, кн. 16—17, 1900, с. 349 и сл.; Мирски, Кр. Българите в Унгария. — Бълг. сбирка, 3, 1896, № 4, 345—352; Пенаков, Ив. Един голям учител, апостол и будител на банатските българи. — Отец Паисий, 13, 1940, № 3, 138—141; П[енаков], И. Леополд Ив. Косилков. Големият учител на банатските българи. — Зора, 21, № 6201, 15 февр. 1940, с. 6; Стоянов, М. БВК. Т. 1, с. 220; Телбиз, К. Една година от смъртта на Леополд Косилков. — Нова вечер, 1, № 242, 1 февр. 1941, с. 4; документите от фонда.

Към документалните материали с биографични данни за фондообразувателя може да се отнесе дипломата за завършен курс по рисуване през 1902—1903 г. при Занаятчийското училище в гр. Темишвар и за правоспособност да преподава рисуване и чертане в основно занаятчийско училище.

Писмата (чернови) от Л. Косилков са адресирани до Хр. Вергов, Л. Милетич и др. и дават сведения за работата и материалните му затруднения; очакванията му за помощ от мнозина българи от България, Турция, Русия, Франция и др.; бъдещите му занимания в полза на българите и пр. Изброява отпечатаните си трудове до 1891 г. Споменава за П. Ферменджин, И. Каравенков и др.

Автори на писмата до фондообразувателя (1869... 1918) са: А. Велчев, Хр. Вергов, К. Георгиев, Г. Георгов, Д. Герджиков, И. Каравенков, Н. Кефсизов, И. [?] Кутиков, К. Махан, Л. Милетич, сем. Мирски, Г. Пиокос, И. Поливка, П. Сирку, Ал. Теодоров — Балан, П. [?] Ферменджин и др. Те са във връзка с общите им интереси и работа и съдържат данни за: особености в изговора и фо-

нетиката на някои букви и думи в говора на „седмоградските българи“; създаденото в Пловдив дружество („Пробуда“) на българските католици, чиято цел е да работи за опознаването между българските и банатски католици (1906); покана от българския клон на Всеславянския пчеларски съюз до Л. Косилков да участвува в предстоящия конгрес в Белград (1911); изпратена сума от Варненското читалище за абонамент на „Винганска нарудна нувала“ (1887); и др. Още и за: молбата на Л. Милетич да получи сведения за старите учители в гр. Винга и на по-известните фамилии, заселили се там (1896); желанието на Ал. Теодоров да притежава списък на издадените след 1898 г. книги на български език в Банат, за да ги включи в описа, който прави на български книги от 1806—1905 г. (1906); интересът на Хр. Вургов по въпроса за първите български заселници в Банат (1910); и др.

Най-многобройни са материалите във връзка с писателската дейност на Л. Косилков. Огромен е броят на стихотворенията му: „Бил съм на разходка...“, „Промисли се, челеч божи!“, „Вълкът и агнето“, „На куче светът се преобърна...“, „Аз и ти...“, „Ако излеза аз...“, „Ама, че тежко е...“, „Ако бъде еднаж...“, „Блажену свету Тройству...“, „Пътника“ и др. Запазени са и драматичните сценки: „Жа бъди бой — резервиста се преправе за у боя“, „Младоженците“, „Сиромашия и челяд“ и „Идин веселин прузор“. Намират се и: исторически бележки за Винга и за заселването на българите в Банат; здравни съвети; басни; гатанки; бележки за земеделието, немско-унгарско-български речник; и др.[1]

От учителската дейност на фондообразувателя се пазят два ръкописа под заглавие: „Начин, каче да се учи четениту“ и „Присински раматку“.

Няколкото ръкописа по земеделски въпроси (за значението на тора, за някои земеделски култури, за лозарството, за земеделието в Банат и др.), за конете, свинете, бубите и др. документират научните му занимания.

Съхраняват се и тетрадка (в ръкопис) на Илия Каравенков със записи на народни думи, пословици и др. (1878) и романът (машинопис) на Матия Банчов „Лутании“ (1938).

---

[1] Засега не са открити публикации на някои от тези материали.

Ф. 580; 34 док.; 1 инв. оп.; 1871 ... 1964 г.[1]; пост. 1961, 1962 и 1967 г.; бълг., рус., тур., рум. и фр. ез.

Д-Р ЖЕЛЯЗ (ЗАХАРИ) ДРАГАНОВ ЖЕЛЯЗОВ

(Роден в 1846 г. — Шумен; починал в 1910 г. — Силистра)

Лекар и общественик; завършва частното френско училище в Галац и Императорското военно медицинско училище в Цариград (1871); лекар в турската армия (1871—1875), в Йемен — гр. Санна (1875—1880) и в Силистра (1881—1910); народен представител в III велико народно събрание (1886—1887); член на Управителния съвет на акционерното дружество „Бъднина" в Силистра.

Източници

За фондообразувателя: Начов, Н. Цариград..., с. 145; Некролог — д-р Ж. З. Драганов. — Бълг. лекар, 5, 1910, № 1—2, с. 79; Списък на медицинските лекари... С., 1905, с. 7; Стамболски, Хр. Автобиография, дневник и спомени (1877—1931). Т. 3. С., 1931, 57—61, 63; Стефанов, В. Българската медицина през Възраждането. С., 1980, 64, 211, 213; документите от фонда.

Биографични сведения за фондообразувателя се намират в биографията, писана от сина му Драгомир Драганов — първоначално и прогимназиално образование, завършване на Императорското военно медицинско училище в Цариград, дейността му като лекар в Йемен — гр. Санна и в Силистра.

Завещанието — копие до съпругата му Александрина Драганова във връзка с уреждане на наследствени въпроси отразява материалното му състояние.

Писмата във фонда са от Драгомир Драганов, Драган Желязов и Генчо Марков (1879—1907) и се отнасят до: обучението на синовете на Ж. Драганов в кадетския корпус в Орел; заминаването на бащата на фондообразувателя за Цариград с цел да издейства завръщането на сина си в България; лични въпроси.

Дейността му като лекар е документирана от: запазената негова диплома, издадена от Медицинското училище в Цариград (1871); заповедта на министъра на войната Хюсеин Авни за произвеждането на Ж. Драганов в чин капитан от турската армия (1871); протокол, отчетни финансови документи, писма, заповеди, доклад, грамота и др.

---

[1] Документите след датата на смъртта на фондообразувателя се отнасят до наследниците му.

във връзка с назначаването му за главен лекар — III степен в лявото крило на турската армия (1873); преместването му от 3-та в 7-а армия (1874); повишаването му в чин бинбашия (майор) през 1877 г.; награждаването му с орден (1878); полученото от него разрешение да упражнява лекарска практика в България (1881); разрешението му да носи орден „Меджидие" — IV степен, с който е награден от турското правителство (1882); награждаването му с орден „Св. Станислав" — III степен (1883); разрешението му да упражнява лекарска практика в Румъния (1889); получаваните заплати като лекар в Турция от общинското управление през периода 1875—1880 г. (1891); назначаването му за лекар в Силистренския окръжен затвор (1892); приемане и предаване длъжността управител — лекар на Силистренската второстепенна държавна болница (1893); награждаването му с Офицерски кръст, Народен орден за гражданска заслуга и поздравления по случай 25-годишния му лекарски юбилей (1906).

Заповедта на цар Фердинанд I за награждаването му с орден „Кръст за спомен" като представител на III велико народно събрание (1889) и поканата от министър-председателя за присъствието му на събрание в София по случай 20-годишния юбилей от царуването на цар Фердинанд (1907) са във връзка с участието му като народен представител в III велико народно събрание.

Членството му в Управителния съвет на Акционерното спестовно дружество „Бъднина" в Силистра е отразено в писмото, с което се изказва благодарност за дейността му като такъв (1906).

Към благотворителната му дейност се отнасят писмата и свидетелството за подарени от него суми и къща (1897, 1906, 1907).

Във фонда се пази бележка и писмо за задължението на фондообразувателя да представи на Градската реквизиционна комисия в Силистра определен брой вещи в случай на мобилизация.

Документите за членовете на семейството му се отнасят до:

1. Съпруга — Александрина Драганова. Кореспонденцията ѝ се състои от писма и телеграма от Димитър Драганов, Драгомир Драганов, Вержиния Драганова и д-р М. Русев със сведения за военните действия по време на Балканската война (1913); съболезнова-

ния по повод смъртта на съпруга ѝ (1910); по лични въпроси. Благотворителната ѝ дейност отразяват разписките и квитанцията за подарени от нея суми на фонда на сираците и др. (1913... 1941).

2. Син — Драгомир Желязов Драганов: тетрадка (ръкопис) (1910—1964) с автобиографични сведения за учението и живота му в Кадетския корпус в Орел, стихотворения, писани от него и от негови приятели — съученици. Писмото с отговор и пощенската картичка са свързани с кореспонденцията му по повод предадени от него на музея в Силистра документи, отнасящи се до лекарската и благотворителна дейност на баща му Ж. Драганов; по лични въпроси (1915, 1960). От благотворителната му дейност са запазени писма, разписки, квитанция и др. (1933... 1943).

3. Син — Димитър Желязов Драганов. Автобиографични и биографични сведения намираме в тетрадката (ръкопис), удостоверението и изрезката от в. „Мир" (1911... 1913) — обучението и успеха му в Елисаветоградското кавалерийско училище и Александровското военно училище в Москва; стихотворения, писани от него; изразходени суми; за смъртта му. Писмата (1912—1913) от Александрина Драганова, Вержини Драганова и Леонид Чуглошников съдържат данни за местослужението на съучениците му от Александровското военно училище в Москва; по лични въпроси.

4. Други роднини: бележки и писмо (1908) относно рождените дати на фондообразувателя, неговите братя и сестри, по лични въпроси.

Съхранените документи от, до и за други лица са: крепостен акт и писмо (1877) за владеене на къща с дворно място в Силистра; спор между наследниците на Петър Джамбазов за 6000 гроша.

Ф. 581; 76 док.; 1873... 1962 г.; 1 инв. оп. ; пост. 1961 г.; бълг. и рус. ез.

АРСЕНИ ГЕОРГИЕВ КОСТЕНЦЕВ

(Роден в 1842 г. — Ново село, Щипско; починал в 1921 г. — София)

Възрожденски деец на просветното, църковното и национално-революционното движение; учителствува в Струмишко, Тиквешко, Мале-

шевско и др. (1860—1870); ученик в Щип на Й. Ковачев (1869—1870), от когото усвоил преподаваната звучна метода; участвува в I учителски събор в Прилеп (1871); учител в Битоля (1871—1872); открива заедно с брат си Михаил книжарница в Щип; като учител в Горна Джумая (дн. Благоевград — 1872—1878) участвува в подготовката на Априлското въстание (1876) в този район; по време на Руско-турската освободителна война (1877—1878) организира чета за защита на населението. След Освобождението — член на съдебния съвет и касиер в градския съвет на Г. Джумая (1878—1879); учителствува в Еврейското училище в София (1880—1881), в Струмица и Емборе (1881—1886); административен чиновник (1886—1892). Автор на „Спомени" (1917).

Източници

За фондообразувателя: Ванчев, Й. Новобългарската просвета в Македония през Възраждането (до 1878 година). С., 1982, 67, 109; ЕБ. Т. 3, с. 571; Костенцев, А. Спомени на... С., 1917, 150 с.; Костенцева, Р. Моят роден град..., с. 245; Парижков, П. Братята книжари хаджи Михаил и Арсений Костенцеви. — В: Възрожденски книжари. С., 1980, 245—248; Рупов, И. Борец за национално възраждане. — Пиринско дело (Благоевград), № 100, 17 ноем. 1952; Шарков, В. Град Горна Джумая. Минало и днес. С., 1930, 104—110, 116—118, 131, 133.

Запазени са следните материали с биографични данни за фондообразувателя: адресен билет (1916), рисунка, изобразяваща А. Костенцев на смъртния одър, правена от Макс Мецгер (1921); изрезка от вестник със статията на И. Рупов „Борец за национално възраждане" за живота и дейността му (1962).

Писмата (1880—1897) до него са от Никола Алексиев, Хр. Бучков, Г. Гърличков, Андон Давидков, С. Марсов, Бл. Янтуров (?) и съдържат сведения за: взети пари на заем (1889); тежкото материално състояние на Хр. Бучков, редактирания от него в. „Прогрес" и спирането му, поради липса на средства; пенсионирането на учителите в Македония под ведомството на Екзархията (1897); ходатайство за отпускане стипендия на студента Г. Гърличков, ученето му в Швейцария и проведените там избори (1888, 1889); по лични въпроси.

Дейността му като учител е отразена в протокол, писма, списъци, молби и др. В тях има данни за: учителския събор в Самоков (1873); селата и градовете, в които е учителствувал фондообразувателят; избирането на К. П. Босилков за председател и Иванчо Радев за писар на Окръжния училищен съвет в Г. Джумая; дейността на училищните настоятелства от селата (1879); указание от

училищното попечителство при Българската екзархия в Цариград за откриване на училище от фондообразувателя в Емборе (1882); описание на селата в Костурско, направено през 1885 г. и откриване на пансион в Костур през 1886 г.; искането на А. Костенцев да му се изплати от Българската екзархия изразходваната от него сума за откриването на Струмишкото училище през 1882 г. (1915); наименованието на едно от първоначалните училища в Г. Джумая на името на А. Костенцев (1921) и др.

Свързани с неговата книжовна дейност са спомените му под заглавие „Спомени на Арсени Костенцев", с данни за живота и учителската му дейност, участието му в подготовката на Априлското въстание в Г. Джумая и др. — част от тях в ръкопис и едно печатно издание от 1916 г. с посвещение и автограф; приказки и разкази с нравоучителен характер: „Двамата крадци Гиго и Мичо", „Двамата честни съдружници", „Тримата съдружници", „Око за око, зъб за зъб", „Павел и Петър", „Нане Гюро", „Много отиде, малко остана" и др.; тетрадка със събрани от него поговорки; „Описание на Малгарската кааза" (1870); биографична бележка за Г. Делчев; „История революций на 24 февруарий 1848 год. във Франция".

Обществено-политическата дейност на А. Костенцев е документирана от запис и писмо (1878—1879) за изплатени му суми, които е изразходвал за различни обществени цели; покана (1920) за присъствие на тържествено събрание във връзка с 50-годишнината от учредяването на Българската екзархия и др.

Материалите, свързани с членовете на семейството на фондообразувателя, се отнасят до Михаил Георгиев Костенцев (брат) — негови и на семейството му снимки; некролог, издаден от близките му във връзка със смъртта му (1929); биографична бележка „Историята на моя род", писана от дъщеря му Райна Костенцева с данни за живота и дейността на родителите ѝ; кореспонденцията е отразена в запазения печатан екземпляр от 1917 г. на „Спомените на Арсени Костенцев" с посвещение и автограф. Мария Михайлова Костенцева — Алексова Томанова (снаха) — биографични документи: некролог, издаден от семейството ѝ във връзка със смъртта ѝ; кореспонденцията съдържа писмо до дъщеря ѝ Райна Костенцева (1906); обществената ѝ дейност е представена в

едно нейно писмо, разкриващо голямото значение на просвещението, на училищата и възпитанието, давано на децата от майката, лошото девическо образование, необходимостта да се посещават откритите у нас девически училища, предметите, които се изучават в тях и др.

Ф. 582; 65 док.; 1885... 1963 г.[1]; 1 инв. оп.; пост. 1961, 1962 и 1964 г.; бълг. и рус. ез.

АВГУСТ АВГУСТ РОЗЕНТАЛ

(псевд.: Бодил)

(Роден в 1876 г. — Иркутск, Русия; убит в 1912 г. — Селиолу Гечкенли, Одринско)

Художник и поет; преселва се със семейството си от Русия в България през 1880 г.; учи в Калофер, Провадия и Габрово; живее и работи в София; завършва първия випуск на Рисувалното училище; автор на живописни творби и стенописи в храм-паметника Ал. Невски; загива в Балканската война.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, И. РБП, с. 82; Димов, В. Посмъртна изложба на художника Август Розентал. С., 1913, 15 с.; Костенцева, Р. Моят роден град..., 57—70, 250; Още за посмъртната изложба на Август Розентал. — Седмична илюстрация, „Принос", 1, № 1, 1913; № 5, 1913.

Материалите с биографични данни за фондообразувателя са следните: биография от съпругата му Райна Костенцева със сведения за живота и дейността му; една бележка във връзка със смъртта му и друга — със заглавие „Съвети и последни думи на А. Розентал, заминаващ за бойното поле към другарката му Р. Костенцева".

Дейността му като художник отразяват запазените скици на Св. Яков, Р. Костенцева и др., автопортрет на фондообразувателя, портрет на Мария Розентал; брошурата на В. Димов „Посмъртната изложба на художника Август Розентал"; изрезка от списание със снимка на директора на Художествената академия проф. Васил Заха-

[1] Документите след смъртта на фондообразувателя се отнасят до наследниците му.

риев, който произнася слово при откриване възпоменателна плоча на убитите в Балканската (1912—1913) и Първата световна война (1914—1918) възпитаници на академията (1940).

Ръкописът на пиесата „Провидението“ (1912), който разкрива борбата на македонските четници през 1903 г. и бележникът със стихотворенията „Тихо море плещет“, „Напред“, „Зачем скажи“, „Сонет“, „Знаю песню“ и др. са свързани с неговата литературна дейност.

Документалните материали до членове от семейството се отнасят до Райна Костенцева-Розентал — Мецгер — автобиографична бележка „Два дни в Мюнхенския затвор“; автобиография с данни за живота и дейността ѝ; покана от Мария и Михаил Костенцеви за кръщелния обред на дъщеря им (1885); част от статията „Райна Костенцева Мецгер“, публикувана в „Женски свят“ (1929); интервюто „Една известна българска писателка“, публикувано в турския вестник „Son Posta“; писмата до Райна Костенцева са от Ст. Бакалова, Сл. Васев, А. Василев, М. Грубешлиева, Ел. Драмалиева, В. Захариев, Цв. Киранова, Н. Михов, Д. Стоевски, Л. Стоянов и Ив. Хаджихристов и са във връзка с правените от нея преводи от френски и от руски език; изплащане на хонорарите ѝ; ходатайство за назначаването ѝ на работа; изказана благодарност за дадени от нея сведения за А. Розентал; по лични въпроси (1940—1963); свързани с литературната ѝ дейност са запазените статии, посветени на: „Еманоил П. Димитров като поет на децата“ (1931), публикувана в юбилеен сборник за Ем. п. Димитров по случай 25-годишнината му литературна дейност (1906—1931), „Драматическата творба на Антон Страшимиров и театъра“, публикувана в юбилеен сборник по случай 60-та година от рождението на А. Страшимиров — чествуван на 15 ноември 1931 г. и „Ас. Златаров“, публикувана в юбилеен сборник, посветен на Ас. Златаров (1932); сценарий за филм „Обикновена история“ (1941); доклад „Из спомените ми за художниците от първите випуски на Рисувалното училище“ (1954), изнесен пред Института за изобразителни изкуства към БАН; разказ „В пепелта на огнището“, написан за конкурса на тема „Развод“ между Р. Костенцева и М. Грубешлиева-Стоянова. Запазено е тефтерче на Р. Костенцева с автографи на оперните артисти — Тейко Кива и Зигмунд Залески, от секретарката на

Гладстон — мис Андерсен, от немския писател Хайнрих Румиф и др., посетили страната ни.

Ф. 583; 6905 док.; 1871 ... 1931 г.; 2 инв. оп.; пост. 1961, 1962, 1976—1979 г.; бълг., гр., ср., тур. ез. и шифр. док. с дешифровка

ДИМИТЪР, ХРИСТО И АНГЕЛ УЗУНОВИ[1]

1. ДИМИТЪР ХРИСТОВ УЗУНОВ

(Роден в 1842 г. — Охрид; починал в 1887 г. — Куманово)

Учител в Охрид, Кукуш, Струга, Битоля и Куманово (1866 ... 1887) и училищен инспектор в Охридско и Стружко (1881—1882); помощник-библиотекар в Софийската Народна библиотека (1879—1880); иконом на пансионите при българската мъжка гимназия „Св. Кирил и Методий" в Солун (1883—1884). Съставя и издава заедно с Д. В. Македонски буквар и сътрудничи на в. „Македония", „Право" и „Напредък". Занимава се и с кожухарство и търговия.

Източници

За фондообразувателя: Йорданов, В. История на Народната библиотека ..., 35, 60, 61 и 322; Кирил, патриарх български. Българската екзархия в ... Т. 1. Кн. 1—2, 556, 576 и 577; 51 и 121; Кирил, патриарх български. Принос към униатството в Македония след Освободителната война. (1879—1895). Доклади на френските консули в Солун. С., 1968, с. 286; Спространов, Е. Узунови — баща и син — Димитър и Христо. — Устрем, № 39, 3 юни 1926; документите от фонда.

Публикации на документи: Миладинова, Е. Документални приложения. — В: Светилник. Състав. Й. Ванчев. С., 1983, 211—217; Миладинова, Е. Документи за българските гимназии в Солун. — Изв. Нар. библ. Кирил и Методий, 18 (24), 1983, 440, 445—452.

От документите за материално състояние се пазят: тефтер, бележник, квитанция и др. (1871 ... 1884) във връзка с уреждането на лични сметки, парични отношения и пр. с А. Атанасов, Г. Главинчев, бр. А. Групчеви, К. Карадимчев, П. Огненов, А. Пармагов, И. Паунчев, Т. Попалексиев, И. Пърличев, М. Скопаков, Х. Топенчаров, бр. Д. Филипчеви и др. Сведения и за: броя и цената на продадените от Д. Узунов книги: „Български буквар", „Го-

[1] Семеен фонд на Димитър Хр. Узунов — баща и на Христо и Ангел Дим. Узунови — синове, съхранен от техните наследници.

ляма българска читанка или втората част на българският буквар на наречие по-вразумително за македонските българи“ и др. от К. А. Шапкарев; пътуването на Узунов от Охрид за Солун — Цариград — Дедеагач и обратно; А. Костенцев, П. Сарафов, Гр. Пърличев, З. Каратанасов и др.

Кореспонденцията от фондообразувателя (1877... 1885) е адресирана до К. Групчев, Хр. Златаров, Г. Кандиларов, Д. Карадимчев, К. Карадимчев, Тр. Китанчев, архим. Козма Пречистански, Хр. Маленков, Ив. Манчов, Ст. Матлиев, К. Матов, архим. Методий Кусевич, Ц. Миладинова, А. Митанов, Хр. Митанов, поп Йоан, Н. Попалексиев, Л. Попвасильов, Г. Попов, Д. Ризов, Ан. Д. Узунова, монах Христодул, Ап. Чакъров, Г. Ст. Чакъров, Ап. Чепунов, Ев. Чобанов, К. А. Шапкарев, Училищното настоятелство — Струга, Църковната община — Охрид и др. (има и няколко преписа на писма от екзарх Йосиф I, Ан. и Хр. Митанови, Българската община — Кукуш и др. до Хр. Узунов) със сведения за: състоянието на учебното дело в Охрид и Охридско през 1881—1882 г. и дейността на Д. Узунов като учител и училищен инспектор — въвеждане на нов ред в училищата; изготвяне на учебна програма и правилник; съставяне на „Землеописание“ и слова (за възпитанието, дисциплината и науката) от Узунов; набавяне на учебници; брой на учениците в първоначалните училища в Охрид; провеждане на изпити; недоразумения между учителите Цв. Попов, К. Нелчинов и Д. Йосифов; желанието на Д. Узунов да бъде изпратен на педагогически курс в София или Пловдив и др.; учителстването му в Кукуш (1883) — брой на учителите, учениците и пр. в мъжкото училище; засилване на униатското движение в Кукуш и др.; затваряне на някои от училищата в Охрид (1883) и за учителите там; състоянието на солунските български гимназии — откриване на учебната година (1883), дейността на директора на мъжката гимназия Г. Кандиларов и на учителите Ф. Бертранд, Гр. Пърличев и др.; успеха и поведението на учениците Ал. Чакъров, Хр. Матов, П. Бъндева, Б. Миладинова, Л. Пърличева, Ал. Карагюлев, Е. Митанова и др.; таксите за пансиона, болницата и пр. Още и за: награждаването на екзарх Йосиф с орден „Османие“ (1884), уреждане на сметки между Д. Узунов и Н. Стоянов, Хр. Златаров, Т. Хаджимишев и др.; назначаване на Д. Узунов за учител в Енидже Вардар и Струмица (1883) и Куманово (1884); закупени книги, учебници и др. от книжарницата

на К. Г. Самарджиев и др. Споменава се за: Ек. Архимандритова, Я. Баласчев, Гр. Белев, Х. Генадиев, Еф. Гьокова, свещ. Г. Икономов, Г. Мицарев, д-р Моллов, П. Огненов, Д. Попсимов, д-р К. Робев, Т. Серезлиева, Й. Симончев, Ев. Стрезов, Сп. Шанданов, А. Шопов и др.

Писмата (1871 ... 1887) до Д. Узунов са писани от: Ш. Ахмедов, Ан. Бадев, З. Белев, Д. Биолчев, Д. Бошков, Х. Генадиев, иконом Н. Гологанов, К. Групчев, Българска екзархия — Цариград, Еф. Йотова, Ан. Кръстев, Ат. Кушовали, Ц. Миладинова, Г. Милев, Църковното училищно настоятелство — Струга, Ан. Митанов, Българската митрополия — Скопие, Училищното настоятелство — Охрид, Българската църковна община — Солун, М. Попов, Ан. Пърличева, П. В. Сарафов, П. Хр. Сарафов, Ек. Сарафова, Т. Серезлиева, Хр. Симончев, Г. Снегаров, свещ. Н. Трайчев, П. Трендафилов, Ан. Д. Узунова, Ал. Чакъров, Г. Чакъров, Е. Чешмеджиев, Ев. Чобанов и др. Те дават сведения за: училищното дело в Охрид, Струга, Солун, Кукуш, Куманово и др. (назначаване на учители и заплатите им, изучаваните предмети, набавяне на учебници и учебни помагала, провеждане на изпити и пр.); уреждане на църковни въпроси в Охрид; изпратени в дар на Д. Узунов албуми със снимки на Зографския манастир от монах Христодул и йеромонах Калистрат; разпространение на книгата „Брачник“ от Н. Гологанов (Пловдив, 1887); и др. Споменава се и за: ръкополагане на Д. Узунов в свещенически сан (1885); издадена заповед от Абдул Хамид да бъдат освободени заточените българи от Македония (1884): Д. Апостолов, Н. Бъндев, Еф. Йотова, Г. Кандиларов, Д. Карадимчев, Ан. Кацков, архим. Козма Пречистански, Ст. Матлиев, Ан. Матов, К. Недев, К. Петрушов, М. Попдинев, Гр. Пърличев, Д. Ризов, д-р К. Робев, Я. Сарамбожов, Д. Симончев, Ев. Спространов, Т. Тасев, бр. Тешеви, К. А. Шапкарев и др.

Във връзка с учителската дейност на Д. Узунов са запазени свидетелства, списъци, тетрадки и др. (1882—1887) със сведения за: успеха на някои от преподаваните предмети и отсъствия на ученици от Охридското главно училище, съставените програми от Узунов и К. Нелчинов и др.; платени такси на ученици от Солунската мъжка гимназия, изразходвани суми за пансионите при мъжката и девическата гимназия в Солун; получаваните от Д. Узунов заплати и пр. Намират се и две свидетелства от К. А. Шапкарев, Н. Филев, В. Диамандиев и А. Спространов (1906)

и от Охридско-Преспанската митрополия (подписано от митроп. Методий и екзарх Йосиф I (1907) за заслугите на Д. Узунов като учител и „работник по възраждането и особено по църковния въпрос в Охрид, Кукуш и другаде из Македония".

Запазени са и документи до членове от семейството на фондообразувателя: 1. Писмата до жена му — Анастасия Димитрова Узунова (по баща Георгиева Чакърова) — изпратени от Училищния отдел при Българската екзархия — Цариград и от Охридско-Преспанската митрополия, Охридското околийско ръководително тяло и Д. Узунов са във връзка с получаваната от нея пенсия (1889, 1900); по повод героичната смърт на сина ѝ Хр. Узунов (1905); за назначаването на Д. Узунов за иконом на мъжките пансиони при Солунската българска гимназия, работата му там, напускането му (1884) и пр. 2. Две писма от Е. Чешмеджиев до тъста му Георги Стефанов Чакъров са във връзка с уреждане сметки на покойния Д. Узунов (1887). 3. Писмо от Д. Хранов до Александър Георгиев Чакъров — шурей е по повод отпуснатата пожизнена пенсия на Ан. Узунова (1890).

2. ХРИСТО ДИМИТРОВ УЗУНОВ

(псевд.: Дуле, Дуле баба, Самуил, Самуил Салямо, Арсени, Мъглата, Арсения Мъглата)

(Роден в 1878 г. — Охрид; загинал геройски в 1905 г. — с. Цер, Битолско)

Деец на националноосвободителното движение на българите в Македония: член на ВМОРО от 1896 г.; член на Районното околийско революционно началство в Охрид; делегат на Смилевския конгрес (1903); районен войвода и член на Охридското горско революционно началство. Участник в Илинденско-Преображенското въстание (1903). След въстанието — член на окръжното ръководство, инструктор и ревизор на четите в Охридско, Стружко и Дебърско; един от ръководителите на Втори (Битолски) революционен окръг (1904); учител в Охрид (1896[?]—1898).

Източници

За фондообразувателя: Близнев, Л. Героят-революционер Христо Узунов. По случай 60 г. от смъртта му. — Учит. дело, № 39, (1303), 14 май 1965; с. 3; Кандиларов, Г. Българските гимназии и..., с. 113; Коларов, Ив. Христо Узунов. — Антени, № 5 (437),

30 ян. 1980, с. 15; Коларов, Н. Христо Узунов. По случай 21 години от геройската му смърт. — Устрем, 3, № 36 и 37, 13 и 20 май 1926, 2—3; Николов, иконом Т. Скъпи спомени за Христо Узунов. — Македония, 4, № 1064 и № 1065, 2 и 3 май 1930; Скопаков, П. Христо Узунов (по случай 37 години от неговата героична смърт). — Илюстрация Илинден, 14, 1942, № 6 (136), 3—4; Томалевски, Н. Из миналото — Христо Узунов. (Материали на неговата биография). — Свобода или смърт, 5, № 99 и № 100, 15 септ. и 1 окт. 1929; с. 4—6, с. 4—5; Христо Узунов. (За самоубийството на 12-те му другари в с. Цер, Кичевско). — Македонски вести, 4, № 43, 12 февр. 1936, 1—2; Чернев, Ю. Христо Узунов. — Славяни, 1964, 6, 30—31.

Публикации на документи: [Бадев, Й.], Брусников (псевд.) Едно заветно писмо. — Свобода или смърт, 1, № 15, 4 авг. 1925, 5—6; Дневници и спомени за Илинденско-Преображенското въстание. Състав. З. Нонева и др. Под ред. на Л. Панайотов и др. С., 1984, 83—147; Нонева, З. Неизвестни писма на Дамян Груев. (Принос към революционното движение в Битолско. 1900—1901 г.). — Изв. Нар. библ. Кирил и Методий, 18 (24), 1983, 475—494; 50 години от Илинденското въстание. Статии и спомени. (Ред. Хр. Калайджиев). С., 1953, 80—82; Препис от предсмъртното писмо на Христо Д. Узунов. — Независима Македония, 3, № 122, 14 авг. 1925, с. 1; Сборник Илинден 1903—1925. Кн. 4. С., 1925, 17—20.

Запазено е предсмъртното писмо на Хр. Узунов до негови съмишленици във връзка с: обкръжението на четата при с. Цер; убийството на двама негови четници; укриването и опазването на комитетската архива; напътствия за сплотеност на революционните дейци в предстоящата борба; и др. (1905).

Учителската дейност на Хр. Узунов се документира от няколко писма, разписки и др., разменени с Охридското неделно училище „Св. Климент“, Т. Василев — Дорев и др. относно уреждането на сметки за получени учебници, подвързия на книги за училищната библиотека и пр.

Многобройни са материалите, свързани с дейността на Хр. Узунов като ръководен деец на ВМОРО в Охридско и Стружко — секретар, окръжен войвода и участник в Илинденското въстание (1900—1905). Тук се намират и документите, свързани с дейността на Охридската революционна организация след смъртта на Узунов (1906—1912).

1. Организационни и финансово-отчетни документи (списъци, равносметки, разписки, доклади, окръжни, протоколи, рапорти, сведения и др.) от: революционните комитети в гр. Струга, Охридските села Брежани, Велгощи, Коратица и др., Горското районно началство на Охридска околия, Втори Македоно-Одрински революционен окръг, Хр. Узунов,

П. Чаулев и др. до: Революциония комитет в Охрид, войводите на Охридската околия, околийските ръководители и войводите във Втори революционен окръг, районните селски и градски ръководни тела и др. Те дават сведения за: дейността на комитетите и отделните дейци във връзка с подготовката на въстанието; броя на годните за оръжие, на жените, децата и старците; имената, броя, въоръжението, изразходваните суми и пр. за отделните чети; взети решения на Прилепския конгрес на битолските революционери (16 и 17 април 1904); конгреса на 13 януари 1905 г.; Първия конгрес в Охрид (27 юли 1906); Окръжния конгрес в Битоля (8 октомври 1906); Втория окръжен конгрес (1907) и бъдещата дейност на организацията; и др. Има сведения и за: Т. Горанов, Д. Груев, Ив. Групчев, Д. Гюрчев, Л. Димитров, Н. Златарев, А. Кецкаров, П. Кляшев, Ан. Маджаров ,С. Миладинов, Т. Мушмов, Хр. Несторов, Л. Огненов, Г. Петров, Б. Сарафов, Ев. Спространов, Ст. Спространов, Т. Христов, Н. Чакъров, П. Шайнов, Ив. Ягличев и др.

Запазени са и няколко бележника на Хр. Узунов (1902—1904) със сведения за: дейността на организацията в Охридско и Стружко от 1894 г.; разделяне Охридската околия на райони през 1902 г.; план за въстание на отделните райони в Охридско; убити българи от турци по подозрение, че са членове на организацията; убити по време на Илинденското въстание в Охридско и Стружко; изгорели села и др. Изброени са и 26 псевдонима на села от Охридска околия; и др.

2. Кореспонденцията (в по-голямата си част шифрована[1] и водена с псевдоними) разкрива не само огромната революционна дейност на Хр. Узунов, а и дейността на ВМОРО в този край. Разменените писма между ръководните районни бюра в Охрид, Струга, Ресен, окръжния комитет в Битоля и много други селища и между Т. Арсов, Вл. Бояджиев, См. Войданов, Д. Груев, Ив. Групчев, Д. Димитров, А. Кецкаров, Ат. Лозанчев, А. Манасиев, М. Матов, Ив. Нелчинов, М. Несторов, Л. Огненов, В. Пасков, Г. Петров, Р. Поптодоров, Д. Силянов, Цв. Стоянов, Г. Сугарев, Хр. Узунов, П. Христов, Т. Христов, Н. Цветинов, Ал. Чакъров, Н. Чакъров, П. Чаулев, Н. Чопов и др. информират за: доставяне, пренасяне, цена и пр. на оръжие, муни-

[1] Дешифрирана от Ангел Узунов.

ции, храна, дрехи, лекарства и др.; събиране, изпращане и получаване на суми; изпращане на устави, окръжни, писма, разписки, равносметки, вестници и др.; уреждане на канал за пренасяне на оръжие и кореспонденция; намиране куриери; сформиране на чети (Охридско-Стружка, Дримколска, Крушовска, Кичевска, Прилепска, Демирхисарска, Езерска, Ревизионна и др.), техния състав, въоръжаването им, дейността им и пр.; състав на членовете на организацията в някои градове и села, а също и на управителните тела; набиране на нови членове; събиране членски внос и пр.; дейността на войводите Т. Горанов, Н. Петров Русенски, Цв. Стоянов, Т. Христов, Н. Митрев и др.; убийството на Т. Давидов (15. III. 1903), Н. Чакъров (1903) и др.; стълкновения с турски аскер и башибозук; безчинства на турци над българското население; и др. Сведения и за: дейността на Охридския революционен комитет след Илинденско-Преображенското въстание — обиколки на четите на Хр. Узунов, П. Чаулев, Г. Сугарев, М. Павлев и др.; тежкото положение на българското население; оказаната помощ от Балканския комитет и обиколките на Х. Брейлсфорт; конгреса в Лондон (1904); Мюрцщегските реформи в Македония; участието на Хр. Узунов в Прилепския окръжен конгрес (май 1904); дейността на сръбски и гръцки чети в Македония; разформироване четата на А. Кецкаров; сражение на четите на Г. Сугарев, Д. Груев, П. Ацев и др. при с. Слатино (1904); извършени блокади, обиски, арести и пр.; обиколки на мисионери от Евангелското дружество (1904); посещения на италиански офицери в Охрид; обиколки на чужденци из Охридско, Кичевско и др. За дейността на комитета в Охрид след гибелта на Хр. Узунов (11 април 1905) — обиколки на четите на П. Чаулев, Д. Димитров, Д. Силянов, Г. Сугарев и др.; сформиране на нови чети; материални затруднения, снабдяване с храна, дрехи, оръжие, медикаменти и др.; прехвърляне на четници в България, преустрояване на селските и градските чети; избор на П. Чаулев за охридски войвода (6 май 1906); подготовка и провеждане (27 юли 1906) на околийски конгрес в Охрид и в Струга на 16 септември с. г.; подготовка и провеждане на Окръжен конгрес в Битоля (август 1907); укриване архива на организацията; разкриване на шифъра; извършени обиски, арести, насилия и пр.; брой на ранени и убити и пр. Още и за: състоянието на организацията в София, избор на представители за Битолски революционен окръг (Б. Сарафов, Ив. Гар-

ванов и Хр. Матов); организирано събрание в София в памет на Д. Груев, отслужена панихида в Битоля и молебен в Охридско (1907); правителствени промени в България; отношението на Англия, Италия, Германия, Русия, Сърбия, Гърция и др. по разрешаването на македонския въпрос; българо-турски отношения; селското въстание в Румъния (против чокоите); революцията в Русия (1905—1907) и в Персия (дн. Иран, 1905—1911); покушение срещу султан Абдул Хамид (1907); убийството на Д. Петков, смъртта на княгиня Клементина, откриване паметника „Цар Освободител", честуване „хилядогодишнината на княз Борис" и деня на Кирил и Методий в Охрид (1907) и др. Подробни данни по просветното дело в Охрид и Охридско: построяване, ремонтиране и уреждане на училищата; назначаване, преместване и уволняване на учители; недоразумения между организацията и Охридската митрополия, поради което са закрити някои училища; начин на преподаване и др.

Споменава се за учителите: Н. Анастасов, Битраков, М. Герджиков, Зл. Голабова, Ив. Групчев, Н. Джупанов, Сл. Златарева, Мартулков, Миндов, Д. Мирчев, Ил. Мушмов, Ив. Нелчинов, В. Пасков, З. Петрушов, Хр. Попкоцев, Ал. Попов, Цв. Попов, Г. [?] Попхристов, Г. Хаджов, П. Христов, Хр. Узунов, Чудов и др.

Запазени са и редица материали (писма, телеграми, бележки и др.) на Охридската митрополия (1912—1913) във връзка с дейността на българските и сръбските чети в Охридско по време на Балканската война (числен състав на турската войска, движение на войскови части и водени сражения; въоръжаване на четници, превземане на Ресен и Битоля от български и сръбски войски, изтегляне на турските войски от Охрид и водени преговори между турци и българи във връзка с предаването на града, освобождаване на арестуваните българи от затворите и пр.) и др. Още и за: извършени нередности от сръбски войници в Охрид, Ресен и др.; затваряне на български училища; унищожаване на архиви, учебни помагала и пр.; положението на учителите, свещениците и чиновниците в Охрид; възобновяване на старото женско благотворително дружество; укриването на Мустафа паша; прехвърлянето на Джеладин бей в Елбасан и др.; изпращането на четниците К. Петрев, Ат. Петров и Ангел Гърчето в Охрид; брой на къщите и на населението в Охридско и Стружко; църквата „Св. София" в Охрид и манастирът в с. Лешани, Охридско; епидемия в Охрид; и др.

Има сведения и за дейността на: Е. Апочев, Н. Арнаудов, Г. Арсениев, П. Ацев, Г. Белев, См. Войданов, Н. Главинчев, Д. Голев, Л. Групчев, Кл. Гърданов, Л. Джеров, М. Димитров, Г. Иванов, В. Калайджиев, Кр. Калайджиев, А. Каневчев, А. Карадимчев, Ст. Койчанов, Р. Костов, С. Кръстанов, Н. Манев, Д. Матлиев, М. Матов, С. Миладинов, Г. Миладинов, Митре Влаха, Т. Мушмов, Ст. Настев, Хр. Несторов, М. Патчев, Хр. Попдимитров, Л. Поптрайков, Б. Проевски, К. Пърличев, П. Радев, Д. Ризов, Гр. Скендеров, Ев. Спространов, Н. Спространов, Н. Стефанов, Хр. Татарчев, Е. Филев, Т. Филев, А. Хаджов, А. Христов, Цв. Христов, Бл. Цветанов, Н. Цветинов, Н. Цветков, Г. А. Чакъров, Ст. Чакъров, Н. Чепанов, Еф. Чучков, П. Шайнов, Я. Шапкарев, Г. Шапкаров, Я. Янев, Е. Янкулов и мн. др.

От документалните материали, свързани с други лица са запазени няколко писма, преписи от протоколи и бележки (1880 . . . 1906) по уреждане на имуществени въпроси.

3. АНГЕЛ ДИМИТРОВ УЗУНОВ

(псевд. Надеждин)

(Роден в 1886 г. — Охрид; починал в 1975 г. — София)

Деец на националноосвободителното движение на българите в Македония след Берлинския конгрес 1878 г.; учи в педагогическите училища в Скопие и Кюстендил; завършва право в Софийския университет. Член на ВМОРО от 1901 г.; началник на Кюстендилския пункт на ВМОРО (ВМРО) от 1909 до 1925 г.; запасен член на Задграничното представителство на ВМРО (1925); народен представител в XXII ОНС (1927—1931) и секретар на Македонската парламентарна група. Висш служител в Министерство на финансите (1931—1944). Адвокат (1944—1946).

Източници

За фондообразувателя: Мирчев, Б. Революционната дейност в Демирхисарско (Битолско). По спомени на Алексо Стефанов (демирхисарски войвода). С., 1931, с. 73); Мирчев, Б. Псевдоними на дейци в Македоно-Одринското освободително движение със сведения за революционната им дейност. — Изв. Института за история. Т. 25, 1981, с. 252; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 2, с. 551.

Публикации на документи от фонда: Нонева, З. Неизвестни писма на Гоце Делчев. — Векове, 1978, № 4, 12—16.

Документите от фонда (писма, заповеди, раздавателни ведомости, телеграми, пътни билети, разписки и др.) се от-

насят главно до дейността на А. Узунов като началник на Кюстендилския пункт на ВМОРО (ВМРО). В запазените писма от Г. Делчев до М. Георгиев, Е. Чучков, Т. Манчов и Т. Станков от 1902 г. има сведения за: организацията и ръководството на пункта; подготовка на чети; дейността на Н. Дечев; изпращане на правилници и устави в Македония; и др. Писма и други документи за периода 1902... 1927 г. от Хр. Матов, Д. Мирасчиев, Хр. Татарчев, Хр. Стоянов, Ан. Лозанчев, Ив. Гарванов, Б. Сарафов, Д. Стефанов, Е. Чучков, Г. Петров, П. Попарсов, Т. Александров, Ал. Протогеров, П. Чаулев, Г. Попхристов, Н. Малешевски и др. до А. Узунов, М. Секулички, М. Дорев, Хр. Настев, П. Васков и др. се отнасят до: изпращане на чети, оръжие, пари, дрехи и други материали от и до Македония; подпомагане на оргазационни дейци; сражения на чети в Македония; участието на ВМОРО и Македоно-Одринското опълчение в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война: убийството на Т. Александров и др.

Кратки данни за дейността на А. Узунов като член на Съюза на Македонските емигрантски организации има в писма, протокол, пощенска карта и др. (1926).

Във връзка с дейността на фондообразувателя като народен представител са запазени писма, бележки, доклади и др., които се отнасят предимно до бежанския въпрос (1927—1928).

Няколко документи дават сведения за дейността на А. Узунов като публицист, член на Всебългарския съюз „Отец Паисий“ и почетен член на Македонската младежка културно-просветна организация „Тодор Александров“.

В документите от, до и за други лица има запазен позив на БКП (т. с.) — Кюстендил, във връзка с избори (1923).

Ф. 584; 4040 док.; 1890 ... 1974 г.; пост. 1961 г.; 3 инв. оп.; бълг., англ., итал., нем., рус., слов., сръб., фр. и чеш. ез.

ДИМИТРАНА ПЕТРОВА ИВАНОВА

(Родена в 1881 г. — Русе; починала в 1960 г. — София)

Деятелка на буржоазното женско движение, учителка, общественичка и публицистка; завършва философия и педагогика в Цюрих и право в Софийския университет (1927); учителствува в девическите гимназии в Русе, Шумен, Търново и Плевен; председателка на БЖС (1926—1944); редакторка на „Женски вестник“ (1918), през 1920—1944 на в. „Женски глас“ (1899—1944) и на сп. „Жената“ (1929—1931) — органи на съюза; членка на управителните съвети на международни женски организации и на комисии при ОН; председателка на временния общонароден комитет за мир; след 1944 г. — член на Националния комитет за защита на мира; авторка на педагогически трудове.

Източници

За фондообразувателя и фонда: ЕБ. Т. 3, с. 24; Иванчев, Д. БПП, Т. 3, с. 250.

В запазените автобиографични бележки на Д. Иванова се намират сведения за: семейната среда; ученито ѝ в Цюрих; учителстването ѝ в гр. Русе, Шумен и Търново; членуването ѝ в Македонското дружество — Шумен; редактирането на в. „Женски глас“; дейността ѝ по време на Балканската война; участието ѝ в обществено-политическия живот (1923—1933); бомбардировките над София; и др.

Биографичните материали са във връзка със следването ѝ в Цюрих и Софийския университет, положени изпити, посещение на летни учителски курсове в гр. Йена; дейността ѝ по време на Първата световна война (към бюро „Женски труд“ и др., антифашистка и обществена дейност; назначаването ѝ в секция Информация на Секретариата на ОН; членуването ѝ в Дружеството за покровителство на децата и пр.

За материалното състояние на фондообразувателката са запазени разписки, квитанции, бележки и др. във връзка с платени абонаменти, дългове, членски вноски и пр.

Писмата на Д. Иванова са адресирани до П. Друмев, Д. Иванов, М. Д. Иванова, П. К. Роси, И. Садовиану, Теородопуло [?] и др. и засягат: ученито на Д. Иванова в

Софийския университет и на дъщеря ѝ М. Иванова в чужбина; дейността ѝ в БЖС; дейността на Висшата социална школа, организирана към БЖС; отношенията на Д. Иванова с другите членове на БЖС; работата ѝ върху проблемите на майчинството; посещението ѝ в Германия; отправената до нея покана да чете лекции в Париж; необходимостта от сближение между българските и унгарските жени; посещението на фондообразувателката в Унгария, където да се запознае със социалните придобивки на жените; срещите ѝ с деятелки на женското движение в Румъния; посещението ѝ на международен конгрес в Прага; желанието ѝ да отиде на Балканската конференция на жените в Солун; изпращането на българки на специализация в Париж; отпечатването на книга, преведена от Д. Иванова; интерес на деятелка на женското движение в Италия към България; индустриалното училище в Пловдив; посещение на фондообразувателката във Виена, за да проучи опита в организирането на индустриални училища.

Автори на многобройната кореспонденция до Д. Иванова са: Й. Аджарова, А. Айдемирски, Т. Амбрус, Ст. Андреева, Евг. Андрейчин, П. Батоева, П. Бергюе, Ж. Божилова, А. Будевска, Ф. Будуецеану, Е. Буреция, Е. Бьом, Е. Консулова, Ал. Войникова, А. Върбенова, Б. Гертруде, М. Глоговеану, Я. Грудзинска, Ст. Дренска, Ст. Здравкова, В. Йованович, Р. Калпазанова, З. Караджич, Ел. Караджова, А. Карима, А. Колонтай, Ф. Котц, К. Кръстева, С. Мутафова, Ж. Обов, А. Прошекова, Ст. Разбойникова, А. Рилке, М. Тиберт, Л. Томсън, А. Холевич, З. Чаръкчиева, Ст. Шиклев и др. Писмата отразяват преди всичко дейността ѝ като деятелка на женското движение у нас: приети в България закони, засягащи правата на жената (1932); организирана от БЖС Висша социална школа (за целите и обществената полза от нея); разпространението на „Женски вестник“; изпратени на Д. Иванова материали за публикуване във вестника; дейността на Асеновградското дружество „Приятелки на младото момиче“, Софийско женско образователно дружество, Дружество „Съзнание“, дружество „Майка“, на женските дружества в Асеновград, Панагюрище, Каварна, Чепеларе, Силистра, Ботевград, Чирпан, Копривщица, Севлиево, Тутракан и др.; утвърждаване на устава на дружество „Евдокия“; образуване на женско благотворително просветно дружество в Трявна; празнуване на 40-годишнината на Видинското женско дружество (1918);

морално и материално подпомагане на българките в Македония; протест на добруджанските женски дружества срещу изстъпленията на румънците в с. Белица; законопроект за имуществените взаимоотношения между съпрузите, подготвян за обсъждане; участие на българските жени в изборите (1938); конгресите на БЖС; статии на Д. Иванова върху женското движение; издаване на сп. „Млада българка“ и трудностите около неговото отпечатване; предстоящото откриване на Балканска конференция на жените в Букурещ (1932); сближаване на Югославския женски съюз и БЖС; контакти на Д. Иванова с деятелки на женското движение от много страни на Европа; връзки между редакциите на „Женски глас“ и „Югославянска жена“; конгрес на Германския женски съюз във Франкфурт (1930); срещи на български и румънски деятелки на женското движение (1934—1939); участие на полските жени в изборите; международен женски конгрес във Виена (1930); материали в италианския печат за развитието на женското движение в България; интерес на английски общественички към женското движение в България; участие на Д. Иванова в международен конгрес в Копенхаген; дейността на Международния женски съюз; конференция на жените в Скопие; предстоящо излизане на труда „Жените на Източна Европа“ и изпратени от Д. Иванова материали във връзка с това; дейността на румънското благотворително дружество „Принцеса Мария“ по време на Първата световна война; предстоящо откриване на курс по проблематиката на модата (по инициатива на БЖС); тържествено събрание на македонските дружества в страната във връзка с 40-годишнината от въстанието 1903 г.; положението на смесеното население в Тутракан по време на Крайовската спогодба (1940); училищата в Добрич; организиране изложба базар на стопанските женски училища в Харманли (1939); настаняване на преселници в Добрич и Балчик; учение на българчета в чужбина; учение на дъщерята на Д. Иванова във Франция; поместен материал на фондообразувателката във в. „Бременски новини“; финансовото ѝ положение; пенсионирането ѝ; желанието ѝ да практикува адвокатска професия; изпратени от А. Колонтай за Д. Иванова книги; дейност на женското дружество в Охрид; събиране на помощи за бедни помакини; етнографска изложба в Берлин, на която са представени и български носии (1933); отложено посещение на принцеса Кантакузин в България (1932); уре-

ден от девическата гимназия в Загреб концерт; девическите училища в Белгия; биографични бележки за Ана Каменова.

Неголяма група документи е във връзка с учителската дейност на Д. Иванова. Материалите съдържат сведения за: преподавателската ѝ дейност в Русенска девическа гимназия; преместването ѝ в Плевенската девическа гимназия; проведена учителска конференция; правилник за държавния изпит на учителите от средните и специалните училища в България; американските възпитателни училища; значението на ученическите библиотеки за възпитанието и образованието на подрастващите; командироването на Д. Иванова в Лайпциг.

Дейността ѝ като адвокат е представена от единични документи за признаване правото ѝ да упражнява професията си.

От дейността ѝ като Председател на БЖС и клен на МЖС за избирателни и граждански права са запазени извънредно голям брой документи. Част от тях са организационни, нормативни и финансови и са свързани с: проведени събрания и заседания на БЖС; задачите на съюза и ролята му в политическия живот на България; устави на Младежкото женско културно просветно дружество „Свежа струя“, на читалище „Съзнание“ и др.

Служебната кореспонденция съдържа сведения за: задачите на БЖС; конгресите на организацията; участието на жените в обществено-политическия живот на България; защита на майчинството у нас; борбата, водена от БЖС да се предоставят на жените права да бъдат избирани за училищни настоятели; правото на жените юристки да упражняват адвокатска професия; необходимост от изменение и допълнение на Закона за обществото осигуряване; създаване на женски дружества в Шумен, Русенско, Видин, Габрово, Разград, Сливен, Търново, Пловдив, Карлово; устав на женското дружество „Добродетел“ в Русе; 70 години от създаването на женско дружество „Майчина грижа“ — Габрово; създаване на железничарско женско сдружение (1938); обсъждане на законопроекта за имуществените отношения между съпрузите; работата на Д. Иванова по темата „Действуващите закони и защита на майчинството“; посещение на българска женска делегация в Румъния (1932), Германия и Прага (1937); положението на же-

ните в Турция и връзки между двата съюза; за необходимостта да се укрепват връзките между жените от славянските страни; кандидатурата на Д. Иванова за вакантна длъжност към секцията по социалните въпроси при секретариата на ОН; желанието на фондообразувателката да посети конференция на МЖС в Швейцария; пътуване на Д. Иванова до Москва (1940), за да проучи действуващите закони за закрила на майчинството; участието ѝ в юбилейния конгрес на МЖС в Единбург (1938); научните ѝ издирвания по проблема за защита на децата; сътрудничество между женските съюзи на България и Румъния; отправена покана до нея да участвува в работата на IV Международен конгрес по икономика в Рим (1927); провеждането на XXV международен курс за детско образование в Холандия (1946); връзки между женските организации на Холандия и България; отправена покана към БЖС да се присъедини към движението „Приятелите на мира“; основаване на Българо-югославско дружество в София (1933); образуване на Славянска женска група (1939); изпращане на делегати на младежкия конгрес в Женева и на световния събор за мир в Брюксел; българска женска делегация в Бремен (1931); българска женска делегация на Втората международна седмица на жените в Унгария (1938); обсъждане на идеята за създаване на Женски фронт на крайдунавските страни (1937); XII конгрес на МЖС в Истанбул през 1935 г.; международна конференция на жените в Цюрих (1937); XIII и XIV конгрес на МЖС; осигуряване на стипендия от отдел Информация при ОН за един журналист от България; изпращане на обществени чки от Обществената академия при БЖС на специализация в Париж (1939—40); отправена покана от службата за изложби на Световното изложение към БЖС за участие в базара със занаятчийски произведения; абонаменти за „Женски глас“ в чужбина; създаване на девическо занаятчийско училище в Ловеч; несправедливо уволнение на жени чиновнички в България (1942); изнесени от Д. Иванова сказки на тема „Имуществените взаимоотношения между съпрузите“; включването на Д. Иванова в алманах „Заслужили жени на нашето време“; участието ѝ в изготвяне Репертоара на българската книга; назначаването ѝ за стажантка при Международното бюро на труда — Женева (1939); проведена по молба на МЖС анкета за правата на жените в България; пътуване на Д. Иванова до Германия, за да проучи условията на труд за жените в Гер-

мания; участие на българки от Кавадарци в освободителните борби (1942); основаване на комитети в защита на политическите затворници; подарени от фондообразувателката книги за библиотеката на БАН; работата на Селския народен университет в с. Пордим, Пловдивско; организиране на летни лагери за българските ученици; честуване на Т. Масарик (1938); организиране на олимпийско факелно шествие в Лайпциг (1936); етнографска изложба в Берлин; организиране на изложба „Български накити"; гостуване на Народния театър от Белград в София. Друга група документи (циркуляри, брошури, програми, вестници и др.) съдържат информация по следните въпроси: създаване на БЖС; работата на различни конгреси на БЖС; борбата на БЖС за даване адвокатски права на жените юристи в България; дейност на женското благотворително дружество „Майчина грижа" в Пловдив и празнуване на 75-годишната му дейност; дейност на женското благотворително дружество „Постоянство" и издържаното от него девическо професионално училище; успехите на българското женско движение; уставни положения, на които се базира организирането на жените в културно-благотворителна група към Народната партия и Обединената народно-прогресивна партия; делегация на БЖС в Дрезден и Берлин (1930); необходимостта от демократизиране на женското движение; участието на Д. Иванова в състава на българска делегация за Втората балканска конференция за мир и разоръжаване в Истанбул; Международна конференция за мир и разоръжаване, проведена в Белград (1931); международни връзки на БЖС; проблеми на международното женско движение; дейност на Комисията за мир към МЖС; дейност на МЖС за периода 1935—1939; МЖС и инициативите на ОН; връзки на МЖС с БЖС; дейност на Д. Иванова в МЖС; XII конгрес на МЖС в Истанбул (1935); XIII конгрес на МЖС в Копенхаген; Първи балкански конгрес в Атина за обществено подпомагане на деца и младежи (1936); Втори балкански конгрес за закрила на децата в Белград (1938); Международен женски конгрес в Берлин (1929); IV конгрес на Женската международна лига за мир и свобода; международна конференция на селските женски асоциации; Асамблея на МЖС в Единбург (1938) и Дубровник (1936); разисквания в 16-тата асамблея на ОН за правата на жената; статут и дейност на Международната конференция на труда в Женева; принципи и обсег на дейността на Нацио-

налния женски съюз във Великобритания; Международна конференция по образованието в Швейцария (1937); женското движение в Полша; положение на жените в Румъния и Югославия; посещение на принцеса Кантакузин в България. (1926); търговските и промишлените училища в България; изменение и допълнение в закона за търговското и промишленото образование, утвърдено с указ от 25. VII. 1924 г.; занаятчийски курсове за учебната 1933/4 г.; участие на България в Първата световна война.

Статии, дописки, бележки и писма разкриват дейността на Д. Иванова като редактор на органите на БЖС — в. „Женски вестник", „Женски глас", сп. „Жената". Те дават сведения за: избирането на Е. Каравелова за председател на Секцията по възпитание и образование към БЖС; състояние и дейност на Севлиевското женско дружество, женско дружество „Възпитание" — Карлово, женско просветно благотворително дружество „Пробуда" — Ст. Загора, Женско младежко християнско дружество и др.; влизане на Софийско дружество „Българка" в БЖС (1921); положение на жените чиновнички; девическо професионално образование в България; абонамента на „Женски вестник"; дейността на първата председателка на Габровското женско дружество — Гаврилица Ганчова; участието на Люба Касърова в женското движение; дейността на Йорданка К. Бозвелиева; живота и дейността на Петър Юруков — участник в македонското революционно движение; дейността на жени — активни участнички в революционното движение в Македония; дейността на Женския земеделски народен съюз (1931); дейността на Дружеството за покровителство над слепите; конгрес на жените в Украйна (1934); положение на жените в Дания; възпитанието на девойките в Германия; участието на жени в политическия живот на Чехословакия; устав на Българския национален студентски съюз и на Дружеството на българките с висше образование.

Запазени са и голям брой статии на фондообразувателката (в ръкопис и печатни), третиращи различни страни и проблеми на женското движение у нас: „Време ли е да се дадат изборни права на българката", „Жените и мира", „Днешният дълг на българката", „Нашите искания пред Народното събрание", „БЖС и борбата му за достъп на жените до свободните професии", „XIX конгрес на БЖС", „БЖС и мира", „Жената в Съветския съюз", „Нашата конституция и правата на жените", „Женското движение в Бъл-

гария“, „Българката и обществения живот“, „За изстъпленията след септемврийските събития“, „За правното положение на жената“, „История и състояние на българското женско движение“, „Жената в обществените борби“, „За образованието на българската жена“, „100 години от основаването на първите дружества на жените в България“, „Висша социална школа при БЖС“, „Българката за освобождението ни“, „Юбилейният конгрес на Международния женски съюз“, „Грижи за селската жена и нейното дете“, „За правото на майката“, „За разоръжението“, „Реформи в образованието“, „Девическото професионално образование“, „Семейството и майчинството в Съветска Русия“, „Българските жени и световния конгрес за мир в Брюксел“, „Майчинството“, „Към родните сестри от Македония, Тракия и Моравия“, „Александра Колонтай като журналистка“, „Общините и общественото подпомагане“, „Семейството днес“, „Читалището и жената“, „Съюзената българка и Отечествения фронт“, „Жената в общината и в училищното настоятелство“, „Женските дружества и родолюбието“, „БЖС — развой и цели“, „Как народите в света могат да осъществят всеобщото разоръжение“, „Полученото право на българските жени да бъдат избиратели за общински съвети“, „Публично събрание в защита на учителката и чиновничката“, „Социалната дейност на Софийската община“, „Свобода на професията“, „Български женски съюз за мира, против войната“, „Борбата за равни граждански права за българската жена и политическите партии у нас“.

От дейността ѝ като член на Общинския комитет за обществено подпомагане са запазени няколко документа във връзка със задачите на общинските и районни комитети за обществено подпомагане на бедните и предвидените за това суми.

Малък брой документи (отчети, закони и др.) засягат дейността на фондообразувателката като член на Съюза за закрила на децата в България.

Единични документи илюстрират дейността на Д. Иванова като член на: Комитета за грижи за потомството (1934), Съюза на българските журналисти (1945—1960), Съюза на българските публицисти и писатели, на Комитета за подпомагане на бедната майка родилка, Съюза за борба с детската престъп-

ност, Дома по изкуството и печата, Всебългарския съюз „Отец Паисий“; и др.

От дейността на Д. Иванова като председателка на Временния инициативен комитет против войната и фашизма са запазени четири писма във връзка с дейността на комитета и проведения конгрес на жените против войната и фашизма в Париж (1934).

Няколко документа са във връзка с обявяването ѝ за почетен член на Женското образователно дружество „Съзнание“ — София (1923... 1940).

Два документа съдържат сведения за представления, организирани от Културно дружество „Родно изкуство“ (1939, 1943).

Пази се и един отчет във връзка с дейността на фондообразувателката като член на Благотворително дружество „Майка“ — София (1931).

Единични документи са във връзка с членуването ѝ в Българския национален комитет за мир (1937).

От дейността ѝ като член на Женското благотворително дружество „Добродетел“ — Русе е запазен само един отчет за дейността на дружеството.

За дейността ѝ като член на Върховния общонароден комитет при Министерството на вътрешните работи за всенародно събиране на помощи са запазени само три документа, съдържащи данни за събрани помощи за пострадалите от наводнението в гр. Видин и другите крайдунавски селища (1942).

Запазени карта и отчет илюстрират членуването на Д. Иванова в Българо-югославянското дружество.

Във фонда са запзени и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя: 1) Съпруга ѝ Дончо Иванов — няколко писма във връзка с необходимостта да бъде отпусната народна пенсия на сина на Хр. Г. Данов — Грую Хр. Данов, дейността на Д. Иванова в БЖС, смъртта ѝ и др. (1955, 1960 и др.). Запазена членска карта илюстрира членуването му в Българо-съветското дружество. 2) Сина ѝ Любомир Иванов — кореспонденция от частен характер (1930, 1937). 3. Дъщеря ѝ Милкана Иванова — кореспонденция от ча-

стен характер. 4) Майка ѝ Станка Петрова — свидетелство, съдържащо данни от биографичен характер (1937—1939).

Ф. 585; 3 док.; 1900 . . . 1903 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961 г.

НИКОЛА ГЕОРГИЕВ ДАНЧОВ

(псевд.: Н. Г. Славянов, Филип Филипов, Самотен планинец; братя Славянови — заедно с брат си Иван Г. Данчов)

(Роден в 1878 г. — Свищов; починал в 1964 г. — София)

Син на сподвижника на В. Левски Георги Данчов — Зографина; учител в Русе и София. Сътрудник на списанията „Мисъл", „Български преглед", „Българска сбирка", „Знание" и др. През 1936 г. заедно с брат си Ив. Г. Данчов съставя еднотомната „Българска енциклопедия".

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 2, с. 228; Константинов, Г. Български писатели. С., 1947, 239—240; РБЛ. Т. 1, с. 314

Автори на писмата до Никола Данчов са Кирил Кръстев и Никола Ракитин. Те са свързани със следните въпроси: за съдействие от страна на Н. Данчов пред Б. Ангелов [?] за написване на статия на тема „Духовната храна на нашата интелигенция" с кратки насоки за съдържанието ѝ; автографно четиристишно стихотворение от Н. В. Ракитин „Животът, брате, е случаен дар . . .".

Ф. 586; 10 док.; 1913 . . . 1930 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961 г.

НИКОЛАЙ ИВАНОВ РАЙНОВ

(псевд.: Аноним, Колю Поборников)

(Роден в 1889 г. — с. Кесарево, Търновско; починал в 1954 г. — София)

Белетрист и поет, график и декоратор, философ и фолклорист; главен библиотекар на Пловдивската народна библиотека (1922—1927); професор по история на изкуството в Художествената академия в София (1927—1950); академик от 1945 г.; създава „История на пластичните изкуства" в 12 тома, поредицата „Вечното в нашата литература"

в 9 тома; автор на 30 сборника с преразказани приказки и 60 оригинални художествени и научни книги.

Източници

За фондообразувателя: Андонова, Н. Близък до народните въжделения. — Лит. фронт, № 2, 11 ян. 1979; Андонова, Н. Николай Райнов. Лит. крит. очерк. С., 1980. 159 с.; РБЛ. Т. 3, 184—185; Райнов, Б. Този странен занаят. Автобиогр. роман. Спомени за Н. Райнов. С., 1978. 792 с.; Николай Райнов. Четвърт век литературна дейност. Ред. Ст. Омарчевски. С., 12 март 1939.

Автори на писмата до Н. Райнов са: Н. Илиев, Литературен кръг „Стрелец“, Николай Михайлов, Й. Стубел. Те засягат следните въпроси: трудности около техническото оформяне на негова книга; покана за сътрудничество в органа на литературния кръг „Изток“; молба да изпрати за публикуване статия и разказ на Владимир Василев и др.

От дейността на фондообразувателя като главен библиотекар в Пловдивската народна библиотека е удостоверение за удържани суми за общинска пътна тегоба.

Във фонда са запазени две белетристични творби на Николай Райнов: приказката „Вретено и совалка“ (1928) и „първоначална скица“ на статията, посветена на братята Кирил и Методий и тяхното дело — „Равноапостолите“ от 1930 г.

Ф. 587; 106 док.; 1943 . . . 1977 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961, 1976 г.

ЖИВКО ТОДОРОВ СТАНЧЕВ

(Роден в 1896 г. — Силистра; живял до 1977 г.)[1]

Учи в Мъжката гимназия в Силистра; учител в околностите на гр. Бяла и Шумен (1919); участник в Първата световна война; печата в „Шуменско слово“; автор на поетични и белетристични творби.

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

---

[1] Досега не са установени точни данни за последните години от живота му.

Автобиографични данни за фондообразувателя се съдържат в кратката справка, дадена от него през 1961 г.

Биографични сведения се съдържат в извадка от книгата на Иван Делев в главата „Град Шумен като голям културен и просветен център“, която накратко характеризира дейността на Станчев като дългогодишен учител и просветен деец в града.

От литературните опити на Ж. Станчев е запазен ръкопис на стихосбирката „Стихотворения“, печатана в Шумен през 1937 г., които по-късно той преработва.

Белетристичните творби на фондообразувателя могат да бъдат разделени жанрово както следва: а) роман — „Скъпият железен опит“ (1943); б) разкази — сборниците „Верното сърце“; „След залез“ и „Два свята“ и отделни разкази, без да са обединяващо заглавие („В една къща западно от Охрид“, „Надгробно слово“, „Врагове“ и „Разумният син“); в) разкази за деца под общото заглавие „Премеждие“; г) пътеписи — „Впечатления и съзерцания“; д) драми — „След застоя“ в четири действия, „Тресавището“ и киносценария „Както това става“ (1957) — илюстрират драматургическите опити на Живко Станчев.

Запазен е и „Дневник на Новко Мошев, единствен учител в село Бурен през учебната година 1921/22“, преписан от Живко Т. Станчев (1977).

Ф. 588; 492 док.; 1861 . . . 1961 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961, 1965 и 1966 г.; бълг., гр. и фр. ез.

ДИМИТЪР ИВАНОВ ПАПАЗОВ

(Роден в 1863 г. — с. Арбанаси, В. Търновско)[1]

Адвокат, административен служител и общественик след Освобождението; учител; завършва юридически науки в Белгия, след което работи като военен съдия и адвокат; преподавател във Военното училище; помощник-кмет на Софийската община; общински съветник; член на Управителния съвет на Общогражданския комитет „Обединение“.

[1] Засега не може да се установи мястото на смъртта му.

За фондообразувателя: документите от фонда.

От автобиографичните бележки на фондообразувателя могат да се почерпят сведения за: ученето му в Петропавловската семинария (сведения за учителите, изучаваните предмети, вътрешния ред и др.), учителствуването му в Тулча; политическата криза в България 1886 — 1887 г.; дейността на Ст. Стамболов, С. Муткуров и Н. Каулбарс; обществено-политическия живот в България 1886—1887; абдикацията на Ал. Батенберг; офицерските бунтове; заговорът на К. Паница; руско-български политически отношения; Англия и политическата криза в България.

Запазените документи с биографичен характер сочат родното място и датата на раждане на Д. Папазов; ученето му в с. Арбанаси и Петропавловската духовна семинария; учителствуването му в Тулча; следването му в Белгия, където завършва юридически науки; дейността му като военен съдия; преподавателската му дейност във Военното училище; дейността му като адвокат, общински съветник и помощник-кмет на София и др.

Няколко документа илюстрират материалното състояние на Папазов и са във връзка с изчисляването на пенсията му. Те съдържат сведения за длъжностите, които той е заемал във военното ведомство (1898—1912), за дейността му като прокурор във военно-полевия съд (1912—1915) и помощник-кмет на София (1920—1922).

Кореспонденцията е малобройна. Писмата на Папазов са до М. Савов и Б. Калчев и засягат: уреждане въпроса за отпускане пенсия на ген. М. Савов и участието на генерала в дружество „Гларус“.

Автори на писмата до фондообразувателя са: Б. Калчев, Българско генерално консулство — Париж, Ж. Папазов, В. Папазова, ген. М. Савов, К. Трънка и др. В тях има данни за: бюджета на Софийската община за 1920 г.; позицията на комунистите и широките социалисти при обсъждането на бюджета; недоволството на ген. Мих. Савов от несправедливото решение на съда във връзка с признаване правата му за пенсия; искането на Савов да получи пенсия по право, а не народна пенсия; дейността му като пълномощен министър в Париж; заслугите му към отечеството; здравословното и материалното му състояние; незаконно присвояване от страна Б. Калчев на правата на М.

Савов в дружество „Гларус“; международния конгрес на собствениците, състоял се в Париж (1923); икономическата криза в София (1915); тържествена вечеря в чест на произвеждането на 30-ти випуск на Военното училище в първи офицерски чин (1908).

Дейността му като военен е представена от няколко документа, отнасящи се до: зачисляването му в запаса; дейността му като председател на Македонския военно-полеви съд (1915); събрани от него предмети и материали с историческа стойност.

От дейността на фондообразувателя като помощник-кмет на Софийската община са запазени значителен брой материали, съдържащи данни за: бюджета на общината за 1920 г.; приходи и разходи по канализацията за периода 1898—1934 г.; оставката на Постоянното присъствие на Софийската община; искане на широките социалисти и комунисти Софийската община да поеме издръжката на училищата и гимназиите на малцинствата; полагане основния камък на храм „Пророк Захарий и Йоан Предтеча“ (мястото за строеж на храма е подарено от Т. Балабанов и Ив. Хаджиенов — 1920); посрещане на софийския митрополит Стефан (1920); поздравителен адрес по случай 50-годишнината на Българската екзархия; тържество във връзка с 25-годишната артистична дейност на Петър Стойчев; учителската дейност на Д. Папазов в Тулча и др.; чествуване на 35 г. от обявяване на Съединението на България с Източна Румелия (1885).

От дейността му като адвокат са запазени диплом за удостояването му с титлата доктор по правото и удостоверение за вписването му в списъка на Софийската адвокатска колегия.

В архива се пазят и немалък брой ръкописи и материали на фондообразувателя: „Балканската война от политическо, дипломатическо и психологическо гледище“, „Обществени групировки“, „Запазване на българската народност“, „Село Арбанаси — лични спомени и събрани данни“, „Опора за осъществяване на народния ни идеал“, „Борбите за петрол — причина за съвременните войни“, „Истината по катастрофата“, „България очаква тържество на правдата“, „Властници или насилници“, „Обществени бедствия“, „Собствениците и собствеността“, „Широките социалисти“, „Нашите неволи“, „Гласът на столичните граждани“, „Криза на демокрацията“; и др. В тези мате-

риали има данни и за: дадени на търновския жител Ради Мазретов права да търгува свободно в Европа, Персия, Индия; турски злодеяния над българско население в с. Полско Косово, Беленско (1870/71); съдебното дело срещу участниците в Русенския бунт (1887); сведения за К. Паница, ген. Агура; съдебно дело и присъди срещу К. Паница, Д. Ризов, Д. Яблански и Христо Чавдаров по обвинение за организиране на заговор срещу Фердинанд I; транспортната стачка — 1919 г.; и др.

Дейността му като член на Управителния съвет на Общогражданския комитет „Обединение“ е илюстрирана от група документи (позиви, писма, апели, изложения и др.), отнасящи се до: изборите (1919); транспортната стачка (1919); управлението на Ал. Стамболийски; устава на Общогражданския комитет „Обединение“; жилищната криза в България; и др.

Група протоколи, резолюции, отчети и др. са във връзка с дейността на Папазов като член на дружеството на софийските домопритежатели. Материалите засягат: обсъждането на законопроекта за наем на здания във време на война; изменение на закона за данъка върху сградите; искане за премахване на закона за облекчение на жилищната нужда (ЗОЖН); отчет за дейността на Управителното тяло на сдружението на собствениците в България за времето 27 юли 1924 — 25 октомври 1925 г.; искане от Съюза на собствениците на недвижими имоти в България да закрият дружеството на Софийските домопритежатели; жилищната криза в София; снабдяването на София с електрическа енергия и двигателна сила.

Дейността на фондообразувателя като член на културно-просветното дружество „Иларион Драгостинов“ в София е представена от няколко документа (устав, писмо, списък и др.), които засягат: устава и целите на дружеството; искането да се спре разрушаването на старите църкви в с. Арбанаси; основаване на Комитет за издигане паметник на революционера Ил. Драгостинов в с. Арбанаси (1936—1938).

Друга група документи осветляват дейността на фондообразувателя като делегат на дружеството „Червен кръст“ (1915). В тях има данни за: събиране на помощи по време на Първата световна война; задължения на свещениците по време на война; предстоящо откриване на частна болница във Видин; епидемични заболявания в

Търновско; откриване клон на „Червения кръст“ в Търновско; ревизия на дружествата на „Червения кръст“ в Лом, Видин, Русе, Г. Оряховица, Търново, Попово, Шумен, Враца, Кула, Мездра и др.; създаване на подкрепителни пунктове при гара Враца, Кула, Горна Джумая и др.; събрани във Видин, Русе, Враца и Ломско помощи; за дейността на Ломския клон на „Червения кръст“.

Няколко документа са във връзка с необходимостта от основаване на другарско офицерско сдружение за взаимно подпомагане в случай на смърт (данни за смъртта на ген. Георги Василевич Агура; 25 г. от смъртта на митроп. Климент; дейността на Ал. Людсканов и др.).

Между документалните материали от, до и за членове от семейството на фондообразувателя са запазени две пощенски картички от частен характер до В. Папазова — съпруга на фондообразувателя.

Няколко документа (1922) във връзка с основаването на фонд „Владимир д-р Д. Папазов“ за подпомагане на бедни ученици от I Софийска държавна мъжка гимназия засягат сина на фондообразувателя — Владимир.

Във фонда са запазени и документални материали от, до и за други лица (данни за 50-годишния юбилей на възпитаниците на Военното училище — 1937 г.).

Ф. 589; 18 док.; 1901 ... 1932 г.; 1 инв. оп.; пост. 1961 и 1963 г.

ХРИСТО КОЦЕВ (КОЦОВ, ПОПКОЦЕВ) КАРЧОВ

(псевд.: Попче, Попчето, Попович, Варналиев)

(Роден в 1868 или 1869 г. — с. Ново село, Щипско; починал в 1933 г. — Варна)

Просветен и революционен деец; учител в Кочани, Цариград, Скопие, Одрин (1884 ... 1896); учител и директор в Солун (1896—1897 и 1903—1904) и Щип (1898 ... 1917); участник в македоно-одринското революционно движение: основател и пръв председател на окръжния революционен комитет в Одрин (1895—1896); член на ЦК на ВМОРО от 1896 г.; участвува в Солунския конгрес (2—4 януари 1903), на който се взема решението за Илинденското въстание; ръководи заедно със Сп. Мартинов и Б. Мончев временния ЦК на ВМОРО (1903—1904); неколк-

кократно арестуван и затварян (1897... 1903); участник в Балканската и Междусъюзническата война (1912—1913); сътрудник на вестници и списания; автор на спомени.

Източници

За фондообразувателя: ЕБ. Т. 3, с. 582; Кандиларов, Г. Българските гимназии и..., с. 83 и др.; Мирчев, Б. Псевдоними на дейци в македоно-одринското освободително движение със сведения за революционната им дейност. — Изв. Института за история, 25, 1981, с. 255; Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1, с. 46 и сл.; Т. 2, с. 61; документите от фонда.

Публикации на документи: Коцев, Хр. Две „мечки" на публичен позор. — В: Сборник Илинден. 1903—1926. В памет на голямото македонско въстание. С., 1926, 115—118; Коцев, Хр. Неотложно ли бе въстанието през 1903 година? — В: Сборник Илинден..., 1924, 28—34; Коцев, Хр. Пред прага на 1903 г. — В: Сборник Илинден..., 1921, 41—51, препеч. и в: Борбите в Македония и Одринско..., 401—414; Коцев, Хр. Прелюдия на Илинден, 20 юлий 1903 г. — В: Сборник Илинден..., 1922, 44—57; Коцев, Хр. Страници из спомените ми. — Македония, 1, 1922, № 7, 46—54, № 8, 37—45, № 9, 46—53 и № 10, 38—45.

Спомените, озаглавени „Семейна книга на Хр. Коцев и потомството му" (Варна, 1920... 1931), съдържат сведения за: родители, родно място (жители, поминък, учебно дело и пр.); учение в Ново село и Щип (метод на преподаване, първи учители — Коце Шикеринов, Йосиф и Михаил Ковачеви, Ал. Попзахариев, Д. Павлов и др.), Скопие (1885—1886), Солун (1886—1888), Белград (1888—1889); завършване на Висшето училище в София през 1890—1891 г. [?] (професори: Л. Милетич, М. Балабанов, Ив. Брожка и др.); учителствуване в Кочани (1884—1885); основаване на младежко дружество в София за подготовка на учители за Македония с членове: Д. Груев, Н. Наумов, П. Попарсов, Хр. Коцев, Д. Мирчев, Н. Дейков, Л. Викин и др. (1890); учителствуване в Цариград (1892—1894) и командироване в Скопие (1894—1895); учител в Одрин (1895—1896) и Солун (1896—1898) и първи революционни изяви (основаване на Одринския окръжен революционен комитет, избирането му за член на ЦК на ВМОРО, участие в революционни акции, събрания, конференции, конгреси и пр.; обиколка из Македония (Битоля, Охрид, Струга и др.), срещата му с П. Тошев и други революционни дейци (1897); Винишката афера (1897); Солунския конгрес (1903); атентата в Отоманската банка в Солун и парахода Гвадалкивир (1903); подготовка и избухване на Илинденското въ-

стание (1903) положение на населението, дейност на организацията и пр. след въстанието; арести, заточения, изселвания (1897 . . . 1904); положението на България преди Балканската война; участие във войните (1912—1913); учител в Провадия (1918—1919); и др.; подробни данни за живота и дейността на Д. Груев, Хр. Матов, П. Тошев, Е. Чучков и др. Сведения и за: Руско-турската освободителна война; Съединението на България и Сръбско-българската война; обявяване на независимостта (1908); и др. Още и за: Т. Александров, Александър I Батенберг, Г. Баждаров, Г. Богданов, Хр. Ботев, М. Бунева, Ив. Вазов, К. Величков, Д. Ганчев, Ив. Гарванов, проф. Ив. Георгов, А. Димитров, Бл. Димитров, Ст. Заимов, Ст. Здравев, Л. Каравелов, П. Каравелов, Т. Карайовов, Тр. Китанчев, Й. Кондов, д-р П. [?] Кушев, Н. Лазаров, Т. Лазаров, В. Левски, Гр. Манасиев, Д. Мирчев, Ив. Михайлов, архим. Неофит, Д. Николов, Т. Николов, А. Петков, Г. Петров, П. Попарсов, Ал. Протогеров, В. Пундев, Гр. Пърличев, М. Развигоров, д-р Вл. Руменов, Б. Сарафов, Н. Силянов, Е. Симитчиева, Т. Станков, З. Стоянов, д-р Хр. Татарчев, Н. Томалевски, Д. Хаджидимов, Д. Хадживанов, Ив. Хаджиниколов, В. Чекаларов, Хр. Чернопеев, ген. Ив. Цончев, П. Шатев и др.

Налице е и тефтерче с различни бележки (извадки от статии, адреси, рецепти и др.).

В писмото на Ил. Вардарски до Протогеров (1925) има данни за преминаването на четата на Вардарски заедно с Т. Христов, Н. Йорчев и Хр. Андреев в Кюстендил; за лошите условия на които са подложени във Варна и пр.

Запазени са няколко писма, окръжни и други материали във връзка с освободителните борби в Македония: за дейността на ВМОРО до и след Илинденското въстание, за Д. Груев, Т. Александров, Митре Влахчето, Д. Влахов, Пито Гули, Т. Паница, П. Попарсов, Г. Петров, П. Тошев, Я. Сандански, Ал. Протогеров, Д. Хаджидимов, Ст. Хаджиев и др.; за излизането на в. „Македонско единство“ (1932); и др.

Към творческите ръкописи на Хр. Коцев може да отнесем: поемата му, озаглавена „Подарък за Новата година“, писана на цигарена хартия в затвора в Скопие през януари 1901 г.; статията „Сърби ли са македонските славяни“ (1925); част от рецензия [?] за една от граматиките на Кл. Карагюлев (1922 . . . 1926 [?]).

Съхраняват се и два броя от в. „Независима Македония“ (1923) и „20 юний“ (1924); и др.

Ф. 590[1]; 5 док.; 1921 г.; 1 инв. оп.; пост. 1965 г.; части от фонда в ЦДИА (ф. 1443)

НИКОЛА ЗАХАРИЕВ ТАБАКОВ

(Роден в 1891 г. — Сливен; починал в 1975 г. — София)

Учител; завършва гимназия в Сливен (1909) и славянска филология (1915); учителствува в Сливен (1919—1934), Варна, Бургас (1927—1938) и София (1941—1958); член на Висшия учебен комитет при Министерството на просветата (1928—1941); редактор на сп. „Училищен преглед“ (1931—1933); пише по проблемите на възпитанието и образованието и проучва живота и делото на Д. Чинтулов, П. Берон, Бр. Миладинови, П. Р. Славейков и др.

Източници

За фондообразувателя: Богданов, Ив. БЛДХ, 170, 318; РБЛ. Т. 3, с. 429.

Запазени са няколко писма до фондообразувателя от А. Страшимиров (1921), в които намираме следните данни: мнението на А. Страшимиров за материал на Н. Табаков, който щял да се печата в книжка 3 на сп. „Наши дни“; изпращането на книги — за ученическата библиотека в Сливен и лично на него романа му „Без път“; отпечатването на „Публична беседа“; намерението на Страшимиров да посети Сливен и да изнесе лекции на следните теми: „Следи от богомилството в нашия бит“, „Българката, сравнена с жената във Франция, Холандия, Германия, Скандинавия, Русия, Балканските държави“, „Какво става с нашата младеж“, „Социалната проблема и семейството“, „Подражателна и оригинална, идейна и безидейна литература“ и др.; работата на Държавната печатница; доброто редактиране на сп. „Училищен преглед“ и хубавите статии на Божан Ангелов, Батаклиев, Вакарелски и Людмил Стоянов, поместени в него; желанието на А. Страшимиров да му сътрудничи и приготвената за тази цел студия „Преди един век (психологични предпоставки за бунтарството у нас)“; зна-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 632.

чението на сп. „Училищен преглед“ за подготовката на учителя не само като педагог, но и като просветител и необходимостта то да има строго научна обективност и др.

Ф. 591[1]; 17 док.; 1859 . . . 1874 г.; 1 инв. оп.; пост. 1966 г.

ИВАН НИКОЛОВ (НИКОЛОВИЧ, КОЛЕВ)

Стопански деец от втората половина на XIX в.; търговец в Плевен.[2]

Източници

За фондообразувателя: документите от фонда.

Най-значителна е запазената кореспонденция до фондообразувателя: Марин Митов от с. Крушовица и брат му Христо Николов (Колев) от Козлодуй пишат по търговски въпроси — с искане да им се изпратят различни количества коприна, кадифе, сукно, басма, хасе, гайтан, копчета, конци, игли, восък, хартия, син камък, захар и др.

Във връзка с дейността му като търговец в Плевен са три сметки за продаваните в дюкяна му стоки.

Ф. 592; 20 док.; 1779 . . . 1984[3] г.; 1 инв. оп.; пост. 1961, 1984 г.; бълг. и тур. ез.

ТОДОР ХРИСТОВ ДОГАНОВ

(Роден ок. 1805 г. — Копривщица; починал в 1873 г. — Копривщица)

Търговец — джелепин и бегликчия с търговска кантора в Цариград; дарител на Рилския манастир (1834, 1844) и на училището в Копривщица (1858).

Източници

За фондообразувателя и фонда: Арнаудов, М. Любен Каравелов. Живот, дело, епоха. 1834—1879. С., 1964, с. 33 и сл.; Гове-

---

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 644.

[2] Засега не са намерени биографични данни за фондообразувателя.

[3] Късните документи са свързани с дейността на правнука на Тодор Хр. Доганов — Иван Георгиев Доганов.

даров, Ив. Дядо Тодор Мирчов. — В: Юбилеен сборник по миналото на Копривщица. (20 април 1876 год. — 20 април 1926 год.). Събрал и наредил проф. архим. д-р Евтимий. (Т. 1). С., 1926, с. 51; Димитров, М. Любен Каравелов. Биография. С., 1959, 40, 48—49, 65; Димитров, М. Публицистиката на Любен Каравелов до излизането на вестник „Свобода“ (1860—1869). Статии, дописки и писма. С., 1957, 566—568, 572; Евтимий, проф. архим. Неиздадени материали по миналото на Копривщица. — В: Юбилеен сборник... (Т. 1), 615, 621, 636; Евтимий, проф. архим. Непечатани писма от и до Любен Каравелов. — В: Юбилеен сборник..., Т. 2, 39—42, 56.

Публикации на документи: Димитров, М. Публицистиката на Любен Каравелов..., 566—568, 572; Евтимий, проф. архим. Из архивата на... — В: Юбилеен сборник... Т. 2, 69—71; Евтимий, проф. архим. Непечатани писма... — В: Юбилеен сборник... Т. 2, 39—42, 56.

Към документалните материали с биографичен характер се отнася родословната таблица на Догановия род.

Документите, свидетелстващи за материално състояние са: тапия за притежание на имот (1779), завещание на Христо Петков Доганов за разпределяне на имуществото му между наследниците (1839) и сметка на Тодор Хр. Доганов от Н. Геров във връзка с ученето на сина на Доганов — Христо (1852).

Писмата от Хр. Бончов, Н. Геров, Л. Каравелов и Мехмед до Т. Доганов съдържат сведения за: учителската дейност на Хр. Бончов сред българите униати в Малко Търново (1865); напускането на Цариград от руския посланик и последвалото отпътуване на Н. Геров от Пловдив (1853); престоя на Л. Каравелов в Одеса в очакване на отговор за приемането му във военното училище в Петербург и тежкото му материално състояние (1857); изпращане на събрания данък бедел (1848).

Във връзка с благотворителната дейност на Т. Доганов е преписът на надписа и фотокопие на ктиторския му портрет от Рилския манастир, рисуван от З. Зограф (1844).

От документалните материали от, до и за членове на семейството на фондообразувателя е запазено писмо (1862) от Л. Каравелов до Хита (Рада) Хр. Доганова (майка) и Тодорица Хр. Доганова (съпруга) във връзка със загуби в търговията на Тодор Хр. Доганов.

Към благотворителната дейност на Рада Хр. Доганова е отнесено фотокопие от ктиторския ѝ портрет от Рилския манастир.

Във фонда се пази и статия от Георги Ив. Доганов (внук), под заглавие „Коя е майката на Любен Каравелов“ („Исторически преглед“, 1962, № 2, 63—64) и фотокопие от ктиторските портрети на Петко Хр. Доганов и Рада П. Доганова, рисувани от Ст. Доспевски в Рилския манастир.

Препис и факсимиле от писмото (1862) на Л. Каравелов до Рада Хр. Доганова и Тодорица Доганова и разяснения за лицата, обществено-политическата и икономическата обстановка в България през 1862 г., илюстрират дейността на Иван Георгиев (правнук).

Запазен е и машинописен препис на част от спомените (1932) на Койка Ив. Доганова (родственица), съдържащи сведения за: ученическите ѝ години и учителя Найден Попстоянов; културния живот в Копривщица преди Априлското въстание; влизането на руските войски в града през декември 1877 г.; народни песни и др.

Ф. 593[1]; 70 док.; 1929, 1971 г.[2]; 1 инв. оп.; пост. 1971 и 1973 г.

Д-Р ЛАСКАР КОСТАДИНОВ ВЪЗВЪЗОВ

(Роден в 1880 г. — Айтос; починал в 1936 г. — Стара Загора)

Юрист и обществено-политически деец; завършва право в Белгия; работи като адвокат в Ямбол, Бургас, Стара Загора и София; учител; автор на идеята за въвеждане на трудовата повинност в България (1919); съветник по правните въпроси на Ал. Стамболийски.

Източници

За фондообразувателя: Шаренков, А. Чия е идеята за трудовата повинност. — Длъжник, 1, № 18, 6 септ. 1933; документите от фонда.

Запазени са биография и спомени за фондообразувателя, съдържащи данни за: дата и място на раж-

[1] Първоначално фондът е регистриран под № 711.
[2] Повечето от документите са недатирани.

дане и смърт; семейна среда; учението му в Айтос, Пловдив и Белгия; удостояването му с научната степен „доктор на правните науки"; характера и качествата на Л. Възвъзов; дейността му като адвокат в Ямбол, Бургас, Сливен, Стара Загора, София; съпругата на фондообразувателя — Йорданка Димитрова от Шумен (учението ѝ в Белгия, учителската ѝ дейност, укриването на архива на партийната организация в Стара Загора в дома ѝ и др.); създаване на първата социалистическа група в Айтос, учителски социалистически кръжок и театрална група в града; раждане на идеята за трудовата повинност; срещите във връзка с това на фондообразувателя с Ал. Стамболийски; девическия пансион в Стара Загора и пр. Документите съдържат сведения и за Д. Жеков, куриер на Шуменския революционен комитет; учение на българи в Лайпциг; връзките на фондообразувателя с Д. Михалчев, Кацаров, Кр. Пастухов, Ас. Златаров, Ат. Илиев, Анастасия Тошева, Константин Бозвелиев, Н. Лилиев, Ад. Будевска, Хр. Морфова, Д. Драгиев, Ал. Стамболийски, митроп. М. Кусевич, Д. Казасов и др.

Неголяма група документи осветлява дейността на фондообразувателя като автор на идеята за трудовата повинност в България (1919). Те засягат: положението в България след Първата световна война; стопанската разруха и несигурност в страната; безработицата; необходимост от въвеждането на трудовата повинност; раждане на идеята за трудовата повинност; срещите на фондообразувателя с Ал. Стамболийски във връзка с тази идея; ползата от трудовата повинност и първи стъпки в осъществяването ѝ; интересът към нея в чужбина; прокарване на закона; опити да бъде премахнат гласувания закон; отправена покана от в. „Трудово дело" и други вестници до Ласкар Възвъзов да разкаже за тази своя идея; инициатива на Дирекцията на трудовата повинност да се изяснят обстоятелствата, които са благоприятствували за създаването на трудовата повинност.

От дейността му като адвокат е запазено обръщение към българите, засягащо политическата и стопанската криза в България след войните и необходимостта да се намери изход от тази криза.

Запазените ръкописи на фондообразувателя („Социологически скици из нашето общество" и др.) засягат: политическата и стопанската криза у нас след войната и неспособността на правителството да излезе от нея; поли-

тическите борби; необходимостта да се осигурят правови гаранции за личността и обществото; виновниците за националната катастрофа; системата на правораздаване; липсата на последователна законодателна политика в България; данъчна и финансова политика; злоупотреби на властта; бюрократизма и користолюбието в обществения живот; корупцията в общините; и др.

Обществено-политическата дейност на Възвъзов е представена от обръщение към обществеността за необходимостта от издигане на селото в културно отношение.

Във връзка с членуването на фондообразувателя в Съюза за обществена култура и намеса са запазени документи, информиращи за: политическата несигурност в България и търсене изход от кризата; състав, цел и средства на съюза; изработване на устава му и пр.

Към семейните документи се отнася биография на Костадин Стоянов Възвъзов — баща на фондообразувателя, която съдържа данни за: датата на смъртта му; дейността му като секретар на мюфтията в Айтос, кмет на града и депутат в VI ОНС; членуването му в комитет по извършване на Съединението на България; благотворителната му и културно-просветна дейност в Айтос; създаването (с негови усилия) на първото в града модерно земеделско стопанство с трактор и машинен инвентар; връзките му с Методий Кусевич и Ст. Стамболов. Биографията съдържа сведения и за дейността на Стоян Герджиков Възвъзов, търговец от Самоков — баща на К. Възвъзов.

Ф. 594. Български национален комитет за География —

предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1947 г.
Ф. 595; 74 док.; 1907 . . . 1957 г.; 1 инв. оп.; пост. 1962 г.

ХРИСТО МИНКОВ ДИМИТРОВ

(Роден в 1862 г. — Калофер; починал след 1957 г. — София)

Съдебен и административен служител; развива обществена и журналистическа дейност; сътрудник на „Юридическо списание“ и на сп. „Юридически преглед“; автор на изследвания по юридически въпроси; един от основателите и председател на Подофицерско дружество „Бузлуджа“ — Казанлък; член на управителното тяло на дружество „Калитин“ в Стара Загора.

За фондообразувателя: Начов, Н. Калофер..., с. V; документите от фонда.

Запазени са автобиографични бележки (1937) на фондообразувателя, озаглавени „Как отидох в турско време да живея в гр. Стара Загора". Те съдържат сведения за: неговия произход, преселването на баща му — Минко Димитров от Стара Загора в Калофер; учението на Хр. Минков в Стара Загора и Калофер; изучаване на обущарския занаят при К. Ганчев в Стара Загора; посещението на В. Левски в града; срещите му с революционни дейци там (К. Ганчев, П. Хаджиславчев, Г. Зафиров); залавянето на Ив. Мархолев и Ив. Фетваджиев от турците; революционната дейност на К. Ганчев, бр. М. и Г. Жекови, Ив. Хаджидимитров от Търново; Старозагорското въстание (1875 г.) — подготовка и потушаване; обесването на К. Ганчев; връзките на Хр. Минков с революционни дейци в Румъния; Руско-турската освободителна война — опожаряването на Стара Загора, бягството на Минков, заедно с други старозагорци в с. Дервент. Между споменатите лица са: Л. Каравелов, Хр. Ботев, Ст. Стамболов, Ст. Заимов, И. Куртев, Т. Тахов, Ив. Стойнев, П. Хаджиславчев, З. Петков и др. Към бележките е приложен препис на присъдата от 1876 г. на Одринския турски касационен съд, от който се вижда, че К. Ганчев и другите старозагорски въстаници са осъдени на смърт чрез обесване.

Биографични данни за фондообразувателя съдържа статията на Г. Чорбаджийски „При зидарите на нашия съюз. III. Хр. Минков", която осведомява за: рождена дата, месторождение; учението му в Школата за подофицери в Лясковец; дейността му като подофицер в Казанлък; служенето му във финансовото ведомство като чиновник-контрольор по десятъка (1881—1808 г.) и в съдопроизводството (1908—1924 г.), като нотариус в Пазарджик и Разград, съдия в Бургас и Габрово; адвокат в Казанлък; сътрудничеството му в „Юридическо списание" и „Юридически преглед". Отразени са и заслугите му като един от основателите и председател на Подофицерското дружество „Бузлуджа" в Казанлък.

Писма от фондообразувателя до Н. Мушанов и П. Стайнов са за отпечатването на негова статия и брошура.

Във връзка със съдебно дело е пощенска картичка до фондообразувателя от С. Мартинов в Пазарджик.

Запазени са ръкописи и материали на фондообразувателя по правни, политически, стопански, финансови и други въпроси, между които са: трудът му, съставен в две части — „Разнообразните практики на всичките съдилища в България, празнотите в нашето законодателство и как трябва да се попълнят...“ и „Социал-икономически, обществени и партийни въпроси“ — статии, изложения, бележки и други материали, по-голямата част от които са свързани със споменатия труд. Между тях са статиите: „По откриването на Военната академия в България...“, „Безработицата на нашата интелигенция“, „Въпроса за окръжните съвети и постоянните комисии“, „Молба от обществен интерес“ — протест срещу скъпото фармацевтично обслужване; и други, които съдържат предложения за реформи в държавното устройство, за благоустройство на пътищата и др.

Намират се и статии с най-разнообразна тематика, несвързани със споменатия ръкопис: „Общинските работи в Стара Загора“, „Военната история на 23-и пехотен шипченски полк“, „Как да се повдигне Калофер в индустриално отношение“, „Големите царски маневри край гр. Попово“ — за опорочаване на маневрите, за разточителство и злоупотреба с държавни средства и пр., „Из живота на старозагорските революционери Кольо Ганчев, Руси Аргов, Михайловски“; статия, посветена на Д. Тончев, по повод смъртта му, в която са изтъкнати заслугите му като държавен, обществено-политически деец и учен; статия за стопанското и обществено-политическото развитие на град Сливен с предначертания за бъдещия напредък на града — в нея са засегнати и дейността на фондообразувателя като ковчежник в Казъл Агач, връзките му там с Ат. Лазаров и И. Куртев от Сливен; събития около Съединението на България (1885); пристигането в Казъл Агач на войскови части под командуването на майор Д. Филов във връзка с опасността от война с Турция и др.

Във връзка с дейността на фондообразувателя като съдебен служител са негови молби до М-во на просвещението (1932 и 1937) за зачитане на отнетите права на първите съдии и адвокати — практици без юридическо образование, които са поставили основите на съдопроизводството в България след Освобождението; за необхо-

димостта от построяване и обзавеждане на съдебни сгради и пр.

Запазени са материали (писма, реферати и статия) от 1927 и 1929 г., които документират дейността на фондообразувателя като председател на Подофицерското дружество „Бузлуджа“ — Казанлък и като член на управителното тяло на Подофицерското дружество „Калитин“ в Стара Загора.

Ф. 596; 9 док.; 1860... 1884 г.; 1 инв. оп.; пост. 1962 г.; ит. и унг. ез.

Д-Р СТЕФАН (ИЩВАН) СТЕФАНОВ (СТЕФАНУС) ДУНЬОВ

(Роден в 1816 г. — гр. Винга, Банат; починал в 1889 г. — гр. Пистоя, Италия)

Банатски българин, потомък на преселници от Чипровци, сл. 1688 г.; революционен и обществен деец и публицист; участник в Унгарската революция (1848—1849) и в италианското националноосвободително движение; полковник от италианската армия; завършва право в Будапеща (1843); съдебен служител в гр. Арад и Будапеща; автор на икономогеографски трудове.

Източници

За фондообразувателя:

ЕБ. Т. 2, с. 462; Нешев, Г. Банатският революционер. С., 1967, 60 с.; Нешев, Г. Българи гарибалдийци. С., 1965, 24—31; Телбизов, К. Биографични данни за гарибалдиста полковник Стефан Дуньов, прославен герой в битката при Волтурно. — Истор. преглед, № 1, 1965, 84—90 и др.

Публикации на документи: Нешев, Г. Банатският революционер..., 51, 55—57; Нешев, Г. Българи гарибалдийци..., 30—31; Телбизов, К. Цит. съч., 88—90.

Писмо (1884) от Ст. Дуньов до Жигмунд Ормош в Темишвар съдържа автобиографични данни и сведения за българския му произход.

Преписи на писма (1860... 1873) до Дуньов от Дж. Гарибалди в Казерта, Катания и Капрера са във връзка с участието на Дуньов и други унгарски патриоти, също банатски българи, в италианското националноосвободително

движение; признание за проявеното геройство и саможертва; отправен призив от Гарибалди към демократичната общественост в Унгария за освобождаването на страната от австрийско потисничество; благодарности за изпратения от Дуньов първи екземпляр на труда му „Земята и постепенното ѝ завладяване. История на географията и търговията".

Запазено е и копие от „обръщение" (Неапол, 12 декември 1860 г.) на Дуньов до войниците на полка, който е командувал, озаглавено „Сбогуване на полковник Дуньов със своя полк", в което той изказва благодарност на военните чинове за изпълнения патриотичен дълг и възхвала на техните подвизи.

Ф. 597; 6185 док.; 1868... 1948 г.; 2 инв. оп.; пост. 1962 г.; бълг., англ., лат., нем., рум., рус., ср., тур., унг., фр. и чеш. ез.

ИВАН ДИМИТРОВ ГРОЗЕВ

(Роден в 1847 г. — Карлово; починал в 1916 г. — София)

Стопански и обществен деец преди и след Освобождението; член на Частния революционен комитет в Карлово; строителен предприемач и промишленик; капиталист; учи във Висшето търговско училище във Виена и във Военната школа в Белград; построява вълненотекстилна фабрика в Карлово, част от жп линията на барон Хирш; наема и експлоатира (1884—92) Държавната каменовъглена мина в с. Мошино, дн. квартал на Перник; през 1885 г. основава в София Българско строително дружество „Иван Грозев и съдружие", което съществува до 1918 г.; от 1906 г. е акционер и член на Управителния съвет на Износно-вносната банка в София; председател на Пловдивски окръжен съвет и кмет на Карлово (1879—1883); кмет на София (1894—95); председател на Софийската търговскоиндустриална камара и на Управителния съвет на застрах. дружество „Балкан"; народен представител.

Източници

За фондообразувателя и фонда: Данаилов, Г. Първата българска текстилна фабрика. — Сп. Бълг. иконом. д-во, 6, 1902, № 9, 568—569; ЕБ. Т. 2, с. 186; Косев, К. За капиталистическото развитие на българските земи през 60-те и 70-те години на XIX век. С., 1968, 60, 66; Начов, Н. Калофер..., с. 445; Попов, Ив. Миналото... Т. 2, с. 554; Тантилов, В. Карлово до Освобождението. — Просвета, 5, № 22, 12 авг. 1906; Унджиев, Ив. Карлово. История на града до Освобождението. С., 1962, 148, 172, 178, 193, 213.

Запазените кратки автобиографични бележки съдържат данни за срещи на фондообразувателя със Сава Паница, Г. Шопов и Д. Иванов и водените помежду им разговори; податки за завещанието на Евл. Георгиев и др.

Неголяма група документи (записи, квитанции, удостоверения, задължителни и др.) осветляват материалното състояние на Грозев. В тях има данни за: изпълнителни листове срещу фондообразувателя; падеж на полици, притежание на Ив. Грозев; сключени застраховки със застрахователно дружество „Россия"; предстоящ опис на имуществото му за неизплатени дългове към БНБ; имотите на Ив. Грозев в Карлово; дължими и изплатени суми.

Писмата от фондообразувателя са адресирани до: Евл. Георгиев, А. Гергинов, Ив. Ев. Гешев, С. Д. Добрович, Ив. Лилов, Гр. Начович, митроп. Партений, К. Стоилов, Н. Хр. Тъпчилещов, Н. Михайловски, Хайрабедиян и др. Те засягат: предприемаческата дейност на фондообразувателя; възникнали недоразумения между Иван Грозев и Евл. Георгиев по делата на Строителното дружество за построяване на железницата София — Вакарел; евентуално преотстъпване експлоатацията на жп линия Белово — Вакарел на френска фирма; направени постъпки пред турското правителство за получаване право на концесия за построяването и експлоатацията на жп линия Куманово — българската граница; отдаване на търг строежа на жп линия Цариброд — София — Вакарел; експлоатация на линията Белово — Вакарел; постройка на Военния клуб; полагане основния камък за издигане паметник на В. Левски в Карлово; продадена манганова мина при с. Бяла; уреждане на сметки и др.

Автори на писмата до него са: А. Алтъпармаков, К. Аргиров, Хр. Арнаудов, Н. Астарджиев, М. Балабанов, Т. Бахчеиванов, Н. Буров, А. Буюклиев, Г. Ив. Вацов, Сп. Вацов, М. Величков, Ив. Въжаров, Хр. Ив. Гешев, Ив. Д. Гешов, Г. Георгов, А. Гергинов, П. Горбанов, Д. Гутуранов, Л. Дагаров, д-р Ст. Данев, Хр. Г. Данов, П. Драндаров, К. Калоянов, Ив. Лилов, Ал. Людсканов, М. Маджаров, М. Милованович, д-р Миркович, Н. Михайловски, Ив. Найденов, Г. Д. Начович, С. Панаретов, С. А. Паница, Г. Прошек, Д. Хр. Пулиев, М. К. Сарафов, Ст. Стамболов, Т. Ив. Слепов, Н. Странски, В. Н. Тантилов, Д. С. Тончев, Фердинанд I, А. Франгя, Д. А. Шищков и др. В тях има данни за: необ-

ходимостта от съставяне на едно акционерно дружество за построяване на железници у нас; строеж на жп линия Ямбол — Бургас, Вакарел — Цариброд, Шумен — София — Кюстендил, София — Роман и Радомир — Кюстендил; покупка на вагони от Брюксел; сведения за цените и количеството им; снабдяване на българските железници с лампи и траверси от чужбина; спечелен от Ив. Грозев търг за прокарване на жп линии и желанието на една френска фирма да ѝ се преотстъпи това право срещу изгодни условия; за необходимостта от строеж на жп линия Бургас — Пловдив; създаване на дружество за построяване на жп линия у нас; създаване на дружество за изграждане на жп линия Мездра — Видин; предложения от фабрики в Англия и Белгия да оборудват линията Вакарел — Цариброд с вагони, локомотиви и др. и желанието на Хр. Тъпчилещов да посредничи в една такава сделка; строеж на жп линия Куманово — българската граница; дейността на Безименно акционерно дружество за строеж на Варненското пристанище; оборудване на Варненското пристанище с доставки от Одеса; експлоатация на каменни въглища в мини Перник, Бобов дол и Мошино; отдаване на мина „Бяла“ за експлоатация на акционерно дружество „Руда“; залежи от каменни въглища в Хасковско; отдаване под наем на мини „Перник“; интерес на чужди предприемачи към евентуални златни находища в България и към минните предприятия въобще; сключване на контракт за експлоатация на каменни въглища от мината при с. Мошино (условия, срок, капитал); доставка на каменни въглища от мината чрез Иван Грозев; необходимостта да бъде построено шосе от с. Мошино до главното Кюстендилско шосе с оглед извозване на въглищата от мината; намеренията на едно английско дружество да построи резервоари за газ в българските пристанища; евентуален строеж на рафинационни фабрики за суров петрол (от английски предприемачи); продажба на каменни въглища; находища на манганови руди в с. Бяла; продажба на кариерата при с. Негушево и проявен интерес от немски предприемачи към нея; водени преговори за създаване на руско-българска банка; слухове за основаване на сръбско-руска банка; сведения за дейността на фирмата „Рига“ и синове“ в Цариград и намерението ѝ да търгува с бубено семе в България; податки за митническо споразумение между Австро-Унгария и Германия; отправено до Ив. Грозев предложение за съдружничество от стра-

на на Ив. П. Въжаров (собственик на въжарски работилници); доставка на машини от Англия; учредяване на Карловско търговско дружество (приемане на проектоустав и избор на управителен съвет); подробности около предстоящ фалит на фирмата Странски — Михайловски и неблагоприятните последици от това; контакти на наши предприемачи с парижки банки; избирането на Грозев за председател на Управителния съвет на застрахователното дружество „Балкан"; водени съдебни дела между Строителното дружество и Евл. Георгиев; внос от Италия в България; назначаването на Грозев за председател на Софийската индустриална търговска камара; търговския баланс на България за периода 1895—1899; изложението в Париж през 1900 г. и участието на България в него; предстоящо основаване на Българска индустриална банка (1898); строеж на Майчин дом и Варненското пристанище; строеж на паметника на В. Левски в София; предстоящо сформиране на ново осигурително дружество с участието на Ив. Грозев, Ст. Данев, Евл. Георгиев и др. (1895); проекти за влагане на руски капитали в България; среща на руски финансисти с българските им колеги; първата българска бирена фабрика „Павлово" на Л. Трифонович; строеж на фабрика при с. Владая; предстоящо откриване на Българска търговска банка; парични взаимоотношения между Евл. Георгиев и Ив. Грозев; контакти с белгийското дружество „Rolina"; изборите 1879 г.; беззакония, извършени от правителството по време на изборите 1894 г.; избирането на Ив. Грозев за кмет (1895); необходимост от промяна на външнополитическия курс на България (1895—1897); положение на бежанците от Одринско; русофилски настроения в Плевенско; общинските избори в Пловдивско (1894) и Карловско (1894); злоупотреби, извършени от кмета на с. Вакарел; Алеко Константинов в защита на П. Каравелов (във връзка със затварянето му в Черната джамия); участието на И. С. Миланов от Карлово в революционното движение; църковнопросветни борби на българите в Македония; сръбска пропаганда в Македония; искана парична помощ от велесчани за нуждите на църковната борба; преминаването на Борис III в лоното на източноправославната вяра; откриване на първата трамвайна линия в София (1901); предстоящо откриване на линията София — Княжево (1902); отпечатване на нова геологическа карта на България и необходимост от нанасянето на поправки, засягащи Разградско и Тутра-

канско; предстоящо излизане на карта на Западна България, изготвена от Васил Златарски; смъртта на Ив. Богоров (1892); пожар във Варна (1901); откриване на курс по практическо сапунарство при Търговската камара (1905); отпечатване на „Всеобщ български календар“ (1880); благоустрояване на Хисаря и др.; цените на зърнените храни и кожите; търговия със сол, дървен материал и др.; участието на И. С. Козаров, Т. Стойков и Г. Панчев от Карлово в революционното движение (1875—1876); Руско-турската война (1877—1878) и Сръбско-българската война (1885); учението на българчета в Лозана (1900); учението на Г. Несторов в Техническото висше училище във Виена (1879).

От дейността на Ив. Грозев като предприемач са запазени голям брой контракти, протоколи, писма, договори и др., съдържащи сведения за: сключване на контракт за експлоатация на каменни въглища от мината при с. Мошино (условия, срок, капитал, съдружници и др.); наемане на помещения за складове на каменни въглища; доставка на въглища, стойност, качество и количество; условията на труд в мината, инвентар; експлоатацията на каменни въглища при с. Мошино; необходимост да се построи шосе от с. Мошино за извозване на изкопаните въглища; отчуждаване на ниви, ливади и др. във връзка с експлоатацията на въглища в района на с. Мошино; монтиране на вентилатори в галериите на мината; злоупотреби от страна на персонала в мината и констатирането им; пожар в галериите на мината; постъпили оплаквания за замърсяване на околната среда с въглищен прах; оборудване на мината с машини от чужбина; строеж на пътя Мошино — Кюстендилското шосе и Горна Баня — Мошино; издирване на каменни въглища и руди в Плевенско и Софийско; хидрогеологическо изучаване на терена на околността на гр. Добрич; преотстъпване предприемаческите права на Ив. Грозев от кариерата за литографски камъни на английски предприемачи; изпращане на литографски камъни в Париж; проявен интерес от чужди дружества към кариерата при с. Негушево; доставка на гранитни шаблонни камъни от кариерите в с. Владая, Мърчаево, Бистрица, Софийско и др. и качеството им; лошокачествена обработка на камъните, необходими за облицовка на стените за Варненското пристанище; проведен търг за даване на предприемач „градското право на бариерите“; събрани суми от „бариерното право“; проект за наредба по управлението на „Ба-

риерното право“ в София; постройка на баня при с. Баня, Карловско; строеж на шосе при Дедеагач; даване под наем на Наливната станция, собственост на Черноморско-дунавското параходно дружество; строеж на училища, жилища и болници в София; съдебни спорове на Безименното акционерно дружество с държавата за строежа на Варненското пристанище; отдаване на търг на Ротердамското дружество за индустрия и търговия; доставката на катера „Княз Кирил“ за Дунавската хидравлическа дружба; предприемаческа дейност на Грозев по строежа на жп линия Цариброд — София — Вакарел; заслугите му за построяването на Трансбалканската жп линия; предстоящо откриване на жп линия Роман — Плевен — Шумен; пренасяне на руска каменна сол по жп линията Цариброд — Белово; подарени локомотиви от кн. Клементина на Строителното дружество; доставка на релси; пътуване на Ив. Грозев до Виена с цел да намери паричен заем за нуждите на строителното дружество; акциите, капитала и управлението на Безименното акционерно дружество за построяването на Варненското пристанище; учредяване на акционерно дружество — „Българско строително дружество“ за строеж на жп линия Цариброд — София — Вакарел (сведения за капитала, избор на управителен съвет и др.); участие на Евл. Георгиев в строителното дружество и водените съдебни дела между него и Грозев; състояние на сметката на строителното дружество към БНБ, срещаните трудности и решение да се изплати стойността на акциите на притежателите им; отпуснат заем от Евл. Георгиев за сметка на дружеството и др.

Значителна група документи илюстрират служебната дейност на фондообразувателя: 1. Акционер. Документите засягат: учредяване на Руско-българска банка в София; отказ на руския министър на финансите да разреши откриването на подписка в Русия за купуване на акции от споменатата банка; участие на Ив. Грозев с акции в Българска търговска банка; търговски връзки между България и Русия; предстоящо основаване на смесено руско-българско дружество за търговски и финансови операции; участие на фондообразувателя Ив. Грозев в акционерно дружество „Мир“ и членството му в Софийската популярна банка; участие със 150 акции и във Вносно-износна банка; 2. Кмет. Четири писма потвърждават назначаването му на длъжност кмет на Софийското градско общинско управ-

ление; податки и за благодарствен молебен по случай 36 г. от влизането на руските победоносни войски в столицата София; 3. Експерт в Министерство на търговията и земеделието. 4. Председател на Софийската търговска камара. Няколко писма и заповеди са във връзка с отдаване на концесия за построяване на трамвайни линии в София. 5. Съдия.

Дейността на фондообразувателя като народен представител е отразена в три документа за строежа и експлоатацията на жп линия Ямбол — Бургас, София — Перник и София — Роман.

Други три документа са във връзка с избирането му за член на управителния съвет на Националния съюз.

Благотворителната дейност на Иван Грозев е представена от група писма и едно изложение, засягащи следните въпроси: извършване ремонт на църквата „Св. Никола“ в Карлово; организиране на лотария с благотворителна цел; издигане на паметник в гр. Клисура за увековечаване подвига на участниците в Априлското въстание; внесени от Ив. Грозев суми с благотворителна цел; строеж на църквата „Св. Илия“ в Княжево.

Запазено е и писмо за избирането му за член на настоятелството на дружество „Кирил и Методий“.

От дейността му като член на дружество „Славянска беседа“ е останало писмо за удостояването му с диплом по случай 25-годишния юбилей на дружеството.

Две разписки илюстрират дейността на фондообразувателя като абонат на вестници.

Няколко писма и телеграми са във връзка с обществено-политическата дейност на Грозев и съдържат сведения за: учебното дело в Калофер и нуждата от материална подкрепа за училищата; изборите в софийска околия (1898); избирането му за член на комитета към БНБ; търговия с розово масло и др.

Запазени са и документи от, до и за членове от семейството на фондообразувателя.

1. Жена му Елена Грозева. Пази се една сметка във връзка с материалното ѝ състояние. Трите писма до Ел. Грозева от Ив. Грозев, Ив. Камбуров и А. Пиронкова са относно станалото наводнение в

Калофер и нанесените от него щети; пожар във фабриката в Габрово и др.

2. Христо Грозев — син на фондообразувателя. Запазени са автобиографични бележки, съдържащи биографични данни за фондообразувателя. Около 150 документа (удостоверения, бележки и др.) съдържат биографични данни за Хр. Грозев — професия, място на раждане, учение в чужбина и др. Друга голяма група документи илюстрира материалното състояние на сина на Ив. Грозев. В тях има данни за: задълженията на Ив. Грозев към БНБ; опис на дълговете му към отделни лица; водени срещу него дела за неизплатени дългове; продажба на наследствени имоти; състояние на наследството му към 20. I. 1920 г.; разходи във връзка със смъртта на Ив. Грозев; сведения за датата на смъртта му; статистика на разходите на „Безименно акционерно дружество за направата на Варненското пристанище"; сведения за баланса на дружеството и продажба на част от акциите му; количество и стойност на извършените работи по построяването на Варненското и Бургаското пристанище; уреждане на наемни отношения и пр.

Кореспонденцията от и до Христо Грозев съдържа данни за: обявен от Варненската община търг, в който Хр. Грозев иска да участвува; манганови находища при с. Бяла; обявен от Варненската община търг за снабдяването ѝ с водомери; продажба на машини от наследствената кариера при с. Негушево; дейността на Грозев като застъпник на интересите на фирмата „Хидрометър" — Бреслау; участието му в съдружие по производство на тухли (1926); членуването му в масонските ложи; за детски играчки; внос на пясък от Германия; дейността на Златан Бръчков като общински съветник и кмет на Варна; юбилейно тържество на Археологическото дружество във Варна; американски плавателни съдове във Варна; слухове за сключен съюз между Германия и Англия срещу Русия; политическата атмосфера в България (1922); сплотяване на комунисти и земеделци във Варненско; оставка на общинските съветници — комунисти във Варненско; смъртта на Д. Баучер; поскъпване на живота в София; скъпотията във Варна (1920); продажба на наследствени имоти.

От дейността на Хр. Грозев като инженер са запазени твърде голям брой документи, съдържащи сведения за: снабдяване с водомери на градовете Варна, Русе, Стара Загора и Бургас; обявен от Бургаската община търг за доставка на водомери и проявения към това интерес от страна на Хр. Грозев; внесени от Германия водомери за нуждите на Софийската община; евентуалното снабдяване с водомери от фабриката „Хидрометър — Бреслау" на общината в Търново и електрическата централа „Въча"; показани добри резултати при изпробване на водомерите от споменатата фабрика; доставка на брикети от Германия; доставка на товарни вагони от чужбина за мина „Перник"; доставка на железни мостове за нуждите на БДЖ; внос на машини за брикетиране на каменни въглища; доставка на вагони, вагон-ресторанти, вагон-цистерни, хладилни вагони, сонди, машини за наторяване и сеячки, киноапарати, геодезически апарати и др. от чужбина; доставка на локомотиви от акционерно дружество „Южнонемско сдружение"; електрическо оборудване на мини „Перник"; манганови залежи в България; доставка на въглища в България; доставяне на брикетна инсталация за мина „Марица" и др.

Със служебната дейност на фондообразувателя е свързана и една друга група документи, съдържаща данни за: изработване проекти за жилища; обявени конкурси за строеж на административни здания; полагане на основния камък на зданието на акционерно дружество „Графика"; изработване на проект за първа корица на сп. „Ехо"; инвентара на тухларницата при с. Връбница; ликвидиране на съдружието за производство на тухли при с. Връбница и участието на Хр. Грозев в него; ликвидиране на кариерата при с. Негушево; отношения на Хр. Грозев с различни банки и състоянието на банковата му сметка.

Обществено-политическата дейност на Христо Грозев е представена от малък брой документи, свързани с членството му в Славянското дружество, масонските ложи и кооперативното дружество „Братски труд".

Запазените разни материали във връзка с дейността на фондообразувателя засягат: преговори с английски синдикат за построяване на здания; цели, задачи и дейност на Балканския синдикат; проведени търгове и предложени оферти, към които Балканският синдикат проявява интерес; обзавеждане на походни военни кухни; дей-

ността на Грозев като цензор в цензорната секция при щаба на действуващата армия и др.

3) До Петър Грозев — син на фондообразувателя е запазено едно писмо от частен характер.

4) Анастасия Грозева — дъщеря смъртен акт, съдържащ биографични данни; няколко документа във връзка с материалното ѝ състояние (отпуснатата ѝ помощ във връзка със смъртта на съпруга ѝ, състояние на банковата ѝ сметка, доставени ѝ безплатно 20 тона каменни въглища и др.); писма, съдържащи сведения за изготвен от Хр. Грозев проект за театър; срещи на Т. Михайловски с Паница във Виена, високи цени на хранителните стоки във Варна и др.; молба да бъде приета за член на кооперативното потребително дружество „Братски труд“ и кооперативното дружество „България“.

5) Ирина Бръчкова — дъщеря на фондообразувателя. Пазят се няколко документа във връзка с материалното ѝ състояние и две писма от частен характер.

6) Мара Грозева — дъщеря на фондообразувателя; няколко квитанции и записи във връзка с материалното ѝ състояние и писма от частен характер.

7) Тодор Михайловски — зет на фондообразувателя: материалното му състояние е представено от няколко разписки; кореспонденцията е по-многобройна и засяга следните въпроси: получена от Т. Михайловски концесия за 10 години върху стъкларска фабрика, съгласно закона за насърчаване на местната индустрия; получена концесия върху каменни кариери; издирване на манганови руди в България; интереса на Т. Михайловски към геологическите характеристики на някои райони в България с оглед на полезни изкопаеми; проявен интерес към индустриални предложения за маслените шисти в България; износ на син камък от България за Марсилия; кариера за литографски камъни, намираща се около София; доставка на текстилни машини от Германия; Бургаското пристанище и др. От дейността на Михайловски са запазени документи, съдържащи сведения за: хидрологично проучване на изворите на водопровода в гр. Добрич и изворите в околността на гр. Балчик; проектирани от Т. Михайловски комбинирани електрически инсталации за произвеждане на елек-

трическа двигателна сила за индустриални цели при с. Панчарево, Кокаляне и на р. Искър; проектирано от него предприятие за ютени прежди и зебла за амбалаж, чували и др.; история и развитие на минната индустрия в България; търговия с тютюн; оборудване на стъкларската фабрика на Михайловски.

8) Златан Бръчков — зет на Иван Грозев. Във връзка с материалното състояние на Бръчков са запазени няколко разписки. Малобройната кореспонденция е във връзка със строежа на Военния клуб и отлитографирането на ситуационен план за Музей на Българското възраждане.

9) Иван Михайловски — внук на фондообразувателя: запазено е свидетелство, съдържащо биографични данни; група документи, осветляващи материалното състояние на Михайловски (даване под наем на жилищни помещения и магазини, принадлежащи на Иван Михайловски и на наследниците на Иван Грозев; податки за продажба на имоти; строеж на жилищна кооперация на ул. Шипка, дълговете му към БНБ и др.), няколко писма относно търговията със сушени сливи в Германия, международен студентски конгрес в Румъния (1931), водени съдебни дела и финансови взаимоотношения на фондообразувателя. Дейността на фондообразувателя като адвокат е представена от голяма група писма, съдебни дела, удостоверения и др. Те засягат: условията за евентуален заем от американски банки; основаване на дружество с ограничена отговорност; учредяване и регистриране на акционерно дружество „Петър Х. Петров“; устройството, целта, капиталът и акциите на акционерно дружество „Тодор Христов“ за производство и търговия на розово масло, розов концентрат и парфюмерийни артикули; финансовите операции на акционерно дружество „Успех“; извършени ревизии на дружеството и ликвидирането му; зарегистриране на търговската фирма „Братя Д. Палиторови“; незаконните операции на дружество „Братя Филипчеви“; дейността на акционерно дружество за вътрешни и международни транспорти, на акционерно дружество за индустрия и търговия „Шипков“ и акционерно презастрахователно дружество „София“; сведения за управителния съвет на акционерно дружество „Георги Кабакчиев“; отпускане на ипотечен заем на фирмата „Иван Г. Игнатов и синове“; отчуждаване на частни имоти за общински цели; строеж на сграда на

Главната дирекция на железниците и пристанищата и разширение на Първа софийска девическа гимназия; обезсилване на облигации от български заем; строеж на кооперативен дом „Ген. Хр. Петрунов“; финансова ревизия на акционерно дружество „Напред“; заведено дело срещу акционерно дружество „Басачов“; основаване на дружество с ограничена отговорност „Бора“ (първа българска черварна индустрия); основаване на дружество с ограничена отговорност за търговия, производство, преработка на разни масла, маслодайни растения, есенции и пр.; финансови операции на българско акционерно дружество „Паркетна индустрия“; безименно акционерно дружество „Вата“ за търговия и индустрия; бележки за историята на фабрика „Щастие“ — София; образуване на акционерно дружество „Константин Хр. Христов“ за търговия и представителство на разни машини; дейност на акционерно дружество „Е. Мюлхаунт и С-ие“ и Акционерно дружество за експлоатация и търговия на недвижими имоти; и акционерно дружество за експлоатация на хотелски предприятия, ресторанти и др. „Юнион — Палас“; експлоатацията на хотел „Юнион — Палас“; устав на акционерно дружество „Братя С. Дейнови“; ликвидиране на акционерното дружество за постройка на Варненското пристанище; постройка на съпритежателски дом „Сан Стефано“; ликвидиране на акционерно дружество „Хинад“; списък на длъжниците на акционерно дружество „Хр. Христов“; ревизия във фабрика „Златен медал“; извлечение от сметките на фабрика „Електрометал“ и нейните задължения към дружество „Рафина“; издирване на манган във Варненско; сребърни мини в Трънско; назначаването на д-р Руси Миркович за директор на акционерно дружество „Кричим“; прехвърляне на ипотечни вземания между Франко-българска ипотекарна банка; изпратени стоки от различни чуждестранни фирми за „Хемотехника“; доставка на хинин и хининови препарати; строеж на Софийската окръжна палата; иск на акционерно дружество „Плакалница“ срещу Бургаския градски общински съвет;

10) Елена Михайловска — внучка на фондообразувателя: запазени са няколко тетрадки, бележки и др. с биографичен характер и група документи, осветляващи материалното ѝ състояние (отказа ѝ от принадлежащата ѝ част от акциите на дружество „Брикет“ с оглед прехвърлянето на нейните права върху

майка ѝ — Анастасия Михайловска). Кореспонденцията е малобройна и е от частен характер.

За наследниците на фондообразувателя се отнасят група документи (протоколи, писма, описи и др.) относно размера на движимото и недвижимо имущество, останало след смъртта на Иван Грозев.

Между документалните материали от, до и за други лица има материали, съдържащи податки за Н. Лилиев и Св. Минков.

Ф. 598. Димитър Ангелов Йоцов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

Ф. 599. Петър Дънов — предаден в ЦДИА с протокол от 28. XII. 1977 г.

ТАБЛИЦА НА ПРИЕТИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

авг. — август
А. д. — Акционерно дружество
а. е. — архивна единица
акад. — академик
англ. ез. — английски език
анот. — анотация,-и
апр. — април
араб. ез. — арабски език
арм. ез. — арменски език
архим. — архимандрит
б. а. —без автор
БАН — Българска академия на науките
б. г. — без година,-и
б. д. — без дата
БДЖ — Български държавни железници
бел. — бележка,-и
БЖС — Български женски съюз
БИА — Български исторически архив
БКД — Българско книжовно дружество
БКП (т. с.) — Българска комунистическа партия (тесни социалисти)
б. м. — без място
БНБ — Българска народна банка
бр. — братя
бр. — брой
БРСДП — Българска работническа социалдемократическа партия
БРЦК — Български революционен централен комитет
БТЦК — Български таен централен комитет
бул. — булевард
БЧН — Българско човеколюбиво настоятелство
бълг. — българска, -и
бълг. ез. — български език
в. — век
в. — вестник
вер. — вероятно
вж — виж
ВИСб. — Военноисторически сборник
в-к — вестник
ВМОК — Върховен македоно-одрински комитет
ВМОРО — Вътрешна македоно-одринска революционна организация
ВМРО — Вътрешна македонска революционна организация
ВНС — Велико народно събрание
ВОМК — Всесъюзное объединение „Международная книга“
г. — година
ген. — генерал
ген.-лейт. — генерал-лейтенант
ГК — Градски комитет
гл. — главен
год. — година, -и
гр. — град
гр. ез. — гръцки език
д-во — дружество
дек. — декември
Демокр. сговор — Демократически сговор
дн. — днес
док. — документ, -и
д-р — доктор
др. — други
държ. — държавен, -и
евр. ез. — еврейски език
ед. пост. — единично постъпление
жп — железопътен, -а, -и
ЗОЖН — Закон за облекчение на жилищните нужди
изв. — известия
изд. — издание
инв. оп. — инвентарен опис
инж. — инженер
Истор. преглед — Исторически преглед
Истор. хроника — Историческа хроника
итал. ез. — италиански език
кап. — капитан
кв. — квартал
кл. — клас

кн. — книга
кн. — княз, княгиня
кол. — колекция
КПСС — Комунистическа партия на Съветския съюз
л. — лист
лат. ез. — латински език
лв. — лева
Лит. глас — Литературен глас
Лит. фронт — Литературен фронт
м. — месец
М. — Москва
маш. — машинопис
М-во — министерство
МЖС — Международен женски съюз
митр. — митрополит
млн. — милион
мн. др. — много други
МС — Министерски съвет
на БАН — Научен архив Българска академия на науките
Нар. библ. — Народна библиотека
Нар. младеж — Народна младеж
нач. — начало
НБИВ — Народната библиотека „Иван Вазов"
НБКМ — Народната библиотека „Кирил и Методий"
нем. ез. — немски език
ноем. — ноември
НС — Народен съд
о-в — остров
ОДА — Окръжен държавен архив
о. з. — от запаса
ок. — около
окт. — октомври
ОН — Общество на народите
ОНС — Обикновено народно събрание
ООРК — Одрински окръжен революционен комитет
ориг. — оригинал
ОРО — Одрински революционен окръг
п-в — полуостров
п. д. — пенсионно дело
печ. — печатно
подп. — подписал, подписан
полк. — полковник
пост. — постъпил
пр. — прочее
предг. — предговор
препеч. — препечатано
прозв. — прозвище, -а
проф. — професор
псевд. — псевдоним
публ. — публикуван, -и
Раб. дело — Работническо дело
ред. — редакция
Ред. кол. — редакционна колегия
РКП (б) — Работническа партия (болшевики)
рум. ез. — румънски език
рус. ез. — руски език
с. — село
С. — София
САЩ — Съединени американски щати
сб. — сборник
Сб. НУНК — Сборник народни умотворения, наука и книжнина
СБП — Съюз на българските писатели
св. — свети
свещ. — свещеник
СГОП — Социални грижи и обществена предвидливост
сем. — семейство
сл. — след
слов. ез. — словенски език
сп. — списание
ср. — среда, средата
ср. ез. — сръбски език
ст. — стар, старши
ст. — степен
стр. — страница
СУ — Софийски университет
съст. — съставител, -и
Т. — том
тур. ез. — турски език
укр. ез. — украински език
унг. ез. — унгарски език
УНС — Учредително народно събрание
Учил. преглед — Училищен преглед
Учит. дело — Учителско дело
ф. — фонд
февр. — февруари
фр. ез. — френски език
ф-т — факултет
х. — хаджи
ЦВА — В. Търново — Централен военен архив — Велико Търново
ЦДИА — Централен държавен исторически архив

цит. изд. — цитираното издание
цит. съч. — цитираното съчинение
ЦК на БКП — Централен комитет на Българската комунистическа партия
ЦКС — Централен кооперативен съюз
ч. — част
чеш. ез. — чешки език
чл. вн. — членски внос
чл. кор. — член кореспондент
ЧРК — Частен революционен комитет
шифр. — шифрован, -и
ян. — януари

СЪКРАТЕНИ ЗАГЛАВИЯ НА ПО-ЧЕСТО ЦИТИРАНИ БИБЛИОГРАФСКИ ИЗТОЧНИЦИ[1]

АВ. Т. 1—2. = Априлско въстание 1876 г. Състав. Кирила Каратеодорова [и др.]. Под ред. на Александър К. Бурмов. Т. 1—2. С., 1954—1955.
Т. 1. Сборник от документи. С., 1954.
Т. 2. Анотации на документи и материали. С., 1955.

Април 1876... = Април 1876. Спомени. Подбор и ред. Светла Гюрова, Тихомир Тихов. С., 1976.

АГСР. Т. 3. = Архив на Г. С. Раковски. Т. 3. Писма до Раковски. 1861. Под ред. на Никола Трайков. Подготв. за печат и с обясн. бележки Веселин Ник. Трайков. (Отг. ред. Ив. Унджиев). С., 1966.

АГСР. Т. 4. = Архив на Г. С. Раковски. Т. 4. Писма до Раковски. 1862—1867. Подготв. за печат и с обясн. бележки Веселин Н. Трайков. (Отг. ред. Ив. Унджиев). С., 1969.

Богданов, Ив. БЛДХ. = Богданов, Иван. Българската литература в дати и характеристики. С., 1966.

Богданов, Ив. РБП. = Богданов, Иван. Речник на българските псевдоними. Писатели, научни работници, преводачи, карикатуристи, публицисти и журналисти. 2. осн. прераб. и разш. изд. С., 1978.

Борбите в Македония и Одринско... = Борбите в Македония и Одринско 1878—1912. Спомени. Състав., ред, и бележки Константин Пандев, Здравка Нонева. [С предг. от Константин Пандев]. С., 1981.

Ганчев, Ст. Свищов... = Ганчев, Стефан. Свищов. (Принос за историята му). Свищов, 1929.

Генчев, Н. Възрожденският Пловдив... = Генчев, Николай. Възрожденският Пловдив. (Принос в Българското духовно възраждане). Пловдив, 1981.

Данчов, Н. Г. и... БЕ. = Данчов, Н. Г. и И. Г. Данчов. Българска енциклопедия. С., 1936.

ЕБ. Т. 1—4. = Енциклопедия България. Гл. ред. Владимир Георгиев. Т. 1—4. С., 1978—1984.
Т. 1. А—В. С., 1978.
Т. 2. Г—З. С., 1981.
Т. 3. И—Л. С., 1982.
Т. 4. М—О. С., 1984.

Заимов, Ст. Миналото... = Заимов, Стоян. Миналото. Очерки и спомени из деятелността на българските тайни революционни комитети от 1869—1877 година. Под ред. на Ана Меламед. С., 1983.

---

[1] В дясната половина на знака = са дадени източниците в пълната им форма, както тя е отразена на заглавната им страница с приетите библиографски съкращения.

Иванов, Ю. БПП. = Иванов. Ю. Български периодически печат от възраждането му до днес (от 1844—1890 год.). Нарежда и издава... Т. 1. С., 1893.

Иванчев, Д. БПП. Т. 1—3. = Иванчев, Димитър П. Български периодичен печат. 1844—1944. Състав. ... Обща ред. Т. Боров [и др.]. Т. 1—3. С., 1962—1969.
Т. 1. А—М. С., 1962.
Т. 2. Н—Я. С., 1966.
Т. 3. С., 1969.

Йорданов, В. История на народната библиотека... = Йорданов, Вел. История на Народната библиотека в София. По случай 50-годишнината ѝ. 1879—1929. С., 1930.

Кандиларов, Г. Българските гимназии и... = Кандиларов, Георги Ст. Българските гимназии и основните училища в Солун. (По случай на 50-годишнината на солунските български гимназии). С., 1930.

Кирил, патриарх български. Българската екзархия в... = Кирил, патриарх български. Бъларската екзархия в Одринско и Македония след Освободителната война (1877—1878). Т. 1. С., 1969—1970.
Т. 1. (1878—1885).
Кн. 1. С., 1969.
Кн. 2. С., 1970.

Костенцева, Р. Моят роден град... = Костенцева, Райна. Моят роден град София преди 75 години и после. С., 1979.

КБЕ. Т. 3—4. = Кратка българска енциклопедия. В 5 тома. Глав. ред. Владимир Георгиев. Т. 3—4. С., 1966—1967.
Т. 3. Квант — опере. С., 1966.
Т. 4. Опере — строи. С., 1967.

Начов, Н. Цариград... = Начов, Н. Цариград като културен център на българите до 1877 година. [С., 1922].

Начов, Н. Калофер... = Начов, Н. Калофер в миналото. 1707—1877. С., 1927.

Опис на мемоарни документални източници... = Опис на мемоарни документални източници, запазени в Български исторически архив при Народната библиотека „Кирил и Методий". Състав. Елена Павлова Харбова, Елисавета Христова Миладинова. Ред. Кирила Възвъзова-Каратеодорова. С., 1978.

Опис на СбПС. Ч. 1. = Опис на сбирката „Портрети и снимки" в Народната библиотека „Кирил и Методий". Състав. Дора Попсавова. Ред. Кирила Възвъзова-Каратеодорова. Ч. 1. Портрети на лица и снимки на събития, исторически обекти, паметници и честувания, свързани с националноосвободителните борби на българския народ до Освобождението му от отоманското иго в 1878 г. С., 1975.

Орманджиев, Ив. Приноси... Кн. 1—4. = Орманджиев, Иван Пандалеев. Приноси към историята на възстаническото движение в Одринско (1896—1903). Кн. 1—4. Бургас, С., 1927—[1941].
Кн. 1. Георги Кондолов и дейността му в Странджанското въстание. Бургас, 1927.
Кн. 2. Борбата в Бунархисарския район (с 12 образи) по спомени на Димитър Ташев, Христо Настев, Анастас Спасов Разбойников и местни дейци. Състав.... С., 1929.
Кн. 3. Революционното движение в Малкотърновския район. По спомени на 4 войводи, 2 подвойводи и 75 легални и нелегални дейци. Състав.... С., 1933.

Кн. 4. Освободителната борба в Лозенградския район. По спомени на 1 войвода, 1 подвойвода и 80 легални и нелегални дейци. Състав. ... С., [1941].

Освобождението 1878... = Освобождението 1878. Спомени. Ред. колегия Елисавета Миладинова, Елена Харбова, Тихомир Тихов. С., 1978.

ОБ. Т. 1—2. = Освобождение Болгарии от турецкого ига. Документы в 3 томах. Под ред. С. А. Никитина и др. М., 1961—1967.
Т. 1. Освободительная борба южных славян и Россия. 1875—1877. М., 1961.
Т. 2. Борьба за национальное освобождение Болгарии в период Русско-турецкой войны. 1877—1878. М., 1964.

Попов, Ив. Миналото... Т. 2—5. = Попов, Иван. Миналото на българския театър. Спомени. Т. 1—5. С., 1939—1960.
Т. 2. С., (1942).
Т. 3. С., (1953).
Т. 4. С., 1956.
Т. 5. С., 1960.

ПВ. = Преображенското въстание. Статии и документи. Отг. ред. Анастас Примовски. С., 1955.

РБЛ. Т. 1—3. = Речник на българската литература. В 3 тома. Глав. ред. Георги Цанев. С., 1976—1982.
Т. 1, А—Д. С., 1976.
Т. 2. Е—О. С., 1977.
Т. 3. П—Я. С., 1982.

Руменин, Р. БО. = Руменин, Румен. Българското опълчение 1877—1878. Личен състав. По документи на ЦВА — В. Търново. С., 1978.

Силянов, Хр. ОБМ. Т. 1—2. = Силянов, Христо. Освободителните борби на Македония. В 2 тома. [С предг. от Любомир Панайотов]. Фототипно изд. С., 1983.
Т. 1. [Илинденското въстание.] С., 1983.
Т. 2. [След Илинденското въстание.] С., 1983.

Силянов, Хр. Писма и изповеди... — Силянов, Христо. Писма и изповеди на един четник. Спомени от Странджа. От Витоша до Грамос. Състав., ред. [с послеслов] Михаил Неделчев. С., 1984.

Стателова, Е. Източна Румелия... = Стателова, Елена. Източна Румелия (1879/1885). Икономика политика, култура. С., 1983.

Спомени за Съединението... = Спомени за Съединението от 1885 г. Състав. Елена Стателова, Радослав Попов. С., 1980.

Стоянов, М. БВК. Т. 1. = Стоянов, Маньо. Българска възрожденска въстания. Разказ на очевидци. 1870—1876. Под ред. [с предг.] Николай Генчев. [Бележки Тодорка Томова, Димитър Цанев]. С., 1981.

Стоянов, М. БВК. Т. 1. — Стоянов, Маньо. Българска възрожденска книжнина. Аналитичен репертоар на българските книги и периодични издания. 1806—1878. Състав. ... Под ред. на Александър К. Бурмов. Т. 1. С., 1957.

Чилингиров, Ст. Добруджа... = Чилингиров, С. Добруджа и нашето възраждане. (Културно-исторически издирвания). С., 1917.

СПИСЪК НА ФОНДОВЕТЕ (КН. VII)

(подредени азбучно)

1. Абаджиев, Нестор К. Ф. № 396
2. Абаджийски еснаф —Ески Джумая Ф. № 440
3. Александров Попрушев, Тодор Ф. № 405
4. Алексиев, Белев, Никола Ф. № 412
5. Андрейчин, Иван Стоянов Ф. № 481
6. Антонов Иванов, Константин (Вълчо) Ф. № 454
7. Бакалов, Георги Иванов Ф. № 394
8. Балабанов, Марко Димитров (Димитриев, Динчов) Ф. № 386
9. Барбиери, Джорджи Антони (Георге, Георгеос Андони Барбериерис, Барбиери) Ф. № 399
10. Башев, Анастас Григоров Ф. № 446
11. Белев, Зафир Гьорше (Гьоршев, Гоергиев) Ф. № 448
12. Бенев, Георги Ф. № 542
13. Бенев, Найден Луков (Лулчав) Ф. № 445
14. Благотворително дружество „Св. Кирил и Методий“ — В. Търново Ф. № 438
15. Бобевски, Иван (Иванчо) Хаджиниколов Ф. № 443
16. Бончев Николов, акад. проф. д-р Георги Ф. № 467
17. Бояджиев, ген.-лейт. Климент Евтимов Ф. № 540
18. Бояджиев, Рафаил Наумов Ф. № 531
19. Бръчков, Димитър Стоянов Ф. № 500
20. Български студентски дружества — Букурещ Ф. № 450
21. Варналиев, Петър Йорданов Ф. № 447
22. Ватюв (Ватев), Ватю (Ветю) Ф. № 434
23. Вичев, Лазар (Лазар Хадживичев) Ф. № 452
24. Вутимски (Вутов, Вълков, Вълканов), Александър Коцев Ф. № 490
25. Възвъзов, д-р Ласкар Костадинов Ф. № 593
26. Генадиев, Павел Иванов Ф. № 551
27. Генчев (Джумайов), Генчо Динчов Ф. № 465
28. Георгиев Мешков, Йордан Ф. № 455
29. Георгиев Павлов, Иван Ф. № 409
30. Горанов, Богдан Иванов Ф. № 384
31. Грашев, Хараламби Илиев Ф. № 449
32. Грозев, Иван Димитров Ф. № 597
33. Губернаторство — Тулча Ф. № 400
34. Гугова-Киркович, Рада Пенчева Ф. № 389
35. Даков, свещ. Димитър С. Ф. № 456
36. Данев-Хитов, Атанас Петров Ф. № 514
37. Данчов, Никола Георгиев Ф. № 585
38. Диамандиев, Васил Иванов Ф. № 577
39. Димитров, свещ. Христо Ф. № 457
40. Доганов, Тодор Христов Ф. № 592
41. Досков, Димитър Иванов Ф. № 474

42. Драганов Желязов, д-р Желяз (Захари) Ф. № 580
43. Дуньов, д-р Стефан (Ищван) Стефанов (Стефанус) Ф. № 596
44. Дърводелски, Александър Костов Ф. № 529
45. Елисеев Митов, Кирил Ф. № 568
46. Етрополска дружба — София Ф. № 475
47. Зимбилев, Михаил Георгиев Ф. № 387
48. Златарев, Георги Трендафилов Ф. № 484
49. Златарски, Никола Александров Ф. № 406
50. Зографски манастир Ф. № 505
51. Зоев, д-р Никола Ф. № 527
52. Золотович, д-р Георги Димитров Ф. № 480
53. Иванова, Димитрана Петрова Ф. № 584
54. Икономов, хаджи Никола Хаджипопдимов Ф. № 574
55. Исаев, Младенов, Младен Ф. № 441
56. Ихчиев, Диаманди Андреев Ф. № 533
57. Йоаким, митр. Пловдивски Ф. № 417
58. Йорданов Гаев, д-р Стойко Ф. № 388
59. Каблешков, Атанас Ф. № 516
60. Калоянов, Стоян Георгиев Ф. № 458
61. Калчев, Панайот Ф. № 504
62. Калчев, Христо Иванов Ф. № 513
63. Капанов, Сава Савов Ф. № 548
64. Каравелов, Петко Стойчев Ф. № 395
65. Каргьозов (Карагьозоглу) Стефан Иванов Ф. № 407
66. Каркашев, Белезар Ф. № 515
67. Карастоянов, Иван Анастасов Ф. № 453
68. Каролев, Цвятко Михов Ф. № 537
69. Касърова, Люба Франтишек Сплитекова Ф. № 439
70. Кертев, Георги Иванов Ф. № 479
71. Кесяков, ген. Константин Искров Ф. № 535
72. Клинчаров, Иван Георгиев Ф. № 499
73. Книгоиздателство „Стоян Ст. Атанасов“ — София Ф. № 560
74. Книгоиздателство „Т. Ф. Чипев“ Ф. № 501
75. Кожухаров (Кожухар), Петър Димитров Ф. № 506
76. Колев, Русин Стоев Ф. № 473
77. Кондолов, Георги Димитров (Дядо Желю) Ф. № 476
78. Косилков, Леополд Иванов Ф. № 579
79. Костенцев, Арсени Георгиев Ф. № 581
80. Кости (Костови), Мария и Наум Ф. № 503
81. Костурков, Стоян Пенчев Ф. № 485
82. Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо Ф. № 589
83. Куртанов, хаджи Цено Христов Ф. № 468
84. Кънчев Стоянов, свещ Минчо (поп Минчо войвода) Ф. № 382
85. Кършовски (Кършов), Иван Попхристов (Христович) Ф. № 555
86. Лекарски, Иван Георгиев Ф. № 569
87. Маджаров, Лазар Попиванов Ф. № 459
88. Македонско благотворително дружество — Свищов Ф. № 543
89. Милев, проф. Никола Ф. № 392
90. Милошев, Стоян Михайлов Ф. № 482
91. Минков Димитров, Христо Ф. № 595
92. Мирчев Мойсов, Спиридон Ф. № 573
93. Митанов, Антон Козманов Ф. № 424
94. Михайлова Бъчеварова, Райна Ф. № 549
95. Михайловски, Стоян Николов Ф. № 567

96. Народно събрание Ф. № 403
97. Негенчето, Досю Йонков Ф. № 526
98. Ненов Йорданов, Йордан Ф. № 398
99. Никифоров, ген.-лейт. Никифор Петров Ф. № 578
100. Николаев (Николов), Найден Ф. № 426
101. Николов (Николович, Колев), Иван Ф. № 591
102. Павлов, Велизари Младенов Ф. № 575
103. Павлович, Николай Христакиев Ф. № 383
104. Палашев, Михаил Ф. № 431
105. Панайодов (Панайотов) Петров, Коста (Константин) Ф. № 442
106. Панов, Лазар Ф. № 421
107. Пантелев (Пантилеев) Дочев (Дачев), Тома Ф. № 545
108. Панчов, Павел Ф. № 469
109. Папазов, Димитър Иванов Ф. № 588
110. Пеев, Георги Таков Ф. № 563
111. Петков, Христо Ф. № 470
112. Петракев (Петракиев, Петраков, Петракюв) Хаджиниколов, хаджи Никола (Николчо) Ф. № 408
113. Погорелов, Валерий Александрович Ф. № 418
114. Попангелов, Цанков (Цанов, Ценов), Алекси (Бранко) Ф. № 512
115. Попгерасимов, свещ. Иван Ф. № 523
116. Попов, Петър Атанасов Ф. № 550
117. Попстанчов, Васил Ф. № 544
118. Попстефанов (Попов) Георгиев, Димитър (Димитраки) Ф. № 393
119. Радулов, свещ. Михаил Цветанов Ф. № 397
120. Райнов, Николай Иванов Ф. № 586
121. Рашев (Рашеев), Васил Николов (Николаевич) Ф. № 404
122. Розентал, Август Август Ф. № 582
123. Руков, Наум Лазаров Ф. № 564
124. Русев, ген.-лейт. Руси Христов Ф. № 401
125. Сакъзов, Лазар Янков Ф. № 539
126. Самарджиева-Бобева, Клио Николова Ф. № 478
127. Семерджиев, Панайот Николов Ф. № 385
128. Силаги, Георги Ф. № 570
129. Силянов, Христо Иванов Ф. № 427
130. Симеонов, Стефан Ф. № 536
131. Славов, полк. Александър Славов Ф. № 466
132. Сливенски (Сливненски), Георги Маринов Ф. № 534
133. Смилов, Петко Спасов Ф. № 538
134. Софийско губернаторство Ф. № 502
135. Софрониев (Хаджи-Софрониев) Калугеров (Калугерски), Марин Ф. № 451
136. Сребрев (Сребров), Панайот Ф. № 524
137. Стаматов Момчилов, Димитър Ф. № 509
138. Станимиров, свещ. Стефан Ф. № 562
139. Станчев, Живко Тодоров Ф. № 587
140. Станчев, Кръстьо Тодоров Ф. № 402
141. Стоянов (Стоянович) Петър Ф. № 428
142. Табаков, Никола Захариев Ф. № 590
143. Трайков Нарев, Никола Ф. № 522
144. Увалиев, Христо Ф. № 477
145. Узунови, Димитър, Христо и Ангел Ф. № 583
146. Устагенчев, Дабко (Димитър Г. Майсторов) Ф. № 390
147. Филипов (Филипович), Мано Ф. № 511

148. Фурнаджиев, Петър Иванов Ф. № 571
149. Хаджицветков, Григор Ф. № 471
150. Хаджицветкова, Тота Ф. № 472
151. Христов Генчев, Кирил Ф. № 391
152. Централно поборническо опълченско дружество — София Ф. № 444
153. Церковски, Цанко (Цанко Генов Бакалов) Ф. № 559
154. Цивнев, Иван Петров Ф. № 532
155. Чолаков, Иван Ангелов Ф. № 561
156. Шишманов, Тодор Илиев Ф. № 460
157. Шопов, Георги Тодоров Ф. № 557
158. Шопов, Петър Николов Ф. № 576
159. Янков, Димо Ф. № 461
160. Ярцев, Петър Михайлович Ф. № 419

СПИСЪК НА ФОНДОВЕТЕ (I—VII КН.)
(подредени азбучно)

	Ф. №	Кн.	С.
Абаджиев, Нестор К.	396	VII	43
Абаджийски еснаф — Ески Джумая	440	VII	79
Аврамов, Константин Габриелов	212	IV	102
Адженов, Иван Попалексов	235	IV	187
Александров Попорушев, Тодор	405	VII	59
Александър I Батенберг, княз	271	V	90
Алексиев-Белев, Никола	412	VII	65
Ангелов Великов, Божан	231	IV	176
Ангелов Маринов, Янко	223	IV	145
Андреев Стоичков, Найден	213	IV	104
Андрейчин, Иван Стоянов	481	VII	120
Антонов Иванов, Константин (Вълчо)	454	VII	96
Анкови, Йованчо (Иванчо) и Костаки Йованчови (Йованчович)	149	III	112
Антонов, Симеон	198	IV	69
Арабаджиев, Константин Тодоров	237	IV	200
Аргиров, Стоян Стоянов	287	V	216
Арнаудов, проф. д-р Михаил Петров	302	VI	40
Ахчиев, Азетон	240	IV	202
Ацев Хаджиконстантинов, Петър	371	VI	199
Бакалов, Георги Иванов	394	VII	36
Балабанов, Марко Димитров (Димитриев, Динчов)	386	VII	20
Баласчев, Георги Димитров	270	V	88
Барбиери, Джорджи Антони (Георге, Георгеос, Андони Барбиерис, Барбиери)	399	VII	47
Бацаров (Бацуров), Никола Иванов	328	VI	102
Башев, Анастас Григоров	446	VII	87
Белев, Зафир Гьорше (Гьоршев, Георгиев)	448	VII	88
Белчева, Мара Иванова	157	III	130
Бендерев, ген.-лейт. Анастас (Атанас) Тодоров (Георгиев)	262	V	56
Бенев, Георги	542	VII	190
Бенев, Найден Луков (Лулчев)	445	VII	86
Берковски, Петър Иванов	199	IV	70
Бинев Андонов, Кръстьо	190	IV	60
Благотворително дружество „Св. Кирил и Методий“ — В. Търново	438	VII	77
Блъсков, Илия Рашков (Райков)	10	I	78
Блъсков, д-р Никола Илиев	350	VI	139
Бобевски, Иван (Иванчо) Хаджиниколов	443	VII	83
Бобекови, Павел и Иван Станеви	349	VI	137
Бобчев, проф. Константин Николов	279	V	185
Бобчев, д-р Никола Савов (Савич)	278	V	181
Бобчев, проф. Стефан Савов	255	V	22

Божил чорбаджи (Божил Съботинов Божилов)	184	IV	34
Божинов, Тодор Атанасов	164	III	138
Бончев, Нешо Бончев	47	II	87
Бончев Николов, акад. д-р Георги	467	VII	106
Босилков, Константин Петков	174	III	163
Бостанджиоглу, Панайот Димитров	338	VI	118
Ботев Петков, Христо	86	II	192
Бояджиев, ген.-лейт. Климент Евтимов	540	VII	189
Бояджиев-Кондурджията, Петко Тодоров	92	III	22
Бояджиев, Рафаил Наумов	531	VII	173
Боянов, Петър Парашкевов	251	V	17
Брадинов, Станчо Николов	159	III	132
Бръчков, Димитър Стоянов	500	VII	140
Бурмов, Тодор Стоянов	16	I	145
Българска добродетелна дружина (БДД)	185	IV	38
Българска екзархия	46	II	84
Български масонски ложи	222	IV	143
Български революционен централен комитет (БРЦК) — Букурещ	78	II	164
Български студентски дружества — Букурещ	450	VII	90
Българско благотворително общество (ББО) — Гюргево	105	III	42
Българско опълченско дружество — Русе	355	VI	145
Българско печатарско дружество „Промишление“ (БПД)	246	IV	209
Българско централно благотворително общество (БЦБО) — Букурещ	56	II	106
Българско читалище в Цариград	132	III	89
Вазов, Иван Минчов	250	V	15
Ванков, Янко Н.	243	IV	205
Варналиев, Петър Йорданов	447	VII	88
Василев, Иванов, проф. инж. Димитър	214	IV	107
Васильов (Василев) Цоков, Тома	177	IV	168
Ватюв (Ватев), Ватю (Ветю)	434	VII	76
Вацов Киров, Спас	227	IV	166
Векилов (Викилов), Христо П.	30	II	18
Величков Петков, Константин	153	III	119
Велков, Тодор Тодоров	57	II	115
Веркович, Стефан Илич	115	III	61
Винаров, ген. Върбан Николов	334	VI	113
Витанов, Петър Попкойчев	188	IV	54
Вичев (Хадживичев), Лазар	452	VII	93
Войников, Добри Попов	81	II	179
Вулович, Димитър	127	III	82
Вутимски (Вутов, Вълков, Вълканов), Александър Коцев	490	VII	137
Възвъзов, д-р Ласкар Костадинов	593	VII	293
Вълкович Чалъков, проф. д-р Георги	286	V	212
Вълов, Ганчо Пеев	299	VI	36
Върховен македоно-одрински комитет (ВМОК)	224	IV	147
Габровски, Петър Димитров	215	IV	112
Габровско училище	69	II	145
Гайтанджиев, Христо Ников (?)	172	III	158
Ганев Витанов, Христо (Христаки) и братя	176	III	167

Ганчев Василев, Васил	138	III	97
Гарвалов, Пейо Радев	135	III	92
Генадиев, Павел Иванов	551	VII	204
Генев Колчев, ген.-майор Никола	316	VI	67
Генчев (Джумайов), Генчо Динчов	465	VII	104
Генчев, д-р Харалампи Димитров	374	VI	204
Георгиев Лозанов, Михалаки	275	V	170
Георгиев Мешков, Йордан	455	VII	97
Георгиев Павлов, Иван	409	VII	63
Георгиеви Недеви, братя Евлогий и Христо	7	I	62
Германски културно-просветни и пропагандни организации в България	219	IV	123
Геров Добревич — Мушек, Найден	22	I	174
Гешов (Гешев), Иван Евстратиев (Евстатиев)	272	V	103
Гинчев Шкипърнев, Цани	173	III	159
Глогов, Антон (Антон Илиев Дончев)	202	IV	75
Головин, Александър Теодорович	161	III	135
Горанов, Богдан Иванов	384	VII	18
Горов, Димитър Иванов	64	II	130
Гочев Вълчанов, Янаки	309	VI	53
Граматиков, Меркурий Димитриев	144	III	106
Грашев, Хараламби Илиев	449	VII	89
Греков, Димитър Панайотов	290	VI	9
Греков, Михаил Георгиев	162	III	136
Грозев, Иван Димитров	597	VII	299
Грудов, Иван Попвелчев	116	III	62
Грънчаров, Сидер Костадинов	114	III	60
Губернаторство — Тулча	400	VII	47
Гугова — Киркович, Рада Пенчева	389	VII	28
Гюмюшев, Петър Василев	118	III	66
Дайнелов, Йосиф Генов	140	III	101
Даков, свещ. Димитър С.	456	VII	98
Далакчиев, свещ. Ненчо Милков	147	III	111
Данев, д-р Стоян Петров	15	I	126
Данев-Хитов, Атанас Петров	514	VII	162
Данчов, Никола Георгиев	585	VII	281
Даскалов, Христо Никифоров	129	III	84
Диамандиев, Васил Иванов	577	VII	250
Димитров Тодоров, Христо	58	II	118
Димитров, свещ. Христо	457	VII	98
Димитров Филоктечев, д-р Антон	339	VI	119
Димитров, Христо Вълков	166	III	146
Димов Бъчеваров, Господин	202	IV	74
Димов, поп Милан Георгиев	128	III	83
Добровски (Добрович) Жельов, Иван	233	IV	180
Доганов, Тодор Христов	592	VII	291
Доротей, митрополит Софийски (Врачански, Скопски)	37	II	62
Досков, Димитър Иванов	474	VII	111
Драганов, Драган Стоянов	337	VI	117
Драганов Желязов, д-р Желяз (Захари)	580	VII	255
Драгиев, Димитър Драгиев	280	V	196
Драндар, Антон Хаджигеоргиев	119	III	67
Драсов, Иван Тодоров	89	III	18
Дринов, проф. Марин Стоянов	111	III	48

Друмев, Васил (митрополит Климент Търновски)	146	III	107
Дуньов, д-р Стефан (Ищван) Стефанов (Стефанус)	596	VII	298
Дърводелски, Александър Костов	529	VII	171
Екзарх, Александър Стоилов (Стоилович)	66	II	135
Елисеев Митов, Кирил	568	VII	240
Енчев (Попенчев) Попдимитров, Петър	232	IV	177
Етрополска дружба — София	475	VII	112
Жеков, Недьо (Недялко) Николов	68	II	141
Жеков, ген. Никола Тодоров	311	VI	59
Живков, Георги Атанасов (Атанасович)	320	VI	77
Живков, Никола Атанасов	294	VI	27
Загоров, д-р Димитър Славов	217	IV	115
Загоров, проф. д-р Славчо Димитров	218	IV	118
Заимов, Стоян Стоянов	93	III	23
Запрянов Ковачев, Божидар (Тодор, Богдан)	244	IV	205
Зафиров, Георги Атанасов	104	III	41
Захариев Секулов, Стефан	48	II	89
Зимбилев, Михаил Георгиев	387	VII	25
Златарев, Георги Трендафилов	484	VII	123
Златаров, Христо Стойчев	281	V	197
Златарски, Никола Александров	406	VII	60
Златев, Симеон Симеонов	331	VI	107
Златев, Христо (Христаки) Михайлов	59	II	119
Змейкович (Змейков), Яков Димов	283	V	200
Зографов (Зографски), Никола Петров	23	I	182
Зографски манастир	505	VII	146
Зоев, д-р Никола	527	VII	128
Золотович, д-р Георги Димитров	480	VII	118
Золотович, Димитър Иванов	131	III	88
Иванов, Ангел	242	IV	204
Иванов — Големия, Христо	101	III	37
Иванов Мирчев, Юрдан	186	IV	52
Иванов Николов, поп Недельо	97	III	31
Иванов Хаджидинчов, Отон	96	III	29
Иванов (Чернев), Иваница Ангелов	252	V	18
Иванова, Димитрана Петрова	584	VII	272
Игнатий Рилски	137	III	95
Изворски, Стефан	83	II	181
Икономов, Теодосий (Богдан) Поптеодосиев	139	III	99
Икономов, Тодор Поппетров	19	I	157
Икономов, хаджи Никола Хаджипопдимов	574	VII	246
Иларион, митрополит Ловчански и Кюстендилски	45	II	77
Иларион Макариополски, митрополит Търновски	134	III	91
Илиев, Атанас Трифонов	230	IV	174
Исаев Младенов, Младен	441	VII	80
Ихчиев, Диаманди Андреев	533	VII	174
Йоаким, митр. Пловдивски	417	VII	66
Йорданов Вълков, Велико	341	VI	122
Йорданов Гаев, д-р Стойко	388	VII	26
Йосиф I, екзарх (Лазар Йовчев)	360	VI	160
Йосиф Соколски, архиепископ	348	VI	135
Кабакчиев, Никола Георгиев	124	III	78
Каблешков, Атанас	516	VII	164
Калоянов, Стоян Георгиев	458	VII	99

Калчев, Панайот	504	VII	145
Калчев, Христо Иванов	513	VII	160
Каляндживев (Каляндживи), Павел Цанев	18	I	152
Капанов, Сава Савов	548	VII	197
Каравелов, Любен Стойчев	2	I	19
Каравелов, Петко Стойчев	395	VII	37
Карагьозов (Карагьозоглу), Стефан Иванов	407	VII	61
Каракашев, Атанас И.	197	IV	69
Каракашев, Белезар	515	VII	163
Караманджуков, Христо Иванов	284	V	201
Караминков (Минкович), Христо (Христаки) Димов	245	IV	207
Карамфилович, Димитър Петрушов	300	VI	37
Карастоянов, Иван Анастасов	453	VII	95
Каролев, Цвятко Михов	537	VII	180
Касабов, д-р Иван Христов	154	III	120
Касърова, Люба Франтишек Сплитекова	439	VII	79
Кепов, Иван Петров	305	VI	44
Кертев, Георги Иванов	479	VII	117
Кесяков, ген. Константинов Искров	535	VII	178
Кирилов, Иван	180	IV	27
Кирков, Георги Яковлев	156	III	127
Киряков Калоянов, Петко — капитан Петко войвода	76	II	160
Кисимов, Пантелей (Пантели, Пандели) Хаджигеоргиев	179	IV	23
Кисимова, Евгения Хаджидимитрова	75	II	157
Кишелски, Иван Попкиров	3	I	25
Клинчаров, Иван Георгиев	499	VII	139
Книгоиздателство „Стоян Ст. Атанасов“ — София	560	VII	214
Книгоиздателство „Т. Ф. Чипев“	501	VII	141
Книгоиздателство „Христо Г. Данов“ — Пловдив	289	V	227
Кожухаров (Кожухар), Петър Димитров	506	VII	148
Козлев, Никола Димов	225	IV	162
Колев, Русин Стоев	473	VII	111
Колчев Пенчов, Стамо	220	IV	132
Комитет „Цар Освободител“	345	VI	131
Кондалов, Георги Димитров (дядо Желю)	476	VII	113
Кондов, Константин Николов	326	VI	100
Кооперативно застрахователно дружество „Мир“	364	VI	192
Косилков, Леополд Иванов	579	VII	253
Костенцев, Арсени Георгиев	581	VII	257
Кости (Костови), Мария и Наум	503	VII	144
Костурков, Стоян Пенчев	485	VII	124
Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо	589	VII	287
Краев Вътов (Вълов), Илия	277	V	176
Кринчев, Страшимир Димитров	359	VI	158
Кръстевич, Гаврил Баев	145	III	106
Кръстич, Димитър Ангелович (Ангелов) и братя Петър и Алеко Кръстич	170	III	151
Куртанов, хаджи Цено Христов	468	VII	107
Кънчев, Кънчо Георгиев	321	VI	84
Кънчев Стоянов, свещ. Минчо (поп Минчо войвода)	382	VII	15
Кънчов (Кънчев), Васил Иванов	288	V	222
Кърджиев, Тома Антонов	117	III	65

Кършовски (Кършов), Иван Попхристов (Христович)	555	VII	205
Лазаров Ненов, Никола	298	VI	34
Левски, Васил	85	II	187
Лекарски, Иван Георгиев	569	VII	241
Лолов, Васил Атанасов	236	IV	189
Луков, ген. Христо Николов (Колев)	221	IV	141
Лулчев Механджиев, Брайко	257	V	44
Людсканов, Александър Кочов (Николов)	12	I	86
Людсканов-Цанков, Константин Александров	356	VI	146
Ляпчев, Андрей Тасев	315	VI	64
Мавродинов, Петър	308	VI	51
Маджаров, Лазар Попиванов	459	VII	100
Маджаров, Рашко Пройчев	352	VI	140
Македонски, Христо Николов	90	III	19
Македонско благотворително дружество Свищов	543	VII	191
Малеев, майор Лука Малеев	267	V	78
Манев, Ватю Иванов	304	VI	43
Маринов Бонев, Димитър (Митко)	195	IV	67
Матев (Матеев), Андрей	107	III	43
Матеев, Петър Матеев	343	VI	129
Матов, Димитър Апостолов	51	II	98
Миларов (Сапунов), Светослав Николов	112	III	51
Милев, Гео (Георги Милев Касабов)	26	I	190
Милев, проф. Никола	392	VII	34
Милков, Димитър Проданов	193	IV	65
Милошев, Стоян Михайлов	482	VII	121
Минков, Георги Костов	24	I	184
Минков Димитров, Христо	595	VII	296
Минков, д-р Никола Христов	379	VI	213
Минков, Тодор Николаев	29	II	16
Минчевич (Минчович), Димитър Пантелеев	265	V	70
Минчоглу, х. Никола (Николи) Хаджидимов	49	II	91
Миркович, д-р Георги Вълков	95	III	27
Миркович, Петър Русков (Русчев, Русчов)	301	VI	38
Миркович, Руско (Русчо) Вълков	169	III	149
Мирски, Кръстю Иванов (Попов)	295	VI	30
Мирчев Мойсов, Спиридон	573	VII	245
Митанов, Антон Козманов	424	VII	70
Митов, Кирил Елисеев	568	VII	240
Михайлова Бъчеварова, Райна	549	VII	198
Михайлович (Михаилиди), Георги Василев	329	VI	105
Михайлович (Михайлиди), Исидор Василев	330	VI	106
Михайловски, Никола Стоянов (Хаджистоянов)	74	II	155
Михайловски, Стоян Николов	567	VII	222
Молов, проф. Владимир Димитров	361	VI	162
Моллов, д-р Димитър Петров	160	III	134
Моллов, поп Симеон Петров	61	II	122
Момчилов, Иван Николов	60	II	121
Моравенов (Моровенов), Костадин (Константин, Костаки) Душков	377	VI	210
Муткуров, ген-майор Сава Атанасов	342	VI	125
Народна библиотека „Кирил и Методий“ — София	35	II	29
Народно събрание	403	VII	54

Начев, д-р Йосиф	303	VI	42
Начович, Григор Димитров	14	I	102
Негенцов, Досю Андреев	261	V	52
Негенчето, Досю Йонков	526	VII	169
Недев (Недюв) Самарджиев, Цветко	247	IV	220
Ненов Йорданов, Йордан	398	VII	46
Ненов Йорданов, Йордан	398	VII	46
Неофит Рилски	54	II	101
Никифоров, ген.-лейт. Никифор Петров	578	VII	252
Николаев, д-р Александър	211	IV	100
Николаев, д-р Николай Петров	274	V	156
Николаев (Николов), Найден	426	VII	72
Николов (Николович, Колев), Иван	591	VII	291
Нурижан (Нурижанов), Жорж (Джорджио, Георги)	264	V	66
Обретенов, Никола Тихов	122	III	70
Общи, Димитър Николов	91	III	21
Орешков (Орешаков), Неделчо Павлов	67	II	140
Павел Божигробски, архимандрит	39	II	66
Павлов, Велизари Младенов	575	VII	246
Павлович, Николай Христакиев	383	VII	17
Палаузов, проф. д-р Владимир Николаев	276	V	172
Палаузов, Николай Христофорович	113	III	57
Палашев, Михаил	431	VII	75
Панайодов (Панайотов) Петров, Коста (Константин)	442	VII	81
Панарет Рашев, митрополит Погонциански	8	I	72
Панаретов (Парашкевов) Хаджиилиев, Стефан	204	IV	77
Паница, Коста Атанасов	336	VI	115
Панов, Димитър Гинчев Гинов	120	III	69
Панов, Лазар	421	VII	69
Панов, Трифон Л.	367	VI	194
Пантелеев (Пантилеев) Дочев (Дачев), Тома	545	VII	195
Панчов, Павел	469	VII	108
Папазов, Димитър Иванов	588	VII	283
Паприков, Стефан Георгиев	317	VI	69
Паскалев, Александър Михайлов	228	IV	170
Пеев, Георги Таков	563	VII	218
Пеев Стоянов, Тодор	110	III	46
Петков Николов, д-р Никола	363	VI	190
Петков, Стоян (Станко) Станков	79	II	168
Петков, Христо	470	VII	108
Петкович, Георги Хаджипетров	163	III	137
Петракев Хаджиниколов (Петракиев, Петраков, Петракюв) хаджи Никола (Николчо)	408	VII	62
Петров, Бачо Киро	167	III	147
Петров, ген. Рачо Петров	266	V	73
Планински, Йордан Жечев	369	VI	197
Поборническа комисия в Копривщица	108	III	44
Погорелов, Валерий Александрович	418	VII	68
Полянов, Димитър Иванов	380	VI	215
Попангелов Цанко (Цанов, Ценов), Алекси (Бранко)	512	VII	156
Попвасилев, Кесарий	32	II	24

Попгерасимов, свещ. Иван	523	VII	167
Попдимитров Попзахариев, доц. Емануил	292	VI	14
Попконстантинов (Константинов, Попов) Манолов, Христо	285	V	208
Попконстантинов Попмарков, Никифор	42	II	71
Попов, Данаил Христов	88	III	15
Попов, Димитър Кръстев	143	III	105
Попов (Папазов, Паскалев), Мирчо Петков (Димитров)	310	VI	57
Попов, Петър Атанасов	550	VII	200
Попович, Райно (Райно Събев Стоянов)	372	VI	201
Попович, Райно Попхристов	125	III	80
Поповски, Никола Поптърпов	9	I	76
Попсимеонов, Георги (Йорго)	36	II	47
Попстанчов, Васил	544	VII	194
Попстефанов (Попов) Георгиев Димитър (Димитраки)	393	VII	35
Попстоянов (Стоянов), Аверкий	148	III	111
Попхристов, Иван (Ванката)	126	III	81
Попцонев, Станчо	72	II	152
Пронков, Илия Николов	376	VI	209
Протогеров, Александър Николов	189	IV	55
Пулиеви, братя Христо и Никола Тодорови	183	IV	30
Пупешков, Васил Цветков (Цветанов)	142	III	104
Първанов, Никола	194	IV	66
Радев, д-р Александър Петрович	375	VI	207
Радославов, д-р Васил Христов	263	V	58
Радославов, Иван Радков	291	VI	13
Радославов, Минко (Минчо) Маринов	200	IV	71
Радославов, Михаил (Михал, Матьо, Минко) Христов	259	V	46
Радославов, д-р Стоян	365	VI	193
Радулов, свещ. Михаил Цветанов	397	VII	44
Райнов, Николай Иванов	586	VII	281
Райнов, Теофан	248	IV	224
Ракитин, Никола Василев Панчев	333	VI	111
Раковски, Георги Стойков	1	I	11
Рашев (Рашеев), Васил Николов (Николаевич)	404	VII	58
Ризов, Димитър Христов	178	IV	11
Рилски манастир	65	II	133
Робови, Андрей и Стоян	44	II	75
Розентал, Август Август	582	VII	260
Руков, Наум Лазаров	564	VII	220
Руменов, д-р Владимир Иванов	325	VI	49
Русев, Матеев и С-ие	340	VI	121
Русев, ген.-лейт. Руси Христов	401	VII	49
Савов, Михаил Попов	20	I	167
Савов, инж. Михаил Савов	210	IV	99
Сакъзов, Лазар Янков	539	VII	182
Салабашев, Иван Петров	234	IV	183
Салгънджиев, Стефан Калчев	62	II	124
Самарджиева-Бобева, Клио Николова	478	VII	116
Сапунджиев, Яким	322	VI	85
Сапунов, Иван Георгиев	82	II	180

Сарафов, Иван Константинов	21	I	172
Сахарова, Евгения Иванова Шекерджиева	130	III	88
Секулички, Марко	239	IV	201
Селимински, д-р Иван Георгиев	28	II	7
Семерджиев, Панайот Николов	385	VII	20
Семерджиев, полк. Христо Панов	297	VI	33
Силаги, Георги	570	VII	241
Силянов, Христо Иванов	427	VII	73
Симеон, митрополит Варненски и Преславски	196	IV	67
Симеонов, Иван	323	VI	86
Симеонов, Стефан	536	VII	179
Симидов, Филип Стоянов	123	III	75
Скайлер, Юджин	181	IV	28
Славейков, Иван Петков	141	III	102
Славейков, Пенчо Петков	158	III	130
Славейков, Петко Рачов	43	II	73
Славков (Славчов), Никола (Николай) Ангелов	306	VI	47
Славов, полк. Александър Славов	466	VII	105
Сливенски (Сливненски), Георги Маринов	534	VII	177
Сливенски, Иван Георгиев	353	VI	143
Сливополски — Пилигрим, Йоран Йорданов	282	V	199
Смилов, Петко Спасов	538	VII	181
Соколов, Симо	34	II	25
Софийско губернаторство	502	VII	143
Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров (Калугерски), Марин	451	VII	91
Спространов, Евтим Ангелов	324	VI	90
Сребрев (Сребров), Панайот	524	VII	167
Стаматов Момчилов, Димитър	509	VII	149
Стамболов, Стефан Николов	63	II	126
Станимиров, свещ. Стефан	562	VII	216
Станчев, Живко Тодоров	587	VII	282
Станчев, Кръстьо Тодоров	402	VII	50
Станчов (Станчев), д-р Димитър Янев	13	I	94
Стефан, архимандрит (Стефан Хаджирадков)	254	V	21
Стефанов, Иван (Иванчо, Йованчо)	133	III	90
Стефанов, Стефан Петров	168	III	148
Стойков Симеонов, Георги (Герго, Георго)	152	III	118
Стойчев (Стойкович), Георги	99	III	34
Стойчев, подполк. Иван Кръстев	318	VI	73
Стоянов Джедов, Захари	100	III	35
Стоянов (Стоянович), Петър	428	VII	74
Сърмаджиев, Хараламби Георгиев	237	IV	190
Табаков, Никола Захариев	590	VII	290
Танев, Стефан Димитров	206	IV	84
Теодоров, Теодор Иванов	273	V	141
Тепавски, Михаил Иванов	25	I	188
Тодоров, Коста Василев	357	VI	155
Тодоров, Петко Юрданов	226	IV	165
Томов Крайнов, Лазар	293	VI	25
Тончев, Димитър Стоянов	256	V	40
Трайков Нарев, Никола	522	VII	165
Траянов, Теодор Василев	319	VI	76
Тренков, Йордан Христов	258	V	45

Тулешков, Киро Петрович (Хаджипенков)	4	I	27
Търговска къща „Хр. П. Тъпчилещов“ в Цариград	6	I	39
Увалиев, Христо	477	VII	115
Узунови, Димитър, Христо и Ангел	583	VII	265
Устагенчев, Дабко (Димитър Генчев Майсторов)	390	VII	30
Филаретов, Сава Вълчев (Вълчов)	249	V	249
Филип Тотю Тодоров	98	III	32
Филипов (Филипович), Мано	511	VII	152
Филов, проф. д-р Богдан Димитров	209	IV	91
Филов, Димитър Генков	253	V	19
Франгов, свещ. Петко Тодоров (Тошев)	151	III	115
Франгя, Антон	187	IV	53
Фурнаджиев, Петър Иванов	571	VII	244
Футекова, Райна Попгеоргиева	94	III	25
Хаджибалабанов, х. Петър (Петко) Хаджикалинов	314	VI	62
Хадживълков, Васил Христов	269	V	85
Хаджигеоргиев, Ради	77	II	163
Хаджигеоргиев Хаджигенчев, Димитър	175	III	165
Хаджидимитров, х. Иван	71	II	150
Хаджииконом0в, Тотьо (Стойно)	201	IV	73
Хаджилазаров, хаджи Вичо (Васил)	366	VI	196
Хаджимитев (Митьооглу), х. Васили Иванов	332	VI	109
Ходжиславчев (Славчев), Михаил (Михал)	121	III	69
Хаджитошев Ценович, Димитраки	40	II	67
Хаджицачев, хаджи Минчо	307	VI	49
Хаджицветков, Григор	471	VII	109
Хаджицветкова, Тота	472	VII	110
Хаканов, д-р Георги Константинов	358	VI	156
„Хемус“ — акционерно дружество за книгопечатане и издателство (1918—1947)	260	V	48
Хесапчиев, х. Георги Христов	41	II	70
Хесапчиев, Христофор Георгиев	17	I	150
Хитов, Панайот Иванов	87	III	9
Хитров, Тома Станчев (Станев)	102	III	39
Хранов, Димо (Димитър) Вълчев (Васильов)	73	II	154
Хрисант, архимандрит	50	II	96
Хрисант, архимандрит Самоковски	53	II	100
Христов (Гачев), Величко Тодоров	31	II	20
Христов Генчев, Кирил	391	VII	31
Христов, поп Захарий	38	II	65
Хрулев (Хрулевски), Тодор (Теодор) Тодоров	182	IV	29
Цанков, Асен Цалов	373	VI	202
Цанков, Драган (Димитър) Кириаков	11	I	79
Цанков, Кириак (Ячо) Антонов	5	I	29
Цанов, Найчо (Николай) Томов	192	IV	62
Ценович Минков, Димитър	80	II	172
Централен комитет на Гимнастическите дружества в Южна България — Пловдив (Таен комитет)	155	III	125
Централно поборническо опълченско дружество — София	444	VII	85
Церковски, Цанко (Цанко Генов Бакалов)	559	VII	213
Цивнев, Иван Петров	532	VII	173
Цикалов, Христо (Христодор, Христодул) Петров	52	II	99

Цонев, проф. Беньо Стефанов	205	IV	78
Цонев, Драгомир Беньов	216	IV	113
Цонзаров, Марин Христов	150	III	114
Цухлев, Димитър Николов	368	VI	195
Чаков, Михаил Георгиев	378	VI	212
Чакъров, Георги Стефанов	370	VI	198
Чапрашиков, Александър Георгиев	347	VI	134
Частен Революционен комитет — Сливен	103	III	40
Чинтулов, Добри Петров Миндов	84	II	185
Чолаков, Иван Ангелов	561	VII	215
Чомаков, Салчо Иванов	70	II	146
Чунчулов, Тодор	191	IV	61
Шевен, Герхард фон	208	IV	90
Шишков, Тодор Николов (Николаевич)	55	II	104
Шишков, Цаньо Николов	312	VI	61
Шишманов, Димитър Иванов	346	VI	132
Шишманов, Пейо Иванов	354	VI	144
Шишманов, Тодор Илиев	460	VII	101
Шишманов, д-р Христо Петров	207	IV	86
Шопов, Георги Тодоров	557	VII	212
Шопов, инж. Драгой Василев	106	III	43
Шопов, Павел Петров	171	III	153
Шопов, Петър Николов	576	VII	249
Шопов, Тодор Иванов	109	III	45
Яворов, Пейо Тотев Крачолов	229	IV	172
Якобсон, Михаил Иванович	268	V	81
Янков, Димо	461	VII	102
Ярцев, Петър Михайлович	419	VII	68

УКАЗАТЕЛ НА СОБСТВЕНИТЕ ИМЕНА[1]

Аарон 146
Абаджиев, М. 118
Абаджиев, Нестор К. **43**
Абаджията — вж Киро Абаджията
Абдул Азис, тур. султан 25, 179
Абдул Хамид I, тур. султан 249
Абдул Хамид II, тур. султан 86, 264, 269
Абдулах бей 70, 71
Абдулах, дервиш 153, 155
Абдулах паша, велик везир 70
Абдурахман ага 71
Аверкий, митр. 24
Авксентий, митр. Велешки **117**
Аврамов, К. **227**
Аврамов, М. 124
Аврамови 18
Автора на Suspiria de Profundis — вж Михайловски, Стоян Николов
Агура, ген. Г. В. **286, 287**
Аджарова, И. 273
Адженов, Ив. 196
Азис паша 187
Айгнер, В. 184
Айдемирски, А. 273
Акакий Зографски, архим. 147
Акимов, ген. В. 49
Алабин, П. Вл. **143**
Алатихи 97
Алеков, Ат. 131
Александров Попорушев, Тодор 59, (псевд. Богдан, Миле, Миле Христов, Старио, Тр. Василев) **59**, 192, 236, 271, 289
Александър I Батенберг, бълг. княз 22, 23, 25, 39, 84, 86, 158, 159, 178, 198, 251, 284, 289
Александър Михайлович, руски княз **183**
Александър I Обренович, ср. крал 86
Александър II, рус. император 54
Александър III, рус. император 40, 251
Алексиев, Н. 258
Алексиев Белев, Никола **65**
Алексиев, Р. 223
Алексов, Л. 135
Али бей 153, 154
Алиев, И. 39
Алиев, М. 39
Аллахверджиев, Д. 107
Алмади, И. 242
Алтимирски, Н. 157
Алтън Стоян 84
Алтъпармаков, А. 300
Амбрус, Т. 273
Амвросий, йеродякон 146
Анакия 155
Ананчай, А. — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Анастасиадис, И. 22
Анастасов, Н. 269
Ангел Гърчето 269
Ангелаки 154
Ангелов, Б. 230, 241, 281, 290
Ангелов, Г. 39
Ангелов, Г. 225
Ангелов, Димитър (Митко) 156, 157, 159

[1] С получерни цифри са означени страниците, на които са биографичните бележки за фондообразувателите; само техните имена и имената на членовете на семействата им са дадени в пълната им форма; допълнителни сведения към някои имена (на духовници, монарси и др.) са дадени при съвпадения на имената, както и при някои чужди имена; не са включени имената от предговора и библиографските източници.

Ангелов, Димитър 183
Ангелов, Дочо 128
Ангелов, Ив. 124
Ангелов, Митко — вж Ангелов, Димитър
Ангелов, П. 124
Ангелов, Ц. 124
Андерсен, мис 262
Андерсен, Х. 120
Андон Безирджи — вж Безирджи, Андон
Андонов, Ив. 105
Андонов, П. 194
Андреев, М. 239
Андреев, Н. 221
Андреев, П. 124
Андреев, Хр. 289
Андреева, Ст. 273
Андрейков, М. 227
Андрейчин, Евг. 273
Андрейчин, Иван Стоянов (псевд.: А. Ананчай, Архидекадент, Ванка Надински, Ерик Светлооки, Михаил Жеков, Оцеола, Светослав А. А., Светослав Стоянов) **120**, 121, 220
Андров, Г. 57
Аноним — вж Райнов, Николай Иванов
Антим, свещ. 66
Антим Зографски, йеромонах 146
Антим I, митр. Видински и екз. бълг. 24, 54, 146, 157, 192
Антимов, Г. 26
Антонов, д-р 243
Антонов, А. 96, 97
Антонов, В. 101
Антонов Иванов, Константинов (Вълчо) (псевд. Сеченката, Михаил, Динката) **96**, 235
Антонов, К. 97, 129
Антонович, Дж. 242
Апостол 154
Апостол Безирджи — вж Безирджи, Апостол
Апостолов, Д. 264
Апостолович, П. 202
Апочев, Е. 270
Априлов, В. 58
Априлова, К. Н. 22
Аргиров, К. 300
Арнаудов, И. 223
Аргов, Р. 297
Арнаудов, М. 33, 141
Арнаудов, Н. 109
Арнаудов, Н. 270
Арнаудов, Хр. 300
Арнаудов, Хр. Ст. 200, 201
Арсени — вж Узунов, Христо Димитров
Арсениев, Г. 39, 270
Арсениев, К. 39
Арсения Мъглата — вж Узунов, Христо Димитров
Арсов, Т. 267
Аруе, Франсуа — вж Волтер
Архидекадент — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Архимандритова, Ек. 264
Асенов, хаджи Димитър 16, 84, 85, 118, 195, 206, 211, 238
Астарджиев 132
Астарджиев, Н. 300
Атанасов, А. 262
Атанасов, Ат. 147
Атанасов, В. 117
Атанасов, Г. 142
Атанасов, маестро Г. 217
Атанасов, Ив. 206
Атанасов, Н. 214, 217, 220
Атанасов, Ст. 223
Атанасов, Стоян Стефанов 214, 215
Атанасов, Т. 28
Атанасович, д-р Г. 22
Атанасович, д-р П. 24
Ахмедов, Ш. 264
Ацев, П. 268, 270

Багницки, Д. 41
Багряна, Ел. 141, 142
Бадев, Ан. 264
Бадев, Д. 232
Баев, П. 38
Баев, Ст. 38
Баеви — вж Баев, Ст. и Баев, П.
Баждаров, Г. 59, 289
Базаров — вж Бакалов, Георги Иванов
БАК — вж Бакалов, Георги Иванов
Бакалов, Ами 37
Бакалов, Георги Иванов (псевд.: Базаров, БАК, Войнов, Б. А. Калов, Гочо, Г. Зарски, Г. Иванов, Немо, Н. Немов, Онуфрий, Н. Соколов, **Onufrius 36**, 37, 126, 140, 223

Бакалов, Господин Иванов 37
Бакалов, Иван 37
Бакалов, Х. 227
Бакалова, Ст. 261
Бакалоглу, В. 208
Бакладжиев, С. 151
Балабанов 109
Балабанов, проф. Ал. 65, 182, 199, 204
Балабанов, Д. 22
Балабанов, Марко Димитров (Димитриев, Динчов) **20**, 21, 22—25, 29, 55, 108, 300 (псевд.. Д. Ferison, Отшелников)
Балабанов, Марко 22, 288
Балабанов, Т. 285
Балан, Ал. Теодоров — вж Теодоров — Балан, проф. Александър
Баласчев, Я. 264
Балев, К. 128
Балея, войвода 45
Балкански, Н. 206, 208
Банчов, М. 253
Бараров, Кр. 127
Барбиери (Барбиерис), Антони К. 48
Барбиери, Атена 47
Барбиери (Барбиерис, Барбери), Джорджи (Георге, Георгеос) Антони (Андони) **47**
Барбиери, Хр. 47
Барбюс, А. 120
Барган, Дисехан 155
Баров, И. Г. 154
Баръмов, Л. 124
Баский, И. 242
Батаклиев, проф. Ив. 35, 290
Батачки, Г. 147
Батенберг, Франц Йосиф 22
Бати, Е. 225
Батоева, П. 273
Бауман, М. 184
Баучер, Дж. 229, 306
Бахметиев, проф. П. 107
Бахчеиванов, Т. 300
Бачевеца, Исмаил — вж Исмаил Бачевеца
Бачекиров, Т. 225, 227
Башев, Анастас Григоров **87**
Башмаков, А. 236
Безирджи, Андон 154
Безирджи, А. 154
Бейоглу — вж Екзарх, Александър (Бейоглу)
Бел, Дж. 186
Белбров, Т. 92
Белджигеров, Д. 43
Белев, Г. 270
Белев, Гр. 264
Белев, Г. Ив. 225, 235
Белев, Зафир Гьорше (Гьоршев, Георгиев) **88**, 89, 264
Белев, Н. 192
Белев, Никола Алексиев — вж Алексиев Белев, Никола
Белинов, Ив. 38, 39
Белопитов, Т. 45
Белопитова, Е. 239
Белоцерковец, И. 48
Белочерковски — вж Церковски, Цанко
Белчев, М. 26
Белчев, Р. 124
Белчев, Хр. 19, 43
Белчева, М. 18, 79, 199
Бельовски, Н. 26
Белячов, Ив. 223
Бенев, Георги **190**
Бенев, Найден Луков (Лулчев) **86**
Бенковски, Г. 45
Бергюе, П. 273
Берковски, П. 22, 156, 157, 160
Беров, Г. 124
Берон, д-р В. 22, 23
Берон, д-р П. 290
Бертранд, Ф. 263
Бертолд, граф 134
Беседина, Хр. 177
Бехер, Е. 162
Бианкони, И. 22
Бижев, Н. 219
Бижов, Хр. 62
Бикънзфилд, лорд — вж Дизрейли, Бенджамин
Биолчев, Д. 264
Бисон, А. 123
Битраков 269
Бичев, д-р П. 51
Благоев — Дядото, Дим. 51
Блатешницки, М. 147
Близнаков, Д. 124
Блъсков, И. Р. 43

Бобева, Клио Николова Самарджиева — вж Самарджиева — Бобева, Клио Николова
Бобевски, Иван (Иванчо) Хаджиниколов (псевд. : Fasulkoff) **83**, 84, 208, 209
Бобевски, Л. 220
Бобевски, Н. 209
Бобевски, Н. Ив. 83
Бобошевски, В. 220
Бобчев, Ил. 210, 224
Бобчев, д-р Н. 176, 210
Бобчев, Ст. С. 18, 42, 150, 176, 219, 220, 223, 224, 229
Бобчева, Ек. 18
Богдан — вж Александров Попорушев, Тодор
Богданов, Ал. 124
Богданов, Г. 142
Богданов, Г. 289
Богданов, Ив. 232
Богданов, П. 88
Богоров, Ив. 303
Бодил — вж Розентал, Август Август
Боев, К. 52
Божан Кантарджията 156
Божилова, Ж. 273
Божилова, Н. 228
Божинов, А. 33
Божинов, Ив. 26
Божков, майор 184
Божков, Д. 224
Божков, З. 164, 165
Божков, К. 164
Божков, П. 118
Бозвелиев, К. 294
Бозвелиева, И. 278
Бозуков, А. 113
Бойдев, кап. 177
Бойкикев, З. 89
Бойчев, Н. 197
Бойчо войвода 84
Болеров, Г. 99
Болерски, Г. 157
Болтаджиев, М. 128
Бонев, К. 22
Бончев Николов, акад. проф. д-р Георги **106**
Бончев, Гр. 40
Бончев, Н. 46
Бончов, Хр. 292
Борина, Хр. 224
Борис I, бълг. княз 269
Борис III, бълг. цар 118, 186, 205, 228, 302
Бориянин, Н. 37
Боров, Т. 141
Борович, С. 219
Босилков (псевд.) — вж Маджаров, Лазар Попиванов
Босилков, К. 258
Ботев, К. 156
Ботев, Хр. 84, 121, 159, 195, 196, 210, 228, 289, 296
Бочаров, Г. 181
Бочаров, Д. 157
Бочаров, С. 219
Бошков, Д. 264
Бояджи, В. 147
Бояджиев, Ал. 133
Бояджиев, Александър Климентов 189
Бояджиев, Вл. 267
Бояджиев, ген.-лейт. Климент Евтимов **183**—189
Бояджиев, Климент Александров 189
Бояджиев, Л. 227
Бояджиев, М. 38
Бояджиев, Наум 173
Бояджиев, Никола 173
Бояджиев, Никола Климентов 189
Бояджиев, П. 202
Бояджиев, Рафаил Наумов **172**, 173
Бояджиев, Ст. 39, 173
Бояджиева, Костадинка 184, 189
Бояджиева, Мара Климентова 184, 189
Бояджиеви, сем. 184
Брадел, д-р И. 119
Бракалов, И. 42
Братиану, И. 22
Братя Славянови — вж Данчов, Никола Георгиев
Брейлсфорт, Х. 268
Бретер, Е. 219
Брожка, проф. Ив. 288
Бройер, К. 184
Бръчков, Димитър Стоянов **140**
Бръчков, Златан 306
Бръчков, Крум Димитров 140
Бръчкова, Ирина 308
Буболини, С. 201
Будевска, Ад. 273, 294
Будуецеану 273
Булев, Ил. 118

Булетич 219
Бунева, М. 289
Бурболон, граф де 22
Буреция, Е. 273
Буреш, А. 135
Бурмов, Ив. 24
Бурмов, Т. 22
Бурмова, А. 18
Буров, Ив. 124
Буров, Н. 300
Бучков, Хр. 258
Буюклиев, А. 300
Бьом, Е. 273
Българията, Кр. — вж Кръстю Българията
Българов, Д. 188
Бъндев, поп Г. 71
Бъндев, Н. 264
Бъндева, П. 71, 263
Бърнева, Ив. — вж Йорданова, Ив.
Бърнет 143
Бъров, С. 143
Бъчваров 128
Бъчваров, Т. 53
Бъчварова 128
Бъчеваров, М. 107
Бъчеварова, Райна Михайлова — вж Михайлова-Бъчеварова, Райна
Бянов, П. 194

В. С-ва — вж Христов, Генчев Кирил
Вазов, д-р Б. 220
Вазов, Ив 33, 46, 81, 117, 141, 176, 217, 219, 220, 223—225, 229, 289
Вайганд, проф. Г. 176
Вайнгартен, К. 184
Вайс, Е. 184
Вакарелски, К. 157
Вакарелски, Хр. 290
Ванка Надински — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Ванков, Цв. 208
Ванцети, Б. 182
Вапцаров, Н. 81
Вардарски, Ил. 289
Варналиев — вж Коцев, (Коцов, Попкоцев) Корчов, Христо
Варналиев, Петър Йорданов 88
Васев, Сл. 261
Васил 154
Васил войвода 211
Василев 132
Василев, А. 261
Василев, Вл. 282
Василев, Г. 124
Василев, х. Данаил 62, 63
Василев, Ив. 124
Василев, К. 196
Василев, Л. 131
Василев, Н. 209
Василев, П. 18, 88
Василев, Петър 195
Василев, Попстанчов, Петър 194
Василев, Тр. — вж Александров Попорушев, Тодор
Василев, С. 50
Василев, Ст. 124
Василев — Дорев, Т. 266
Василиев, Н. 147
Василюв, К. 92
Васков, П. 107, 271
Васо 155
Ватев, Ватю (Ветю) — вж Ватюв (Ватев), Ватю (Ветю)
Ватев, д-р Стефан 76, 220
Ватева, Цонка В. 76
Ватралски, С. 177
Ватюв (Ватев), Ватю (Ветю) 76
Вацов, Г. 300
Вацов, Сп. 300
Вашичек, Йосиф Карл 247
Векилов, Хр. 208
Велева, Е. 128
Великсин, Д. 207
Величков, К. 204, 214, 224, 289
Величков, М. 300
Велко, хайдушки войвода 16
Велков, Т. 209
Велчев, А. 253
Велчев, В. 224
Велчо войвода 16
Венер, В. 186
Вербев, д-р Д. 199
Веревкин, ген. В. Н. 49
Верлен Евгений — вж Павлов, Велизари Младенов
Вест, Ю. 51
Викентий Розенберг — вж Михайловски, Стоян Николов
Викин, Л. 288
Винаров, ген.-лейт. В. 187
Винаров, Д. 97, 110
Винклер, ген. фон 185
Вирхов, Д. 97
Висарион, игумен 147

Витанов, архим. К. 38, 39
Витанов, Н. 26
Вичев, Лазар (Лазар Хадживичев) **93**, 94
Вишневска, кн. 225, 228, 229
Владигеров, П. 218
Владикин, Н. **225**
Владиков, Ив. 83
Владимиров, Ст. 127
Владов, д-р Д. 170, 225, **239**
Владов, Ив. 228
Влаев, Д. 85
Влайков, М. 124, 132
Влайков, Т. 142, 224
Влаха (Влахчето), Митре — вж Митре Влаха (Влахчето)
Влахов, Д. 289
Воеводски, поручик **184**
Войданов, См. 267, 270
Войникова, Ал. 273
Войнов — вж Бакалов, Георги Иванов
Волков, Ев. 196
Волтер (Франсоа Мари Аруе) 161
Връбчев, Л. 38
Вулетич, С. 219
Вулпе, Н. 199
Вурс, А. 201
Вутимски (Вутов, Вълков, Вълканов), Александър Коцев **137**, 138
Въжаров, Ив. 300, 302
Въжаров, П. 228
Въжаров, Я. 107
Въжарова, О. 128
Възвъзов, д-р Ласкар Костадинов **293**, 294, 295
Възвъзов, Стоян Герджиков 295
Възвъзов, Костадин Стоянов 295
Вълканов (Вълков), Александър Коцев — вж Вутимски, Александър Коцев
Вълков, Д. 103
Вълкови 179
Вълкович, д-р Г. 82
Вълчев, Ал. 247
Вълчо Бояджи — вж Бояджи, В.
Върбанов, х. А. 43
Върбанов, М. 157
Върбенова, А. 273
Въргов, Хр. 253, 254
Вюсте, В. 43

Габе, Д. **142, 199**
Габровски, И. 180
Гаджал войвода 84
Гаев, д-р Стойко Йорданов — вж Йорданов Гаев, д-р Стойко
Гайзендорфер, инж. 144
Галвиц, ген. фон 184
Галчев, А. 51
Ганев, Ст. 124
Ганчев, кап. 187
Ганчев, Д. 228
Ганчев, Добри 217, 289
Ганчев, К. 157
Ганчев, Кольо 296, 297
Ганчев, Т. 45
Ганчев, Хр. 121
Ганчова, Г. 278
Гарабед, И. 145
Гарванов, Ив. 225, 268, 271, 289
Гарибалди, Дж. 242, 298, 299
Гаубанд & син 21
Гашуров, Н. 136
Генадиев, М. 225
Генадиев, Н. 134, 205
Генадиев, Павел Иванонов **204**, 205, 225, 235
Генадиев, Х. 264
Генадий, митр. Велешки 24
Гендович, Хр. 134
Генчев, кап.-лейт. 187
Генчев (Джумайов), Генчо Динчов **104**, 105
Генчев, Кирил Христов — вж Христов Генчев, Кирил
Генчов, Хр. 225
Георги I, гр. крал 25
Георгиев, майор 186
Георгиев, Б. 137
Георгиев, В. 150
Георгиев, Васил 26
Георгиев, Д. 214, 215
Георгиев, Д. 125
Георгиев, Димитър 252
Георгиев, Димитър (Димитраки) Попстефанов (Попов) — вж Попстефанов (Попов) Георгиев, Димитър (Димитраки)
Георгиев, Евл. 21, 22, 24, 57, 72, 90, 207, 300, 302, 304
Георгиев, Ив. 39
Георгиев, Иван — вж Доганов, Иван Георгиев
Георгиев Мешков, Йордан **97**, 99 113, 114

Георгиев, К. 253
Георгиев, Манол 83
Георгиев, Марин 271
Георгиев, Михалаки 220, 237, 247
Георгиев, Н. 184, 224, 228, 232, 239
Георгиев, П. 252
Георгиев, С. 154
Георгиев, д-р Т. 125
Георгиев, Тодор 129
Георгиев, Х. 107
Георгиев, Хр. 194
Георгиев Недев, Христо 207
Георгиев, Павлов, Иван **63**, 64
Георгиеви, бр. — вж Георгиев, Евл. и Георгиев, Хр.
Георгиеви, бр. — вж Георгиев, П. и Георгиев, Д.
Георгиевич, С. 154
Георгов, Г. 253
Георгов, Г. 300
Георгов, д-р Г. 219
Георгов, проф. Ив. 289
Георгов, Ил. 39
Гергинов, А. 300
Гергов, Д. 110
Герджиков, Д. 253
Герджиков, М. 99, 100, 103, 114, 269
Геренов, С. 211
Геров, Ал. 137
Геров, М. 73
Геров, Н. 22, 23, 29, 292
Геров, Хр. 292
Герова, М. 29
Гертруде, Б. 273
Гетов 132
Гетте, В. 22
Гешев — вж Гешов
Гешенов, Г. 101
Гешков, М. 37
Гешов, Ив. Д. 300
Гешов, Ив. Ев. 22, 24, 134, 157, 205, 226, 227, 300
Гешов, Ив. С. 22
Гешов, Ст. Ив. 18
Гешов, Хр. Ив. 197, 300
Гешоглу, Д. 22, 147
Гидиков, С. 194
Гиков, Хр. 125, 135
Гинчев, П. 136
Гичев, Д. 125
Главинчев, Г. 262
Главинчев, Н. 270
Гладстон, У. 21, 23, 262
Глоговеану, М. 273
Гогов, Ал. 52
Гогол, Н. В. 120
Годар, Ж. 193
Голабова, Зл. 269
Голев, Д. 224, 270
Големинов, С. 129
Голи, Ж. 225
Гологанов, Н. 264
Горанов, Богдан Богданов 19
Горанов, Богдан Иванов **18**, 19
Горанов, Димитър Богданов 19
Горанов, Иван Богданов 19
Горанов, Т. 267, 268
Горбанов, П. 239, 300
Горский, С. И. — вж Йорданов Гаев, д-р Стойко
Горуняну, О. 122
Господинов, А. 149
Госпожица Р. Х. — вж Михайловски, Стоян Николов
Гочо — вж Бакалов, Георги Иванов
Градинарова, С. 225
Грамовски, Н. 181, 182
Гранитски 18
Граф, Й. 225
Грашев, Хараламби Илиев **89**
Греков, Д. 23, 55
Григорев, К. 202
Григорий, митр. Доростоло-Червенски 22
Григорий, митр. Пловдивски 66
Григорий, митр. Търновски 78
Григоров, М. 123
Грим, бр. 121
Гринберг, В. 184
Грозев, Г. 131
Грозев, Иван Димитров **299**, 300—306, 309, 311
Грозев, Петър Иванов 307
Грозев, Христо Иванов 306—308
Грозева, Анастасия — вж Михайловска, Анастасия
Грозева, Елена Иванова 305
Грозева, Мара Иванова 308
Грос, Ш. 237
Грубешлиева Стоянова, М. 199, 261
Грудзинска, Я. 273
Грудев, Ив. 58
Грудов, С. 114
Груев, Д. 87, 221, 245, 267—269, 279, 288

Груев, майор П. 41
Груев, Ст. 227
Груйчев, Ив. 267, 269
Групчев, К. 89, 263, 264
Групчев, Л. 270
Групчеви, бр. А. 262
Грънчаров, Д. 219
Грънчаров, М. 210
Гугова, М. 29
Гугова — Киркович, Рада Пенчева 28, 29
Гулев, П. 289
Гутуранов, Д. 300
Гълъб войвода 16
Гълъбов, Д. 38
Гълъбов, Ж. 150
Гърданов, Кл. 270
Гърличков, Г. 258
Гърчето, Ангел — вж Ангел Гърчето
Гьобелс, Й. 60
Гьокова, Еф. 264
Гьоргов, З. 155
Гьоринг, Х. 60
Гьоте, Й. 18, 161
Гюмюшгердан, Ат. 67
Гюрчев, Д. 267

Д. — вж Балабанов, Марко
Давидков, Ан. 258
Давидов, Ан. 43
Давидов, Т. 234, 268
Дагарадинов, Г. 225
Дагаров, Л. 300
Даков, свещ. Димитър С. **98**
Даладие, Е. 248
Далчев, Хр. 150
Дамянов, д-р Хр. 214, 215
Данев, д-р Ст. 40, 125, 134, 248, 300, 302
Данев — Хитов, Атанас Петров **162**
Данов 219
Данов, Г. Хр. 280
Данов, М. 225, 227
Данов, Хр. Г. 29, 43, 280, 300
Данчов Зографина, Георги 281
Данчев, Д. 125
Данчев, Димитър 62
Данчов, Иван 281
Данчов, Иваница 156
Данчов, Никола Георгиев (псевд.: Н. Г. Славянов, Филип Филипов, Самотен планинец, братя Славянови) 215, **281**
Данчови, бр. 214, 215
Даскалов, Н. 207
Даскалов, д-р Р. 59, 135
Дацов, С. 247, 248
Дачев (Дочев), Тома Пантелеев (Пантилеев) — вж Пантелеев (Пантилеев) Дочев (Дачев), Тома
Де П. — вж Михайловски, Стоян Николов
Де Профундис — вж Михайловски, Стоян Николов
Дебачович, Г. 229
Дебелянов, Д. 224
Дейков, Ив. 39
Дейков, Н. 288
Деказ, д-р 23
Делев, Ив. 283
Делибазов, И. 97, 99
Делииванов, Т. 172
Делчев, Г. 171, 172, 192, 221, 236, 245, 259, 271
Денев, Б. 204
Денков, Ив. 38
Дерби, Е. 22
Дерменджиев, М. 88
Десбон, Ж. 193
Дечев, Г. 16
Дечев, Н. 271
Джамбазов, П. 257
Джеладин бей 269
Джелебов, Д. 97, 103
Джелебов, Т. 114
Дженсън, Дж. 21, 22
Джеров, Л. 270
Джумайов, Генчо Динчон Генчев — вж Генчев (Джумайов), Генчо Динчов
Джупанов, Н. 269
Дзивгов, Ас. 32, 69
Диамандиев, Васил Иванов **250**, 251, 264
Диамант, М. и С-ие 43
Дивлянец, Л. 193
Диев, Ст. 125
Дизрейли, Б. 23
Дикенз, Ч. 120
Диксън 40
Димиеви, бр. 203
Димитриадис, Г. 66
Димитриев — вж Балабанов, Марко Димитров
Димитриев, И. 251
Димитриев, ген. Р. 184, 186

Димитров 124
Димитров, д-р А. 150, 151, 289
Димитров, Ан. 40
Димитров, Бл. 289
Димитров, Г. 51, 131, 181, 199
Димитров, Д. 267, 268
Димитров, Е. 147
Димитров, Ив. 38
Димитров, Л. 101, 267
Димитров, М. 270
Димитров, Минко 269
Димитров, Михаил 197
Димитров, Н. 150
Димитров, П. 38
Димитров, П. 209
Димитров, П. 67, 190
Димитров, Ст. 114
Димитров, Хр. 117
Димитров, свещ. Христо 98
Димитров, Христо Минков — вж Минков Димитров, Христо
Димитрова, Йорданка 294
Димитър Самоводенеца, поп — вж поп Димитър Самоводенеца
Димов, В. 260
Димов, Д. 183
Димов, Нено 218
Димов, Ненчо 63
Димов, Хр. 125
Димчови, бр. 244
Динеков, П. 232
Динката — вж Антонов Иванов, Константин (Вълчо)
Динков, К. 147
Динчов, Марко Балабанов — вж Балабанов, Марко Димитров
Динчов, Димитър Генчев 105
Дичев 219
Дичева 136
Добри войвода 16
Добринов, Т. 52
Добрович, С. 21, 22, 205, 300
Добронович 188
Добуз, Н. 242
Доганов, Георги Иванов 293
Доганов, Иван Георгиев 291, 293
Доганов, П. 293
Доганов, Тодор Христов 291, 292
Доганов, Христо П. 292
Доганова, Койка Иванова 293
Доганова, Р. 293
Доганова, Рада (Хита) Христова 292, 293
Доганова, Тодорица Христова 292, 293
Дограмаджиев, А. 51
Дойчинов, Х. 184
Дондуков Корсаков, кн. Ал. М. 48, 54, 57, 72, 157
Дончева, Т. 96
Дорев, М. 37, 271
Дорев, Т. 150
Доротей, митр. Софийски (Врачански, Скопски) 24, 157
Досков, Димитър Иванов 111
Доспевски, Ст. 293
Доткин, Д. 127
Дочев, майор 184
Дочев (Дачев), Петър Пантелеев — вж Пантелеев Дочев (Дачев), Петър
Дочев (Дачев), Тома Пантелеев (Пантилеев) — вж Пантелеев (Пантилеев) Дочев (Дачев), Тома
Драганов, Димитър Желязов 256, 257
Драганов, Драгомир Желязов 255—257
Драганов Желязов, д-р Желяз (Захари) 255, 257
Драганов, И. 252
Драганов, М. 63
Драганов, Т. 144
Драганова, Александрина 255—257
Драганова, В. 256, 257
Драганова, К. 148
Драгиев, Д. 52, 188, 294
Драгомиров 128
Драгостинов, Ил. 286
Драгулев, П. 114, 234
Драмалиева, Ел. 261
Драндаров, П. 300
Драсов, Ив. 196, 209
Драсов, Ил. 26
Дренович 219
Дреновски, Хр. 208
Дренска, Ст. 273
Дригалски, полк. 48
Дринов, М. 22, 23, 46
Дружелюбов, — вж Янков, Димо
Друмев, В. (Климент, митр. Търновски) 77, 196, 225, 287
Друмев, П. 272
Дрюмонд, Е. 248

Дуле (Дуле баба) — вж Узунов, Христо Димитров
Думанов, П. 191
Дунков, Ив. 150
Дуньов, д-р Стефан (Ищван) Стефанов (Стефанус) **298**, 299
Душанов, Д. 24
Дървингов, П. 103
Дърводелски, Александър Костов **171**, 172
Дюкмеджиев, И. 200, 201
Дюлгеров, П. 225
Дюстабанов, Ц. 180
Дядо Желю — вж Кондолов, Георги Димитров
Дядо Млъчко, хайдушки войвода 16
Дядо Фильо — вж Филев, Фильо Христов
Дяков, А. 114
Дяков, Д. 114
Дяков, Д. 97, 150
Дякович, Ал. 225
Дяченко, М. 41

Евстатиев, К. 224
Евстатий Хилендарски, дякон 147
Евтимий, патр. Търновски 146
Екзарх, Александър (Бейоглу) 147, 176
Елин Пелин (Димитър Иванов) 79, 141, 204, 214
Елиот, Х. 22
Енвер паша 185, 186
Енчева, Т. 39
Епитропу, А. 168
Ерик Светлооки — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Ерикоглу, П. 153, 154
Есад паша 187
Есенин, Иван (псевд.?) 37
Ешкенази, М. 94

Жеков, Г. 296
Жеков, Д. 294
Жеков, Ж. 80
Жеков, М. 296
Жеков Михаил — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Жеков, ген. Н. 186
Жеков, Недьо 22
Жеков, Ст. 63
Жекови, бр. М. и Г. — вж Жеков, Г. и Жеков М.
Желев, А. 149
Желев, Б. 125
Желев, К. 28
Желев, Н. 150
Железов, д-р 125
Желю войвода 84
Желязко — вж Кондолов, Георги Димитров
Желязков, Д. 57
Желязков, Ив. 194
Желязов, Др. 255
Желязов, д-р Желяз (Захари) Драганов — вж Драганов Желязов, д-р Желяз (Захари)
Жечков, Г. 194
Живков, майор 184
Живков, Г. 157
Живков, Г. 125
Живков, Н. 75, 157
Живкова, В. 157
Жинзифов, Р. 22
Жирарден, Е. де 22
Жостов, ген.-майор К. 185, 187

Заимов, Ст. (псевд. Зевс) 16, 159, 184, 289, 296
Заимова, А. 199
Залакоста 25
Залески, З. 261
Занков, Х. 117
Запрянов, Т. 251
Зарифис, Г. 66
Зарски, Г. — вж Бакалов, Георги Иванов
Зафиров, Г. 296
Захариев, проф. В. 260, 261
Захариев, Зограф Ц. 203
Збарский, Б. 70
Збасник, д-р 219
Згурев, Г. 41
Здравев, Ст. 289
Здравкова, Ст. 273
Зевс — вж Заимов, Ст.
Зелески, Зигмунд 261
Зигл, Е. 43
Зидаров, Д. 43
Зидаров, К. 37
Зимбилев, Михаил Георгиев **25**, 183
Златарев, Георги Трендафилов **123**
Златарев, Н. 267
Златарева, Сл. 269

Златаров, Ас. 125, 180, 229, 261, 294
Златаров, д-р Ив. 219, 248
Златаров, Хр. 110, 263
Златарска, Антоанета Александрова 61
Златарска, Луиза 61
Златарски, Александър 61
Златарски, В. 176, 220, 303
Златарски, Н. 47
Златарски, Никола Александров **60**, 61
Златев, д-р 244
Златин, М. 217
Златинов, С. 247
Златович, Л. 147
Зоболотский, проф. 219
Зограф, З. 292
Зографина, Георги Дончов — вж Данчов-Зографина, Георги
Зографов, Н. 125
Зоев, д-р Никола **128**, 170, 171
Золас, Г. 244
Золотович, Г. И. 22, 23
Золотович, д-р Георги Димитров **118—120**

Ибриболанов, Ю. 41
Ибришим Ефенди — вж Церковски, Цанко
Иван Даскала 215
Иван Есенин — вж Есенин, Иван
Иванов, кап. 136
Иванов, А. 92, 195
Иванов, Г. — вж Бакалов, Георги Иванов
Иванов, Г. 136
Иванов, Г. 270
Иванов, Д. 300
Иванов, Димитър — вж Елин Пелин
Иванов, Дончо 272, 280
Иванов, К. 228
Иванов, Константин (Вълчо) Антонов — вж Антонов Иванов, Константин (Вълчо)
Иванов, Любомир Дончов 280
Иванов, М. **128**
Иванов, Н. 93, 129
Иванов, Н. 93
Иванов, Никола П. 125
Иванов, П. 38, 219
Иванов, П. 219
Иванов, Св. 125
Иванов, д-р С. 29
Иванов, Стефан Г. 136
Иванов, Хр. 125
Иванов, Ю. 38
Иванова 136
Иванова, Димитрана Дончова (Петрова) **272**, 273—280
Иванова, Милкана Дончова 272, 273, 280
Иванчов, д-р Т. 26
Игнатиев, граф Н. П. 72, 78, 179, 228, 236
Игнатиев, д-р 119
Икономидис, Г. 66
Икономов, поп Г. 264
Икономов, Д. 55, 57
Икономов, хаджи поп Димо Попалексиев 246
Икономов, М. 224
Икономов, хаджи Никола Хаджипопдимов **246**
Икономов, П. 208
Икономов, Ст. 100, 101
Икономов, Т. 26
Икономов, Т. П. 22, 207
Икономов, Х. 40
Икономович, Н. 247
Иларион, митр. Ловчански 24
Иларион Макариополски, митр. Търновски 24, 47, 146, 147, 210, 211, 229, 237
Илиев, Ат. 294
Илиев, Б. 52
Илиев, К. 245
Илиев, Н. 282
Илиев, Н. 129
Илиев, Сл. 227
Илов, П. 45
Ильо войвода — вж Марков, Ильо (Ильо Войвода)
Инджe войвода 16
Инджов, Ив. 51
Инокентий, иконом 38
Иорчев, Н. 289
Иречек, К. 175, 176
Исаев Младенов, Младен **80**, 81
Исакович, Т. 200
Искуле, баронеса 184
Исмаил Бачевеца 45
Исмаил Кемал бей 227
Иставро, Г. 48
Истров Драгостин — вж Михайловски, Стоян Николов

Ихчиев, Александър Диамандиев 175, 176
Ихчиев, Диаманди Андреев **174**—176, 249
Ихчиев, Никола Диамандиев 176

Йоаким III, гр. патриарх 21, 25
Йоаким, игумен на Дебърския манастир „Св. Йоан Предтеча“ 147
Йоаким, митр. Пловдивски **66**, 67
Йоаким Търновски 146
Йоан Икономъ, поп 147
Йоанов, Д. 92
Йоанов, Н. 147
Йоану, Г. 154
Йованович, В. 273
Йовев, Д. 59
Йовчев 129
Йовчев, И. 38
Йовчев, Лазар — вж Йосиф I, Екзарх
Йонков, Г. 180
Йонов, М. 37
Йончев **135**
Йорги 154
Йорданов, Велико 64, 241
Йорданов, Йордан Ненов — вж Ненов Йорданов, Йордан
Йорданов, Йордан Стойков 28
Йорданов Гаев, д-р Стойко **26**, 27, 28
Йорданова, Ив. 27, 28
Йосиф, игумен на Рилския манастир 147
Йосиф I, Екзарх (Лазар Йовчев) 22, 46, 150, 263, 265
Йосифов, Д. 263
Йосифов, Д. 219
Йотов, Хр. 109
Йотова, Е. 264

К. (К. К.) — вж Христов Тенчев, Кирил
Кабакчиев, Н. 180
Кабакчиев, Хр. 51, 131, 135, 181
Каблешков, майор 186
Каблешков, Атанас **164**, 165
Каблешков, С. Д. 165
Каблешков, Т. 45
Каблешкова, Зора Атанасова 164, 165
Каваев, В. 150
Каверински, К. 117
Казаков, Вл. 91
Казаков, Д. 91
Казанджиев, Л. 215
Казанджиев, Сп. 26
Казанджиев, Хр. 125
Казасов, Д. 294
Каката — вж Каравелов, Петко Стойчев
Калайджиев, В. 270
Калайджиев, Кр. 270
Кале, Р. 184, 185
Калев, Т. 109
Калина Малина — вж Церковски, Цанко
Калиник, игумен на Горноводенския манастир 67
Калинков, Г. 39
Калистрат, йеромонах 264
Калмиков, А. 99, 250
Калоянов, К. 300
Калоянов, М. 125
Калоянов, Стоян Георгиев **99**
Калпазанова, Р. 273
Калпакчиев, П. 32
Калугеров, Марин — вж Софрониев, Марин
Калфов, Д. 143
Калфов, Х. 184
Калчев, Б. 284
Калчев, К. 39
Калчев, К. Ив., инж. 122
Калчев, Панайот **145**
Калчев, Христо Иванов **160**, 161
Камбаджи, Я. 154
Камбуров, Ив. 305
Камбуров, С. 69
Каменова, А. 275
Камов, М. 125
Кандиларов, Г. 263, 264
Каневчев, А. 270
Каниц, Ф. 18
Кантакузин, М. (принц) 22
Кантакузин, Мария, рум. принцеса 274, 278
Кантарджиев, Ч. 96, 97
Кантарджията — вж Божан Кантарджията
Капанов, Сава Савов **197**, 198
Капелков, Сп. 37
Капитанов, Хр 145
Карааланов 126
Карааневски 32

Каравелов, Л. 53, 196, 250, 289, 292, 293, 296
Каравелов, Петко Стойчев (псевд. Камен Чернев, каката) 22, **37**, 39—42, 55, 159, 289, 302
Каравелова, Виола Петкова 42
Каравелова, Екатерина Петкова (по баща Великова-Пенева) 42, 278
Каравенков, И. 253, 254
Карагьозов (Карагьозоглу), Стефан Иванов **61**—62
Карагьозов, Хр. 85
Карагьозова, Евгения 62
Карагюлев, Ал. 263
Карагюлев, Кл. 289
Караджа, Стефан — вж Тодоров — Караджа, Ст.
Караджич, З. 273
Караджова, Ел. 273
Карадимчев, А. 270
Карадимчев, Д. 263, 264
Карадимчев, К. 262, 263
Карайовов, В. 245
Карайовов, Т. 226, 289
Каракашев, Белезар **163**
Каракашев, Т. 196
Караконовски, д-р В. 22
Каракостов, Ст. 102, 103
Каралийчев, А. 69, 141, 142
Караманджуков, Хр. 97, 235
Караманов, Д. 39
Караминков, Хр. 201
Карамихайлов, д-р Ив. 21
Карамфилович, Г. 59
Карамфилович, Д. 38
Каранджулов, Г. 225
Каранов, А. 209
Каранов, Е. 26
Каранов, Ив. 26
Караогланов, З. 107
Карапетров, П. П. (Черновежд, П.) 26
Карастоянов, Иван Анастасов **95**, 96
Кара Танас 84
Каратанасов, З. 263
Каре, Ф. 123
Карима, А. 125, 127, 273
Карол, рум. крал 22
Каролев, Р. 181
Каролев, Ст. 232
Каролев, Цвятко Михов **180**, 181
Карчов, Христо Коцев (Коцов, Попкоцев) — вж Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо
Касабов, Ив. 58, 207
Касапи 201
Касапски, Н. 206
Касиян, схимонах от Рилския манастир 147
Касъров, Б. 224
Касърова, Люба Франтишек Сплитекова **79**, 278
Каулбарс, Н. В. 23, 284
Кауцки, К. 36
Кацаров, проф. Д. 294
Кацаров, Ст. 105
Кацаров, проф. Т. 141
Кацивелас, А. 66
Кацков, Ан. 264
Кашикович, Н. 219
Кезанджиоглу 63
Кепов, Ив. 125, 223, 225
Керазоглу, О. 155
Кертев, Георги Иванов **117**, 118
Кертева-Табакова, Донка 117
Кесяков, ген. Константин Искров **178**, 179
Кесяков, С. Д. 43
Кесяков, Т. 179, 190
Кесякови 179
Кетапчиев, П. А. и С-ие 244
Кефсизов, Н. 253
Кецкаров, Антон Евтимов 71, 267, 268
Кецкарова, Екатерина Антонова 71
Кива, Тейко 261
Киранова, Цв. 261
Кирил, архим. 67
Кирил, славянски равноапостол 56, 77, 78, 100, 118, 209, 251, 269, 282
Кирилович, А. 196
Кирков, Г. 51, 56, 181, 182
Кирков, Г. Я. 43
Киркович, д-р Кирко 29
Кирмидчи, Н. 249
Киро Абаджията 196
Киров, А. 119
Киряков, П. 85
Кисев, подполк. 85
Киселев, граф П. 249
Киселов, Г. 208
Кисимов, П. 58
Кисич, Р. 219
Кискинов, И. 50
Китаниду, М. 67
Китанчев, Тр. 56, 87, 102, 159, 192, 263, 289

Кичев, М. 227
Кишелски, полк. Ив. 22, 72
К. К. — вж Христов, Кирил
Кларк, Е. 229
Клемансо, Ж. 227
Клементина, княгиня 25, 244, 269, 304
Климент Охридски 185
Климент, митр. Търновски — вж Друмев, В.
Клинчаров, Иван Георгиев **139**, 140
Клофач, Г. 219
Кляшев, Ап. 221
Кляшев, П. 267
Княжески, хаджи З. (Жеко Петров Русев) 92
Ковачев, В. 114
Ковачев, Г. 28
Ковачев, Й. 56
Ковачев, М. 288
Ковачев, Хр. 95
Ковачева, Т. 42
Ковачеви, Йосиф и Михаил — вж Ковачев, Й. и М. Ковачев
Коджейков 181
Кожухаров, Г. 233
Кожухаров, К. 229
Кожухаров (Кожухар), Петър Димитров **148**
Козарац, Й. 219
Козаров, И. 303
Козма Зографски 146
Козма Пречистански, архим. 263, 264
Кознички, В. 134
Койчанов, Ст. 270
Кокинос, С. 154
Коларов, В. П. 51, 131, 181, 187
Коларов, И. 85
Коле войвода 45
Колев, Ив. 144
Колев, П. 225
Колев Стоев, Русин **111**
Колев, Тодор (войвода) 16
Колев, Хр. — вж Николов (Колев), Хр.
Коледаров, Д. 220
Колесов, Р. 209
Колонтай, А. 273, 274, 279
Кольов, С. 80
Кондов, Й. 289
Кондолов, Георги Димитров (дядо Желю) 97, 100, **113**, 114
Конкилев 128
Конкилев, Хр. К. 180
Константинов, А. 38, 39, 302
Константинов, Георги 240
Константинов, Герасим 56
Константинов, Д. 100, 103
Константинов, К. 142
Константинов, Н. 38
Константинов, С. 131
Константинова, М. 227
Консулов, А. 29
Консулова, Е. 228, 229, 273
Копел, Ар. 38
Коралов, Е. 142
Карасанджиан, А. и С-ие 43
Корманов, Л. 57
Косилков, Леополд Иванов **253**, 254
Костадинов, Я. 226
Костакев, Д. 131
Костенцев, Арсени Георгиев **257**—259, 263
Костенцев, Михаил Георгиев 258, **259**
Костенцева, Мария Михайлова — Алексова Томанова 259
Костенцева — Розентал — Мецгер, Райна 259—261
Костенцеви, Мария и Михаил 261
Кости (Костови), Мария и Наум (Мария Василева Ташкова — Панайотова Станчова) **144**
Станчова) **144**
Костич, Л. 209
Костов 54
Костов, Е. 129
Костов, В. 225, 226
Костов, Р. 270
Костов, Ст. 219
Костов, Я. 211
Костова, П. 211
Костови, Мария и Наум — вж Кости (Костови), Мария и Наум
Костович, П. 209
Костурков, Ив. 125, 126
Костурков, Пенчо Стоянов 125, 135, 136
Костурков, Стоян Пенчев **124**, 126—128, 130—136
Костуркова, Мария (Минна) Стоянова 136
Костуркова, Харитина Димитрова 125
Костуркова, Цветана Стоянова 136

Котев, Коце 45
Котев, Тома 45
Коту, Ф. 273
Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо (псевд.: Попче, Попчето, Попович, Варналиев) 269, 287, 288, 289
Коцов, Г. 107
Кочев, М. 218
Кошек, А. 227
Кошут, Л. 243
Крайничанец, Т. 52
Крайчоолу, С. 167
Крапчев, Д. 73
Красински, Сл. 37
Кребире, А. 154
Крепиев, Д. 184, 186
Кришвицки, полк. 49
Кръстанов, С. 270
Кръстев, А. 128
Кръстев, Ан. 264
Кръстев, Г. 194
Кръстев, К. 281
Кръстев, Кр. 224, 225, 239
Кръстев, П. 211
Кръстев, Ст. 252
Кръстева, К. 273
Кръстевич, Г. 21, 22, 25
Кръстников, К. 56
Кръстю Българията 99
Ксидас и С-ие 43
Куба, Франц 41
Кузманов, В. 131
Кулин, Хр. 85
Куман войвода 84
Куманов, Мих. 46
Кумба, Е. 202, 203
Кун, Б. 181
Кунев, Тр. 204
Кунович, Н. 91
Куртанов, хаджи Цено Христов 107
Куртев, И. 39, 296, 297
Курти войвода 211
Куртов, Идриз 39
Кусев 227
Кусев, Ив. 38
Кусевич, Методий — вж Методий Кусевич, митр. Старозагорски
Кутиков, И. 253
Куцаров, Г. 38
Кушакович, Др. 186
Кушев, Д. 52
Кушев, д-р П. 289
Кушлев, К. 38
Кушовали, Ат. 264
Куюмджи, А. 201
Куюмджиев, П. 210
Куюмджиев, Ю. 210
Кънев, Г. 30
Кънчев, А. 16, 156, 206
Кънчев, В. 224
Кънчев, М. 207
Кънчев, С. 211
Кънчев, С. П. 226
Кънчев Стоянов, свещ. Минчо (поп Минчо войвода) 15—17
Кънчев, Т. 125
Кънчева, В. 211
Кънчева-Табакова, Мария Петкова 112
Кънчо Симита 46
Кънчов, Ив. 208
Кърджиев, Т. 157, 211
Кършовски (Кършов), Иван Попхристов (Христович) 85, 205, 206—208
Кършовски, Йордан Попхристов 210
Кършовски, К. 206, 210, 211
Кършовски (Кършов), Панайот Попхристов 207, 210
Кършовски, поручик Рашко (Радивой) Савов 211
Кършовски, Сава Попхристов 207, 208, 210
Кънчев, Т. 125
Кънчо Симитя 46
Късърски, Стойчо Йоанович 169
Кьормьоци, И. 242
Кюмюрджиев 72
Кюркчиев, К. 128
Кюркчиев, К. 192

Лаведе, Ем. 22
Лазаров, Ат. 297
Лазаров, Ив. 225
Лазаров, Н. 229
Лазаров, Н. 289
Лазаров, Т. 221, 289
Лазарович (Лазаров) Софиянец, М. 92
Лазарович, Н. 211
Лакса, полк. 186
Лалов, П. 167
Лалов, С. 109, 110
Ламанска, М. 29

Ламански, В. 39
Ламартин, А. дьо 18
Ламсдорф, граф В. Н. 236
Ланчев, Ж. 154
Лауниц, полк. 49
Лафарг, П. 36
Левашова, графиня 28
Леви, Ж. 119
Левски, В. 16, 45, 84, 91, 95, 100, 103, 104, 159, 160, 196, 206, 207, 281, 289, 296, 300, 302
Леже, Л. 236
Лекарски, Иван Георгиев **241**
Лекарски, К. 26
Леков, Ст. 85
Ленин, Вл. И. 70, 81, 181
Либкнехт, К. 181
Лигораши, Н. 155
Лилиев, Н. 128, 141, 142, 294, 311
Лилов, Ив. 300
Лимончев, К. 89
Линч, Г. 227
Лобанов—Ростовски, княз А. Б. 178
Ловчанец — вж Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров (Калугерски), Марин
Лозанчев, Ан. 245
Лозанчев, Ат. 267, 271
Лонг, д-р А. 23
Лондон, Дж. 120, 214
Лоран, Ж. 185
Лукянов, С. 25, 55
Лулчев, Н. 55
Льобрам, М. 223, 225
Людсканов, Ал. 223, 225, 287, 300
Люлюшев, П. 55
Ляпчев, А. 42, 125, 128
Ляпчев, Ем. 150

Мавроди, И. 154
Маджаров, А. 59
Маджаров, Ал. 239
Маджаров, Ан. 267
Маджаров, Лазар Попиванов 97—**100**—103
Маджаров, М. 100, 219, 300
Маджаров, Р. 42, 125, 134
Мазник, Р. 154
Мазретов, Р. 286
Майер, К. 33
Майсторов, Димитър Генчов — вж Устагенчев, Дабко (Димитър Генчов Майсторов)
Макгахан 72
Македонеца — вж Стоянов (Стоянович), Петър
Македонски, Д. В. 262
Македонски, Хр. 83, 208, 209
Макензен, фелдмаршал фон А. 184, 187
Максимов, д-р Ст. 53, 128
Максимович, д-р Ив. 219
Малашевски, Д. 227
Маленков, Хр. 263
Малешевски, Н. 271
Малинов, Ал. 132, 205
Мамарчев, Г. 209
Манасиев, А. 267
Манасиев, Гр. 289
Манев, Н. 270
Манев, Св. 125
Манинт, г-жа 238
Манов, Георги Георгиев 155
Манов, Д. 38
Манов, Ем. 137
Манов, Х. 39, 154
Манов (Манович), Христо (Христаки) 153—155
Мановски, К. 187
Манолов, Ан. 131
Мано Самоковли — вж Филипов (Филипович), Мано
Манчо, ханджи — вж Ханджи Манчо
Мано Шипокли, (Шопокли, Шипочанина) — вж Филипов (Филипович), Мано
Мануилски, Д. 140
Манушов, Г. 57
Манцони, А. 33
Манчев, С. 28
Манчов, Д. 46
Манчов, Ив. 263
Манчов, Т. 271
Маньов, Н. 128
Марбренус, В. 266
Маринкович, П. 219
Маринов, Ат. 202
Маринов, В. 162
Маринов, Димитър (Митко) 156, 157, 159
Маринов, Ф. 21
Маринова, Н. 203
Маричков, К. 122

Марков, ротмистър 95
Марков, А. 185
Марков, Г. 255
Марков, Д. 167
Марков, И. (Ильо войвода) 207, 208
Марков, Н. 38
Марков, Н. 224, 229
Марс, Е. 199, 220
Марсов, С. 258
Мартинов, С. 297
Мартинов, Сп. 287
Мартулков 269
Мархолев, Ив. 296
Марчоолу, Х. 154
Масарик, Т. 277
Масларова, М. 135
Матев, С. 181
Матеев, П. 72
Матеев, Хр. 63
Матей 117
Матлиев, Д. 270
Матлиев, Ст. 263, 264
Матов, Ан. 264
Матов, К. 263
Матов, М. 267, 270
Матов, Хр. 192, 221, 226, 263, 268, 271, 289
Махан, К. 253
Махзар паша 95
Махмудов, А. 39
Машинин, А. 202
Мелетий, митр. Охридски 250
Мелетий, митр. Софийски 22, 23 24
Менгас, Панаит 47
Менделбаум 136
Мензбир, М. А. проф. 36
Менчиков, граф 209
Мерджанов, Сл. 227, 236
Методий, слав. равноапостол 56, 77, 78, 100, 118, 209, 251, 269, 282
Методий Кусевич, митр. Старозагорски 228, 263, 265, 294, 295
Мехмед 292
Мехмед ефенди 244
Мехмед Кямил 154
Мецгер, Макс 258
Мецгер, Райна Костенцева-Розентал — вж Костенцева-Розентал — Мецгер Райна
Мечев, Л. 114
Мешков, Йордан Георгиев — вж Георгиев Мешков, Йордан
Миладинов, Г. 270
Миладинов, С. 267, 270
Миладинова, Б. 263
Миладинова, Ц. 263, 264
Миладинови, бр. 147, 193, 236, 290
Миланези, Л. 242
Миланов, И. 302
Миланов, М. К. 210—212
Миларов, Св. 209
Миле — вж Александров Попорушев, Тодор
Милев, Г. 264
Милев, проф. Никола 34
Милева, М. 35
Милетич, проф. Л. 170, 199, 224, 253, 254, 288
Милиу, Ек. 47
Милованович, М. 300
Милошев, А. 122
Милошев, Михаил Петров 122
Милошев, Петър 122
Милошев, Стоян Михайлов 121, 122
Миндов 269
Минков, полк. 78
Минков, Г. 113, 114
Минков, Св. 311
Минков, Т. 118
Минков Димитров, Христо 295, 296
Минев, Димо 233
Минчев, Д. 145
Минчев, Ст. 50
Мирасчиев, П. 271
Мирачков, П. 228
Миркович, д-р Р. 194, 300, 310
Мирски, сем. 253
Мирски, Кр. 125
Мирчев, Б. 245
Мирчев, Д. 269, 288, 289
Мирчев, Й. 224
Мирчев, проф. К. 245
Мирчев, Спиридон Мойсов — вж Мойсов Мирчев, Спиридон
Мирчева, Захария Мойсова 89, 90
Мисканова, К. 42
Митанов, Антон Козманов 70, 71, 263, 264
Митанов, Хр. К. 70, 71, 263
Митанова, Е. 263
Митанова, Мария Антонова 71
Митанови — вж Митанов, Антон Козманов и Митанов, Хр. К.
Митев, Ив. 155
Митов, полк. 186

Митов, Д. 33
Митов, Кирил Елисеев **240**
Митов, Марин 291
Митов, Милан 218
Митре Влаха (Влахчето) 270, 289
Митрев, Н. 268
Михаил — вж Антонов Иванов, Константин (Вълчо)
Михайлеску, Г. 201
Михайлиди, Г. 202
Михайлов, Д. 109
Михайлов, Ив. 289
Михайлов, д-р Ив. 119
Михайлов, Карл 37
Михайлов, Н. 282
Михайлов, Н. 80
Михайлов, Т. 244
Михайлова-Бъчеварова, Райна **198**—199
Михайловска, Анастасия (по баща Грозева) 308, 311
Михайловска, Елена 310
Михайловска, Райна 225, 227—229, 238, 239
Михайловски — вж Странски-Михайловски
Михайловски, Д. 47
Михайловски, Иван Тодоров 309
Михайловски, И. 226
Михайловски, Н. 47, 224, 225, 229, 235, 300
Михайловски, Стоян Николов (псевд.: Автора на Suspiria de Profundis Госпожица Р. Х., Де Профундис, Драгостин Истров, Драгостин Истров Муслак, Викентий Розенберг, Евгений Рязков, Ст. Стрелков, **Un** Bulgare, Де П, Х. У. Z. 220, **222**— 239
Михайловски, Т. 308
Михайловски 300
Михал 154
Михалакев, А. 57
Михалакев, К. 57
Михалчев, Д. 294
Михов, Н. 261
Михъилеску, Маридс 47
Мицарев, Г. 264
Мишев, Д. 38
Мишков, Д. 162
Мишков, Е. 202
Мишков, П. 224
Младенов, К. 225
Младенов, Младен Исаев — вж Исаев Младенов, Младен
Младенов, проф. Ст. 141, 201
Мойсей, един от основателите на Зографския манастир 146
Мойсова Мирчева, Захария — вж Мирчева Мойсова, Захария
Мойсов Мирчев, Спиридон **245**
Моллов, д-р Д. П. 264
Молнарова, Н. 32
Момчев, Дж. 77
Момчилов, Димитър Стаматов — вж Стаматов Момчилов, Димитър
Момчилов, Ив. 46, 206
Момчилов, Никола Стаматов — вж Стаматов Момчилов, Никола
Момчилов, П. 171
Момчилов, Хр. 211, 223
Моно, Г. 225
Мончев, Б. 287
Моравенов, Г. 201
Морис, У. 36
Морфова, Хр. 294
Москополски, Д. 68
Мот, Дж. 237
Мощев, Н. 283
Мушанов, Н. 150, 296
Мръвков, Т. 109
М. С. 42
Мумджиев, Т. 51
Мундев, М. 229
Муравьов, А. 147
Муслак — вж Михайловски, Стоян Николов
Муслак, Драгостин Истров — вж Михайловски, Стоян Николов
Мустакаков, Д. 184
Мустафа Кемал паша 186
Мустафа паша 269
Мустафа Саръ 67
Мусури, А. 49
Мутафов, Г. 225
Мутафова, С. 273
Мутевски, Т. 40
Муткуров, С. 284
Мухарем Рахми 154
Мушанов, Н. 42
Мушмов, Ил. 269
Мушмов, Т. 267, 270

Мъглата — вж Узунов, Христо Димитров
Мякшев, М. 228

Наги, М. 242
Надеждин — вж Узунов, Ангел Димитров
Надински, Ванка — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Найденов, Ив. 300
Найденов, ген.-майор К. 184
Найденов, Ст. 54
Наков, Н. 136
Наидор 242
Напетов, П. 98
Нарев, Никола Трайков — вж Трайков Нарев, Никола
Наришкина, Н. 29
Насков, Др. 30
Настев, Ст. 270
Настев, Хр. 271
Натанаил, митр. Охридски 89
Наумов, А. 225
Наумов, Н. 288
Наум Петко — вж Петков, Наум
Нацов, А. 156
Нацов, Ар. 156
Начов, Н. 224
Начов, Т. 219
Начович, Гр. 22, 55, 196, 229, 300
Начович, Д. 109
Негенцов 130
Негенцов, Досю Й. 169
Негенцов, Йордан Досев 169
Негенчето, Досю Йонков **169**
Недвиг, М. 242
Недев, К. 264
Неделев, В. 40
Неделков, Т. 71
Неделов, Й. 154
Неделчев, Н. 215
Некулица, Викал 47
Нелчинов, Ив. 267, 269
Нелчинов, К. 263, 264
Немо — вж Бакалов, Георги Иванов
Ненов, подпор. 163
Ненов, Вл. Й. 47
Немов, Н. — вж Бакалов, Георги Иванов
Ненов, Д. 199
Ненов Йорданов, Йордан **46**, 47
Ненов, Н. 225, 226
Ненов, Т. 47
Неофит, архим. 289
Неофит, иеромонах 92
Неофит, митр. Пловдивски 65
Неофит, митр. (Скопски) 24
Неофит Рилски 147
Неофит Бозвели 146
Неруда, Ян 41
Нескьо, М. 143
Несторов, Г. 303
Несторов, Ив. 92
Несторов, М. 267
Несторов, Хр. 267, 270
Никифор, иеромонах 93
Никифоров, ген.-лейт. Никифор Петров **252**
Николаев, Д. 92, 221
Николаев, Д. Ц. 221
Николаев, Н. 229
Николаев (Николов), Найден **72**
Николаидис, Е. 67
Николай, Елена 65
Николай Самоковли 155
Николаки 154
Николов, А. 144
Николов, Ал. 150
Николов, В. 214
Николов, акад. д-р Георги Бончев вж Бончев Николов, акад. д-р Георги
Николов, Д. 150
Николов, Дяманди 289
Николов (Николович, Колев), Иван **291**
Николов, М. 63
Николов, Н. А. 183
Николов, Н. Ив. 219, 220
Николов, Н. К. 201
Николов, П. от с. Боженица 144
Николов, П. от Бяла Черква 227
Николов, Ст. 235
Николов, хаджи Стоян 92
Николов, Т. 289
Николов, Хр. 206
Николов (Колев), Хр. 291
Николова, М. 150
Николова, М. 143
Николович, М. 211
Нилиядис, Г. 66
Ничев, Ал. 143
Новаков, А. 246
Ножаров, Д. 38, 95
Нонев, Б. 138

Оббов, А. 125
Обов, Ж. 273
Обрадович, К. 219
Образописов 129
Обретенов, Н. 38, 159
Обрешков, Б. 199
Общи, Д. 95
Огнен, П. 71
Огненов, Л. 267
Огненов, П. 262, 264
Олчев, Х. 225
Омарчевски, С. 32, 123, 134, 135, 228
Онуфрий — вж Бакалов, Георги
Орлинов, О. 81
Ормош, Ж. 298
Оса — вж Исаев Младенов, Младен
Осинин, Дим. 143
Осман Испахи 155
Осман Пазвантоглу Видински 175
От, А. 225
Отшелников — вж Балабанов, Марко Димитров
Оцеола — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Ошавков, Г. 59

Павлев, М. 268
Павлев, С. 92
Павлов, Велизари Младенов **246**—249
Павлов, Г. 45
Павлов, Д. 288
Павлов, Иван Георгиев — вж Георгиев Павлов, Иван
Павлов, Н. 125
Павлович, д-р Д. 21
Павлович, Николай Христакиев **17**
Павлович, проф. П. 219
Павурджиев, В. 109
Павурджиев, Д. 109
Паисий, дякон 16
Паисий Пловдивски 147
Паисий Хилендарски 146
Палавеев, Д. 125
Палаузов, Н. Хр. 251
Палашев, Михаил **75**
Палгрейв, У. 72
Панайодов (Панайотов) Петров, Коста (Константин) 81
Панайотидес П. 150
Панарет, митр. Пловдивски 22, 24, 45, 147
Панаретов, С. 300
Паница, А. 308
Паница, К. Ат. 75, 221, 284, 286
Паница, С. 300
Паница, Ст. 300
Паница, Т. 289
Панков, Ив. 196
Панов, Лазар **69**
Пантелеев, Пантелей Томов 195, 197
Пантелеев Дочев (Дачев), Петър 197
Пантелеев (Пантилеев) Дочев (Дачев), Тома **195**—197, 208, 209
Панчев, Г. 303
Панчов, Павел **108**
Папа, П. 155
Папа, Т. 48
Пападопул, Л. 47
Пападопулос, Д. 66
Папазов, Владимир Димитров 287
Папазов, Димитър Иванов **283**—286
Папазов, Ж. 284
Папазова, Веселина Димитрова 284, 287
Папамихаил, Н. и син 43
Папас, Д. П. 244
Паприков, С. 248
Пармагон, А. 262
Партений Зографски, митр. Полянски и Нишавски 24, 146, 147
Партений, митр. Софийски 300
Партинков, Хр. 180
Паскалев, Ал. 32
Паскалев, П. 225
Паскалев, Х. 194
Пасков, В. 41
Пасков, Васил 267, 269
Паспалев, Хр. 56
Паспалеева, В. 142
Пастрнек, проф. 176
Пастухов, Кр. 294
Пасхал, И. 71
Пата, И. 34
Патаразов, К. 46
Патчев, М. 270
Паунчев, Ал. 70, 71
Паунчев, Арист. 70, 71
Паунчев, Гр. 71
Паунчев, И. 262
Паунчева, Д. 71
Паунчева, М. 71

Паунчеви — вж Паунчев, Ал. и Паунчев, Арист.
Паяков, Ст. 150
Пеев, Г. 38, 219, 220
Пеев, Георги Таков 218, 219, 220
Пеев, М. 209
Пеев, Т. 117
Пезирджоглу, А. 155
Пейчинович, К. 148
Пенев, Б. 32
Пенева, Екатерина Великова — вж Каравелова, Екатерина Петкова
Пенева, Е. 199
Пенлеве, П. 248
Пенова, В. 61
Пенчев 130
Пенчев, Ал. 247
Пенчев, П. 107
Пенчович, (хаджи Велико) 147
Перукакис 166
Петканова, М. 199
Петков 155
Петков, А. 289
Петков, Д. 211
Петков, Димитър 22, 228, 269
Петков, Добри 125
Петков, З. 296
Петков, Й. 211
Петков, Н. 211, 224
Петков, Наум (Наум Петко) 89
Петков, Никола д-р 31, 32
Петков, проф П. 199
Петков, Т. 248
Петков, Т. 144
Петков, Христо 46, 108—110
Петковичъ 155
Петковичъ, бр. Х. 202
Петракев, (Петракиев, Петраков, Петракюв) Хаджиниколов, хаджи Никола 62—63
Петранов, С. 63
Петрев, К. 269
Петров, А. 53
Петров, А. 101, 114
Петров, Ан. 126
Петров, Ат. 269
Петров, Атанас 51
Петров Попстанчов, Васил 195
Петров, Г. 235
Петров, Г. 267, 271, 289
Петров Кожухаров, Димитър 148
Петров, Драгостин — вж Михайловски, Стоян Николов
Петров, Ив. 199
Петров, Й. 201
Петров, К. 211
Петров, Коста Панайодов — вж Панайодов (Панайотов) Петров, Коста (Константин)
Петров, Н. 57
Петров Русенски, Н. 268
Петров, П. Ц. 177
Петров, С. 57
Петров, Стати 226
Петров, Т. 128
Петров, Хр. 196
Петров, Хр. 38
Петрова Кожухарова, Анастасия 148
Петрова, Димитрана — вж Иванова, Димитрова Дончова, Димитрана
Петрова, М. 62
Петрова Кожухарова, Пенка 148
Петрова Кожухарова, Петрана 148
Петрова, С. 50
Петрова, Станка 281
Петрова, Кожухарова Ташка (Таша) 148
Петрова, Кожухарова Янка 148
Петровичъ, В. 244
Петровичъ, Г. 223
Петрунов, Ал. 138
Петрунов, Г. 150
Петрушов, З. 269
Петрушов, К. 264
Петър 29
Петър войвода 211
Петър, бълг. цар 33
Пешов, Т. 38
Пизанти, П. 110
Пиколо, Н. 22
Пимен Софийски 146
Пиокос, Г. 253
Пипков, Л. 218
Пиронкова, А. 305
Пито Гули — вж Гулев, Пито
Пишурка, Кр. 157
Площаков 130
Поборников, Колю — вж Райнов, Николай Иванов
Погорелов, Валерий Александрович 68
Погромски 37
Подвързачов, Д. 224
Пожаров 128
Поливка, И. 253
Поликарп, архим. 67

Полянов, Д. 140
Поп Димитър Самоводенеца 46, 47, 67
поп Дойно 46
поп Захария 167
поп Иван 167
поп Йоан 263
Поп Йоан иконом 147
Поп Минчо войвода — вж Кънчев Стоянов, свещ. Минчо
поп Ненчо 46
поп Тодор 47
Попалексиев, Н. 263
Попалексиев, Т. 262
Попангелов Цанков (Цанов, Ценов), Алекси (Бранко) **156**—160
Попангелова, Стоянка Алексиева 160
Попантова, М. 116
Попантова, П. 116
Попарсов, П. 87, 288, 289, 271
Попвасилев, Ст. 232
Попвасильов, Л. 263
Попгеоргов (Георгиев), свещ. Мико 45
Попгерасимов, свещ. Иван **167**
Попгруйов, Д. 125
Попдимиев, Атанас 203
Попдимиев, Христо 203
Попдимиев, Цаньо 203
Попдимиева, Стойка 203
Попдимитров, Ем. 261
Попдимитров, Хр. 270
Попдинев, М. 264
Попдойнов, Андрей — вж Робовски (Робов), Андрей Попдойнов
Попелбаум 43
Попзахариев, Ал. 288
Попйоану, М. 67
Попконстантинов, Н. 46, 206, 207
Попкостадинов, С. 46
Попкоцев, Христо Карчев — вж Коцев (Коцов, Попкоцов), Христо
Попмитков, Г. 38
Попов, ген. **186**
Попов, пор. 163
Попов, А. 55
Попов, А. А. 201
Попов, Ал. 269
Попов, Александър Петров 203
Попов, Г. Атанасов 200—203
Попов, Георги 263
Попов, Д. 207
Попов, Д. 219
Попов, Д. П. 107
Попов Георгиев, Димитър — вж Попстефанов (Попов) Георгиев, Димитър
Попов, Евстати (Стати) Петров 203
Попов, И. 40
Попов, Иван 32, 128
Попов, Иван Атанасов 200—203
Попов, Иван Петров 223
Попов, Кир. 40
Попов, Кр. 199
Попов, Кръстьо Атанасов 203
Попов, Л. 40
Попов, М. 264
Попов, Петраки 63
Попов, Петър 167
Попов, Петър Атанасов **200**—203
Попов, Р. 91
Попов, Ст. 92, 123
Попов, Стоил, 105
Попов, Цв. 263
Попова, Елена Петрова 203
Попова, Милева Петрова 201, 203
Попова, Пена Атанасова 203
Попович — вж Коцев, (Коцов, Попкоцев), Карчов Христо
Попович, Гр. 209
Попович, М. 94
Попович, Петър 63
Попович Попови, бр. Петър, Георги и Иван 201, 202
Попорушев, Тодор Александров — вж Александров Попорушев, Тодор
Попсимов, Д. 264
Попстанчов, Васил **194**
Попстанчов, Петър Василев — вж Василев Попстанчов, Петър
Попстефанов (Попов) Георгиев, Димитър (Димитраки) **35**
Попстоянов, Д. 150
Попстоянов, Найден 293
Попстоянов, Никола 46
Поптодоров, Р. 267
Поптрайков, Л. 270
Попхристов, Г. 197
Попхристов, Г. (?) 269
Попче (Попчето) — вж Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов, Христо
Попчев, Ил. 225, 226
Постомпиров, П. 180
Пран Гочо — вж Церковски, Цанко

Пранчов, Г. С. и С-ие 43
Проданов, Т. 194
Проевски, Б. 270
Пролетаров, И. — вж Исаев Младенов, Младен
Протогеров, Ал. 184, 192, 225, 226, 239, 271, 289
Прошек, Г. 300
Прошекова, А. 273
Прудон, Ж. 36
Пулиев, Д. Хр. 300
Пулиев, Хр. Н. 21, 22
Пулиева, В. 199
Пулиева, Е. 18
Пундев, В. 289
Пустошлемшек, Р. 219
Пушкин, Ал. С. 120
Първанов, Н. 156, 157, 159, 160
Първличев, Гр. 22, 251, 263, 264, 289
Първличев, И. 262
Първличев, К. 270
Първличева, Ан. 264
Първличева, Л. 263
Пюндюзов, П. 92

Радев, Ив. 258
Радев, Н. 162
Радев, П. 270
Радев, Р. 134
Радев, С. 184, 204, 224
Радева, Р. 150
Радевски, Хр. 37, 232
Радивчев, Ат. Ив. 127
Радич, Степан 59
Радомиров, Р. и Сие 150
Радославов, В. 125, 127, 132, 238
Радославов, д-р Ст. 127
Радулов, Мито Петракиев 45
Радулов, свещ. Михаил Цветанов 44, 45
Радулов, С. 24
Радунчев, Н. 125
Разбойников, А. 150
Разбойникова, Ст. 273
Развигоров, М. 289
Раздолов, Ат. 235
Разцветников, Ас. 37, 142
Райков, П. 107
Райкович, М. 201
Райкович, Р. 196
Райнов, Б. 225
Райнов, Г. 46
Райнов, Николай Иванов (псевд.: Аноним, 33, 128, 141, 214, 215, 281, 282 Кольо Поборников)
Райов, С. 67
Райчев, Г. 141, 142
Райчев, Р. 241
Ракитин, Н. 281
Раковски, А. 225
Раковски, Г. С. 22, 99, 134, 159, 160, 166, 206, 209, 251
Ралчев (Ралчов), Димитър 157
Ралчов, Н. 157
Рангавис, К. 22—23
Рата 155
Раум, Г. Б. 242
Рафаил, йеромонах 115
Рачински, Ал. В. 207
Рашев (Рашеев), Васил Николов (Николаевич) 58, 217
Рашеев, В. и син 38
Рашид паша 211
Рашков, Г. 228
Ращков, П. 105
Ращанов, И. 107
Рембо, Жан 138
Риболовски, В. 91
Рид, М. 120
Ризов, Д. 22, 215, 226, 263, 264, 270, 286
Рилке, А. 273
Робев, А. Д. 150
Робев, Ахил Д. 247
Робев, д-р К. А. 89, 264
Робев, Ст. А. 150
Робев, Т. 152
Робева, В. 152
Робева, Пинелопи Николова — вж Хаджиилиева, Пинелопи Георгиева
Робовски (Робов), Андрей Попдойнов 46, 210
Робовски, Ст. 207
Рогозаров, П. 92
Рододарович, Я. 103
Розенберг, Викентий — вж Михайловски, Стоян Николов
Розентал, Август Август (псевд.: Бодил) 260, 261
Розентал, Мария 260
Розентал, Райна Костенцева-Мецгер — вж Костенцева-Мецгер, Розентал, Райна

Роси, П. 272
Ротердамски, Е. 214
Ружкин (Руж) — вж Силянов, Христо Иванов
Рузвелт, Т. 40
Руков, Вангел Наумов **221**
Руков, Наум Лазаров **220**, 221
Румена войвода 16
Руменов, д-р Вл. 289
Румиф, Х. 262
Рупов, И. 258
Русев, Б. 16
Русев, д-р М. 256
Русев, ген.-лейт. Руси Христов **49**, 50, 60
Русева, Анастасия Русева 50, 60
Русевич, Жеко Петър — вж Княжески, хаджи Захари
Рустем, Е. 122
Рьодер Е. и С-ие 43
Рязков, Евгений — вж Михайловски, Стоян Николов
Рясков, Н. Ив. 181

Сааде — дин ефенди, ходжа 175
Савич, А. 207, 208, 211
Савов, ген. М. 186, 284, 285
Садовиану, И. 272
Саев, Т. 226, 236
Сакаров, д-р Н. 126
Сако, Н. 182
Сакъзов, Лазар Янков **182**
Сакъзов, Янко Иванов 125, 134, 228
Сакъзов, Янко Лазаров 183
Самарджиев, К. 150, 264
Самарджиева-Бобева, Клио Николова **116**
Самоковли, Николай — вж Николай Самоковли
Самотен планинец — вж Данчов, Никола Георгиев
Самуил — вж Узунов, Христо Димитров
Самуил Салямо — вж Узунов, Христо Димитров
Сандански, Я. 171, 239, 289
Санду, Щ. 122
Санков, Ив. 39
Сапунджиева 106
Сапунов, К. 56
Саракинов, Г. 59
Саракинов, Х. 226
Сарамбожов, Ян. 264
Саландев, Т. 150
Сарафов, Б. 73, 221, 234, 235, 267, 268, 271, 289
Сарафов, В. 235
Сарафов, К. 226
Сарафов, М. К. 38, 42, 78, 300
Сарафов, П. В. 263, 264
Сарафов, П. Хр. 264
Сарафова, Ек. 264
Сариев 50
Светлинов, Б. 142
Светослав А. А. — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Сейков, И. 129
Секулички, М. 271
Селджобали, Т. 244
Селима, Ив. 146
Селяк — вж Церковски, Цанко
Семек, ген. 49
Семерджиев, Панайот Николов **20**
Семерджиев, Хр. 125
Семов, Иванчо 147
Семов, Ив. А. 147
Семов, Пенчо 147
Сенкевич, Х. 237
Сергев, Др. 37
Серезлиева, Т. 264
Сеченката — вж Антонов Иванов, Константин (Вълчо)
Сидерис, И. 67
Сидо, Хр. 48
Силаги, Атила Георгиев 244
Силаги, Борис Георгиев 244
Силаги, Георги **241**—244
Силаги, Павлина Георгиева 244
Силв (Silv.) — вж Силянов, Христо Иванов
Силдаров, Н. 57
Силянов, Д. 267, 268
Силянов, Н. 289
Силянов, Христо Иванов (псевд.: Ружкин, Сирак, Спектатор, Конде, Silv.) **73**, 100, 192, 205
Симеон, 92
Симеон, бълг. княз 61
Симеон, митр. Варненски и Преславски 22, 224
Симеонов, Н. 227
Симеонов, Стефан **179**, 180
Симеонов, Тр. 142
Симеонова, Олга Стефанова — вж Тододова, Олга

Симидов, Ф. 83, 197
Симидова, Ст. 70
Симитчиева, Е. 289
Симитя Кънчо — вж Кънчо Симитя
Симончев, Д. 264
Симончев, И. 264
Симончев, Хр. 264
Синаитски, Т. 68
Сингрос, А. 202
Синесий, митр. Скопски 78
Синьор Салваторе — вж Христов Генчев, Кирил Христов
Сирак — вж Силянов, Христо Иванов
Сирку, П. А. 253
Скайлер, Ю. 22
Скендеров, Гр. 270
Скерлич, д-р Ив. 219
Скопаков, М. 262
Скопаков, П. 226
Скутунов, К. 131
Славейков, Ив. П. 72
Славейков, П. П. 121, 239
Славейков, П. Р. 43, 44, 55, 72, 92, 93, 121, 143, 207, 225, 290
Славов, полк. Александър Славов 105
Славов, Господин 118
Славчев, Д. 202
Славчев, П. 32
Славянов, Н. Г. — вж Данчов, Никола Георгиев
Славянови, бр. — вж Данчов, Никола Георгиев
Слащев, щабс-кап. 48
Слепов, свещ. К. 45
Слепов, Т. 300
Сливенска, Мария Георгиева 177, 178
Сливенски (Сливненски), Георги Маринов 177, 178
Сливенски, Иван 178
Сливенски, Мирчо 178
Смилов, Петко Спасов 181, 182
Снегаров, Г. 264
Соболев, Л. Н. 23
Соколов, Ив. 208
Соколов, Н. — вж Бакалов, Георги
Соколов, С. 207
Соколски, И. 210
Сониксен, А. 193
Сотиров, Хр. 247
Софокъл 161
Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров (Калугерски), Марин (Ловчанец) 91, 93
Софроний, иеромонах 93
Спасов, В. 54
Спасов, П. 33
Спасова, М. 29
Спектатор — вж Силянов, Христо Иванов
Списаревски, Д. 38
Списаревски, П. 38
Сплитек, проф. Франтишек 79
Сплитекова, Люба Франтишек — вж Касърова, Люба Франтишек Сплитекова
Спространов, А. 89, 264
Спространов, Е. 184, 251, 264, 267, 270
Спространов, Н. 22, 270
Спространов, Ст. 267
Сребрев (Сребров), Панайот 167, 168
Стайнов, П. 199, 296
Стаматов, Георги 240
Стаматов, К. 150
Стаматов, П. 150, 244
Стаматов Момчилов, Димитър 149—152
Стаматов Момчилов, Никола 152
Стаматова, Вера Димитрова 152
Стаматова, Радка Димитрова 152
Стаматова, Стефка Димитрова (по баща Георги Хаджиилиева) 150, 152
Стаматови, сем. 150
Стамболиев, Г. 107
Стамболийски, Ал. 125, 126, 134, 205, 213, 228, 286, 293, 294
Стамболов, Д. 103
Стамболов, Ст. 82, 86, 91, 159, 179, 180, 196, 205, 228, 284, 295, 296, 300
Стамболова, П. 179
Стаменков, Р. 155
Стамов, А. 103
Стамов, Г. 154
Стамов, Е. 71
Станев, Н. 215
Станев, Хр. 63
Станимиров, свещеник Стефан 216, 217

Станимиров, Станимир Стефанов 217
Станишев, К. 191
Станишев, Хр. 226
Станков, П. 32
Станков, Т. 271, 289
Станов, Д. 147
Станов, И. 147
Станчев, Живко Тодоров **282**, 283
Станчев, Кръстю Тодоров **50**, 51, 53
Станчов, Д. 18, 60
Станчов — Черна, Панайот — вж Черна, Панайот (Панаит) Станчов
Станчова, Мария Панайотова — вж Кости (Костови), Мария и Наум
Стариков, Н. 36
Старио — вж Александров Порушев, Тодор
Старирадев, В. 136
Степняк, С. 36
Стефан, митр. Софийски 234, 285
Стефанов, Д. 172, 271
Стефанов, И. 226
Стефанов, Н. 270
Стефанов, П. 40
Стефанов, Ст. 223
Стефанов, Хр. 63
Стефанович, М. 201, 202
Стоев, Руси Колев — вж Колев Стоев, Руси
Стоевски, Д. 261
Стоилов, К. 21, 159, 300
Стоименов, Н. 105
Стойков, А. 125
Стойков, В. 63, **176**
Стойков, Васил 176
Стойков, Ст. **131**
Стойков, Т. 303
Стойнев, Ив. 296
Стойневич, М. 154, 155
Стойчев 128
Стойчев, Ив. 226, 235
Стойчев, П. 285
Стойчева 128
Стойчо 169
Стокър, Ед. У. 201
Столетов, ген. Н. 196
Стоманяков, С. 58
Стоу, Б. 143
Стоун, мис Е. 40, 172
Стоян 153, 155
Стоян войвода 28
Стоянов 133
Стоянов, кап. 163
Стоянов, В. 144
Стоянов, В. 207
Стоянов, Д. 150
Стоянов, Д. 227
Стоянов, Данаил 33
Стоянов, Др. 75
Стоянов, З. 45, 289
Стоянов, И. 107
Стоянов, Ив. 150
Стоянов, К. 99
Стоянов, Людмил 261, 290
Стоянов, х. Мано 38
Стоянов, свещ. Минчо Кънчев — вж Кънчев Стоянов, свещ. Минчо (поп Минчо войвода)
Стоянов, Н. 263
Стоянов (Стоянович), Петър (Македонеца) **74**
Стоянов, Р. 143
Стоянов, Светослав — вж Андрейчин, Иван Стоянов
Стоянов, Х. 228
Стоянов, Хр. 55, 271
Стоянов, Цв. 267, 268
Стоянович, А. 22, 153, 155
Странски, д-р Г. 55
Странски, Н. 300
Странски — Михайловски — вж и Михайловски
Страшимиров, А. 31, 65, 79, 103, 172, 225, 226, 261, 290
Страшимиров, Д. 38, 197, 219
Страшимирова, Ст. 128
Стрезов, Ев. 264
Стрелков, Ст. — вж Михайловски, Стоян Николов
Стремац, С. 219
Стубел, И. 282
Стърглединов, Ив. 110
Сугарев, Г. 267, 268
Сунда, С. 150
Съев, Н. 125
Сълъджизмели Мемедаа — вж Церковски, Цанко
Сюлейман 154
Сяров, Кольо Стоев 111
Сяров, Хр. 208

Табаков, д-р 185
Табаков, Никола Захариев **290**

Табакова, А. 39
Такев, Вл. 126, 229
Такев, М. 125, 238
Тамеов, Н. 167
Тантилов, В. 300
Тасев, Т. 264
Татарчев, д-р Хр. 170, 221, 226, 235, 270, 271, 289
Тахов, Т. 296
Ташкова, Мария Василева — вж Кости (Костови), Мария и Наум
Тевкид 155
Тенев, Н. 185
Тенев, Ст. 184
Теодоров, д-р 19
Теодоров, А. 91
Теодоров, Г. 122
Теодоров, И. 208
Теодоров, М. 219
Теодоров, Т. 42, 205
Теодоров-Балан, проф. Александър 141, 176, 253, 254
Теодосий, митр. Скопски 220
Теодосий Търновски 146
Теородопуло 272
Теохаридис 201
Тешеви, бр. 264
Тешов, А. 80
Тиберт, М. 273
Тинтеров, А. 107
Тишков, П. 107
Тодор 108
Тодоров, А. 39
Тодоров, Г. 122, 132
Тодоров-Табака, П. 57
Тодоров, Петко 214, 224
Тодоров-Караджа, Стефан 16, 84, 159, 196, 206, 209
Тодоров, Т. 226
Тодоров, Филип — вж Филип Тотю Тодоров
Тодорова, Олга (по баща Стефанова-Симеонова) 180
Тодорович, П. 18
Томалевски, Н. 96, 97, 289
Томич, С. 244
Томов, Д. 208
Томов, Кр. 109
Томсън, Л. 273
Тонжоров, Ив. 226
Тончев, Д. 18, 297, 300
Топалджиков, майор 186
Топенчаров, Х. 262
Топузов, Ив. 248
Топчиев, Г. 125
Торнтов, К. 157
Тороманов, Н. 29
Тошев, Ив. 132
Тошев, П. 87, 288, 289
Тошева, Ан. 294
Тошков, Н. М. 17, 147
Тоушек, Е. 242
Точков, Д. 51
Трайков, Д. 95
Трайков Нарев, Никола 165, 166
Трайчев, поп Н. 264
Трайчева, Д. 89
Трендафилов, П. 264
Трифонович, Л. 302
Тричков, Б. 218
Труйя, Тома — вж Хаджитруя, Тома
Тръпка, К. 284
Тръстеняк, А. 219
Тумпаров, С. 144
Турхан паша 187
Тъпчилещов, Н. П. 24, 147
Тъпчилещов, Н. Хр. 147, 179, 201, 300
Тъпчилещов, Хр. П. 43, 207, 301
Тъпчилещова, Теофана 178, 179
Търкаланов 132
Търновски, Н. 196
Търпев, Г. 173

Увалнев 251
Увалив, Христо 115
Угаров, Гр. 142
Узунов, Ангел Димитров 262, 267, 270, 271
Узунов, Ат. 15, 16
Узунов, Димитър Христов 262—265
Узунов, Н. 127
Узунов, Ст. 127
Узунов, Христо Димитров (псевд.: Дуле, Дуле баба, Самуил, Самуил Салямо, Арсени, Мъглата, Арсевия Мъглата) 262, 263, 265—269
Узунова (Чакърова), Анастасия Димитрова 263—265
Уилсън, Т. 51, 228
Унтенберг, Г. 39
Устагенчев, Дабко (Димитър Генчов Майстора)
Ушева, Е. 42

Фаденхехт, И. 125
Факиров, П. 91
Фалер, Т. 242
Фасулков (Fassulkoff) — вж Бобевски, Иван (Иванчо) Хаджиниколов
Фердинанд I, бълг. цар 21, 22, 24, 25, 38, 39, 42, 85, 86, 91, 118, 125, 127, 186, 189, 205, 228, 242, 256, 286, 300
Ферисон (Firison) — вж Балабанов, Марко Димитров (Динчов)
Ферменджин, П. 253
Фетваджиев, Ив. С. 296
Филев, Е. 270
Филев, Н. 264
Филев, Т. 270
Филев, Фильо Христов (Дядо Фильо) 181
Филев, Хр. 181
Филип Тотю Тодоров 16, 58, 159, 195, 196, 206—208, 211
Филипов, Ат. 38
Филипов (Филипович), Мано (прозв.: Мано Шипокли (Шопокли), Мано Самоковли, Мано Шипочанина) **152**, 154
Филипов, Филип — вж Данчов, Никола Георгиев
Филипов, Хр. 38, 39
Филипчеви, бр. Д. 262
Филов, майор Д. 297
Фичев, ген.-лейт. И. 186, 188
Франгов, свещ. П. 211
Франгулов, Х. и Сие 150
Франгя, А. 300
Фурнаджиев, Н. 37
Фурнаджиев, Петър Иванов **244**

X. V. Z. — вж Михайловски, Стоян Николов
Хаджи Димитър — вж Асенов, Хаджи Димитър
Хаджи Дона 63
Хаджи Халил 63
Хаджиангелов, Т. 45
Хадживасилев, Н. 92
Хадживасилович, О. 147
Хадживичев, Лазар — вж Вичев, Лазар
Хаджигеоргов, П. 63
Хаджидимитров, Ив. 296
Хаджидимов, Д. 236, 289
Хаджидосев, Т. 180
Хаджиев, Ст. 289
Хаджиенов, Ив. 51, 285
Хаджииванов, Д. 125
Хаджииванов, Дим. 289
Хаджиилиев, И. 150
Хаджиилиев, Т. 150
Хаджиилиев, Хр. 236
Хаджиилиева, Пинелопи Георгиева 152
Хаджиилиева, Стефка Георгиева — вж Стаматова, Стефка Димитрова
Хаджимишев, Т. 263
Хаджиниколов, Ив. 289
Хаджиниколов, хаджи Никола Петракев — вж Петракев (Петракиев, Петраков, Петракюв), Хаджиниколов, хаджи Никола
Хаджипенчович, х. Ив. 22
Хаджиславчев, П. 296
Хаджисофрониев Калугеров, Марин — вж Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров, Марин (Ловчанец)
Хаджистоянович, Д. 201
Хаджи Труйя, Тома 71
Хаджихристов, И. 261
Хаджихристов, М. 39
Хаджихристов, Н. 39
Хаджицветков, Григор **109**, 110
Хаджицветкова, Тота **110**
Хаджов, А. 270
Хаджов, Г. 269
Хайдут Сидер — вж Церковски, Цанко
Хайм, братя Г. и А. 43
Хайне, Х. 161
Хайрабедиян 300
Халдевиер, дьо 202
Халил, каймакамин 154
Халил Али Яверов 175
Халит ага Бакалбаши 201
Хамамджиев, Ив. 150
Хамилтон, Ф. 22, 23
Хамсун, К. 214
Ханден, д-р 136
Ханджи Манчо 154
Харизанов, И. 125
Харисон, Б. 242
Хасан бей 187

Хербет, Й. 229
Херцен, Ал. Ив. 36
Хино 108
Хинов, П. 131
Хирш, барон М. 299
Хитлер, А. 60
Хитов, Атанас — вж Данев — Хитов, Атанас Петров
Хитов, П. 16, 17, 57, 83, 144, 162, 178, 196, 206—208, 211
Хитова, Кортеза 162
Хитова, Ст. 162
Хитров, Т. 85
Ходжа Сааде-дин ефенди — вж Сааде-дин ефенди
Холевич, А. 273
Холинз, Х. 242
Хорватович, Д. 207
Храбър, Мечислав 37
Хранов, Д. 247, 265
Хрелков, Н. 142
Хрисокерас, М. 201
Христо войвода 16
Христов, полк. 185
Христов, А. 270
Христов, В. 57
Христов, Д. 57
Христов, Дим. 252
Христов, Добри 117, 217, 218
Христов, К. 203
Христов Генчев, Кирил (псевд.: Синьор Салваторе, Signor Salvator, В. С-ва, (К.), К. К. 31—33, 143, 184, 185, 204, 224, 225
Христов, Миле — вж Александров Попорушев, Тодор
Христов, П. 267, 269
Христов, П. Ц. 113, 163
Христов, ген.-лейт. Руси Русев
Христов, С. 39
Христов, Тасе 267, 268
Христов, Тодор 289
Христов, Цв. 270
Христодул, монах 263, 264
Христодулос, Х. 107
Христу, Д. 66
Хромоулу, С. 93
Хюсеин Авни 255

Цанев, Й. 226, 227
Цанев, Ст. 110
Цанко Ц. Ц. — вж Церковски, Цанко
Цанков, Ал. 50, 53
Цанков (Цанов, Ценов), Алекси (Бранко) Попангелов — вж Попангелов Цанков (Цанов, Ценов), Алекси (Бранко)
Цанков, Ас. 125
Цанков, поп Ангел 160
Цанков, Др. 21, 22, 29, 41, 92, 108, 207, 209, 251
Цанков, Еким 180
Цанков, К. 55, 208
Цанков, С. 224, 228
Цанков, Хр. 32
Цанков, Я. 28
Цанов, Н. 125
Цанов, Р. 39
Цветанов, Бл. 267
Цветинов, Н. 267, 270
Цветков, В. 108
Цветков, Н. 270
Цветков, П. 245
Цветков, П. 144
Цветков, Р. 91
Целих, А. и С-ие 43
Ценков, Яко 147
Ценов, Г. 109
Ценов, Д. 196
Ценович, Д. 196
Церковски, Цанко (Цанко Генов Бакалов) (псевд.: Белочерковски, Ибрахим Ефенди, Калина Малина, Салъджизмели Мемедаа, Селяк, Пран Гочо, Хайдут Сидер, Цанко Ц. Ц. и др.) 135, 213, 214
Цивнев, Драгия Иванов 174
Цивнев, Иван Петров 173, 174
Цилка, К. 40, 172
Цимерман, ген. А. Е. 49
Ципушев, К. 59
Цоев, Хр. 217
Цолов, Н. 108
Цонев, Зв. 140
Цончев, ген. Ив. 170, 226, 235, 289
Цоню войвода 84

Чавдаров, Др. 107
Чавдаров, Хр. 286
Чакъров, Александър Георгиев 263—265, 267
Чакъров, Ап. 263
Чакъров, Георги Ап. 270
Чакъров, Георги Стефанов 67, 263—265

Чакъров, Н. 267, 268
Чакъров, П. 131
Чакъров, Ст. 270
Чакърова, Анастасия Димитрова Узунова — вж Узунова (Чакърова), Анастасия Димитрова
Чакърова, С. 116
Чалоглу (Чалъков), Г. 24
Чалъков, А. 41
Чалъков, Д. 39
Чаръкчиева, З. 273
Чардафонова, Св. 42
Часар, Аурел 242
Чаулев, П. 147, 267, 268
Чекаларов, В. 221, 289
Чемерикич, И. 147
Чепанов, Н. 270
Чепунов, Ап. 263
Черешаров, Ал. 39
Черковский, К. 38
Черна, Панайот (Панаит) Станчов 144, 145
Чернаев, В. 199
Чернев, Ж. 144, 206
Чернев, Камен — вж Каравелов, Петко Стойчев
Чернев, Ст. 252
Чернишевски, Н. 36
Черновежд, П. П. — вж Карапетров, П. П.
Чернопеев, Хр. 171, 289
Черпански (Л. Янев), Л. 150
Чешмеджиев, Е. 264, 265
Чилингиров, Ст. 128, 142, 196, 199, 220
Чингро, А. 201
Чинтулов, Д. 289
Чинтулов, Ив. 24
Чипев, М. 142
Чипев, Тодор Филипов **141**—143
Чобанов, Ев. 263, 264
Чолаков, Ангел Тодоров 216
Чолаков, Иван Ангелов **215**, 216
Чомаков, С. 201
Чомаков, Ст. 22, 201
Чопов, Н. 267
Чорбаджийски, Г. 296
Чпулев 26
Чуглошников, Л. 257
Чудов 269
Чуклев, Кр. 125
Чуприненко, Ал. 43
Чухов, А. 55
Чучков, Еф. 270, 271, 289
Шайнов, П. 267, 270
Шанданов, Сп. 264
Шанов, В. 175
Шанов, К. 170
Шапкарев, К. 101, 103
Шапкарев, Я. 270
Шапкаров, Г. 270
Шарифова, А. 71
Шатев, П. 289
Шевкулов, К. 75
Шепов, Н. 196
Шеридан, ген. Д. 227
Шиваров, П. 97
Шикеринов, К. 288
Шиклев, Ст. 273
Шилер, Фр. 18, 19
Шипокли (Шопокли, Шипочанина), Мано — вж Филипов (Филипович), Мано
Широков, Ил. 196
Шишев, Ил. 125
Шишков, Г. 107
Шишков, Д. 300
Шишков, М. 45
Шишманов, Бейтула Ахмедов 151
Шишманов, д-р 38
Шишманов, д-р Ив. 125
Шишманов, П. 99
Шишманов, Тодор Илиев **101**, 102, 114
Шишманова, Л. 125
Шопов, А. 73, 264
Шопов, В. 251
Шопов, Г. 224
Шопов, Г. 300
Шопов, Георги Тодоров **212**, 213
Шопов, Н. 251
Шопов, Н. 196
Шопов, Петър Николов **249**
Шопова, Димитрица 213
Шопокли, Мано — Филипов, Филипович, Мано (прозв.: Мано Шипокли (Шопокли) Мано Самоковли, Мано Шипочанина)
Шополлу, Ат. Т. 202
Шулеков, Ив. 125
Шунда, С. 150
Щилянов, А. 226
Щърбанов, И. 157
Щърбанов, Н. 121
Щърбанов, Хр. 112
Щъркалев, К. 228

Юн Бюлгар (Un Bulgare) — вж Михайловски, Стоян Николов
Юргенсон, полк. 48
Юркевич 227
Юруков, П. 278
Юсуф Агях 71

Яблански, Д. 42, 286
Яворов, П. 73, 205
Ягличев, Ив. 267
Якимов, Як. 224
Янакев, Н. 18
Янакиев, В. 125
Яндали, дервиш 154, 155
Янев, Ив. 150
Янев, Л. — вж Черпански, Л. (Л. Янев)
Янев, П. 150
Янев, С. 239
Янев, Я. 270
Янева, Д. 128
Янков, полк. А. 221, 226, 234
Янков, В. 248
Янков, Гр. 211
Янков, Димо 100—**102**, 103, 113, 114
Янколов (Янкулов), д-р Г. Д. 29
Янкулов, Е. 270
Янтуров (?), Бл. 258
Янчов, С. 18
Ярцев, Петър Михайлович **68** 69
Ясенов, Хр. 141

УКАЗАТЕЛ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ИМЕНА[1]

Австрия (Австро-Унгария) 55, 61, 161, 181, 301
Аджар — вж Свежен
Айваджик, с. 126, 127
Айтос, гр. 293—295
Акия (Сен Жан д'Акър), гр. 211, 236
Алан-Кайряк — вж Ясна поляна
Албания 172, 187
Алван дере — вж Малко градище
Александрия (Египет), гр. 201
Александруполис — вж. Дедеагач
Алжир 182
Америка 192, 252
Амстердам, гр. 36
Англия (Великобритания) 21, 24, 122, 176, 201, 225, 229, 269, 278, 284, 301, 302, 306
Ано Бронду — вж. Горно Броди
Анхиало — вж. Поморие
Арабаджиево — вж. Коларово
Арабски полуостров (Арабия) 72
Арад (Унгария), гр. 253, 298
Арбанаси (Великотърновски окр.) с. 283—286
Армения 227
Арнауткьой — вж. Елщица
Асеновград (Станимака), гр. 39, 55, 67, 126, 127, 167, 168, 273
Асирия, древна държава в сев.-зап. част на Месопотамия 247
Атина, гр. 21, 22, 23, 24, 25, 66, 134, 166, 221, 277
Атлоолу — вж Коньово
Атон — вж Света гора
Ахъркьой (Одринско, Турция), с. 96
Ахъчелебийско — вж Смолянско

Бабадаг, гр. 49
Байя (Унгария), гр. 241
Баланово (Кюстендилски окр.), с. 154
Бали ефенди — вж Княжево
Балкански полуостров (Балканите) 30
Балчик, гр. 126, 226, 234, 274, 308
Балювица (Михайловградски окр.), с. 80
Банат, истор. област в Румъния и СФРЮ 253, 254, 298
Баница (дн. Вени, Леринско, Гърция), с. 116
Банско, гр. 126
Баня, с. (?) 126, 304
Баня (Пловдивски окр.), с. 303
Батак (с. в Пещерско; дн. гр. Батак) 57, 126, 130, 132
Баткун (дн. към с. Паталеница, Пазарджишки окр.), с. 126
Батошево (Батошово, Габровски окр.), с. 57
Бачево (Благоевградски окр.), с. 45

[1] Подредени са по новите си наименования, а само някои от чуждите са дадени по старите известни имена; на старите наименования са направени препратки към новите; за българските села е посочена принадлежността към днешните окръзи, а за чуждите — към съответната държава; при чуждите по-неизвестни градове е посочена и държавата; при еднакви чужди имена са дадени и допълнителни сведения към географското понятие; към някои чужди по-неизвестни села са посочени околиите и съответните държави.

Бекет, гр. 188
Белгия 122, 274, 283, 284, 293, 294, 301
Белград (Бялград), гр. 18, 19, 23, 32, 95, 134, 141, 157, 162, 178, 186, 190, 195—197, 219, 220, 254, 277, 288, 299
Беленско 286
Белица (с. в Благоевградски окр.; дн. гр. Белица) 65
Белица (Габровски окр.), с. 203
Белица (Силистренски окр.), с. 274
Белово — вж и Малко Белово 38, 300, 304
Белово — вж Земен
Белослав (Гебедже, Варненски окр.), с. 151
Берковица, гр. 124, 128, 158
Берлин, гр. 43, 51, 53, 60, 124, 136, 145, 181, 184, 252, 274, 277
Бесарабия, истор. област, дн. в УССР 18, 53, 250, 251
Бинкос (Сливенски окр.), с. 135
Бистрица (Софийски окр.), с. 303
Битолско 265
Битоля, гр. 41, 70, 109, 149—151, 188, 227, 258, 262, 267—269, 204, 288
Благоевград (Горна Джумая), гр. 40, 129, 258, 259, 287
Благоевградско (Горноджумайско) 34, 155
Блед (СФРЮ), гр. 236
Бобов дол, гр. 301
Бобошево (Кюстендилски окр.), с. 47
Богданско — вж Молдавско
Боженица (Софийски окр.), с. 167, 144
Бойница (Видински окр.), с. 235
Болград, гр. 18, 162, 207
Болоня, гр. 226
Борован (Врачански окр.), с. 39
Босна 84
Ботевград (Орхание), гр. 273
Браила, гр. 159, 162, 201, 206, 207, 211, 251
Бракьовци, (Бракевци, Софийски окр.), с. 57
Братислава, гр. 68
Брацигово, гр. 132, 197
Брегово (Видински окр.), с. 126
Брежани (Охридско, СФРЮ), с. 266
Брезнишко 57
Бремен, гр. 276
Бреслау — вж Вроцлав
Брестовица (Пловдивски окр.), с. 98
Брук (Австрия), гр. 43
Бруса (Бурса), гр. 71
Брюксел, гр. 276, 279, 301
Будапеща (Пеща), гр. 175, 204, 241, 243, 298
Бузлуджа, вр. 86
Букурещ, гр. 18, 19, 21, 40, 56, 58, 72, 90, 91, 132, 145, 166, 195, 196, 207, 212, 274
Букьовци (Букювци, с. във Врачански окр., дн. съставно на гр. Мизия) 39
Булаир, гр. 163
Бунар хисар, (дн. Пънар хисар, Турция), гр. 163
Бургас, гр. 52, 57, 59, 72, 101, 113, 132, 133, 290, 293, 294, 296, 301, 305, 307
Бургаско 193
Бурен (неустановено в България) 283
Бурса — вж Бруса
България (Княжество България) 16, 17, 19, 22, 23, 26, 27, 31, 34, 39, 40, 41, 43, 44, 48, 51, 52—55, 58, 60, 61, 68, 72, 73, 74, 79, 81, 82, 84, 85, 90, 91, 104, 110, 113, 114, 118, 119, 125, 126, 127, 141, 150, 157—161, 163, 168, 170, 171, 175, 179, 182—185, 188—190, 192, 193, 194, 201, 202, 204, 206, 212, 214, 216, 218, 226, 228, 231, 235—240, 242, 243, 248, 250, 253, 256, 260, 268, 269, 273—279, 284—286, 289, 293—295, 297, 301—304, 306—309, вж и Западна България; Южна България
Бяга (Пазарджишки окр.), с. 132
Бяла, гр. 282, 300
Бяла (Сливенски окр.), с. 301, 306
Бяла черква (Горни турчета, с. във Великотърновско, дн. гр. Бяла черква) 135, 213, 214, 226, 227
Бялград — вж Белград

Вадин — вж Горни Вадин
Вакарел (Софийски окръг), с. 39, 300—302, 304

Вакъф — вж Окуф
Варико — вж Мокрени
Варна, гр. 23, 26, 27, 52, 55, 56, 57, 60, 61, 63, 65, 72, 101, 131, 159, 183—185, 192, 200, 206, 226, 234, 235, 287, 288, 290, 303—308
Варненско, 55, 200, 306
Варшава, гр. 68
Вашингтон, гр. 242
Веви — вж Баница
Велгощи (Охридско, СФРЮ), с. 266
Велес (дн. Титов Велес), гр. 24, 88, 174, 193, 250
Велешко 88
Велико (Потурнак, Бургаски окр.), с. 113
Великобритания — вж Англия
Велико Търново (Търново), гр. 18, 20, 21, 29, 41, 47, 54, 55, 56, 61, 77, 78, 81, 82, 86, 117, 126, 132, 135, 147, 152, 157, 179, 190, 207, 210, 222, 226, 229, 239, 272, 275, 287, 296, 307
Великотърновско 55, 56, 57, 173, 213, 281, 283, 287
Велинград, гр. 199 — вж и Лъжене
Ветрен (Лаханлии, погрешно Уфланлий, Старозагорски окр.), с. 177
Вефчани (Вехчани, Стружко — СФРЮ), с. 116
Видин, гр. 24, 38, 40, 56, 125, 131, 132, 133, 147, 158, 226—227, 234, 235, 239, 275, 280, 286, 287, 301
Видинско 28, 55
Виена, гр. 43, 93, 94, 145, 156—158, 160, 175, 190, 227, 239, 242, 273, 274, 299, 302, 304, 308
Визе (Турция), гр. 155
Винга (в Банат, Румъния), гр. 253, 254, 298
Владая (Райко-Даскалово, с. в окръг гр. София) 84, 302, 303
Влашко (Влахия) 175, 195, 201, 202, 207
Воден-горний — вж Горни Воден
Воденско 73
Воднянци (Видински окр.), с. 28
Вране — вж Враня
Вранещица (Кичевско, СФРЮ), с. 165
Враня (Вране), гр. 47, 73
Враца, гр. 24, 36, 39, 42, 43, 120, 128, 132, 171, 174, 226, 239, 287
Врачеш (Софийски окр.), с. 31
Вроцлав (Бреслау), гр. 306, 307
Връбница, кв. на София 307
Вълчедръм (Михайловградски окр.), с. 157
Върбаново (Царева ливада, Габровски окр.), с. 229
Върбовник, с. 155
Вършец, гр. 159

Габарево (Старозагорски окр.), с. 128
Габрово, гр. 39, 49, 53, 58, 62, 74, 86, 111, 112, 120, 169, 180, 181, 216, 225, 226, 229, 260, 275, 296
Галац, гр. 47, 58, 201, 207, 255
Галия — вж Франция
Гебедже — вж Белослав
Герман (Преспанско, СФРЮ), с. 87
Германия 49, 60, 126, 161, 162, 174, 181, 182, 186, 225, 249 269, 273, 275, 276, 278, 290, 301, 306—309
Гечкенли (Чокенско, Турция), с. 163, 260
Гианиса — вж Енидже Вардар
Глан (Швейцария), гр. 42
Гнойница — вж Михайлово
Големи Върбовник (Кюстендилски окр.), с. 154
Голямо Белово (Пазарджишки окр.), с. 44, 47, 131
Горна Баня (с., Софийско, дн. кв. на София) 57, 144, 303
Горна Джумая — вж Благоевград
Горна Оряховица 128, 129, 226, 238, 287
Горни Вадин (Вадин, Врачански окр.), с. 247
Горни Воден (Воден-горний, Пловдивски окр.), с. 67
Горни турчета — вж Бяла черква
Горно Броди (дн. Ано Вронду, Серско), с. 182
Горноджумайско — вж Благоевградско
Гоце Делчев (Неврокоп), гр. 47, 128
Градница (Габровски окр.), с. 240

Градско (Юренджик, Сливенски окр.) с. 126
Граматиково (Бургаски окр.), с. 103
Гренобъл, гр. 225
Гривица (Плевенски окр.), с. 163
Гъбене (Габровски окр.), с. 92
Гърция 16, 22, 44, 53, 59, 146, 166, 185, 186, 247, 269
Гюмюрджина (Комотини), гр. 129, 132, 133, 185
Гюргево, гр. 206—209

Дания 278
Дебръщица (Дебравщица, Дереджик кьой, Пазарджишки окр.), с. 126
Дебър, гр. 172
Дебърско 151, 265
Дедеагач (Александруполис), гр. 43, 53, 184, 263, 304
Дели Сюлю — вж Драгомирово
Дервент — вж Змейово
Дереджик кьой — вж Дебръщица
Дермен Дере — вж Първенец
Джумая — вж Сбор
Диарбекир (Диарбакър), гр. 15, 17, 22, 35
Дивдядово (Ченгел, с. в Шуменско, дн. присъединено към гр. Шумен) 127, 236
Дидимотихон — вж Димотика
Димитровград — вж Цариброд
Димотика, (дн. Дидимотихон), гр. 98
Димча (Великотърновски окр.), с. 173
Добралево — вж Добролево
Добрич — вж Толбухин
Добролево (Добралево, Врачански окр.), с. 132
Добруджа — вж и Южна Добруджа
Доганхисар (дн. Есими, Дедеагачко, Гърция), с. 99
Дойран, гр. 222, 227
Долен (Благоевградски окр.), с. 215, 216,
Долна Гнойница — вж Михайлово
Долни Дебър, обл. в СФРЮ 71
Долно Левски (Калагларе, Пазарджишки окр.), с. 126
Доспат (Смолянски окр.), с. 126, 133
Драгойново (Козлук, Пловдивски окр.), с. 67
Драгоман, гр. 32
Драгомирово (Дели Сюлю, Великотърновски окр.), с. 193
Драма, гр. 53
Дрезден, гр. 277
Дубровник (Рагуза), гр. 175, 277
Дунав, р. 49, 210
Дупница — вж Станке Димитров
Дупнишко — вж Станкедимитровско
Дъбово (Яйканлий, Старозагорски окр.), с. 135
Дългопол (Ново село, Варненски окр.), с. 200
Дюкенджибаши, Люлебургазко, Турция 154

Европа 21, 23, 24, 26, 53, 60, 61, 161, 170, 212, 227, 235, 286
Европейска Турция — вж Турция
Египет 61, 247
Единбург, гр. 276, 279
Едирне — вж Одрин
Едирненско — вж Одринско
Екс ан Прованс, гр. 222
Елбасан, гр. 269
Елена, гр. 46, 128, 135, 205—207, 210—212, 222, 227, 228, 234, 237
Елешница (Пловдивски окр.), с. 104, 105
Елин Пелин (Новоселци), гр. 35, 84
Елхово (Къзълагач), гр. 131, 206, 297
Елшица (Арнауткьой, Пазарджишки окр.), с. 126
Емборе (Кайлярско, Гърция), с. 258, 259
Емерица (Кратовско, СФРЮ), с. 216
Ениджe Вардар (Яница, дн. Гианиса, Гърция), гр. 263
Ени Загра — вж Нова Загора
Ередин — вж Хайредин
Ерейли (дн. Мармара Ерейлиси, Турция), гр. 154

Ериклер (Бабаескийско, Турция), с. 163
Ерусалим (Йерусалим), гр. 108, 246
Есими — вж Доганхисар
Ески Джумая — вж Търговище
Етрополе, гр. 107—110, 112

Женева, гр. 150, 185, 276, 277
Жеравна (Сливенски окр.), с. 100, 106
Жълти рид (Саръ яр, Кърджалийски окр.), с. 154

Загреб, гр. 20, 141, 219, 274
Зайчар (Заечар), гр. 184
Земен (Белово, Пернишки окр.), с. 45, 127
Зимнич, гр. 188, 207
Златица, гр. (дн. съставен на гр. Средногорие) 38
Змейово (Дервент, Старозагорски окр.), с. 296

Извор (Пернишки окр.), с. 40
Измир (Смирна), гр. 67
Източна Румелия 56, 66, 67, 85, 158, 159, 162, 179, 190, 285
Източна Тракия 100
Индже кьой — вж Тънково
Индия 247, 286
Иран (Персия) 269, 286
Иркутск, гр. 260
Искър, р. 309
Испания 182
Истанбул — вж Цариград
Итака, о. в Гърция 118
Италия 61, 123, 161, 182—184, 229, 243, 269, 273, 298, 302
Ихтиман, гр. 38, 55

Йемен 255
Йена, гр. 272
Йерусалим — вж Ерусалим
Йешилкьой — вж Сан Стефано

Кавадарци, гр. 277
Каваклии — вж Тополовград
Кавала, гр. 53, 184
Каварна, гр. 234, 273
Кавказ, истор.-геогр. обл. в СССР, 82
Казанлък, гр. 49, 51, 105, 117, 126, 131, 132, 135, 177, 178, 225, 234, 295, 296, 298
Казанлъшко 126
Казерта (Италия), гр. 298
Казъклисе (неустановено, вер. в Турция), с. 98
Казълагач — вж Елхово
Калабрия, обл. в Ю. Италия 238
Калагларе — вж Долно Левски
Калофер, гр. 47, 135, 260, 295—297, 305, 306
Калугерово (Кишиш махле, Пловдивски окр.), с. 50
Каменица (с., дн. присъединено към гр. Велингрд) 39, 126, 128, 132
Капрера (Италия), гр. 298
Караагач (неустановено, вероятно в Турция) 163
Карагач (Караач, Бунархисарско, Турция), с. 187
Кара-Хадър (Каракадяр, Лозенградско, Турция), с. 114
Карлови вари (Карлсбад), гр. 179
Карлово 18, 46, 128, 133, 135, 170, 244, 275, 278, 299, 300, 302, 303, 305
Карловско 252, 302, 304
Карлсбад — вж Карлови вари
Карнобат, гр. 132, 242
Кастория, Касторя — вж Костур
Катания (Италия), гр. 298
Каялъ — вж Петра
Кермен (Керменлий, Сливенски окр.), с. 98
Кесарево (Великотърновски окр.), с. 281
Киев, гр. 28, 29, 68, 82, 217, 250
Килкис — вж Кукуш
Китай 247
Кишинев, гр. 49, 146
Кичевско 268
Кишиш махле — вж Калугерово
Кладница (Пернишки окр.), с. 144
Кладово, гр. 117, 178, 209
Климент (Овчеларе, Свети Климент, Пловдивски окр.) 252
Клисура, гр. 20, 155, 197, 198, 305
Кнежа, гр. 215
Княжевац, гр. 184

Княжево (Бали ефенди), кв. на София 144, 302, 305
Княжество България — вж България
Кобург (ФРГ), гр. 24
Козлодуй (Врачански окр.), с. 181, 291
Козлук — вж Драгойново
Кокаляне (София — град), с. 309
Коларово (Арабаджиево, Старозагорски окр.), с. 15, 16
Комотини — вж Гюмюрджина
Комрат, гр. 250
Констанца — вж Кюстенджа
Коньово (Атлоолу, Сливенски окр.), с. 131
Копенхаген, гр. 124, 274, 277
Копривщица, гр. 28, 29, 37, 38, 55, 86, 169, 273, 291, 293
Корабия, гр. 188
Коратица (Охридско, СФРЮ), с. 266
Кортен (Сливенски окр.), с. 164
Костенец, гр. 31, 88, 239
Костур (Кастория, Кастория), гр. 259
Костурско 73, 220, 259
Котел, гр. 26, 50, 53, 56, 62, 128, 131, 134, 160, 224
Котеновци (дн. към с. Якимово, Михайловградски окр.), с. 156, 159
Кочанец (Костурско, СФРЮ), с. 220
Кочани, гр. 59, 287, 288
Кошиче (Корчанско, СФРЮ), с. 48
Крамолин (Габровски окр.), с. 127
Красново (Пловдивски окр.), с. 105
Криволак (Тиквешко, СФРЮ), с. 59
Крушево — вж Крушово
Крушовица (Врачански окр.), с. 291
Крушовица (Плевенски окр.), с. 39
Крушово (Крушево, СФРЮ), гр. 245
Крън (Старозагорски окр.), с. 177
Ксанти, гр. 53, 126, 133, 152
Ксилополис — вж Негован
Кукуш (Килкис), гр. 147, 250, 262—265
Кула, гр. 57, 287
Кулали (дн. Пиргохори, Гърция), с. 155
Куманово, гр. 262—264, 300, 301
Курило (с. в Софийско, дн. кв. на гр. Нови Искър) 170
Курубаглар, с. (дн. кв. Лозенец в София) 40
Къзълагач — вж Елхово
Кърджали, гр. 132
Кърджалийско 34
Къркклисе — вж Лозенград
Къркклисийско — вж Лозенградско
Кърклареli — вж Лозенград
Кърклареlийско — вж Лозенградско
Кюстенджа (Констанца), гр. 49, 121, 122
Кюстендил, гр. 24, 40, 86, 126, 128, 132, 154, 174, 192, 193, 226, 228, 240, 270, 271, 301
Кюстендилско 56, 240

Лайпциг, гр. 18, 31, 145, 275, 277, 294
Лаханлии — вж Ветрен
Лахна (Хайреболуско, Турция), с. 98
Ленинград (Петербург, Санкт Петербург, Петроград), гр. 72, 78, 179, 186, 203, 235, 292
Леринско (Флоринско) 73, 193
Лесичово (Лесичево, Пазарджишки окр.), с. 129
Лешани (Охридско, СФРЮ), с. 269
Лещен (Лящен, Благоевградски окр.), с. 56
Ликофи — вж Окуф
Лион, гр. 171
Ловеч, гр. 38, 56, 76, 91, 92, 110, 126, 211, 252, 276
Лозана, гр. 37, 93, 94, 303
Лозенград (Кърклареli, Кърккли-се), гр. 100, 114, 154, 163, 204
Лозенградско (Кърклареlийско, Кърк-клисийско) 98, 100, 102, 114, 234
Лозенец — вж Курубаглар.
Лом, гр. 38, 39, 43, 128, 156—160, 239
Ломско 156—158, 287
Лондон, гр. 21, 23, 36, 124, 227, 239, 244, 268
Лъджа-кьой (дн. Лутрос, Дедеагачко, Гърция), с. 100
Лъжене (Лъджане, Лъджене, с. дн. към гр. Велинград) 130
Любляна, гр. 141, 219, 236

Любойно (Преспанско, СФРЮ), с. 87
Люлебургаз, гр. 153—154, 163
Люлебургазко 154
Лясковец, гр. 126, 128, 129, 132, 296
Лящен — вж Лещен

Мавритания — вж Мароко
Мадара (Шуменски окр.), с. 242
Маджента, (Италия), гр. 243
Македония, истор.-геогр. обл. 16, 23, 24, 40, 41, 53, 59, 73, 75, 77, 78, 87, 89, 102, 116, 130, 144, 171, 172, 184—189, 191—194, 204, 220, 221, 225—228, 234, 235, 239, 250—252, 258, 264, 265, 268, 270, 271, 274, 278, 279, 288, 289, 302
Макмулар, Макмулу — вж Падина
Макоцево (Макоцово, Софийски окр.), с. 125
Мала Азия 88
Малешевско (област в СФРЮ) 257
Малко Белово (с., дн. към гр. Белово) 45
Малко Градище (Алван дере, Хасковски окр.), с. 131
Малко Търново, гр. 97, 102, 113, 292
Малкотърновско 97, 113, 114
Мамара (вероятно Мармара, т. е. Мраморно море) 216
Марагидик (дн. Русалка), вр. в Стара планина 180
Марково (Пловдивски окр.), с. 55
Мармара — вж Мамара
Мармара Ерейлиси — вж Ерейли
Мароко (Мавритания) 247
Марсилия, гр. 308
Мачинско 207
Медовница (Видински окр.), с. 126
Мездра, гр. 287, 301
Метрес (вер. Мистрас, Гърция), гр. 154
Мехомия — вж Разлог
Мидия (Турция), гр. 184
Мизия — вж Букьовци
Мистрас — вж Метрес
Михайловград (Фердинанд), гр. 63, 185
Михайлово (Долна Гнойница, Гнойница, Врачански окр.), с. 39
Мокрени (дн. Варико, Костурско, Гърция), с. 34
Молдавско (Богданско) 175
Монпелие, гр. 43, 150
Морава (Хаджи Муса, Великотърновски окр.), с. 53, 191, 193
Моравия 279
Москва, гр. 68, 118, 142, 179, 181, 182, 203, 207, 217, 250, 251, 257, 276
Мошино (с., дн. към гр. Перник) 299, 301, 303
Мраморно море — вж Мамара
Мусач, неустановено селище 98
Муселиево (Плевенски окр.), с. 132
Мустафа паша — вж Свиленград
Мухово (Фафина, Софийски окр.), с. 50, 126
Мърчаево (Софийски окр.), с. 303
Мюнхен, гр. 18, 145, 191

Нанси, гр. 170
Неапол, гр. 299
Неврокоп — вж Гоце Делчев
Неврокопско 215, 216
Негенци (с., дн. кв. на гр. Габрово) 169
Негован, Лъгадинско, Гърция (дн. Ксилополис), с. 100
Неготин, гр. 184
Негушево (Софийски окр.), с. 301, 302, 306, 307
Несебър, гр. 50
Нидерландия (Холандия) 202, 276, 290
Николаев, гр. 82, 118
Никопол, гр. 39, 126, 127, 234, 235, 239
Ниш, гр. 53, 73, 184, 227
Нова Загора, гр. 38, 154, 207, 224, 228, 242
Новачане (Софийски окр.), с. 144
Нови Искър — вж Курило
Ново село — вж Дългопол
Ново село (Русенски окр.), с. 203
Ново село (Щипско, дн. към гр. Щип) 59, 257, 287, 288
Новозагорско 56
Новоселци — вж Елин Пелин

Оборище, местност 45, 104, 105
Овча могила (Великотърновски окр.), с. 193
Овчарци (Кюстендилски окр.), с. 55
Овчеларе — вж Климент
Одеса, гр. 43, 58, 82, 162, 179, 200, 217, 292, 301
Одрин (Едирне), гр. 35, 56, 102, 113, 123, 149, 153—155, 163, 216, 226, 236, 287, 288
Одринска Тракия 235
Одринско (Едирненско) 41, 55, 75, 77, 184, 204, 225, 228, 234, 235, 260, 302
Окуф (Вакъф, дн. Ликофи, Софлийско, Гърция), с. 98
Оран (Алжир), гр. 182
Орехов дол (Велешко, СФРЮ), с. 227
Орел, гр. 255, 257
Орхание — вж Ботевград
Орханийско — вж Ботевградско
Оряхово (Рахово), гр. 38, 39, 55, 132, 158, 239, 246
Осиково — вж Тъмръш
Осоица (Софийски окр.), с. 144
Охрид, гр. 70, 71, 88, 89, 116, 144, 146, 183, 185, 188, 246, 250, 251, 262—265, 267—270, 274, 283, 288
Охридско 73, 257, 262, 263, 265—269

Павел (Великотърновски окр.), с. 126
Падина (Макмулар, Макмулу, Кърджалийски окр.), с. 155
Пазарджик, гр. 45, 46, 51, 128, 130, 139, 147, 153—155, 199, 214, 216, 296, 297
Пазарджишко 44, 131, 154
Палестина 247
Панагюрище, гр. 46, 99, 124, 126, 129, 133, 135, 154, 273
Панчарево (окръг София — град), с. 309
Париж, гр. 22, 23, 28, 40, 41, 124, 140, 182, 210, 225, 227, 235, 239, 245, 273, 276, 280, 284, 285, 302, 303
Паспалево (Малкотърновско, дн. в Турция), с. 113
Паталеница — вж Баткун
Патриарх-Евтимово (Пранга, Пловдивски окр.), с. 126
Пашакьой (Турция), с. 98
Пенека (Визенско, Турция), с. 101
Перистера (дн. Перистера Като, Солунско), с. 67
Перник, гр. 125, 218, 220, 299, 301, 305 — вж и Мошино
Персия — вж Иран
Перущица (с. в Пловдивско, дн. гр. Перущица) 55
Петербург — вж Ленинград
Петра (Каялъ, Лозенградско, Турция), с. 163
Петрич, гр. 125, 133
Петрич (Софийски окр.), с. 126
Петричко 59
Петроград — вж Ленинград
Пеща — вж Будапеща
Пещера, гр. 46, 128, 130, 132, 136
Пиргохори — вж Кулали
Пирдоп, гр. (дн. съставен на гр. Средногорие) 28, 125, 135
Пирот, гр. 24, 118
Пистоя (Румъния), гр. 298
Плаково (Плачево, Великотърновски окр.), с. 155
Плевен, гр. 20, 38, 42, 52, 106, 132, 133, 163, 234, 238, 240, 252, 272, 292, 304
Плевенско 177, 302, 303
Пловдив, гр. 18, 28, 29, 35, 38, 39, 42, 43, 53, 55, 56, 58, 66, 67, 79, 99, 100, 101, 103, 123, 126, 131—133, 154, 155, 162, 167, 171, 178, 182, 183, 187, 190, 197, 204, 212, 222, 226, 228, 234, 238, 251, 254, 263, 273, 275, 277, 292, 294, 301
Пловдивско 105, 126, 277, 302
Плоещ, гр, 206, 207
Поибрене (Пазарджишки окр.), с. 126
Полско Косово (Русенски окр.), с. 286
Полша 249, 278
Поморие (Анхиало), гр. 39
Пониква (Кочанско, СФРЮ), с. 216
Попинци (Пазарджишки окр.), с. 126
Попово, гр. 287, 297
Пордим (Плевенски окр.), с. 163, 277
Порто Лагос 53

Португалия 41
Потурнак — вж Велика
Прага, гр. 18, 31, 32, 34, 55, 190, 236, 273, 275
Пранга — вж Патриарх-Евтимово
Преколница (Кюстендилски окр.), с. 240
Преслав, гр. 212
Преславско 55
Призрен, гр. 184
Прилеп, гр. 89, 90, 187, 245, 258
Прищина, гр. 184
Провадия, гр. 126, 132, 207, 260, 289
Прогорелец — вж Якимово
Прусия 176
Пънархисар — вж Бунар хисар
Първенец (Дермен дере, Фердинандово, Пловдивски окр.), с. 126
Първомайско 126

Рагуза — вж Дубровник
Радилово (Пазарджишки окр.), с. 55, 126
Радомир, гр. 128, 134, 155, 226, 301
Разград, гр. 24, 126, 203, 234, 275, 296
Разградско 126, 238, 302
Разлог (Мехомия) 126
Разложко 144
Райко-Даскалово — вж Владая
Ракитово (с. в Пазарджишки окр., гр. Ракитово) 130
Райновци (Великотърновски окр.) 46
Раостуша (Раостоше, дн. Ростуша, Галичничко, СФРЮ) 147, 148
Рахово — вж Оряхово
Реселец (Плевенски окр.) 126
Ресен, гр. 102, 267, 269
Ресен (Кюстендилски окр.) 87
Рила, пл. 95, 96, 100, 153
Рила (с. в Кюстендилски окр., дн. гр. Рила) 154, 155
Рим, гр. 185, 186, 201, 229, 247, 276
Ровно (СССР), гр. 179
Родопи, пл. 30, 96
Розово (Чанакчиево, Пазарджишки окр.) 126
Роман (Врачански окр.) 301, 304, 305
Ростуша — вж Раостуша
Румъния 27, 47, 58, 61, 64, 83, 90, 122, 144, 156, 163, 166, 181, 195, 196, 207, 209, 242, 243, 250, 256, 269, 273, 275, 276, 278, 296, 309
Русалка — вж Марагидик
Русе (Русчук), гр. 17, 21, 25, 39, 43, 55, 58, 75, 81, 82, 110, 131—133, 147, 156, 157, 170, 175, 179, 202, 203, 206, 210, 226, 233—236, 238, 239, 241—243, 245, 250, 251, 272 275, 280, 281, 287, 307
Русенско 203, 275
Русия 29, 37—40, 42, 43, 53, 58, 61, 64, 82, 117, 140, 147, 157, 160, 163, 178, 181, 186, 187, 201, 203, 205, 208, 209, 228, 229, 237, 248, 250, 251, 253, 260, 269, 290, 304, 306
Русчук — вж Русе

Садово (Пловдивски окр.), с. 160
Самоков, гр. 24, 39, 55, 56, 95, 126, 153—155, 195, 196, 258, 295
Самоковско 153
Самсун (Турция), гр. 201
Сана (Йеменска арабска република), гр. 255
Сарай (Турция), гр. 188
Сан Стефано (Йешилкьой, дн. кв. на Цариград) 57
Санкт Петербург — вж Ленинград
Саръ яр — вж Жълти рид
Сбор (Джумая, Пазарджишки окр.), с. 154
Свежен (Аджар, Пловдивски окр.), с. 118
Свердловск, гр. 181
Света гора (Атон) 108, 146, 147, 193
Свети Климент — вж Климент
Свиленград, гр. 192, 204
Свищов, гр. 17, 21, 29, 46, 126, 132, 140, 159, 163, 170, 173, 174, 191—193, 195—197, 206, 225, 226, 281
Свищовско 191, 193
Своге (с. в Софийско, дн. гр. Своге) 50, 137
Севлиево, гр. 20, 76, 91—93, 130, 180, 224, 273

Селиолу (Чокенско, Турция), с. 98, 163, 260
Сен Жан д'Акър — вж Акия
Сер (Серес) — вж Сяр
Серско — вж Сярско
Силистра, гр. 39, 56, 64, 82, 226, 228, 229, 234, 255—257, 273, 282
Синая (Румъния), гр. 22, 145
Сирия 247
Сицилия, о-в 238
Скандинавия 290
Скопие, гр. 24, 41, 52, 74, 96, 97, 148, 193, 264, 270, 274, 287—289
Скопско 186
Скравена (Софийски окр.), с. 144
Скутаре (Пловдивски окр.), с. 131
Слатина (Румъния), гр. 83, 195, 196, 209
Слатино (Охридско, СФРЮ), с. 268
Сливен, гр. 36, 39, 62, 97, 126, 132, 135, 145, 147, 148, 177, 194, 211, 238, 275, 290, 294, 297
Сливница (с. в Софийско, дн. гр. Сливница) 84
Словенско 220
Смилево (Битолско, СФРЮ), с. 87
Смирна — вж. Измир
Смолянско (Ахъчелебийско) 56, 234
Солун, гр. 34, 41, 56, 71, 73, 78, 79, 97, 147, 150, 152, 229, 262—264, 273, 287, 288
Сопот, гр. 46, 95, 135
София, гр. 17, 18, 20, 21, 23—25, 28, 29, 31, 34, 36, 37, 39, 41—45, 49, 51—53, 56, 57, 60, 61, 65, 68, 69, 73, 74, 78, 79, 81—83, 85—87, 89, 95, 101, 102, 105, 106, 111, 112, 116—118, 120, 122—124, 126, 128, 130—136, 139, 141, 144, 148, 150, 152, 153, 155, 157—161, 165, 171—175, 177—179, 181, 183, 184, 186, 191—194, 196, 197, 203—205, 211, 213, 214, 216, 219—222, 226, 228, 229, 231, 234, 236—239, 241, 245, 246, 249—252, 256—258, 260, 263, 268—270, 272, 276, 277, 280, 281, 284—286, 288, 290, 293—295, 299—302, 304—306, 308, 310.
Софийско 144, 303
Средногорие — Златица и Пирдоп
Станимака — вж. Асеновград
Станке Димитров (Дупница), гр. 40, 43, 132, 144, 147, 153—155, 228
Станкедимитровско 235
Стара Загора, гр. 31, 32, 36, 39, 53, 55, 57, 74, 85, 96, 97, 117, 118, 127, 132, 133, 158, 177, 190, 228, 234, 278, 293—298, 307
Старозагорско 16, 206
Старо Ерегли — вж Ерейли
Стоилово (Бургаски окр.), с. 115
Стокхолм, гр. 64
Стрелча (с. в Пазарджишко, дн. гр. Стрелча) 104, 126
Струга, гр. 262—264, 266—268, 288
Стружко 262, 265—267, 269
Струмица, гр. 258, 263
Струмишко 257
Сугарево (Благоевградски окр.), с. 59
Сулина (Румъния), гр. 63
Сурдулица (Вранско, СФРЮ), с. 137
Сухиндол (с. във Великотърновско, дн. гр. Сухиндол) 173, 174
Суходол (с. в Софийско, дн. присъединено към София) 175
Съединени американски щати (САЩ) — 40, 193, 241 243, вж и Америка
Сърбия 19, 44, 53, 59—61, 158, 185, 186, 188, 208, 220, 239, 248, 269
Съюз на съветските социалистически републики (СССР) 53, 61, 143, 181, 278, 279
Сяр (Сер, Серес), гр. 182
Сяровци (Габровски окр.), к. 111
Сярско (Серско) 182

Таври — вж Теке
Тамрак — вж Тъмръш
Тамръш — вж Тъмръш
Татарлар (Чокенско, Турция), с. 98
Татар Пазарджик — вж Пазарджик
Татар Палас (вероятно в Бесарабия) 49
Тауш-Бунар (селище в СССР) 105
Ташаул (Кюстенджанско, Румъния), с. 121
Тбилиси (Тифлис), гр. 82, 203
Теке (дн. Таври, Суфлийско, Гърция), с. 98

Темишвар (Унгария), с. 253, 298
Тетевен, гр. 38, 83, 92, 108, 110, 226
Тиквешко (местност в СФРЮ) 257
Типченица (Врачански окр.), с. 108
Тирана, гр. 172, 173
Титов Велес — вж Велес
Тифлис — вж Тбилиси
Толбухин (Хаджиоглу Пазарджик, Добрич), гр. 27, 40, 56, 64, 127, 206, 235, 274, 303, 308
Толбухинско 207, 208
Тополница (Кюстендилски окр.), с. 154, 155
Тополовград (Каваклии), гр. 39
Торино, гр. 184
Торонто, гр. 229
Тракия 72, 100, 102, 114, 149; вж и Западна Тракия; Източна Тракия
Тревненско 203
Триглия (Гърция), гр. 22
Триест, гр. 43, 71
Троян, гр. 56, 127, 132, 238
Троянско 126
Трявна, гр. 30, 41, 203, 246, 273
Трън, гр. 118, 218
Трънско 310
Тулча, гр. 48, 49, 122, 284, 285
Турция 26, 27, 41, 44, 53, 61, 73, 98, 99, 134, 182, 185, 188, 201, 202, 228, 234, 248, 253, 256, 275, 297
Тутракан, гр. 64, 273, 274
Тутраканско 302
Тъмръш (Тамръш, Тамрак, дн. към с. Осиково, Смолянски окр.) 30
Тънково (Инджe кьой, Хасковски окр.), с. 102, 155
Търговище (Ески Джумая), гр. 79, 128, 130, 226
Търновка (Украинска ССР), с. 82
Търново — вж Велико Търново
Търновско — вж Великотърновско

Украйна 278
Унгария — вж и Австрия (Австро-Унгария) 50, 181, 226, 241, 273, 276, 299
Уфланлий — вж Ветрен

Фафина — вж Мухово
Фердинанд — вж Михайловград
Фердинандово — вж Първенец
Фердинандско — вж Михайловградско
Фере (Гърция), гр. 98
Финикия (древна средиземноморска държава, дн. крайбрежна територия на Ливан и Сирия) 247
Флоринско — вж Леринско
Франкфурт, гр. 274
Франция 41, 60, 61, 122, 127, 170, 171, 176, 236, 239, 259, 274, 290

Хаджи Муса — вж Морава
Хаджиоглу Пазарджик — вж Толбухин
Хайредин (Ередим, Врачански окр.), с. 39
Халки, о-в 22, 146
Хамамджа, неустановено селище 49
Хановер, гр. 55
Харманли, гр. 55, 128, 132, 133, 274
Харманлийско 126
Хасково, гр. 20, 35, 46, 66, 67, 133
Хасковско 131, 301
Херцеговина 84
Хисаря (Хисар), гр. 303
Холандия — вж Нидерландия
Хърватско 220
Хърсово (Шуменски окр.), с. 207 — 209

Царева ливада — вж Върбаново
Цариброд (дн. Димитровград, СФРЮ) 133, 300, 301, 304
Цариград (Истанбул), гр. 22, 24, 34, 35, 39, 43, 45, 58, 63, 66, 67, 70, 72, 73, 88, 113, 118, 149—157, 174, 181, 186, 192, 200—204, 210, 242—244, 255, 259, 263—265, 276, 277, 287, 288, 291, 292, 301
Цер (Битолско, СФРЮ), с. 265, 266
Цетина, гр. 22
Црънча (Благоевградски окр.), с. 126
Цюрих, гр. 272, 276

Чанакча (Чаталджанско, дн. в Европ. Турция), с. 149—151

Чанакчиево — вж Розово
Чаталджа, гр. 72, 154, 155, 163
Чаталджанско 149, 151
Ченгел — вж Дивдядово
Чепеларе (с. в Станимашко, дн. гр. Чепеларе) 96, 101, 273
Червен бряг, гр. 131, 132
Черна (Мачинско, дн. в Румъния), с. 144, 207
Черна вода (Румъния), гр. 211
Черна гора 55, 134
Чехословакия (Чехия) 278
Чехословашко (Чехско) 200
Чипровци (с. Михайловградско, дн. гр. Чипровци) 63, 298
Чирпан, гр. 38, 46, 131, 211, 273
Чирпанско 55
Чокенско 98

Шабац (СФРЮ), гр. 73
Шаркьой (Европ. Турция), гр. 216
Швейцария 42, 93, 120, 242, 258, 276, 278
Шейново (Старозагорски окр.), с. 74
Шипка, вр. 74, 196, 199
Шипочане (Софийски окр.), с. 153
Шумен, гр. 31, 40, 42, 43, 55, 56, 75, 93, 114, 127, 149, 151, 199, 212, 226, 239, 242, 255, 272, 275, 282, 283, 287, 294, 301, 304
Шуменско 127

Щатите — вж Съединени американски щати
Щип, гр. 59, 174, 258, 287, 288— вж и Ново село
Щипско 257, 287
Щърково (Пазарджишки окр.), с. 50

Югославия (СФРЮ) 86, 137, 144, 278
Южна България 55
Южна Добруджа 52
Юренджик — вж Градско

Яйканлии — вж Дъбово
Якимово (Прогорелец, Михайловградски окр.), с. 158, 159 — вж и Котеновци
Яково (Благоевградски окр.), с. 154
Якоруда (с. в Благоевградско, дн. гр. Якоруда) 126, 132
Ямбол, гр. 132, 172, 242, 293, 294, 301, 305
Яница — вж Ениджe Вардар
Ясна поляна (Алан кайряк, Бургаски окр.), с. 114

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧЕН УКАЗАТЕЛ[1]

Абонаменти, абонати 382, 395, 396, 404, 409, 412, 450, 485, 509, 543, 551, 579, 584, 597; вж и Вестници; Списания
Австро-унгарска армия 570
Автобиографии, автобиографични бележки 382, 391, 446, 448, 453, 482, 484, 537, 539, 555, 567, 568, 573, 574, 575, 577, 580, 582, 584, 588, 595, 596, 597; вж и Биографии
Агенства (дипломатически) — вж Легации
Агенции 540
Агрономи 513, 575
Адвокати, адвокатска дейност, адвокатски колегии 406, 421, 482, 509, 533, 584, 588, 593, 595, 597
Администрация, административно преустройство, административно деление 501, 502, 512
Адреси (благодарствени, поздравителни) 545, 577, 588
Академии
  Българска академия на науките 533, 567; вж и Дружества... Българско книжовно дружество
  Художествена академия — София 582
Акционерни дружества — вж Дружества...
Албанска група от младотурското движение 567
Албуми 402, 543, 583
Амнистия 399, 540
Английски език 386
Англо-френски войски 540
Анкети 467
Апели, позиви 485
Априлско въстание — вж Въстания... Априлско въстание
Аптеки, аптекарство 403, 570
Арабаконашки обир — вж Българско национално революционно движение — Арабаконашки обир
Арести, арестуване 402, 476, 485, 512, 535, 543, 567, 589
Арменска революционна федерация 567
Архиви (общо) 509
  гръцки 522
  Държавен и военен архив — Виена 533
  на Дубровник 533
  на Партийната организация в Ст. Загора 593
  на Раковски 522
  турски 533
  Централен военен архив 509
Атентати 466
Афери
  Аферата „Мис Стоун“ 395
  Винишката афера 589

Балкански държави, балкански въпрос 540, 575
Банатски българи 596
Банково дело, банки (общо) 485, 597
  Американски банки 597
  Банкерски дом „Антон Кориц“ 577
  Българска земеделска банка 403, 485
  Българска индустриална банка 597

[1] Посочените цифри означават номерата на фондовете, а не страниците, както е при именния и географския указател.

Българска народна банка 597
Българска търговска банка 597
Вносно-износна банка 402, 597
Земеделска банка — Видин 485
Македонска банка 543
Отоманска банка — Пловдив 396
Руско-българска банка 597
Сръбско-руска банка 597
Софийска банка 388, 402, 482
Франка-българска ипотекарна банка 597
Басни 567
Бежанци 502; вж и Българска емиграция
Берлински конгрес 386, 460, 577
Берлински мирен договор (1878) — вж Договори... Берлински мирен договор
Библиографски трудове 575
Библиотеки (общо) 384, 403, 501, 533
Библиотека на БАН 584
Градска библиотека — Габрово 526
Народна библиотека — Пловдив 577
Народна библиотека — София 386, 391, 409, 485, 533, 569, 577
Ученически библиотеки 584, 590
Училищна библиотека 583
Читалищни библиотеки 512
Биографии, биографични бележки 391, 393, 394, 461, 479, 500, 503, 540, 545, 580, 581, 582, 593
Болници 388, 391, 445, 540, 580, 583, 588, 597; вж и Лекари
Брошури 383, 386, 391, 396, 454, 459, 485, 540, 543, 563, 567, 582, 595
Бунтове
Браилски бунтове 555
Бунтове в Русе, офицерски бунтове 442, 588
Ученически бунтове 539
Българи, българско население 442, 509, 522, 540, 543, 579, 592
Българо-гръцки отношения 386
Българо-румънски отношения 386, 485, 555, 567
Българо-руски отношения 386, 395, 402, 512, 567, 588
Българо-сръбски отношения 386, 442, 512, 567, 575
Българо-турски отношения 395, 540, 567, 575, 583
Българска войска (армия), военни поделения 395, 409, 479, 482, 483, 502, 509, 515, 533, 534, 540, 561, 564, 567, 597
Българска добродетелна дружина 555
Българска екзархия 384, 509, 567, 581, 583, 588
Българска емиграция 578
Българска история 443, 485, 533, 555
Българска униатска църква 555; вж и Униатско движение
Български герб 396
Български език 533, 579
Българско националноосвободително движение 403, 443, 512
Българско националнореволюционно движение (течение) (Общо) 597 вж и Афери; Въстания; Войни — Руско-турска война, Сръбско-турска война (1876); Заточеници; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско; Турско иго...; Чети
Арабаконашки обир 453
БТЦК 512, 555, 577
БЦБО 385
Вътрешна революционна организация 443
Комитети, настоятелства 382, 397, 443, 512, 545, 555, 577, 593
Левски и сподвижниците му 512, 555, 595
Легии 512, 545, 555
Революционни дейци 595
Събрание в Оборище 397, 465
Хасковско съзаклятие 382
Българско опълчение 428, 534; вж и Войни — Руско-турска война (1877—1878)
Български правителства 395, 402, 405, 442, 445, 485, 567, 577, 593, 597
Велики сили 485, 533
Велико народно събрание — вж Народни събрания

Вестници (общо) 404, 409, 450, 465, 485, 503, 522, 524, 533, 534, 540, 567, 575, 581, 593, 597; вж и Периодичен печат
„Аванти“ 538
„Автономия“ 457, 458
„Балканска трибуна“ 419, 540
„Балкански журнал“ 419
„Бирмингам дейли пост“ 386
„Бирмингам уикли пост“ 386
„Битольские новине“ 540
„Бостън глоуб“ 395
„Бостън дейли адвъртайз“ 395
„Бостън ивнинг рекърд“ 395
„Бременски новини“ 584
„Бухаресткая новости“ 419
„Бъдеще“ 543
„Бъдущност“ 555
„Българин“ 555
„България“ 427, 451, 485
„Българска независимост“ 551
„Вардар“ 543, 555
„Варненски отзив“ 388
„Век“ 386
„Вестник на вестниците“ 575
„Вечерна поща“ 563
„Вечернье новости“ 563
„Винчанска нарудна нувала“ 579
„Военен глас“ 540
„Военни известия“ 479, 540
„Воля“ 485, 540
„Всенароден вестник“ 575
„Вултурул“ 555
„Голос“ 419
„20 юний“ 589
„Ден“ 419, 567
„Ди информасион“ 567
„Дневник“ 563
„Добруджански глас“ 503
„Дунав“ 451
„Дунавска зора“ 555
„Дунавски лебед“ 505, 555
„Държавен вестник“ 485
„Егиетертес“ 570
„Женски“ вестник“ 584
„Женски глас“ 584
„Женски свят“ 582
„Заря“ 402, 461
„Земеделска правда“ 485
„Зеница“ 567
„Златорог“ 419
„Знаме“ 395
„Зора“ 555
„И врадини“ 522
„Източно време“ 387
„Илюстрована седмица“ 575
„Индепенданта национала“ 555
„Идисис ту Ему“ 524
„Камбана“ 402, 540, 567
„Колоколь“ 395
„Котленски общински вестник“ 402
„Кубрат“ 567
„Ла Бюлгари“ 391
„Ла Грек“ 386
„Ла Македони либр“ 543
„Пе Месаже д'атене“ 522
„Литературен фронт“ 567
„Лъч“ 575
„Македонец“ 431
„Македония“ 543, 555
„Македоноодрински куриер“ 551
„Македонско единство“ 589
„Микрос румьос“ 567
„Мир“ 390, 442, 445, 485, 522, 540, 567, 580
„Млад кооператор“ 490
„Млад читател“ 567
„Напред“ 485, 567
„Народ“ 485, 567
„Народен глас“ 567
„Народен приятел“ 403
„Народни права“ 540, 555
„Народност“ 404, 555
„Независима Македония“ 543, 589
„Независимост“ 402, 567
„Нов век“ 524
„Нюйорк джърнал“ 395
„Нюйорк прес“ 395
„Одйек“ 563
„Отечество“ 509
„Отзив“ 567
„Петербургские ведомости“ 567
„Пловдив“ 555
„Победа“ 479
„Поборник-опълченец“ 555
„Прогрес“ 581
„Пряпорец“ 395, 419, 485, 540
„Пчелица“ 387
„Работнически вестник“ 485
„Радикал“ 485, 567
„Ратник“ 445
„Реформи“ 382, 567
„Реч“ 445
„Родна защита“ 567
„Руское дело“ 419
„Руское слово“ 419
„Рускоя газета“ 419

„Русь“ 419
„Светлина“ 386
„Свобода“ 555
„Свободная речь“ 419
„Славянское слово“ 540
„Слово“ 442, 567
„Слога“ 563
„Сан рост“ 482
„Софийски ведомости“ 567
„Софийски новини“ 540
„Струма“ 555
„Съветник“ 550
„Съвременна мисъл“ 567
„Телеграфул“ 555
„Трезва борба“ 584
„Трибуна“ 567
„Трудово дело“ 593
„Тъпан“ 555
„Търновска конституция“ 395
„Утро“ 540
„Цариградски вестник“ 505
„Църковен вестник“ 563, 567
„Шуменски вести“ 549
„Югославска жена“ 584
„Юнак“ 443
„Юнион кретиен“ 386
Вилает 402
Високата порта 533
Владетели 540
Владици — вж Духовенство, духовници
Внос на стоки 513, 597; вж и Търговски стоки
Военно дело 540
Военноначалници, генерали, офицери 386, 390, 400, 426, 438, 442, 444, 453, 466, 479, 485, 515, 533, 535, 540
Военно окръжие 534
Военнопленници 485, 540
Войводи 397, 443, 537, 555; вж и Хайдути; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
Войни (общо) 593
Балкански войни (1912—1913) 390, 402, 405, 442, 479, 515, 540, 561, 578, 580, 582, 583, 584, 589, 595
Втора световна война (1939—1945) 391, 401
Граждански войни 538, 570
Кримска война (1853—1856) 397, 448, 512
Първа световна война (1914—1918) 391, 395, 402, 405, 406, 409, 479, 482, 485, 540, 555, 582—584, 588, 593
Руско-турска война (1828—1829) 382
Руско-турска война (1877—1878) 382, 386, 403, 428, 442—444, 468, 474, 512, 535, 545, 567, 577, 589, 595, 597
Руско-японска война (1904—1905) 386
Сръбско-българска война (1885) 403, 442, 474, 512, 540, 564, 567, 577, 589, 597
Сръбско-турска война (1876) 388, 428, 443, 468, 479, 512, 514, 555, 570
Френско-пруска война (1870—1871) 468
Временно руско управление 400, 502, 512, 555, 577
Втори интернационал 538
Външна политика на България 442, 567
Външнотърговски връзки на България 485
Въстания (общо) 427, 460, 476
Априлско въстание (1876) 386, 395, 397, 398, 403, 442, 443, 465, 468, 537, 545, 548, 555, 570, 581, 592, 597; вж и Чети — Ботева чета
Берковско въстание (1836) 382
Велчова завера (1835) 382
Видинско въстание (1850) 382, 397
Въстание в Босна и Херцеговина (1875) 443
Горноджумайско въстание (1902) 442
Дядониколово въстание (1856) 555
Илинденско-Преображенско въстание (1903) 403, 442, 446, 457, 459, 461, 476, 478, 567, 583, 589
Кресненско-Разложко въстание (1878—1879) 403
Критско въстание (1866—1868) 512, 561
Мелнишко въстание (1895) 512
Нишко въстание (1841) 382

Пиротско въстание (1836—1837) 382
Полско въстание (1863) 570
Селско въстание в Румъния (1905—1907) 583
Старозагорско въстание (1875) 442, 443, 459, 512, 595
Сръбско въстание (1804—1813) 533
Търновско въстание (1700) 382

Генерали — вж Военноначалници
Географски карти — вж Карти
Грамоти 445, 478, 577, 580; вж и Медали
Гръцка история 524
Гръцки език 505, 524
Гръцко освободително движение 522
Губернатори 386, 389, 400, 502, 545, 550; вж и Временно руско управление
Гърци 509, 524

Данъци, данъчна политика 399, 403, 482, 504, 511, 513, 514, 592, 593
Дарение, дарителство 501, 526
Делегации, депутации 384, 386, 403, 577
Департаменти 542
Дипломи, свидетелства, удостоверения 385, 388, 394, 395, 399, 402, 428, 443, 446, 448, 449, 465, 473, 474, 475, 478, 479, 480, 482, 484, 500, 502, 506, 509, 511, 523, 531, 534, 450, 542, 545, 555, 564, 570, 573, 577, 579, 580, 583, 84, 597
Дирекции, директори (общо) 485
За социални грижи и обществена предвидливост 597
На „Глобус“ 567
На полицията 409, 509
На пощите, телеграфите и телефоните 485
На правосъдието в Източна Румелия 542
На статистиката 532
На цените 501
Дневници 409, 490, 540, 550, 555, 561, 567
Договори, спогодби (общо) 406, 443, 451, 484, 485, 502, 512, 516, 540, 543, 544, 597
Берлински мирен договор (1878) 395
Крайовска спогодба (1940) 584
Ньойски мирен договор (1919) 567
Руско-български договор 575
Търговски договори 384, 424, 513
Доклади, рапорти 450, 484, 502, 540, 543
Дописки 451
Драми, драматургични произведения 384, 388, 391, 396, 409, 412, 481, 484, 485, 563, 567, 579, 582
Дружества, дружби, настоятелства, общества, сдружения, лиги
Австро-унгарско параходно дружество „Лойд“ 396
Акционерни дружества (общо) 406
Акционерно дружество „Басачов“ 597
Акционерно дружество „Братя С. Дейнови“ 597
Акционерно дружество „Брунес“ 485
Акционерно дружество „Вата“ 597
Акционерно дружество „Георги Кабакчиев“ 597
Акционерно дружество „Гора“ 403
Акционерно дружество „Графика“ 597
Акционерно дружество „Е. Мюлхаунт и Сие“ 597
Акционерно дружество за вътрешни и международни транспорти 597
Акционерно дружество за експлоатация и търговия с недвижими имоти 597
Акционерно дружество за експлоатация на хотелски предприятия, ресторанти и др. 597
Акционерно дружество за индустрия и търговия „Шипка“ 597
Акционерно дружество за постройка на железници 597
Акционерно дружество за химически произведения 531
Акционерно дружество „Извор“ 403
Акционерно дружество „Константин Хр. Христов“ 597

Акционерно дружество „Кричим“ 597
Акционерно дружество „Мир“ 597
Акционерно дружество „Напред“ 597
Акционерно дружество „Петър х. Петров“ 597
Акционерно дружество „Плакалница“ 597
Акционерно дружество „Руда“ 597
Акционерно дружество „Тодор Христов“ 597
Акционерно дружество „Търговия с английски вълнени и др. платове“ 531
Акционерно дружество „Успех“ 597
Акционерно дружество „Цар Борис“ 406
Акционерно дружество „Южнонемско сдружение“ 597
Акционерско книгоиздателско дружество „Стопанско развитие“ 392
Акционерно „Славянско-търговско промишлено дружество“ 395
Акционерно спестовно дружество „Бъднина“ 580
Акционерно текстилно дружество „Мусала“ 531
Археологическо дружество — Варна 597
Археологическо дружество в България 567
Безименно акционерно дружество за направата на Варненското пристанище 597
Безименно акционерно дружество за периодичен печат и книгоиздателство 567
Белгийско дружество „Ролина“ 597
Българско акционерно дружество „Паркетна индустрия“ 597
Българско дружество „Червен кръст“ 543
Българско книжовно дружество 386, 512, 555
Българско научно-благотворително дружество „Братство“ — Букурещ 450
Българско строително дружество „Братство“ — Женева 540
Българско студентско дружество — Букурещ 450
Българско студентско медико-фармацевтично дружество — Букурещ 450
Българо-съветско дружество 584
Българско тухларско дружество „Работник“ 403
Българо-хърватско студентско дружество — Виена 567
Българо-югославско дружество — София 584
Великотърновска дружба „Трапезица“ 567
Велешко благотворително братство 543
Гимнастическо дружество „Юнак“ 403
Гръцко братство „Симбния“ — Хасково 417
Добруджански женски дружества 584
Другарско офицерско сдружение за взаимно подпомагане в случай на смърт 588
Дружества „Червен кръст“ в България 479, 540, 588
Дружество „Братство“ — Лом 512
Дружество „Братя Филипови“ 597
Дружество „Българо-братска взаимност“ 540
Дружество „Българо-руска взаимност“ 540
Дружество „Бяло море“ 567
Дружество за борба с детската престъпност 567
Дружество за защита на животните 567
Дружество за корабоплаване 403
Дружество за подпомагане на бедни студенти при Виенското училище 567
Дружество за покровителствуване инвалидите от войната 1912—1913 г. 567
Дружество за покровителство на децата 584
Дружество за покровителство на слепите 584
Дружество за постройка на ж. п. линия Мездра — Видин 597

Дружество „Искра“ 397
Дружество „Кирил и Методий“ 597
Дружество „Майка“ 584
Дружество „Милосърдие“ 438
Дружество на агрономите-писатели 575
Дружество на българките с висше образование 584
Дружество на българските публицисти и писатели 563, 567
Дружество на софийските домопритежатели 588
Дружество „Приятелки на младото момиче“ 584
Дружество „Пробуда“ 579
Дружество „Просвета“ 567
Дружество „Развитие“ 485
Дружество „Св. Кирил и Методий“ 438
Дружество „Славянска беседа“ 392, 482, 567, 597
Дружество с ограничена отговорност „Бора“ 597
Дружество с ограничена отговорност за търговия, производство, преработка на разни масла, маслодайни растения, есенции и пр. 597
Дружество „Странджа“ 476
Дружество „Съзнание“ 584
Дружество „Червен кръст“ — Румъния 388
Дунавска хидравлическа дружба 597
Евангелско дружество 583
Етрополска дружба — София 475
Етрополско кооперативно млекарско дружество „Малък Искър“ 475
Железничарско женско сдружение 584
Женско благотворително братство — Свищов 543
Женско благотворително дружество — Охрид 583
Женско благотворително дружество „Постоянство“ 584
Женско благотворително просветно дружество — Трявна 584
Женско дружество — Асеновград 584
Женско дружество — Ботевград 584
Женско дружество — Видин 584
Женско дружество — Габрово 584
Женско дружество „Добродетел“ — Русе 584
Женско дружество „Евдокия“ 584
Женско дружество „Каварна“ 584
Женско дружество — Карлово 584
Женско дружество — Копривщица 584
Женско дружество — Охрид 584
Женско дружество — Панагюрище 584
Женско дружество — Пловдив 584
Женско дружество — Севлиево 584
Женско дружество — Сливен 584
Женско дружество — Силистра 584
Женско дружество — Тутракан 584
Женско дружество — Търново 584
Женско дружество — Чепеларе 584
Женско дружество — Чирпан 584
Женско младежко християнско дружество 584
Женско образователно дружество „Съзнание“ 567
Женско просветно благотворително дружество „Пробуда“ — Стара Загора 584
Застрахователно дружество „Балкан“ 597
Застрахователно дружество „Россия“ 597
Земеделско дружество „Орач“ — Лом 512
Икономическо дружество — Сливен 485
Икономическо дружество — София 402
Казанлъшка дружба „Розова долина“ — София 484
Карловско търговско дружество 597
Кожухаро-еснафско сдружение — Сливен 506
Кооперативно дружество „България“ 597
Кооперативно потребително дружество „Братски труд“ 597

Костурско-Леринско благотворително братство — София 564
Културно дружество „Родно изкуство“ 584
Културно общество „Дружба“ 567
Културно-просветно дружество „Иларион Драгостинов“ — София 588
Културно-просветно дружество „Сава Раковски“ — Пловдив 395
Културно-просветно сдружение „Фондация Народна библиотека в София“ 569
Ломска дружба — София 512
Македоноодрински дружества 438, 454, 458, 476, 527, 567, 584
Македонска младежка организация „П. К. Яворов“ — София 531
Македонски благотворителни братства (общо) 543
Македонски студентски дружества в чужбина — Мюнхен 543
Македонско благотворително братство „Дамян Груев“ — Свищов 543
Македонско благотворително братство — София 543
Македонско благотворително дружество „Вардар“ 543
Македонско благотворително дружество — Варна 543
Македонско студентско дружество „Вардар“ 543
Международна дружина на учениците-анархисти — Париж 555
Международна женска лига за мир и свобода — Швейцария 395
Международно общество на болните 570
Международно транспортно акционерно дружество „Европа“ 406
Минно съдружие „Св. Мина“ — София 484
Младежко дружество за стопанско и културно повдигане на селото 513
Младежко женско културно просветно дружество „Свежа струя“ 584
Морско спортно-туристическо дружество „Кораб“ — Варна 406
Музикална семейна дружба — Русе 567
Народно-осигурително дружество „Балкан-живот“ 509
Общество на свободните писатели 412
Околийска земеделска дружба — Търговище 485
Околийско учителско дружество „Неофит Рилски“ — София 485
Осигурително дружество „Балкан“ 516
Охридско женско благотворително дружество „Св. Климент“ 540
Охридско културно-благотворително дружество „Св. Климент“ 478
Пенсионерно дружество „Старини“ — София 567
Пиянечко македонско дружество 567
Поборническо-опълченско дружество „Бузлуджа“ — Казанлък 534
Поборническо-опълченско дружество — Пазарджик 395
Поборническо-опълченско дружество — Свищов 545
Поборническо-опълченско дружество „Шипка“ 428
Подофицерско дружество „Бузлуджа“ — Казанлък 595
Подофицерско дружество „Калитин“ — Ст. Загора 595
Полско-българско дружество — София 567
Първо българско търговско параходно дружество „Провидение“ 550
Раховска културно-просветна дружба 575
Ротердамско дружество за индустрия и търговия 597
Румъно-българско общество — Букурещ 485
Румънско благотворително дружество „Принцеса Мария“ 584
Руско-българско дружество за търговски и финансови операции 597

Сдружение „Бр. П. Г. и Ив. Попович“ 550
Сдружение „Бр. х. Петкович — Ат. Маринов. Сие Попови“ 550
Сдружение на славянските жени 391
Сдружение на собствениците на недвижими имоти в България 402
Славянско благотворително дружество — Петербург 395, 438
Славянско благотворително дружество 567
Славянско общество — Москва 567
Софийска търговско-индустриална камара 428
Софийско доброволческо дружество „Сливница“ 564
Софийско ученическо православно християнско дружество „Св. Николай Чудотворец“ 567
Строително дружество за направа на железницата София — Вакарел 597
Студентско дружество „Хр. Ботев“ 567
Студентско християнско дружество 567
Театрално дружество „Вида“ — Видин 403
Тракийско дружество — Пловдив 461
Тракийско просветно дружество — Цариград 417
Търговско дружество — Русе 485
Търновско благотворително дружество „Св. Св. Кирил и Методий“ 438
Ученическо дружество — Лом 512
Ученолюбива дружинка „Искра“ — Казанлък 567
Училищно настоятелство — Охрид 583
Учителско околийско дружество — Петрич 485
Централно дружество на опълченците от 7—12 дружини в царство България 567
Централно македонско дружество в Атина 567
Църковни настоятелства 438
Църковно училищно настоятелство — Струга 583
Черноморско-дунавско параходно дружество 597
Юнашко дружество Севлиево 597
Духовенство, духовници (владици, свещеници) 398, 400, 403, 424, 451, 484, 512, 523, 577
Държавен съвет 386
Държавно устройство 595

Евреи 567
Емиграция, емигранти — вж Българска емиграция
Енциклопедия 567
Епархии 386
Епидемии 485, 550, 583, 588
Еснафи (общо) 403
Абаджийски еснаф —Ески Джумая 440
Бакалски еснаф — Русе 403
Бояджийски еснаф 557
Тенекеджийски еснаф 557
Есперанто 567

Железопътно дело, железопътни линии (общо) 395, 442, 485, 513
Жп гара с. Криволак 485
Жп линия Белово — Вакарел 597
Жп линия Бургас — Пловдив 597
Жп линия Куманово — българската граница 597
Жп линия Макоцево — Пирдоп 485
Жп линия Пазарджик — Пещера — Батак — Ракитово — Лъджене 485
Жп линия Пловдив — Чирпан 485
Жп линия Сливен — Бинкос — Дъбово — Казанлък — Калофер — Карлово — Сопот — Пирдоп — София 485
Жп линия София — Варна 512
Жп линия София — Роман 597
Жп линия Търново — Елена — Сливен 485
Жп линия Царева ливада — Габрово 567
Жп линия Цариброд — София — Вакарел 597
Жп линия Цариград — Белово 397

Жп линия Цариград — Вакарел 395
Жп линия Шумен — Мадара — Карнобат — Ени Загра — Ямбол 570
Жп линия Шумен — София — Кюстендил 597
Жп линия Ямбол — Бургас 597
Жп станция Конево 485
Женско движение
В България 584
В Европа 584
В Италия 584
В Полша 584
В Румъния 584
В Унгария 584
Журналисти 524, 543

Завещания (общо) 388, 394, 402, 580, 592, 597
На Авксентий Велешки 479
На С. И. Владимиров 485
На Евл. Георгиев 403
На А. Кацивелас 417
На митрополит Мелетий 386
На д-р С. Радославов 485
На С. М. Симидова 421
На Д. Трайчева 448
Закони, законопроекти 395, 402, 406, 444, 480, 485, 501, 513, 539, 543, 562, 557, 567, 575, 577, 584, 588, 593, 597
Занаяти, занаятчии 403, 517, 584
Бубарство 403
Градинарство 403
Килимарство 403
Кожухарство 424, 506
Обущарство, кондурджийски 557, 595
Сладкарство 557
Тенекеджийство 557
Тепавичарство 407
Застраховане 395
Затвори 398, 459, 564, 567, 580, 583, 589; вж и Арести
Заточения, заточеници 382, 386, 397, 448, 453, 476, 555, 589; вж и Българско национално революционно движение
Земеделие 402, 485, 513, 568, 575, 579, 593
Земеделски каси 395, 504
Земетресения — вж Природни бедствия
Избор на български княз 386, 395, 512, 555
Избори 386, 395, 402, 450, 485, 502, 512, 536, 567, 581, 584, 588, 597
Издателства — вж Книгоиздателства...
Изкуство 490, 549
Изложби 513, 543, 567, 584
Изложения — вж Панаири
Износ на стоки 504, 513; вж и Търговски стоки
Икономика, икономически въпроси 402, 403, 485, 595
Икономическа криза 485
Индустрия 403; вж и Фабрики
Институти
Възпитателен институт „Заря“ 527
Държавен застрахователен институт — София 509
Институт за изобразителни изкуства — БАН 582
Институт на заклетите експерти-счетоводители 482
Македонски научен институт 543
Международен институт на интелектуалните кооперации 575
Исторически материализъм 485
История 384, 533, 543, 567
Италиански войски 570, 583
Италиански език 391
Италианско националноосвободително движение 596

Йерусалимска патриаршия 417

Кази 533
Каймаками 424
Календари 543, 567, 597
Камари
Земеделски камари 575
На народната култура 441
Софийска индустриално-търговска 597
Канцелария на българските ордени 545
Карти (географски, геологически и др.) 395, 402, 409, 451, 481, 540, 597
Католици 579
Кметове 504, 512, 532
Книгоиздателства, издания, разпространение на книги (общо) 391, 451, 512, 540, 559, 567, 581

„Ал. Паскалев“ 391
„Т. Ф. Чипев“ 501
Книжарници, книжари 391, 396, 501, 512, 583
Книжнина, книги 391, 394, 395, 399, 412, 418, 465, 485, 490, 501, 505, 512, 533, 540, 543, 545, 557, 562, 567, 569, 579, 583, 590; вж и Брошури; Книгоиздателства; Печатници
Книжовна дейност 443, 451, 479, 55
Комедии — вж Драми, драматични произведения
Комисии (общо) 391, 438, 444, 447, 450, 482, 485, 543, 563
Военноисторическа комисия при Щаба на армията 540
Градска реквизационна комисия — Силистра 580
Комисия за издирване на български емигранти-изгнаници и откраднати български жени и деца по домовете 426
Комисия по прилагане на закона за поощрение на народната култура и изкуство 562
Ксантийска цензурна комисия 509
Помирителна комисия на македонските организации 540
Комитети — вж и Българско национално революционно движение...; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
Албански революционен комитет 405
Благотворителен комитет „Св. Йоан Милостивий“ — Ст. Загора 402, 444
Български национален комитет за мир 584
Временен инициативен комитет против войната и фашизма 584
Временен комитет за Армения и Македония в Париж 567
Върховен общонароден комитет при Министерството на вътрешните работи за всенародно събиране на помощи 584
Комитет „Алеко Константинов“ 567
Комитет в защита на политическите затворници 584
Комитет за въздигане паметен храм „Преображение господне“ на Странджанско-тракийското оборище „Петрова нива“, Стоиловското землище, М. Търновско за увековечаване паметта на Странджанската епопея през 1903 г. 477
Комитет за въздигане паметник на всички загинали войници от Еленска околия в Освободителната война 567
Комитет за въздигане паметник на загиналите в Сръбско-българската война 567
Комитет за въздигане паметник на Кирил и Методий в София 479
Комитет за въздигане паметник на революционера Ил. Драгостинов — с. Арбанаси 588
Комитет за въздигане паметник на свищовските борци за българска свобода 545
Комитет за грижи за потомството 584
Комитет за издигане паметник на Хаджи Димитър в Сливен 567
Комитет за подпомагане на бедните майки-родилки 584
Комитет за подпомагане на пострадалите от Септемврийското въстание 1923 г. 567
Комитет за честуване 50-годишния юбилей за обществената, културната и благотворителна дейност на Е. Каравелова 395
Комитет „Иларион Макариополски“ 555
Комитет на македонските революционери-терористи 564
Комитет на приятелите на южните славяни 567
Комитет по издигане паметник на Климент Охридски в София 478
Комитет по отпразнуване стогодишнината на българското училище в Прилеп 573
Комитет при Централната комисия по построяване на храма „Александър Невски“ 384

Македонски национален комитет 540, 543
Народен комитет за църковно единство 567
Общински комитет за обществено подпомагане 584
Общогражданski комитет „Обединение“ 588
Славянски комитет — Москва 535
Тракийски учебен комитет — Цариград 417
Френско-български комитет 540
Кондика 440
Конгреси (общо) 485, 527, 534, 538, 543; вж и Берлински конгрес; Конвенции; Конференции
Втори балкански конгрес за закрила на децата — Белград 584
Втори конгрес на южнославянските книжовници и публицисти 563, 567
Конгрес на пенсионерно дружество „Старини“ — София 567
Конгрес на славянските журналисти в София 567
Конгрес на социалдемократите от воюващите страни в Стокхолм 409
Конгреси на Българския женски съюз 584
Конгреси на Международния женски съюз 584
Международен конгрес на собствениците — Париж 588
Международен студентски конгрес в Румъния 597
Младежки конгрес — Женева 584
Първи балкански конгрес в Атина за обществено подпомагане на деца и младежи 584
Първи конгрес на Славянския младежки земеделски съюз 567
Първи конгрес на южнославянските книжовници и публицисти в Белград 563
Славянски конгрес в Прага 567
Съдийски конгрес — София 406
Теософски и евангелски конгрес — София 567
Четвърти международен конгрес по икономика — Рим 584
Конституция 386, 395, 403, 512
Консулства, консули — вж Легации
Конференции — вж и Договори...; Конвенции; Конгреси
Балканска конференция 402, 485
Балканска конференция на жените — Букурещ 584
Балканска конференция на жените — Солун 584
Балканска конференция на студентските християнски дружества 567
Втора балканска конференция за мир и разбирателство — Истанбул 584
Конференция за всеобщо разоръжаване 402
Конференция за мир 567
Конференция на жените — Скопие 584
Международна конференция за мир и разоръжаване — Белград 584
Международна конференция на селските женски асоциации 584
Международна конференция по образованието — Швейцария 584
Международни студентски конференции 406
Парижка конференция 567
Кооперации, кооперативни служители 402, 513
Кореспонденти 404
Критика — вж Литературна критика
Култура, културна дейност 403, 485, 512
Куриери 593
Кърджалии 555

Легации (дипломатически и търговски агенства, консулства, посолства, посланици) 384, 386, 395, 426, 509, 537, 540, 550, 567, 570, 588, 592
Легенди 567
Лекари 388, 389, 403, 480, 485, 570, 580
Лекции 434, 567

Лиги — вж Дружества...
Литература, литературна дейност, литературен живот 391, 394, 402, 409, 441, 480, 481, 490, 501, 562, 567, 582
Литературна и художествена критика 481
Литературни четения 412
Лихварство 424, 434
Лотария 557

Македоноодринско опълчение 515, 543, 561, 583; вж и Войни... Балкански войни (1912—1913)
Македонски братства — вж Дружества...
Македонски въпрос 442, 567, 583; вж и Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско
Манастири, монаси (общо) 403, 505, 522, 543, 574
Горноводенски манастир 417
Дебърски манастир „Св. Бигор“ 505
Дебърски манастир „Св. Йоан Предтеча“ 505
Драгалевски манастир 403
Зографски манастир 505, 583
Кремиковски манастир 403
Манастир в с. Лешани, Охридско 583
Манастир „Св. Георги“, до Кукуш 505
Манастир „Св. Наум“ — Охрид 424
Манастир „Св. Параскева“ — 417
Манастир „Св. Преображение“ — В. Търново 403
Манастир „Успение Богородица“ — с. Батошево 403
Марков манастир — Скопие 505
Рилски манастир 505, 592
Руски скит „Св. Андрей“ — Ватопед 505
Хилендарски манастир 522
Манифестации 485, 567
Марксически, социалистически кръжоци 454, 593
Манифести 479
Маршове 540
Масони, масонски ложи 527, 550, 597
Медали, ордени, грамоти 386, 428, 444, 445, 465, 540, 545, 564, 570, 580
Медицина, медицинска помощ 403, 485
Мемоари — вж Спомени...
Министерски кризи 485
Министерски съвет 384, 445, 482, 485, 501
Министерства, министри (общо) 485, 551
Български
Министър-председател 395, 485, 540, 580
на войната 474, 477, 485, 502, 534, 540, 551, 567, 578, 580
на външните работи 384, 386, 502, 522
на вътрешните работи 395, 401, 453, 509, 545, 550
на железниците, пощите и телеграфите 485
на земеделието 402, 575
на народното просвещение 384, 391, 484, 485, 501, 567, 577
на правосъдието 509, 577
на пропагандата 501
на търговията и земеделието 597
на финансите 395, 443, 555, 577
Чужди
Велики везири 424, 427
на външните работи — Австро-Унгария 485, 570
на външните работи — Русия 567, 575
на външните работи — Сърбия 540
на външните работи — Турция 550
на финансите — Русия 597
Минно дело, мини 395, 403, 509, 563, 567, 574, 597
Мисии 402, 468
Мита, митници 485, 504, 511, 597
Митинги 395, 402, 545, 548, 567
Митрополии, митрополити 386, 402, 417, 438, 447, 512, 555, 563, 567, 573, 583, 588, 597
Младотурци 427, 540
Мобилизации 390, 409, 540, 580; вж и Войни

Мохамедани 485
Музеи 580, 597
Музика 562

Наводнения — вж Природни бедствия
Народни лечители 403
Народни песни, народно творчество 384, 387, 479, 562, 581, 592
Народни събрания, народни представители 386, 388, 395, 402, 403, 417, 443, 482, 485, 512, 524, 540, 542, 543, 555, 557, 567, 577, 580, 583, 593, 597
Наследства — вж Завещания
Настоятелства — вж Дружества...
Научни трудове 533
Националноосвободително движение на българите в Македония и Одринско (общо) 527, 529, 564, 567, 584, 589; вж и Афери...; Въстания...; Дружества...; Комитети
Арести на македонски дейци 583
Атентати 589
Бежанци 455, 543
Борба за независима българска църква в Македония и Одринско 597
Български конституционни клубове 509
Войводи 455, 459, 476, 583
Върховен македоно-одрински комитет (ВМОК) 438, 459, 460, 476, 529, 567
Вътрешна македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) 395, 402, 405, 454, 459, 460, 461, 476, 564, 567, 583, 589
Вътрешна македонска революционна организация (ВМРО) 405
Гръцка пропаганда, гръцки чети в Македония 403, 540, 583
Илинденска организация 543
Канали (революционни) 583
Комитетска архива 583
Комитети на ВМОРО 427, 460, 527, 583, 589
Конгреси 454, 459, 460, 512, 567, 583, 589
Куриери 583
Македонска лига в Русе 577
Оръжие 455, 457, 459, 460, 476, 567, 583
Охридско съзаклятие 448
Партизански отряди 405
Погранични пунктове 456, 459, 476, 583
Положение на българите в Македония и Одринско, турски жестокости 382, 386, 395, 476, 567, 583
Революционна дейност, революционни дейци 456, 458, 459, 461, 476
Революционни окръзи и райони 459, 583
Реформи в Македония 567, 583
Сръбска пропаганда в Македония 395, 438, 543, 583, 597
Съюз на македонските емигрантски организации 543, 583
Тайно революционно братство в Турция 567
Терористични акции 460
Тракийска организация 402
Училищно дело в Македония и Одринско 386, 567, 573, 581
Чети, четници 438, 446, 455, 456, 457, 459, 460, 476, 567, 582, 583, 589
Некролози 445, 533, 534, 540, 581
Немски войски 543
Немски език 384, 567
Ноти (дипломатически) 395, 396

Областно събрание — Пловдив 417, 542
Образование — вж Училищно и просветно дело...
Общество на народите 485, 543, 584
Общини, общински съвети, общински управления (общо) 395, 438
с. Божици, Софийско 502
Бургас 597
Варна 597
Видин 485
с. Горна баня, Софийско 403
Етрополе 475
с. Извор 395
Котел 402
Кукуш 583
Кюстенджа 513
Ниш 540
с. Новоселци 443

Охрид 448
Перистера 417
Пещера 485
Пловдив 539
Прилеп 573
Русе 570
Самоков 581
Сливен 506
Сливница 443
Смирна 417
Солун 505, 583
София 386, 401, 588, 597
Ст. Загора 479
с. Сухиндол, В. Търновско 532
Чипровци 485
Обявяване на независимостта на България (1908) 442, 567, 589
Околии, околийски началници, околийски управления (общо) 402
Габрово 402
Карлово 578
Никопол 485
Призрен 540
Самоков 545
София 597
Тетевен 443
Окръжни 465, 482, 484, 485, 545, 589
Окръзи, окръжни управления, окръжни управители, окръжни съвети (общо) 403
Плевенски 485
Видински 512
Кюстендилски 453
Ломски 512
Гюмюрджински 540
Самоковски 545
Опери, оперни артисти 403, 485, 562, 582
Опълченци — вж Поборници, опълченци
Организации
Женски организации — Холандия 584
Македонска младежка културно-просветна организация „Т. Александров“ 583
Младежка национал-либерална организация „В. Левски“ 402
Сръбска организация „Черна ръка“ 543
Ордени — вж Медали, ордени
Освобождението на България 385, 395, 406, 428, 443, 512, 535, 543, 555, 577
Офицери — вж Военноначалници...
Паметници 442, 485 524, 543, 583, 597
Панаири, изложения (общо) 387, 403, 509
Парижко изложение 403, 597
Пловдивско изложение 403, 557
Хановерско изложение 403
Узунджовски панаир 550
Параходи 395, 400, 550
Партии, партийни групи, партийни въпроси (общо) 395, 465, 551, 567
В България
Българска комунистическа партия (БКП, комунисти) 402, 485, 538, 561, 567, 583, 588, 593, 597
Българска работническа социалдемократическа партия (широки социалисти) (БРСДП — ш. с.) 485, 588
Български земеделски народен съюз (земеделци) 567
Демократичен сговор 392
Демократическа партия 395, 402
Консервативна партия (консерватори) 386, 512
Либерална партия (либерали) 386, 395, 512
Народна партия 386, 584
Народно-либерална партия 512
Национал-либерална партия 402
Обединена народно-прогресивна партия 584
Прогресивно-либерална партия 386
Радикалдемократическа партия 485
Републиканска партия 402
В чужбина
Руска комунистическа партия (болшевики) 538
Хърватска селска партия 405
Паспорти 426
Патриарси 386
Пенсии 391, 478, 485, 534, 567, 568, 570, 583, 584, 588
Периодични издания 577; вж и Вестници; Списания
Песни 562; вж и Народни песни...
Печат 584

Печатници 396, 505, 533, 590
Пиеси — вж Драми, драматургични произведения
Писатели, поети 412, 441, 501, 543, 567, 568, 579, 582
Поборници, опълченци 428, 443, 444, 465, 512, 534, 545, 549; вж и Българско опълчение
Поеми, поезия 394, 481, 567, 589; вж и Стихотворения
Политика, политически борби, политически събития 409, 427, 442, 468, 567, 593, 595
Политика на Турция 575
Политическа икономия 485
Политически борби, политически живот, политическа обстановка в България 386, 395, 480, 485, 584, 588, 592, 593
Политически живот на Чехословакия 584
Политически кризи в България 402, 588, 593
Полкове — вж Българска войска...; Руска армия...
Положение на българите в Южна Добруджа 402
Пощи, телеграфи 387, 400, 593
Правилници 450, 459, 543, 575, 583
Правителства (общо) 409
Румънско правителство 577
Руско правителство 540
Сръбско правителство 567
Празници — вж Честванията
Право, правни науки 403, 406, 485, 500, 509, 512, 588, 595
Преврати, контрапреврати 386, 395, 402, 512
Пренасяне костите на Г. С. Раковски 512
Префекти 417
Приказки 581
Природни бедствия (земетресения, пожари, наводнения) 395, 403, 567, 584, 597
Пристанища 442, 485, 512, 513, 597
Програми 395, 543, 563, 567, 575
Проза 490
Промишленост 568
Просветно дело — вж Училищно и просветно дело
Протоколи 438, 450, 465, 466, 484, 485, 540, 543, 549, 557, 563, 580, 581, 583, 588, 597
Публицистика, публицисти 406, 512, 549, 567, 583; вж и Журналисти
Пътища 540, 595

Работническо движение 538
Разкази — вж Белетристика, белетристични произведения
Рапорти — вж Доклади
Революции
Великата октомврийска социалистическа революция (1917) 538
Великата френска буржоазна революция (1789) 555
Ноемврийска революция в Германия 538
Революции в Европа (1848) 555
Революция в Персия (1905—1911) 583
Революция в Русия (1905—1907) 583
Февруарска революция в Русия 1917 409, 538
Регенти 395
Редактори, редакции 404, 409, 443, 450, 451, 461, 485, 543, 551
Режисура 419, 567
Реформи 442
Рецензии 533, 589
Рецепти 557
Речници 533, 567, 579
Риторика 567
Родословни таблици, родословно дърво 465, 537, 567, 592
Романи — вж Белетристика...
Руди — вж Минно дело...
Румънска армия 540
Руска армия 400, 535, 540, 580, 592, 597
Руски език 394, 582
Ръкописи 418, 479, 481, 513, 533, 540, 545, 548, 551, 555, 569, 575, 579—582, 584, 588, 593

Санитари, санитарно дело 403, 480, 485
Сатира, катирически песни 567
Сборници 485, 567, 582
Свещена история 557
Сдружения — вж Дружества...
Семинарии 542, 588
Синдикати 597

Славянство, славянски страни 387, 567, 584
Снимки, портрети 453, 459, 465, 534, 540, 543, 551, 562, 564, 581, 582, 592
Социология 485
Списания (общо) 450, 485, 512, 582; вж и Периодичен печат
„Балкански журнал“ 419
„Библиотека“ 551
„Българска сбирка“ 533, 567
„Български книжици“ 505
„Български преглед“ 579
„Всеобщ преглед“ 567
„Въздържател“ 567
„Демократичен преглед“ 567
„Ден“ 555
„Духовна пробуда“ 567
„Духовно обществен преглед“ 567
„Ехо“ 597
„Жената“ 584
„Здраве и сила“ 564
„Златорог“ 490, 567
„Илюстрация“ 567
„Искрица“ 567
„Кубрат“ 567
„Летописи“ 567
„Летоструй“ 509
„Литературен глас“ 567
„Македония“ 564, 567
„Македонска звезда“ 543
„Македонски преглед“ 543
„Мисъл“ 567
„Млада българка“ 584
„Младежки подвиг“ 567
„Наковалня“ 499
„Наш живот“ 567
„Наши дни“ 590
„Общо дело“ 567
„Отец Паисий“ 512
„Отечество“ 540
„Орашки календар“ 567
„Периодическо списание“ 555
„Поука“ 555
„Преглед“ 567
„Преглед на Раховската културно-просветна дружба в София“ 575
„Ревю франс — бюлгар“ 567
„Родина“ 509
„Светлина“ 567
„Седмица“ 567
„Семейно огнище“ 567
„Слава“ 567
„Славянски глас“ 563
„Славянски календар“ 567
„Слънце“ 567
„Сръпски книжовни гласник“ 563
„Съвременна илюстрация“ 567
„Съвременна мисъл“ 567
„Съвременник“ 567
„Театр и жизнь“ 419
„Ученическа мисъл“ 567
„Училищен преглед“ 396, 567, 590
„Художник“ 551
„Юридически преглед“ 595
„Юридическо списание“ 595
Списъци 450, 465, 475, 490, 501, 509, 526, 540, 543, 555, 581, 583
Спомени 382, 386, 395, 397, 398, 399, 442, 453, 490, 512, 524, 533, 538, 559, 567, 581, 589, 592, 593
Спомоществуватели 404, 555
Спорт 540
Сръбска армия 479, 512, 540
Статии 387, 388, 390, 391, 394, 402, 406, 419, 478, 479, 481, 485, 499, 503, 511, 513, 522, 527, 533, 540, 550, 551, 555, 561, 563, 569, 575, 581, 582, 584, 589, 590, 592, 595
Статистика, статистически сведения 395, 524
Стачки 402, 454, 485, 567, 588
Стенография 485
Стипендии 395; вж и Училищно и просветно дело
Стихотворения 386, 387, 391, 394, 402, 439, 441, 480, 490, 513, 540, 549, 555, 561, 567, 575, 579, 580, 582
Стопанска дейност 443
Строежи 395, 403, 442, 475, 526, 543
Студентски дружества — вж Дружества
Сценарии 582
Събори
Всеславянски събор в София (1910) 567
Първи редовен съюзен събор на православните християнски дружества на учащата се младеж в България 567
Световен събор за мир в Брюксел 584
Събор на народните учители (1900) 567

Събор на тютюнопроизводителите в Пловдив 402
Събрания 485, 537
Съдебно дело, съдебни служители 382, 395, 406, 442, 475. 482, 509, 514, 588, 595
Съдилища
Апелативен съд — Битоля 424, 509
Апелативен съд — В. Търново 395
Апелативен съд — Русе 567, 577
Военно-полеви съд 567, 588
Върховен касационен съд 514, 577
Върховен съд на Източна Румелия 417
Международен съд 567
Одрински турски касационен съд 595
Окръжен съд — Кюстендил 395
Окръжен съд — Лом 512
Окръжен съд — Провадия 555
Окръжен съд — София 485
Окръжен съд — Ст. Загора 512
Софийски шериатски съд 533
Търговски съд — Русе 550
Съединението на Източна Румелия с Княжество България 382, 395, 442, 512, 524, 535, 561, 577, 588, 589, 593, 595
Съюзи
Български всенароден санитарен съюз 485
Български женски съюз 584
Български национален студентски съюз 584
Български учителски съюз 485
Всебългарски съюз „Отец Паисий“ 512, 583, 584
Всеславянски пчеларски съюз 579
Германски женски съюз 584
Женски земеделски народен съюз 584
Международен женски съюз 543, 584
Национален женски съюз на Великобритания 584
Родителско-възпитателски съюз за закрила и възпитание на младежта 485
Родов съюз на притежателите на мини, кариери и солници 563
Студентски съюз „Хр. Ботев“ 406
Съюз „Български родолюбци“ 567
Съюз за борба с детската престъпност 584
Съюз за закрила на децата в България 584
Съюз за обществена култура и намеса 593
Съюз на бесарабските българи в България 402
Съюз на българските журналисти 584
Съюз на българските минопритежатели 484
Съюз на българските писатели 441, 501
Съюз на българските публицисти и писатели 584
Съюз на българските учени, писатели и художници 567
Съюз на занаятчийските, търговски и кредносъсловни партии в Берлин 402
Съюз на запасните офицери 540
Съюз на запасните подофицери 428
Съюз на кооперативните служители в България 402
Съюз на Македонските културнопросветни дружества в България 478
Съюз на окръжните съвети в България 402
Съюз на руските инвалиди в България 540
Съюз на собствениците на недвижими имоти в България 588
Съюз на югославските книжовници и публицисти 563
Транспортен съюз 485
Югославски женски съюз 584
Съюзнически войски 540

Тапии 465
Театрално дело, театри 391, 403, 419, 442, 459, 481, 484, 485, 543, 563, 567, 584, 593, 597; вж и Драми...
Тефтери 468, 471, 505, 512, 533, 562, 582, 583
Транспорт 485
Трудова повинност 593
Турска армия 397, 479, 515, 540, 561, 570, 580
Турски език 399, 509, 555

Турско иго, положение на българския народ под турско иго 382, 389, 397, 403, 443, 448, 512, 555, 588
Турци 509
Търговия, търговски отношения, търговска дейност 386, 395, 403, 407, 424, 434, 451, 458, 468, 471, 479, 482, 485, 504, 509, 511—513, 516, 522, 526, 531, 532, 544, 548, 550, 555, 571, 574, 588, 591, 592, 597
Търговски стоки
аби 544
басма 591
бубено семе 597
бъчви 516
вино 504
волове 511
восък 591
вълна 511, 516, 544
гайтан 591
галантерия 471
добитък 458 511, 512, 516, 522
дребен рогат добитък 471
дървен материал 597
дървено масло 550
ечемик 511
захар 471, 591
игли 591
кадифе 591
кафе 550
кожи 550
коне 511
конци 591
коприна 571 591
копчета 591
крави 511
колониални стоки 544
куфари 550
лимони 550
манифактурни стоки 471
маслини 550
млечни произведения 522
овце 511
памук 571
парфюмерийни стоки 597
пастърма 555
портокали 550
птици 511
пшеница 511
рапица 513
розово масло 509, 548, 571, 597
рошкови 550
ръж 516
самовари 550
сатен 571
селскостопански произведения 513
семе 451
син камък 591
сирене 471
скотовъдни стоки 555
сливи 513
сол 471, 532, 597
спирт 471
спиртни напитки 471, 479, 511, 555
сребърни лъжици 550
сукно 591
текстил 471
тютюн 395, 485, 597
фурми 550
хартия 591
хасе 591
хранителни стоки 485
царевица 516
черно грозде 550
яйца 522
ярешки кожи 571
ярма 471

Убийства на политически дейци 442
Укази 540
Унгарска помощна армия 570
Унгарски народ, унгарци 570
Униатско движение 555, 583
Университети — вж и Училищно и просветно дело...
Висши учебни заведения
Народен университет — Пловдив 395
Народен университет по национални проучвания 567
Селски народен университет — с. Пордим, Плевенско 584
Устави, проектоустави 402, 417, 438, 450, 485, 512, 526, 527, 543, 545, 562, 563, 564, 567, 569, 575, 583, 588, 593, 597
Участие на българи в освободителните борби на Гърция 382
Училищно и просветно дело, образование (общо) 382, 398, 399, 402, 403, 451, 459, 485, 503, 509, 512, 513, 539, 568, 581, 583, 589, 595, 597
Българи, учещи в Австрия 597

Българи, учещи в Белгия 588, 593
Българи, учещи в Германия 503, 514, 532, 555, 593
Българи, учещи в Русия 389, 442, 505, 535, 555, 567, 577, 588
Българи, учещи в Сърбия 542
Българи, учещи в Турция 392, 512
Българи, учещи във Франция 500, 527
Българи, учещи в Швейцария 509, 581, 584, 597
Българи, учещи в чужбина 395, 584, 597
Висши учебни заведения и учещи в тях 388, 391, 394, 395, 402, 403, 467, 485, 509, 533, 535, 548, 549, 567, 570, 584, 589, 597
Военни учебни заведения 417, 509, 540
Духовни училища 403, 417, 509
Педагогически учебни заведения 395, 403, 417, 465, 539
Професионални учебни заведения 395, 403, 417, 475, 485, 575, 579, 584
Средни учебни заведения 384, 385, 387, 389, 395, 403, 417, 438, 449, 459, 478, 479, 485, 500, 524, 531, 535, 537, 539, 550, 555, 567, 570, 583, 584, 588, 593, 597
Учебни програми 583
Учебници 386, 451, 506, 583
Ученици 459, 475, 479
Училищни настоятелства 384, 417, 449
Училища, пансиони 386, 387, 389, 391, 393, 395, 397, 424, 438, 451, 468, 501, 505, 506, 535, 540, 555, 567, 583, 597
Училищни съвети 581
Учители, училищни инспектори 384, 388, 446, 449, 451, 454, 459, 476, 478, 479, 485, 509, 512, 531, 555, 562, 567, 577, 579, 584, 588, 589, 590, 592, 593
Учредително народно събрание — вж Народни събрания

Фабрики (общо) 403, 485, 597
Бирена фабрика 597
Военна фабрика 466
Дърводелска фабрика 463
Стъкларска фабрика 509
Тъкачна фабрика „Тунджа“ 406
Фабрика за брашно 454
Хартиена фабрика 396
Фармацевтика, фармацевтично обслужване 570, 595; вж и Аптеки
Фашизъм 441, 538
Физика 384
Философия 384, 567
Финанси, финансови въпроси, финансова дейност, финансово-счетоводна отчетност 395, 417, 438, 444, 450, 457, 485, 501, 511, 512, 516, 536, 595
Фирми 501, 550
Фондове
Фонд „Владимир д-р Д. Папазов“ 588
Фонд „Постройка на дом-паметник на инвалидите“ — София 543
Фонд „Причините за прогрома“ 567
Фонд „Тодор Александров“ 543
Фонетика 579
Френски език 386, 567, 582

Хайдути 382
Химни 567
Хорове 403, 479
Храмове 395, 442, 588
Художници 501, 540, 582

Църкви 400, 440, 477, 505, 512, 526, 555, 583, 588, 597
Църковен въпрос — вж Църковно-национална борба
Църковно-национална борба (общо) 386, 402, 443, 446, 448, 451, 505, 512, 567, 583
Епархийски съвети 447, 484
Честувания, юбилеи, юбиляри (общо) 409, 438, 441, 443, 478, 485, 512, 543, 549, 555, 567, 568, 580, 581, 588, 597
Отпразнуване годишнина от Априлското въстание 545
Отпразнуване деня на Кирил и Методий 459, 479, 485, 509, 555, 577, 583
Отпразнуване на 1 май 485
Отпразнуване победата в Сръбско-българската война 540
Честувания и юбилеи на:

Александър II 502
Хр. Ботев 406
Климент Охридски 540
Чети, четеническо движение, четници (общо) 397, 405, 443, 555; вж и Българско националнореволюционно движение...; Националноосвободителни борби на българите в Македония и Одринско...
Ботева чета (1876) 443, 512, 555
Чета на Г. Бенковски (1876) 398
Чета на Т. Велков (1876) 555
Чета на А. Калмиков 577
Чета на Й. Кискинов (1925) 402
Чета на Л. Костич (1876) 555
Чета на Хр. Македонски (1876) 555
Чета на Филип Тотю (1867) 404, 512, 555
Чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа (1868) 382, 512, 555
Чета на П. Хитов (1867) 404, 655
Чета на П. Хитов (1876) 534
Чета на „Чудото“ (1925) 402
Чешки език 391, 439
Читалища 384, 398, 403, 485, 512, 555, 557, 562, 567, 579, 584
Чифлици 482

Юбилеи — вж Честувания...
Южнославянски езици 563
Южнославянски народи 563

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор 5

Обзор на фондовете

Фонд № 382 — Свещ. Минчо Кънчев Стоянов 15
„ 383 — Николай Христакиев Павлович 17
„ 384 — Богдан Иванов Горанов 18
„ 385 — Панайот Николов Семерджиев 20
„ 386 — Марко Димитров (Димитриев, Динчов) Балабанов 20
„ 387 — Михаил Георгиев Зимбилев 25
„ 388 — Д-р Стойко Йорданов Гаев (Йорданов) . . . 26
„ 389 — Рада Пенчева Гугова-Киркович 28
„ 390 — Дабко Устагенчев (Димитър Генчев Майсторов) . 30
„ 391 — Кирил Христов Генчев 31
„ 392 — Проф. Никола Милев 34
„ 393 — Димитър (Димитраки) Попстефанов (Попов) Георгиев 35
„ 394 — Георги Иванов Бакалов 36
„ 395 — Петко Стойчев Каравелов 37
„ 396 — Нестор К. Абаджиев 43
„ 397 — Свещ. Михаил Цветанов Радулов 44
„ 398 — Йордан Ненов Йорданов 46
„ 399 — Джорджи Антони Барбиери 47
„ 400 — Губернаторство — Тулча 48
„ 401 — Ген.-лейт. Руси Христов Русев 49
„ 402 — Кръстьо Тодоров Станчев 50
„ 403 — Народно събрание 54
„ 404 — Васил Николов (Николаевич) Рашев (Рашеев) . 58
„ 405 — Тодор Александров Попорушев 59
„ 406 — Никола Александров Златарски 60
„ 407 — Стефан Иванов Карагьозов (Карагьозоглу) . . 61
„ 408 — Хаджи Никола (Николчо) Петракев (Петракиев, Петраков, Петракюв) Хаджиниколов 62
„ 409 — Иван Георгиев Павлов 63
„ 412 — Никола Алексиев Белев 65
„ 417 — Митрополит Йоаким Пловдивски 66
„ 418 — Валери Александрович Погорелов 68
„ 419 — Петър Михайлович Ярцев 68
„ 421 — Лазар Панов 69
„ 424 — Антон Козманов Митанов 70
„ 426 — Найден Николаев (Николов) 72
„ 427 — Христо Иванов Силянов 73
„ 428 — Петър Стоянов (Стоянович) 74
„ 431 — Михаил Палашев 75
„ 434 — Ватю (Ветю) Ватюв (Ватев) 76

„ 438 — Благотворително дружество „Св. Кирил и Методий“ — В. Търново 77
„ 439 — Люба Франтишек Сплиткова Касърова . . . 79
„ 440 — Абаджийски еснаф —Ески Джумая 79
„ 441 — Младен Исаев Младенов 80
„ 442 — Коста (Константин) Панайодов (Панайотов) Петров 81
„ 443 — Иван (Иванчо) Хаджиниколов Бобевски . . . 83
„ 444 — Централно поборническо-опълченско дружество — София 85
„ 445 — Найден Луков (Лулчев) Бенев 86
„ 446 — Анастас Григоров Башев 87
„ 447 — Петър Йорданов Варналиев 88
„ 448 — Зафир Гьорше (Гьоршев, Георгиев) Белев . . 88
„ 449 — Хараламби Илиев Грашев 89
„ 450 — Български студентски дружества — Букурещ . 90
„ 451 — Марин Софрониев (Хаджисофрониев) Калугеров (Калугерски) 91
„ 452 — Лазар Вичев (Хадживичев) 93
„ 453 — Иван Анастасов Карастоянов 95
„ 454 — Константин (Вълчо) Антонов Иванов 96
„ 455 — Йордан Георгиев Мешков 97
„ 456 — Свещ. Димитър С. Даков 98
„ 457 — Свещ. Христо Димитров 98
„ 458 — Стоян Георгиев Калоянов 99
„ 459 — Лазар Попиванов Маджаров 100
„ 460 — Тодор Илиев Шишманов 101
„ 461 — Димо Янков 102
„ 465 — Генчо Динчов Генчев (Джумайов) 104
„ 466 — Полк. Александър Славов Славов 105
„ 467 — Акад. проф. д-р Георги Бончев Николов . . . 106
„ 468 — Хаджи Цено Христов Куртанов 107
„ 469 — Павел Панчов 108
„ 470 — Христо Петков 108
„ 471 — Григор Хаджицветков 109
„ 472 — Тота Хаджицветкова 110
„ 473 — Русин Стоев Колев 111
„ 474 — Димитър Иванов Досков 111
„ 475 — Етрополска дружба — София 112
„ 476 — Георги Димитров Кондолов (Дядо Желью) . . 113
„ 477 — Христо Увалиев 115
„ 478 — Клио Самарджиева Бобева 116
„ 479 — Георги Иванов Кертев 117
„ 480 — Д-р Георги Димитров Золотович 118
„ 481 — Иван Стоянов Андрейчин 120
„ 482 — Стоян Михайлов Милошев 121
„ 484 — Георги Трендафилов Златарев 123
„ 485 — Стоян Пенчев Костурков 124
„ 490 — Александър Коцев Вутимски (Вутов, Вълков, Вълканов) 137
„ 499 — Иван Георгиев Клинчаров 139
„ 500 — Димитър Стоянов Бръчков 140
„ 501 — Книгоиздателство „Т. Ф. Чипев“ 141
„ 502 — Софийско губернаторство 143
„ 503 — Мария и Наум Кости (Костови) 144

„ 504 — Панайот Калчев 145
„ 505 — Зографски манастир 146
„ 506 — Петър Димитров Кожухаров (Кожухар) . . . 148
„ 509 — Димитър Стаматов Момчилов 149
„ 511 — Мано Филипов (Филипович) 152
„ 512 — Алекси (Бранко) Попангелов Цанков (Цанов, Ценов) 156
„ 513 — Христо Иванов Калчев 160
„ 514 — Атанас Петров Данев — Хитов 162
„ 515 — Белезар Каракашев 163
„ 516 — Атанас Каблешков 164
„ 522 — Никола Трайков Нарев 165
„ 523 — Свещ. Иван Попгерасимов 167
„ 524 — Панайот Сребрев (Сребров) 167
„ 526 — Досю Йонков Негенчето 169
„ 527 — Д-р Никола Зоев 128
„ 529 — Александър Костов Дърводелски 171
„ 531 — Рафаил Наумов Бояджиев 173
„ 532 — Иван Петров Цивнев 173
„ 533 — Диаманди Андреев Ихчиев 174
„ 534 — Георги Маринов Сливенски (Сливненски) . . . 177
„ 535 — Ген. Константин Искров Кесяков 178
„ 536 — Стефан Симеонов 179
„ 537 — Цвятко Михов Каролев 180
„ 538 — Петко Спасов Смилов 181
„ 539 — Лазар Янков Сакъзов 182
„ 540 — Ген.-лейт. Климент Евтимов Бояджиев 189
„ 542 — Георги Бенев 190
„ 543 — Македонско благотворително дружество — Свищов 191
„ 544 — Васил Попстанчов 194
„ 545 — Тома Пантелеев (Пантилеев) Дочев (Дачев) . . 195
„ 548 — Сава Савов Капанов 197
„ 549 — Райна Михайлова Бъчеварова 198
„ 550 — Петър Атанасов Попов 200
„ 551 — Павел Иванов Генадиев 204
„ 555 — Иван Попхристов (Христович) Кършовски (Кършов) 205
„ 557 — Георги Тодоров Шопов 212
„ 559 — Цанко Церковски (Цанко Генов Бакалов) . . . 213
„ 560 — Книгоиздателство „Стоян Ст. Атанасов“ — София 214
„ 561 — Иван Ангелов Чолаков 215
„ 562 — Свещ. Стефан Станимиров 216
„ 563 — Георги Таков Пеев 218
„ 564 — Наум Лазаров Руков 220
„ 567 — Стоян Николов Михайловски 222
„ 568 — Кирил Елисеев Митов 240
„ 569 — Иван Георгиев Лекарски 241
„ 570 — Георги Силаги 241
„ 571 — Петър Иванов Фурнаджиев 244
„ 573 — Спиридон Мирчев Мойсов 245
„ 574 — Хаджи Никола Хаджипопдимов Икономов . . . 246
„ 575 — Велизари Младенов Павлов 246
„ 576 — Петър Николов Шопов 249
„ 577 — Васил Иванов Диамандиев 250

„ 578 — Ген.-лейт. Никифор Петров Никифоров . . . 252
„ 579 — Леополд Иванов Косилков 253
„ 580 — Д-р Желяз (Захари) Драганов Желязов . . . 255
„ 581 — Арсени Георгиев Костенцев 257
„ 582 — Август Август Розентал 260
„ 583 — Димитър, Христо и Ангел Узунови 265
„ 584 — Димитрана Петрова Иванова 272
„ 585 — Никола Георгиев Данчов 281
„ 586 — Николай Иванов Райнов 281
„ 587 — Живко Тодоров Станчев 282
„ 588 — Димитър Иванов Папазов 283
„ 589 — Христо Коцев (Коцов, Попкоцев) Карчов . . . 287
„ 590 — Никола Захариев Табаков 290
„ 591 — Иван Николов (Николович, Колев) 291
„ 592 — Тодор Христов Доганов 291
„ 593 — Д-р Ласкар Костадинов Възвъзов 293
„ 595 — Христо Минков Димитров 296
„ 596 — Д-р Стефан (Ищван) Стефанов (Стефанус) Дуньов 298
„ 597 — Иван Димитров Грозев[1] 299

Справочен апарат

Таблица на приетите съкращения 312
Съкратени заглавия на по-често цитирани библиографски източници 315
Списък на фондовете (Кн. VII) — подредени азбучно 318
Списък на фондовете (I — VII кн.) — подредени азбучно . . 322
Указател на собствените имена 333
Указател на географските имена 364
Предметно-тематичен указател 376

ОБЗОР НА АРХИВНИТЕ ФОНДОВЕ... КН. VII
Съставили: *Вера Кръстева Василева, Нели Христова Пенева, Елисавета Христова Миладинова, Дора Милчова Томова, Мария Димитрова Добрева, Елена Павлова Харбова, Лиляна Вълчева Терзийска и Цветолюб Христов Нушев*

Под редакцията на *Виктория Живкова Тилева*
Техн. редактор *М. Владова*
Коректор *Д. Джуранова*

Дадена за печат на 13. XI. 1985 г. Излязла от печат на 28 V. 1986 г. Печатни коли 25,25 Издателски коли 23,56 Формат 60/84/16 Тираж 600
953222411 Пор. № 328 Цена 6,20 лв.

Печатница на Народната библиотека „Кирил и Методий“,
София, бул. „Толбухин“ 11

Цена 6,20 лв.